

**NOTICES
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS.**

**NOTICES
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS
Vol. III**

**RAJA RAJENDRALALA MITRA
MM. HARAPRASADA SASTRI**

Biographical Sketches
SATKARI MUKHOPADHYAYA

Sharada Prakashan
DELHI-110052

S
O16.091
N 912
V.3

The Publication has been brought out with the
financial assistance from Government of India,
Ministry of Human Resource Development

If any defect is found in this book, please return the copy by
V.V.P. to the publisher for exchange free of cost of postage.

It is a reproduction of 1874 edition of
Notices of Sanskrit Manuscripts, Vol. III

THE ASIATIC SOCIETY

770 016
AC. NO. 34990
DATE ... 18.12.2004

Price: 3 Vols (I, II, & III) Rs. 109/-

Sl.no. 110468

Published by :

SHARADA PRAKASHAN

E-239, Shastri Nagar,

DELHI - 110052,

Printed at :

NEW GIAN OFFSET PRINTERS

495, D.D.A. Complex, Shahzada Bagh,

Inderlok, DELHI - 110035

PREFACE.

The Berlin Catalogue of Professor Weber and the Bodleian Catalogue of Dr. Aufrecht are by far the best specimens of descriptive catalogues of Sanskrit Manuscripts that have yet been presented to the public. Without pretending to give a complete summary of every book, like D'Herbelot's "*Bibliothèque Orientale*" or Taylor's "Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts," they afford all the information about the codices noticed that can reasonably be expected from works of that description. In preparing the following pages, the author has adopted those works for his models, and followed them as closely as circumstances would admit of. Writing, in many instances, without an opportunity of seeing the texts, and depending in such cases solely on notes prepared by pandits, who do not always enter into his ideas of what is wanted, owing also to the fact of the work being designed to serve only as an inventory—a help to others who may hereafter take up the task of analysis—he has not been able to supply quite as much information as his models do, and make his notices quite as full. It is expected, however, that in the majority of instances, the descriptions given will be found to be all that are needed for a correct understanding of the works enumerated, and in the case of the larger works, to supply a sufficient indication of their nature to help the future analyst in making his choice of what really require further examination. It would have

been a source of satisfaction to the writer if he could have added a few extracts with translations of important passages, but they would have been foreign to the scope of these "Notices," and would have involved the devotion of more time, labour and expense than he was in a position to afford.

The plan followed in collecting information for this work will be found explained in the Prefaces to volumes I and II; and also in the Appendix to this volume.

LIST OF PLATES.

No.

I.—Facsimile of the last page of a MS. of the Kalpa Sūtra, supposed to be about three hundred years old ; to face page ...	66
II.—Facsimile of the last page of a MS. of the <i>Āvasyaka Sūtra</i> , seven hundred and forty-two years old ; dated Samvat 1189 = A. C. 1132 ; to face page ...	67
III.—Facsimile of the last page of a MS. of the Institutes of Manu, three hundred and forty-three years old ; to face page ...	117
IV.—Facsimile of the last two pages of a MS. of <i>S'akuntalā</i> , three hundred and four years old, dated S'aka, 1494 = A. C. 1571 ; to face page ...	299
V.—Facsimile of the last two pages of a MS. of the <i>S'is'upālabadha</i> , three hundred and sixty-four years old, dated S'aka, 1434 = A. C. 1511 ; to face page...	299
VI.—Facsimile of the last page of a MS. of the <i>Nyāya-Sudhā</i> , dated Samvat 1624 = A. C. 1568 ; to face page ...	344
VII.—Facsimile of the last leaf of a MS. of the <i>Chaturvarga-ohintāmapī</i> , dated S'aka 1402 = A. C. 1479 ; to face page...	349
VIII.—Facsimile of the last leaf of a MS. of the <i>Prakriyā-kaumudī</i> , dated Samvat 1623 = A. C. 1567 ; to face page...	319
IX.—Facsimile of the last leaf of a MS. of the <i>Pārasika-prakāśa</i> , dated Samvat 1666 = A. C. 1610 ; to face page ...	329
X.—Facsimile of the last page of a MS. of the <i>Das'a-kumāra-charita</i> , dated Samvat 1691 = A. C. 1635 ; to face page ...	310
XI.—Facsimile of the last leaf of a MS. of the <i>Nṛsiṅha-kalpa</i> , dated Samvat 1663 = A. C. 1607 ; to face page ...	321
XII.—Facsimile of the last page of a MS. of the <i>Tattvakamalakāra</i> , dated Samvat 1695 = A. C. 1638 ; to face page ...	335
XIII.—Facsimile of the last leaf of a MS. of the <i>Viveka-sindhu</i> , dated Samvat 1636 = A. C. 1570 ; to face page ...	343

NOTICES OF SANSKRIT MSS.

No. 1020. नरसिंहपुराणम् ।

Substance, country yellow paper, 15 × 4 inches. Folia, 95. Lines, 8 on a page. Extent, 3136 s'lokas. Character, old Bengali. Date, Sz, 1567. Place of deposit, Navadvīpa. Vrajanātha Vidyāratna. Appearance, old. Verse. Correct.

Narasiṅha Purāṇa alias *Nṛsiṅha Purāṇa*. One of the Upapurāṇas. In extent it is one of the smallest, comprising only 3136 s'lokas ; it is also of rare occurrence ; but it was well known as a standard work four hundred years ago, in the time of Mādhava Achārya, who quotes from it in his commentary on the Parāśara Smṛiti ; Kamalākara Bhaṭṭa has also cited it in his Sūdra-kamalākara. The MS. under notice, is 229 years old, and bears date 1567 S'aka. The general character of the work is very like that of the other Upapurāṇas. *Contents* : Chapters 1 to 5, Origin of creation. 6, Story of Vas īshtha and Agastya. 7, Immortality of Mārkaṇḍeya and Nṛsiṅha. 8, 9, Praise of Vaishṇavas. 10, Mārkaṇḍeya's devotions at Prayāga, and meeting with Nṛsiṅha. 11, Mārkaṇḍeya's hymn to Viṣṇu. 12, Nṛsiṅha's blessings to Mārkaṇḍeya. 13, Story of Yama and Yamī. 14, Story of Sāvitrī, wife of Kāśapa. 15, Story illustrating the duty of a widow. 16, 17, Allegory of the world as a tree. 18, Praise of Viṣṇu ; mantra of eight syllables. 19, The race of Āditya. 20, Hymn to Viṣṇu, comprising his 108 names. 21, The race of Vāyu. 22, The Solar Race. 23, The Lunar Race. 24, Descriptions of the several Manvantaras. 25, 26, History of Ikāvāku. 27, History of the Solar Race. 28, History of Śāntanu. 29, History of the Lunar Race. 30, Description of the terrestrial sphere. 31, History of Sahasrānīka. 32, Rules for performing puṇā. 33, Rules for

offering a hundred thousand homas. 34-41, Incarnations of Vishṇu. 42-45, Abstract of the Rāmāyaṇa. 46, Praises of sacred pools. 47, Incarnations of Rāma and Kṛishṇa. 48, Incarnation of Kalki. 49, Story of S'ukra's loss of sight and restoration thereof. 50, Rules for consecrating an image of Nṛsiṃha. 51, Rules regarding what flowers should be offered in worship and what rejected. 52, 53, Duties of the several castes. 54, Duties of Brahmachāris. 55, Duties of householders. 56, Duties of Yatis. 57, Duties of persons in the fourth order of life. 58, Yoga. 59, Proper places for worship. 60, Rules of worship. 61-63, Various places in India sacred to Vishṇu.

Beginning. ॐ नमो वशिंथाय । तप्तदाडककेलापमल्लवायकलोचन ।

वज्राधिकनखस्रार्द्रदिग्बसिंह नमोऽस्तु ते ॥

वज्रमुकुटविशिष्टतद्वितितनयोःपरिपतद्दन्तवर्षीकृतनाभः ।

हिमकरभिरिदिव त्रैलोक्याचो वरवरिचरचरवत्तु च क्षाम् ॥

विजयद्वायिनः सर्वे मुनयो वेदपात्रजाः ।

विकारह्ना महात्मानो नैमिवारणवायिनः ॥

वेऽर्जुनहारविरताः पुष्करारणवायिनः ।

महेन्द्राद्विरता ये च ये च विन्ध्याद्विवायिनः ॥

जम्बुनार्ज्वरता ये च ये च सङ्गनिवायिनः ।

रते चाव्ये च वरवा उग्रिषा मुनयोऽमलाः ॥

मायमासे प्रवाजन्, क्षातुं तीर्थं समानता ।

तत्र क्षामा वयाम्नायं क्षमा कर्म जपादिकम् ॥

नन्वा च मायवं देवं क्षमा च पिबतर्पणम् ।

इहा तत्र वरदायं पुष्कतीर्थनिवायिनम् ॥

तं पूजयित्वा विधिवत् तेन ते च सुपूजिताः ।

आद्यनेषु विधिष्वेषु इत्यादिषु वयाम्नायम् ॥

वरदायप्रदनेषु आसीनास्ते तपोधवाः ।

क्षमायिनः कथाः पुष्पाः परस्परमवाप्नुवन् ॥

कथाने तु ततश्चेवं मुनीनां भाविताक्षमायम् ।

आजगाम महातेजाश्च कृतो महाभक्तिः ॥

आद्यत्रिषु पुरातन्यो कोनवर्षवसङ्गता ।

तं प्रदत्त वयाम्नायं च तैवापि प्रपूजिताः ॥

अग्रविष्टो यथाव्यासं भरद्वाजमनेन च ।
 यावन्निर्धं सुखाद्योर्न कृतं वै क्षोमचर्यवम् ॥
 तं पश्य भरद्वाजो मुनीनामवतकदा ॥
 भरद्वाज उवाच । शैलकक्ष मन्त्राद्ये वारावाक्षा तु चंदिमा
 जगः पुनः पुरा कृत रभिरक्षाभिरेव च ॥
 शान्तरं वारचिंशाक्षां जगः वौराचचंदिमान् ।
 चोत्तुमिच्छाम्यर्थं कृत चोत्तुकाया इमे क्षिमाः ॥
 यमक्षां परिहृयामि प्रयमेतं मन्त्रानुमे ।
 यदीशानघनः कृत यता क्षेपं मन्त्राक्षयान् ॥
 कृत रतन् यमम्यत्रं केन वा परिपाकते ।
 कश्चिन् वा यमम्येति जगदेतदराचरम् ॥
 किं प्रमाद्य वै भूनेर्चंदिः केन तुल्यति ।
 कर्मका तु मन्त्राभावा तस्यै वृद्धि मन्त्रामने ॥
 कथञ्च कृतेरादिः सादवसानं कथं भवेत् ।
 कथं युज्यते मन्त्रं किं वा क्षान्ति चतुर्थंमन् ॥
 को वा विज्ञेयकेत्यत्र का यवस्था कसौ युजे ।
 कथमाराधते देवो वारमिष्टोऽयं जगुषैः ॥
 चेवादि कामि पुत्राणि के च पुत्राः मिष्टोपवाः ।
 मन्त्रा का पराः पुत्रा यदा पापहराः शुभाः ॥
 देवादीनां कथं कृद्विर्मेमोर्नन्वकारका च ।
 तथा विद्याचरादीनां कृद्विरादौ कथं भवेत् ॥
 यन्मात्रं के च राजानः के च विधिं परां मताः ।
 रतन् सर्वं मन्त्राभावा कथञ्च यथात्मनम् ॥
 कृत उवाच । यावन्मन्त्रादात्म्यानि पुराणानि तपोधराः ।
 तं प्रपन्नं प्रयच्छामि पुराणं कथरेरिदम् ॥
 वाराचर्यं परमपुण्यं विशदेवैकयोगिन्,
 विद्याचारं विमुक्तमतिर्न वेदवेदाङ्गवेद्यम् ।
 मन्त्राणां त्रिभिर्निमित्तैर्न शुद्धनेत्रोपिष्टाहं
 वेदवार्धं विज्ञतमवर्धं सर्वदा तं जगामि ॥
 यतो जगते तस्यै वाचावाहितनेत्रवे ।
 यत्नं प्रवादाद् यच्छामि वाराचर्यकथामिमां ॥

বসার। ৪২-৪৫, রামাবলককা। ৪৬, বীৰ্যবর্জকা। ৪৭, রামচন্দ্রাবলার।
 ৪৮, কল্যাপনার। ৪৯, মুক্তাবলবদানন্। ৫০, বদন্তিচন্দ্রবিভাবককা।
 ৫১, পুষ্পাঙ্গীনা ব্রজবে বিচিত্রাবিহিতককবনন্। ৫২, বর্ষবর্জককবনন্। ৫৩,
 বর্জাবলককবনন্। ৫৪, ব্রজচারিণক। ৫৫, ষড়লকবর্জক। ৫৬, বনিবর্জক।
 ৫৭, গুণীনাবলবর্জক। ৫৮, বোমাচাক। ৫৯, বর্ষবলককাবদিকব। ৬০,
 ব্রজবলবলকা। ৬১-৬২ বিষ্ণুভেদককবনভেদি।

No. 1021. বৃহদ্রাধীকপুৰাণম্।

● Substance, country paper, 14 × 3½ inches. Folia, 201. Lines, 6 on a page. Extent, 3467 s/lokas. Character, old Bengali. Date, Sz. 1620. Place of deposit, Navadvīpa, Ajita Nyāyaratna. Another copy with Vrajanātha Vidyāratna of the same place. Appearance, old. Verse. Correct.

Bṛihannāradiya Purāṇa. An Upapurāṇa like the last, entitled the greater (Bṛihat), to distinguish it from the Nāradiya, one of the Mahā or great Purāṇas. Curiously enough, none of the Bṛihannāradiya P. hitherto met with by Wilson and others (Vishṇu Purāṇa, I, p. 41) contains more than 3500 s/lokas like the MS. now under notice, whereas the Nāradiya is said to comprise twenty five thousand verses. *Contents* : 1, Merit of hearing the Purāṇas. 2, Object of the Purāṇa. 3, Vishṇu's attribute of pervading the universe. 4, Story of Mṛikand. 5, Praise of the worshippers of Vishṇu. 6, Merits of Tulasi leaf, Ganges, Benares &c. 7-9, Story of Sagara. 10, 11, Story of Bali and the Dwarf incarnation. 12, Persons to whom gifts should be made. 13, Ritnal for worshipping Ś'iva and Vishṇu. 14, The different hells described. 15, Story of Bhagiratha's bringing down the Ganges on the earth. 16, 17, Various fasts enjoined. 18, Gift of flags, wells, tanks, &c. 19, Rules of the Bhṛgimā fast. 20, Fast on the 11th of the month in certain months of the year. 21, Story of the Bhadrās'la who observed that fast. 22, Duties of the four castes. 23, Duties of Brahmachāris. 24, Rules regarding marriage. 25, Etiquette appropriate for householders. 26, Rules regarding Ś'rāddhas. 27, Rules regarding ceremonies when two lunar dates conjoin in the same day. 28, Expiations. 29, The way to the region of Yama described. 30, Transmigration. 31, Knowledge

and Yoga necessary for salvation. 32, Dispassion, how produced. 33, 34, Story of Devamāli and his death at Benares. 35, Salvation of Kalika, a hunter, and great sinner, by the recitation of the name of Hari. 36, Hymn to Vishnu by Uttanka. 37, Merit of devotion to Vishnu. 38, Characteristics of the several Yugas: the name of Hari, the only means of salvation in the Kali age: merit of hearing the Purāṇa.

Beginning. ॐ वसो भवते वासुदेवाय । वन्दे हन्दावनासीवमिन्दिरामन्दनमिदम् ।

उपेन्द्रं वासुदेवाय परावन्दे विष्णुं परम् ॥

ब्रह्मविष्णुनरोत्तमाया यक्षाणां लोकसाधकाः ।

नवादिदेवं विद्महे विष्णवे परमं भजे ॥

सूत उवाच । भौवकाया महात्माहा जपयो ब्रह्मसाधिनः ।

वैमिषाण्ये महारथे तपसेषु मुमुक्षवाः ॥

जितेन्द्रिया जिताचाराः सन्तः सत्वपरायणाः ।

यजन्तः परवा भक्ता विष्णुमार्थं जरद्भुजम् ॥

जयोर्वै सर्वधर्मज्ञा लोकानुदयनमराः ।

निर्दोषा निरुद्धाः परेऽद्वयमात्मना ॥

सत्यकामादिद्विजया यमाविमुक्षसंयुताः ।

हन्ताजिनोत्तरीयाद्ये वडिष्ठा ब्रह्मचारिणः ॥

यजन्तः परमं ब्रह्म जगत्पुण्यमौजसः ।

उपेन्द्राकार्यतज्ज्ञास्त्वैवैमिषकामने ॥

यज्ञैर्वैजपतिं वेदित्वा नैवेद्यानाम्बुधरे ।

श्रेयिषं परवा भक्ता वारायणपूजयन् ॥

एकदा ते महात्माया यमायं जमुपतपाः ।

यमैर्वैकान्तोपायांमुपायं ज्ञातुमिच्छन् ॥

पृथिविभिरुपायां मुनीनामूर्द्धरेतसां ।

तेषां निचयमिच्छांसां पश्या यत्तुं न शक्यते ॥

मुमयो मायिमाकायो मिथिवासे मयौजसः ।

लोकानुदयकर्मणो रीतराया विमलराः ॥

कामि सेवादि पुत्राणि कामि वीर्येण पूजये ॥

कथं चरौ मनुष्याणां मन्त्रिण्यभिचारिणी ।
 येन चिह्नोत्तं च कथं कर्मफलविधात्मकः ।
 इत्येवं प्रमुखाजानमुच्यताम् प्रेक्षा ज्ञानका ।
 कृताञ्जलिर्नृणां कृताञ्जलिर्नृणां विनयान्विता ।
 ज्ञानक उवाच । आद्ये विद्यायामे पुण्ये कृतः पौराणिको ज्ञानः ।
 यजमानैर्वैदिकविधिर्विचक्षणं जगद्भयम् ।
 च एतद्विषयं वेति आद्यभिषोः कृतो मुनिः ।
 पुराणवर्णितायाम्ना ज्ञानो वै ज्ञानचर्यकः ।
 युगे युगे अत्यन्तान् मिरीक्ष्य मनुजदमा ।
 आद्यभिषयकमेव वेदमार्गं करोति वै ।
 वेदवाचमुनिः शाखाशाखावश्च इति द्विजाः ।
 ग्रन्थः सर्वज्ञानेषु कृतसु आद्यभाषिताः ।
 तेन संभाषितः कृतो वेदवाचमेव भीमता ।
 पुराणानि च वेत्तेऽयं मायोः कोऽपि ततः परः ।
 यः पुराणार्थविद्योको च सर्वज्ञः च मुदिमान् ।
 च ज्ञानो मोक्षचर्मज्ञः कर्ममन्त्रिण्यपि विद् ।
 वेदवेदाङ्गमाणां चारभूतं मुनीश्वराः ।
 जगदिनाथं तत् सर्वं (यः) पुरा कृतवान् मुनिः ।
 ज्ञानार्थो वै कृतसु सर्वमन्त्रार्थो विद् ।
 तस्मात् तमेव श्रद्धां रक्ष्यते ज्ञानको मुनीन् ।
 ततश्च ज्ञानं सर्वं मुनयो वामिनी वरं ।
 असाक्षिण्यं कुर्वन्ते साधु साध्विति चात्रुयम् ।
 यत् ते मुनयो जगत् पुण्यं विद्यायामं यजन् ।
 यजमानचमार्थं मुनिभिः परिभोजितम् ।
 जनीजन्मपदकृतायस्तु पुण्याभिपूषितम् ।
 आद्याद्वरणां इत्यन्तिव्याप्तियस्तु कृतम् ।
 तव चाराचरं देवमन्त्रमन्त्राविवन् ।
 यजमानप्रियोऽमेव इत्यत्र रोमचर्यकम् ।
 यजार्थवर्णितामेव कृतेव प्रथितौ ज्ञानः ।
 इत्यन्तद्वदन्तं तव मयुर्नृणां च ।
 यजराचर्यकृतं मुनिं पौराणिको ज्ञानम् ।

पञ्च (७) तवादीयं वैमिवारकाशिका ।
 मुचय कपुः । ववसातिवयः प्राज्ञा सातिवयोऽपि सुप्रत ।
 ज्ञातकयोपचारैक पूजवाक्यान् ववाविधि ।
 दिवौकयो वि जीर्णान् पीमा चन्द्रकाशतम् ।
 ज्ञावावतन् ववयो मुने जगुचमिःकतम् ।
 येनेदमसिद्धं ज्ञातं वदाचारं वदात्मकम् ।
 वसिन् प्रतिष्ठितं तात वसिन् वा वयमेवमिति ।
 केन विष्णुः प्रवृत्तः ज्ञात् स कथं पूज्यते वरी ।
 कथं वर्योपवाचारसातिके पजनं कथम् ।
 वसुधै क्वाद् ववा कर्म मोक्षोपायः कथं ववा ।
 ज्ञात्वा किं प्रायते पुंभिरववा वसिन्व कीदृशी ।
 वद कृतमुनिनेष्ट सर्वमेतद्वरेण ।
 कथयो ज्ञावते गुष्टिः योर्गुं वददवावतम् ।
 कृत ववाच । श्रुमुधवयः सर्वे वदिहं यो वदात्मकम् ।
 जीतं ववकुमाराय वारदेन ववात्मना ।
 पुराचं वारदीवाक्यं वचद् वेदार्थवसितम् ।
 सर्वपापप्रमत्तं वुदवचमिवारवम् ।

End. ववाहा वदि वा मोक्षाद् ये श्रुक्कीदमुत्तमम् ।

ते सर्वे पापनिर्मुक्ता चास्मानि परमां प्रतिम् ।

Colophon. इति श्रीवृत्तारदीये पुराणेऽष्टविंशोऽध्यायः ॥ समाप्तश्चैवदिति ॥

विषयः । इष्टं चष्टविंशद्वयायाः वणि । तप—१मे, पुराणवववादावमिरोपवा । २ये,
 रतपुराणकथने प्रवृत्तिहेतुः ज्ञानमिर्देवय । ३ये, विष्णोः सर्वतत्त्ववचनम् ।
 ४थे, वचकुचरितवर्णनम् । ५मे, जगद्वक्तृणां भाषाकावचनम् । ६थे, ज्ञा-
 दीनां गुणकादीनां वाराणकादीनां च भाषाकावचनम् । ७मे, ८मे, ९मे, व-
 अरोपास्मानम् । १०मे, वसिधर्मेवेकपुराणक, वदितेर्वयः, वदिरचितवेवा-
 दीनां वचनम् । ११मे, वागवाववारादिकवचनम् । १२मे, वामवावमिर्देव ।
 १३मे, विषयिष्वादीनां पूजवप्रकारादिः । १४मे, वचनवीरवचनवादे
 ववावचं वरकादिनवचनम् । १५मे, ववीरवचनवचनवचनम् । १६मे,
 १७मे, विषयवचनवचनवचनम् । १८मे, वचनवाचि-ववाववावादीनामु-
 देवः । १९मे, वृष्टिवाववादेः प्रयोवविषयम् । २०मे, वचनवाववादीनां
 प्रयोवः ववावचनम् । २१मे, ववाववीववीव-ववाववीववाववावम् ।

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 15 on a page. Extent, 487 s/lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Adhyātmasāra. A treatise on Vedāntic theosophy, and salvation through the medium of knowledge or Jñāna, including various rules for the observance of those who have acquired divine knowledge. By Tīrtha Svāmī. The work comprises twenty-one sections.

Beginning. वसन्ति ब्रह्मज्ञानं नमस्तस्मै नमः ।

मन्त्रसंख्यद्विर्भूतं यत्तत्पदविचरितम् । यत्तार्थ—

End.

वाङ्मयः । चेतनकोषरक्षायादिभ्यः परमा कृपा ।

पतिव्रता । मन्त्राणां सर्वदर्शी च ह्यराधो नृपतत्त्वतः ।

उपपत्तयश्चैव मन्त्रो ज्ञाननिष्ठाः ।

Colophon. इति श्रीवैद्यनाथकृतसङ्घेसाध्यायकारः । ऐक्यनवतुल्यं तु—यैव दिव्यवर-
जैव-व्यापिकं यैव-वर्णयैव-श्रीनाथ-वामन-कृत्य-वामन-नाथ-वामनः॥१२॥
श्रीवैद्यनाथः तु—यैवनाथ-वद्वितीय-वामनिक-विद्या-वामन-विद्या-वामन-

मुक्त-माध्य-उपल-वाचकमेवि-माध्यविदा-ऽऽविष्णुवैशेषिक-तन्त्र-पुराणा-ऽऽथर्व-
शास्त्र-माध्यवे-द्वयशास्त्र-त्रौचकद्वौच-वेद्यालकाणि । १३ । ३९ ।

विषयः ।

द्वैतविमर्शनिवर्तिन्येदा उक्ति । तथा हि—१, ज्ञानिव्यवहारा । २, कथा-
भाषाः । ३, उपाधिसूत्रम् । ४, उपाध्यायः, । ५, भाषाभाषा । ६, भाषा-
भाषः । ७, प्राज्ञाज्ञानम् । ८, विविधिवेद्याभाषाः । ९, व्याख्यानभाषा । १०,
वास्तवोर्ध्वनिम् । ११, वास्तवेदनिम् । १२, पूजाउपाध्यायानि । १३,
मुक्तलोकचयनम् । १४, वेदादित्यम् । १५, सर्वनिम् । १६, १७, ज्ञानकर्तृ-
कारणलक्षणम् । १८, सर्वदोषः । १९, तथाकाशादेर्जन्मम् । २०, २१, ज्ञा-
निवैराग्ये, ज्ञानवशिवा चेति ।

No. 1023. पदार्थतत्त्वम् ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 131 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1745. Place of deposit, Navadvipa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, new. Prose. Correct.

Padārtha-tattva. A Nyāya dissertation on time, space, mind, matter, and other categories. By Siromani Bhattachārya.

Beginning. अथ पदार्थतत्त्वं विरुच्यते । तत्र—दिक्षाद्यौ नेत्रादितिरिच्येते । ज्ञाना-
भाषात् ।

End. तस्मात् कार्यं कारणस्य उपपत्तेरिति निमित्तं तत्त्वं पदवितेन ।

कार्यानां बुद्धिविधानां तत्त्वानां प्रथमतः ।

सर्वदर्शनविद्यालविरोधो नैव दूषकम् ।

कार्यं + + त्वा विद्यालविरोधेवापि पक्षितः ।

विना विचारं न तस्या विचारस्य प्रथमतः ।

सर्वज्ञाकार्यतत्त्वज्ञानं न ज्ञानं न ज्ञानादज्ञानम् ।

इदं वाच्ये बहुलानि विचारस्य कारकम् ।

रीतिरेवा न दोषाय वेदित्वा पूर्वकृतिम् ।

सन्निवृत्तिर्विचाराय वाच्यमे विदुषोऽपरात् ।

Colophon. इति तस्मात्तत्त्वानां विरोधविनाकार्यविरहितं पदार्थतत्त्वं समाप्तम् ।

विषयः । मैत्रायणविद्याभित्तानी दिक्षाकादीनां कथनम्, अन्त्यामर्त्यविद्यायां अन्त्या-
दीनां कतिपयानां लीकरवत् । तथा हि—दिक्षाको न । पोषं न । जयो
न । परमाकुर्मं । छात्रको न । कथादीनां इन्द्रियवचनयोम्यं न । उच्यते न
मुष्माकारम् । परमापरमे मुष्माकारे न । विज्ञेयो पदार्थोत्तरं न । चित्तं वा-
निरित्तं रूपम् । कर्मोऽपि आवापहतिः । कर्मोऽपि आवापहतिः । अन्त्या-
वानुमत्तप्रदीपिधियोऽख्योपाधिः । मुष्मं न जातिः ।— अन्तं पदार्थोत्तर-
मेव । अतिरूपनिरित्तमे । अन्त्या न पदार्थोत्तरं न तु मुष्मः । कर्मं पदार्थो-
त्तरम् । कारवत्तं पदार्थोत्तरम् । इति । (सर्वत्र हि टीका १११ व-
स्तुस्थितिः ।)

No. 1024. छान्दोग्यमन्त्रभाष्यम् ।

Substance, country-made yellow paper, $18\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24.
Lines, 15 on a page. Extent, 2340 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk.
1694. Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Another
copy with Vrajanátha Vidyaratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Chhándogyā-mantra Bhāshya. This is a better and complete
codex of the work noticed under No. 491, (ante vol. I, p. 7.) The
author of the commentary is Guṇavishṇu.

Beginning. ब्रह्मरात्रं नवरात्रौ जज्ञानां यत्प्रसादतः ।

अस्मान्निर्गतदूरस्था ज्ञाना ज्ञानि यथाकुलाः ।

छात्रुरित् कारकारः क्षिप्रानुदधीत्य वेदं न विद्यावानि योऽर्च्यः—

ॐ ब्रह्मादयश्चिन्— यत्पुरिदम्—

End. ॐ यदुक्तमात्रः पुनः यदुक्तं ज्ञानिनाः ।

इतिः सर्वज्ञ ज्ञानाः प्रभुः श्रीवात् विद्ययुक् ।

— श्रीवात् इत्यादिवाक्यार्थः ।

Colophon. इति छान्दोग्यमन्त्रभाष्योऽन्तः । (अथवाहकः कथ्ये द्वितीयप्रपाठकीये
पेक्षः ।)

जगद्गुरुयोगार्थं पाठकसहजधीयता ।

मुच्यिष्युना छान्दोग्यमन्त्रभाष्यं कथीयत ।

विषयः । छान्दोग्याणां अथवा आनन्देदिनां विद्यावादिष्वन्त्यामर्त्यमुष्माणां अन्त्याणां
वाक्यावत् ।

No. 1025. **প্রামুদ্যারবন্ধুঃ ।**

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13. Lines, 15 on a page. Extent 509 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Práguddhára-saṅgraha. A dissertation on the non-dual theory as developed severally in the Vedānta, the Tantras, the Smritis and other works, and on salvation, and the best means of attaining it. By Tírtha Svámī. The work is divided into 37 chapters.

Beginning. **সর্বমজ্ঞা সর্ববস্তুকং নবীনমেব চ।**

মদং মাধমেবাপি ন জানে জাম রম চ ।

End. **অনুসন্মৎসবোমন্তে মরোরবারবলাজনা কীড়া তেব জন্ম সন্মবতি ।**

Colophon. **এতি নীর্ঘোলালিঙ্কিতপ্রামুদ্যারবন্ধুঃ সমাপ্তঃ ।**

বিষয়ঃ । ১৮ সন্ন্যাসিন্দিপরিচ্ছেদঃ । তথা চি—১, তান্মিকাভৈতন্ম । ২, বীতান্ম-
ভৈতন্ম । ৩, জ্ঞানভৈতন্ম । ৪, পৌরাণিকভৈতন্ম । ৫, বাস্তবভৈতন্ম । ৬,
সাক্ষিতভৈতন্ম । ৭, ব্রহ্মবিদ্যাবাসনাম । ৮, প্রজ্ঞাবিন্যাসে । ৯, যোগবন্ধনা ।
১০, তথ জ্ঞানযোগনাম । ১১, জীবন্তুক্তির্বেদিকম্ । ১২, ভবাস্বাভাস-
কম্ । ১৩, মুখ্যাদিভিত্তকম্ । ১৪, তথ মুখ্যদ্বন্দ্বিকম্ । ১৫, জেতব্যানবন্ধনা-
কম্ । ১৬, সন্ন্যাসান্বয়ম্ । ১৭, বেদক বেদমম্ । ১৮, বেদনকম্ । ১৯,
হৃদয়নকম্ । ২০, দেহবৃত্তকম্ । ২১, সাক্ষিকারসাক্ষয়ম্ । ২২, ভৈত-
জ্ঞানকম্ । ২৩, সারবোধাদিঃ । ২৪, সার্বভৌমম্ । ২৫, সাক্ষিকোপ । ২৬,
সিদ্ধান্তিককম্ । ২৭, বিরবববধর্মকম্ । ২৮, সাক্ষিককম্ । ২৯, বি-
জ্ঞানাত্মক । ৩০, স্বেতনুশ্রবম্ । ৩১, মুক্তিধারকসিদ্ধিকম্ । ৩২, রাজা-
হোষঃ । ৩৩, সংসারন সাক্ষিকম্ । ৩৪, তথ সাক্ষিকনকম্ । ৩৫, ব্রহ্ম-
নকম্ । ৩৬, সাক্ষিককম্ । ৩৭, বীতান্মভৈতন্ম ।

No. 1026. **তত্ত্বসুখম্—তত্ত্বসুখব্রহ্মম্ ।**

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folium, 1. Lines, 30. Extent, 54 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Tattva-sūtra with a commentary entitled *Tattva-sūtra-ratna*. . A series of twenty-six aphorisms on the leading subjects of the Vedānta, viz. Intellect, Soul, Guru, mukti, Prakṛiti, the elements, &c., with a commentary. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. मूकस्य—यस्य चैतन्यम् ॥ १ ॥

टीकायाः—भाववाचिप्रत्ययान्तस्य योवाच्येकधानोरित्यादि ।

End. मूकस्य—इति सर्वं ज्ञानं सर्वं ज्ञानाः ॥ १६ ॥

Colophon. इति श्रीश्रीचैतानिहन्तं तन्त्रसूत्रं समाप्तम् ।

टीकायाः—इत्याद्यन्तरीयप्रतिपक्षमतान्तराभिधेयार्थं विन्यस्तम् ।

इति श्रीश्रीचैतानिहन्तं तन्त्रसूत्रं समाप्तम् ।

विषयः । इह पदविभक्तिरूपवादि इति । तत्राद्यैः पदविभक्तिरूपैः—

चैतन्य—वाक्य—प्रज्ञ—गुरु—बुद्धि—प्रकृति—देवदेवी—वाक्यान्—वाचु—ज्यो-

ति—भाव—वेद—जीव—मह—सर्वज्ञा—मन्त्र—ज्ञान—सत्त्व—ज्ञान—मन्त्र—

बुद्धि—सर्व—मन्त्र—समाप्त—माया—मन्त्र—सविद्या—इन्द्रिय—देवेत्युपविभक्त-

पदादीनां पदस्येतोऽप्यस्यनिर्णयनम्, अन्त्येन तु सूत्रेकानुसन्धानात् उ-

पस्यस्युपवेति ।

No. 1027. ब्राह्मसर्वज्ञम् ।

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 13—14 on a page. Extent, 342 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

S'ākta-sarvasva. An attempt to reconcile the principles of the S'ākta cult with the Vedānta doctrine, or the metaphysics of the Tantra reduced to a philosophical system. By Tīrtha Svāmī. The work comprises eleven chapters.

Beginning. ॐ । भक्तिः विवेकरोधशीत्यत्र द्विधैः सम्बन्धे भक्तिरिव मदीयसी न तु सर्वोदि मदीय ।

End. विचारद्वयात् विहितं विहितस्यत्वमात्मनः ।

Colophon. इति श्रीश्रीचैतानिहन्तं ब्रह्मसर्वज्ञं समाप्तम् ।

विषयः । एव एकादशपरिच्छेदाः । तथा चि—१, साम्प्रतीयप्रवृत्तयः । २, पूजका-
दीनां ज्ञेयवस्तु । ३, चन्द्राग्निनोरमेदः । ४, चान्दिकादीनकार्यम् । ५, कात्या-
यनीनिरूपणम् । ६, भक्तिमन्त्रम् । ७, साधनमन्त्रम् । ८, साधनानुकरयोगः ।
९, सामान्यमन्त्रम् । १०, सामान्यमन्त्रम् । ११, नैवेद्यविकृतमन्त्रमिति ।

No. 1028. विचारार्कसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 7.
Lines, 14 on a page. Extent, 324 s/lokas. Character, Bengali. Date, ?
Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old.
Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Vichārārka-saṅgraha. Dissertations on various topics of theology
and metaphysics, such as the purport of Vijamantras, the object of the
Gitā, Tantras treating of the Vedāntic doctrine, expiations, nature of
salvation, the true meaning of nonduality, characteristics of tran-
scendental meditation, the highest object of humanity, defects of the
Sāṅkhya system, &c. By Rāmānanda. The work is arranged under
27 sections.

Beginning. आत्मा नृपदहृदमासोत्पानेकपुनकम् ।

रामानन्दोऽहृदमासो विचारार्कं करोम्यहम् ॥

End. एव इत्यादिकाः केचिन् काम इत्यपरे जनाः ।

Colophon. इति विचारार्कसङ्ग्रहः समाप्तः ॥

विषयः । एव सप्तविंशतिपरिच्छेदाः । तथा चि—१, महावाक्यायः । २, जीमायः ।
३, वेदान्तोपनिषदादि । ४, प्रायश्चित्तानि । ५, साधनमुक्त्यारम्भम् । ६, मान-
प्रमत्ता । ७, कारकसंज्ञा । ८, सद्देवकृत्यमिति । ९, समाधिस्तव्यम् । १०,
परममन्त्रम् । ११, निरोधमात्रम् । १२, साधुदेवः । १३, सामान्यजीमाया ।
१४, निवेद्येकम् । १५, निवेद्यविकृतमन्त्रम् । १६, नवमोक्तिकामम् । १७,
चन्द्रमनीमायादि च । १८, कल्पितमात्रं देवः । १९, कल्पितमन्त्रः । २०, जीव-
कुत्रिविज्ञानः । २१, महाभूतमुक्ताः । २२, कल्पितमन्त्रम् । २३, सामान्यमन्त्रम् । २४,
सर्वपरममन्त्रम् । २५, योगकृत्यमिति । २६, सामान्यमन्त्रम् । २७, रत्नविषयमिति ।

No. 1029. **सङ्ग्रहः ।**

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 14 on a page. Extent, 185 s/lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Saṅgraha. A collection of the leading passages on Metaphysics to be found in the Mahābhārata and other standard works. Anonymous.

Beginning. **चो । महाभारते युधिष्ठिरं प्रति वीमादयः ।**

यदि सज्जायतः सिद्धिं राजन् कश्चिद्वान्नुवान् ।

पर्यन्ताच्च हुमाद्यैव सिद्धं सिद्धिमवान्नुयुः ॥

End. **एतत्सर्वं तिलोत्तमभिर्भाष्यम् ॥०॥**

विषयः । महाभारतादिभ्यस्तत्त्वविषयकवचनानां सङ्ग्रहः ।

No. 1030. **वाञ्छिष्ठसारः ।**

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 14 on a page. Extent, 156 s/lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Vāñishṭha-sāra. An abstract of the philosophical portion of the Yogavāñishṭha Rāmāyana. By Tirtha Svāmī.

Beginning. **चो । भरद्वाजं प्रति वाञ्छिष्ठिशास्त्रम् ।**

भक्त्या ज्ञानसाक्षात् ज्ञानसाक्षात्कारवर्धनम् ।

अपुनः स्मरणं तापो मन्त्रे विस्मरणं चरन् ॥

End. **इत्यप्रकरवैशिष्ट्यात् सारं उद्धृतम् ॥**

Colophon. **इति तीर्थस्वामिष्ठनवाञ्छिष्ठसारे अष्टोत्थे पादः समाप्तः ॥**

विषयः । उद्धृष्टीनोऽर्थं यन्त्रः । अथ योगवाञ्छिष्ठस्य सारवचनानुद्धृत्य व्याख्यानानि, तेष्वथ समाप्तः पादो व्यवस्थिताः ।

No. 1031. বামিটীবনুদার্থঃ ।

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 14 on a page. Extent, 117 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Vās'ishṭhīya-gūḍhārtha. A commentary on the last named work, by its author Tīrtha Svāmī.

Beginning. চরিত্রবিশিষ্টাঙ্গী মনস্করোঃসমাধা

নম এব মনুষ্য খোপমোছাতিবোধ্য ।

সকলজনদ্রোণাকারকরোঃসমেবা-

শিদিষি তদপি বাবামানমিষ্যপ্রমিষ্যঃ ।

স্বয়ং বামিটীবনুদার্থঃ । সর্বং সম্ভ্রামন্দ্ৰা বাস্মাযিকা বহুশাখ প্রতীতমি-
প্রাযিকা ইতি খীরসামিকা ।

End. বহুশাখানানা প্রমাণানি বিম্বুতবহমান-সামল্যবস্তু-মঙ্গলিবর্গ-বহুশা-
খানা টীকাহু ক্রিষ্টানামি । মন্দ্রাজলজহাচিতক্রে ক্রিষ্টানম্ ।

Colophon. ইতি বৌদ্ধীর্ষ্যামিষ্টমহত্বংসবামিষ্টকারনুদার্থঃ সমাপ্তঃ ।

বিষয়ঃ । সচবুধীতবামিষ্টকারক বাস্মানম্ ।

No. 1032. বিষ্ণুসহস্রনামটীকা ।

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent, 154 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Viṣṇu-sahasranāma Tīkā. A gloss on Śaṅkara's commentary on the hymn to Viṣṇu comprising his thousand names as given in the Bhāgavata Purāṇa. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. নমা বৌদ্ধরাচার্য' বহুবাহবদীপকং ।

মহীসামবহমৌলী নামবাচ্য্য করোমি য ।

হযোদরাদিবিশ্বানি বহুশাখ বহুবি-য ।

ভবেবদীপানি নানি বাচ্যাম্যমবহুবে ।

- End. নাম-কল্যাণাদিকব্যাখ্যে দিরাহি। য শ্রীকৃষ্ণ কীর্তিবাদ্যে অবশিষ্ট
সংকলন ন বর্ণিত। কবীর বর্ণনা কীর্তিবাদ্যব্যাখ্যে ব্যাখ্যা বর্ণিত।
- Colophon. ইতি কীর্তিবাদ্যব্যাখ্যে কীর্তিবাদ্যব্যাখ্যে ব্যাখ্যা বর্ণিত।
- বিবক। কীর্তিবাদ্যব্যাখ্যে ব্যাখ্যা বর্ণিত।

No. 1033. ভাগবতসংগ্রহঃ।

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 23.
Lines, 13 on a page. Extent, 934 s/lokas. Character, Bengali. Date,
? Place of deposit, Navadvipa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance,
old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Bhāgavata-saṅgraha. An abstract of the philosophy of the Bhāga-
vata Purāṇa. By Tīrtha-Svāmī.

Beginning. শ্রীকৃষ্ণজন্মে কবে বাছাদু প্রজন্মবর্ণিত।

পুণ্য কল্যাণ কবে দ্বিতীয়কল্যাণ বর্ণিত।

শ্রীমদভ্যাসাদি বা। অশ্বাদীত্যাদি। শ্রীমদভ্যাসাদি। শ্রীমদভ্যাসাদি।

শ্রীমদভ্যাসাদি। ক কল্যাণব্যাখ্যাদি। প্রকিয়া। পুণ্য কল্যাণ।

দেবতা বহুদেবতা জানো বলা শ্রীকীর্তি।

ভাগবতব্যাখ্য। বহুদেবতা বলা বা। বহুদেবতা, বহুদেবতা।

End. পুণ্যকল্যাণবর্ণনে (?) য মোক্ষার্থ বহুদেবতা।

Colophon. ইতি কীর্তিবাদ্যব্যাখ্যে কীর্তিবাদ্যব্যাখ্যে ব্যাখ্যা বর্ণিত।

বিবক। ভাগবতব্যাখ্যে কীর্তিবাদ্য বর্ণিত।

No. 1034. ভাগবতদীপিকাচমুদ্রঃ।

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6.
Lines, 15 on a page. Extent, 337 s/lokas. Character, Bengali. Date,
? Place of deposit, Navadvipa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old.
Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Bhāgavata-dīpikā-saṅgraha. Explanations of some of the leading
passages of the *Bhāgavata-dīpikā*, a work on the purport of the Bhāga-
vata Purāṇa. Anonymous: probably a work of Tīrtha Svāmī.

D

THE ASIATIC SOCIETY CALCUTTA

S 4490 18.12.2001

Beginning. কাব্যার্থদীপিকাচন্দ্রেণা যজ্ঞা ভবিত্ ভবিত্ ।

মন্মথস্য বিদ্যাভাঃ কিঞ্চিৎ কিঞ্চিদুপেখিতম্ ।

সর্বং ছিত্বং বহু বোধ্যং পুথিতমসৌ ।

যথা বসুন্ধরে কিঞ্চিদু বদু বসু মসু বসু বদু ।

যাযায়েন স্তোক স্তোত্রাশ্রয়িতো য়েণ ভবতৌ ।

ব্রহ্মবিদ্যাকপযেবন্ পুরাণমিতি দর্শিতম্ ।

যত যথাবৎ ভাব্যমং ভাব্যভূতীযম্ । ভবিত্ পুরাণাকারমিতি ভাব্যভূতীযং ।

যদৌত্বং মনোহরোপরৌপবিষদ্বিত্যর্থে । যতু যতিহারেণ ১১/১২/৮ ।

যুগেব বেদান্নাদিষ্যত্বেন ১১/১২/১২ ।

End. যজ্ঞানৈবর্থাদিষকৃত্যঃ ।

Colophon. ইতি কাব্যার্থদীপিকাচন্দ্রকঃ ।

বিষয়ঃ । ভাব্যভূতীযভবনানী যজ্ঞাভাবানী চন্দ্রকঃ ।

No. 1035. ভাগবতমঞ্জরী ।

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 14 on a page. Extant, 210 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Bhāgavata-mañjarī. A dissertation on the nature and contents of the Bhāgavata Purāṇa. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. যীশভবনস্য ভাব্যভা সকারভবাদ্ যং ব্রহ্মেবাভিহোকজ্ঞানমুচ্চকমভাবানি ন-
ভাবি সম্ভবতিভূতভান্ পাঠে ন বোধ্য, (?) যদ্বপুস্বরবে জ্ঞানচন্দ্রাভিবিত্ ।

End. বসুধি মারদৌবপূর্ণার্থে ব্রহ্মচন্দ্রমণিকং যথাপি জামিনায়াদ্রব্রহ্মবাসি
দখিনানি বাচনিকচন্দ্রাচর্যেণ ।

Colophon. ইতি যীশীর্ষজামিনতা ভাববতমঞ্জরী যজ্ঞাভা ।

বিষয়ঃ । ভাব্যভূতীযবিচারচন্দ্রেণ ।

No. 1036. **অদ্বৈতনির্ণয়সংগ্রহঃ ।**

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 10—14 on a page. Extent, 96 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Advaita-nirṇaya-saṅgraha. An attempt to identify Viṣṇu, Śiva, &c. with the Supreme Brahma. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. বাস্তবিকস্বরূপব্রহ্মাণ্ডীকরণা—ইবদেব অমরদুঃখবিশ্রব পরমুদাভাসনবা-
রক বিজ্ঞানমহাদেবারাধনম্ ।

End. ব্রহ্মস্বরূপমহা ব্রহ্মস্বাভাসি বাব হুতানি ।

Colophon. ইতি সৌভাগ্যকামিনীকৃতৌ সঙ্কল্পৌ সমাপ্তৌ ।

বিবক্ষা । ভিষ্মবিজ্ঞানাদৌনাং ব্রহ্মস্বরূপমহাদেবা-
নির্ণয়ঃ ।

No. 1037. **দীপিকাপ্রকরণক্রমসংগ্রহঃ ।**

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 15 on a page. Extent, 18 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Dīpikā-prakaraṇa-krama-saṅgraha. An analytical index to the author's Bhābārtha-dīpikā-saṅgraha on the principles of the Vedānta. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. স্বল্প ভাবার্থদীপিকাচক্রসংগ্রহঃ প্রকরণবিভাগঃ । স্বল্পনির্ণয়সংগ্রহোক্তাঃ ক্রমসংক্রমে ।
তথ বেদান্তস্য নাস্তিক্যম্ ।

End. ভিষ্মমেব নাস্তিক্যম্ নৃষবদম্ ।

Colophon. ইতি সৌভাগ্যকামিনীকৃতদীপিকাচক্রসংগ্রহঃ প্রকরণঃ সমাপ্তঃ ।

বিবক্ষা । স্বল্পভাবার্থদীপিকাচক্রাঃ ভবিষ্যৎকালীনবিবক্ষাঃ ।

Sahasra-nāma-mālā-kalā. Explanations of the more important words in forty-three hymns, by the author, in praise of the thousand names of Bhuvanēśvarī, Annapurṇā, Mahā-lakṣmī, Durgā, Kālī, Tārā, Tripurā, Bhairavī, Chhinnamastā, Mātangī, Sumukhī, Sītā, Śiva, Rāma, Kṛṣṇa, and Viṣṇu. By Tīrtha Svamī.

विषयः । अथ हस्तितपिचमार्गिभक्त्यापेयं अथ च नामकोपेयं नामि नामानि मूलाद्यनि
 नायेवेच व्याख्यानाणि । नामि च अथ च नामकोपानर्जनाणि, यथा— भुवने-
 र्वाः १ । अथपूर्वाया १ । अथावस्थाः १ । दुर्गायाः ० । कात्याः ३ ।
 तारायाः ५ । विपुलायाः १ । वैरयाः १ । शिखमहायाः १ । मातङ्गाः १ ।
 दुर्मुखाः १ । वीनायाः १ । त्रिवक्त्रः ० । रामका १ । कम्बका १ । विष्णोः १ ।
 इति ४१ ।

No. 1039. कादिसहस्रनामकथा ।

Kādi-sahasra-nāma-kalā. A gloss on a hymn comprising one thousand names of Kāli. The hymn is an extract from the Mahā-kāla-saṁhitā. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. ब्रह्मिणः, अष्टादशब्रह्मिणामग्नीमिब्रह्मिणां वा वसनं वायव्यपथना ।

End. সর্বেরা বীরাদীনাং বিধি সর্ববীরাদিবিধি ।
 Colophon. ইতি কাহ্নিকচরকমালকঙ্কা সমাপ্তা ।
 বিবক। নবাবকান্দর্পচিন্তোক্তে ককারাদিবর্জিতমন্ত্রে কাছাঃ চরকমালকঙ্কোণে বাণি
 মুদ্রাণামি পদানি তেণাং বাছানবদ্ ।

No. 1040. भागवततत्त्वसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent, 232 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Bhāgarata-tatva-saṅgraha. A dissertation, in seven chapters, on the philosophy of the Bhāgavata Purāṇa. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. স্বৰ্গ বীৰাতবতোক্তমাবাকবদ্ । মাৰ্গবা ব্রহ্মজো ভীতবা ।
 End. বিধিবিবকবাচাক্রান্তো হরেবিকবাচাক্রান্তকবদ্ ।
 Colophon. ইতি বীৰীৰ্যকামিজনবাববতচরকমালকঙ্কা সমাপ্তা ।
 বিবক। বীৰাতবতান্ ব্রহ্মবচনাভীদি শুক্ল মুদ্রাৰ্যবাছানবচিমাণীচ ভবাণি ।
 স্বৰ্গ বি ব্রহ্মবচিৰ্ভেদাঃ । কবা—১, বাবাকবদ্ । ২, দুৰ্ভাববদ্ । ৩,
 বিবকবদ্ । ৪, বিবকচরকমাল ৫, বাছাদিতবদ্ । ৬, বাবাকব্রাহ্মবচিভেদাঃ ।
 ৭, বাবাকবতমালকঙ্কোণে ।

No. 1041. স্তান্তিচন্দ্রিকাঃ ।

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folium, 1. Lines, 26. Extent, 48 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

S'ānti-saṅdarbhā. An explanation of the purport of the poem called S'ānti-s'ataka. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. জ্ঞানিজনককল্পা জ্ঞানজ্ঞান পুণ্য চিহ্নিচিহ্নে । যিহো বিরক্তকলীজ্ঞান-
কল্পাণী মনুজকল জ্ঞানজ্ঞান ।

End. জ্ঞানজ্ঞান কল্পাণী মনুজকল বিরক্তকল ।

Colophon. ইতি শ্রীশ্রীজ্ঞানিজনককল্পাণী জ্ঞানজ্ঞান ।
(যদ যদবদ্বিচকল্পে জ্ঞানজ্ঞানজ্ঞান) চিহ্নিচিহ্নি

বিবক । জ্ঞানিজনককল্পা জ্ঞানজ্ঞানজ্ঞান ।

No. 1042. জ্ঞানিজনককল্পা : ।

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folium, 1.
Lines, 27. Extent, 54 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, Navadvipa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose
and verse. Correct.

S'ánti-s'ataka-sangraha. An exposition of the main object of the
S'ánti-s'ataka. By Tírtha Svámí.

Beginning. জ্ঞান জ্ঞানজ্ঞান জ্ঞানজ্ঞানজ্ঞান : জ্ঞান জ্ঞানজ্ঞান ।

জ্ঞানজ্ঞান জ্ঞানজ্ঞান জ্ঞানজ্ঞান জ্ঞানজ্ঞান জ্ঞানজ্ঞান ।

জ্ঞানজ্ঞান জ্ঞান জ্ঞানজ্ঞান জ্ঞানজ্ঞান—

End. জ্ঞান জ্ঞানজ্ঞানজ্ঞান জ্ঞানজ্ঞান জ্ঞানজ্ঞান জ্ঞানজ্ঞান জ্ঞানজ্ঞান ।

বিবক । জ্ঞানিজনককল্পা জ্ঞানজ্ঞানজ্ঞান ।

No. 1043. নামকল্পা : ।

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3.
Lines, 13—14 on a page. Extent, 162 s'lokas. Character, Bengali. Date,
? Place of deposit, Navadvipa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance,
old. Prose and verse. Correct.

Náma-saṅgraha. Hymns comprising the leading names of Vishṇu,
Śakti, &c. By Tírtha Svámí.

Beginning. জ্ঞানজ্ঞান । জ্ঞানজ্ঞানজ্ঞানজ্ঞান । জ্ঞানজ্ঞান । জ্ঞানজ্ঞান ।

End. বঙ্গাদ্ বেঙ্গা বরা মতা ।
 Colophon. ইতি বীর্ষকামিনিকননামাসাঃসম্পূর্ণ ।
 বিবক :। ব্রহ্মবিষ্ণুাদীনাং নামসম্পূর্ণ ।

No. 1044. বেদস্থতিসমূহাঃ ।

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folium, 1. Lines, 25. Extent, 40 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Vedastuti-laghitāya. A summary of the contents of the Veda-stuti section of the Bhāgavata Purāṇa. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. পুণিপুণিবিদীকা শ্রাব্ ভবা পুণ্য কিঞ্চিচ্ছব্দে । বস্তুমিত্যাদি ।

End. বাস্তবং বস্তুত্বক্বে ন বস্তুত্বক্বেণ নোদাং ।

Colophon. ইতি বীর্ষকামিনিকনবেদস্থতিসমূহাঃ ।

বিবক :। বেদস্থতিবাস্তবমিতিহ ।

No. 1045. চণ্ডীবিবরণম্ ।

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 13 on a page. Extent, 141 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Chandī-vivaraṇa. A summary of the contents of the chapters of the Mārkaṇḍeya Purāṇa which describe the wars of the goddess Chāṇḍī with certain demons. By Tīrtha Svāmī. An English translation of the Chāṇḍī was published in Calcutta some fifty years ago by Cavelli Bentaka Boriah, an assistant of the late Colonel Mackenzie for some time Surveyor General of India, who made a large collection of MSS., and illustrations of oriental antiquarian objects. The Chāṇḍī is held in right veneration by the followers of the Śākta creed, and is religiously read on ceremonial occasions.

Beginning. চণ্ডীকথা বস্তুবাস্তবোদী ন চণ্ডী ভবৌ পুণিকাব্যভোকাঃ কপিদ্ কপিদ্
 বস্তুকো বে কবলক ।

End. বৈষ্ণবঃ । বেদব্রাহ্মণাদিভ্যাস্তে হোমোপনিষৎ । দেবীমাহাত্ম্যং ব্রহ্মসং ।
 Colophon. ইতি ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ।
 বিবক । ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ।

No. 1046. আনন্দকুসুমম্ ।

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 9\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 13 on a page. Extent, 284 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purnahottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Ananda-kusuma. A Dissertation, in ten chapters, on some of the leading topics of the Vedānta Philosophy. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ।

ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ।

End. ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ।

Colophon. ইতি ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ।

বিবক । ইতি ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ব্রহ্মসং ।
 ব্রহ্মসং ১ । ব্রহ্মসং ১ । ব্রহ্মসং ১ । ব্রহ্মসং ১ । ব্রহ্মসং ১ ।
 ব্রহ্মসং ১ । ব্রহ্মসং ১ । ব্রহ্মসং ১ । ব্রহ্মসং ১ । ব্রহ্মসং ১ ।

No. 1047. প্রেমভক্তিস্তোত্রম্ । প্রেমভক্তিস্তোত্রম্ ।

Substance, country-made yellow paper. $11\frac{1}{2} \times 9\frac{1}{2}$ inches. Folium, 1. Lines, 44. Extent, 94 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purnahottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Prema-bhakti-stotra, with a commentary entitled *Prema-bhakti-stotra-vyākhyā*. A hymn in praise of Chaitanya, the saint of Nadīyā, who is accepted by his followers as an incarnation of the Deity. By Rāmananda Tīrtha. The commentary is by the author himself, and in it he adduces proofs from the Śāstra in support of the identification of Chaitanya with the Supreme Spirit. The author is the same who is generally known by the name of Tīrtha Svāmī.

Beginning. मू०—विष्णोवाविष्वाका वसुधुवसुधरा वीरवावन्दरी
विष्णुवावैववाका विरवधि वसधि वेषवावैवकारो ।

सुख महेववाका विरवि वसवत् वस वादावनिम्
तं वीरवावकाव वसवरविदधि वेषवीर वसोवम् । १ ।

डी०—विष्णोवाः वसिष्ठोवरा ।

End. मू०—व इदं वसधि वेष वेषवेषवकारवम् ।

वेषवसिष्ठोवम् वस वस वस व वसवः ।

Colophon. इति वीरवावन्दरीवैष्णोवाविष्णोववेषवसिष्ठोव वसावम् ।

डी०—वाङ्मदेवस दे वृषी वरवावरेव व ।

वर वसविषा वीरविष्वादि व विष्णव् ।

इति वीरवावन्दरीवैष्णोवाविष्णोववेषवसिष्ठोववाका वसावा ॥॥

विषयः । वसुधैवकुम्भो गौरविषयस्य वीरवन्देवस्य वाचावकावर्ष, वसावरे वसा-
वविषयवसवम् ।

No. 1048. मन्त्रकौमुदी ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 5½ inches. Folia, 8. Lines, 16 on a page. Extent, 472 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sz. 1694. Place of deposit, Navadvipa, Purnahottaṅga Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Mantra-ksumudī. A collection of the Vedic mantras including the Gáyatri required in the performance of modern religious rites, with their meanings, purport, and uses explained at length. By Rámakrishṇa.

Beginning. वसुधैवकुम्भो गौरविषयस्य वीरवन्देवस्य ।

वसुधै वाचावन्देव रवेव मन्त्रकौमुदी ।

वरीष्टं दुग्धको वागो वेषोवैरवि वसधि ।

वसोवसिष्ठोववाका वसावर्ष वसावरे । वसाव वसः—

End. इदं वरवेदि वरवि ॥ ॥

Colophon. इति वसुधैवकुम्भोवाका । वसाववाव वसः ।

विषयः । वैदिककर्मणि प्रयुक्तानां वैदिकवक्त्राणां वाच्योक्तवाच्येभ्यश्चिह्नानां वाक्यान् । अथ प्रत्येकं वाक्यं विविधाद् । अथो वदन्त्यावगादिवक्त्राणां, अथोवादि-
वदन्तेवक्त्राणां वाक्या, अधिवाचकानां वाक्या, तावतीवाक्यान्पूर्व-
पक्षोवाचिकवाक्यान्नेति ।

No. 1049. मुख्यविषयः ।

Substance, country-made yellow paper, 14 x 3½ inches. Folia, 79. Lines, 8 on a page. Extent, 1284 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1694. Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Gupariśhaṇu. A manual of Bráhmaṇic rites in two parts (Kāṇḍas), the first comprising all the Vedic mantras used in the performance of the ten principal sacraments; and the second, the mantras used in daily worship. The mantras, in both parts, taken mostly from the Chhándogya Bráhmaṇa, are explained in detail. By Gupaviśhaṇu. This work is a standard authority among the Bráhmans of Bengal, and the sacraments are performed according to the rules given in it.

Beginning. प्रथमपदं वाचि । द्वितीयपदारम्भे 'मि' अनुवाक्यम् । प्रकृतेति प्रकृत्य रत्नम् ।

End.   जेवण्डनवाचम् । तत्पूर्वग्रहमेवे—कुपितकमलैर्नरो   स्वपञ्चमवति ।
 पितृकर्मणि स्वाहा (इतः परमेष्ठानिर्गमं ग्रहम्) ।

विषयः । यत्र काचद्वयम् । प्रथमे काचे, विषादादिदमकर्मणि विमुक्ततां लब्ध्वा
 आत्मानम् । द्वितीये, प्रातःकालायाश्चिह्नलक्षणात्तन्निर्गन्तुपरात् तेषामेव
 आत्मानम् । तर्कमेतत् शान्तयेदीयम् ।

No. 1050. षट्कर्मव्याख्यानचिन्तामणिः ।

Substance, country-made yellow paper, 13 x 4 inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Extent, 367 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Vrajanātha Vidyāratna. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect. Notes on the margin.

Shatbharṇa-śyākhya-chintāmaṇi. A guide to the performance of the six principal sacraments, according to the Yajur Veda. By Nityānanda. This work is a sort of abridgment of the last preceding.

Beginning. हरितपद्मस्तु कस्तु प्रचो नृत्तं प्रकाशकः ।

धौविरविपिबन्धः शाला वेदाम्भ्यादि यथापि ।

त जयति परममतिवचनं विपुलविपिबन्धः सुतेजसा उच्यते ।

अविश्वकचकचपदार्थः प्रवरति पुरतः प्रकाशतो कस्तु ।

मिथं च प्रसीज्य कारुण्यमात्मनः (?) शाला

मास्मात्तं मुचयिष्यतेविपुलान् मिथैकदीपानुचय ।

इदाम् वा अनुवाक्यं वक्ष्यमिथं पदमर्थेण ।

श्रीमते विद्यामन्त्र उदात्तवारं यजुषां मास्मानविष्णुमविन्द ।

आकुटिह तु भारंवारं किञ्चाभूदधीन वेदं न विद्यामादि योर्वेदं—

End. तव जयवचनविधिः— न जीर्णेन न मोक्षेन परिशिष्टेन वा जयेत् ।

यदि नाम्नवलोकां ज्ञान् जयादिषु (इतः कश्चिन्नम्)

विषयः । यजुर्वेदिनां विद्यादिपदमर्थेण यजुषु विज्ञाते ये मन्त्रास्तेषां यज्यासुविधं
मास्मानम् ।

No. 1051. भक्तिदूती ।

Substance, English paper, 13½ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent, 69 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Vrajanātha Vidyaratna. Appearance, fresh. Verses. Correct.

Bhaktidūtī. A poem in praise of devotion to Kṛishṇa, and the means of attaining it. By Kāliprasāda Śarmā.

Beginning. यत्ना जीवावसादाभ्युपनिषदिर् योर्वयोर्बोधेत्

विद्यामन्त्रबोधं कस्तुपुरतः वेपिं नमस्कारम् ।

जीवात् काशीनारायो द्विजकुलवरजो मुक्तिदायाभिधापी

भक्तिं दूतीं दिव्यतां रचयति यत्तुर्वा पावनीतां ययोऽज्ञात् ॥ १ ॥

End. रचयिषि यदा भक्तिदूता उवाचा ॥ १२ ॥

विषयः । भक्तिरसायिनं यथोपनिषद्विषयायत्तं काव्यं ।

No. 1052. चनुमानदीपितः ।

Substance, country-made yellow paper, 18 x 3 inches. Folia, 134. Lines, 5—6 on a page. Extent, 3216 śloka. Character, Bengali. Date, Sz. 1658. Place of deposit, Navadvipa, Purushottama Nyāyaraṇa. Appearance, old. Prose. Correct.

Anumāna-dīdhiti. An old complete and very correct text of Śiromaṇi's gloss on the *Anumāna-chintāmaṇi* of Gaṅgeśa. Vide ante No. 495, Vol. I. p. 285.

Beginning. ॐ नमः सर्वभूतानि विहाय परिविहते ।

ब्रह्मब्रह्मवन्द्योपाय पूर्णाय परमात्मने ।

सत्यवचनप्रवक्तव्यां सारं विहीनं निश्चिततन्त्राणाम् ।

इतिविषयविचिन्तायपि मनुने वाचिंश्चिरोमणिः श्रीमान् ।

परब्रह्मवाचिर्ब्रह्मणा ब्रह्मसाक्षात्परा विष्णुदेवोऽयम् ।

रज्जुबाधकवेरपेनदोषा कृतिरेषा विदुषां तयोस्तु प्रोदम् ।

आयसपीते सर्वं कुरुते कुतुभादिवन्मथय ।

अथ तु किमपि एवम् केषां विज्ञातुमीदृशे सुधियाः ।

मायाय प्रपद्य विदितान्नाहरेण मूयो मूयो विद्याय विनयं विधियेद्दयानि ।

दूर्योधनो ज्ञान परं विपुलं विनाश आवापनोऽपि विदितो न दुर्जोति दीपः ॥

पुणेपर्यंत येऊन त्याप्रतिपक्षी त्रिधावायकवाच व वृद्धिं प्रदर्शवतुवाच-

विदुषं प्रलिङ्गयित्वा प्रत्यचेत्यादि ।

End.

अथपि अथवाहरीरव्यवसायस्थिप्रतियोगितायापत्तिरित्यायेनाभावापत्तिः च

य मायसुखाय इत्यय माययंम् ।

Colophon. इति महाभारतस्य अष्टमोऽध्यायः समाप्तः ।

विषय । महाभरोपायायनहेरोपायायनप्रविभाषविषयीबाहुमानवसहस्र याज्ञानम् ।

७८१ सं० दृष्टव्यम् ।

No. 1053. *प्रत्यक्षचिन्तामणिदीधितिटिप्पणी ।*

Substance, country-made yellow paper, $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 680 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Pratyakshachintāmaṇi-dīdhiti. Śiromaṇi's gloss on the Prataksa-chintāmaṇi of Gaṅgeś'a. Vide ante, No. 495, Vol. I. p. 285.

Beginning. नमो नन्दनमूलसुन्दरपदं कुला नुरीरादरा-

दुर्गीतकलमककाशितकरोरारोरेमेना तिरा ।

कश्चित्तोत्तमिद्वचदीधितिस्ततः प्रत्यक्षचिन्तामणेः

वाक्यां सकुटुबते नदावरदुर्गीमौदाय विद्यावताम् ।

नुरकीर्तनकपयज्जं कुर्वन् रव जीवयन्ने प्रेक्षावताम् ग्रहणार्थं दर्शयति
विरलिति ।

End. अने विवेचानुबोधनिकविशेषप्रतिबोधिकासीकवेविद्यावाचमयकलेन्द्रम् च-
नवा भग्न (इतः कश्चित्) ।

विषय । प्रत्यक्षदीधितिवाक्यावत् ।

No. 1054. *बौद्धाधिकारदीधितिटिप्पणी ।*

Substance, country-made yellow paper, $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 12. Lines, 7—8 on a page. Extent, 540 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Bauddhādīkārā-dīdhiti-ṭippaṇī. A gloss on the commentary of Raghunātha Śiromaṇi on Udayana's refutation of the atheism of Buddhist philosophy, and defence of Deism against infidelity generally. By Gadādhara. Vide Hall's Contributions, pp. 81-82.

Beginning. नीलकण्ठरसहस्रनाराय नीलदावरः ।

बौद्धाधिकारविहितं वाकरोति विरोधके ।

End. ब्रह्मादिचर्मकमूलककावयुक्तान् तथा च के (इतः कश्चित्)

विषय । बौद्धाधिकारदीधितिवाक्यावत् ।

No. 1055. कृष्णमाधुरियाद्या ।

Substance, country-made yellow paper, $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27. Lines, 7—8 on a page. Extent, 1215 folios. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Purnahottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Kusumāñjali-kārikā-śāṅkhya alias *Kusumāñjali-śāṅkhā*. A commentary on the *Kusumāñjali* of Udayana Āchārya. By Haridāsa Nyāyālaṅkāra Bhaṭṭācārya. Two editions of this work have appeared in Calcutta, one bearing date 1769, and the other edited by Professor Cowell in his edition of the *Kusumāñjali*. Hall's Contributions, p. 83.

Beginning. ईषदीषदनधीतविषया वातमाहमृद्व्यापिषर्दयम् ।

येवहाय नवकर्तव्यवर्गा बोऽपि बोपत्तवयो नमस्तते ।

इहदेवतासङ्कीर्णं प्रसन्नविवाहकल्याणप्रयोगात्मकं महत्तमं कर्तव्यं पञ्च-

नामाव । सत्यप्रवचनः—

End   **वायावयेतः विमलाय १०॥**

Colophon. इति महाभारतस्य अष्टादशस्कन्धस्य अष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥

विषयः । कृत्याद्युत्तराणां ।

No. 1056. व्याख्याप्रकाशः ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent, 546 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purnahottama Nyāyaratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Vyākhyā-prakāś'a. A gloss on the last named work. Anonymous. This is reported by the paṇḍit who examined it to be distinct from the Kuṣumāñjali-prakāś'a of Vardhamāna Upādhyāya. Hall's Contributions, p. 83.

Beginning. आरम्भणं नास्ति । द्वितीयपारमे “एक विषयवार्ता स्वयमभिप्रायकारणाधि-
कृत्यदेवतादिविषयवार्ताकृत्यादिविषयमेवति—

End. বঙ্গাদিত্য প্রদেবক । বঙ্গা মু ১৫ বেঙ্গাভাষ্যসংগ্রহেদেব কলকাতা বৈদ্য
বৈদ্যবৈদ্যাদিত্যঃ সিদ্ধিবিদ্যাদিত্যঃ ।

Colophon. ইতি বঙ্গবেঙ্গাভাষ্যসংগ্রহঃ ।

বিবক । বঙ্গাভাষ্যসংগ্রহঃ বঙ্গাভাষ্যসংগ্রহঃ ।

No. 1057. সিদ্ধান্তমুক্তাবলীভাষ্য ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folia, 50. Lines, 8 on a page. Extent, 2,700 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Siddhānta-muktāvalī-vyākhyā alias *Siddhānta-muktāvalī-prakāśa*, *Nyāya-muktāvalī-prakāśa*, *Muktāvalī-dīpikā*, *Muktāvalī-kirāṇa*. A gloss on the *Siddhānta-muktāvalī*, which itself is a commentary on the *Bhāṣā-parichohheda* of Haridāsa. By Mahādeva, son of Vālakṛishṇa. It is said that the father commenced this work under the last name, and the son completed it and gave it the 2nd name "which himself or others have expanded or exchanged as above." Hall's Contributions, p. 74. The work is common enough.

Beginning. ভক্তিগদ্যবৃত্ত প্রদেব কলকাতা বৈদ্য

ভাষ্যসংগ্রহঃ বঙ্গাভাষ্যসংগ্রহঃ ।

ভাষ্যসংগ্রহঃ বঙ্গাভাষ্যসংগ্রহঃ ।

ভাষ্যসংগ্রহঃ বঙ্গাভাষ্যসংগ্রহঃ ।

End. বঙ্গাভাষ্যসংগ্রহঃ ।———প্রদেব কলকাতা বৈদ্যভাষ্যসংগ্রহঃ
প্রদেবভাষ্যসংগ্রহঃ । (ইতিঃসিদ্ধিবিদ্যাদিত্যঃ) ।

বিবক । ভাষ্যসংগ্রহঃ বঙ্গাভাষ্যসংগ্রহঃ ।

No. 1058. কল্যাণচক্রঃ ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 5 inches. Folia, 53. Lines, 10 on a page. Extent, 742 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1652. Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Kalīpa-saṅgraha. An abridgment of the Sanskrit Grammar called *Kalāpa*. Anonymous.

Beginning. प्रथम परमात्मनं ब्रह्मब्रह्मकपिबन् ।

कहापचक्रुर्षं कुर्वे वाक्यानां चित्काम्यया । आदिवाक्यवर्षाः ।

End. कृतकुम्भं कृततैव कात्यायनेनोक्तम् “इत्यादिपदानी कदाः कतिमान् कता-
कृतम् । इत्युत्तरा पादः ।

Colophon. इति कहापचक्रुर्षः समाप्तः । अथैव च शेषपङ्क्तिचतुष्टये काकरवशादीप-
चक्रादिपारिभाषिकब्रह्मणां नवानां नवसप्तचक्रानि सन्ति । यथा—
१, चक्रायते यथा सा चक्रा । २, चक्रायते येन च चक्रा । ३, पदयोः
पदानां वा शेषान् सन्ति । ४, चक्रुर्षाचक्राः ब्रह्माः । ५, कर्षादि करोतीति
कारकाः । ६, समासः सन्निवृत् । ७, कियत्प्रत्ययान्तेषु ब्रह्मेभ्य तेषां ब्रह्मा-
नां वा चित्कवितः । ८, सम्यक् कथयतीत्याह्वानाः । ९, चातुं ब्रह्म करो-
तीति कृतम् ।

विषयः । कहापवाकरवक्ष्य विशेषप्रयोज्यधीयस्त्रयाणि सोदाहरणानि १६ चक्रणीयानि ।

No. 1059. कोमलकोषचक्रुर्षः ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 5 inches. Folia, 17.
Lines, 10 on a page. Extent, 382 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk.
1652. Place of deposit, Navadvīpa, Purushottama Nyāyaratna. Appear-
ance, old. Verse. Correct.

Komala-kosha-saṅgraha. A Sanskrit vocabulary compiled from
the works of Vopālita, Rantideva, author of the *Ratna-kosha*, Bhāguri,
Pola, Vararuchi, Rudra, Amara Datta, author of the *Dvirūpakosha*,
Govardhana, authors of the *Ratnamālā* and of the *Visvakosha*, Halā-
yudha, authors of the *S'abdārṇava*, *S'abdamālā*, *Anekārtha-dhvani-*
mañjarī. Nānārtha, and *S'abdakosha*, Hadda-chandra, Sas'vata,
Subhāṅga, Rabhasa Siṅha, Gangādhara, Ajaya, Vyāḍhī, Dharaṇi, and
the author of *Harakāvalī*. By Tīrtha Svāmī.

Beginning. नामानुवाचनं चक्रुर्षाचक्रुर्षमनामये ।

चक्रुर्षेदः कृषिन् ज्ञानः समाचारः उपेक्षते ।

पुराकान्तमेव च यो नार्थवद्भवेऽपि च ।
 प्रचरद्रूपभागेषु ये ब्रह्मा चन्द्राद्वृत्ताः ॥
 लिङ्गभेदे न घटतेऽप्येकदिवचनादिकम् ।
 जलाद्यादि न पूर्वैक लिङ्गमिते विभु इत्येः ॥
 क्वचित्कारकनामानि कार्यं कार्यैकं कारणे ।
 क्वचिदेकार्थके भेदा भेदे चाभेद इत्यने ॥
 वस्तुसामान्यं वस्तुवचनं वस्तुवद्वृत्ते ।

End.

ब्रह्मवचनं सः पुरुष आत्मा सर्वोऽपि पुरुषः ॥
 च वा इ ईं उ अ ए र सो षो ॐ सारावयम् ।
 पञ्चाक्षरं न किं पञ्चाक्षरे श्री श्री श्री किमु किमु च ॥
 एवमन्वयान्वयाधिकवर्णः क्वचित् क्वचित् ।
 सर्वं ब्रह्माः सर्ववस्तुवृत्ततो लिङ्गभेदतः ॥
 पदान्वयाध्यानायानि साधुचि लिङ्गकानि च ।
 धृतमानान्नादित्ये ब्रह्मयोगे न विद्यते ॥
 समासेऽप्यनेककोषानिदमेव विनियतम् ।
 कोषा दापाय विदुषां नृणां यत्रैकशालिकाम् ॥
 योपासितो रत्नदेवो रत्नकोषस्य धाम्निः ।
 योऽसौ वरवन्धी ब्रह्माऽमरदत्तो द्विकपलित् ॥
 योऽवर्धनो रत्नमाला विश्वकाशो जलायुधः ।
 ब्रह्मार्कवः ब्रह्ममालाऽनेकार्थध्वनिमञ्जरी ॥
 नामार्थब्रह्मकोषस्य बहुवन्द्यं ब्रह्मततः ।
 शुभाङ्गो रत्नसः शिखं नामार्थध्वनिमञ्जरी ॥
 ब्रह्माधरोऽज्यो यः श्री धरणी चारकावली
 ततः कामलकोषं ज्ञातो यतिविशेषितः ॥

Colophon.

विषयः ।

इति तीर्थसामिहृतकामलकोषमङ्गलः समाप्तः ॥

विषयः । विविधकोषाः प्रथितब्रह्मा एव सङ्गृहीताः । (अथ परिच्छेदादयः प्रायोऽमर-
 कोषवत् ।)

No. 1060. **সাহকল্যঃ ।**

Substance, country-made yellow paper, 19 × 3½ inches. Folia. 27. Lines 6 on a page. Extent, 1012 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Vrajanātha Vidyāratna. Appearance, old, Prose and verse. Correct.

S'raddha-kalpa. Manual for the performance of S'raddhas, according to the rules of the Sāma Veda. By S'rīdatta.

Beginning. **অনিয়ত্বাপরাধাদিনুপযোককল্যায়নম্ ।**

সত্যং যাক্ষানি যাক্ষোক্ত্য হস্তোক্তযাক্ষমুখ্যে ।

End. **পিষ্টকাকল্যায়নামায়েঃ পতিতাকল্যায়নায় যাক্ষিকার ইতি স্বৰ্গে' সমস্তম্ ॥**

Colophon. **ইতি মহানবোপাখ্যানবচনোদ্ভবনিরখিতঃ সাহকল্যঃ সমাপ্তঃ ॥**

বিবৰ্ণঃ । **সামবেদিয়া পার্বণীকৌদিয়াদিযাক্ষকর্মণো যাক্ষা ।**

No. 1061. **ব্যবহারচিন্তামণিঃ ।**

Substance, country-made yellow paper, 20 × 3½ inches. Folia, 54. Lines, 6 on a page. Extent, 1560 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Vrajanātha Vidyāratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vyavahāra-chintāmaṇi. A treatise on jurisprudence and judicature, in four chapters. By Vāchaspati Miśra.

Beginning. **স্বাধাৰ্ম্ম মন্দমন্দমনুসম্বাদ প্রবক্তনো বস্মান্ ।**

সৌখ্যকল্যাণনিবৃত্তৌ অবহুতিচিন্তামণিঃ'ন্যমুখ্যে ॥

End. **বৃক্ষসামুদ্রনৌ পিতৃকল্যায়নৌ প্রজ্ঞানমনুসমৌ মনুসমিত্তি সমুদ্রাঃ ॥**

ইতি নিৰ্ণেয়ঃ পাদঃ ॥

Colophon. **ইতি মহানবোপাখ্যানবচনোদ্ভবনিরখিতো ব্যবহারচিন্তামণিঃ সমাপ্তঃ ॥**

বিবৰ্ণঃ । **স্বার্থপ্রত্যর্জিনী কলিযাক্ষমণ্যায় কলং মনিতকম্, প্রাকৃতিযাক্ষৌঃ নম কলং কর্মকলিতকৌবোপদেয়ঃ । তদ্য সমারঃ পাদঃ । প্রবক্তো ভাবপাদঃ পূর্ববক্ত-
বাদো বা, অস্বার্থিনো বস্তুপ্রকার সাধেদনবস্তুকিযাদিভম, হিনৌচ ভগদ-
পাদঃ, কল প্রত্যর্জিন ভগদহাবপ্রকারাদিভম্, ভগৌচঃ শ্রিতাপাদঃ, অস**

ब्राह्मणिकैः कश्चिद्व्याहृतिविचारकारादिकम्, चतुर्थे विवेचयामः, एवं
अथवा अन्यकाराद्ब्रह्मविद्यामन्त्रकारादिकश्चेति ।

No. 1062. विवादचिन्तामणिः ।

Substance, country-made yellow paper, 20 × 3½ inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 519 aśloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Vrajanātha Vidyāratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vicāda-chintāmaṇi. The code of procedure in civil cases. By Vāchaspati Miśra. The work comprises 18 chapters as follows : 1st, Debts ; 2, Trusts ; 3, Sales of property by other than rightful owners ; 4, Coparcenary ; 5, Repudiation of gifts ; 6, Wages ; 7, Contracts ; 8, Sales and Purchases ; 9, Disputes between landlords and tenants ; 10, Boundary disputes ; 11, Forgery ; 12, Stolen property ; 13, Trespass ; 14, Disputes regarding religious ceremonies ; 15, Disputes regarding sons begot on one's wife by another ; 16, Ditto inheritance ; 17, Ditto gambling ; 18, Ditto giving evidence. The work was printed in Calcutta some fifty years ago. The author was the son of Kṣāya, and lived about three hundred and fifty years ago (S'aka 1423). Unlike the generality of paṇḍits of his country he devoted his attention both to law and philosophy at the same time, and acquired great distinction in both. He wrote several commentaries on standard works on the Nyāya, the Yoga, and the S'ankhya systems of philosophy, and a whole series of manuals on law under the title of Chintāmaṇi, besides several independent treatises. "All his works," says Colebrooke, "are held in high and deserved estimation." His son, Lakṣmidāsa, was also an author of some repute.

Beginning. श्रीरामेश्वरिणामां विद्ममपरिषदि प्रोक्तमुद्बुधिविही-

नङ्गः कुर्वन् कदाचैकिसुवचनमर्वा ग्रीकृपा नमनैः ।

देवः वावाद्यावात् कुष्ठमरपररीरकसङ्गः नमः ।

उक्तं विष्णुदेव सितकमलमुखीनाददामः कटेष्ट ११ ।

श्रीकृतकवमुखादिमानरमाकरादीनवकोष्य नमः ।

वाचस्पतिः श्रीवतिनमनैः विवादचिन्तामणिनामविनामनैः ११ ।

End. अथ अस्मिन् इति पश्चादन्वं ह्युपात् पूर्वहतस्यैव दक्षिणं पश्चाद्दृतः किञ्चि-
लभेत्—अस्मिन्मोऽनित्यस्य (इतः परं न लिखितं ततोऽधमात्रम्) ॥

विषयः । उत्तमर्कोत्तमर्कोदीनां विवादादिनिरूपकम् । अथाह्वाद्यन् परिच्छेदाः । तथा
चि—१मे, अथाह्वाद्यन्, अन्तर्गतविषयको वादः । १ये, निचेयः
स्थापितधनविषयको वादः । ३ये, अस्मानिनिष्पन्नः, अन्यस्य द्रव्यम् अन्येन
विक्रीतम् तद्वदितो वादः । ४ये, अन्तर्गतसमुत्पन्नम्, कतिपयधनभिर्भिन्नित्वा-
रत्वे बाधितो यो वादः । ५मे, दत्तस्मान्नपक्वम्, दानं कृत्वा ततोऽनङ्गीकारः ।
६ठे, वेतनादायम्, भूमिं कारयित्वा तत्कृत्वादीनामप्रदानविषयको वादः ।
७मे, अस्मिदुत्पत्तिप्रमाणं, प्रतिष्ठाभक्ते वादः । ८मे, कथयितव्यविषयको वादः ।
९मे, राज्ञा भूस्त्वामिना वा अथ प्रजानां वादः । १०मे, ग्राम-चेव-
भवनयोर्दीनां क्षीमावादः । ११मे, पावण्यनिमित्तको वादः । १२मे, खेव-
जातवादः । १३मे, साक्ष्यम्, वस्तुपूर्वकं परद्रव्यस्वरूपं तदोक्तितो वादः
१४मे, पूर्ववदितो वादः । १५मे, चेवमनुवादिविषयको वादः । १६मे, दायायां
विभागे वादः । १७मे, भूतलोकात्मनित्यवादः । १८मे, आकलयः, साक्षिदाना-
दिकार्यं आकलयनीयानाकलयोपविषयको वाद इति ॥

No. 103. आत्मप्रबोधोपनिषत् ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folium, 1.
Lines, 14. Extent, 27 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, Navadvipa, Rāmavilāsa S'armā. Appearance, old. Prose. Gener-
ally correct.

Ātmāprabodha Upanishad. An apocryphal Upanishad on the
divinity of Kṛishṇa, and on the best mode of worshipping him : attri-
buted to the Atharva Veda.

Beginning. प्रत्यगानन्दं ब्रह्म पूर्वं प्रवक्ष्याम्यं, अकार उकार मकार इति चाक्षरं प्रवक्षं
तदेतदोमिति समिद्धा मुच्यते योगी जगत्संसारव्यन्तात् ।

End. आत्मप्रबोधोपनिषद् मुक्कुरैर्मुपादिता न च पुनरावर्तते न च पुनरावर्तते ।

Colophon. आत्मप्रबोधोपनिषत् समाप्ता ॥

विषयः । नारायणोपासनां ब्रह्मविद्या, अथोपासनायां उचिततया नारायणस्य देवकी-
पुत्रमेवापि भावना वर्तते ।

No. 1064. *आहुविवेकविहतिः ।*

Substance, country-made yellow paper, $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 52. Lines, 7 on a page. Extent, 2070 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa Rāmapīlāsa S'armā. Appearance, old. Prose. Generally correct.

S'rāddha-civeka-cirīti. A commentary on Sullpāni's treatise on S'rāddhas, the *S'rāddha-civeka*. By S'rīkrishṇa S'armā.

Beginning. पादाम्बुजे हे सुवनावसुजे प्रथमं भूयो जगद्विधायाः ।

शौक्यविप्रो विहतिं वितेने पुषादने आहुविवेकचक्रुचे ।

यन्मारुते विप्रविधानाथ देवमानाजकोर्नरकं महत्तमाचरन शिष्यपदमार्थं
यन्मन्त्राभिषेचप्रयोजनवन्मन्त्रां प्रदर्शनं शिष्यावधानाथ प्रतिजानीते वि-
श्वोक्तं ।

End. तेनेति, न च कल्पयेद्दत्तादौ यज्यंविना अगुर्द्विमीलित्यादिवचनात्
अगुर्द्विमीलनेन कर्तुं पक्षद्वयव्यापारमिति । सामान्यकल्पवचनाच्चगुर्द्वि-
मीलनसौक्त्यात् । (रतः अखितम्)

शेषः । अक्षयपविहतिआहुविवेकचक्रुचस आख्यानम् ।

No. 1065. *महिमस्तवटीका समूहा ।*

Substance, country-made yellow paper, $10 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 21. Lines, 8—9—10 on a page. Extent, 500 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Rāmapīlāsa S'armā. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Mahimnastava Tīkā. A commentary on the popular hymn to Śiva called Mahimnastava. By Bhagiratha Mitra.

Beginning. (हादमपचादि अखितानि तनहोकायाः प्रारम्भवाक्यं न अखितं मूलकादि
हादमहोकाः न अस्मि अतस्तस्मादिप्रारम्भवाक्योत्तेजो विप्रयोजनीय इति
मन्त्रवत् ।)

End. विषयः परिपूर्णता यस्याख्युक्तिमात् । ११ ।

(एकविंशत्योक्तपर्यन्तस्य टीका अखिते, ततोऽन्येषां परिभाषकचक्रुचस्य-
कथोर्नास्ति ।)

Colophon. इति श्रीमदीश्वरविषयविरचितसविस्तरपटीका समाप्ता ।

विषयः । पुण्यद्वयप्रदीपनादेवकृतिसमाप्तम् ।

No. 1066. रथपद्धतिः ।

Substance, country-made yellow paper, $13\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent, 78 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Navadvīpa, Rāmanilāsa S'armā. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Ratha-paddhati. Rules for the observance of the Car Festival. By Lakshmīkānta Nyāyabhūṣaṇa Bhaṭṭācārya. The work was compiled about fifty years ago under the auspices of Mahārāja Girīśāchandra Rāya of Krishnanagar, in Nuddea. It opens with an account of a car festival for the goddess Durgā, and then gives the usual rules for the festival in connexion with Jagannātha.

Beginning. श्रीमोपास्यमिरीश्वरस्यपुण्यद्वयमाप्तिपद्धतेर्वरं,

मत्ता श्रीमदिरीश्वरपद्धतः श्रीश्रीशूकानन्दः ।

साद्व्यासपद्धतिं वृषभनोधात्मिकां चन्द्रिकां,

सुखीकान्तश्रीकान्तिं सप्तमं सुतादिब्राह्मं मुक्तः ।

End. साक्षात् नवदिनसाधनः न द्वादशां दक्षिणादिषु कुर्यात् ।

Colophon. इति श्रीमहाप्रोपाध्यायश्रीपुनःसुखीकान्तस्यपुण्यद्वयमाप्तिपद्धतिर्विरचिता रथ-
पद्धतिः परिशोधिता रथपद्धतिः समाप्ता ।

विषयः । महादेवीनोपास्यविधिः, ततो रथप्रतिष्ठापनं विधिं दत्त्वा तस्या प्रयोगः ।
ततोऽङ्कुरार्पणे विधिः । अथिवाचविधितत्प्रयोगो । ततो द्वितीयावधिद्वयार्थं
सायन् नारायणपूजादिकप्रयोगः ।

No. 1067. कामाख्यातन्त्रम् ।

Substance, country-made yellow paper, 15×3 inches. Folia, 21. Lines, 6 on a page. Extent, 401 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Rāmanilāsa S'armā. Appearance fresh. Verse. Incorrect.

Kámákhyā Tantra. An original Tantra of the Kaula class, devoted to the worship of the female emblem with the usual adjuncts of wine, flesh-meat, women, &c. The work comprises nine chapters, the last of which treats of the different kinds of emancipation from the bondage of transmigration recognised by the Tantras.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै । श्रीदेवताय ।

भजनम् सर्वधर्मं सर्वविद्याप्रियम् ।

सर्वदानम् सर्वममप्रकाशम् ॥

भुक्तानि सर्वतन्त्राणि साधनानि च मूर्तिः ।

विद्याकाः धनका देवाः फलानि मत्प्रसादनः ॥

धाराधारतर्तनं ज्ञानादि तद् बहु प्रभो ।

अतीवेदं रक्षय्यान् तेनाहं नवकोयला ॥

मीमिक्ष उवाच । शृणु देवि महाभक्ते मदीयप्राक्वचम् ।

योगिकया महाविद्या कामः सा परदायिनी ।

वरदानम् देवा मित्वा महाविभववर्द्धिनी ।

सर्वेषां जगती मापि सर्वेषां तारिणी मता ॥

रमणी चैव सर्वेषां स्तूता स्तूत्या सदा शुभा ।

तस्यास्तनं प्रवक्ष्यामि साधनानावधारय ॥

End. एतत्ते कथितं क्षेत्रज्ञ प्रकाशं कदाचन ।

ज्ञेयनीयं ज्ञेयनीयं ज्ञेयनीयं सदा प्रिये ॥

प्रज्ञेयस्य विज्ञेयस्य ज्ञेयनीयं विज्ञेयतः ।

भक्त्या साधकानाञ्च साधित्वे न वदेदपि ॥

दायिकाय न हःतव्यं यमज्ञाय विज्ञेयता ।

मूर्ध्नाय भावजोलाय हरिदाय समाश्रया ॥

दयाशालाय श्रदाय कैलिकाय मन्त्रेश्वरि ।

कालीभक्त्या ज्ञेयाय वैष्णवाय शिवाश्रया ॥

अद्वैतभावशुक्लाय महाकायप्रजापते ।

सुराजोन्मत्तायपि शिवायक्तिप्रदाय च ॥

Colophon. इति कामाख्यातन्त्रे पार्वतीस्वरध्वनाद् नवमः पटलाः ॥ (नवमपटलान्तमेवेदं)

विषयः । अथ पटला नव सन्ति, तथाहो कामाख्यायाः महादेवाः तन्मूलकस्यास्य तन्मया योक्तव्यताप्रकीर्णम् । द्वितीये ।—कामाख्या-लोकारः, कामाख्या-

No. 1068. **अङ्कुरार्पणविधिः ।**

Substance, country-made yellow paper, $13\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent, 78 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Rāmapīṭha S'armā. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Āṅkurārpaṇa-viddhi. Ritual for the ceremony of *Āṅkurārpaṇa*, or the placing of certain grains in a vessel for the purpose of germination : founded on the *Sāradātīlaka*. Anonymous.

Beginning. अङ्कुरार्पणप्रयोगः । यद्य तयोः श्रवणमप्यस्योः तरे पूर्वापरार्चनां गृहीत्वा
विर्भाव तदाथे शुभमप्यस्यं कुर्यात् ।

End. अन्त्येष्टे च अन्त्येष्टौ विद्वद्भिरङ्कुरार्पणम् ।

Colophon. इति आरदातिलोकोक्ताङ्कुरार्पणविधिः समाप्तः ।

विषयः । आदौ । मन्त्रविधिसम्प्रयोगश्च, ततः स्वर्णपत्रेणपूर्वकं पात्रिकाचतुष्टयस्य
पञ्चमुखीवाचतुष्टयस्य अष्टावचतुष्टयस्य च स्थापनम्, पात्रिकासु चरेः पञ्च-
मुखीपात्रिकासु मन्त्राणां अष्टावेषु त्रिषुच पूजनं, करीषवाकुशास्त्रिकाभि-
र्यथाक्रमं पूरितेषु तद्विविधपात्रेषु आलिङ्गनाकाङ्क्षीकानां पञ्चविधिः,
ततोऽभ्युपवासोऽद्वौ ततो रात्रौ सायानिशादिविधिः, अङ्कुरार्पणे आरदा-
तिलकोक्तप्रमाणम् ।

No. 1069. **कामदन्तमन्त्रः ।**

Substance, country-made yellow paper, $13\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent, 216 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Navadvīpa, Rāmapīṭha S'armā. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Kāmadānta-mātra. This MS. is a mere fragment, containing only four chapters from the sixth to the ninth, and wanting the first five, and some unknown number of chapters after the ninth. The sixth treats of the mode in which Kālī should be worshipped ; the seventh points out the importance of that worship for salvation in the present age ; the eighth illustrates the position assumed by the work by an anecdote in which a

Brāhmaṇa of Kāncīpur, Bahuloma by name, obtained salvation by hearing the name of Kālī; and the ninth establishes the necessity of worshipping Kālī on the night of the new moon in the month of Kārtika.

Beginning. (प्रबन्धप्रतिपद पद्यं न ह्यस्ति । पद्यं न ह्यस्ति । न ह्यस्ति ।)

पार्वत्युवाच । इदानीं चोक्तमिच्छामि तेन काली प्रसीदति ।

कलौ केनैव पुण्येन केन वा वक्षिष्यामि । श्रीशिव उवाच ।

End. यो नार्चयति सोऽपि यदा तदा मयेवरी ।

Colophon. इति कामरुतयो नवमा पद्यः ।

विषयः । अथ पञ्चाशद्विंशत्यध्यायाः समाप्तः पद्यं न ह्यस्ति, तथाहो वहे—कलौ काम्या एव निदिशाम । तस्याः पूजायै त्रिकाशीमन्त्राद्युपादेर्विधानम् । तताऽध्यास-विनायकविनायकपुष्पादेस्तदन्तः कल्पद्रोणपुष्पादेस्तदन्तः । तथा तस्या अर्चने पञ्च-विंशत्युपादेः प्राग्वह्यानुकीर्तनम् । विष्णुस्तं विना त्रिचरोरर्चनायां कलाभाष-कथनम् । एवं करवोर-चक्षुर्-कुन्द-मलिका-केतकी-धानकीप्रथतीनां पञ्चमां पुष्पाणां पूजने प्रत्येकस्य पद्योक्तावयवम् । अन्तर्गते—कलौ कार्यकरमात्रज्ञानां कल्पवृक्षेनपामकधानां ज्ञानां तन्त्रपूजादिकं विना काम्या उदारे अनिरिति प्रज्ञं कालीवाक्यः स्मृतिरेव तेषामद्वितीया अनिरिति प्रतिपादितं वाङ्मयम् । अन्तर्गते—अत्यन्तवापानकलाद्योपुरनिवासिपञ्चल्लोमाश्रयिप्रज्ञं मरुतसंघं केवलं कालीत्युच्यते इत्यस्य नवमं जातं तन्त्रमवर्तनम् । नवमे—कार्तिके कालीपूजाया अत्यन्तप्रसन्नप्रतिपादनम् ।

No. 1070. ब्रह्मपद्धतिः ।

Substance, palm leaves, 14 × 2½ inches. Folia, 110. Lines, 6 on a page. Extent, 3093 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1440. Place of deposit, Navadvīpa, Rāmapillāsa Bhāṭṭācārya. Appearance, decayed. Prose and verse. Generally correct.

Sūtra-paddhati. A digest of the laws relating to the Sūtras. Compiled by Api Pāla. Contents, Duties of Sūtras; special mantras for Sūtras; duties to be attended to in the morning; ablutions; washing of the face; brushing of the teeth; early morning bath; midday bath; offering of water to the manes; worshipping of the gods;

washing of the images of the Devī; ordinary mode of worshipping the same; adoration of the sun; adoration of Vishṇu; adoration of Devī; repetition of the mystic mantra a stated number of times; adoration of the Vis'vedevās; daily s'rāddhas; characteristics of guests; rules for taking the midday meal; duties after the midday meal; articles to be selected or rejected as food; spirituous drinks defined; rules for sleeping; society of women; periodical s'rāddhas; impurity of the person caused by birth or death in one's family; satī; funerals; persons fit to offer oblations to the manes; perpetual impurity of the body. The work is founded on the plan of Kamalākara's digest of the laws relating to the S'ūdras, entitled the *S'ūdra-kamalākara*, and traverses very nearly the same ground, but it professes to have been compiled from a work on the subject by Soma Mis'ra. The MS. bears date S'āka 1440, and is 356 years old.

Beginning. ————— वाचमीनीश्वरारी,

त्रैलोक्योन्नयेनान्यत्रयमनितोरखसीमूनयेः ।

विद्याया वल (विद्युद्) युतिकविलम्बानन्दसे ———

एवमविविधाशेषौ सर्वमीशो नृपतिः ।

मीशोमनिसमादाय प्रवृत्तायूहवदतिम् ।

End. सर्वैश्च सर्वकालेषु यत्ने मयि सर्वदा ।

दानं प्रतिपद्यः क्षानं सर्वकालं यथा मयेत् ।

Colophon. इत्यविवाककारिणा यूहवदतिः समाप्तः ।

विषयः । महादेवो यूहवर्कस्यपत्न्यं, मन्त्रादिविविधविषैः, ततो मित्वापारेण यूहाणां ब्रह्मरीषोन्मेषिकि, त्रैलोक्यिकि, वाचमनिकि, इत्यनायनम्, क्षान्तः-क्षान्तिकि, सर्वविकि, सर्वजनरक्त-क्षान्त्यदेवतायूजा, इवीक्षान्तिकि, वाचान्त्ययूजा, कर्षणयूजा, विद्युयूजा, द्विषयूजा, देवीयूजा, अपविकि, वैश्वदेव-विकि । मित्वापत्न्यं । पतिविरक्तपत्न्यं, भोजनविकि, तदुत्तरकर्क, भोज्या-भोज्यविकि, मनुष्यरूपम्, प्रवृत्तविकि, तैद्युगविविधिरित्येते प्रोक्ताः । ततश्चेवा-जेव सर्वकाले मन्त्राद्यविकि, सर्वकालादिविषयवाचका प्रोक्ताः । ततश्चेवाजेवा-त्रैलोक्यिकवत्त च क्षान्त्यभौषादिविषयेषु यवस्याविषेय, ततो विषयवाच-युत्तरवत्तया, प्रवेक्षणादि, त्रैलोक्यविकारिणः, उद्दामवर्ग, वाचमी-प.त्रैलोक्यः ।

No. 1071. *सर्वोक्तास्तम्बम् ।*

Substance, country-made yellow paper, $12\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 123. Lines, 8 on a page. Extent, 2214 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridās S'armā. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Sarvollāsa Tantra. A Tantra digest of the S'ākta class; it treats of the usual S'ākta tenets and forms of worship, beginning with some definitions of S'ākta terms, and various systems of cosmogony. By Sarvānandanātha.

Beginning. *नमः परदेवतायै । प्रकल्पं प्रकृतिं त्रित्वा जगदात्मकपरिणी ।*

सर्वोक्तायं सर्वोक्तायं सर्वोक्तं सैव ददात्मकम् ।

निजमादात्मकाकाङ्क्षा भावाचारं समुद्भवं ।

बीजर्वात्म्यमाचोक्तं श्रीदेवाचरणात्म्यम् ।

End. *देवानो प्रकृताश्च भवन् ।*

Colophon. *एति बीजर्वात्म्याचरिते सर्वोक्तायै विषयुक्तायः । समाप्तेऽयं ग्रन्थः ।*

विषयः । प्रथमोक्तायै—प्रकृतिलक्षणं । निजमलक्षणं । आत्मलक्षणं । आत्मनिज-
मयोः प्रकाशकलक्षणं । वासलोत्पत्तिः । आलोत्पत्तिः । युग्मेदे देवाचरः ।
देवताभूतिनिकषणं । वेदोत्पत्तिकथनं । द्वितीये—तन्मात्राकथनं । तृती-
ये—सद्भावनिकथनं । चतुर्थे—प्रकारान्तरेण सद्भावनिकथनं । पञ्चमे—
पुनरन्वयप्रकारेण तदेव । षष्ठे—कृत्यप्रकरणम् । सप्तमे—भावप्रवर्णना । अष्टमे—
विविधभावाचारलक्षणं । नवमे—तन्मात्रागीवभावाचारलक्षणं । दशमे—
मुच्यमान्नीयमलक्षणम् । एकादशे—मङ्गलकथनम् । द्वादशे—वैष्णवाचारः ।
त्रयोदशे—रहस्यम् । चतुर्दशे—वैशिष्ट्यम् । पञ्चदशे—वैष्णवाचारः ।
षोडशे—विभावयप्रकरणम् । सप्तदशे—वन्द्यप्रमाणं । अष्टादशे—आज्ञाचारः ।
अनविंशोक्तायै—साधकलक्षणम् । विंशत्युक्तायै—बीजकला ज्ञान विवेचनं
एवं एकविंशत्यायुक्तायै—बीजकलातिशेदकमेव निकषणं कृतम् ।

No. 1072. पदार्थतत्त्वविरुतिः ।

Substance, country-made yellow paper, 17 × 3½ inches. Folia, 27. Lines, 2—9 on a page. Extent, 956 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridās Śarmā. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Padārtha-tattva-virūti. A commentary on the *Padārtha-tattva*, which comprises criticisms by Raghunātha Śiromaṇi on the Vaiśeṣika categories. By Mūdhava Turkasiddhānta.

Beginning. ये विष्णवे विजयतः पश्चिमाय भारं
जानीदृषा निरिजया कुतुबी सदैव ।
देवं तमेव प्रविपत्य पदार्थतत्त्वे
जीवाद्ययो वितगुणे विरुति सुबोधा ।

End. कार्यस्य कारणस्य प्रतियोगिनादिना निवृत्तित्वर्थः ।

Colophon. इति जीवाद्यवतर्कसिद्धान्तकृतपदार्थतत्त्वविरुटीका समाप्ता ।

विषयः । विरोधनिवृत्तपदार्थतत्त्वस्य व्याख्यानम् ।

No. 1073. पदार्थतत्त्वनिरूपणम् ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 3½ inches. Folia, 5. Lines, 7—9 on a page. Extent, 135 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridās Śarmā. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Padārtha-tattva, alias *Padārtha-tattva-nirūpaṇa*, or *Padārtha-tattva-nirūchana*, or *Padārtha-khaṇḍana*. Criticisms on the Vaiśeṣika categories, pointing out, from a Nyāya stand-point, which of them are tenable, and which are not. By Raghunātha Śiromaṇi. Hall's Contributions p. 80.

Beginning. अथ पदार्थतत्त्वं निरूप्यते । तत्र दिक्काशौ नेत्ररादिनिरूप्येते ।

End. सर्वेषां कुम्भसिद्धानां लघुत्वात् विरोधतः ।

सर्वदेहसिद्धानां विरोधेनैव दूषणम् ।

Colophon. इति महावैतथं समाप्तम् ।

सर्वो विपश्चाः विद्याविरोधिनो विपश्चिता ।

विद्या विचारं न त्याज्या विचारयत सादरम् ।

सर्वमाकारैतन्मन्त्रान् यथा यथा मया दत्तम् ।

इदं वाचे नमुन्नामि विचारयत सादरम् ।

रीतिरेवा न दोषाश्चेतिता पूर्वैरिति ।

यद्विज्योतिर्विचाराय वाचको विदुषोऽपराजम् ।

विषयः । आम्बिकीशकननप्रविष्टस्य कथापितृ १ अथनं कथापितृ १ मन्त्रं
समुन्निवतम् ।

No. 1074. गुणकिरणावलीव्याख्या ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3½ inches. Folia, 30. Lines, 7—9 on a page. Extent, 1680 s/lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridās Bhaṭṭācārya, grandson of Mādhava Tarkasiddhānta. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Guṇakiraṇāvalī-ryākhyā. A paraphrase of Vallabha Nyāyācārya's *Guṇakiraṇāvalī*, a treatise on the leading topics of the Nyāya system. By Raghunātha Śīromaṇi.

Beginning. कुञ्जितावरपुटेन पूरयन् संज्ञिकां प्रथमद्वयलिपिः ।

मेाचवन्नञ्जितवानकोचनाः पातु कोऽपि नवनीरद्वयः ।

नीमता नमुन्नामि विचारयत सादरम् ।

विषदीकृत्य दक्षिणे नमुन्नामि विचारयत सादरम् ।

आम्बिकीशकननप्रविष्टस्य कथापितृ १ अथनं कथापितृ १ मन्त्रं

नमुन्नामि विचारयत सादरम् ।

End. पूर्वैरिति, यथेष्टानुक्त्यादकमवचनसंयोगेन हिमनवासावज्ञानानि ।
(इतः अन्तिमं)

विषयः । गुणकिरणावली व्याख्या ।

No. 1075. *न्यायखोसावती ।*

Substance, country-made yellow paper, 19 × 3½ inches. Folia, 9 Lines, 6 on a page. Extent, 286 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridāsa Bhattachārya, grandson of Mādhaba Tarkaidhānta. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Nyāya-khōṣavātī alias *Līlāvātī*. The elements of the Vais'eṣhika system. By Vallabha Nyāyāchārya. The MS. is incomplete. Hall's Contributions, p. 71.

Beginning. *न्यायः सत्यवति यो जगदेकपदप्रीत्या नतः परमविद्वेतिमादधानि ।*

तस्यै वतः सत्यवदीयं कथामुक्त्वा-सत्यवित्तत्तनवे पुनरोक्तमात्र ।

इत्थं वाकुलमुत्पन्नो नृपतपः कर्माधिकं ज्ञात्वाते

जानिर्विद्युतिमावता न च पुनः-ज्ञात्वा विज्ञेया स्थितिः ।

सत्यवः सत्यो नृपादिभिर्दत्तं-अथाकु सन्तीतये

सांख्यिकालवनेय्यकर्मकुत्रसा नीत्यावखोसावती ।

End. *सामर्थ्यं तु भूमकापि अदरसाधारककथामुक्तावेव ज्ञानिः ज्ञात् ।*

(परिचलान्निष्ठत्वं चार्थं नास्ति)

विषयः । *नृपादिपदकपदाद्योनां निरूपणम्, विज्ञेयत इत्येतादिनिरूपणम् ।*

No. 1076. *न्यायखोसावतीदीधितिः ।*

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folia. 6-Lines, 9 on a page. Extent, 374 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridāsa S'armā. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Nyāya-khōṣavātī-prakāśa alias *Nyāya kōṣavātī-dīdhiti*. A commentary on the last. By Vardhamāna Upādhyāya. The MS. is incomplete, and contains but a fraction of the entire work which extends to over four thousand s'lokas. Hall's Contributions, p. 72.

Beginning. *ॐ वतः सर्वज्ञतापि विद्वन् परिनिष्ठते ।*

सत्यवद्वयोपाय पूर्वोक्त परमात्मने ।

पदेव पदायां इत्यवधारणं ज्ञात्वादावभावादावेवावधारणं, इदं वि ।

End. অববদিতরাজসবদান্ ভবদেবো বদুবিদ্যাবান্ । ইতি ।
 বিবক । আচলীসাবদ্যা আচল্যবন্ ।

No. 1077. আচলীসাবদ্যোব্যাখ্যা ।

Substance, country-made yellow paper, 19 × 3½ inches. Folia, 23. Lines, 7—9 on a page. Extent, 1288 s'lokas. Character, Bengali. Date. ? Place of deposit, Navadvipa, Haridás S'armá. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Nyáya-líládrati-vyákyá alias *Nyáya-lílávati-prakás'a-dhiti*. A gloss on Vardhamána's commentary (No. 1076) on the *Nyáya-lílávati* of Vallabha. By Raghunátha S'iromani.

Beginning. আচল্যবিত্তনভেতুং চেতুং বীরাভিত্তিকসম্মতৌ ।

নানং বিম্ববদীতং তকাংসুকারমাছরান্ বদ্য ।

বীৰতা অচুরাচাচনক্যবীৰবীৰতা ।

বিবিশ্বনে অধিকার্যো সীসাবদ্যা বিবেবনা ।

আম্বিকসীপখিতনম্বলীপ্ সগাঅবৈরখবন বিবাপি ।

অদুস্তনেতন্ পরিশিষ্ট বীরাঃ বিম্বকুসখাপননানম্বদ্যন্ ।

End. ন আচ বৈজাত্যমেদোঃস্বববিত্ত ইতি ভেবন্ । (ইতুঃ পর মাতি)

বিবক । আচলীসাবদ্যা আচল্যবন্ ।

No. 1078. স্মৃতিসারঃ ।

Substance, palm leaves, 14 × 2 inches. Folia, 21. Lines, 4 on a page. Extent, 372 s'lokas. Character, Bengali. Date. ? Place of deposit, Navadvipa, Haridás S'armá. Appearance, old. Verse. Correct.

Smṛiti-sāra. A digest of the rules regarding the impurity of the person resulting from a birth or death in one's family. By Mahes'a.

Beginning. শুক্লপদরং বদ্য স্মৃতিসারঃ প্রথমতঃ ।

দ্বিপনে বীলবৈব্রেন শাকসাবাং চিত্তেপিবা । ১ ।

विद्योक्तं बुद्धिमाकाशि जगत्परोक्षितम् ।

अथर्वं तन्मन्त्रं चतुर्विधं विद्योक्तम् । १ ।

तत्र ग्रन्थि मन्त्राद्यधीयान् कर्त्तुं कर्त्तव्यमिति पुनरेतदीयस्य भाष्येदिककर्त्तव्यमि-
त्यन्वयान् मन्त्राद्यधीयान् प्रथमं कर्त्तुमिति मन्त्रेणान्वीक्ष्यते ।

End.

अतएव संक्षेपेन श्रीमान् महाग्रन्थेन ग्रन्थि, “महाग्रन्थेन” मदीयानीयेन ।
मनु । अथर्विणं दिवं वेदं विद्यो निर्द्वयं यन्मनु ।

विद्युच्चरि विराचेन जातुरात्रां च नामवाच् ।

Colophon. एति जगत्तन्मन्त्रं ।

विषयः ।

तन्मन्त्रिका, — अथर्वान्वीक्ष्ययथा, यतो विद्योक्तमानीयस्य, यन्मन्त्रि-
यानीयस्य, यथा मन्त्रस्य, अर्त्तवायानीयस्य, मन्त्राद्यानीयस्य, अथर्वीयस्य,
अथर्वान्वीयस्य च अथर्वीयस्य, अर्त्तवायानीयस्य ।

No. 1079. आत्मतत्त्वविवेकीका ।

Substance, palm leaves, 12 × 2 inches. Folia, 53. Lines, 5 on a page. Extent, 1325 s'lokas. Character, -Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Prasannachandra Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin in some places.

Ātmatattva-viveka-ṭīkā. A paraphrase of the *Ātmatattva-viveka*, a treatise on psychology. By Raghunātha Śīromani, titularly called *Tārkika Śīromani* or simply *Śīromani*.

Beginning. यो जगत् सर्वभूतानि विद्यन् परिनिष्ठते ।

अथर्वान्वीयस्य पुनरेव परमात्मने । १ ।

निर्वीचं कारं ज्ञानार्थं तार्किकानां विरोधविधिः ।

आत्मतत्त्वविवेकस्य भाष्यमुक्तावयवम् ।

End.

तस्मात् निर्वाचं विचारः अथर्वं काश्चिज्ज्ञेयस्य ज्ञानाय एतेष्वर्थे एवमेव ।

Colophon.

एति भीमशालयोपाध्यायपीतार्किकविरोधविन्यासाथार्किकतत्त्वविवेकीका
जगत्तन्मन्त्रं ।

विषयः ।

आत्मतत्त्वविवेकस्य यो विषयः स एवास्मात् अथि, केवलं भाष्यबुद्धिमाकाशान्वीयस्य
भाष्यतत्त्वविवेकस्य आदिर्ज्ञेयः विज्ञेयः ।

No. 1080. **गुणप्रकाशः ।**

Substance, country-made yellow paper, 16 × 2 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 186 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvīpa, Haridāsa Bhaṭṭācārya, grandson of Mādhava Tarkasiddhanta. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Gṇaprasāsa's alias *Kiraṇācalī-prasāsa* or *Guga-kiraṇācalī*. A gloss on the *Kiraṇācalī*, which is a commentary, by Udayana Kachārya, on Pras'astapāda Kachārya's commentary on the Vaiśeṣika aphorisms. By Vardhamāna Upādhyāya. Hall's Contributions, p. 65.

Beginning. **एवम्वद्विषयिनादिककथयिष्यमन्वयं चन्द्रकिरकाचिन्मयमार्गः ।**

उन्मा उन्मा उन्मा उन्मा उन्मा उन्मा उन्मा उन्मा उन्मा उन्मा ।

वदिवद्विषयिनादिककथयिष्यमन्वयं चन्द्रकिरकाचिन्मयमार्गः ।

End. **एवमुक्ते मुने वाणीकारेण चैव चन्द्रमुपमं वर्णने । (एतः परं नास्ति)**

विष्कः । **चन्द्रकिरकाचिन्मयमार्गः ।**

No. 1081. **चन्द्रेणमाहृतसम् ।**

Substance, country-made yellow paper, 15 × 2½ inches. Folia, 69. Lines, 6—5 on a page. Extent, 2044 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1497. Place of deposit, Navadvīpa, Viṣṇuchandra Nyāyaratna. Appearance, decayed. Prose. Correct. Notes on the margin.

Chhandoga-s'rāddha-tattra. A digest of the rules regarding s'rādhas according to the Sāma Veda. By Raghunandana. The author was born at Nadiyā early in the fifteenth century, and wrote his Jyotish Tattva some time after the Sāka year 1421, as he takes that year for a starting point for certain calculations of intercalary days; he was the son of Harihara, and a contemporary of the immediate successors of the great Vaiṣṇava reformer Chaitanya. In the Introduction to his Malamāsa Tattva he recorded his resolution to write, under the collective name of *Smṛiti Tattras*, twenty-eight separate digests on different topics regarding the civil and canonical laws of the Hindus. They were to include, 1, *Malimbhucha* or intercalary months, commonly called *Malamāsa* the month "stolen" or omitted, as "dross" from calculation every 3 years to adjust the lunar with the solar calendar; 2, *Dāyabhāga* or inheritance; 3, *Saṅskāra*,

sacramentary rights; 4, *Suddhi*, mourning; 5, *Prayas'chitta*, expiatory rites; 6, *Udrdha*, marriage; 7, *Tilhi*, lunar days for the observance of feasts and fasts; 8, *Janmāshṭami*, the rites to be observed on the anniversary of the birthday of Krishna; 9, *Durgāpujā*, the ceremony of the worship of Durgā in the month of Ās'vina (September—October); 10, *Vyācāhāra*, judicature; 11, *Ekādasī*, the fast on the eleventh day of the moon; 12, *Jakṣayotsarga*, consecration of reservoirs of water; 13, *Rigvedi-ṛishotsarga*, the consecration of bulls according to the Rigveda; 14, *Yajurvedi-ṛishotsarga*, ditto according to the Yajur Veda; 15, *Chhandoga-ṛishotsarga*, ditto according to the Sāma Veda; 16, *Vrata*, fasts and penances; 17, *Devapratiṣṭhā*, formation and consecration of images of gods; 18, *Parikṣā*, nature of things; 19, *Jyotiḥ*, civil astronomy; 20, *Vāstuyāga*, rites necessary to be observed when entering a new house; 21, *Dikṣā*, investiture of the Brahmanical thread; 22, *Āhnikā*, daily prayers; 23, *Kṛitya*, periodical rites; 24, *Māthapratishṭhādi*, consecration of conventual establishments and temples; 25, *Sṛipurushottama*, duties and rites to be observed when visiting the Temple of Jagannātha at Puri; 26, *Sāma-vedi-s'rāddha*, S'rāddha according to the Sāma Veda; 27, *Yajurvedi-s'rāddha*, ditto according to the Yajur Veda; 28, *Sūdra-kṛitya*, duties of Sūdras. The order in which the books are named was not what the author followed when he compiled the different treatises, for it appears that he died before he completed the 13th in the list, and altogether there are only twenty-seven treatises extant. MSS. of these are common enough in Bengal; there is scarcely a Smṛiti Pandit in the country who has not at least some of them in his possession. Two editions of the works have also been published, one at Serampore in two volumes 8vo. (1835), the other at Calcutta in the puthi form on yellow arsenecised paper. The MS. under notice is, however, worthy of special note, as it is the oldest that has yet come under examination, dating from the S'aka year 1497 = A. D. 1575, or nearly three hundred years ago. The works are of standard authority in Bengal, and for liturgical purposes have almost superseded all others.

Beginning. স্মরণে কলকালি ব কলি হনি স্মরণকালং কালি ।

End. স্বর্গোত্তমস্বর্গে হানপ্রসাদে যুজিনসে সম্মতিবিশিষ্টমিতি নবীবাণ্ডক্যেবম্ ।

Colophon. বঙ্গদেশীকণীকরিতমহাভারতানবীকৃতবঙ্গমহাভারতবিরচিতং কল্যাণ-
বাহনক কলকালি ।

मकारिर्नकापथीर्नृपदहृदहासभक्तौ रती
 काध्या बोधकथं नतो हि विद्वति काधोपपत्तिं स्मृतौ ।
 चर्यस्य पदलाचवका नृकथयामहकंमाभिध-
 शोक्तस्याव कापाकरो हि दुधियः पञ्चक तुल्यमिमा ।
 बाकोऽनाम्यकतः कुमारविद्वताम्बुको हि मातः मयुम-
 बाकेर्नृदयोऽमितादिममिति(?) नव्यादकं(?) क्षान्तिभिः ।
 पद्यः क्षान्तिविमलितोऽमिलयुतिः क्षान्तिविमलितो
 चेताको नृकथो लिलेख च तदा दीको पराकांक्षिमा ।
 संवत् १८५९ । माइमास शुक्लपक्षान्वि १ अभिषागरे शुभम् ।

विषयः । नृकथदेवप्रकृतविद्वानाचार्यापराभिधानपदलाचवका बाध्याम् ।

No. 2026. **आङ्गरत्नम्** । Substance, country-made paper, 14 x 4 inches, Folia, 72. Lines, 8 on a page. Extent, 1,916 slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Vohat, Post Mādhepura, Darbhāngā, Pandit Phandihara Misra Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Srāddha-ratna. A summary of the rules regarding srāddhas. By Lakṣmīpati, disciple of Indrapati.

Beginning. पदविनिर्दिष्टं च नृकथममं नमोऽहंभक्तौ ।

नोऽपीदम्विद्वानं बाजमनुन्दनं कथये ॥

प्रकथ्य भारतीकां नोऽपिदम्विद्वानं नृकथम् ।

नोऽपिदम्विद्वानं नमोऽहंभक्तौ विधीयते ॥

चतुर्दशीकथा कथाः क्रिया + + यादवैर्नृपदहृदहासभक्तौ बाजमनेवि-
 माद्य प्रति + + कोक्तः श्रीदत्तोक्तच प्रयोगो लिख्यते । २५ प्रथमं भूषणः । इत्यादि ।

End. यादवैर्नृपदहृदहासभक्तौ नमोऽहंभक्तौ इति । बाजमनेविद्वानं यादवैर्नृपदहृदहासभक्तौ विधीयते ।

Colophon. इति नमोऽहंभक्तौ पद्यः ।

विषयः । भूषणारविधिः । मानसिधायकधर्मः । यादवैका । पुरकविषयदानविधिः । चर्क-
 नरदाविधिः । उदकदानविधिः । पिण्डदानविधिः । क्षान्तिपत्रविधिः । क्षमोचनकथनं ।
 रकादहासकथनं । हृदयार्थविधिः । वक्राधायकधर्मः । कवितादानविधिः । क्षमादिदानविधिः ।
 रकादहासप्रयोगविधी । नृकथमविधिः । क्षमोचनकथनं । रकादिहविधिः । लीकंनृकथा-

पयोऽत्रकथनं । अस्मादिपदानां पादविधिः । पार्थक्यविधिः । मनुष्येऽत्रकथनं । अस्मिन्नेवदेववि-
धिः । आमात्रपादविधिः । मीर्षेऽत्रकथनं । नित्यपादविधिः । मयावकविधिकथनम् ।

No. 2027. **वृत्तिदीपिका** । Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Extent, 1,039 slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Rāghavapura, Post Valherā, Darbhāngā, Paṇḍit Viśveśvara Jhā. Appearance, old. Prose. Correct

Vṛitti-dīpikā. A dissertation on the philosophy of grammar. By Kṛishṇa Bhaṭṭa.

Beginning. मज्जसज्जदकासं मय्येतेऽकैवपासं

मज्जयवतिरभासं चन्द्रमावज्जभासम् ।

विमलदुर्लभासं विश्वराजीवभासं

विमलमिवकभासं नैमि गोपासकभासम् ।

ध्यात्वा चःपं मय्यं नत्वा माधवेन्द्रवरसत्तम् ।

मैःनिवीर्यकभवेन तन्वते वृत्तिदीपिका ।

इह मज्जसज्जदकासं मय्येतेऽकैवपासं मज्जयवतिरभासं चन्द्रमावज्जभासम् ।
विमलदुर्लभासं विश्वराजीवभासं विमलमिवकभासं नैमि गोपासकभासम् ।
ध्यात्वा चःपं मय्यं नत्वा माधवेन्द्रवरसत्तम् ।
मैःनिवीर्यकभवेन तन्वते वृत्तिदीपिका ।

End.

तथा च वक्तव्यमिच्छेदः पदजातिच्छेदः वाक्यजातिच्छेद इति तन्वते
छेदवपम् ॥

Colophon. इति श्रीमन्नैमिकुल्लितकपायमानजीवर्द्धनमहाकव्यरघुनाथमहर्षिपुत्र-
व्यासहिरण्यविरचिता वृत्तिदीपिका समाप्ता ।

विषयः । वृत्तिकल्पनिकपथं । अत्रिकल्पनिकपथं । इनेः आत्मेन्द्रोपदेष्टुनिकपथं ।
अत्रिकल्पनिकपथेन तस्या द्विविधनिकपथं । अत्रिकल्पनिकपथं । तत्र मयादिपदानां जीने अत्रिक-
लिनीमावकमननिकपथं । ज्ञातो वक्तो विमले च अत्रिकलिनीमैवाविकः नां नयनिकेयः । कार्य-
न्विते पदानां अत्रिकलिनी प्राभाकरमनकीर्णम् । कट्टैमिकादौ अत्रिकविशेषम् । लक्षणावक-
निकपथं । श्रीमन्नैमिकभवेन तस्या द्विविधनिकपथं । अत्रिकलक्षणादिकपथं । अत्रिकलक्षणा-
वकं । अत्रिकलक्षणावकमनननिकपथं तस्याः स्थापना । धामर्षनिकपथं । तत्र प्राभाकरवैवाक-
रकादिमनकीर्णम् । नैवाविकमनननिकपथं । निकर्षनिकपथं । अपूर्णवादकपथं । समासार्थनिक-
पथं । समासअत्रिकनिकपथं । मज्जार्थनिकपथं । मीमांसनिकपथं । मीमांसनिकपथं । तदि-
नार्थनिकपथं । मीमांसनिकपथं ।

No. 2028. वृत्तदर्पणम् । Substance, country-made paper, 11 x 4 inches. Folia, 34. Lines, 7 on a page. Extent, 833 ślokaś. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Rāghavapura, Post Vaherā, Darbhāngā, Paṇḍit Viśveśvara Jhā. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Vṛitta-darpaṇa. A treatise on versification, giving details of all the different metres used in Sāṁskṛit poetry. By Bhīṣma Miśra.

Beginning. व जयति वतनं विद्वज्जनानां वाचरकविमरकविभूः ।

लोकोत्तररकविनां कलङ्किभिरपि बहुवीनपरमिभूः ॥

मीरीकममकदेका विरचि प्रतिविमितेन चन्द्रकला ।

वक्त्र विभानि व हंस कलापे वाचयमसिद्धम् ॥

कलि वसुधैक्यामि हननाकाचि भूतले ।

तथाव्यतिशयो ज्ञाप यमात्मिभयो मद्याम् ॥

चदि बहुमदगामि ज्ञातुमाकाङ्क्षति सुदुम् ।

बीभीकमिभवरितं वक्त्र तदुपद्वेषम् ॥

वक्त्र त्रयाः । मन्त्रो मन्त्रो रत्नवः समस्तमन्त्रो जयको मन्त्रो जयकः । इत्यादि ।

End. दीर्घाक्षद्वये कवचवक्त्रोः चेकी भवेद्वर्णकला तदेवम् ॥

Colophon. इति बीभीकमिभवरिते वृत्तदर्पणे वर्षहमनिर्देशेन नाम द्वितीप्रकाशः ।
वसन्तवासरे पश्यः ।

विषयः । (पञ्चोऽक्षिन् दीर्घाक्षरकव्योक्तवक्त्रमीशम्) । तत्र प्रथमप्रकाशे नादितकमिद-
वर्ण । तद्वदेवमावयनं । निधामिभिमिदवर्ण । चाय्वाहनं । मीतिः । उपमीतिः । माधिमो । विवि-
मी । कवच । देवा । कलितं । दीक्षा । चोपेवा । वक्त्र । हनान्न । मयपदं । पञ्चदिका ।
वमिका । वादाकुलक । वदपदं । पञ्चावनी । कुल्लिका । दीक्षा । मन्त्राहनं । द्विपदं । कवच ।
कविका । वीरगा । मयुमारं । वाकलिका । वरहमं । चाभीरकं । दुर्धिका । वविरा ।
दीवकं । निवायकोक्तिनं । ववहम । कीकावनी । वरिमीतं । पिमही । वीरकं । जयवरकं । म-
महरा । मरवहाहनक । रमानि मन्त्राणि भाषाहमामि ।

द्वितीये प्रकाशे,—वर्षहमकवचं । तत्र योः । कानः । मय । मदी । वाद । मापी । प्रिया ।
मदी । मन्त्रः । मन्त्रा । कवचं । कीर्ण । चारि । ममाक्षिका । चारी । र्वकः । वमकं । मेवा ।
मिकका । विमीवा । चतुरङ्गा । मन्त्रार्थं । मनुचारी । कुमाकलिका । मद्मकं । वमामिका । ववा
वकं । वरवधि । मीर्षा । विपुलाका । ममिका । प्रमाधिका । मुरङ्गा । कवचं । मावयवक्त्री ।
वचुदुप । ववाकयोः । चारिका । वाविना । कवचकं । विमं । वीमरा । ववामादी । वव-
मिका । वमवमाका । चारवनी । कुववा । ववमका । वव । कुमदी । दीवकं । माधिमो ।

[illegible]

No. 2029. पञ्चाङ्ग । Substance, country-made paper, 11 x 4 inches, Folia, 155. Lines, 9 on a page. Extent, 8,638 ślokaś. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Rāghavapura, Post Vaherā, Darbhāṅgā, Paṇḍit Viśveśvara Jhā. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Vratāchāra. Disquisition and rules regarding the optional facts called Vratas. By Ratnapāṇi Sarmā, son of Gāṅgoli Sanjīveśvara Sarmā. Several works of this author have been noticed under Nos. 2018 to 2020, 2022, 2023, and 2032.

Beginning. सुरादीनामनःकरकरनां मलयकरं

परं कृत्स्नान्नप्रकृतवस्तुपासन्नमनसः ।

एकस्यं प्रज्ञायं विदुषति बहुकर्मतमसो

पदास्ये स्ये। इर तव पदाभोजयन्तम् ।

कभी बाबा कहा वा कहिकसुपरी + + कया छताये

काकाजी काकराधि। कहिनककराया कामदा कहनीया।

कवयः विमलाङ्गी कमलकुम्हकरीवन्महाभाकुषोभा

काही काही कराही करवाया कुमारी काहिवा काहिवा ये ।

सत्यवताम्यवतामः निविदीहे। मूयवर्जिहमाता ।

चदिचदिचदिचदिचदिचो मिचो। नचन नचोदारा ।

ब्रह्मदेवता दामिः कर्मेता ये दामिः। अथ दुःखेताः ।

धर्मोपन्यासः। धर्ममीमांसायाः वेदान्तविद्यामयसीतकारः ॥

ब्रह्मसूत्रम् ।

No. 2030. तत्त्वामृतसारोद्धारः व्यवहारकोषः । Substance, country-made paper, 12 x 3½ inches. Folia, 70. Lines, 11 on a page. Extent, 2,608 ślokaś. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Rāghavapura, Post Vaherā, Darbhāngā, Paṇḍit Viśveśvara Jhā. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Tattvāmr̥ita-sāroddhāra. An elaborate Smp̥iti digest. The text contains only that portion of the work which is devoted to Judicature and Civil and Criminal law. It is called *Jyarahārakosha*. By Vardhamāna Miśra.

Beginning. सारोद्धारः यथोद्देशमाचारपादग्रन्थः ।

उद्धारद्वारा यथोद्देशो व्यवहारोऽभिधीयते ।

नच ननुः । प्राक्तं प्राप्ते च संस्कारं च विवेकं यथाविधि ।

सर्वस्वात्म्यं यथाऽर्थः कर्मसं परिदृश्यते ।

प्राक्तं न ह्येवमस्ति नमिषेककालं च विवेकेति भूयस्तिमात्रोपलक्ष्यः । इत्यादि ।

End. यथाभिर्द्वयविवेके क्षेत्रप्रकरणे प्रपञ्चितमर्थः न वितत्यते । इति व्यवहार-
राजकोषो विचारपदकोषः ।

Colophon. इति श्रीवर्धमानकृतौ तत्त्वामृतसारोद्धारः चतुर्थो व्यवहारकोषः ।

इत्थं यथावतः दिभ्यश्चतुर्भ्यस्तत्त्वामृतम् ।

याथा चतुर्भ्यो वेदेभ्योऽनाद्यवेदे यथोद्धारः ।

+ + + + कृतौ नामैव भावैश्चतुर्भिः ।

अद्विषि इत्यस्मीभ्यो नामवेऽसौ निवत्यः ।

अतएव चि कुतुमानां क्षेत्रे वाजितानां

तुष्टितनयमुदायस्योत्तिताश्चैव लक्ष्मीः ।

इति तत्त्वामृतपादं पादं ग्रन्थं विचारपदम् ।

प्राक्तं प्रत्यक्षमेतत् प्राक्तो विज्ञातये सर्वः ।

तत्त्वामृतमिरेभिः कुतुमेरिच मुष्टिभ्यो मुष्टोपचितैः ।

नामैवैव निवत्यो दानयतेः कथमुपचं नवतु ।

चक्रैः शोधनां शोधनस्यैवपत्नीयताम् ।

तुष्टमैर्मुष्टनां वाचं कथयैरमुष्टनाम् ।

नाकृत्वति मुचमन्वात् नैद्विषये शोधनस्यम् ।

अविहितमुचशेषोऽपि वरकमिरित्येव तुष्टमैः न कृतिः ।

इति वर्धमानकृतौ तत्त्वामृतसारोद्धारः समाप्तः ।

विषयः । राजा प्रजाभिः करवस्तुविधिः । प्रकारवस्तुविधिः । व्यवहारद्वैतविधिः ।
 दूताव भूमिदानविधिः । शत्रुविधातनिकषणं । अश्वोपदेशकचयं । दण्डविधिधीर्भयं । अदण्ड-
 दण्डने देशनिकषणं । दण्डभेदकचयं । क्षत्रिण् क्षमाविधिनिकषणं । दण्डव्यवस्थाकचयं । मया-
 पानकदण्डकचयं । दण्डापवर्धकचयं । दण्डवाक्यविधिः । दण्डपरिनिष्ठाकचयं । दण्डकारमिथ-
 नकचयं । दण्डमुच्यवनिर्णयः । दण्डे दण्डे दण्डान्तरवस्तुकचयं । अनुयादव्यवहारमिर्णयः । अत्रा-
 ज्यव्यवहारनिकषणं । भाषाशेकनविधिकचयं । पाण्डुकेवादिविधायं । उत्तरविधिनिकषणं । उत्तर-
 राजावादिनिकषणं । वाचिनिकषणं । क्रियानिकषणं । जपविधिः । द्वादशविधवाचिधीर्भयं ।
 विविधशेकननिकषणं । पुनर्वाचिकशेकन जपविधनकचयं । जातव्यादीनां जपकचयं । विधि-
 चानुमानप्रमाणनिकषणं । आत्मनप्रमाणनिकषणं । भोजननिकषणं । प्रत्यनिकषणं । दण्डवाक्यवादि-
 निकषणं । पाण्डुक्रियानिकषणं । उत्तरभेदेन क्रियाव्यवस्थाकचयं । अनुमिर्णयनिकषणं । व्यव-
 हारवस्तुवस्तुदण्डकचयं । मिर्णये चक्रवर्त्तननिकषणं । मिर्णोत्तमनिकषणं । तत्र निष्ठाधि-
 योमादौ दण्डकचयन । पुनर्वाचविधिः । अष्टादशव्यवहारवदिकषणं । तत्र क्षमादानविधिः ।
 भोजनाननिकषणं । दण्डादिकषणं । अकरोधनप्रकारकचयं । मिर्णयविधिः । क्षमाविधिन्य-
 विधिः । अक्षयवस्तुमानविधिः । दण्डमानपाकनिकषणं । तत्र देशनिकषणं । तत्र जपविधनकच-
 नादिकं । अष्टविधदण्डनिकषणीर्भयं । अदण्डनिकषणं । अश्वोपदेशकादिदण्डकचयं । भूमिविधि-
 कचयं । तत्र अचिकर्षोदिकषणं । दाक्षानधिकारकचयं । दाक्षानेधनविधिः । तत्प्रकारा-
 दिकचयन । दाणीनिकषणादिकं । रेतनक्षानपाकनिकषणं । पक्षणीविधिः । क्षानिपाकविधा-
 दिकषणं । अग्निहोतनिकषणं । जपविधयः जपः । वीणाविद्याः । वाक्पाठविधिः ।
 दण्डवाक्यविधिः । श्रेयविधिकचयं । तत्र द्विपदापचारदण्डकचयं । अनुयादाव्यवहारादौ दण्डः ।
 आन्यायपचार दण्डकचयन । आन्यायपचारदण्डः । वाचनदण्डकचयं । तत्र प्रेरकादिदण्डकचयन ।
 कौतुकवस्तुदण्डकचयं । तत्र शोचनादिदण्डे विधेयकचयं । कन्यादूषणदण्डकचयं । अक्राजानिक-
 दण्डकचयं । कौतुकनिकषणं । दायमाननिकषणं । तत्र अक्षयविभागः । अक्षयप्रविभागः ।
 विभक्तानविभागः । विभक्तनविभागः । अपवादिव्यवविभागः । वानप्रस्थादीनां वनाधिकारनि-
 कषणं । वीथनाधिकारिणः । विभजनिकषणं । विभक्तननिकषणं । धूमवनाक्षयविधिः । तत्र
 दण्डादिकषणं ।

No. 2031. धर्मकोषः । Substance, country-made paper, 9 x 8 inches. Folia, 50. Lines, 9 on a page Extent, 1,212 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Velsat, Post Mádhepura, Darbhāngá, Pandit Phapidhara Misra. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dharma-kosha. A digest of the laws relating to civil actions, debts, interest, gifts, rules regarding servants, artisans, dancers &c., sale

and barter, wages, boundaries, and inheritance. By Trilochana Mīśra,
Mahāmahopādhyāya.

Beginning. जीमानायासमीची तु मितः जीमान् विद्योत्तमः ।

विवादपक्षपाताणां व्यवधानकरीन् कुरुताम् ।

सर्वसाधनम् । तव नादः ।

आयं देवमर्षेयं वा वेन यय यथा य यत् ।

दानपञ्चकचर्माद्यश्च सादानमिति श्रुतम् । इत्यादि ।

End. अथैवा निर्वर्णितरात्रिणात् । अथवा यत्र य तथा प्र + निष्ठापये
तद्विषयं साधयितव्यं ।

Colophon. इति महाभारतवाक्यमिदमिदं ब्रह्मविद्यापिनमथं ब्रह्मविद्यापिनम् ।

विषयः । अवादानादिविधिः । निषेधविधिः । तत्र चन्दिम्यनवादादिकथनं । हविनिवना-
दिकथनं । पुनर्देयादेयनिकपथं । तत्र पिष्टप्लवहानौ जनवादिक्थनं । क्रीडां देवादेयनिकपथं ।
वापिविधिकथनं । उदुपचयविधिकथनं । निषेधप्रकारकथनं । अस्मानिविक्रयविधिः । सधूय-
कमुत्थानविधिकथनं । तत्र त्रिस्त्रिपलनैकाव । विषेयकथनं । अत्यविधिकथनं । तेतनस्त्रानवाक्रिया-
विषयः । क्षानिपाकविधिः । भविह्यतिज्ञनविधिः । विक्रीयावन्मदानविधिः । क्षीमानुग्रहवि-
धिः । कीमादिवादनिकपथं । प्रसारणादिविधिः । द्युपावचयविधिः । दायनात्रविधिकथनं । तत्र
क्रीयनादिविभाजनकथनं । वर्धयनवावविभाजनकथनं । अपुषयनाधिकारनिकपथं । मंडहयनवि-
भाजनकथनम् ।

No. 2032. महादानवाख्यानी । Substance, 'country-made paper, 11 x 5 inches. Folia, 108. Lines, 7 on a page. Extent, 2,246 slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Vebat, Post Mādhepura, Darbhāngā, Pandit Phapūdhara Mīśra. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mahādāna-vākyāvalī. A summary of the rules regarding various kinds of religious and quasi-religious gifts. By Ratnapāṇi Śarmā, son of Gāṅgoli Sanjīves'vara Śarmā.

Beginning. नीलजे हरपत्पयोऽजयुतं विज्ञो वरिचं पम

ध्यात्वा ज्ञानसमायत्ते भवभयशित्तनसमायत्तम् ।

प्रोपत्यहतिदापयतिरिचं उक्तं वेदिकवे

जीवेन्द्रात्मनस्य पश्चिमिना विहङ्गद्वयद्वयः ।

इतिहासचमत्कारे,—

नमः अये प्रसन्नमि चेतावा ज्ञानमेव च ।

हावरे वज्रमेवाकरोमनेकं कथौ पुनः । इत्यादि ।

End. ऐकलोकिजनवाचयोऽस्य भवतु नरकवज्रलोकात्रिकायाम् इदमाकरोमनमर्थं वि-
श्वदैवतमित्यादि इति वाक्यार्थः ।

Colophon. इति माहोकीचीकहीरेवररुद्रवीरमवाधिरुद्रवीरवीरमा नवादानवाका-
वकी परिपूर्णः ।

विषयः । दामप्रवृत्ता । दामकल्पकचर्म । मन्त्राधिरुद्रवर्च । चर्मकल्पवादिहीनम् । पूज-
रैमकचर्म । इत्यदैवतमित्यर्थः । अतः चर्मच दामेषु प्रयोगकचर्म । नमः नामापुराणोक्तकर्णदाम-
विधिकचर्म । चिरञ्जिवन् दामविधिः । पुराणाद्युक्तचर्म दामविधिः । अक्षरचर्म दामविधिः ।
चैतन्यदामादि दामविधिः । मातृपामादि दामविधिः । अमैकमपुनैकमवाच दामविधिः । अक्ष-
वादि दामविधिः । पुराणाद्युक्तचर्म दामविधिः । मन्त्रहीरकादि रज दामविधिः । विविधरज-
दामविधिः । मन्त्रपामादि दामविधिः । पुराणाद्युक्तमौ दामविधिः । नमः चर्मविज्ञेयैव अक्षरविज्ञेय-
कचर्म । मन्त्रमौ दामविधिः । अक्षः दि दामविधिः । दामचरिकादि दामविधिः । मुकुटमुनि-
चेत्यादि दामविधिः । सवकादि दामविधिः । ज्ञानाजिमादि दामविधिः । पूर्वैकमपुनैकमवाच दामवि-
धिः । मः नामापुराणोक्तमौ दामविधिः । अक्षमादि दामविधिः । विविधरज दामविधिः । विविधा-
दामविधिः । ज्ञान दामविधिः । इति मुद्रा-मन्त्रादि दामविधिः । दामककर्तृदादि दामविधिः ।
चर्मचर्मनामिमुद्रादि दामविधिः । चूर्णदादि दामविधिः । सुमन्त्रिदामविधिः । विवि-
धमातृकादि दामविधिः । ज्ञानमपौतादि दामविधिः । पादुकाचर्मादि दामविधिः । दाक्षा-
दि दामविधिः । मातृपामादि दामविधिः । चीकलोकादि वागु दामविधिः । पुस्तक दामवि-
धिः । विविधरज दामविधिः । हादममानकर्ण दामविधिकचर्म । चर्मचर्मनामिमुद्रा दामविधिः ।
कर्मकादि दामविधिकोर्नमः ।

No. 2033. तिथिनिर्णयः । Substance, country-made yellow paper, 11 x 3 inches. Folia, 24 Lines, 6 on a page. Extent, 278 ślokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Vchat, Post Mādhepura, Darbhāngā, Pandit Phanidhara Jhā. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Tithi-nirṇaya. On lunar days and the religious duties appertaining thereto—a brief calendar of feasts and fasts. By Sudarsana.

Beginning. नमः श्रीनःवर्ति रात्रिं अक्षिदामचर्मचर्म ।

आकाशं वै. अक्षिदामचर्म अक्षिदामचर्म ।

**यस्य विशेषतः निम्नलिखितानि विषयाः । येषामुक्तप्रतिपदि वर्णनम् । वेदादिव्याप्तिनी
वाङ्मयम् । तत्र प्रत्यक्षवार्तावर्त्तम् । यैरे नानाविधं व्यवहारं प्रकरोति । इत्यादि ।**

End. सर्वः पञ्चानिः प्राप्तः काले सर्वरात्रे वा ज्ञानं तदा पृथक्कालः पूर्वदिने भवति
इति पञ्चानिनिर्णयः ।

Colophon. इति सुदर्शनसूक्तो निबिडिर्षः समाप्तः ।

[illegible]

No. 2034 **হয়সীর্ষপত্র**। Substance, country-made yellow paper, 17 x 4 inches. Folia, 121. Lines, 6 on a page. Extent, 3,514 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Subhankarapura, Post Vaherá, Darbhángá, Pandit, Srinátha Jhá. Another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Hayasirsha-pañcharātra. A Vaiṣṇavite work on building temples and on carving and consecration of images. It belongs to the class called *Pañcharātra*, and bears close resemblance to the Tantras. Like the original Tantras, this class of works does not acknowledge the names of their authors, but represent themselves to be reports of dialogues between gods and renowned personages. In the Hayasirsha the sage Mārkaṇḍa asks questions, and his brother sage Bhṛigu answers them. The work opens with the query, why did Viṣṇu appear in the form of Hayasirsha or equine-headed? The first 18 chapters are numbered, and then follow a great many others without any numbering. Contents: Origin of Brahmā from the navel of Viṣṇu. Origin of the Vedas and their study by Brahmā. The perspiration resulting from the study produced the demons Madhu and Kaiṭabha, who robbed the Vedas. Hayasirsha born to rescue the Vedas. Twenty-five original Tantras of former ages, and the *Hayasirsha-pañcharātra* was first thereof. Other Pañcharātras, such as

Tailokyamohana, Faibhava, Paukhara, Nārada, Prāhlāda, Gārgya, Gālara, Śrīprasāsa, Śāya &c. Characteristics of teachers. Ditto of spiritual guides. Heretic doctrines of Jaimini, Sugata, Chārvāka, Nagna, Kapila, Akshapāda, and other sects. Placing of images in temples. Examination of earth for building. Different kinds of earth. Measures of length &c. Setting up of Gnomons for ascertaining of quarters. Division of areas. Rules for sacrifices before commencing a building. Removing of bones from the ground selected for building. Bricks. Stones. The Yajña of Pātāla. Characters of temples for particular gods. Selection of stones for sculpture. Particular mountains yielding statuary stones. Auspicious conjunctions for beginning the carving of images. Rites to be performed on such occasions. Measures of images. Pacification of the regents of the quarters. Characteristics of images of Lakshmi, Garuḍa, Keśava, the ten incarnations, groups of Keśava and others, Viśvarūpa, the nine planets, the Mātṛis, Indra and other Lokapālas, the eleven Rudras, the Androgynous Ardhanārī, Gaurī, lingams. Rules regarding the consecration of images of various gods and goddesses. Ditto of books, houses, tanks, wells, public halls &c. Repairs of images. Rejoicings on such occasions. Marriage of Śrī and Viṣṇu, and Gaurī and Śīva.

Beginning. मातृशेव उवाच । कथं वदसि ता विष्णुः प्रादुर्भूतः पुरा विष्णुः ।

किं विमिश्रणं देवेभ्यो दद्यात् दक्षिणं वयुः ।

चयनीयं जगत्सुखी पुरा नारायणः प्रभुः ।

पुनर्जातीय भवता बहुल परमैष्टिना ।

वाचं यन् पशुरावाचं मन्त्रमाचक्ष पुर्यता ।

अथ यथा । अथ यथा प्रवक्ष्यामि यथायथा । इत्यादि ।

End.

कृतकालस्यैव तस्या मन्त्रार्थो पुनरेवमुच्यते ।

उत्प्रेष प्रमदासहस्रं दस्येयाविधिः ।

नैमानकं वाचकं दद्यादिन्द्राणीमुदये ।

Colophon. इति (चवन्नीयेष्वष्टाये) गौरीविद्याखण्डः । समाप्तः ।

विषयः । १ प्रथमे पद्ये,—भद्राया वरं तारं चोत्सव नारायणेन नारायणस्य नाभिवन्दा

ब्रह्मण्युक्तिकथनं । वेदानाभाविर्भावकथनं । वेदाभ्यासरतस्य ब्रह्मणः श्रेयस्विद्युता नष्टवेद-
वैराग्यलोककथनं । नाशः वेदपरत्वकथनं । स्वामीपेक्षाभिर्भावकथनम् ।

१-उपलब्धे,- दूर्ध्वपूयंकनोत्तवर्धनमित्तभावां यामकचर्म । तत्र चवर्तीकचराचका
 प्राचमकचर्म । एवं तमेव वैद्योक्तोत्तव-वेनव-वेद्यर-वारद-मात्राद्-मात्र-मात्र-मीन-मा-
 त्रादिवरायायामदेवकीर्तनं । याचार्थकचर्म । उपलब्धवादिकचर्म ।

५—अथहो—जैमिनि-कुमल-पापक-मन्त्र-अभिधातवादानां वैष्णवादीनां मतानुसारं चर्मात्मनां मर्यादनादिकथनं । श्वेताश्वत्थमदिहमिवनादिकथनं । क्षुमिवरीणां विधिकथनं । कुक्षेष्टानुमिथनिकथनं । मय हवता, भद्रिका पूर्ण, पूजा येति । शास्त्रादिवर्गमेवेति कश्चिदा-
परीणां श्रुताश्रयनिकथनं । नामपरिभाषाकीर्तनं । मनुस्मृत्यादिकथनं । वास्तुनिकथनप्रवर्तन
शेषव्यवहारकथनं ।

८—१४वदन्ते,—पुत्रादिपवित्रावधिभिः । अक्षीकारकथनं । दण्डादिकथनं । मन्त्रावधि-
विधिकथनम् । शिखाविधावधिभिः । पामाश्वत्थमविधिकथनं । शाकादिकथनं । मन्त्रावधिधिकथन-
म् । वशावनादिशाकादिविधेये वास्तुश्वेताश्वत्थमनादिश्रुतिशास्त्रनादिकथनं ।

१५—१५वदन्ते,—प्रतिमावदनार्थं शिखादिकथनकथनं । प्रस्तरवदनार्थं वर्णनविधेयनि-
कथनं । प्रतिमाविधौ च विचिनयनादिकथनं । वागविधानम् । वदनाविधिकथनं । मय
परिभाषादिकथनम् । दिग्गामिकथनं । प्रतिमासकथनम् ।

(अतः परं वदन्तं ज्ञानाक्षीति शेषं । विधिकालकथनकथनं । कक्षीकथनं । मरुकथनं ।
केसवादिप्रतिमाकथनं । द्वावनामप्रतिमाकथनं । वास्तुश्वेताश्वत्थम-प्रपञ्चादिनवयूत्रप्रतिमाक-
थनं । विश्वरूपादिप्रतिमाकथनं । मयवस्त्रप्रतिमाकथनं । मानुषां प्रतिमाकथनं । दम्पादिश्री-
कथाप्रतिमाकथनं । द्वादशवस्त्रप्रतिमाकथनं । अर्धमासीवरकथनम् ।

मोरीप्रतिमाकथनं । शिवलिङ्गकथनं । सामान्यः विधिकालकथनं । प्रतिष्ठाकालनिकथनं ।
दिग्वाक्यपूजाविधिः । कक्षवाधिविधिः । मयवस्त्रविधायां कथनादिविधिः । अविवाक्य-
विधिः । रत्नमात्रविधिः । प्रतिष्ठाविधिकीर्तनम् ।

अवधनकथनविधिः । वस्त्रिद्वानविधिः । द्वारप्रतिष्ठाविधिः । कुम्भप्रतिष्ठाविधिः । ध्वजारो-
पविधिः । कक्षीप्रतिष्ठाविधिः । मरुकथापनविधिः । अश्वत्थपनविधिः । श्वेत्प्रतिष्ठाविधिः ।
अनुष्ठुं कथापनविधिः । अर्धिंशप्रतिष्ठाविधिः । पराशरप्रतिष्ठाविधिः । पुत्रपौत्रमयप्रतिष्ठाविधिः ।
वामनप्रतिष्ठाविधिकथनम् ।

वैकुण्ठप्रतिष्ठाविधिः । अवलीर्षप्रतिष्ठाविधिः । अमिद्वस्त्रप्रतिष्ठाविधिः । अक्षमविप्रतिष्ठा-
विधिः । मन्त्रादिद्वावनाद्व्यापनविधिः । अमन्त्रप्रतिष्ठाविधिः । विश्वरूपप्रतिष्ठाविधिः । शि-
वलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः । वस्त्रमुनिप्रतिष्ठाविधिः । अर्धमासीवरप्रतिष्ठाविधिः । हरिहरप्रतिष्ठा-
विधिः । मानुषां प्रतिष्ठाविधिः । भैरवप्रतिष्ठाविधिकथनम् ।

अर्धेप्रतिष्ठाविधिः । अक्षेप्रतिष्ठाविधिः । मोरीप्रतिष्ठाविधिः । मयवस्त्रप्रतिष्ठाविधिः ।
अक्षविष्णुमुनिप्रतिष्ठाविधिः । अक्षजिह्वलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः । शिवाश्वेदिप्रतिष्ठाविधिः । पुण्ड्र-
प्रतिष्ठाविधिः । पूज-वाची-नकुमादिप्रतिष्ठाविधिः । वामाप्रतिष्ठाविधिः । कामाक्ष्यः अर्धेश्व-
दिप्रतिष्ठाकथनं । जीर्णहारविधिकथनं । मयोव्यवविधिकथनं । वशावधनविधिकथनं । शीवि-
वाचविधिकथनं । मोरीविधाविधिकीर्तनम् ।

No. 2035. कुबलयात्रीयं नाम नाटकम् । Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 85. Lines, 7 on a page. Extent, 2,219 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Sāradāpura, Ujāna, Post Mādhepura, Darbhāṅgā, Paṇḍit Harshanātha Jhā. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Kuvalayaśvīya. A drama. By Kṛishṇadatta. It is founded on a story of a Vedic student named Kuvalayaśva falling in love with a maiden named Madālasī. The maiden is carried away to the nether regions, whence she is rescued by a king of Kāśī and restored to her lover.

Beginning. भातपत्रस्यमाचिकेतयमतीविशेषवैद्यः नरः-

आज्ञावर्तिनस्यैः समैश्च वपयः पौनिकमेषे व वा ।

॥ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

दत्तं यत्किञ्चपादितेष कलिता वाग्दी कला पातु यः ॥

अपि च । यन्मा दद्यादस्मीकं प्रियवक्त्रममनिदयस्य नमः एव

त्यन्ने मत्या स्वदेहे प्रभरपि न वधूं स्त्री वकाणापरा यः ।

नामैव प्राप्य भूयो नमजननमितामदं नारीश्वरोः भूत

म प्रेमद्वैतवादी कलयत् भवता वृद्धिर्भवेन्नमोक्तिः ।

[illegible]

कन्यमि पञ्चमाः कलाः सुधानां निधिरपि भौलिसकहरेऽपि प्रभोः ।

अथपि जगतामतीं तापं तव तुलनात् कुतश्च + हिमाद्यो ॥

----- 5241 -----

उत्पन्न इति भैषिकः कविर्वाल्मीकिराजभक्तः कुतूहलात् ।

नाटकं यदभिजयमानमेतत् क्रोः च सम्यक् गच्छान्तरः ॥

मदनपत्रः देव मय्यं माधुमयत्प्राते । — — — — चारि ।

विज्ञान की दृष्टि तत् ? : भूयः कुवलयः शीघ्रं नाम जाडकं । इत्यादि ।

End.

तथापीदमस्तु । कामं कामं तद्विद्यः तस्य तस्य मध्ये हृदिमिहा विधत्ता ।

दृष्टी मन्त्राद्याः भक्त्य, निजपितृणां पाप्मांशः नरोत्तमः ।

पुष्पः पुष्पं नन्दनमिदमप्युपै विन्दतु प्रेमभक्तिं

तद्विषये द्वाये प्रवरतु पतिः सम्भवेः कृत्स्नम् ।

मरदाजः । एवमथ । इति निष्क्रान्ताः कथे ।

Colophon. कुवलयपात्राभाभिषेकमहोदये नाम चतुर्थोऽङ्कः । समाप्तोऽहं कुव-
लयपात्रे नाम नाटकम् ।

विषयः । प्रथमाङ्के, काशीराजपत्नीचारवोरभिनयेन प्रथमां पौष्पवर्णम् । अचान्तरे
मरदाजस्य अचेरादेशप्राप्त्यापत्तये वीरमर्त्यः प्रवेशिकी भूषा । ततश्चेकेन त्रिवेण कुवलयपात्रा-
नमस्तनमुत्पत्तानुसन्धानमप्यपरेण च दत्तस्यारसस्य मन्त्रेणैकवक्त्र प्रवेशेन पातालादिवा-
यिनः पातालकेतोःस्योचनेःपरोऽस्तुतम् । अथ मुनिना कुवलयपात्रेति छान्दामधेयः काशीराज-
कुमार अतध्वजः सादरमसमिममादद्या तनमुत्पत्तम् ।

द्वितीयाङ्के,—समिदाचार्यः पतिः निरुक्तस्य दुष्प्रसीतस्य प्राप्तातिवर्णनपरमकीयतां वक्ष्यते
यान् प्राप्तेन मन्त्रं मन्त्रायेन विचारयेत्तन्मन्त्राजस्यपत्तये कुमारोपायाः मरदाजस्य समानीता
पातालपुरं पातालकेतुनेति सूचनम् । कदाचित्कदाचित्कथोः प्रवेशेन कुमारप्रभःचरन्तम्, मन्त्राज-
वन्तम् । अथ कदाचित्कथं मन्त्राजस्यविकोक्तप्रदर्शनमपि न तपोवनप्राप्तेश्च समानीतेःपरो
कुमारः पातालमन्त्रार्थदर्शनमुत्पत्तमभवेत्तु इत्युक्तयेन समुपस्थितं पातालकेतुमुद्दिश्य वि-
ष्क्रान्त इति ।

तृतीयाङ्के,—मन्त्राजस्य-हस्तारिक्तयोः मन्त्रादेन मरदाजपात्राः कान्त्यादिवर्णम् । मरदाज-
पात्राः प्रथमाकलितुं पातालमुद्दिश्य प्रवृत्तिपात्राः कुवलयपात्राः कुवलयपात्रेन मन्त्रं मन्त्राजस्य
कुमारमन्त्रार्थस्य निरूपणं मन्त्राजस्य मरदाजपात्रा वैविध्यवर्णम् । अथ मन्त्राजस्यमन्त्र-
मन्त्राः प्रवेशेन तयोः परिचयवर्णनम् ।

चतुर्थेङ्के,—दुष्प्रसीतस्य प्रवेशिकी भूषा । अचान्तरे उपरिजनस्य काशीराजस्य कुमारस्य-
नपातालकेतुविजयादिहानाप्रवर्णनम् । कुमारस्य येऽराज्याभिषेकवर्णनम् ।

पञ्चमाङ्के,—देवमन्त्रकापटिकयोःभिनयेन त्रिषास्यपात्रस्य युवराजस्य मन्त्रार्थं विव-
क्ष्य मन्त्रिप्रवेशसूचनम् । अथ मन्त्राजस्यपात्रमन्त्राजस्यपात्रयोः मन्त्रार्थं विवक्ष्य निरु-
पस्थितस्य तस्य त्रिषाये विवक्ष्यमन्त्रप्रदर्शनार्थं विवक्ष्यमन्त्राजस्यपात्रेः । अचान्तरे मरदाजपात्रा
उत्पत्तिसूचनम् । समन्तरस्य ककुपप्रवेशेन मुनिमन्त्रस्यविषये विधानार्थं पौष्पवर्णनं कुमा-
रेति सूचनम् ।

षष्ठाङ्के,—पातालकेतुमन्त्रादरस्य मन्त्रादरस्यपात्र मन्त्रकेतोःमन्त्रिप्रवेशेन प्रवेशः । कालिन्दी-
परितरे परिधमता युवराजस्य मन्त्रं कपटतापसस्य मन्त्रादः । अथ तापसस्यपात्रा प्रविष्टस्य मन्त्रकेतोः
प्रसूतान् युवराजस्यपात्रास्यपात्रास्यपात्रा जीवनस्यमन्त्रापात्राः मरदाजपात्राः मरदाजपात्रेन
अन्त्रविषये प्रवेशसूचनम् ।

सप्तमः—वायकुमारचोरविजयेन विद्याविरचयिष्यत इत्युक्तवाक्येन परिचयपादिकी-
र्तयः । चतुर्वेदपादिभिः शास्त्रैः च तस्य वायस्योक्तमनवच्छ्रयः । अथ विनयाविनाय तस्यैव म.म-
राजस्य भाषायादुक्तवाक्यवर्तयः । वायराजप्रभावात् तस्य प्रकृतमहाकथावर्तयः । अथ वायो-
मुनिश्च अस्मिन् तस्य कुपकथायाः प्रथमै विविधजनपदप्रदर्शनम् । तस्य राज्याभिषेकमहोत्सव-
वर्तयः ।

No. 2036. व्यवहाररत्नाकरः । Substance, country-made paper, 14 x 5 inches. Folia, 107. Lines, 8 on a page. Extent, 2,750 slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Navani, Post Málhepura, Darbhāngá, Pandit Vañsamapi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Vyavahāra-ratnākara. A digest of the laws and rules regard-
ing Judicature. By Chandesa'vara Thakkura, son of Viśveśvara Thak-
kura. The author calls himself a minister (*Mantri*) and describes his
father as a minister of war, but does not name the king whom they
served.

Beginning. श्रीकृष्णाङ्कः सर्वं वाचयन् ।

वाचाङ्किकं यदे विवादविषयं व्यापानुमीयेच्छाद्-
यो वादाद्यं यत्प्रवर्तयच्छती धर्मोद्गुप्तमवयम् ।
त श्रीमान् व्यवहारसङ्ग्रहम् अष्टादशो मन्त्रिवा-
मर्त्यः कीर्त्तिपुराणमाद्यदपरं प्रकीर्ति रत्नाकरम् ।
वज्रावाहनसेनान् अचकतां पुत्रानि अष्टमङ्गः ।
अस्य अष्टवमानोति मितरां श्रीवारिष्ठातोऽपि यः ।
योवाक्यं च कामधेनुमर्त्यं कात्यायैरुत्तमं यत्
अष्टमङ्गे भुवनेषु कदा भवने देवो न रत्नाकरः ।
प्रथमं नावदोक्तं व्यवहारनिरूपणम् ।
शत्रुविवाक्यताः अष्टीपदेनाथ मनः समान् । इत्यादि ।

End. विज्ञेयं अस्मिन्निति तदनुमनिकारेण अष्टव दानविधानान् । विषये
चैवेति नारदाख्याय ।

Colophon. इति अष्टमित्रमहाकामिनिविषयिकसङ्ग्रहपरीक्षराजस्य श्रीचक्रवर्तिरचिते
व्यवहाररत्नाकरे निष्कादिनरतः ।

निर्मायकव्यवहारवाजसनेना यः शत्रुविवाकः कुरन्-
+ + + + विचारवाचयिषो सर्वं भवत्युत्तमम् ।

No 2037. विभागसारः। Substance, country-made paper, 13 x 4 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 585 slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Naváni, Post Mādhopura, Darbhāngā, Pāṇḍit Vāṇsamapi Jhā. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Vibhāgasāra. A summary of the Law of inheritance. By Vidyapati Mahāmahopādhyāya. Contents: Inheritance defined, its nature. Partition of paternal property. Rules regarding partition. Unfitness for partition. Nature of partible property. Indivisible property. Woman's property—its partition. Partition of secreted property. Partition with reference to castes. Partition of partitioned property. Twelve kinds of sons and their shares. Heirs of childless people. Partition of joint property. Mode of partition.

Beginning. अहं भूमीमांसापि प्राक् कथमहे वैष्णवीति प्रसिद्धे:

द्विजाद्या मेऽसि भीमः स तु भवतु तथा भेदभाजः प्रमादम् ।

विज्ञोऽहं कोऽयं वाची विधिरिति विधिना वक्षिन् वीक्ष्यवाचो
वाचाको विधिवाचोः वचदि वचिचरो वचवाचोचराष्टः ।

राज्ञी मनेमावर्तिच वाचीनमूना द्यवरावचम् ।

राज्ञा निपुणोऽयं विभाजवारं विचार्य विद्यावदिराजयेति ।

वच विभाजः । विभाजोऽयं विचार्य द्यवरावचम् ।

दादभाज इति शेषं तद्विवादवद् वृथैः ।

वृथैरित्युक्तम् । द्यवरावचमन्वादेन विनिष्ठाद् वच कथं च दाका । इत्यादि ।

End.

कथामात्रं यदि द्युथे विज्ञोऽपीत्युच्यते वा ।

कुर्याद्वचैव तत्त्वमन्वीमासे कथमत्र वे ।

Colophon. इति नवामधोवाचावचीविद्यावनिचिरचिह्नो विभाजवारः ।

विषयः । दावकवचकम् । विभाजकवचकीर्णम् । नव वचनविषयविभाजकम् । वि
भाजकवचकम् । भाजार्थनिकम् । विभाजकवचदिनिकम् । अविभाजकविषयः । जीव-
कादिनिकम् । जीवविभाजकम् । मृगजन्मविभाजकम् । वचनवाच्ये विभाजकम् । वि-
जन्मविभाजकम् । दादवविषयकवचकम् । नव विभाजविषयकीर्णम् । अण्वधमाधि-
कारिनिकम् । वचनविभाजः । विभाजनिकम् ।

No. 2038 **हस्तदर्पणः** । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 40. Lines, 8 on a page. Extent, 1,200 slokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Navāni, Post Mādhepura, Darbhāngā, Pandit Vāṇsamāni Jīā. Appearance, new. Verse and prose. Generally correct.

Vṛitta-darpaṇa. On the laws of versification and the different metres used in Sanskrit poetry. By Kavindra, son of Rāmānanda.

Beginning. अक्षरितवः स्युःकारिभिस्तुष्टनमिहः भनिहः कवचः ।

जीवकि दन्वकादाम् च विज्ञो मज्जं ननुनाम् ।

वर्तककर्मरोचनम् कथितावाग्लिकावचदः ।

च + भाकरकल्पमाननमृदयं व्यामिश्रवाचः ।

शेषानः तुष्टनी कवादभक्तिवाच्यकारोऽवत

वाच्यो किं कोविदोऽवकर्षी कावेः का कोऽनुदीम् ।

वाचीवाचीरत्ना नक्ततुष्ट + वा + + + + निवका

वचनवाच्यवाच्य वचिचरोऽपीमावचनम् ।

मनुष्यः श्रीनिधारायवसन्तरहरितुशानविशालनामा
 रामानन्दो मुनीन्द्रः कविकुलकुलमुदयेषिप्रधानप्रविणः ।
 मनुष्यकुलवा + + मनुष्यतां श्रीरामकीमन्द-
 यन्त्रं यं किल शोकावाचयदधीकानः कवीन्द्रमिषम् ।
 वीर्यं वन्दति हनदर्थकनम् मिश्रीमुनीचेतरां
 यन्तः यन्तु यन्तुकाः प्रकृतिरः केवां न नेःशेद्वरः ।
 रामानन्दतन्मूल्या कवीन्द्रपदधुवितः ।
 कुमुदी वानकीमन्दः कुमुदे हनदर्थकम् ।
 वानसुरो विमर्शानो दीर्घः मयुक्तपूर्वम् । इत्यादि ।
End. अथ हेःवा । मिश्रीनी निरनुशासः स्थानभङ्गं कस्याहतिः ।
 दीर्घकं च + चित्तं नित्यदोषाः प्रकीर्तिताः ।

Colophon. इति श्रीकवीन्द्रकृतो हनदर्थकः समाप्तः ।

विषयः । हनन्तां लक्षणेदाहरणकथनं । तत्र अकथेदः । अकथेवता । अकथिवादिकथनम् ।
 प्रसारकथनं । तत्र माघेदितं । वर्णेदितं । माघानन्दं । वर्णनदं । वर्णनेदः । माघानेदः । वर्णपता-
 का । माघापताका । आर्याहर्णं । भीतिः । (माघा, उष्माहा) । जालः । विष्माहा । माघिनी ।
 परिभीतिः । सिन्धुनी । अर्थविपुलादिकथनम् । वेतासीपथकरणं । दोषा । वीराद्वी । पादा-
 कुलकं । चिवा । पञ्चभटिका । अदिष्टा । मधुभारः । आभीरः । दीपकः । कलिका । अकनाहर्णं ।
 चाकलिः । औपेया । पद्मावती । दण्डकं । विभङ्गी । सीतावती । जलहरणा । दिक्पासी ।
 कुम्भिलिका । मदनहरा । मरुद्वहा । हरिभीतिका । वीरकं । खरकं । वाचना । दोला । सिन्हा-
 वलीकनं । चौदोला । द्विपदं । भुजना । वना । युतानन्दं । आषाढं । मना । रममाहा । अय-
 कथकं । पदपदी । द्विपर । मुञ्जलिवा । रथिका । माहा । अष्टा । निष्ठा । अतिनकं । उद्धलि-
 तकं । (अथ वेगुकावाःदुदाहरणकथनम्) । जालःअतिनकं । जालानकं । नवपदं । चाववेना
 इति माघाहणकथनपूर्वकमेकाधरादिषु विंशत्यधरण्यकं वर्णहणानां लक्षणेदाहरणकथनं ।
 अथ वर्णनमादिहणकथनं । तत्र सुन्दरी । चम्पती । केगुमती । विपरीतपूर्वम् । सुनदा हरि-
 कुता । शिष्टगीता । उच्यताया । दोषकं । उद्धतादिविषयभेदकथनम् । अथ मुदितापुरमिद-
 यकाःअष्टमेकारादियानाम्बन्धनोक्तिपथं । अथ अयमेदनिपथं । तत्र मुक्तकलकादिकथनं ।
 अन्धलिताप्रथं । पूर्णकं । कलिका । मादिका । मैथीवादः । वैनराकलिकादिकथनं । हरि-
 कुतादिविविधमयमेदकथनं । अथ विवदकथनादिकं । अष्टहणानि । सिद्धकं । अथ रकाद-
 विषयभेदनिपथम् । अन्धेदोपकथनम् ।

No 2039. पुण्यचन्द्रोदयपुराणम् । Substance, country-made paper, 9 x 5 inches. Folia, 131. Lines, 13 on a page. Extent, 8,484 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sm. 1850. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Puṇya-chandrodaya Purāṇa. A Jain version of the Rāmāyaṇa, prefaced by an account of some Jinas; alleged to have been related by Mahāvira, on the Vaibhāra Hill, at the request of Śreṇika sometimes, but probably incorrectly, called Koṇika, a king of Magadha. The work is divided into 23 cantos. The first is devoted to an introduction. The second gives a brief account of Śreṇika, king of Magadha, and of his wife Chulim who bore him 7 sons. The king goes to the Vaibhāra Hill to pay his respects to Mahāvira, and requests the sage to relate to him the Purāṇa. The third is devoted to descriptions of Jambudvīpa, Bhāratavarsha, the town of Champī, and its king Harivarma. Then follows (4 to 8) an account of the king of Dharmilla and his adventures with Apsarasas, his wars, his abdication of the pleasures of the world for the life of a hermit, and of his austerities, and his translation to heaven. In the family of this king (9) Jina took his birth, and assumed the name of Manisavratamātha. The story of his early life forms the subject of the next canto (10). His hermitage and teachings and conversions follow in the two next cantos and his nirvāṇa in canto 13. Then comes the conversion of Yasodhara, king of Mathurā, by Anantanātha, the 14th Jina, the installation of Harivēṇa as an emperor, and the attainment by him of his emancipation (15). Birth and family of Rishabha Deva, the first Jina, his descendants, the Bharatas and the Sagaras. (16). Account of Śinta. Ditto Vasuṇḍhī, his sojourn and heritations on the Nārada Hill. Fruits of eremitic and benevolent life. (17—18). Dilīpa's reign in Bārānāsī. Origin of the Raghuś. Assent of Renu and Lakṣhmaṇa, the metropolis of Daśaratha. Narada-va of Nāgapura, Sahasragrīva, king of Meghalakūṭa; expelled by his nephew Śītākṛiṣṇa, who established dominion in Laukā. His descendants. (19). Births of Rāvaṇa, Bālī, Sugrīva &c. Sītā born as a daughter of Rāvaṇa by Mandodari, made over to Janaka. Marriage of Rāma with Sītā. Rāma appointed vice-king, and deputed to govern Vārānāsī; Nārada visits him there. (20—21). A vernal festival celebrated by Rāma, in course of which Sītā is abducted by Rāvaṇa. Rāma's brothers and relatives come to him and devise means for the rescue of Sītā. Hanumān assumes the form of a black bee

to go in search of Sítá. Mandodarí offers protection to Sítá. (22, 23). Interview of Hanumán with Rávana. Vibhíshana sides with Ráma, Lakshmana kills Báli, mistaking him for an elephant. Ráma's march to Lañká. His victory over Rávana. The conquest by Ráma and Lakshmana of different parts of the earth. Their return to Ayodhyá. Daśa-ratha instals Ráma as the king of the country. Rules regarding the worship of Jina on the 2nd of the waxing moon in Kártika. Ráma worships Jina. Sítá bears eight sons. In grief for the death of Lakshmana Ráma abdicates in favour of his son Lava, becomes an ascetic, and dies.

The work is a most curious one, and is worthy of careful examination. It departs from the Rámáyana account of Ráma in many essential particulars.

Beginning देवेन्द्राश्रितमत्यादपह्नुजं प्रकमम्यहम् ।

आदीशरं जगद्वाचं वृष्टिधर्मकरं भवि ॥

कनकचूरमध्याय एवभाह्नुं दृषीश्वरम् ।

हृषभं जगतां भावाध्वर्त्मणेऽनन्तमहये ॥

युष्मम् ।

अजितं जितकर्मामनन्तमहम् जिनम् ।

मजाह्नुं दर्पकल्पं-पे-मर्षा-रिबिहमम् ॥

अष्टापटमहाध्यायं जातं श्रीहृषभाकरे ।

पञ्चाशत्कोटिबाह्वीनां भज कं (?) भुवनेश्वरम् ॥

युष्मम् ।

अथाह्नुं इमं भवं आये (?) तत्रजन्मन्दलपम् ।

सुरासुरैर्मनस्कारपरेः शतप्रजश्चितम् ॥

विंशत्यष्टादिकोटीनामन्वधीनां तदकरे ।

प्रादुर्भूतं स्फुरत्कान्तिं स्फुरद्भूमिवापरम् ॥

युष्मम् ।

अभिनन्दनमाभानं मन्त्राणाभिनन्दनम् ।

शुद्धवाटकमहार्णवं महार्णवं शुद्धवाटकम् ॥

दशत्यष्टप्रकोटीनामन्वधीनामकरे भवम् ।

निपताम्याशु संभारशतचक्रनिधानये ॥

— — — — — ।

सिद्धान् साधून् कथा मत्वा पुण्यदेवोः करोम्यहम् ।

पुण्यचन्द्रीदयं नाम पुरातनं नौनिबुधनम् ॥ इत्यादि ।

रत्नकथनं । तस्य अभिषेकसमये हस्तादिदेवहस्तमोचनकथनं । बाणमोचनकथनं । राक्षसप्राप्तिवर्णनं ।
महाभयमलया पूर्वजन्मनि तालपुरे नरपतिमन्त्राधीनिति विवरकथनं । मार्चक्याचर्यकथनं ।

११—१२ धर्मे,—मुनिमुन्यतया दीक्षापञ्चकथनं । केवलान्तिकथनं । अर्चदन्तिप्रत्युन
वर्णनम् । मयुराधिपतेः मन्त्रावल्या भूषणेः विवरकथनम् । मन्त्रान्नराधिपतेर्हन्ताकथनम् ।
मन्त्राधिपतिं प्रति मुनिमुन्यतया उपदेशकथनम् । तत्र संक्षेपेण जीवनधर्मोपदेशकथनम् । अर्चदर्थेनावाः
मन्त्रादिकीर्तनम् । अतुल्यमनस्यकीर्तनम् ।

१३—१४ धर्मे,—मुनिमुन्यतया निर्मात्रप्राप्तिविवरकथनम् । मयुरानाथस्य वनोदरस्य
अनन्तानाथनामकचतुर्दशनिवादीक्षादिप्राप्तिवर्णनम् । हरिवेष्टस्य अन्नवर्णिमप्राप्तिवर्णनम् । सर्वार्थ-
सिद्धिप्राप्तिकीर्तनम् ।

१५—धर्मे,—काकपरिमाचसत्तादिकथनम् । कुलकराणां विवरकथनम् । तद्वंशे अन्नमदेवस्य
आदिनिजस्य जन्मकथनम् । तस्युवादीनां भरतादीनां हन्ताकथनम् । जनेन समरादीनां वंश-
वर्णनम् । सुयोधनपतिकुमार्याः स्वधर्मरे मन्त्रस्य मन्महन्ताकथनम् ।

१६ धर्मे,—भुतनामकस्य मुनेरपाख्यानम् । वसुराजस्य उपपाख्यानकथनम् । नारदपर्वतनाभि-
धानयोक्षपत्निनोः समिन्पुण्याहरकाद्यर्थं रमणीयवनप्रवेशपूर्वकं मन्त्रमन्त्राभिः कीर्तिः मन्त्र
वमनात् मयूरमेकं पश्यतोः विवरकथनम् । समरानुष्ठितपशुधामे केवलं पर्वतस्य मुनेरानिष्ठा-
पञ्चकविवरकथनम् । चिन्माया देवावचनकथनम् । अचिन्मायाः परमधर्मकथनम् ।

१७—१८ धर्मे,—वाराणस्यां दिक्षीपस्य राज्यकरविवरणं । रघोर्वत्यनिकथनपूर्वकं रघुवं-
शवर्णनम् । रामलक्ष्मादीनामत्यनिकथनम् । पुनरेव अयोध्यायां दशरथस्य राज्यधामीक्षापनवि-
वरकथनम् । नामपुराधिपतेः नरदेवस्य विवरकथनम् । मेघकूटाधिपतेः भृशकधीवस्य अपतेः
विवरकथनम् । नन्दधानुश्वेक भित्तकथनम् नृदे पराजितस्य मन्त्रकधीवस्य निर्मात्रहन्ताकथनम् ।
अथ भित्तकथस्य लक्ष्माणां राज्यधामीकरविवरणम् । जनेन तस्युवादीनां व्रतकथन-पञ्चाशत्
कथपुलकादीनां हन्ताकथनम् ।

१९—धर्मे,—मेघनीमन्त्रज्ञातस्य पुलकपुत्रस्य रावणेति नामकथनम् । बालिमुषीषादीनां
जन्मकथनम् । बालिनः समीपान् मन्त्रज्ञः रावणस्य पराजयप्राप्तिवर्णनम् । कथ्ये चारचारकेन तस्य
दशकथनप्राप्तिवर्णनम् । राजकल्लतमन्त्रीहरव्रतानुष्ठानकथनम् । अथ मन्त्रोदरी-मन्त्रेणा-मन्त्रा-
वा-मन्त्रोपाधप्रवृत्तीनां रावणमन्त्रिणां विवरणम् । मन्त्रोदरीर्षेः सीतायाः जन्महन्ताकथनम् ।
भूमिजन्मकाले जनेन मन्त्रुवाहितकन्याप्राप्तिविवरणम् । रामस्य सीतापरिचयः दिकथनम् । अथ
दशरथानुष्ठया योवराक्षाभिषिक्तस्य रामस्य मन्त्र सीताया लक्ष्मणेन च वाराणसीमन्मन्त्रपूर्वक
मन्त्रावल्यामन्त्रविवरणकथनम् । रावणमन्त्राणां नारदस्य आत्मनहन्ताकथनम् ।

२०—२१—धर्मे,—वक्त्रदा वसन्तकाले वाराणसीक्षेत्रविष्णुकूटोपाने कीर्तिः सर्वे रामलक्ष-
्मणोः वसन्तोत्सवकरविवरणम् । नारदवाक्येन श्रुत्येकमानारीचमन्त्रावल्या रावणस्य सीताहर-

रत्नालकचर्म । भीमादरकहनात् पद्मा लवङ्ग-भरत-मधुसूक्तौ रामचभीषाजमविवरत् । अवा-
चनरे लङ्कामावृत्य-सुखीययोः स्वयमेव रामाग्निकाशनमकचर्म । लङ्कान्तपुच्छ लङ्कामिति नाम-
कारकचर्म । लङ्कामतो भीमादरंनार्थं धनरकवेद्य लङ्काप्रवेशचर्म । मन्त्रोद्गीहृतभीतावमा-
चामर्च ।

१९—२०—मर्म,—रावणस्य लङ्कामता मर्म संवादकचर्म । विभीषणस्य रामवचनानिबद्ध-
चर्म । मर्ममेकं विनिर्गोक्तस्य लङ्कामर्म मर्म दुःखलसे वालिनो वन्यपुत्रजनकचर्म । वालरवसेन
मर्म लङ्का प्रविष्टस्य रामस्य रावणवधादिरत्नालकचर्म । रामलङ्कप्रवेशोद्दिग्धजनवर्चनम् । पुनरया-
ध्यायां जनकचर्म । इन्द्ररथहृतरामरात्र्याभिषेकचर्म । कानिकशूद्रा इनीथायां जिनपूजावि-
धिकचर्म । रामस्य जिनमन्त्रिरे पूजादिकरणकचर्म । भीमाया लङ्को पुत्रा ज्ञातः । तेषु लङ्कामा-
नकाय यौवराज्यं दत्त्वा रामस्य लङ्कालावधामविधुरस्य हचमस्य जिनदेवस्य मभीषे ज्ञाता देवस्य-
दीवापदकचर्म । वन्यपुत्रं विविधं जिनपूजाविधिकचर्म । रामस्य निवर्तकचर्म ।

No. 2040. हरिवंशः। Substance, country-made paper, 9 x 3½ inches. Folia, 188. Lines, 9-10 on a page. Extent, 9,314 shlokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1841. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Harivaṃśa Purāṇa An imitation of the Hindu Harivaṃśa, giving accounts of several Jinas, abstracts of many Jain legends, details of Jain rites and ceremonies, and histories of ancient dynasties, including the Kurus, the Pandus and the Yadavas, all cast in Jain moulds, and devoted to Jain worship. By Jināsena Kshatriya.

Contents. I. II. Introduction. Birth of Jina as son of Samudra, chief of Kuntaputra, in the Vitkha country. He is named Vardhamāna. On the 30th year of his life he retires from home, and for twelve years afterwards performs penance and austerities. Thereby he attains perfect knowledge. He remains silent for 60 days, and then retires to Rājagṛha. There, seated on a throne, he sejourns with Indra and other gods and Kaundīnya and other sages with their disciples. Chandanī, a princess, approaches him. Nāgas, Kinnaras and others repair to his presence. At the request of one Gautama he expounds the Jain religion in all its branches. He sets the water of religion in motion at Magadha. (*Devi's Deva-pra-śastan.*)

III. The religion spread over Kāśī, Kāंची, Dravida, Mahārāsh-
tra, Gāndhāra and other countries. The gratification of beings on

hearing the religion expounded by the sage in the *Māgādhī* language. His glorious career at Panchasāila *alias* Rājagriha. The religion of Jina as given to his audience. Beings are either perfected (*siddhas*) or imperfect (*asiddha*). The perfected are those who have destroyed all the obstructions to true knowledge. They are of three kinds. The imperfect are those who are attached to falsehood, and thence they suffer pleasure and pain. Beings are again divided into Bhavya and Abhavya. Fruits of evil disposition, delusion, longings. Advantages of forbearing from wine and flesh-meat. Evil works, their fruits. Advantages of overcoming the longings of the senses. Evils of lust. True knowledge and cause of the world's sufferings, causes thereof. Brief accounts of Sanatkumāra, Mahendra &c., their fall from heaven. Salvation of one from good works done in his former existence. Gautama relates the Harivaṅśa to Śrenika *alias* Jitaśatru.

IV.—VI. Aloka (ākāśa) defined; its inhabitants. Loka defined. Its condition and divisions, its atmosphere, extent thereof. The lowest Loka, the hills there. The middle Loka or the region of the earth, its islands and their extent and number. The highest Loka. The distances of the planets and stars from the earth. The Siddhas live there.

VII. Time defined. Abstract and comparative time. Its divisions into three kinds, past, present and future. Various modes of reckoning time. Measures of length and bulk. Kulakara dynasty reigning between the Ganges and the Sindhu rivers,—its 14 descendants.

VIII. Birth of Rishabha, in the above named dynasty. He was son of Nābhi by Maru Devī. Maru's dream of Rishabha entering her womb. She is served by goddesses during her pregnancy. The name of the place of birth was Śāketa. Gods come to behold the new-born babe. Wife of Purandara, through the instigation of her husband, carries away the babe to Sumera, leaving another child in his place. Gods named the babe Rishabha, bore his ears, and put earrings therein. Paulamī then brought back the child, and restored him to his parents.

IX. Childhood of Rishabha. He marries Nandā and Sunandā, each of whom bore him a son and a daughter. Division of men into Kshatriya, Vaiśya and Śūdra to keep them duly employed. Rishabha's retirement from home. At Prayāga he cuts off his top-knot. His companions assume garbs of bark and grass. He travels about without raiment for six months. He receives a jar of sugar-cane juice from

Somaprabha. Nine rules about gifts. He attains absolute knowledge while performing meditation under a Nyagrodha tree in the garden of the Vṛishabhasena, king of Pūrva-tālapura, and makes disciples.

X. He preaches his religion, comprising five duties, namely benevolence, truth, abstinence from theft, avoidance of concupiscence, and freedom from delusion. These duties and their subdivisions described in detail.

XI.—XIII. Bharata, son of Rishabha, conquers the universe and accepts in marriage daughters of Mlechchha kings. His brothers become hermits. Jaya, king of Hastināpura, a friend of Bharata, becomes a hermit. Names of Jina's 84 followers (*ganigaṇa*). He goes with his followers to Kailāsa, where he is worshipped by gods and others. Bharata abdicates in favour of his son, and becomes a hermit. His descendants successively become Jaina hermits, and attain nirvāna. Somajasah, son of Bāhubala, and grandson of the Jina, becomes the founder of the Lunar race. Innumerable members of the Lunar race attain nirvāna. His sixty thousand sons destroyed by a Nāga king. Sagara becomes a Jaina, and attains salvation. His surviving son Sambhavanātha and his descendants represent the Ikshāku race.

XIV. Story of Sumukha, king of Kausāmbī, and his love for a maiden of his court, by whom he got a son named Hari, whose son Madāgiri and his descendants formed the Hari race, (*Hirāñyaka*).

XV.—XVII. The wife of Sumitra, of the Hari race, sees a dream, and gives birth, on the 12th of the waxing moon in the month of Māgha when the moon was in the constellation Śravaṇā, Jinendra in Kuśāgarapura *alias* Rājagṛha. Devas come to worship the child. They place him on Airāvata, the elephant of Indra, anoint him, name him Munisuvrata, and then restore him to his mother. In his youth he one night saw beautiful clouds in the sky, and they were soon after dispersed by a high wind. This set him thinking. He becomes a hermit. His death. He is succeeded by his son Daksha, whose son by Ilā was Aila Daksha. Daksha being guilty of incest on his own daughter Manoharī, Aila Daksha with his mother retired to the banks of the Narmadā, and established a town named Māhishmati. His son Kunema established the town of Kuṇḍina. His son Paloma established Indrapura. His descendants. The Vasu dynasty, its fall.

XVII.—XIX. A king of Mathurā had two sons Sūra and Suvira.

From Súra descended Andhaka-Vṛishṇi, and from Aśura, Bhojaka-Vṛishṇis. Andhaka-Vṛishṇi had ten sons, of whom Vasudeva was one, and two daughters of whom Kunti was the eldest. Descendants of Bhoja Vṛishṇi. Suvasu of the Vasu dynasty, was the founder of the family of Jarásandha whose descendants became Kálayavanas. Religious discourse at Rájagṛiha. Virtuous works. Animals of various kinds. Accounts of the two Vṛishṇi families. Vasudeva cuts off the head of a hunchback woman with his bare hands. Other stories about him.

XX.—XXI. Story of Padma and his covering the three regions with three steps. Stories of Chárudatta and Vasantasaená, daughter of Kaliṅgasena.

XXII.—XXIV. Story of Vasudeva's acceptance of the Jain asceticism at the suggestion of a dancing girl. His peregrinations, marriage with the daughter of Kapilaśruti, who bore him a son named Kapila.

XXV.—XXVIII. Vasudeva kills, in a quarrel with Kártaviryáryuna, Jamadagni, whose son Paraśuráma destroys the Kshatriya race seven times over. The wife of Kártaviryáryuna, on her husband's death, escapes, and takes shelter in a Jain hermitage, where she gives birth to a son, who destroys the Bráhmaṇa race twenty-one times over. Vasudeva carried away by a she-devil named Súrpanakhá. His adventures. Account of some atheists.

XXIX.—XXXII. Origin of the temple of Kámadevagṛiha at Śrávasti. Story of Kámadeva. Vasudeva marries his daughter Eni, and then marries Rohiṇi at a Sayambara. Balaráma born of Rohiṇi.

XXXIII.—XXXIV. Vasudeva's journey to Rájagṛiha with his pupils. Account of Kaṇsa, who throws his father Ugrasena into prison, becomes king, and gives his sister Devakí to his tutor Vasudeva. The seventh son of Devakí kills Kaṇsa. Account of the other six sons of Devakí. Account of Arishtanemi, a Jina. Accounts of various fasts and penances.

XXXV.—XXXVII. Devakí gives birth to two sons. Devas carry them away, leaving two still-born children in their place. Kaṇsa pounds the dead children on a stone. Other sons born and protected. Birth of the seventh son holding the discus, the conch-shell, the mace, and the lotus, on the 12th of the wane in Bhádra. The child transferred to the house of Nanda, whose new-born daughter is brought and kept in its place. Kaṇsa clips the nose of the female child, and destroys her. Kṛishṇa's

career at Vṛindāvana, destroying various demons (as described in the Bhagavata Purana). Kṛishṇa and Balarāma return to Mathurā, destroy various demons, and then Kāṁsa, instal Ugrasena as king, and marry Revatī and Satyabhāmā, the two daughters of Suketa, king of Rajatādri. Jarāsandha avenges the murder of his relative Kāṁsa, and overthrows the two brothers.

XXXVIII.—XL. Birth of Arishtanemi, (details similar to what have been given about the birth of Rishabha and other Jinas). The flight of the Yadavas from Mathurā they are chased by Jarāsandha as far as the Vindhyan chain.

XLI.—XLIV. Yadavas build Dvārakā and settle there. Account of Nārada, his power of travelling in the sky. Kṛishṇa marries Rukmīṇī, Satyabhāmā and others. Balarāma's marriage with Revatī, Sitā, Varudhavatī, Rajivanetrī and others.

XLV.—XLVI. Account of the Kauravas and the Pāṇdavas as in the Mahabhārata, diversified by many new incidents, and names of places and circumstantial details changed.

XLVII.—LII. Pradyumna's amours, Sāmba's birth. Account of the descendants of Balarāma and Kṛishṇa in great detail. Jarāsandha assaults Kṛishṇa. A great war follows, in which Jarāsandha is killed by Kṛishṇa. Account of Durgā and her redemption by Jain worship. Conversion of the Kauravas and Karna to Jainism.

LIII.—LIV. Wars of Kṛishṇa in the southern peninsula. Rape of Draupadī by Padmanātha, a king who lived beyond the ocean. Her rescue by her husband, aided by Balarāma and Kṛishṇa.

LV.—VI. Marriage of Anurubhā with Ushā. Kṛishṇa's picnic on the Raivata Hill. Ascetic feeling of Nemi. His adoration by Indra and other gods. His departure for Gururaja for penance. His meditations. Various kinds of pain to which created beings are subject; their character, and the means of overcoming them. Meditation of Raudra. Meditation of Dharma. The waves of worldly inclinations. Pure meditation of two kinds, conscious and unconscious, their differences.

LVII. The different places fit for Jinas. Lectures of Jina to Varadatta and other Yadavas. Nine kinds of speech of the Jina. Origin of creation. Eternity, soul, delusion, self, and true knowledge. The seven conditions of beings. Sentient, and non-sentient objects: their distinctions and classification. Relation of the body to the soul. Yogas of

various kinds. Works, their distinctions, number &c. Duties of householders. Do. of hermits. Mental functions—how well directed, and how perverted. Virtue and vice. Penance, its distinctions. Suppression of worldly pain and destruction of bondage. Emancipation. The Yādavas having heard these lectures retire to their homes.

LIX.—LXVI. The Vihāra of Nemi. Nemi's peregrinations and preachings in different parts of India. The elders of Kṛishṇa become disciples of Nemi. Nemi describes to Satyabhāmā, Rukmiṇī and others their former lives. He relates to Kṛishṇa the history of all Jinās both past and future, their birth, career and nirvāṇa. The destruction of the Yādava race by the curse of Dvaipāyana. The Yādavas and Dvārkā burnt down. Jarasuna, a Yādava, retires from Dvārkā to the south. Balarāma and Kṛishṇa, overwhelmed by grief, retire to south Mathurā. There, while resting under a tree, Kṛishṇa is shot in the foot with an arrow. Account of Jarasuna *alias* Jarakumāra. Balarama's grief. Paṇḍavas hear of the sad news. Funeral of Kṛishṇa. Baladeva becomes a hermit. The Paṇḍavas accept asceticism, their nirvāṇa. The nirvāṇa of Nemi.

Beginning. निरं भोजनयोगादलक्ष्यं इवमाचमं ।

जैनं इत्याद्यपेक्षतः सायनाद्यर्चेशासनं ॥

ग्रहज्ञानप्रकाशाय लोकालोकैकभावनं ।

ममः श्रीवर्द्धमानाय वर्द्धमानजिनेन्द्रे ।

ममः सर्वविदे सर्वव्यवस्थानां विधापिने ।

कृतादिचर्कतीर्थाय हवभाय सवक्ष्ये ॥

वेन तीर्थेनभिषङ्गं द्वितीयमजितार्थिनं ।

अजिताय नमस्तस्मै जिनेन्द्राय जितद्विदे ॥

— — — — — ॥

दत्तं वाचुवचारेऽहममानकृमन्यतं ।

देवं काचमयं लोकं करोमि क्षिरमात्मनः ॥

वदमूलं भवि ज्ञानं वदमाद्याभिभूषितं ।

ब्रह्मदुष्कृतं पूतं कल्पद्वयवर्गं परं ॥

अरिहनेमिनायक अरितेनोद्दसीकृतं ।

पूराचं अरिचक्राक्षं व्यापयामि जनेश्वरं ॥

सुमन्विद्योतनं योतं योतयन्ति दद्यात्तवः ।
 यत्प्रदीपकयोतविद्युतेऽपि वयान्तर्ध्वं ।
 योनिनखं तथा तथा दुराकलं यथाकथं ।
 योतने वर्ततेऽन्येऽपि माहोऽप्यनुकथनः ।
 विप्रलम्भमपि यत्ते नैऋत्याद्यैश्च न तथा ।
 हरिद्वयैस्तनायोक्तं सोऽयं कुर्यादपि वदे ।
 यद्यथा प्रविभक्तार्थं चेवादिप्रविभाजना ।
 प्रमादमात्रमात्रं तन् प्रमादपुत्रवेदितं ।
 तथा हि मूलतन्त्रस्य वर्तमानं मोक्षदरः कुतः (कथं) ।
 ततोऽप्युत्तरतन्त्रस्य योतनाच्छी मयापत्तिः ।
 उत्तरात्तरतन्त्रस्य वर्तमानं यद्यपि प्रमादम् ।

End.

प्रमादं तेऽपि नः सर्वे + सर्वोक्तमनुवादितः । इत्यादि ।
 अथमत्राया मित्रवत्प्रवृत्तिः प्रमादिकं चेन्ननुमिच्छामहे १ ।
 सुखाय भूयान् प्रतिवर्तयन्तेः सुखान्नमन्ना यद्यथा सुखार्थिनाम् ।
 माहोक्तमन्त्रेण मन्त्रं दिवं यच्छान्तरं वृत्तम् ।
 पालीयापुथनादि कथ्यमाने श्रीवत्तं दृष्टिम् ।
 पूर्वोऽपि मन्त्रमन्त्रमन्त्रं यद्येवमादिरानेऽपि ।
 योऽर्थः कालमन्त्रमन्त्रे अथवा योऽर्थः वरादेऽपि ।
 कथ्यमानेः परिवर्तमानमन्त्रमन्त्रमन्त्रेऽपि ।
 श्रीवाचान्मन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रेऽपि ।
 यथादीर्घादिवाचमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रे ।
 मातः मातृमन्त्रे मन्त्रे मन्त्रमन्त्रे ।
 मन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रे ।
 मातः मातृमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रे ।
 मन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रे ।
 मन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रे ।

Colophon. इत्यदिप्रतिपदादयमन्त्रं चरितं मित्रवत्प्रवृत्तिः काली मुखादयमन्त्र-
 वर्तमानं मातृमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रे । ११ । इति श्रीवत्तमन्त्रमन्त्रं यन्त्रं । मन्त्रं १२०१ ।
 श्रीवत्तमन्त्रे ।

विषयः । १—० मन्त्रं—मातृमन्त्रमन्त्रमन्त्रं । मुखादयमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रं ।
 मातृमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रं । विदं पदं श्रीवाचमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रं ।

कथम् । अथ सदेवस्य वायवस्य जिनाभिषेककरकविदत्तम् । जिनस्य सर्वमान इति नामकथनम् ।
 धिक्कृते वर्तमानस्य विमलस्युक्तस्य तस्य वनमनमपराधरं द्वादशवर्षेति वाप्तुं तपस्तपो कान्तिक-
 चानविनाशानकारं केवलज्ञानप्राप्तिकथनम् । अथ पट्पाटदिवसान् मौनानुसन्धेन विद्वत्सकल
 राजस्यवमनकीर्तनम् । ततोऽरन्निवाचनोपविष्टस्य जिनैश्वर्यस्य समानात् इन्द्रादीनां देवानां कौ-
 ण्डिन्यादीनां पण्डितानां वशिष्ठाणां दिग्गजराणां संयमपूर्वकमवस्थितिकथनम् । अथ चन्द्रमासि-
 धामा चेटकराजकुमार्येपि धैतैकान्तरेप्रसीता भगवतः पुरःसरी भूय । अवाकदे, शाङ्गनां,
 अकारलोकास्त्रितदेवानां, नामकुमारणां, किङ्करजन्मोदीनाञ्च तप समानमवधेनम् । अथ मोत-
 मनामा कश्चिद् भगवन् त्रीयोर्धेयकाशनाय अनुदरोष । भगवानपि जिनकर्मार्थमुदाहृतार ।
 तपोदेहेन यथा, संस्थानवाक्या, समवायवाक्या, आचाराङ्गनवाक्यः, कृपकृतनवाक्यः, प्रशस्ति-
 कृतयः, ज्ञातव्यकथा, वाचकाध्ययनायः, अकसुरैश्वर्योचरः, अनुचरैश्चार्थः, प्रजवाकरं,
 विपाकस्य चार्थः । इतिवादादंदेश्याद । ततः सर्वेषां जिनोऽथ कथंरुच्यपुरःसरं कलकामनमन-
 कथनम् । मन्त्रेषु जिनस्यहाचकीनिकोपादिकीर्तनम् । धर्कतीर्थप्रवर्तनम् ।

एव सर्वे,—कामी-कासी-दिविङ्ग महापाट्ट-आचारादिषु सर्वेषु देहेषु मौनधर्मप्रचारकथनम् ।
 जिनमुद्योतनां नामधीनायां कथंयुटेन पिवतां लोकानां शान्तिवर्धनम् । पञ्चश्रेष्ठपुरापरनामधेये
 राजस्येव स्त्रितस्य जिनस्य ऐश्वर्यादिवर्धनम् । अथैकदा सुरनरतिर्य्यकप्रथतीनां चर्माग्रभूषणा
 परितो भगवन्नुपविष्टानां पुरस्तात् जिनस्य धर्मोपमासमकीर्तनम् । तत्र निदासिद्धभेदेन जीवस्य
 द्विविधमकथनम् । अथ ज्ञानावरकस्य पञ्चविधस्य अवेष्ट, दर्शनानवरकस्य नवभेदस्य भेदेन, अष्टा-
 र्चित्रतिविधस्य मोचनीयस्य ज्ञानात्, चतुर्निधस्य आशुषः शेषशेषकेन, अन्तारिंशते। नामधेयस्य
 मोचकस्य च मायेन, पञ्चविधस्य अकारायकर्मकः विध्वंसेन च जीवस्य सिद्धं भवति । अथ
 च सिद्धानां सम्यक्-परमानन्द-केवलज्ञान-केवलदर्शनादिकपाटविषयककथनादिकम् । अथ
 मोचस्य उदय-माशेषजनकपावस्यावितरेषु अविद्योऽपि विविध इतिनिरूपकम् । अविद्यस्य वि-
 निष्कारोऽहि-वासादय-सम्यक्विष्कारोऽह-संयतासंयत-प्रसन्नसंयत-अप्रसन्नसंयत-उपशान्तकथाव-स-
 म्यक्कृति-जीवकथावादिकपञ्चकथाननिरूपकम् । तत्र तत्र सुखदुःखप्राप्तिकारककथनम् । पुनः
 ज्ञानाभयभेदेन जीवानां द्वैविध्यकथनम् । कुहविभाषासोमप्रथतीनां फलकथनम् । मधुमांसादिव-
 र्जनेन सुमानुषप्राप्तिकथा कुक्कुर्मांसिः कुमानुषप्रापकस्येतिनिरूपकम् । इन्द्रियनिपक्षककथनम् ।
 कर्मपरिहृतानां कर्मवन्नामकानां देवानां अभिषेकान्निष्ठहत्यादिकथनम् । सम्यग्दर्शनस्य दुर्ध-
 भजनकथनपूर्वकं तदभाव इव संसारसागरनिमज्जनकारकमितिनिरूपकम् । पूर्वोक्तसम्यक्-परमान-
 न्दादीनां कारणादिकथनम् । सर्वेष्वेव समस्तुमार-माषेष्ट-शुद्ध-महाशुद्धादिकव्यवहारकीर्तनम् ।
 तत्र दिव्यश्रुतानां मत्तादिकथनम् । केवाचित् पूर्वैकस्याऽव्यक्तश्रुत्यभेदककारणाणां तीर्थेष्टानां जि-
 नमज्ञानानुष्ठानेन निर्वाणप्राप्तिकथनम् । अथ जितश्रुतानामस्य चेटिकाराजस्य पुरतो मोतमस्य
 चरित्रप्रविकारकीर्तनम् ।

अरुमुन्दरी देवमायया कृतिस्वामिनां प्रविष्टा मिश्रमन्त्रं तत्र सुखसुप्तं विद्याय च ततो जिनदेवं
 धुमेवमिष्टरदेवं भिन्दे । सुरपतिरपि चार्धं सुरासुरमिष्टरैः तत्र भगवतो ज्ञानाभिषेकं विद्याय
 यच्छास्त्रिणा कर्तव्योः रत्नं सत्याय च रत्नकुण्डलाभ्यामलङ्कृतः । अथ भगवन् अवसेति नास्मा-
 दभ्योपधयन्ते चिरच्छत्रैः प्रजापति-सत्यभू-प्रथमिभगवन्नामिन्मन्त्रमनुवेन तं तुष्टुः । समनकारस्य
 पैलोमी कोमाक्षितमरीरा साङ्गमारोप्य जिनदेवं पुनरेव अयोध्यामरीमासाय च सप्त रथ
 मिश्रप्रदानेन तत्पितरौ जितरामानन्दसरणीं निमज्जयाचकार ।

८ सर्गे.—अथ भगवान् ज्ञानेन कराकुष्ठे निपतं पीयूषं पिबन् प्रतिदिनं वाक्यम् इव
 उपचीयमानो यमं समवयस्यैः बाष्पाभीङ्गारसमनुवधूय । अनकारस्य उद्भिदनामयौवनकुण्डलोद्गोऽनौ
 मन्दा-सुनन्दाभिधानस्य कन्यायुगलस्य पाणिपीडनमकरोत् । अथ मन्दा, मन्दनं भरतनामकं
 सुतामपि माङ्गीनामिकां युष्मन्कृत । अस्तु च सुनन्दापि मन्दावत् सुतं सुतामपि लोकासुन्दरी ।
 अथ मन्दायाम् अष्टमवतिसंख्यामिताः पुत्रा दृषभसेनादयः क्रमेणाजायन् । ततो नाभेकस्य
 भगवतो प्रजायां दुरवस्थादर्शनेन जातकपस्य अतपासेन, वाक्त्रिमेन, त्रिष्पादिसंख्येन च
 क्रमेण चरिय-वैश्वशूद्रकपविशिवर्चविभाजकरकचयनं । अथैकदा सत्यर्षी मीसाङ्गसामिधा-
 नाभिन्मन्त्रार्णो पश्यतो नाभेकस्य वैराग्योत्पत्त्यामनारं देवैः प्रवेष्टितस्य तस्य ब्रह्मादिबाह्यमि-
 विकया सिद्धार्थेवमममकचयनं । ततः प्रधानाद्येवमममपूर्वकं केतोत्पातकरकचयनं । अथ
 ध्यानस्य जिनदेवं परितः स्थितानां अधियाषां कृतसमाधितया भगवदभिप्रायमजायतानत
 एव मद्यानां देववाकीचवसेन कुम्भ-वीरवल्कलमारुहणानकचयनं । अथ यज्ञःशान् यावद्-
 कृताहारस्य मद्यस्य जिनदेवस्य इच्छीधनसहतामकचयनं । अनकारमेकदा राज्ञः सोमप्रमस्य गृहे
 सङ्गृह्यक्षिताय जिनाय देव राज्ञः दसुरसपूर्वः कलशो दत्त इत्यनेन दानमीर्षकरोत्यनिकचयनं ।
 अथ प्रतिपद्य, स्थानस्थापनं, पादप्रक्षालनं पूजनं, प्रवृत्तिः, भग्नःशुचिः, वाक्शुचिः, काच-
 शुचिः, रचनाशुचिरेति दानविधेः नवविधमकचयनं । अथ एकदा प्रसन्नमन्त्राभारो जिनदेवः
 पूर्वमन्त्रपुराधिपतेः दृषभसेनस्य लङ्कास्त्राभिधानके मर्षाशाने व्यधीयदृष्टस्यायः ध्यानयोग-
 नास्त्राच केवलज्ञानं सत्यवामितिहतामकचयनं । तत्र हतामनिसमुपपन्न्य समानानां भरतादीनां
 जिनस्य चार्धैर्धर्ममवशोकयतां द्रव्यादिपदविवरकचयनम् ।

१० सर्गे.—जिनस्य धर्मदेवनाकीर्तनं । तत्र दद्या, सत्यं, अखेयं, नष्टवर्धं, अनोदता,
 पश्येतामि अस्मत्तया यतिधर्मं रति अस्मत्तया च गृहस्थधर्मं रति निरुपधं । उक्तविधधर्मोन्-
 दानेन च मोक्षो भवति । रत्नकचयो धर्मं च पुनश्चानात् आयवे पुनश्चानन्द इन्द्रादिति-
 निकपधं । तत्र अस्माभि यथा,—पर्याय-अक्षर-पद-संज्ञान-प्रतिपत्ति-अनुवेद-प्राथम्यप्राथम्य-
 प्राथम्य-वस्तु-पूर्वमिति इत्यनेन पुनश्चानविकल्पनिकपधं । अथ वर्धेपदायुक्ताकारमेदप्रवर्धनम् । अथ
 पर्यायादौ,—दृष्टिवादप्रदर्शनं । तत्र त्रिषादृष्टिवादः तर्थादि,—विशति-समाय-काज-देव-योदैः
 कृष्टैः स-परमित्यामित्यैः शोने प्रत्येकं जीवाजीवादेः नवपदायं जेदाः विंशतिः । यथा,—

चां च सतो जीवे निवर्तितः, चक्षि परतो जीवे निवर्तितः, चक्षि निवेतो जीवे निवर्तितः, चक्षि चनिवेतो जीवे निवर्तितः, चक्षि सतो जीवः सभावतः, चक्षि परतो जीवः सभावत इत्यादिना । एवमजीवाद्यवधारणेषु बोध्यः । एतेन प्रकारेण १८० भेदा भवन्ति । एवं कृतः-वरदृष्टैः निवर्तितैश्चक्षुः । बोधे जीवादीनि वृत्ततन्त्रानि ७० वृत्तनिर्णयकाणि भवन्ति । पुनः कृतः-निवर्तिकाकाशां वृत्तितानि तन्त्रानि १४ अनुद्वेष्ट । इत्यनेन ८४ भेदाः भवन्ति । अतो वाक्षिदृष्टैः पूर्णचक्षुः ८४ भेदाः । यथा,—वाक्षि सतो जीवे निवर्तितः, वाक्षि परतो जीवे निवर्तित इत्यादीनि । एवं चजीवादिषु वदन्तु नञ्चेत्यपि बोध्यः । इत्यनेन त्रिधावाद-दक्षिपद्वेष्टनपूर्वकं विवर्तितविषयिवादादद्विनिर्णयः । तथाच,—आदक्षि जीवः, आदक्षि जीव इत्यादिप्रभृतेः वृत्तजीवा नवपदार्थाः ९१ । अथ अद्वैतिकाद्विवादाच्च विवर्तितभेदकचयनं । तथाच,—नजीवभावविन्, अवजीवभावविन्, नद्वयजीवभावविन् । अवयवजीवविन्, नद्वयवयवजीवविन्, अवयववयवजीवविन्, नद्वयवयववयवजीवविन्, नद्वयवयववयववयवजीवविदिनि । एवमजीवादिषु, अवयवीषु । निवदद्विवादाच्च ९२ द्वाचिन्वेष्टेद । भवन्ति यथा,—मनेः-वचन-काय-दानकपैश्चतुर्भिः प्रकारैः जनक-जननी-देव-वपति-प्राति-वाक-रह-नपत्तिषु विनया कार्यं इति । तथा परिकल्पं, कूर्चं, चन्द्रयोगः, दूधंशतं, सूतिका चेति परिकाशादिभेदकचयनपूर्वकं चन्द्र-कूर्च-जम्बूदीप-हीपमागर-आकाशपद्मप्रवृत्तिनिकपचयनं । एवमथर-पदादिनिकपचयनं । अर्थेषां मोक्षार्था वाच-कथार्थोक्ताकचयनम् ।

११—१२ भर्ते,—अनपयस्य भरतस्य द्विजपयवर्जनं । तत्र ब्रह्मागार-देव-दाक्षिणा-त्य-मिन्द्र-चिन्तास्य-एवमन्त्रि-चैवदेवविजयादिकचयनं । चैवराजादीनां भरताय कन्यो-पकारदानकचयनं । अथ भरतस्य आदेशेन तदुधःशर्कां कलशःकन्याशानकरं प्रपन्नजिनदेवभर-तानां तेषां दम्पत्यादिपञ्चकचयनं । भरतस्य वैश्वदेव्यःदिवसेन च । भरतमित्रस्य द्वाक्षिपराधिपतेः कन्यामित्रानस्य सप्तार्थस्य पूर्णजन्मदत्तःकलशरविपरकचयनं । अथ सप्तार्थस्य कन्यस्य मित्रा-मित्रवयवजानकरं प्रपन्नाप्रपञ्चकचयनं । एवमनेन-दहुरच-कुश-जम्बूद्वय-देवकर्म-अचर-चनदेव-मन्त्रप्रभृतीनां चतुरशीतिपञ्चकानां त्रिचतुर्गानां नामकचयनं । तेषां चैवमापरमानवेतो भग-वान् मित्रदेव इति कचयनं । अथैकदा अविजयदेहिनाम् भगवतो मित्रस्य कैलाशमित्रिजननपू-र्वकं परिकल्पकोर्षं लोकमागरमित्रं विषाय निदध्यामममदत्तानाकचयनं । तत्र च देवतादयः सर्वे त्र्यम्बकूपादिभिः भगवदेवं पूजयामासुरिति विवरकचयनम् । अथ भरतः कसुतमादित्य-वर्जनं राजवदे चमिविच जैनदीक्षां कन्याचेति विवरकचयनं । तत्र आदित्यपत्न्याः कर्पूषं यमः-कृतिं गणपदाभिषिक्तं विषाय जैनजाममानुहानेन मित्रं त्रिजयिजामेतिकचयनं । एवं जनेषु वक्-सुवच-महावच-चतिसक-चयनवत्प्रभृतीनामादित्यवंजीवानां सुतन्त्रकाराणां चतु-र्दशकचयनं कानां मित्राचक्रप्रतिष्ठकचयनं । अथ वाङ्मयजानकस्य जिनकुमारस्य लोकवज्रा नाम पञ्च नामानि । न च लोकवज्रस्य प्रवर्तको वभूव इति कचयनं । तत्र लोकवज्रभः पृथो महावक्ताः

ततः सुवका, ततो भुवका । एवमाद्याः पञ्चाशत्कोटिकावच्छंकाः शेषवर्गीया निर्व्याजं वयु-
रितिकथनं । तथैवमुपादीनां सौरवाणां निर्व्याजप्राप्तिकथनं । एवं माधेववर्गीयवैकरमाव-
रजवक्ष-रजवक्षप्रथतीनां निर्व्याजप्राप्तिकीर्तनं । अथ समरामिषानका चक्रिषः पट्टिपञ्चविंश-
पुषाः समजावन् । ते सक्तु इत्येव चितिं शिखायाः कुपितेन नामरामेन मञ्जीकृतावेति मिश्रज्ज
समरका जैनदीक्षया नैचप्राप्तिकथनं । समरका अपरः पुषः समववाधो नाम, तत्पुषः अभिन-
न्दनः, ततः सुमतिनाका, ततः पञ्चपना, ततः सुपाचौ नाम जिनेन्द्रः, ततः चन्द्रप्रभः, ततः पुष-
दका, ततः श्रीनका इत्यनेन दक्षाकुर्वज्जपथं ।

१४ चर्मे,—वन्द्येवै सौभाग्यी नाम नवरी चाधीन् । तथ सुमुषो नाम नरपतिर्वज्रत ।
अथैकदा वनकावमयेवैः करिषमावक्ष्य कालिन्दीपुमिनीस्थानं प्रविशेत् । तथ हि वनमोक्षवे
कालिन्दीनेकां सन्ध्यावयवसुन्दरीं निरीक्ष्य अवरोचयज्जलंऽपि सौख्यं तथा विना हृदयेन गूढम्
दृशधून् । अथ विदितहतात्मने मन्त्रिका वनमासाविषानया तथा सप्त राज्ञः समागमः कारित
इति विवरकथनं । तयोः चरितरितिसमाख्यानः पुषो वक्ष्य अथ च महाभिरिनीम पुषोऽभून् ।
ततो चिमत्रिः, ततः सुनयः, इत्यादिना चरित्वोत्पत्तिवर्णनम् ।

१५—१७ चर्मे,—चरित्वंशोवदुमिषसमाख्यानका राज्ञी मन्त्रिकाः पञ्चावत्याः शुभसप्तदश-
महतामकीर्तनं । अथ तद्वर्मे (भावशुद्धिहादकां नवकानवचे) जिनेन्द्रका जन्महतामकथनं ।
अथ पुरन्दरप्रमुखैः इन्दारकश्यैः कुमापयुतापरनामकेषां राजशय्यं परीत्य निमिदैषं प्रवक्ष्य च
सुरसुन्दरीभिः न कुमारभैरावतां समारोप्य भिरिरात्माचित्यकायां विहासने कृतानिषेधं पुनरेव
जन्मगीशुमाह्वाराद्य च मुनिमुद्रवेति नाम्ना शिशुरशवाङ्गत इति विवरकथनं । अथ कुमाप
सुरकुमारकनिकरैः संवेद्यमानः कुकुमारके कैशोरे वयसि वर्णमानोऽसौ रमणीयमेव समस्तद्वयो-
ऽप्येकदा नमसि समुद्दिनं जलधरमवलोका नितराजानन्दसम्योऽनभिमन्यतेव प्रपञ्चतरमास-
वेमेन विह्वीयमानं तमाकलज्यैवमभिलषन् । अथो जलधरोऽसौ काकलवक्षितायां लोकायां
भरीराजुरादीनां विनयतराम् प्रदर्शयन् उपदिहन्निव मानेन कथनकथनविषयविनि । अथैवं
निर्मिष्यमानोऽसौ सुवतनामकं कृतमथं राक्षामिषिष्ठं विषाच विनतसुवतया वक्ष्य उवाचो
मिरतो वभूव । अथैकदा पट्टिनामि वाचन् कृतोपवाचोऽसौ भिक्षाये चरित्वमात्र । अथ राज-
शय्यविषाची उपभक्ष्यमाता कथिन् तस्यै विषां प्रददौ । अस्मिन्नेव समये पुष्यद्व्यादिकपपञ्च-
कावच्छेनं । मुनिमुद्रतया देवतामकथनम् । अथ सुवतसु दक्षमात्रां कृतमथं राक्षामिषिष्ठं
विषाच निर्व्याजं प्राप । अथ दका जपजगामिकायां रेखेकायां पुषं मनीषरीवाभिकां नववाच
कथीजमन् । जपकारमेकदा दकाः प्रजापतिः नववीचकां मनीषरीं वीक्ष्य विचित्रहृदयतया
मानुषवेने । दक्षादि रावकवापितेनया तत्कथनेन रेखेवेन च दुर्गप्रदेमाभिन्मुषं प्रवमान । अथ
रेखेवेन मनीषरावीरे माचीजगौ नाम्ना नवरीं निर्व्याज कुचिनामात्रं पुषं राजवरे प्रविष्टाय
मन्त्राये वषं विवक्ष । अथ कुचिनोऽपि पररावीरे कुचिनायां पुषं संखाय पुषोक्तमावचे ह्ये-

राज्यभारं निधाय तपस्वरूपं वनवासी बभूव । अथ तत्पुत्राभ्यां वैशोम-वरमाख्याभ्यां देवानां दे-
हस्यपुरभंखापनकथनं । वैशोमपुत्रेण मचीदेनेन कुक्षपुरभंखापनकथनं । ततः क्रमेण मत्स्य-च-
योधन-माल-सूर्य-देवदत्तानां हतानकथनं । देवदत्तपुत्रस्य मित्रिनामावस्य विदेहाधिपनकथनं ।
ततो मित्रिनामावपुषादीनां हरिवेक-ब्रह्म अभिवन्द्यादीनां विवरकथनं । अथ अभिवन्द्या
वधुनामा पुरो बभूव । तत्पुत्राणां हृषहस्त-मन्वावस्तुप्रधत्तीनां हज्रवस्तुनां विवरकथनं । शीरह-
दन्वमानकस्य वेदविदुषः वस्तु-नारद-पर्वताभिधायाः पथः विध्या अभवत् । तेषु पर्वताभौ-
शीरहदन्वस्य एव आसीत् । अपौरुषेया वसुराजसभायां नारदपर्वतयोः प्राक्काये महेकः, तत्र
नारदेन कर्कशापीदेवदत्तस्य मित्रित्वेन समर्पिते पराजयं प्रापिते च पर्वते वसुराजस्य
पर्वतपञ्चवातित्वेन तत्पुत्रसमेवाथःपतनहताकलीर्नमत् ।

१८, १९ मंत्रे,—अथ मयुराधिवस्य यदेदमग्रादिकथनं । ततः सूरस्य सुवीरस्य च
पुत्रनिकथनं । अथ सूरान् अन्धकहत्यादीनामनुकथनं । सुवीराच भेःअन्धकहत्यादीनामनुनि-
कथनं । अन्धकहन्तेः समुद्रविजय-वस्तुदेवादिदण्डपुत्रकथनं । कुलीभट्टाभिध-मन्वाहयजन्मकथ-
नम् । मोजकहन्तेन उदयेन-मन्वावेनप्रधत्तयः पुत्रा बभूवुरितिकथनं । अथ सुभेःविषं जराजन्मस्य
जन्मकथनं । तत्पुत्राणां कालयवनादीनां जन्मकथनादिकं । अथ सुप्रतिष्ठनामहेन भुजीवरेण
राजस्यसोपस्थितानां देवानां हन्तीनाञ्च परतः समिभाविनधकांक्षमाकथनं । तच्चापि,—अहिं-
ना, मत्स्यमावणं, अक्षेपं, ब्रह्मचर्यं निष्कृंभ्यं चेति पञ्चधा वाप्तुमीं कृतःश्रमाणि । कापिकादिभे-
देन विविधमृत्तिकथनं । भूम्यानिहप्रत्याख्यानकथनमितिकथनं । दंष्ट्रतो चिम्बादिनिहलिकपा-
कृत्तनकथनं । दिग्देवानचंदसेभ्यो निहलिकदमृजव्रतकथनं । अतिविपुलादिकपवनकथनं ।
भान्म-मय-मध-दुत-वेष्ठादिन्यात्रकथनियमकथनं । शतादीर्देतानि द्यविकामभ्युदयवाधनामी-
तिविकथनम् । तथा अमकमेदा जीवाः कर्कशजान् कुटोभ्यादिषु जायन्ते इति कथनं । अथ
हविषीमलिकादिषु जीवविनाशप्रवृत्त्यादितिकथनं । वन्देन्द्रिवादिवन्देन्द्रियपय्यं जीवानां जरी-
राकृत्रमाणादिकथनं । अन्धकहन्तेः पुर्वजन्महताकथनं । वस्तुदेवादीनां पुर्वजन्मकथनं । ततः
अन्धकहन्तिः समुद्रविजयाच्च राज्याभिषेकं वस्तुदेवस्य समर्थे सुप्रतिष्ठस्य अमोवासी बभूव । तथा-
भोजकहन्त्यपि मन्वराजानुपदेनममिविप्रं विद्याय निषेधजन्यं अपराधमिचिवरकथनम् । अथे-
कदा वस्तुदेकं समुद्रविजयस्य आर्द्धेन रजनीयोद्याने वनम् ततोऽथ निहमज्रमाभिधाभासौ
तथावतां पमानकथनकथान् कुक्षानेकां अलीलस्य जहार । अथ 'कुमारचरितेनैरीहमेव न्मन्म-
माज्जरभीदम् शत्रोःभीति' माधियेवं कुक्षया अवधीरितासौ वनमाकलयो विज्ञाव एवं वनि वी-
नचनतया नगरान् विजित्वा यज्ञाने वनकमेकं निजालङ्कारैरकल्पित्य च चित्तानये न्मिचिव-
ज्ञेनवाच 'कार्यंज्ञातमनो राजा यैराः सुखं जीयन् चरन्सु जनाजनं प्रविशामीति' । अथानौ
अकृवीममिप्रवेष्टव्यं प्रदत्तं ततो निजवसेटाकां पुरं प्रवयो । तत्र च न्मन्मन्विद्याप्रवीकस्य सुवी-
देविनायकेवस्य कक्षापित् अविषस्य कन्वयो वेना-विजयवेनामिवागयोः वाधिवरुणं जना

विजयमेवायामक्षूरनामानं पुत्रं जनयिष्या च ततो वत्साहितं महःतयां प्रविशेत् । चक्षामे ।
विद्याधरकुमारयुक्तपयस्यं ततः कुङ्कराचर्यनामधेयं विद्याधरमन्त्ररत्नम् । तत्र च स आभा-
मिधानां विद्याधरकुमारीसपथस्य कदाचित् तया सभासिद्धिर्नामो चकारकनामकेन केनचित्
विद्याधरस्युक्ता हतोऽपि आकाशमात्रात् भूमेः निपतन्नेव वपसुत्वाभ्यां वक्षकुमारीभ्यां चत्या-
मन्त्रो नित्यं । तर्हि च आश्वत्थामिधानेन केनचित् सङ्गतयोः चार्द्धांशो ग्राह्यविद्यारचकोद्गा-
हनेन गन्धर्वमेवायामधेयायाः राजकुमार्थाः पाणिनीयमकरेत् ।

१०, ११ मर्गे,—उज्जयिनीनामस्य श्रीधरराजस्य वसिष्ठः, इक्ष्वाकिः, नमूनिः, प्रजादत्तेन
चक्षारो मन्त्रिषु आसन् । चक्षामे । राजा मार्धं वक्षिषसङ्गेन आकम्पनादीन् जैनमुनीन्
द्रष्टुमना मन्त्रवक्षिषानमाययो । तत्र च तेषां संसर्गे च निर्जन्मापन्नः पञ्चमासकं क्षतमथं
राजपदप्रतिष्ठितं विधाय विष्णुकुमारनामकात् जैनमुनेर्दीक्षां जपाम् । जननरमेकदा राज-
मिन्धासमस्थितस्य पश्यत्य विमानवर्तनेन प्रमादमापन्नस्य च 'मन्त्राच्च यावत् त्वं राक्षसेरो भवेति'
वक्ष्ये वरदानपूजकमेकान्स्थितस्य तस्य पुरतो वसिष्ठिप्रज्ञैराकम्पनाचार्यादिभिः संप्राप्त्येनो
विष्णुकुमार आजगाम । आगत्य च स वसिष्ठिचरितं तस्यै निवेदयन् तस्यैवाद्येन वसिं
सभाजयितुं वक्षिनामपुरं प्रति प्रवृत्तः । तत्र हि स वक्ष्योऽभ्यर्थ्यतया मुनीनामवस्थानाच्च वक्षेः
महाशक्तं पादचरिणां भूमिं लब्ध्वा 'पापं पश्य मे पादवधे' इति आश्वत्थेन महाकायतया
ष्योतिस्तप्तमासृजन् पादेनैकेन मेघं हित्येन च मानुषेणरप्रदेममाश्रय्य इतीयस्यावकाशा-
भ्यान् प्रभावेकात्यर्थं सुभित इव बभौ । अथ सुरासुरप्रवृत्तिभिः सादरं प्रमादमानेऽसौ ज्ञानैरेव
महाकार्यं संवृत्य प्रकृतिमापदे । अपि च तदनृजया देवादयो वसिं वृद्धा विनियुज्य च
सुराक्षानं तं देवास्त्रिभारुथासासुः । इति प्रसङ्गेन विष्णुकुमारचरित्रवर्णनपुरःसरं विश्वरूप
आश्वत्थचरित्रवर्णनं । तत्र त्रिकोणसिद्धमेवादुहितुः वधकाश्रमाया विवरकादिकवचनम् ।

११—१४ मर्गे,—अथैकदा आसुरनेत्येव गन्धर्वमेवया सप्त वसुदेवस्य चार्द्धांशेन्यप्रतिमा-
पूजनाय तन्मन्दिरप्रवेष्टकानं वृत्तनीं कामचि मीमांसकदलक्षणां कन्यां पश्यते । जनेऽविकार-
दर्शनेन ईर्ष्याकृतपितृहृदया गन्धर्वेना मरितं हाराकरेण तं जिनेन्दुसन्निधिं गीता तेन सप्त
कोपावस्था भगवन् तृष्टाव । अथ स्रष्टृमनास्य पादपतनेन प्रियां प्रमादयतो वसुदेवस्य निकटे
काचित् हवा घरी, विद्या आजगाम । सा च दत्तात्रीर्मादा क्षतावमपरिपक्वा सती तमेवमाह
राजन् पूयते चैवमापुष्पता यत् पुरा किञ्च इवभेचरो विजयमये भारते विन्धुकराज्यभारः
प्रपन्ना जपाम् । तदा वसु उपमेवाभाषाः वक्ष्ये राजवक्षिणाः तपसि निरता आसन् ।
तेषु नमि विमजिनामानावभौ आतरो विमजस्य पादयोः निरतावभूतां तेषु हि चत्यर्थे प्रमा-
दमन्त्रमन्त्रं विमजसोऽसौ दित्यदित्यभिधानाभ्यां तयोः पत्नीभ्यां विद्याकोषं प्रददौ । तत्र मनु-
माव-कीमिक-त्रैरिक्-गन्धर्व-भूमिमुख-वाहित्य-सोमधर-मानसप्रथमयोविद्याचार्या इति क-
वचं । किञ्च, गौरी-प्रज्ञा-रोचिणी-वहारिणी महाभोगी-महाचेता-मायूरी काकमुक्षीपक्षिणी

विद्यायां नामकवचं । तथा,—इत्येव पञ्च-मानादिभेदेन चैव । विद्याधराः कविताः, तत्र विद्यायां
 वाचा । तेषां नामकवचं इति कवचं । तथाचि मैत्रीयां मैत्रिक, कौमिकानां कौमिक इत्यादिना
 स्वस्मृष्टं तत्र विविमिक्तानि कवचानि मानाभिधानात् । विद्याधरपदेः शेषात्तु चिरकवची नाम ।
 पाश्चिमेत्येवरेण पूजायकरी वा कवचापुष्पा । अवलोकितपूर्वा । मीलनवा नाम मर्गकी, वा चि
 मद्रक्तसक्तिरेति तस्यां श्रीतिर्मेति नितराभक्ति । अथेवं भवद्वन्द्वमादारात्तु श्रुत्येव वृद्धेन परिच-
 क्तापाजना । मतमेव पुरतः स्मरणं मानेव पञ्चमी मद्रक्तानिधुमिं नीता । मद्रक्तुवा द्वावन्दा-
 मेव भवतैव हताः कौमिकवकादयो जन रक्तुका चिरकवची मतो निचक्षात् । अथैवदा निजायां
 वेताकवचा अपचारितोऽमे । वसुदेवो विद्याधरपुराधिष्ठितं श्रीमन् नाम निरिचरं प्राप्य तत्र
 मीलनजनः पाणिपदं विधाय च पौरजनप्रभुतां तस्यां कथादिविरक्तं श्रुत्वा । अथ
 मीलनकवचारिणा मीलनकवचां विद्याधरेण मीलनयोः पुराणतानाकीर्णं । दीनवेद्यं
 वसुदेवस्य देवभक्तकवचं । अथ कौमिकीतिनामिकया कथां चिन्तयन् मद्रक्तुवसुदेवस्य
 विद्याधरकवचप्रदेन मद्रक्तुपदेः हितहतामानुडिकः कामविचरकवचं, तत्र विद्यारेण मद्रक्तु
 श्रुताः प्रभक्तकवचिकपद । अथ वसुदेवस्य निरक्तुपदप्रभक्तपूर्वकं राक्षसवधाकारं पदप्रभ-
 क्तवाचिपदप्रभक्तकवचं । ततस्तस्य वेदमाधुरप्रभक्तपुर-मर्गः पञ्चमिनामकं राज्याय
 विपात्य तत्कवचाः कवितायाः पाणिपदकवचं । तस्याच्च तस्य कविताभिधानपुत्र-
 मकवचमथ । अथ वसुदेवस्य मानाभुवापरी-मद्रक्तुभक्तिपुर-रक्षावचनपुरप्रभक्तपूर्वकं तत्र-
 त्याभिः राजकुमारीभिः मद्रक्तुविद्याधरकवचं ।

११—१८, मर्गे,—अथ रक्षावचनपुरप्रदे देविभुक्तेन मद्रक्तुवसुदेवस्य मद्रक्तुवैरा-
 च्यमकवचं कार्त्तवीर्यस्य कामधेनुनिमित्तं कामदग्रविपात्यं, तथा परशुरामेण कार्त्तवीर्यना-
 मनादिविरक्तकवचं । अथ परशुरामः (मद्रक्तुः) निःकवितां शक्तिवीर्यकरादितिकवचमथ ।
 अथावकरी कार्त्तवीर्यस्यमद्रक्तुवीर्यस्यमर्गकी वाचीन् । नाचि कामदग्रमर्गं प्रपन्नाया कौमिकस्य
 कुवेरायै दुर्भौमनामकं पञ्चमं श्रुत्वे । अथामो दुर्भौमस्येव कामदग्रस्य निरन्विता रक्षा-
 कवितायात् । अत्राद्या शक्तिवीर्यकरादितिकवचमथ । मद्रक्तुवेव मद्रक्तु वसुदेवस्य विद्याध-
 रकवचं । तस्यां तस्य अनादितः मद्रक्तुवोवाचकवचं । अथ मद्रक्तुवोवाचकारिणाः श्रुतवन्ताः
 वसुदेवपुरप्रभक्तमर्गकीकवचं, ततो मद्रक्तुवसुदेवस्य तस्य परिचायकाभावात्तु कवचापुरप्रभक्त-
 पूर्वकं देववर्तनिधानवा विद्याधरकुमायां मद्रक्तुविद्याधरकवचं । प्रभक्तुं मद्रक्तुवसुदेवस्य विद्यु-
 र्दृष्ट्या हताकवचं । मद्रक्तुवसुदेवस्य मद्रक्तुमर्गकरितकीर्णं । पुरा कित्तु पावकाने-
 कीपुत्राभिधानः कौमिकनिरभूत् । तस्य चि प्रियतुष्टुपरीतिभक्त्यानां सुखया कुमारी भूत् ।
 अथ वसुदेवस्यः पाणिपदकवचा तत्पुत्रीमर्गस्य वाद्योपायं अवस्थितिं चकार । तत्र चि
 तस्य केचित् विप्रं मद्रक्तुवसुदेवस्य मद्रक्तुवसुदेवस्य मद्रक्तुवसुदेवस्य मद्रक्तुवसुदेवस्य मद्रक्तुवसुदेवस्य
 मद्रक्तुवसुदेवस्य मद्रक्तुवसुदेवस्य मद्रक्तुवसुदेवस्य मद्रक्तुवसुदेवस्य मद्रक्तुवसुदेवस्य मद्रक्तुवसुदेवस्य

रामकन्यावैविध्यायकथनं । अथ अरामन्यक दुर्घटपरिदेहिदेव चत्वार्यं नकाग्रहद्वयक रामकन्या-
विधनार्थं कान्तवनाभिधानमिजपुत्रेणं तथा अतुलनाकावर्तनामकपुत्रे रामकन्याभ्यां तत्र
विधनहनामककथनम् । अथ अरामन्यत्रेतिनका मद्दुःखानुरपराजितका ताभ्यां पराजयकीर्तनम् ।

१८-४०, चर्मे,—अथानन्दे कुबेरपुत्राः शिवाया सुमन्त्रदर्शनादिहनामककथनं । तद्वर्गे
अग्निहोत्रनामकका जिनेन्दुका जगदहनामककथनं । पूर्ववत् पुरन्दरादिहन्दारकहन्दैरज्यं चिन्तका
पुरन्दरसुन्दर्याः शिवातनयपुत्रपुत्र्यैर्देवैः समर्पकविहरककथनम् । अथ तेषां सुन्दरशिकरणी-
नका शिवोरभिषेकनामकरकादिकरकविहरककथनम् । अथ त्रयेण तन्नेन्दुजनजिनेन्दुसोपकथना-
दिकम् । अथ अरामन्यः आनुनिधनवार्तां युष्मा शोभेन अकान्तिव बहुकुलमिधनाय चार्थं अतु-
रह्वयेः मधुरामुदित प्रथये । हनाममिममाककथ्य तथाभिवमिति मया हविशोभवाद्वाद्वाः
चर्मे मार्गे प्रियजनैः नावर्णो दिव्यमृदिष्यः कान्तमरेभिरे । अथ अरामन्योऽपि देवानामनुगामी कथ्य ।
अथैकदा वाद्वाद्वाः मूर्ते विन्यमिरितुपाकास्त्रितमापाय अरामन्यहानुवर्तनं निरज्य च
अतुल्यथा तं प्रत्येक्षम् । तदा कस्य दैवमिवेति न अरामन्यमिवाविभिः दिव्यवामन्यादेव यज्जयित्वा
निर्दिष्टाः । अथानन्दे समुपविष्टोऽपि अरामन्यः आकाशमाकाशमिर्दक्षानामभिष वाद्वाद्वा यज्ज-
तवान्तां हयानेकामहन् । ‘महे विपुला कक्षां यं कन्यावरो हन्त इति । का च वाद्वादिधि-
मैकमुपाय, देव युवतां, रामय्यचाधिपदेरमितप्रभावका अरामन्यका प्रभावेन यज्जहद्वयानां
जात्ये शान्तरमाभितानामभिष वाद्वादानां तमासहवर्तिनं विज्ञाय सवसानां तेषां यज्जप्रविष्टानां
चित्ताराजितरिपुं पुरतो हन्त इति । अथ निरज्य अरतीयाकमेवं विष्टोऽपि कथं सुदुष्कृतैः
प्रतिनिहत्य च रामय्यचामाजनाम् । अथ वाद्वाऽपि उपकथ्यमुद्वातः जनमिवेतिना तथा सुख-
यतजिरे ।

४१-४४, चर्मे,—हारकानिर्घोषं । भीष्मका रामन्यवर्गकन्यापरिहवककथनं । वैमकुमार-
न्यवर्गकविहरकं । नारदका हारयत्नामाजयककथनमुच्यं तथा अकविहरककीर्तनं । तत्र दैव्यं-
पुरमिवादिन अकहनेः सुमिषाभिषेकका नापयका पुषोऽयं देवानामनुपदेव अहमे वरं परपका-
जिनाममनधीत्य अधिज्य च आकाशमासीर्षीं विद्यां पाथमिवेवका संवसारंयं सेवे-द्वि
हनामककथनं । नारदसोऽपदेवेन भीष्मका यज्जिहीवरकविहरककथनं । यथैकदा भीष्मकेन
यज्जिहीमुकमिष्टुतं तान्मुकुलंयुक्तानेन चन्द्रेण ईधेःकपाविनावाः सत्यभावाः जयममदिर-
ज्येन तेन मद्दन्त्ययज्जिमि’ युष्मा अथपरणी येन परिहविता आध्यामिमवेन यज्जिर्षी देवता-
मिव यज्जिर्षीं विपय विधीयं च कुलमाह्वयं वाद्वाककाः कवीशान्यवपाचवेति हनामक-
कथनं । अथ यज्जिहाः पुषजयनामनरं युनकेतुनामकेनाहुरेकापयज्जयकनयोऽकाः कदिराटकाय-
यकयज्जिहाः काः आपिर्वोऽपि मेकह्वयराधिवका काकयज्जराकका राधो यज्जिहा कयकनायका
यज्जिहितः पुषमिर्मेदेवेन प्रतिपादितवेति हनामकीर्तनं । अथ नारदसोऽपदेवेन पुषवार्तामि-
ज्ञावका मयेव भीष्मकाः त्रेरपावाच इति विवरककथनं । यतो नारदका विदेवपति-जीमन्त-

जिनेन्द्रलोचनमन्त्रार्थं तत्त्वान् अधुकेदमारेव प्रमुखाद्वयैव कथानर वात्राविति विव-
रकं पुनः। तदादिदेवैव मेघसूत्रमनन्तरः प्रमुखाद्वयैव। हिरण्यकवर्धनं। मन्त्रभाषातन्त्रक
भाष्यैकवचनं। अथ बारद्वयोपदेयेन मन्त्रपराधिपक आत्मस्थानात् आत्मवर्ती नास्ती
तन्त्रा तन्त्रभाषा विवक्षयेमेव सच श्रीलक्ष्मण द्वारकायां प्रत्यागमनवचनं। अथ लक्ष्मणं निन्दते-
वरदुहितुः कलकायाः पाणिपदकविवरणवचनं। अथ श्रीलक्ष्मण मैत्राह्वनमन्त्रार्थं ननुविं-
निरत्य तन्त्रविद्याः सुखीनायाः पाणिपदककीर्तनं। एवं क्रमेण श्रीलक्ष्मण मैत्री-पञ्चावली-माया-
रीपञ्चमीनां पाणिपदकहणानकीर्तनं। अन्तिमं देवी-पञ्चमी-धीमा-राजीवमेवाथ। पाणिपी-
द्वयवचनं।

४४—४६, यथे,—युधिष्ठिरादीनां जन्मकथनमुच्यते कुक्ष्यां प्रभावकीकथनम् । तत्र भाषेय-
यमकाकीकथनोः शाकिनपराधिपयोः चेत्येकमप्रभयोः इत्यात्मककथनम् । तत्र मोक्षप्रभवोपपन्न कुरोः
कुपयंश्चरति कथनम् । ततः जमेय मद्रुच्योवाणां कुपयन्-धृतिकर-धृतिमिव-धृतिदत्त-धनर-
थेय-हरिषोष-सूयंषोष-शुद्धिजय-जयराज-जमन्मर-सुकुमार-नारायण-नरहरि-त्राणिच-
न्-सुदत्त-सुधाव-चाव-वपुष्माक-वासुकि-वसु-वायव-दन्त्योयं विचित्रोयं-विचरन्-वारज-
त्राकन्-धृतकयोदीनां नामादिकथनम् । अथ धृतपुष्प धृताजय धृत्यः ज्योतिर्जात्येति-
यमकाधिकः प्रियाहना चामयितिकथनम् । तानु धृताङ्ग-वायु-विदुराणां जन्मकथनम् । सुयो-
धनयुधिष्ठिराद्यन्मादीनां जन्मादिकथनम् । अथ निधामितानां दृष्टदाहदृष्टानां पाण्डवानां
वेमपरिवर्तनपूर्वकं कौत्सिकपूरी श्रेयान्तकवस्तुभूरापरादिप्रभवविवरणकथनम् । तत्र युधिष्ठिरस्य
यमकासुन्दरीयमात्रमलाभकथनम् । अथ मथाहकस्य तस्य तपश्चरममपूर्वकं प्रभा-सुप्रभा-वपुष्मा-
दीनां राजकुमारीणां वानिदपचरतात्मककथनम् । चिद्विद्वादिभवादि कथनम् । ततः पाण्डवां इषद-
राज्यवन्नपूर्वकं डीपदीनामविवरणकीर्तनम् । पुनरेवामितानां पाण्डवानां यमवापादिहाना-
कथनम् । अथ तेषां रामविरजमजकारं राजनकाकप्रतिहितमैनालवादिद्वैतमविवरणकथनम् ।
ततो विराटनरसिन्धुनां तेषां वेमपरिवर्तनादिहानाकथनम् । डीपदीकृत्वस्य कीचकस्य
भावात् परिपाकसाधनकारं तपस्यंसा निर्वोचकथनम् । डीपदीकीचकयोः पूर्वजन्महाना-
कीर्तनम् ।

[illegible]

मत्त । अथ कृष्णमभिधायितुं मयस्य कृपावत्यस्य द्वारकामननहतात्मकचयम् । आदयमानधवो-
दुदे वनवेतामां तदुपवपचमायितामां वत्येक मातादिकचयम् । तत्र मयावत्त्वचयम् । कृष्णकृत-
कृपावत्यवचयमत्त । अथ कृपावत्यस्य निवनामकरं द्वीपदुर्गोत्थमदुःखापनादीनां निर्वेदना-
पन्नानां विदुरवलीपान् जैनदीक्षादिपदवचयम् । कर्केषु तत्र सुदर्शनोपायं कर्केषु तत्र विद्याव-
दमववलीपान् जैनदीक्षां जपाव, तत्स्थानं कर्केषु तत्र विद्यावत्तन्निमित्तकचयम् ।

११—१४, उर्मे.—अरावत्यप्रवृत्तीनां आदयमानामन्वस्थानमन्वपुरमितायां जैनमन्दि-
रसुन्दरं ज्ञातमितिकचयम् । अथ श्रीकृष्णस्य दक्षिणदेशादिविवचयम् । तेन च मयदेवाव यदु-
र्वशीयाव राजस्यस्यपदम्, उपवेनसुताय मासुरं, पाण्डवेशः चास्त्रिमपदं, वस्त्रनाभाय कोमल-
पुरव दममितिकचयम् । अथैकदा मारदक्षोऽपदेवेन धातकीकृतभारतामन्त्रेतामरककुम्भमिधान-
पुराधिपस्य पद्मनाभस्य द्वैपदीवरकहतात्मकचयम् । अनन्तरं विदितहतात्मनां पाण्डवानां कार्त्त-
वत्कृतवादिभिर्निर्दुवत्यैव देवदत्तपाण्ड्यायेन स्वयमःअधिपुनीयं तस्युं समुपस्थितानां तेषां
द्वैपदीपुनवद्वारविवरकचयम् । अथ भूय एव वेनोपायेन सारसमुर्गेर्यै वेलायां समागतानां
मलयभूधरयोःमादर्शनेन ज्ञतविनानां तेषां तत्र मयुराभिधानपुरीनिर्माकपुष्पकमवस्थावादि-
विवरकचयम् ।

१५—१६, उर्मे.—शकदुःखेन उपया मय प्रमुञ्चतनयस्य अनिवार्य विवाहादिवचयम् ।
श्रीकृष्णस्य वत्सिल्यादिभिः मय रैवतकविचारवचयम् । मेनिजिमस्य वैराग्योत्थनविवर-
कचयम् । रन्धादिभिः सुरनिकरैस्तस्य अभिवेकानुष्ठानहतात्मकचयम् । अथ वत्कृतवादिभिर्निर्वि-
ज्जमानोऽपि जिननेमिपुत्रकलायां निरिराजं जमानेतिविवरकचयम् । तत्र जिनस्य ध्यामान-
ष्ठानकचयमप्रपञ्चेन ध्यानस्यकचयम् । तत्र अस्त्रिस्य मनसो वनसंजननतया रक्षापश्चिन्ताव-
चान्निर्देशो ध्यानमितिकचयम् । तत्र दुःखविघाताय अनुष्ठेयं । ध्यानचःने रौद्रहेति द्विविधं ।
तत्र बाह्यमाकर्तन्ति तद्वैविध्यं । बाह्यस्य आत्मन्यादिर्षं । आन्तरं अनुभेदं वया, अनादेवस्य
विषयस्य अनुत्पत्तिनिर्जनं, उत्पन्नस्य च तस्य विमोक्षेष्टा, तथा मनोश्चक्षुर्विप्रवेशस्यानुत्पत्ति-
चिन्तनं, उत्पन्नस्य च तद्विमोक्षस्य अन्वित्वा चेति । तत्र अनुपादेयदुःखस्य साधनं चेतनादि-
कमिति ज्ञेयं । तत्र बाह्यविषयकादिकम् । आध्यात्मिकं वानादिप्रकोपयं । शरीरं दण्डश्लादि-
निवृत्त्यं । मानसं शोकदोर्बनस्यादिकमिति अनुभेदं । उर्मेकाःस्य अमनोश्चक्षुः उत्पत्तिमःशु-
द्धिनिश्चिन्ताप्रथमं आर्तध्यानमिति ज्ञेयं । रतन्तु मयाविक्रमिति समाख्यातं । संकल्पाध्वपानकचं
हितीयन्तु उत्पन्नस्यमनोश्चक्षुःस्य कचमभावः स्यादिति । अथ मनोश्चक्षुः पुनःकलपनधनध्याने
सुखसाधनम् बाह्यमिति ज्ञेयं । आध्यात्मिकस्य तत्त्वविद्यादिसायेन आरोम्यादिर्षं । मानसं चक्षुः
सौमनस्यादिकचमिति । अथ ऐहिकानुपकस्य मनोश्चक्षुःस्य वक्तुमे विप्रवेशो मासुद्धितिसंकल्पकली-
यमार्गध्यानं विज्ञातव्यं । अथ पूर्वोत्पन्नस्य मनोश्चक्षुर्विप्रवेशस्य अभावे अक्षयवान् अनुभेदार्थं
ध्यानमिति । अथ रौद्रस्य ध्यानस्य विद्या-संरक्ष-सेव-व्यापनम्भेन आनुभेदकचयम् । तत्र

मिति । अथ कथादमिभित्तया प्रकृतिभिकपयं । सा च अष्टविधा यथा,—ज्ञानावरक-दर्शना-
वरकदेहकीच-मे-चकीच-आपुः-मान-मे-च-कनरा-भेदेन । एतेषां लक्षककचनपूर्वकसमाकार-
दादिभिकपयं । अथ प्रतिभेदभिकपयं । मिथ्या-दर्शनादिभेदभिकपयं । यव-छा-वरमानभेदेन
चलनकचकीचक हैविधं तव हीन्दिवादचवमुभिः प्रकृत्योक्तप्रकृतयकाः । इतिवाद्यां छा-
वराः । एवं ज्ञानव-उद्देशान-अपुः-मरीरमुभय-पुभय-मुत्तर-पुःकर मुभ-अमुभककादिभिकप-
कचयं । अथ पुष्पापकप्रकृतीनां मुभामुभानुभयभिकपकादिभं । अथ चर्मिन्तक कर्माः, नृभयः
नयकादिभिर्मिन्तकं मिन्तरा । सा द्विविधा विषाकजा, अविषाकजा च । तव चःचःदिहक-
पाकयत् क्रमेण प्रारब्धकचकर्मिहतिः प्रथमा । तदिहता तु द्वितीया । अथ चाक्षयकोनयोद्धारं
चंद्रकःतीति कचरः । कोःचं मिरोचकरो भावप्रकभेदेन द्विविधः । संभारतेतुनां कर्मकां
मिहतिः भावकचरः । तत्कर्मपदुनलःमादागविच्छेदे इत्यवचरः । अथ प्राणिपुःवरिहादेव
कचयकं भमितिः । सा च पक्षपाः ईर्ष्या-भावा-लेषणा-सादान-योक्तभेदेन । भमिति-मुद्रि-
धतीनां कचरकारकनाभिकपयं । अथ कर्मकां मिन्तरातो वचतेतुनामभावात् कान्तेन पुःच-
मिहतिरवयवं इति भिकपयं । मे-वकारकत्वात् आनादिभयनकाःनां ज्ञानपूर्वकं यद्वन तया
चारिचकृतिः एतच्छब्दः मर्त्येषां लेषः यादवान् तत्कामिनीमात्रं अचरनपक्षकपूर्वकं मित्रमृ-
जमविचरकचयन ।

४८-१६, भर्मे,—अथ नेमिजिनस्य विद्यारनिष्ठापदःपरं सुदृष्ट-मच्छ-मात्रं कुद-अ-ज-
वाक्य-मात्र-अ-व-
कीचकां नेमिजिनमिच्छताप्रार्थकयन । नेमिजिनस्य मन्त्रभावाविच्छायाप्रकृतीनां पुनकायां
पूर्वकप्रकृत्यालोभनं । कचमेन मय नेमिजिनस्य मन्त्रादेन अविचामदचकिचामचनं नःमादि-
कचयं । तथापि, एवमनाच-अभिज-अन-अ-सुमति-पुष्टाभ-सुपाचनेमिप्रकृतीनां नाम । तथा
मविच्छाजिनेचरयोः प-च-मय थीरयाने-मा-दकचयं एवः अकचःमकचयं अकचिचिनचवा-
दिकीमेनच । यथा प्रथमस्य एवमनाचजिनस्य विदेष्टव्यं, अचकननम्यामनरावादानचवे
कच, अकच विना नाभिमेन, मातः च मयदेवी तथा चाक्य चेत्यकचो अयोपवादवः, मिन्तःक
प्राप्तिज्ञानक कौत्साभयनं इति । कचमेन नेन कर्मकां जिनेच्छाः विचरकचोर्ननं । अथ जिनानां
प्रत्येकं दीक्षाकालवारचाविचकचयन दिवं । तव चादस्य जिनस्य (एवमस्य) वर्षकेच पारका
तदिहतायान् कनीयदिचयं, तथा, एवमस्य दीक्षाकालः अचकननम्यामनरावादानचवे
एवमेक वारकायाविच्छायां मृच्छोः, अच्येन मोक्षारनिष्ठं परमाज्ञकचयन । अथ तेषां देवमा-
न-परमायुःप्रकृतिभिकयं । अपि जिनानां मन्त्रविधः पूर्वकप्राप्तिचक-भावाधि-किचकि-वादि-निष्ठा-
कायुक्त-विपलायुनभेदः । तव पूर्वकप्रायां ४७० मन्त्राकचयं । एवमेकचं इत्येव । एवमना-
रभेदकचयपूर्वकं मन्त्र-कचयं । तथा अथः मन्त्र-कचका दिमकचयं । तव कचवीरस्य निष्ठा-
क छे पाकका नाम गजाः मविच्छातीतिकचयं अथ दीपायः ५०, कोपायु वदुचकचयनकचयं ।

तत्र रामकल्याणानन्देय कर्त्तव्यं वादवानां पुराविनाशकारकता कार्थे रक्षितायेन विनाशना-
 त्तिकचयनं । पुरा विनाशे निमित्तमित्युक्तः कल्याणविनाशार्थेन रचनायै देवायामुक्तेः केचित् कार्थे
 कारकता बहुना दातव्यं, तथा कल्याणैव वाया अराक्षुना कल्याण निवर्तनं न विचितीति ।
 तदेतन् पुनः विनशो निमित्तिकत्वा अराक्षुनाः कारकापरित्यागपूर्वकं दक्षिणदेशमन्यकचयनं ।
 अथ वादवानां विनाशेन अत्यन्तं लोकलगतत्वेऽ रामकल्याणः दक्षिणमक्षरामुदिक प्रवापकचयनं ।
 तत्र यममध्ये त्रयस्यावायां त्रयानक कल्याण अराक्षुनाः दक्षिणमक्षरेण चरद्वेषमादिकचयनं ।
 यस्तदेवविद्यापयवर्तनं । अराक्षुनामुक्तुनकल्याणानां पाखवानां यस्तदेवमनीषमनपूर्वकं कल्या-
 णोद्वेदविकल्पमाह्वनं । यस्तदेवका तत्रचरत् । पाखवादीनां प्रत्याह्वानकचयनं । तेषां निर्वाच-
 नातिकचयनम् । नेमिनिर्वाचनीर्तनम् ।

No. 2041. त्रिलोकसारः वा त्रिलोयसारो, सटीकः । Substance, country-
 made paper, 10½ x 4½ inches. Folia, 257. Lines, 9 on a page. Extent,
 5,143 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta,
 Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Triloka-sāra ALIAS **Tiloya-sāro**. A description of the three
 regions of the Universe. The work is in Māgadhbī verse, and extends to
 one thousand and nine stanzas. Attached to it is a Sanskrit commentary
 by Mādhavachandra Trividyā, who says he has followed the opinion of
 Nemichandra Siddhāntadeva, but it is not clearly stated whether this
 Nemichandra was the author of the text, or an earlier commentator.
 CONTENTS. Various kinds of regions, such as Bhavaras, Vyantara,
 Jyotiḥ, Vimāna, Nara, Tiryyak and Jina. Eternity of regions. Nihilism
 refuted. Agency of God in their creation refuted. Action of nature.
 Eternity of matter. Theory of illusion refuted. Theory of imperma-
 nence refuted. Regions compared to the evanescence of musical sounds.
 Extent equal to 14 *rajjus*. Extent of a *rajjū*. Various kinds of measures.
 Various kinds of reckoning in relation to number, extension, solidity,
 expansion &c. These measures applied to practical purposes in measuring
 areas of land and water. The seven oceans relating to the earth. Regions of
 the earth. Distribution of heat and cold. Countries, their subdivisions &c.
 Hills. The river Vaitarani in the way to hell. The dwellers of hell. The
 number of Jina quarters. Countries in the 14 regions of the universe,
 their inhabitants. Asuras dwelling there,—other spiritual beings. The
 army of Hara. Characteristics of Asuras. Trees. Placing of images near

the root of sacred trees. Regions of Indra and others. The census of their inhabitants.

Description of Vyāntara lokas. The number of Jaina temples therein. Various kinds of kings who dwell therein—such as Kinnara, Kimpurasha, Mahoraga &c. Trees fit for Chaityas; these are Asoka, Champaka, Nāgakesara, Tumbura, Vāṭa, Asvattha, Tulasi and Kadamba. Jambudvīpa stands to the east of the Vyāntara region.

Description of Jyotir-loka. In this chapter are given accounts of the celestial luminaries, and casually of the 16 continents or great islands, Jambūdvīpa, Ghātaki-khanda-dvīpa, &c. Sixteen other continents. Characters of the different oceans connected with the continents. Stars and planets, their distance from each other. Planets reckoned at 88, their names. The paths, motions, dimensions &c. of the sun and the moon. Night and day, their causes and those of their decrease and increase. Intercalary months. Equinoxes, and other details regarding the motions of the earth.

Description of Vinnāna loka, or the region of the Devas. Devas and Jaina worship there.

Sacred places in the Nara-loka. This includes notices of a great number of sacred places on earth and their presiding divinities.

Characteristics of emperors and their belongings. Descriptions of various distinguished Jaina emperors of India.

Description of the salt ocean and its belongings, including various sacred places therein.

The Sanskrit contents given below will be found fuller and more detailed.

Beginning बङ्गोविद्भिदाभजि-विद्वत्तमः; बङ्गोविद्वत्तमः

विष्णुसहस्रनामचंद्र निरूपणचंद्रं नाम भः मि ३ १ ३

[illegible]

सुधामातरम् नमस्कृत्य संजिघृक्ष्य च सं ह्ये । ७ ।

५६६ दःपममका न.सुय गडमन्वेनभाजयि ।

कंठोपस्थानेभ्यः जलमंडितवत्प्रसक्तैः ॥ ३ ॥

टीकायाः । विभवमस्य नृजनेन भवति नित्यं विभोः नृजनेन ।

२।३.४५ किंवा मजदूर-प्रवाहनाय प्रकाशिते विधिना ।

अः सादककहादिः सुविमंरभूरिमुकावधायी ।

समयवर्तमानविद्यमानविदोऽपिवाच्यते। अथानि ।

यस्यादक्षिणवृथानां विषयस्यदभूत्प्रवृत्तिरिह यस्या ।

तस्यापनमपनुदनादर्थं धनकुमनितिनिरमिषचमदः ॥

श्रीमदप्रतिपत्ताप्रतिमनिःप्रतिपत्तिनिःकरवमवशेनिसचन्द्रमैदानदेवचतुरनुयोगचतुष्टयधिवार-
मद्यामुपरायप्रतिबोधनः जेनाशेषविनेयजनप्रतिबोधनाथं विज्ञोक्तमारनामानं पन्थमारचयन्
मदादौ निभिन्नतः शाकपरिममाग्रादिकं फलकुलमवलोच्य विमिष्टेष्टेष्टनाममिष्टेति ।
'चनमोविन्द' इति । अपार्थः कथ्यते । चमंवाभि नमस्याभि नमस्तरोभि । कं, विमलपरफेनि-
तचन्दं विमलतरनेमिचन्द्रं । इत्यादि ।

End. इति सेमिचन्दमणिना चान्यमुदेकभयचं दिवशेषः ।

रहयो तिलोयमारो कर्म तु तं वज्रमुदाररिया ॥ १००८ ॥

टीकायाः । मुषणेमिचन्दमस्य-कदिमयगाहा तर्हि तर्हि रहदा ।

साधवचन्दतिरिक्तो निरुक्तमुररिज्यमज्जोहिं ॥

सक्रीयमुषणेमिचन्द्रमिदानचमिकां यस्याताः । अथ वा पन्थकद्वर्णां नेमिचन्द्रमिदानिदेवा-
नामभिप्रायानुसारिणः कतिपयगाथाः । साधवचन्द्रवैविधेनापि तत्र तत्र रचिताः । इदम-
प्यार्यैराचार्यैर्व्यरनुमरीयं । मन्मथमस्तुःरकनायकमज्ञं कुर्वन्भीष्टाश्रयनं करोति ।

अरवन्मिद्वचररिय उच्ययामाऽपचपरमेठी ।

इयपचनमोकारो भवे भवे म सुचं दितु ॥

Colophon. इति श्रीनेमिचन्द्रमिदानिदेवानामभिप्रायानुसारिणा साधवचन्द्रवैविधेन-
रचिता वैज्ञोक्तमारटीका दृष्टस्तुमाग्रा ।

विषयः । पन्थस्य भवनचकार-श्रोतिः-विमान-नरतिथ्यंक्षोक-जिनमवनरूपपञ्चाधिका-
रकथनं । लोकाय चान्तिआदिकथनं । तत्र गुरुन्यादनिराकरणं । ईश्वरकहेकननिराकरणं ।
सभाचनित्वंनलकथनं । परमाचार्यतानिराकरणं । मायावादनिराकरणं । अचिकनननिरासः
लोककथ्य (भुवनकथ्य) मुरजमस्तित्वकथनं । तत्र चतुर्दशरज्जुमयकथनं । जगत्प्रेक्षाः उपदे-
भागे रज्जुरिति लक्षणकथनं । इन्द्रकुलादीनां नामानां प्रतिपत्तिकथनं । मानप्रज्ञियाकथनं ।
तत्र लौकिकलोकैःकोलाभेदेन द्विविधमनकथनं । तत्र मानोक्तानारमानचमिमानप्रतिमान तनु-
तिमःनभेदेन लौकिकमानस्य बहुविधत्वकथनं । इन्द्रसेवकास्तुभःनभेदेन लोकोत्तरमानस्य चतुर्वि-
धत्वकथनं । तत्र इत्यादीनां क्रमेण अष्टन्यास्तद्वत्त्वकथनं । भंक्षाप्रमाशेषप्रमाशेष-भेदेन इन्द्रस्य
द्वैविध्यकथनं । संश्लेषमन्त्रेयमननमिति संख्यापि विविधा । तत्र चर्मक्षेयमननकथनं प्रत्येकं वि-
विधं परीतं युक्तं द्विकवारमिति । अथ मन्त्रेयज्ञानमिति, अनवस्था, जलाका, प्रतिज्ञाका,
महाज्ञाकोति चत्वारि कुशानि कथयितव्यानि । तत्र चतुर्णां कुशानां व्यासादिपरिमाणकथनं
शेषकथनानोपायकथनं । तत्र शेषमंख्यामादिकीर्तनम् । कुशानां वातत्रिकादिफलानयनादि-
प्रकारकथनं । क्रमेणानेन उपभेदांशोपानकथनं । अष्टकथनं । एवं विदग्धाननिकथनं । तत्र

व्यवहारानिकषणं । व्यवहारकषणं । विषयव्यवहारकषणं । एतथाः स्थानावयनादिप्रकारकषणं । एवं परत्वं ज्ञेयं । तथा कतिधाराकषणं । आकतिधाराकषणं । वनधाटाकषणं । वर्मनाडकाधा-
राकषणं । वननाडकाधारा । हिकषणं धाराकषणं । क्रमेणानेन चतुर्दशविधव्यवहारानिकषणं ।
संज्ञाप्रमाणप्रवचनं इतिनिश्चेयं । अथुना पूर्वोक्तस्य उपमाप्रमाणस्य अविधितनिकषणं ।
यथा,—यत्नः, सामरः, अन्तराहं, प्रतराहं, वनाहं, जगत्पैकिः, जगत्पतरः, वनलोकावेति ।
तत्र व्यवहारोदाहरणपञ्चमीतिपञ्चमेक क्रमेण संज्ञादीपमहाः कर्त्तव्यत्वाद्यस्य वर्तिताः ।
व्यवहारोपायकषणं । अथ चेषमंस्थानादिकषणं । एवं सामरोपमस्य अन्तराहमादीनां लक्षकवि-
कषणं । पूर्वोक्तचतुर्दशरूपस्यार्थं लोकास्य आशयकषणं । रज्जुस्रतादिकषणं । अधोलोके-
चेषकलानयनाय तस्य अहवाप्रभेदकषणं । यथा,—सामास्यं, अर्जुनायनं, तिर्थगायनं, यवमुरजं
यवमधं, मन्दरं, दूधं, तिरिकटकष । क्रमेणैषां चेषकलादिकषणं । लोकाधिकरे वायुवायु-
कषणं । वायुचेषकलादिकषणं । इषे मार इव लोकमध्ये वचनालीलकषणं । वनमास्यः स-
भूमिभेदकषणं । तत्र मुरजदले सप्तमहाः, दद्या,—रजमर्करा, वासुकाः, पद्मे, धूमः, तमः, महा-
तमः, प्रभा चेति । तत्र श्रुतिवादीनां भेदादिकषणं । शीतेऽप्यादिविभाजकषणं । दिग्निभाज-
कषणं । नरकादिपञ्चादिकषणं । विकारेण नरकवर्णनं । वैतरणीनदीवर्णनं । नरकाग्निः
कृतस्य जीवस्य उत्पत्तिपमकषणं तत्र प्रथमं तिर्थगायने । उत्पत्तिकषणं । नरकं गच्छतां
जीवानां श्रुतिं प्रति नियमकषणं । अथ पूर्वोक्तभवनेषु सप्तकोटिहामप्रतिलक्षसंख्याकानि जिन-
भवानि सन्नीतिकषणं । भवनवासिनां कुलभेदकषणं । तत्र चतुरादिमकषणं । भूतान्वा-
दिमकषणं । हरिकेशादिमकषणं । क्रमेणचतुरादीनां चिकषणं । दद्या,—बूढाग्नि-वृत्ति-
महद्भज-मकरवृत्तिक-वृत्ति-विष-कलाव-वृत्ति । अथत्य-पञ्चदशमाकली जम्बू-वेतल-कदम्ब
त्रिपु-त्रिदीप-पञ्चा-राजइमकषणेत्येतत् । अथ चैत्यनकां मूकदशे प्रतिमास्थापनायै लब्धा-
दिनिर्मातृप्रकारकषणं । इत्यादीनां भवनसंज्ञादिकषणं । अनीकभेदकषणं । तत्र चेत्यानी-
कादिसंज्ञाकषणं । तत्र भवनेषु चतुरादिदेवीनां संज्ञाकषणं । तथाच,—महादेवः ४, परिव-
रदेवः ४, १६८८४, वज्रभिक्ताः, १६०००, अग्निमहिताः ४६०००, पिकुर्माकादेवः प्रथमे ४००
०० । तथा अनीकवाचनादिपञ्चादिकषणं ।

एवं व्यवहारोक्तनिकषणानन्तरं व्यवहारं क. नकषणं । तत्र,—जिनमेवमंज्ञादिकषणं । अन्-
राकां कुलभेदिकषणं । अथ कित्तर-किं पुनर-महोत्तर-मन्त्र-वृत्ति-राजम-भूत-पिमाचकवाह-
विधयनरदेवमाकषणं । तेषां वर्णादिकषणं । चैत्यनभेदकषणं । यथा,—दशैक-वृत्ति-क-
मासकभर-गुल्फ-वट-वृत्ति-वृत्ति-वृत्ति-गुल्फ-कदम्बदृष्ट । अथ हस्तमूलेषु जिनप्रतिमास्था-
पनायै लब्धादिनिर्मातृविधिकषणं । कित्तरादीनां (प्रिया) वज्रमिहानिकषणं । तेषां वना-
महद्भज-निकषणं । व्यवहारोक्तस्य पूर्वोक्तां दिग्नि जम्बूदीपगुल्फादि वृत्तिवृत्तिनरदेविक सन्नीति
कषणपूर्वकं तदुपरि महाशानः दृष्टकषणं । तत्रमहाशानवर्णनं दिक् । मन्त्रादिवर्णनं ।

यस्य चोत्तिष्ठौऽवसकपनिरुपयं । तस्य भिन्नमेवैव सादिरुपयं । अन्त-सादित-यस्य-नव-
प्रकीर्णकताराभेदात् पञ्चविधोत्तिष्ठोत्तिष्ठमेवदुपयं । एतन्मन्त्रमनुष्ठेयं योऽङ्गुलीपनिरुपयं यथा,—
अङ्गुलीपः, धानकीपः, यन्त्रपः, वादितपः, चीरपः, हुतपः, चोदपः, मन्त्री-
पः, चरपः, चरसाधपः, कुम्भपः, गङ्गापः, यन्त्रपः, भुजपः, कुम्भपः,
म्रीचपः ।

[illegible]

एव विमानलोकनिकषणं । तत्र च यथोर्विद्वत्सहितवपुरद्वीतिलक्षसप्तनवतिसप्तसंख्या-
मितजिनभवनकक्षणं । द्वादशकक्ष्यानां नामकक्षणं । तत्र नामानि यथा,—सौधर्षं रेमानं-सज-
न्मुभारं-माहेन्द्रप्रथतीति । कक्ष्यातीतविमानसंख्याकक्षणं । द्वादशकक्ष्याकक्षणं । सर्बिरेधिर्ना-
सिनी-वैरा-वैरावनाख्यानि चत्वारि विमानानि दिग्यतानि, सोमकपाङ्कशटिकाख्यानि चत्वारि

विदिम्यतामि, इत्यादिना विमानानां नामविभागादिकथनं । विमानानां स्थाननिरूपणं ।
 प्रत्येकमित्युक्तमप्युक्तमप्युक्तं । तत्र नामानि यथा,—अनु-विमला-चन्द्र-वस्तु-वीर-चन्द्रक मन्द-
 मलिन-काञ्चन-रोहितप्रभतीति । इन्द्रकाणां विस्तरादिकथनं । विमानानां वर्णनकथनं । अथ
 भोधकादिहःदंशकस्येव देवानां मौलिचिह्नानि यथा,—वराह-सूत-महिष-मत्स्य-कूर्म-दूर्ध-
 नुरज-कुम्भरप्रभतीति । इन्द्रकक्षितनगरवर्णनादिकं । तत्र वेनामुष्मन्निरूपणं । परिपत्युष्मनि-
 कथनं । नगराण्यरालस्यदेवतादिकथनं । तत्र सुरपुरातु वशिः पूर्वादिषु दिषु अथोकमन्त्र-
 चण्डिकादिवनपण्डकथनं । तद्वनमयस्यचेत्यष्टसप्तत्वादिकथनं । लोकपालानां नगरनिरूपणं ।
 भोधकादिहर्षमस्त्रिनामां यद्यगन्था-चनम्बुपःप्रभतीनां मलिकानां नामादिकथनं । अथ देवीनां
 तत्परिचारादेवीनाञ्च गृहादिकथनं । देवीनां नामानि यथा,—भक्षी-पद्मा-मिवा-श्यामा-
 कालिन्दी सुनयाप्रभतीति । तत्र अथ-सृष्टमहादेवीनां निमित्तयात्राभिदादिदेवीमन्त्रादिक-
 थनं । इन्द्रस्य ग्रामादादिसकथनं । विशेषेण सुधर्माणांशभावणं । तत्र वरजिनमेव सुराणां
 तीर्थकरभूषणपूजःदिकथनं । वैश्वानिकदेवानां जलनगराण्यनिरूपणं । अथ लोकालिकाणाम-
 वस्थाननिरूपणमन्त्रेण प्रपञ्चलोक्यानां चतुर्कुला लोकालिकाः सुरा निवसकीतिनिरूपणं । सामा-
 न्येन देवानां शरीरात्थेवेष्टुनामःधारकात्तादिकथनं । मिथाहृष्टमय्यमृष्टोः फलकथनं ।
 एकदन्तिविदग्निप्रभतीनां पश्चाजकानां गत्यादिकथनं । देवानामुत्पत्तिवक्तृकथनादिकं ।
 तेषां जिनपूजाकथनमप्यनिरूपणं । अथ सृष्टमभूमिस्मिन्निमित्तमिष्टमन्त्रकथनं ।

अथ नरलोके दिदीनचतुःशतजिनस्यकथनं । तिर्यकलोके च द्वापञ्चाशत्यन्यजिनभवनकी-
 र्णनं । मन्दर-कुनपर्वत-मानुषीनरप्रभत्युत्थानेन जिनस्यस्यनकथनं । जम्बूद्वीपे वाकाका-
 मन्दरपर्वतसकपादिकथनं । तत्र वैश्वान-हरि-विदेहरम्यक-वैरम्यन-वेरावतकथनं ।
 तथा हिमवान्, मन्ध हिमवान्, निषधः, नीलः, दक्षः, मिश्रः चेति षट्कुलपर्वता इति निर-
 पकथ । पर्वतानां प्रत्येकं वर्णनकथनं । हिमनदादिषु स्थितानां ज्ञेयानां नामानि यथा,—पद्मा,
 महापद्मा, तिरिष्णुः, केमरिः, महापुण्डरीकः, पुण्डरीकचेति । तत्र जातकमन्त्रानां विशेषकथन-
 थनं । तथैहि,—गन्धामेदितदिकथनं । वेदुय्यनः, रकादयोऽनमेदुय्यदं, इन्दीमारकं
 कमलमिति । तस्य मन्त्रालस्य चित्रोत्पत्तिमाणादिकथनं । तन्मन्त्रकथनं । तन्मन्त्रकथनं । तन्मन्त्रकथनं ।
 रत्नमयस्यकथनं । तद्विवाभिनीनां देवीनां नामानि यथा,—वीः, श्रुः, धृतिः, कीर्तिः
 बुद्धिः, लक्ष्मीचेति । अथ परिवारकमन्त्रानिदेवतापरिवारमन्त्रादिकथनं । उन्नमन्त-
 जातनदीनां नामानि यथा,—महा, मित्र, रोहिता, तापी, वेदा, मारी नरकाणा, सुपर्णे-
 कुला, कप्यकुला, रक्षा, रक्षादा चेति । तत्र महायाः जलमन्त्रे-निरूपणादिकं । तन्मन्त्रानाम-
 कारकथनं । एवं मित्र-रोहितादीनां नदीनां जलमन्त्रेनिरूपणमन्त्रेण वानमन्त्रकथनं । भारता-
 दिवर्षाणां विष्णुआदिकथनं । भद्राद्यादिवनपरिनाकथनं । भूवासाद्यामन्त्रादिविवा-
 कथनं । नेवनिरूपणं । मन्त्रादिषु निरिषु स्थितानां भवनानां नामादिकथनं । तत्र वेन-वम-

वच-कुवेराणां भवनाधिपत्यकथनम् । सोमादीनामायुरादिनिरूपणम् । मन्दन-मन्दर-निषध-
 हिमवन्-रजत-वचक-मातर-वस्त्राणां गिरिकूटानां नामधेयकथनम् । मन्दनगिरिस्त्रायादीनिरूप-
 णादिकथनम् । तन्मध्यप्रासादस्वरूपकथनम् । मेरुगिरिस्थितानां शिलास्तलानां नाम-स्थानादिकीर्तनम् ।
 तत्र त्रिमय भद्राशनादिकथनम् । अथ उत्तरकुवप्रदेशे ग्रीष्मर्षिः भूमौ च ग्रीतामयाः पूर्वतटे
 मन्दराचलस्य रेखायां दिशि जनयोजनव्यासा जम्बूद्वीपस्थानी तिष्ठतीतिनिरूपणम् । तत्र जम्बू
 जम्बुजवेदिका द्वादश तिष्ठतीतिनिरूपणम् । परिवारहृदादिकथनम् । विद्येपेच जम्बूद्वीपवर्णनम् ।
 अथ भीतोदापरतीरे निषधगिरिभूमौ देवकुवसेवे मनेहरकण्डस्थले ब्राह्मणिरुच्यतेति-
 तद्वर्णनम् । भोगभूमिकर्माभूमौ विभागकथनम् । यथा,—देवकुवकण्डसेवे हे उत्तमभीगभूमौ, हरिरम्य-
 कण्डसेवे हे मध्यमभीगभूमौ, वैभवत-वैरणमतसेवे हे जयन्मभीगभूमौ न्यातामिति शिलानि मर्त्यानि
 कर्माभूम्येति निरूपणम् । अथ यमकगिरिस्वरूपकथनम् । मेरोः चतुर्दिक्षु स्थितानां श्रदानां
 परिमणादिकथनम् । चित्रगिरिकुलपर्वतादिवर्णनम् । अष्टदिग्गजपर्वतवर्णनम् । मज्जन्मन्त्रानां
 नामादिकथनम् । विदेहदेशविभागादिकथनम् तत्र वत्सपर्वतारण्यादिकथनम् । घाम-मगर-खेड-
 कर्ण्ड-मण्डप-पत्तन-द्रोच-सम्पाह-दुर्गादिमंथ्याकथनम् । तत्रत्यापमागरस्थितदीपादिवर्णनम् ।
 विदेहदेशे अयूनां यथाकाशोदयेन निरीतिभावकथनम् ।

अथ राजाधिराजादीनां लक्षणकथनम् । तत्र सेनातिगणकरति-वर्णनकथनम्-अनात्य-परा-
 दित्वाद्युदाहरणेगीनामधियो राजा, पञ्चशतराजवामी च भिराजः, सहस्रराजवामी सहस्रराज
 इत्यभिधीयते — इत्यादिकथनम् । तीर्थकरलक्षणम् । वत्सा-सुवत्सा-रम्या-सुरम्या-पद्म-सुपद्मा मन्त्रा-
 नलिन्यादिविदेहस्थदेशानां नामकथनम् । तत्रस्थानां नद्यादीनां निर्गमस्थानादिकथनम् । अथ
 विदेहस्य प्रथमविजयार्थे पञ्चपञ्चाशन्नगराणि स्मृतीति तेषां नामकथनम् । ततो विजयार्थेऽततवट
 कच्छकच्छेकच्छपदमध्यस्थितवृषभगिरिस्वरूपकथनम् । तत्रत्यनगरादिवर्णनम् । अथ नाभिनिरि-
 नामस्थितस्य नादिकथनम् । हिमालयादीनां कूटगिरिमंथ्यानामादिकथनम् । अथ भरतैरावत-
 प्रथितहरिरम्यकण्डेवपर्याप्तं सर्वानां नदीनां संख्या लक्षवर्षं दिनवतिसहस्राणि द्वादश च (१८१०
 ११) ज्ञातव्यमितिनिरूपणम् । मेरुादीनां व्यासानयनप्रकारकथनम् । कुवसेवादिवेषाणां विष्कम्भा-
 व्यानयनप्रकारकथनम् ।

अथ भारतेषु ररावतेषु च वर्षेषु अपसर्धिनी, उत्सर्धिनी चेति कालद्वयं वर्णते । तान्भ्यः च तत्र-
 क्षणीयानां यथासंख्यं चानिहन्तीभवत इति कथनम् । तत्र कालद्वयस्य प्रत्यक्षं पदभेदनिरूपणम् ।
 यथा,—सुखसुखाः सुखाः, सुखदुःखमः, दुःखाः, दुःखसुखाः, अतिदुःखेति । तत्रैव पदकालानां
 स्थितिकालनिरूपणम् । जीवानामयुःप्रमादनिरूपणम् । एवं पदसु कालेषु त्रमेव नराकालस्येव
 वर्ष-वाश्वर त्रमादिकथनम् । अथ भोगभूमेः स्वरूपकथनम् । तत्र ज्ञातानामुत्पत्त्यादिविधानक-
 थनम् । कर्माभूमिप्रवेशक्रमकथनम् । तत्र ज्ञातानां कुलकराभिधानानां समूहां नामानि यथा,—
 येनकुर-येनन्धर-शीमकुर-शीमन्धर-विलसवाहनप्रथतीति । समूहानाम्येवमन्तरकालनिरूपणम् ।

तत्र प्रथमं पञ्चमनवः, अथराशिनेः साकारेण दृश्यमिह अथरे पञ्च शानाकारेणैवादिना नमूनां ज्ञानम-विज्ञापकाक्षीनिकपथं । एवं तेषां वर्णकथनं कृत्यनिकपथकम् । अथ लौकिकज्ञानं कोकचयवारी दशमूला धर्मोऽथ चादिप्रश्नका निश्चितं रति कथनं । अतुर्थे काष्ठे (दुःखे) अतु-
विमतिनीर्घेहाराकानुवन्तादिकथनपूर्वकं पार्श्वजिनवर्धमानजिनयोऽथैवादिवर्धनं । जिना-
मानकारकाक्षीनिकपथं । जिनवर्धोऽथिनिशाक्षीनिकपथं यथा,—पुण्यदन्तादारभ्य ५मानिनावा-
यवामेव अतुष्ठ अन्तरेव अतुष्ठोऽथिनिशाक्षीनानभावात् सत्यमो नाक्षीनिवाचनाकथनं । अथ द्वाद-
शचक्रिका (जिनामां) नामानि दशः,—भरता, धरता, मधवान् सनत्कुमारः, मानिजिनः,
कुण्डजिनः, अरजिनः, सुभीमः, मचापद्यः, हरिवेकः, अथः, मद्यदन्तयेति । एषां जिनिकाक्षा-
दिनिकपथं । काल-महाकाल-मानवक-विहङ्ग-मैत्र्यं पञ्च-अतुष्ठ पाण्डु-नामानकाक्षीनिकपथमवि-
विनिकपथादिकं । येनापति-अथपति-अथपतिप्रथमिचतुर्धरमकथनं । विहङ्ग-अथपु-पुषपी-
मम-मारादथ-अन्तादीनामर्थचक्रिका नामादिकथनं । एषां जिनिकाक्षीनिकपथं । तत्र अन्तु-
मेकीचरजिनका सन्ने अन्तु रति कथनं । अर्थचक्रिका पात्रमनिकथनं । तत्र अन्तुकीर्वा
धूमिं प्रापेति कथनम् । भीम-मचाभीम-चङ्ग-मचाचङ्ग-प्रथमिनवमारदकथनं । मारदानीं अतुष्ठ-
प्रियमवातुदेवसमकालमादिकथनम्, भीमावलि-तुप्रमिह-जिनअरप्रथमेकादशचक्रमानकथन-
पूर्वकं तेषां जिनिकाक्षादिनिकपथं । अथ-५प्रथम-पाण्डुपुण्येन्द्रप्रम-पुण्यदन्तादीनां तीर्क-
राकां वर्णकथनं, वंरकीर्तनम् । विहङ्गाङ्ग-कस्मिन्नेः काक्षीनिकपथं । एवं विमतिनिकस्तिमानति
ज्ञानचरमकस्तिनिकपथकादिकं । तत्र अन्तादीनां विमानकारकथनं । प्रत्ययकाष्ठे सत्यम-
कानिकादीनामाभिर्भावादिवर्धनम् ।

अथ सप्तवार्यवर्धनं । तत्कथ्यस्थितमिहयपरवर्धनम् । सप्तवार्यमानर्जनामां पाताजानां
वर्धनं । तत्र पूर्वकां दिशि जितानां अङ्गानुक्त-कदम्बक-पाताक-पुण्येवराभिधानां तेषां
परिमाणादिकथनं एवमन्वयं स्थितानां ज्ञेयं । पाताकालःस्थितयोः अन्तानिजयोः वर्धनं ।
पूर्विकादौ सप्तवर्धनं अन्ताङ्गपरिमाणादिकथनं । द्वीपवर्धनादिकं । काष्ठोदकमृद्वर्धनादिकं ।
पातकीकथपुण्यरहीपादिवर्धनं । मानुषीनरसमुद्रवर्धनं । दिङ्मादिवर्धनं । तत्र पूर्वदिङ्मादे
विजया, वेङ्कयनी, अजयनी, अथराजिता, मन्दागन्धर्वनी, मन्तोतरा, मन्धवेनेति दिङ्मारी-
कथनं । एवमन्वयां दिशि ज्ञेयं । द्वीपमन्दादीनामधीचरनिकपथं । एवं वादक-धीर-धृत-धीर-
मन्धीचर-अथकादिद्वीपवर्धनं ज्ञातम् । विष्टेवैकं मन्धीचरद्वीपवर्धनं । तत्रत्यजिनाकावादिवर्ध-
नम् । अथ विष्टोऽथिनामानकविनाकां चैवाकाशानां शानायेन आवादिनिकपथं । तत्र
जिनप्रतिमाकपादिवर्धनम् ।

No. 2042. आप्तमीमांसितं, आप्तमीमांसाकृतनिर्णयसहितम् ।
Substance, country-made paper, 8 x 4 inches. Folia, 219. Lines, 9, 12 on
a page. Extent, 8,048 slokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1525. Place
of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and
verse. Correct.

Aptamīmāṃsita, together with a commentary entitled *Apta-
mīmāṃsā-lakṣṇī*. A treatise on Jain philosophy, explaining the
different dogmas, refuting heterodox theories, and giving a philosophical
exposition of Jain duties. By Samantabhadra Yati. The commentary
is by Vidyānanda.

Beginning. इतिपद्यथा । श्रीवर्धमानममिष्यत्तु सत्त्वमद्वयं कृतवोधमविज्ञानममिष्यत्तुवाच ।

आकाशवारचित्तुतिमोचरात्र-मीमांसितं कतिरसं त्रियवे मया ॥१॥

येन श्रीवर्धमानस्य परमजिनेश्वरसमुद्यस्य सत्त्वमद्वयं तद्वत्त्वमस्य च संख्यनमाप्तमीमांशि-
तस्यालङ्कारे तदावयवान् तद्वत्त्वमस्य च तद्वत्त्वमन् । इत्यादि ।

मूलपद्यथा । देवात्मनमीशानात्मरादिविभूतयः ।

मायाविष्यपि दृश्यो नातत्त्वमसि नो मया ॥

अथात्वं वदिरयेव विषयादिमहोदयः ।

दिशः सत्ये दिवौकःस्यसि रामादिमनु सः ॥ इत्यादि ।

End. मूलस्य । अयमि जमनि छे मावेप्रपद्यमिमांशुमान्

विद्यतविषयेकालध्यानप्रमादमयांशुमान् ।

यतिपतिरथो यस्याध्यात्मनामुनिचेष्टवान्

समस्तमतयसीर्थे नानापरे समुपासये ॥

इतिपद्यथा । वेनाद्येवकुमीतिइतिपरितः प्रेक्षायां छेयिता-

यदायोऽयकसङ्गमीतिदधिराजकार्यसार्थमुतः ।

स श्रीश्रीमिष्यममद्वयतिष्ठदुभूयादिभुर्भानुमान्

विद्यानन्दस्यप्रदोऽनवधिषां साहाय्यार्थापहीः ॥

Colophon. इत्याप्तमीमांसाकृतौ द्धमः परित्यजेदः ।

श्रीमद्वयसङ्गममयरकुविद्यानन्दस्यभा भूवान् ।

शुद्धमीमांसाकृतिरद्वयस्यैव सतायवै ॥

श्रीधूतमस्यसंयमस्यसमधिः श्रीकृष्णकृष्णवै

श्रीदेवीनन्दस्यपूजकमिषा (?) श्रीदेवसंभाषहीः ।

श्रीकृष्णपराधं नाति ।

भवत् १५२५ । वर्षे वीथसुदि ८ । शुक्लवासरे । शुभं भवतु खेचकपाठकोः ।

पुण्ये वाह्यं दृष्टं तादृशं लिखितं मया ।

यदि शुद्धमशुद्धं वा मन देवो न दीयते ।

हृषभादीन् जिवान् बर्हमानान् प्रविपत्य वै ।

अथमहमश्वीषां प्रशंसि विदधे ममात् ।

उपह्नाक्ये पुरे श्रीमज्जिमस्त्रिरसुन्दरे ।

अश्वेन्द्रेःकावदीनाहे महीं पाति सतेजसा ।

वीविक्रममेवसाक्षात्पश्यते पञ्चदशाक्षते ।

वर्षाकां पञ्चविंशत्या नवम्यां कृत्वापौषके ॥

विषयः । १ प्रथमपरिच्छेदे,—भगवतः स्तवनीयत्वकथनं । तथाहि भगवान् महानिति भवति तीर्थंकरत्वात् विपद्यादिमहोदयत्वात् । यो महान् न भवति स तीर्थंकरो न भवति, यथा-
अस्त्रादिः, तस्यान् तीर्थंकरस्याभो महान् भवतीति निरूपणं । अथ प्रमाकसंज्ञादिसम्बन्ध-
कथनं । सुव्रतकपिलादीनामाप्तत्वकथनपरः परं तीर्थंकरस्य भगवतः प्राप्तत्वस्य स्थापनं ।

अथ न कश्चित् पुरुषः सर्वज्ञः कृत्यः योगार्थिनां, ऋतेरेव वेद्यः साधनोपदेशमिदमेति मीमां-
सकमतोपन्यासपूर्वकं तत्त्वकथनं । अथ सर्वकामोऽहमेवेति यमतेत्यादि । भावनैव वाक्यार्थ इति
भाट्टाः । नियोग एव वाक्यार्थ इति प्राभाकराः । विधिरेव वाक्यार्थ इति वैदान्तिका इत्येषां
मतेोपपादनपरः परस्परं विप्रतिपत्तिप्रदर्शनं । अथ धीव्रतमतेन अन्यायेऽथ एव ब्रह्मार्थ इति
निरूपकमुच्येन तन्मतेन ब्रह्मवादकथनं । तथाहि बहुलभावाभिधायकत्वाभावेन नियोगनिग-
हरणेऽपि विधेर्वाक्यादेव घटनान् न भावना वाक्यार्थः मित्रो भट्टस्योति न मनसि विषयः । विधेरपि
प्रमाकप्रमेयतदुभयकपाद्यद्विविधावकल्पसङ्कुलतया बाध्यमानत्वात् । तथाहि प्रमाकं विधिरिति-
कल्पनायां प्रमेयं किमपरं स्यात्, तत् सङ्कपनेवेति चेन्न सर्वथा निरस्य सत्त्वावदेव विधेः
प्रमाकप्रमेयकपदव्यविराजान् । कथमिदानीं उपनिषदाक्यं प्रतिभासमावादन्यन् कथं वा तत्
परिकल्पिताहाक्यात् सिद्धाहा परमार्थेयवावतारिका परब्रह्मकः प्रतिपत्तिः, तथाने परिकल्पिता-
दुसादेः पारमार्थिकपापकादिप्रतिपत्तिः प्रसज्येत । अतएव कथमिदानीमन्यापाहः ब्रह्मार्थ
इति प्रतिविध्यते । बहुलकपाभिधादिनाऽपि ब्रह्मस्य अन्यायेऽपि नानभिधायित्वे अन्यपरिचारेण
कश्चित् प्रहर्निवन्मनतापायादिधिरपि ब्रह्मार्थो माभूदिति समुदितार्थः । अथ विधेरप्रवर्तक-
त्वनिरूपणं । तथाहि विधिः प्रवर्तकविधिः प्रवर्तकस्य भावो वा स्यादप्रवर्तकस्य भावो वा । वाक्येन
वैदान्तिकानामिव धीव्रतादीनामपि प्रवर्तकः स्यात् । ननु तेषां विपर्ययात् न प्रवर्तक इति चेन्न,
तत एव वैदान्तिकानामपि अप्रवर्तक इति वस्तुं ब्रह्मते तदुभयोः समानाद्येव समाधानमात्रम् ।
यदि पुनरप्रवर्तकस्य भाव एव विधिरुदा कथं वाक्यार्थः स्यादिति मन्वत् । यथा, विधिः वाक्यार्थो न
अप्रवर्तकत्वात् नियोगवदित्यनया च दिव्या विधेः सङ्करचित्तमादिकभूषणीयं । तदनेन प्रकारेण

आद्येयप्रदर्शनादिपूर्वकं मानमैव वाक्यार्थ इति निष्कर्षकथनं । तथाहि न यदोदिनेः विधिर्वा-
 क्यार्थः सिद्ध्यति, नियोजकैव वाक्यार्थोपपत्तेः । अथ नियोजक एव वाक्यार्थोऽस्तित्वमपि न युक्तं
 चान्यथैव नियोजकस्य वाक्यार्थतया प्रतीत्यभावात् नियोजनविधादिसकप्रतिपादके सर्वत्र वाक्ये
 भावनाया एव वाक्यार्थप्रतीतेः नैव वाक्यार्थः । ना न द्विविधा ब्रह्मभावना स्वार्थभावना च ।
 एतन् सूत्रपादिविवेचनं । प्रवर्तकज्ञानविवेचनं । तत्र इत्यवादी मांको भेदं संकल्पितं मन्यते,
 तथा पर्यायवादी बौद्धः स्वभेदं संकल्पितमेव मन्यते । एवमभयोल्लेखाने वस्तुनः सर्वथापि स्वार्थ-
 त्रियाकारित्वं न घटते इति विवेचनं । तत्र च पूर्वपादेतद्वत् संवेदनाद्वैतस्य च निराकरणं ।
 तथा सामान्यविशेषयोः वस्तुत्वकपयोः सर्वथा वेच्छामिति बौद्धमतनिराकरणं । अथ दृष्टानुपल-
 क्ष्यभानं साधयति । अदृष्टानुपलक्ष्यस्य संग्रहं साधयतीतिमतनिराकरणं । विज्ञानवादकण्ठनं ।
 इत्यनेन प्रकारेण बौद्ध-मह-प्रमाकर-मांको-वैदानिकमयनिराकरणपूर्वकं पुनरादयः परस्पर-
 विरुद्धत्वमिति तत्त्वानुमेयमन्यथाभिधानिजः सर्वत्र न सर्वद्वर्जित इति तथा ननुतोऽपि परस्पर-
 विरुद्धकार्यकपादयोर्भाषाधित्वः सर्वत्र न प्रमाकभूता इति निरूपणं । किञ्च, कस्या अपि नृतेः
 प्रामाण्यं नास्तीतिनिर्णयः । प्रामाण्यवादः तत्र चार्थानुमतकण्ठनपरः परं च नृमानादिप्रामाण्यसंस्था-
 पनं । तत्त्वोपलब्धवादिमतनिरसनं । अतत्त्वोपलब्धवादिमीमांसकविशेषमतनिरसनं । प्राचीनमै-
 यायिकमतदूषणं । प्रामाण्यं स्वतोपाद्यमितिमतकण्ठनं । बौद्धमतकण्ठनं । मांकोमतासेपकीर्णनं ।
 वैदानिकमतदूषणं । अभ्यासदशायां स्वतःप्रामाण्यमन्यथासंज्ञायां परत एव दृष्टान्तः इत्यनेकेषां
 मतकथनं । अनेकानुवादकथनं । अथ सुनिश्चितासम्भवदाधकप्रमाकत्वमिति स्यादादिनः स्वम-
 तनिष्कर्षकीर्णनम् । तथा अनेकप्रमाकवादिनामपि कपिलकथमन्वाद्यपादपातस्तुवैदानिक-
 मैयायिकभौमतादीनामन्यथासंज्ञासि प्रमाकान्तरतया मतासेपपरः परमूच्य प्रमाकान्तर-
 संस्थापनं । अथ यदमन् तत्र सुनिश्चितासम्भवदाधकप्रमाणं । यथा मरीचिकायां मल्लिखं स्यात्-
 दाधकप्रमाणं । यथा च मेघमूर्द्धनि मेघकं सन्दिग्धासम्भवदाधकं । सुनिश्चितासम्भवदाधकप्रमा-
 ण्य सर्वत्र इत्यनेन प्रकारेण प्रकृते सर्वत्रे सिद्धसाधनतन्त्रिकपथः । चेत्तस्य आत्मनोऽज्ञानावरणः-
 दिक्कर्म एव मदिरादिवत् मोहोदयकारकमिति निरूपणं । अथ दोषो हि तावदज्ञानं ज्ञानावर-
 णस्योदये जीवस्य स्यादिति निरूपणं । विज्ञानवादकण्ठनं । श्रुतिवादो चेत्तन्नादिनृकस्य च भावो-
 ऽनुपलब्धत्वाच्चानुपपत्तेरिति श्रुत्यादिमयशरीरादात्मनः श्रुत्यादिनिरूपणं । यस्यात्मनः मलाका-
 देः आर्हतिः अथः धर्मोऽत्यन्तविनाशानुपपत्तेः । तावतात्मनोऽपि कस्यचिन्निहतो परिश्रुतिः प्रध-
 साभावो हि अतो ज्ञानिरिहाभिज्ञेता सा च ज्ञानिरेव मत्तेरिति मलाप दनेऽपि न शन्ये च
 वेति निरूपणं । अभावकण्ठनं । आत्मनि अज्ञानकपमस्य आत्मकत्वमिति निरूपणं ५५ वा ५६-
 मतनिरसनं । तथा संसारकारकं मिथ्यादर्शनादिकं, तद्विवर्तकञ्च सम्यग्दर्शनादिकमिति निर्णयः ।
 आत्मनः ज्ञानादिनृकसम्भावमकथनेन दोषसम्भावनाधेयः दोषस्य सादाचित्त्यमादिकथनं ।
 अचिकित्तवादनिराकरणं । अथ सर्वदुर्भवात् निर्दोषो बुद्धिः आदिरोधिवचनत्वात्, तथा

अथवा कृत्रिमाकाशविशेषवती भवति तद्विमतनकाका प्रकाशेन अथावभावादिवादि-
 प्रकारेण तस्य विर्भावमादिकीर्तयन्तुकेन चर्चयेत् परमाद्येति विवक्ष्यं । भावभावप्रकाश-
 यत्वं । बोधकत्वविशेषत्वं । तथा च यन्मतेनभावमिच्छेतामां कृत्स्नकर्तृविशेषीची बोध इति
 विवक्ष्यं कथ्यं । पूर्वमन्त्रेणभावादिविवक्ष्यन्तुकेन चाभौकजनकत्वम् । ज्ञानत्रेणमैदिविवक्ष-
 यत्वेन बोधाकारादिवनकायत्वं । भूतचेतनयोर्भिन्नत्वञ्च ज्ञानिकत्वम् । हेतुहेतुत्वमैदिविवि-
 त्तवत्त्वायत्वं । संसारस्य अथावभावादिवादकत्वमन्त्रेण विवक्षादर्शनादितिप्रमादकवाच्योभावां
 यन्मन्त्रुमकत्वम् । ज्ञानादीनामाकाशभावकत्वमन्त्रेण चाज्ञानकत्वम् । भावभावकभावमि-
 कत्वप्रत्ययेन अविभावावकाशविशेषत्वं । चात्रियसोपावादिक्त्वम् । आत्मनोऽनर्थःपरधुमानां
 तुकादीनां चेतनमन्त्रवत्त्वायत्वं । अथ बोधादिवनकायत्वं । कथयेद्भादियत्त्वमन्त्रादिनां चीन-
 ज्ञानां जनकत्वम् । प्रत्यक्षप्रमादिविशेषत्वं । ज्ञावाचयवकत्वम् । यत्कीर्तितनानुकारेण विवक्ष्या-
 नादिवकत्वमिकत्वम् । पुष्पापानिकत्वम् । अथ मूल्यवादादिवकत्वम् । उपादेयवादकत्वम् । नायै-
 काववादकत्वम् । यत्तुनामानवादवत्त्वायत्वं । अद्वैतवादकत्वम् । प्रामभावादिवदवत्त्वा-
 यत्वं । अथ चीनतनमादिवकत्वम् । नैवाविकसीजनप्रानभाववादकत्वम् । मन्त्रप्रमादिविशेषत्वं ।
 अथ जीवात्कादिवनकायत्वं । मन्त्राणां अविनमवादवत्त्वायत्वं । यत्कीर्तितनवादकत्वम् ।
 रक्तजलादकत्वम् । इत्यादिवनमन्त्रुत्वंविदिविवक्ष्यं । मायोपमाः कर्मोपमाश्च यत्वं भावा
 इति चीनतनकत्वम् । निर्विकल्प्यदर्शनादौ काकाकाशवादकत्वम् । वृत्तमहीत्यावकाश्यादि-
 विशेषत्वं । तस्य अविभावावादिप्रत्यक्षमन्त्रकत्वम् । अद्वैतवादकत्वम् । मित्तमैकाववादप्रति-
 शेपकीर्तनं । प्रत्यक्षिज्ञानकत्वविशेषत्वं । कार्यकारणकत्वमिकत्ववादित् । इत्यर्थः। कयोः
 भावात्मनिकत्ववादित् । कृत्स्नत्वमन्त्रकत्वम् । प्रमाकाशादकत्वम् । संवेदकत्व जीववत्त्वमि-
 कत्वम् । जीवत्वकादिवनकायत्वं । परमाकुवादसंत्वायत्वं । दैवपुद्गलकारचोदमयोरेव निहितयोः
 चक्षुमन्त्रमनिकत्वम् । पुष्पापमेदाम् दैवस्य दैविमनिकत्ववादित् । तस्य पुष्पावाचयवत्त्वमि-
 कत्वम् । विवक्षादर्शनादितिप्रमादकवाच्योभावां यन्मन्त्रुमनिकत्वम् । संक्षेपेदिवनकायत्वं ।
 जीवस्य मन्त्रमनिकत्वम् । ईश्वरस्य अमन्त्रिनिगकारवत्त्वादिवादकत्वम् । अतो यत्कीर्तितनानु-
 ज्ञानेन इतीरादिकार्यजननमितिमनिकत्वम् । केवलाज्ञानप्राज्ञानां चित्तमनिकत्वम् । यत्तुनकाका अ-
 नैकावमन्त्रवत्त्वायत्वं । यन्मन्त्रदर्शनज्ञानादिवनकायत्वंविदिविवक्ष्यं ।

Bhagavati-vṛitti. A Sanskrit commentary on the Bhagavati Sūtra, a Jaina work in Māgadhi on *Vivāda-prajñapti*—or unfailing knowledge—i. e., knowledge leading to absolute emancipation. The codex comprises only the fifth or last book. Anonymous.

Beginning. अथ भगवती चरननमनसवर्णनां चर्चाः परमेश्वरमनीषमनीषमिव शिषं ।

शिवं शिवकरं करकवरेतं नीलजिह्वं शितरिपुं श्वनां श्रवैवि ॥ १ ॥

ममा नीलसंभावाय नीलये च सुवर्णये ।

उन्माद्यनीलहरेर्भी वाचै कर्मविद्वत्तया ॥ १ ॥

रतहीकापूर्वीं जीवाभिरवादिदृष्टिसेवाय ।

संशोच्य पञ्चमाहं पित्रोमि विद्येवतां किञ्चित् ॥ १ ॥

End.

पुस्तकसेलकलता मन्त्राकाराः प्रकटायांशेवि च बाष्पानां ।

Colophon. इति भगवतीविशेषवृत्तिः समाप्ता ॥

विषयः । भगवतीसूत्रपञ्चमाहस्य बाष्पानां ।

No. 2044. काव्यकौमुदी । Substance, country-made yellow paper, 14½ × 3 inches. Folia, 52. Lines, 5 on a page. Extent, 765 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Kāvya-kaumudī. A concise treatise on rhetoric. Anonymous.

Beginning. मन्त्रकृद्भिरनुमिचन्मन्त्राभारवादि ।

वैकीक्यमन्त्रारम्भमूलकभाष मन्त्रये ।

End.

मया च दृष्टी । ये बाष्पाणि विकल्पन्ते कलान् कार्त्तव्यं पञ्चनीति ।

Colophon. इति काव्यकौमुद्यां मन्त्रार्थोक्तद्वारविकरवं श्लोकः परिच्छेदः ।

इति काव्येयकलार-मुक्तदोषप्रकाशनी ।

वागोदयानु कथेतः कुमुदं काव्यकौमुदी ।

विषयः । अथ काव्यकल्प मुक्त-दोषाक्तद्वाराणां विकरवं ।

No. 2045. वैदिकजिह्वार्थविशेषनम् । Substance, country-made paper, 12½ × 5½ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent, 150 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Vaidika-līnārtha-vivechana. A disquisition on the use of the potential mood in the Vedas. The codex is incomplete, and the author's name cannot be made out.

Beginning. यत्तत्पाशेनमात्रेण पदवाच्यवस्तुद्वयं ।

प्राप्यते तमसं बन्धे मोविन्दं भक्तवत्सलं ॥ १ ॥

समस्तजगत्समस्तसुखसमस्तसुखप्रिये ।

समस्तकविषं वन्दे महिमानन्दकविषं ॥ ९ ॥

इह सप्त परमहंसजिह्वेभ्यः भगवता ओमनिष्कविना चयतो धर्मजिह्वेभ्यः हिना हादस्य
 चक्षुषेभ्यः धर्मो विचारितः । तत्र वेदेन प्रयोगवद्भिः विधीयमानैः चर्चा धर्मः । यथा याज्ञादिः ।

End. **आचार्यशिक्षणवामनावभिताना भवत्ये**

Colophon. इतः परं अक्षितं ।

विषयः । दमेनेत्यत्र प्रत्ययगतसिद्धभावेन पृथक्प्रवृत्तानुसूतत्यापारकपाथाः आत्मीयाभा-
वायाः प्रतीयमानत्वमित्यादिविवेचनम् ॥

No. 2046. **शादीरकमीमांसाभाष्यविवरणं, वा प्रकटार्थः ।** Substance, country-made paper, 10 $\frac{1}{2}$ x 4 inches. Folia, 119. Lines, 15 on a page. Extent, 10,500 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

S'ārīraka-mīmāṃsā-bhāṣhya-vivarana alias **Prakāśārtha**. A gloss on Śaṅkara's commentary on the Vedānta-sūtra. Anonymous.

Beginning. मत्तं ज्ञानमननं यत् कृत्वा सुखविपश्च ।

नित्यमन्नं परं ब्रह्म भवामि तद्वत्तं मदा ॥

ज्ञात्वापि यस्य बहुकायमधिष्ठातेन

वाङ्मनसश्चमनया परितापिधेताः ।

तन्मोपनापहरणाय मयेह भाष्ये

प्रःगभ्यते विवरणं प्रकटार्थमेतं ॥

End.   शुद्धं ब्रह्मः स्वयं नित्यमखरं परमं परं ।

निष्ठामि क्व क्व मच्छामि जगदःपरिमं मया ॥

Colophon. इति श्रीमच्छास्त्रीरत्नमालायाश्चिखरणं प्रकटार्थे श्रीमन्नृपाध्यायस्य
चतुर्थः पादः । समाप्तः पन्च इति ।

विषयः । शरीरकमीमांसाभाष्यभाष्यम् ॥

No. 2047. शिवार्कोदयः । Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 333. Lines, 11 on a page. Extent, 9,550 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Sivārkodaya. A metrical gloss on the metrical scholia of Bhaṭṭa Kumārila Svāmī, on Śaṅkara's commentary on the Mīmāṃsā Sūtra of Jaimini. By Gāgā Bhaṭṭa *alias* Viśveśvara Bhaṭṭa, son of Dinakara, grandson of Rāmakrishṇa, and great-grandson of Nārāyaṇa Bhaṭṭasurī.

Beginning. चाद्येऽथाये अर्कमार्गं प्रसाधं मानाधीना मेवनिर्दिश्यते च ।

चाद्ये पादे मानताद्येदयानामङ्गा वाचस्पत्येवादिभावे ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीमन्नारायणभट्टकृष्णनृश्रीमन्नारायणभट्टादिकरतुलनाभा-
भट्टकृतः शिवार्कोदयः समप्तः ॥

विषयः । शिवार्कोदयः । चाद्येऽथाये अर्कमार्गं प्रसाधं मानाधीना मेवनिर्दिश्यते च ।
चाद्ये पादे मानताद्येदयानामङ्गा वाचस्पत्येवादिभावे ॥ १ ॥

No. 2048. मीमांसाकुसुममञ्जलिः । Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 439. Lines, 8—9—10 on a page. Extent, 11,264 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Mīmāṃsā-kusumāṅjali. A scholia on the Mīmāṃsā Sūtra of Jaimini. By Gāgā Bhaṭṭa *alias* Viśveśvara Bhaṭṭa, son of Dinakara Bhaṭṭa. The codex is very defective.

Beginning. त्रिभिर्ब्रह्मणु । बन्धे बन्धकमारब्धातिरुनेऽचारिकपक्ष ।

छतराधापरिचरको चरको कदलानिधेः सुखेः ॥ १ ॥

सारं यत् कृतिश्चिरसां सुखापं दक्षणेऽवस्थां ।

नत् कोऽस्त्ववस्थां शिवापायमयो बन्धे ॥ १ ॥

उभारुहेऽनदो लक्ष्मीनारायणाय ।

प्रभादिवाकरवमो पितरो ममप्राप्तये ॥ १ ॥

मीमांसासूत्राणामवधिनिर्णयः ।

गीरामवादनमो वासेन दिमः कृतार्थवत् ॥ ३ ॥

विश्वेश्वराय नमः ।

कृतिः करोतु कृतिनां हृदये वासनादरात् ॥ ५ ॥

साक्षात्सन्निवासेनादानसंस्मृत्यानां तत्कारनिवृत्तये । पूज्येभ्यो विधिनिवेद्येभ्योऽ-
 न्येन साक्षात्सेन विद्येयवर्षे च प्राप्ताये दिने चतुर्थाष्टमित्येव भाष्यकारेण प्राप्तायां प्रतिपाद्यते ।

Colophon. एति श्रीभाष्यकमहर्षिभक्तकृतमुद्रामात्रापरमात्मकविश्वेश्वरमहर्षिरचिते
श्रीभाष्यकमुद्रामात्रा इत्यमरायावसानम्: वादः ॥

विषयः । भीमासाहस्यव्यापारं । पुस्तकमिदं प्रथमे मध्ये चरमे च अर्णितं ।

No. 2049. महारामाख्यं वा बाहिररामाख्यं, बाहिरुतात्पर्यप्रकाश-
नामटीकावहितं, उत्तरार्द्धं । Substance, country-made paper, 15½ x 9 inches.
Folia, 1,509. Lines, 16 on a page. Extent, 75,000 ślokas. Character,
Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India.
Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Mahārāmāyaṇa alias **Vaśiṣṭha-rāmāyaṇa**. A version of the history of Rāma, distinct from that of Vālmīki. Usually attributed to the sage Vaśiṣṭha, but probably of a much later date, and founded on the work of Vālmīki. The work is divided into two parts, of which the first treats of the history of Rāma, and the second expounds, in a dialogue between Rāma and Vaśiṣṭha, the principles of the Yoga doctrine as the most approved means of final emancipation. In this respect it appears like an imitation of the Bhagavadgītā. The leaning of the former is more in favour of the Yoga, and that of the latter in favour of the Vedānta ; but in neither case is the following faithful.

Beginning. चणमचयमनापनकमलानिंदुबदोषवद्वितीयं पुं० ।

निबन्धविषयसहितं स्वयत्कृतमाचारिकमिति विश्वविद्यालयमनाः ॥ १ ॥

अनिष्टहितममसाधीदमसुदिनेनप्रतिजटयितव्योमात्रानविद्यात्प्रकारं ।

कमपि निवमवायोरदुभौमाव्यमकाःसुरमविमवक्यं वावकयोदरात् ॥ ९ ॥

मन्त्रप्रतिपादितमने। ह्रस्वस्य विष्णुं शिवं ध्यात्वा तत्र प्रणिमन्त्र्य। रक्तपादकटाक्षं ।

अपेक्षारंजितं मणिभिर्मणीनः स्वोभसुखवर्ति प्रसन्नवदनः ॥ ६ ॥

विभुनवायवस्तत्त्वतोदका वदन्वानवादीषुहोदका ।
 सुखमनुद्विष्टितकरकेनरी वरकनसु वदा नरकेनरी ॥ १ ॥
 दधे वराचवस्तवायवसु वागे वा पुस्तकस दधती विधिनेयवेवा ।
 वा वारदःजनयना नरदिन्दुयोभा जावा लवा वरतु मे वदवान्कार्द ॥ १ ॥
 वे वेवाचि वरका येजंनदिहं प्रयोनिनं चेहने
 वेवेवापनते नुतिनुतिमुयो धर्माः व वर्योदधः ।
 वे काचं कस्तयनि वे व वरमस्तन्वीतिरावीपना-
 वे कस्त्येव्यनवा मयन् वृदि मे वेवाचिनीमानवा ॥ १ ॥
 वस्त्येव्यनिहं व तमेवरद्विनेदार्थकारावतनुद्विष्टित ।
 वाचीभुवाविहमभीहमिहै तं वस्त्येव्यादिमुहं प्रपदे ॥ १ ॥
 वदाव्यावतपायिनां प्रतिपदं तत्त्वं सुवा नीरवा
 वदाव्याव्येविचारकादधिमतः कर्मोऽपि काराव्यर्थ ।
 वदावीविमदाकपूर्वतमसां तुल्यं जगत् सूक्तवत्
 तथै वीनुरवे वसिष्ठमुनये नित्यं नमस्तुभ्यं ॥ ८ ॥
 वस्त्याव्येप्रविता जगत्तुवचिता सा वेदमाता वरा
 वचमे तपसा वसे सुरजगन्म्यान् विष्टचुर्जगत् ।
 तं वेवाव्युनिधिं तपस्विमुकुटालकारविष्णुमार्गं
 विष्णुमिषममिं वरकनमनघं अथो नम याव्यर्थ ॥ ८ ॥
 नुत्वा वस्त्येव रामः प्रकटितमहिमा वन तथै वसिष्ठः
 वः कीनां वस्त्येव्यामिव सदसि पुनः कस्त्युदां किकाःदात् ।
 वदावी मेवमूकं जगन्मि जगदावन्दमन्दोदद्वैम्भी
 तथै वाचीकये वीनुरतमनुरवे अदिभावेर्जताः ॥ १० ॥
 पूकावन्दस्तभाःवस्त्येव्यनचितकमे मायभोपातकायः
 कावःश्रादुदिधीर्जगन्मनवरतं मोहवहे निमग्नं ।
 वाविष्णुमार्गंविष्टं वरिरपि कजयन् विष्टभावं वितेने
 वः संवादेव वस्त्यावतजगन्धिमसुं रामचन्द्रं प्रपदे ॥ ११ ॥
 विद्याभिः वस्त्येव विपुता नित्यवती वेवां मुक्तं भागती
 वस्त्येव्येव्येवमाचिभिः स्त्रिरमयो तद्वस्त्य येवां वृदि ।
 वादावीवस्त्यामिता वस्त्यं तीर्थं जगं सम्यदः
 वीनमंजुकरलतीतिविहितान् वीनदुर्गुक्तान् भजे ॥ १२ ॥
 वीः भविनेन वरने वदवस्त्य रातवस्त्यो मयं नमभरं वरकनते व ।

[illegible]

मू० । यतः सर्वान् हि भूतानि प्रतिभानि चित्तानि च ।

तच्चैदोपपन्नं धार्मिकं तस्यै पश्चात्ताने जगः ॥

End. यत् सर्वं वस्तिदं ब्रह्म तज्जलानि तिष्ठ(?)सुदं ।

श्रुत्वा श्रुद्दीर्यते सान्नि तस्यै प्रसाद्यते नमः ॥ १५ ॥

Colophon. इति श्रीमहाराजायसे निर्वाहप्रकरणे उत्तरार्धे बाणकाण्डे लोकोपाख्ये देव-
ज्ञानोक्ते स्तुत्याचष्ट्या संवितायां वारिष्ठे ब्रह्मदर्शने श्रीकृष्णोपरिब्रजिततमः पद्यः ११६ ।

सम्यक्चेदं निष्केशप्रवरवसुनराजमिति त्रिवं

टी० । वाक्यपण्याहसिः बोध्यं सदा भक्त्या समर्पितः ।

धियः प्रेरकयोः श्रीमच्छिवयोः श्रीपद्मयोः ॥ ४ ॥

इति श्रीवामिष्ठनाथ्यप्रकाशे मिथ्याप्रकरणे उत्तरार्धे षोडशोपरदिप्रतमः सर्गः ११९

इति श्रीमत्परमहंसपरिभाषकाचार्यश्रीधर्मश्रमरत्नतीर्थाद्विष्णुश्रीरामचन्द्रश्रमरत्नपूज्याद्विष्णुश्रीमहाधर्मश्रमरत्नत्याज्जिज्ञोः जिज्ञोष आत्मव्योमेन्द्रमिश्रका विरचितः श्रीवाग्निहोतामर्थ-
प्रकाशः सप्तमः इति ॥

विषयः । वाग्निहोत्रादेशाख्यानं । वाग्निहोत्रादेशे तु रामवाग्निहोत्रंवादिन निम्नांशमोच-
निरूपयत् ।

No. 2050. ईश्वरगीताभाष्यम् । Substance, country-made paper, 11½ × 3¼ inches. Folia, 105. Lines, 9 on a page. Extent, 3,120 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

I'svaragītā-bhāṣhya. A commentary on an episode of the Kūrma-purāṇa. By Vijnāna Bhikṣu. In this episode Sūta expounds to the sages assembled in the Naimisha forest the principles of the Vedānta doctrine. It is obviously an imitation of the Bhagavadgītā, but it differs from its archetype in dwelling exclusively on Vedāntism, instead of mixing it with the Sāṅkhya and the Yoga doctrines. The text has already been noticed, see vol. I, p. 257.

Beginning. যে সাধনা শিষ্যব্রত বিদ্যমান বিদ্যমন্তে। প্রথম বক্তব্যঃ (মহর্ষেঃ) শাস্তা ।
 বক্তব্যঃ শিষ্যব্রত ব্রহ্মবিদ্যমন্তা বা বেদব্রহ্মণ্যে শুদৌ শুদবেশ্বরঃ।
 ব্রহ্মবেদান্তসারার্থবোধিকা শাস্তিকৃতং ।
 শাস্ত্রীশ্বরমীনাশাস্ত্রো বিজ্ঞানভিষুকঃ ।
 রঘোব শ্রবণমীনাশাস্ত্রার্থবোধিকা বাক্যনি ।
 ব্রহ্মাদিভেদশাস্ত্র মীনাশাস্ত্রার্থবোধিকা ॥

শাস্ত্রার্থবোধিকা ব্রহ্মবেদিকা ব্রহ্মাদিভেদশাস্ত্রার্থবোধিকা শাস্ত্রার্থবোধিকা ব্রহ্মবেদিকা
 দিষ্ট তদেতন্ম কৃতমন্তাপ্রবক্তব্যঃ। ব্রহ্মবেদার্থো ব্রহ্মবেদার্থে বিদ্যমানঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ।
 ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ।

End. শাস্ত্রার্থবোধিকা ব্রহ্মবেদিকা ব্রহ্মবেদার্থো ব্রহ্মবেদার্থে বিদ্যমানঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ।
 ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ।

Colophon. ব্রহ্মবেদার্থো ব্রহ্মবেদার্থে বিদ্যমানঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ।
 ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ।

বিষয়ঃ। ব্রহ্মবেদার্থো ব্রহ্মবেদার্থে বিদ্যমানঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ।

No. 2051. প্রশ্নোপনিষদাশোকঃ। Substance, country-made paper, 11½ × 3½ inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent, 54½ slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Praśnopanishadāloka. A gloss on the Praśnopanishad, one of the Upanishads of the Atharva Veda. By Vijnāna Bhikshu. The text along with the commentary of Śaṅkara Āchārya and the gloss of Anandagiri has been printed twice, and the text has been translated into English by Rājā Rāmamohan Rāya, Dr. Roer, Bābu Rājnarain Bose and others.

Beginning. ব্রহ্মবেদার্থো ব্রহ্মবেদার্থে বিদ্যমানঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ।
 ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ।
 ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ।
 ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ।
 ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ। ব্রহ্মবেদার্থঃ।

End. प्रज्ञाविद्यावन्द्यदायकं न मनस्यर्चयति न मन इति दिव्यचर्म वनाग्रार्थः ।

पद्यः प्रज्ञाः ।

Colophon. इति विज्ञानमिदं देहाकाशोक्ते प्रज्ञाविद्यावन्द्यः कः वनाग्रः ।

विषयः । प्रज्ञाविद्यावन्द्यः ।

No. 2052. शास्त्रदीपिका । Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 388. Lines, 9 on a page. Extent, 9,871 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Sāstra-dīpikā. A commentary on the Mīmāṃsā aphorisms of Jaimini. By Pārthasārathi Miśra. The codex is very corrupt and defective.

Beginning. पुत्रप्राप्ता प्रजनपुनोऽनर्थक इति विरोधापत्तेः । ननु ।

End. तदेवं कुतश्च यदपि च निषिद्धं पिबति च
तथा प्रत्याज्जातं विविधमिदं वाच्यं यदुच्यते ।
अतस्तन्मन्त्राभ्युपययिषिरिति वनेव (?) नु
प्रयोगे वनाः (?) अत उपरिचिन्ता प्रकुरते ।

Colophon. इति श्रीवाचस्पत्यारविमिश्रविरचितायां शास्त्रदीपिकायां द्वावन्त्र्याध्यायव्याख्याः पादः समाप्तः ।

विषयः । श्रीवाचस्पत्यारविमिश्रविरचितायां शास्त्रदीपिकायां द्वावन्त्र्याध्यायव्याख्याः ।

No. 2053. स्कन्दपुराणीय-अम्बिकाखण्डः । Substance, foolscap paper, 13 × 8½ inches. Folia, 232. Lines, 16—17 on a page. Extent, 11,740 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Ambikā-khaṇḍa of the Skanda Purāṇa. A part of the first or Māheśvara khaṇḍa of the seven divisions of the Skanda Purāṇa. The codex assigns it 216 chapters, and their contents are as follow :—1, Birth of Kārtikeya ; 2, Abstract of the work ; 3, Origin of the Naimisha forest ; 4, Prājāpatyaśhisheka ; 5, Birth of Rudra ; 6, Lopping off of the heads of Brahmā ; 7, Restoration of the heads ; 8, Devas' visit to Rudra ; 9, Birth of Suvarṇāksha ; 10, Curse on Daksha ; 11, Penance of Umā ; 12, Alligators (?) ; 13, Marriage of Umā ; 14, Praise of marriage with Ś'iva ; 15, Benediction on Vasishtha ; 16, Birth of Ś'akti, son of Vasishtha ; 17,

Curse on Kalmásapáda ; 18, Rákshasa sacrifice ; 19, Dispute between Vasishṭha and Viśvámitra ; 20—24, Story of Nandi ; 25, Marriage of Śiva ; 26, Umá's request ; 27, Gift of cattle, gold &c. to Śiva ; 28, Worship of Śiva ; 29, Kuvera's benediction on Pañchachúḍa ; 30, Praise of Benares ; 31, Do. of Dadhicha ; 32, Destruction of Daksha's sacrifice ; 33, Birth of Vṛisha ; 34, Benediction on Upamanyu ; 35, Do. on Sukeśa ; 36—48, Description of various hells ; 49, Philosophy expounded by Yama (*Yamagītá*) ; 50, Mutation of creation ; 51, Praise of Sukeśa ; 52, means of escaping from hell ; 53, Penance of Durgá ; 54—56, Brahmá's benediction on Durgá ; 57, Story of the seven fowlers ; 58, Kingdom of Brahmádatta ; 59—68, Story of Kauśika ; 69, Hara and Párvati's tour to Mandára ; 70—71, Story of Narasiṅha ; 72, Birth of Skanda ; 73, Do. of Andhaka ; 75—76, Story of Īiranyáksha ; 77, Sacrifice of the Asuras ; 78 to 106, Wars of the Devas and Asuras ; 107—108, Story of Varáha ; 109, Departure of Mahádeva to Sumeru ; 110, Fruits of gifts ; 111, Penances ; 112, Duties of women ; 113—115, The churning of nectar ; 116—121, Legend of the Dwarf incarnation ; 122, Destruction of Sriṅhikeya ; 123, Story of Hariśchandra ; 124, Story of Paraśuráma ; 125, Worship of Vasudhá ; 126—128, Story of the descent of the Ganges ; 129—148, Wars of Devas and Asuras ; 149—151, Story of Párvati's accepting an Áśoka tree for a son ; 152, Śiva expounds Dharma ; 153, Story of Śiva's throat becoming blue ; 154, On the propriety of rubbing ashes and dust on the body ; 155, On Śiva's dwelling on burning grounds ; 156, An offering of aromatic waters to Śiva ; 157—159, Sacred edifices ; 160, Feasts of Bhairava ; 161, Birth of Vináyaka ; 162, Birth of Skanda ; 163, Devas repair to behold Skanda ; 164, Mátṛis deputed by Indra to assassinate Skanda ; 165, Battle between Skanda and Indra ; 166—169, Skanda appointed generalissimo of the army of the Devas ; 170—173, Destruction of Tárakásura ; 174, Indra's address to Skanda ; 175, Destruction of Mahisásura ; 176, Thrones of Maheśvara ; 177, Hymns in praise of do. ; 178, Story of the messengers of Yama and Saṅku ; 179, Account of Kálanjara ; 180—181, Story of reviving Yama ; 182, Temples for gods ; 183, Story of Bhadreśvara ; 184, Fruit of reciting the name of Mahádeva in a Deodar forest ; 185, Temples of gods ; 186, Benediction on Maya ; 187—195, Legend of Tripura ; 196—197, Description and revival of Krauncha ; 198—200, The wars of Pralháda ; 201—206, Story of Himavat and the clipping of his wings ; 207—216, Story of Pralháda's wars with Náráyana and its consequences.

Beginning. चक्ष्मात्मनः सकलचन्द्रनिधैः सह दत्ताः सर्वोत्तमाः सकलनिर्भूतमोक्षवीती ।

विज्ञानि वाग्वत्तु ज्ञेयानिधौ समागौ देवी च सा कमलिनी वरदाङ्गुल्यः ॥

जगः परमदेवाय चैत्रकृतिजितात्मने ।

सर्वतो योऽनकपाय संसारसारचेतने ।

स्त्रिजिह्वोऽधर्मोक्तं कर्णे चर्चे पुरारिणे ।

महर्षिज्ञाय पुराणाय महादेवाय श्रीमते ।

प्रजापदेर्भवायने महाकालिन्दिमन्त्रने ।

प्रधाने परमे पुष्टे मन्त्रोऽसौ लोकवर्धनि ।

मुनयः संजितास्मानकपथा श्रीचक्रकायाः ।

नीलसंज्ञायनाथाय पौर्णमास्यां जगत्त्रिकाः ॥

पौराणिकमवस्थानं कृतं सत्यवरायणं ।

ज्ञानमस्मिन् सदातीर्थे प्रकाशाद्यमुपागतं ।

दत्ता ये कृतमायान्त्रं चरयोऽहं हृदयानताः ।

साक्ष्योऽयमसर्वार्थं तयोऽयं समकल्पयन् ।

स प्रथमं ततः सर्वान् कृतस्त्वान् मुनिपुङ्गवान् ।

प्रदत्तमायनं मेमे सर्वार्थोत्तमात्मिनः ।

तमासीममवस्थानं मुनयस्ते समाहिताः ।

मन्त्रस्यैव पुराणीनां त्रैलोक्यारण्यविनः ॥

कथितं भरतास्त्रान् पुराणस्य पुरा मया ।

तेन नः प्रतिभापितं साक्षात् सत्यवर्णीतुमः ॥

सर्वोत्तमवरायणः सत्यवर्णवरायणः ।

द्विजपूज्यारतो नित्यं तेन श्रद्धा जगत्सर्वं ।

भारतास्त्रानसहस्रं पुराणाद् यद्विनिश्चये ।

मया श्रद्धाभि वै जगत् कर्तुंकेवलं श्रीमतः ॥

End.

वै श्रुतीनामुपाः सर्वे सकलानो महापुराः ।

मुनैश्चन्द्रप्रतिभापयै—बभूव भूरतितरां सुदुर्जना ॥

Colophon. इति चन्द्रपुराणे एकाशीतिपाठ्यां कथितायां निष्काशस्ये प्रकाश-

नारायणीये इन्द्राजगत् समान् । समाशीत्यन्यथाकथास्योऽयम् ।

विषयः । अथ १ मे अध्याये, कर्तिकेचोद्भवप्रश्नः । १ टे, जगत्प्रवृत्तिः । २ टे, वैशिष्ट्य-
निरूपणं । ३ टे, मन्त्रस्यः प्रजापत्यनिरूपणः । ४ टे, देवीपूजाः । ५ टे, मन्त्रस्य निरूपणं देवदत्तम् ।
७ टे, कथासंक्षेपम् । ८ टे, देवैः इन्द्राजगत्प्रवृत्तिः । ९ टे, उपर्योक्तान्यनिरूपणं । १० टे, दत्त-

[illegible]

१५१, पार्यत्या पुनर्मन्त्रोक्तयोः परिपञ्चयत्तान् । १५२, श्रुतिर्वा चर्चयत्तत्त्वम् । १५३, महादेवकथया विप्रातीक्षितकथम् । १५४, महादेवः कथं विष्णुमन्त्रं इति पार्यन्तीप्रश्ने त्रिवे-
नर्त्त । १५५, अमृतप्रभावाय कथं श्रुमानवधिम् इति पार्यन्तीप्रश्ने त्रिवेनर्त्त । १५६, कुम्भ-
जहादिना त्रिवेनोपपन्नकथम् । १५७, १५८, १५९, पुष्पावनकथम् । १६०, मेरुवोन्मूलकथम् ।
१६१, विनायकोत्पत्तिः । १६२, कालोत्पत्तिः । १६३, कालदर्शनार्थं देवादीनामात्मनश्चत्तान् ।
१६४, कालविनाशार्थं इन्द्रोक्तमात्मनश्चत्तान् । १६५, कालेन सप्त इन्द्रोक्तं युज्यते । १६६-१६७,
कालस्य देवदेवापत्तिविवरणम् । १६८, कालाभिदेवकथम् । १६९, कालाभिदेवकथावैधः । १७०,
१७१, १७२, १७३, नारदादुरवधिविवरणम् । १७४, कथं प्रतिदृश्याम् । १७५, महिषासुरवध-
विवरणम् । १७६, महेश्वरनाम्नि । १७७, महेश्वरकृतिः । १७८, श्रीपादुर्ध्वं सेनमानेनुमात्रतायां
यमद्वितायां मधुकर्षेण प्रत्याख्यानम् । १७९, काकुत्थायतनवृत्तान् । १८०, १८१, वनमञ्जीवनवृ-
त्तान् । १८२, देवायतनोद्देशः । १८३, भद्रेश्वरकथम् । १८४, देवदायकने महादेशवासिनाकाका-
वर्णम् । १८५, चायतनवर्णम् । १८६, मयवरदानम् । १८७, निपुणवर्णम् । १८८, -१८९, चण्डा-
शीत्यधिकमताध्यायान् पञ्चमवत्यधिकमताध्यायपर्यन्तं विदुरवधवृत्तान् । १९०, श्रीवधवर्णम् ।
१९१, श्रीवधवर्णम् । १९२, १९३, प्रह्लादयुधम् । १९४, प्रह्लादविजयः । १९५, चिमन-
वधवर्णम् । १९६, त्रिवेनकम् । १९७, १९८, त्रिवेनकथ्येवृत्तान् । १९९, मेघोत्पत्तिः । २००,
पञ्चकोटवृत्तानामवधकथम् । २०१, २०२, नारायणेन सप्त प्रह्लादयुधोद्देशः । २०३, अनुज्ञा-
वधवृत्तान् । २०४, नारायणेन चण्डकथिवर्णम् । २०५, प्रह्लादामरः । २०६, परमदेवतवधम् ।
२०७, दानवैः सप्त देवानां युज्यते । २०८, प्रह्लादवधवर्णम् । २०९, अदुरवधोत्पत्तिविव-
रणम् । २१०, प्रह्लादनारायणकथये इन्द्रात्मनश्चत्तान् ।

No. 2054. यतीन्द्रमतदीपिका । Substance, country-made paper, 13 x 5½ inches. Folia, 25. Lines, 11 on a page. Extent, 937 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1894, Sk. 1759. Place of deposit, Calcutta, Government of India; also another copy at Berhampur, Bābu Rāmadāsa Sena. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yatindramata-dīpikā. A summary of the dualistic form of the Vedānta doctrine. By Śrīnivāśadāsa, son of Govinda Āchārya. The work is divided into 10 chapters, and treats of (1) Perception; (2) Inference; (3) Testimony; (4) Nature; (5) Time; (6) Eternal attributes; (7) Intellect; (8) Created beings; (9) God; and (10) Immateriality.

यतीश्वरं प्रणम्यः च वेदाभ्यासं मयःशुभम् ।

करोमि वासुदेवायं यतीन्द्रमतदीपिका ॥ १ ॥

[illegible]

इति विविधविधिषु मानमेव प्रकाशं यन्मन्त्रद्वयद्वयेऽपि ।

यतिर्पतिमत्तदीपं वेदवेदान्तमारं न भवति मतिमान् यः सत्कटाक्षैककृपाः ॥

[illegible]

विषयः । श्रीमद्भारतव १४ चिद्विचिद्विज्ञादेनं तत्त्वं इति प्रतिपादयतां आद्य-वेदाद्य-
न-उपदेव-साधवि-प्रमाणान्दि-द्विवि-पार्थ्य-शेपरःकुत्रवाःप-याकुन-३, निपतीकरप्रधनीनां सता-
मुपारेव वाक्योपाधं संशेपते। इत्यभिः परिच्छेदैर्वैदान्तमतान्तर्यं कथनं । तत्र १—ने परि-
च्छेदे, प्रत्यक्षानिकपथं । १-ये, चानुमाननिकपथं । १-ये, प्रत्यक्षनिकपथं । ४-ये प्रकृतनिकपथं ।
३-ने, कालनिकपथं । ४-ये नित्यविभूतनिकपथं । ०-ने, बुद्धिनिकपथं । ८-ने, स्वीयनिकपथं । ९-ने-
ईदृशनिकपथं । १०-ने, चन्द्रनिकपथं ।

No. 2055. दीपिकावलि : Substance, country-made paper, 9 x 11 inches. Folia, 42. Lines, 8—10 on a page. Extent, 1,030 slokas. Character, Nāgara. Date, Sm., 1785. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Dīpa-prākāśa. On dedication of lighted lamps to the goddess
Rājardjivari according to Tántric rules. By Premanidhi Sarmá.

Beginning. चमपावन)येसरकरके सुन्दरनरी

चरीभूतोऽरातिवसममहामानमने ।

चरी मर्त्यामर्तासुखमनरीभूतचिपका-

दरीदाहप्रवामिच अपति दीपाकाचरिः ॥ १ ॥

End.

चमोऽसोमनरी चनी मृचवनी माना विदोऽनापति-

मोमनेमिभीति पन्थकुसुमः कुमोचसो मन्थः ।

सुपाचं कनवीर्यजाकनरहं भूधमसोवन्थ-

हन्थानन्दमेऽमना निवसता दीपप्रकाशः कनः ॥

Colophon. इति श्रीमणिभिर्भूमिर्भित्तो दीपप्रकाशः सम्पूर्णतामवसन् ॥

विषयः । तन्मोक्षमिथमेव श्रीराजराजेश्वरोऽस्मकदीपदानविधिकीर्तनं ॥

No. 2056. शब्दप्रकाशः वा दीपप्रकाशटिप्पणम् । Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 120. Lines, 10 on a page. Extent, 3,210 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Śabdaprakāśa alias **Dīpaprakāśa-tippaṇa**. A commentary on the work noticed under the last preceding No. by the author himself.

Beginning. प्रकथेददेवं शिवादेरपीहप्रहं राखर(जेसरकां रनेत्रं ।

सदीपप्रकाशखिलखिलप्रकाशं तन्मोक्षय वाङ्मनुरोचान् ॥ १ ॥

अथ मानातन्मन्थोचमनहावन्थादिकरकछेदवारचारेव श्रीराजराजेश्वरोऽपासकमन्थो-
चरीमोषकारादिद्वारा श्रीसिद्धदेवोपासनाप्रसादमाकाङ्क्षमानो दीपप्रकाशनामानं सप्तदीप-
प्रकथनवाच्यं शिवादेरपीहप्रहमाहूँलविनीकृतमन्थोविषयसोक्तमनुशासकं च
विश्वोर्षुसमन्वितप्रतिपत्त्यप्रत्युत्पन्नविध्यमार्थं संहदेवस्य दीपप्रवचना तदाकनका कर-
काधिकतर् प्रसादकमन्थमिमेव दीपप्रकाशनिर्माणे दीपाककनथैव करकसोचिमतमं मन्थ
च तथा करकमन्थाराधार्थं मन्थं कनका शिवादिवाच्यं निवर्तति । अत्राथेवादि ।

End. अथि च उतरका दिशि मुक्तिचैवविधे ता + नेतिप्रतिपत्त्यमन्थोपा-
सति । श्रीमन्मोक्षदेवस्यदीपप्रकाशप्रभूमिद्विधामन्थकादिमोक्षदूर्ध्वं काका निवर्तते
वर्णुताये । तथा च अन्थमन्थं मित्रं हनितामं मित्रं निवर्तमानं मित्रं चन्थकर्तव्यं दीप-

प्रकाशः दीपकः पूनोपदिष्टः प्रकाशः अथवा दीपप्रकाशनामा चन्द्रकः कृतोऽपुष्टितो बुद्धिपूर्वकं
व मन्त्राख्यात इत्यर्थः ।

इति ब्रह्मप्रकाशचरकचरका राजराजंकरक
कीर्तनीहार्दयानुमेयकचिरमकारके माधवाये ।
कल्याणाय प्रणमः परपरवदिराचंका माभायवेधे ।
मूकं मूकस्य चन्द्रादरकमिह परं मलि नंवेपनाचं ॥ १ ॥
चकाभिः चक्रकः प्रयोग उदितो रजाकरे व्यहृतो
मूकं मन्त्रिनरद्विनीत्यभिहिते चन्द्रेकिं दक्षिणं .
तस्यं चेषवद्विप्रतोवचसके दीपप्रकाशे क्लिप्तः
कृता ब्रह्मनतिः प्रकाशिततराचं कान्तं मिर्मिता ॥ १ ॥
माधवायै नमः कृता कृताहामुहितादिनो चम्पान् ।
दीपप्रकाशकर्तुमीवासाधं किमप्यसि ॥ १ ॥
दीपप्रकाशे हि मनोःकिं चक्र ब्रह्मप्रकाशेऽपि मनोःकुतस्य ।
ब्रह्मप्रकाशेन विना न कृता दीपप्रकाशे भविता प्रवेष्टः ॥ २ ॥
चकोचोत्तमनी कृता मुचयनी मता चितेमापनि-
मोन प्रेमनिधीति चक्रकुम्भः कुम्भाचने जगत्कुम्भः ।
सुपः कं कृतवीर्यमासकपदं भूधरासेवकम्-
इत्यामन्दवनेऽमुना निवसता ब्रह्मप्रकाशः कृतः ॥ २ ॥

Colophon. इति श्रीनृप्रेमविशिष्टकीर्तिकादीपप्रकाशद्विचमनूतब्रह्मप्रकाशः
चमूके ।

विषयः । कृतदीपप्रकाशकृतकृत्यमाधवायै प्रकटीकरणं ।

No. 2057. योगशास्त्रं । Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 126 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India ; also another copy at Murshidābad, Jāpharaganj, Gopāladāśa Mahanta. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yoga-śāstra. A brief exposition of the Yoga aphorisms of Patañjali. The codex is defective, and the name of the author of the work cannot be made out.

Beginning. (वाचस्पत्यं नास्ति) । ध्वनिमोक्षराधाकाशाय च स्वाध्यायस्तुत (१) संज्ञ-
प्रसादादुक्त्याविरति-भातिदर्शनात्कथंभूषिकमानावस्थितमपि ।

End. कैयलं सकपप्रतिष्ठा वा चित्तिमत्तेरिति ।

Colophon. इति योगशास्त्रे वैयस्यपादबभ्रुवे । समाप्तम् ।

विषयः । पातञ्जलयोगसूत्रम् । अर्थविषयीभूता चैव संश्लेषेण कथनम् ।

No. 2058. योगनखिप्रभा वा पातञ्जलयोगसूत्रवृत्तिः । Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 60. Lines, 9 on a page. Extent, 1,134 ślokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yogamañi-prabhā. A commentary on the Yoga aphorisms of Patañjali. By Rāmananda Sarasvatī, pupil of Govindānanda. It follows the Pātañjala-bhāṣya.

Beginning. वन्दे कामाक्ष्यं कृतं पराशरमुदयं हरिम् ।

प्रकृत्या क्षीयता यत्नं योगेन योगदायिनम् ।

पतञ्जलिं सूत्रकृतं प्रथमं वाचं मुनिं भाष्यकृतञ्च भक्त्या ।

भाष्यात्मनां योजनलिङ्गभाष्यां हनिं विधास्यामि यथा मतिम् ॥

इह कस्य भगवान् पतञ्जलिः प्रेक्षावत्प्रह्लादमात्मप्रतिपाद्यं दर्शयति ॥

सद्यः योगानुसारं ।

End.   वक्तासं प्रसादविरतः स वाच्यः बुद्धेरिहं ।

जनं महात्मनां वीरे कृतस्मिन् क्षपाश्रितं ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्रज महाशयैर्भक्तैश्चिन्तामन्दमन्त्रतन्त्रवादादिब-
भिरामानन्दसरस्वतीकृतौ पातञ्जलसूत्रभाष्ये श्रीमन्निरुपमाश्रयां केवलवादादनुर्थः समाप्तः ॥

विषयः । पातञ्जलयोगसूत्रस्य भाष्यानुगतव्याख्यानं ॥

No. 2059. पञ्चादशविबोधकः । Substance, country-made paper, 9 x 4½ inches. Folia, 118. Lines, 8—10 on a page. Extent, 3,720 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1767. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Pathyápathya-vibodhaka. On diet and regimen. By Kaya-
deva Paṇḍit, a Vadya by caste.

Beginning. बभेकं विशुद्धं विभक्तमन्नं कर्मोद्योगवैतुं
 मधुं वःश्रेयसाय भवद्वरति यथा विश्वमेतद्विनाशं ।
 यथा भवप्रसादात् प्रभवति पुत्राः सर्वकार्येषां निधिं
 कर्तुं तं देववन्द्यं स्मरदुःखमरुद्वारवारं मधेज ॥ १ ॥
 भारद्वाजविषयोऽतिशुद्धः श्रीपद्मनाभोऽभव-
 देदवाहनिनाडकामनकः सुहृद्वारद्वजः ।
 तस्यैव मुक्तभूयितः समभवत् श्रीमद्भुवनाभिषक्
 येन प्राचक्षते मदैरपद्यतोऽसौ सर्वविद्यःश्रवः ॥ २ ॥
 तस्यैव श्रेयदेवोऽसि वैद्यशास्त्रविम्वरदः ।
 मधिरजाकरो येन ज्ञतोऽप्यो नाम सागरः ।
 नागरजाकरोऽज्ञानां प्रयासाच्च रसादिषु ।
 यन्मार्गं ज्ञियते तेन यन्माय्यविशेषकः ॥ ३ ॥

End. योजः कानिर्बलं पुष्टिकुष्टिसूचकः क्षतः ।

Colophon. इति श्रीवैद्यदेवदेवपद्यितविरचिते यन्माय्यविशेषके भिषग्वैद्यः
 समूहोऽयं ।

विषयः । यन्माय्यविशेषकः ।

No. 2060. स्वायकुसुमाञ्जलिप्रकरणम् । Substance, country-made
 paper, 13½ x 6½ inches. Folia, 37. Lines, 13—14—15—18 on a page.
 Extent, 2,358 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
 Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Correct.

Nyāya-kusumāñjali-prakaraṇa. A polemical disquisition on
 the existence of God, refuting all atheistical doctrines. By Udayana
 Achāraya. The work comprises a metrical portion, and a prose para-
 phrase. The former has been published with a translation into English
 by Professor E. B. Cowell. The latter is scarce. The codex under notice
 contains both the parts.

Beginning. अन्तश्चरः सन् परिमलमोक्षोद्योगोद्योगे
 विशुद्धा न विमर्शनेऽनन्तरकप्रकाशमाधीक्युः ।

दंशकौप निवेदितः पदस्ये भङ्गावसानं वन-
 सेते। मे रमयमविष्णुमयः व्यापयन्माह्वयिः ।
 कर्मोपवर्गैर्मात्रं मानवनि जमीपिचः ।
 बहुधास्मिन्मात्रे परमाद्या विदधते ।
End. इत्येव नीतिकुसुमाह्वयिः पदस्ये नी-
 वेदास्येदपि च दक्षिणमात्रे। हो ।
 मे वा नतः किमनरेन्द्रोद्गुरोर्बहु
 प्रीतोऽस्मिन्नेव पदधीडस्यपदेन ।

Colophon. इत्याचार्यनीमदुदयनविरचितस्यापकुसुमाह्वयिप्रकरणं समाप्तं ।

विषयः । दंशरे विप्रतिपन्नानां चार्वाक-मीमांसक-जैमिनि-दिग्दर्शक-वाङ्मयानां वनं नीम-
 दुदयनाचार्यैवानेन तस्य-पद्योभयस्यैव प्रबन्धेन विराजितं ।

No. 2061. यजुर्वेदमः । Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 81. Lines, 11—12 on a page. Extent, 2,065 slokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1811. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Yajurvallabha. This is a part of the 'Āhnikā-paddhati,' a comprehensive work on the duties of householders. By Viṭṭhala Dīkṣita. The part under notice comprises three chapters, and treats of, 1st, daily religious duties, 2nd, the sacraments, (*saṁskāras*) 3rd, Ādhāna or domestic fire worship. All those have been treated according to the rules of the Yajur Veda.

Beginning. येनिनो च प्रपञ्चनि हृदाकाशे समागतं ।

+ + + + + पदे देवकीमन्त्रं हरिं ।

चकारात् सकारपात्रादिकं प्रवर्तनं ततः ।

संस्कारदीनावस्य विधिः सायैरपि भवे ।

End. ततो ब्राह्मणमोजयं संवत्सरे । इत्याद्यवस्यदतिः समाप्ता ।

Colophon. इति श्रीविष्णुदेवचित्तमिषयाचार्यादिकवदतो यजुर्वेदवाङ्मयानां व्यापक-
 व्याचार्ण उपरिद्धं नाम तृतीयः पद्यः समाप्तः ॥ २ ॥

विषयः । अथ सत्यपदं वर्तते तस्य प्रथमे यजुर्वेदोक्त्यादिकवत्प्रयोगः । द्वितीये यजुर्वे-
 दात्तसंस्कारप्रयोगः । तृतीये यजुर्वेदोक्त्यावस्यवाच्यप्रयोगः ॥

No. 2062 चौविमपद्धतिः, यजुर्वेदोक्ता । Substance, country-made paper, 8½ x 4 inches. Folia, 38. Lines, 8 on a page. Extent, 592 slokas. Character, Nāgara. Date, Sk. 1705. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Hautrika-paddhati. A guide-book for the performance of the Hautrika or fire sacrifices according to the Yajur Veda. Anonymous.

Beginning. चोचं करिष्यत् संवरेष प्रविष्ठापयन्वीच ।

End. चोचो वा तदुपांशु तदुपांशु ॥

Colophon. इति यजुर्वेदिके चौविमे पद्धतेऽष्टावः ।

विषयः । यजुर्वेदोक्तचौविककर्माप्रवृत्तम् ।

No. 2063. देवीमाहात्म्य-टीका । Substance, country-made paper, 15 x 4 inches. Folia, 92. Lines, 7 on a page. Extent, 2,598 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lalagola, Post Dighápati, Zilá Rajasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhuri. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Devímáhátmya-tiká. A commentary on the Chandi section of the Márkaṇḍeya Purāṇa. By Śaṅkara Śarmá.

Beginning. श्रीदुर्गायाः पदं जना नीमन्महुरक्षणेन ।

देवीमाहात्म्यटीकेषु लिखते निघण्टवता ।

एवं भगवद्वादरायणमुनेः लिखो जैमिनिर्नाम कुम्भारं तद्विषये सन्दिग्धमना मार्कण्डेयं
मनुपास्य भो मुनेभारतविषयेऽस्त्यन्वेष्टो दूरीक्रियतामित्यवदत् । — — — — —
— — — पट्टिक कक्षः—मार्कण्डेय उवाच—

End. सार्वभौमविना मनुदिति पुनरावृत्तिः वसःत्रिं सोतवति सन्महावसवताम् ।

Colophon. इति देवीमाहात्म्यटीका समाप्ता ।

विषयः । मार्कण्डेयपुराणोद्देवीमाहात्म्याख्यानम् ।

No. 2084. चमरदोषमात्र । Substance, country-made paper, 15 x 4 inches. Folia, 250. Lines, 6 on a page. Extent, 5,906 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lalagola, Post Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Káya Chaudhuri. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Amarakosha-mālā. A paraphrase of the 'Nāmalīṅgā nuśāsana' of Amara Siṅha. Author's name not made out. The work has been written in accordance with the rules of the *Kalāpa-vyākaraṇa*.

Beginning. चनादिनद्यान्मनीरुजीवं प्रवृत्तम् + + इत्थं निरीतम् ।

निर्वाहयोग्यं कर्मसु लोकां निरप्य कुर्वीत ॥ अथोपनिषत् ॥

सदाया वचनः सन्नि निषन्वाः वाहिनीर्हिजा ।

तथापि मादरां यमः कस्य कायापतुदये ।

यस्य सम्भारस्य जिह्वाधारसिद्ध्यर्थं न्येषयिष्यमिहासायैव अनीहदेवतायाः न्येषयोपदेशेन
प्रधानं दर्शयति यद्येत्यादि । ते चौराः यं विष्णुं केशवम् अभ्यङ्गिरिति शेषः । इत्यादि ।

Colophon. समाप्तिश्चकवाचं नास्ति ।

विषयः । चमरकोषशास्त्रम् ।

No. 2065. **इसपत्रविषयः।** Substance, country-made paper, 18 x 3 inches. Folio, 4. Lines, 5 on a page. Extent, 75 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lāṅgola, Post Dighāpati, Zilā Rājāsāhi, Bābu Tārānātha Rāya Chaudhuri. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dattaka-*viveka*. A summary of the laws relating to adoption. By Śūlapāṇi. It is one of several treatises the author wrote under the generic name of *Viveka*. He lived in the middle of the 12th century, and was a judge in the court of Lakshmana Sena, of Bengal.

Beginning. नमः इत्यन्वयिष्येत् । नमः वाङ्मयस्याः ।

इत्यान्तात्ता पिता वा चं च पुत्रो इत्यान्ता भवेत् ।

जनः । माता पिता वा दद्यातां वसन्ति पुत्रमावदि ।

बहलं प्रीतिरुपपन्नं च पुनः। इयमिह सुतः ॥

श्रीनिचंयुक्तमित्यनेन तयोऽधिकव्यवहारे प्रयोज्यमन्त्ययेना ज्ञापिता । इत्यादि ।

विषयः। दत्तक पुत्रपुत्रकर्मव्यवहारादधिकारादिनिर्णयः ।

विषयः । महादामस्तनपद्मीमहार्थः । वास्तानमः ।

Sákta-krama. A summary of Tántric rituals. By Purnánanda Paramahansa. The work is divided into 7 chapters, and treats of all

the leading rites and ceremonies which the followers of the S'ākta sect of the Trāntrics are required to perform.

CONTENTS: I. Proper place for Ekaliṅga. The Kūrmachakra diagram. Corpses, their varieties. Internal worship. Offering of water to the manes. Offering of Arghyas. Rosaries. The great internal worship. The great yajña.

II. Classification of worshippers. *Divya* or Celestial class. *Vira* or heroic class. *Pashu* or animal class. Listening, contemplation, &c. Means of knowing one's self. True knowledge. Conduct of the class called *China* or Chinese. Duties of Kaulas. Rules regarding the five M.'s S'akti defined. Routine of Kaulas. Duties on particular occasions.

III. Worship of virgins of different ages. Sacrifice of she-jackals. Worship of Kula. Recounting of rosaries. Sanctification of rosaries. Drinking for pleasure prohibited. Worship without spirituous drinks condemned.

IV. Purification of articles of worship. Identity of one's self. Articles of worship derived from bastards, &c.

V. The rite of Vijayā. Hermitage. Worship of snakes. Form of Kāmukalā. Secret worship. Purificatory rites. Rites on cremation grounds. Rite called Nila.

VI. Rites for becoming *Vira*. Worship of S'akti. Praise of nonduality.

VII. Diabolical rites for causing stupefaction, subjugation, &c. &c.

Beginning. कथा श्रीपरदेवताङ्गिबन्धो ज्ञानमार्गं कामदं

सूर्यनमस्कृतमिति शिवयोगानुसारकथाम् ।

श्रीदीक्षानुसूच्यैवमुक्तमन्त्रावाक्यो विष्णो

हेतुज्ञानविवाहनाथ विदुषामनोदधंस्तथे ।

वचनार्दे'नवावसे ज्ञानः शिरसि निक्षिपे ।

पूर्वेत्युक्तकथये ह्यवस्थितवचनम् ।

अन्त्यामुक्षेपितं ज्ञानं परदानववाचिभम् ।

सम्पन्नितं निजमुखं कावसेवावशेषितं । इत्यादि ।

End.

प्रवृत्तः देव मोक्षाय कुक्षीयैः विदिवेनये ।

भास्वरूपावधिं वीक्ष्य कुक्ष्यरूपावधिं तथा ।

तन्मन्त्ररूपावधिं वीक्ष्य श्रीरत्नमन्त्रकथाम् ।

কুতারাৎ ব্রহ্মবত বাবদীশংখনি।
 কবচাৰ্জ্যকাম্যত কবচাৰ্জ্যকাম্যত য।
 মুকুতাৎ বর্ষ শ্রীমা কাম্যনির্ঘ কুতারাৎ।
 মুকুতাৎ বর্ষ শ্রীমা কাম্যনির্ঘ কুতারাৎ।
 ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ কুতারাৎ।
 ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ কুতারাৎ।

Colophon. ইতি শ্রীমদ্রামায়ণসংগ্রহবিবরণীতে ব্রাহ্মণ্যে কাম্যনির্ঘ।

বিবরণ। ১৭৭৭—১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ।

১৭৭৭—১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ।

১৭৭৭—১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ।

১৭৭৭—১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ।

১৭৭৭—১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ।

১৭৭৭—১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ।

১৭৭৭—১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ। ১৭৭৭ কাম্যনির্ঘ।

No. 2068. পুরাণসংগ্রহ। Substance, Palm-leaf, 40 x 2 inches. Folia, 325. Lines, 4 on a page. Extent, 8,910 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1677. Place of deposit, Vite, Post Deṅgápádá, Zilá Rájásáhi, Bábu Lakshmikánta Ráya. Appearance, old. Verse. Correct.

Purāṇa-sarvasva. A miscellany made up of extracts from the Purāṇas with comments thereon on history, geography, civil polity, various forms of worship, &c. By Goyardhana Páthaka. It was compiled under the auspices of a Bengali zemindar of the name of Śrīastya, who

had the title of Khan, in the year 1396 S'aka. This work is quite distinct from the one of this name noticed under No. 333 (I, 188).

Beginning. (प्रथमपर्व नाटि ।)

विवाहं तु नवाराज विद्वान् पुत्रं पुत्रपुत्रम् ।
 देवकी दामघ्नीसुतं यन्मा विपुलदक्षिणः ।
 प्रसवादी पराजानः प्रपुत्रिर्दुष्टि दुर्धनः ।
 चाचरन्तं चाग्निदोषकं चक्ष्माणां नवीपतिः । इत्यादि ।

End.

रतम् पुत्रं यन्मात्रं जनपदविहितं कारितं यत्कान्ये-
 र्दामेनेनैर्विधानैरनुदिनमधिकं पठितान् पूजयिमा ।
 यन्मैकानां पुराणं परमश्रुतमकरं दूषणं भूतलोऽस्मिन्
 चाचन्द्रार्कसकाशाग्रमवयुजतमुक्त्वा नृपकुमारकाव्ये ।
 श्रीमद्भौक्तुमधीनवीपतिपतिप्रामादोदयः
 पुष्पाः प्राक्तनकर्मोऽतिपद + + + श्रीकामादिना ।
 यन्मा श्रीशुभराजयानपदवी लब्ध्वा परामथसे
 जीवावलोकरन्तरं कुलचरो धीरो नमीरो नृपैः ।
 पुराणसर्वलभिद् प्रयत्नादकारि शेषवर्धनपाठकेन ।
 नवीररत्नं पुष्पवतां जनानां श्रीवत्सयानस्य यत्रः प्रथमं ।

Colophon. इति पुराणसर्वलं यन्मात्रं । श्रुतमनु प्रकाश्या १९०० ।

विषयः । विविधपुराणकारनामकं निरुद्धोऽयं पञ्चरात्रः । तत्र दैवीत्यनिकथनं । ध्रुव-
 कोपवर्धनं । विष्णवेकं भूमेः लकीर्तनं । ज्योतिर्मन्त्रसङ्ग्रहविशेषं स्त्रियादिकथनं । श्रीचैत्रकरवाणि ।
 तत्र विष्णवेकं अष्टाभाषावर्धनीर्तनं । तर्पणप्रकरणं । दानप्रकरणं । व्रतप्रकरणं । महादानप्रकरणं ।
 चापवप्रकरणं । मन्त्रिप्रकरणं । यन्त्रप्रकरणं । अग्निप्रयोगप्रकरणस्य । प्रत्यागदिप्रकरणं । वारा-
 नसीनामावर्धनं । यन्मात्रावर्धनं । जगन्नाथनामावर्धनं । अष्टादशमहापुराणसङ्ग्रहादिकथनं ।
 भारतखण्डकथनं । रामायणखण्डकथनं । चातुर्वर्ण्यपुराणमन्त्रनिरुद्धकथनं । तत्र यानावर्धनः
 परिभाषाकथनं । धर्मलक्षणकीर्तनं । सर्वलक्षणाः । ब्राह्मणनामावर्धनं । ब्राह्मणादीनां जीविका-
 दिनिकपथं । सर्वलक्षणनिरुद्धकथनं । दशविषयलक्षणकथनं । विद्यादानविधिकथनमनुमेन त्रिधादि-
 क्षयकीर्तनं । अग्निवादमविधिः । ब्रह्मचारिविधिः । मार्गश्रावविधिः । तत्र कीलकवादि-
 कथनं । पुत्रपुत्रकथनं । दारानुक्रमकविधिः । चापवर्धनावर्धनविधिः । अग्निदोषादिविधिः । वि-
 पर्मविधनविधिः । विष्णवेकं प्रातःकृत्यायादिककृत्यविधानं । विष्णवेकं शिवलक्ष्मादिपूजाविधि-
 कथनं । मन्त्रिप्रकरणं । मन्त्रिप्रकरणं । वाचाप्रकरणं । अदिपरादिकथनकीर्तनं । भुम्भूपूजा-
 प्रकरणं । यन्मात्रवादिनामावर्धनं । श्रीवत्सयानस्य । विष्णुसारावप्रकरणं । अरुणवपवादि-

नाशविधिः । मोक्षोपादिविधिः । निवृत्त्यादिविधिः । आतिथ्यविधिः । भोज्याभ्यासविधयः । त्रय-
 नादिविधिः । साध्वीचर्याकथनं । कौर्वा विधिवारादिकथनं । कौर्वा व्रतप्रकरणं । वाद्यप्रत्य-
 विधिः । यतिचर्याकीर्तनं । योगशास्त्रकथनं । त्रय विज्ञेयत आसन-ध्यान-धारणा-प्राणायामादि-
 लक्षणकथनं । वास्तवस्थातीताकथनं । भक्त्यन्तकथनं । विहारेण राजनीतिकीर्तनं । जीरणा-
 दिकामनाकथनं । व्यवहारविधिकथनं । त्रय विहारेण विचारप्रणालीकथनम् । पटीपा-
 विधिः । दण्डविधिः । सामान्यतो गीतिवारकथनं । कर्मव्यनाप्रकरणं । कायस्थानकथनं । धनु-
 र्वेदकथनं । सन्तानलक्षणादिकथनं । सरकतादिरमपरीक्षाविधिः । वेद्यानुष्ठानादिकथनम् ।
 पुष्पाभरणकर्म-पुष्पक-वधिवारादिरमपरीक्षणं । सौदम्यकथनविधिः । त्रय वज्रविधौऽभेद-
 लक्षणादिकथनं । वाङ्मयिकथनादिक । मन्त्रविहितविधिकथनं । त्रयपरीक्षादिविधिः ।
 द्रव्यलक्षणकथनं । मातृप्रकरणं । यन्त्रप्रकरणं । रामप्रकरणं । श्रौतिप्रकरणम् । हस्तोपकरणविधिः ।
 विहङ्गविधिः । श्रौतिश्रुत्य-प्रवेष्टनविधिः । धाम्यवपनादिविधिः । भुक्त्यादिमण्डलनिकथनं ।
 ब्राह्मणप्रतिविधिः । चरह नकथनं । उन्मत्तविवेकः । रुद्राष्टाधिकथनं । वाद्यप्रकरणं । सप्तसर-
 कानुसरकादिविधिः । पादोत्तरकर्मा दानप्रकरणं । प्रायश्चित्तप्रकरणं । महादानप्रकरणम् ।
 संवत्सरमन्त्रनिष्पन्नं । दुर्भेद्यविधिः । सङ्क्रान्तिनिकथनं । पक्षकथनं । यज्ञादादिकथनं ।
 पक्षभीक्य नाशप्रवृत्त्यादिविधिः । कानदहादिलक्षणकथनं । विषविहितम् । वकादद्यादि-
 व्रतविधिः । श्रौतनिकथनं । द्रव्यगुहिनिकथनं । भविष्यकथनं । प्रज्ञाद्वयविधीर्नानम् ।

No. 2069. दानरत्नाकरः । Substance, Palm-leaf, 19 x 2 inches. Folia, 128. Lines, 6 on a page. Extent, 2,304 slokas. Character, Bengali. Date, SK. 1707. Place of deposit, Lalora, Dighapati, Zila Rajasahi, Babu Taránátha Ráya Chaudhuri. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Dāna-ratnākara. A summary of the laws relating to the consecration of various kinds of gifts. By Chandes'vara Thakkura, minister of war and peace, and son of Vires'vara, who held the same office under some king or other whose name is not given. The author says he compiled the work after performing the rite called *Tūlāpurnaka*, on the banks of the Vāgvatī river in Nepal. The work is one of seven which he compiled under the generic name of *Ratnākara*. The specific names of the others were *Kṛitya*, *Vyavahāra*, *Suddhi*, *Pājā*, *Fivāla* and *Grihasṭha*, treating severally of periodical rites, Judicature, purification, worship, inheritance, and domestic duties.

Beginning. तत् पातु कोऽयं ब्रह्माः प्रियासुपनिषीकृतं ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

उद्दिष्टाभिलाषासिद्धयर्थं एतत्तु कुरुतामेव च।

विषयः । दानविधिरूपयः । दानकल्पकीर्णः । देवादेवविरूपयः । पापविशेषः ।
जघादानविधिः । शुद्धादादिकल्पयः । मन्त्रादिनिर्वाणविधिः । मन्त्रादुक्तिशास्त्रादिपरिभाष-
कयः । विरक्तमन्त्रादानविधिः । एवं मन्त्राच्छदानं । कल्पवादपदानं । शेषकल्पदानं ।
कामधेयदानं । विरक्तान्नदानं । वस्त्राच्छदानं । इतिगीदानं । विश्वामित्रदानं । कल्पकता-
दानं । जलदानदानं । रत्नधेयदानं । जघाधुनिकदानं । वस्त्रपुराणीयमन्त्राच्छदानं । शिवाय-
धेयुशेषकल्पदानं । मित्रश्रेष्ठदानदानं । धर्मदानं । कल्पकच्छदानं । मुद्राच्छदानं । सुपरी-
कच्छदानं । मित्राच्छदानं । हवाच्छदानं । रत्नाच्छदानं । रत्नमन्त्राच्छदानं । सर्वराच्छ-
दानं । मुद्राधेयुनिष्ठधेयादिदानं । उभययोगीदानं । वरदण्डदानं । कल्पमित्रदानं ।
भूमिदानं । सर्वदानं । विद्यादानं । मन्त्राच्छदानविधिः । विद्याधारमन्त्राच्छदानविधिः । पञ्चकल्प-
विधिः । मन्त्रादिनिर्वाणविधिः । धीनरत्नपरिभूतकल्पेदेन मन्त्रादानुविधिकल्पयः । शेषकल्पवि-
धिरूपयः । आदर्शदेवकल्पविधिः । शेषकल्पविधिः । पाठकल्पविधिकल्पयः । आरामदानविधिः ।
अथदानविधिः । द्विजदानविधिः । कल्पदानविधिः । अन्नदानविधिः । आश्वदानविधिः ।
अनुदानविधिः । निविदानविधिः । मन्त्रदानविधिः । अन्तुष्टमोक्तदानविधिः । वनकल्पदान-
विधिः । कालकल्पदानविधिः । देवकाच्छदानविधिः । वागीधुनिकदानादिविधिः । हवादिनिष्ठा-
विधिः । आश्वदानविधिः । प्रतिकल्पदानविधिः ।

विशेषकर ५ अक्षर त्रयमेऽक्षरदीपिका ।

নব নবু। প্রভেদ্বিঃ দ্বাভ্যেব দ্বাদশাভ্যেব স্তবিকঃ। ইত্যাদি।

End. ইতি ব্রহ্মবিষয়ং বক্তব্যঃ। ব্রহ্মাভ্যাদিঃ। ব্রহ্মাভ্যাদিঃ। ব্রহ্মাভ্যাদিঃ।

Colophon. ইতি ব্রহ্মবিষয়ং ব্রহ্মাভ্যাদিঃ। ব্রহ্মাভ্যাদিঃ। ব্রহ্মাভ্যাদিঃ।

বিষয়ঃ। জননমরত্বকরাভ্যাদিঃ। ব্রহ্মাভ্যাদিঃ। ব্রহ্মাভ্যাদিঃ। ব্রহ্মাভ্যাদিঃ।

No. 2071. ব্রহ্মবিষয়ঃ। Substance, country-made paper, 18 x 3 inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent, 304 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viśe, Post Deṅgápádā, Zilā Rājāsāhī, Bābu Lakshmikānta Rāya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Āśauca-saṅgraha. An epitome, like the last, on the subject of personal purification. By Chaturbhūja Mahāchārya.

Beginning. ব্রহ্মবিষয়ঃ। ব্রহ্মবিষয়ঃ। ব্রহ্মবিষয়ঃ।

ব্রহ্মবিষয়ঃ। ব্রহ্মবিষয়ঃ। ব্রহ্মবিষয়ঃ।

নব নবনবঃ। নবনবঃ। নবনবঃ। নবনবঃ।

End. ব্রহ্মবিষয়ঃ। ব্রহ্মবিষয়ঃ। ব্রহ্মবিষয়ঃ।

Colophon. ইতি ব্রহ্মবিষয়ঃ। ব্রহ্মবিষয়ঃ। ব্রহ্মবিষয়ঃ।

বিষয়ঃ। জননমরত্বকরাভ্যাদিঃ। ব্রহ্মাভ্যাদিঃ। ব্রহ্মাভ্যাদিঃ।

No. 2072. ব্রহ্মবিষয়ঃ। Substance, country-made paper, 13 x 3 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 91 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viśe, Post Deṅgápádā, Zilā Rājāsāhī, Bābu Lakshmikānta Rāya. Appearance, new. Verse. Correct.

Āśauca-vyavasthā. Another epitome on the same subject, as that of the last preceding No. By Rādhānātha Bhūsura.

Beginning. ব্রহ্মবিষয়ঃ। ব্রহ্মবিষয়ঃ। ব্রহ্মবিষয়ঃ।

ব্রহ্মবিষয়ঃ। ব্রহ্মবিষয়ঃ। ব্রহ্মবিষয়ঃ।

নবনবঃ। নবনবঃ। নবনবঃ।

एकसका चतुर्थेति श्रुत्वा तानेन कौकिले ।

देवं वैपद्य चतु कर्क तत्र श्रुत्वा तु पश्यते ॥ इत्यादि ।

End. विमिश्राज्जामिनोऽशौचं न क्षान्दपरो यदि ।

ज्ञात्वा तदर्थं भुङ्क्षीत तदा पूर्वोक्तमाचरेत् ॥

इत्यशौचव्यवस्थोक्ता श्रीराधानाथकर्मका ।

विनिष्ठा बुद्धिबोधा वा बोधा चक्षुर्भक्षणा ॥

विषयः । अममनरकरोरशौचनिरूपणं ।

No. 2073. सम्बन्धविवेकः । Substance, country-made yellow paper, 12 x 3 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent, 122 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṇḍá, Zilá Rájásáhi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇi; another copy at Śántipura, Paṇḍit Gopálalála Gośvámí. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Sambandha-viveka. On relationship prohibiting marriage By Ś'ulapáni Mahámahopádhya. The colophon adds the title *Schudiyálam*, the purport of which is not intelligible.

CONTENTS: Maidens fit for marriage by Bráhmaṇs. Sapiṇḍas defined. Kshatriyas and Vaisyas' claims to the gotra of their purohits. Marriage with a *sagotra* invalid. Expiation for such marriage includes divorce. Prohibited marriage.

Beginning. मनेहदेवतापादमन्त्राध्यात्मनामयं ।

सम्बन्धका विवेकोऽयं द्विविधे श्रुतवाचिका ॥

तत्र मयः । अमविद्या च वा मातुरस्योवा च वा पितुः ।

वा प्रसक्ता द्विजातीनां दारकर्मणि केचने ॥

अथमर्थः । वा मातुरनपिष्ठा समानपिष्ठा न भवति इत्यादि ।

End. एतानां कन्यानामविवाहसमित्यर्थः । अन्तु सुवोधमिति ।

Colophon. इति मातृपितृवाक्यमन्त्राध्यात्मनामयं श्रुतवाचिविवेकः सम्बन्धविवेका समाप्तः ।

विषयः । द्विजानां विवाहवैयर्थ्यन्यायनिरूपणं । आधिक्यनिरूपणं । राजसूयैक्ययोः पुत्रो-
चितनं यजननिरूपणं । सन्तोषादिविवाहे प्रायश्चित्तानुष्ठानानन्तरं परित्यागोपदेशकणं । अ-
पिवाह्याकीर्णकणं ।

No. 2074. परिभाषावृत्तिः। Substance, country-made paper, 12 x 2½ inches. Folia, 76. Lines, 8 on a page. Extent, 3,209 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zilá Rájásáhi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇi. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Paribhāṣhā-vṛitti. An exposition of the meaning of the technical terms used in Saṅskṛit grammars of the Pāpini class, including the Kásikā-vṛitti of Jayáditya, the Nyása of Jinendrabuddhi and the Nyása. By Śiradeva.

Beginning. स्वरयति नवरत्ना भाष्यरत्ना प्रवक्ता

प्रथममभितोषा स्थानवक्तोक्तवक्ता ।

विहितवितविचारा भाष्यभाष्यपञ्चमै

प्रथमतु परिभाषावृत्तिरावेवितैषा ।

भाष्यामते विद्येप्रतिपत्तिनं हि सन्देहादसम्भवं । भाष्यानादाचार्यपरम्परापदेभ्यः सम्-
वेष्टि विज्ञेयवक्त्रे भवति । न तु लक्षणाभावे इति । इत्यादि ।

End. उत्पत्तिमत्त्वमपि पदार्थेषु पदेषु सम्भवं न भाष्यवृत्ति । तत उत्पत्ते भाष्यप्रत्यव-
धानान्त्वमभिदधानि । सत्येति न हि यावत्सम्भवं ॥ १०१८ ॥

Colophon. इति श्रीसीरदेवकृतया परिभाषावृत्तौ जैनन्यायसूत्राः परिभाषाः समाप्ताः।
समाप्तोऽयं पद्यः ।

विषयः। पाश्चिमीयपरिभाषासूत्राणां भाष्यान् । तथा जिनैश्वरविरचितन्यायापरमान-
वेयकादिकावृत्तिपञ्चिकाणां समुद्घाटनानां न्यायसूत्रकपरिभाषायाश्च विमर्शदीवरवृत्तिनि ।

No. 2075, काशिकाविवरणपञ्चिका, वा (काशिकाव्याख्यः)। Substance, country-made paper, 14 x 3½ inches. Folia, ? Lines, 8 on a page. Extent, ślokaś ? Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zila Rájásáhi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇi. Appearance, old. Prose. Correct.

Kásikā-vivarana-panchikā alias Kásikā-nyása. A commentary on the Kásikā of Jayáditya. By Jinendrabuddhi. The comment extends from the 2nd book to the 7th.

Beginning. सनके । परिभाषेवमिति वरितो भाष्यता भाषा परिभाषा । तथा
चातं, परिभाषा पुनरेकदेशस्था कथं भाष्यं कथावेकप्रदीप इति । कथं पुनर्भाष्ये परिभाषेव
भाष्यकार इति पदविधिवचनाद्विद्वदिति । इत्यादि ।

Colophon. इति बोधिपद्मदेवीवाचार्थश्रीजिनेन्द्रविरिचितायां अष्टाध्यायि-

विषयः । जगदित्युक्तकामिकाहोहितीवाथावादात्त ब्रह्माध्यावहितीवपादव्यर्थ
साध ।

तन्वते रामकथंन एवमेयं प्रतिबोधित

यस्य साधनः सङ्कल्प एव कर्मसाधारणकामादाहो न एव निवर्त्यते । तस्य साधनात्मनो-
भिः रचितं कर्म सङ्कल्प समर्थमिति बुद्ध्या यथासाधारणमननं । इत्यादि ।

End. चेतो नोपवासवाचोऽपि । इत्यतोर्भुक्तोपच न भुङ्क्षीत कदाचन । इति प्रथमाह ।

Colophon. इति महाभारते पाश्चात्तरीयमहाभारतस्य नाम्ना अतिशयैव परिपूर्णम् ।

विषयः । वस्तुस्वविचारः । स्वविचारनिरूपणं । विरक्तमात्रादिकर्मानिरूपणं । प्रवृत्तवर्णं ।
 संवत्साकरणे निष्पत्तीर्णम् । वस्तुस्वविषयेष्वर्थम् । वस्तुमात्रादिविषयेष्वर्थम् । कर्मान्वयेष्वर्थम् । आन्त्रादिना-
 वविषयेष्वनिरूपणम् । तिष्ठाद्युत्प्रेक्षविधिः । विविधविषयेष्वर्थम् । स्वर्गवादनिरूपणं । निषेधवर्ज्यदातृनिरू-
 पणं । निरूपणव्यवहारः । बुद्ध्यादिति विविधविषयेष्वर्थम् । अन्तर्निमित्तकान्निरूपणं । पौराणिकमन्त्रादे शु-
 द्धाचारानधिकारकवर्णम् । अन्तर्मात्रादौ चूडादिकरचनविषयेष्वर्थम् । प्रतिपदादिति विविधकान्निरूपणं । तत्र
 विषयेष्वर्थम् । मातृपुत्रजीनिरूपणं । अन्तर्मात्रकवर्णम् । कुर्वीत्यवविधिः । तत्र वस्तुमात्रादिविषयम् ।
 आनुमोक्षविधिः । मन्त्रव्रतविधिः । अग्निव्रतवर्णादिव्यवस्था । चाविधीव्रतविधिः । अन्नमात्रम् ।
 रत्नपूजाविधिः । तन्त्राद्यौघविधिः । कोष्ठाभारविधिः । शौचवाचविधिः । संज्ञानिबन्धनकवर्णम् ।
 नार्थिककृत्यं । मातृमात्रविधिः । वस्तुनिरूपणं । स्वर्गादिव्यवहारकवर्णम् । बुद्ध्या-अन्तर्मात्रादिविषय-
 कवर्णम् । सुवर्णादिदानविधिः । शुद्धिनिरूपणं । अर्घ्यान्निरूपणं । अष्टाद्युत्प्रेक्षादिकर्मान् । इत्यष्टादि-
 निरूपणं । अन्तर्मात्रादिसर्वे दातृव्यवस्था । मनुष्यकृत्यं । श्रेततपकव्यवस्था । पुत्रस्य वधेनको कृत्यवि-
 रूपणं । पित्रदात्रादिविधिः । ह्येव्यवस्थाकाः । दानादिविधिः । श्रेतत्रिवाचनिकारिका । दानक-
 विधिः । नाविन्दविवाहविधिः । पादकव्यवस्थादिकवर्णम् । देवताकवर्णम् । यात्रकवर्णम् । चाहितक-
 वर्णम् । तन्त्रमात्रकवर्णम् । मन्त्रमात्रकवर्णम् । मन्त्रव्यवस्था । अन्तर्मात्रकवर्णम् । अन्तर्मात्रकव्यवस्था ।
 कर्मान्वयव्यवस्था । अन्तर्मात्रकव्यवस्था । अन्तर्मात्रकव्यवस्था । अन्तर्मात्रकव्यवस्था । अन्तर्मात्रकव्यवस्था ।

No. 2078. वेदान्तसारभाष्यदीपिका । Substance, country-made paper, 19 x 3½ inches. Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent, 816 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Varanasi, Post Sindh, Zila Rájashahi, Pandit Madhusúdana Śiromani. Appearance, very old. Prose. Correct.

Vedāntasāra-bhāvārtha-dīpikā. A commentary on Sadānanda's *Vedāntasāra*, an epitome of the Vedānta doctrine. By Vedānta-vāgīśa.

Beginning. नमो नृसिंहचरणमञ्जुव्याजनाथाय ।

वेदान्तसारभाषाव्यंकीकां विनमोऽस्य॥

विर्कीर्तितस्य सत्यज्ञाविद्वत्परिहर्षमात्रिष्यवयमनाम् । त्रिष्टुप्चारपरिपाकमात्रं चावर्तितं
नमस्तं त्रिष्टुप्त्रिष्टुप् सत्ययो निवर्तानि अक्षयमिति । अक्षयमात्रमात्रे इति सत्यम् । आक्ष-

কলীর্থং বক্তৃতাভ্যুদয়কামাশ্রয়াদবতি বহির্দানম্ভবিতি । তথ কলীর্থং দ্বিবিধং কলবলকল
নভবত্বং । যত্ কলবলমেব ব্রতবল্যবর্ণনং—ইত্যাদি ।

End. তস্মৈ প্রত্যগভিষেকেন নিত্যমিদমাতিদ্যকং ।

বিজয়লো মূরোঃ বাদরেকবোঃপূর্বভাষ্যঃ ।

যেবা বহির্দানাবেক মিত্যদেঃকর্মতঃ তমঃ ।

জ্ঞানমল্যমতিঃ কৌতুহল্যাকাঙ্ক্ষাদৃশ্যং ।

তস্মৈ বুদ্ধিপ্রদায়কং কৃত্যং যথাযথমিতি ।

Colophon. ইতি বরহরিচরমকরন্যবেদিয়া খীবেদানবামীবেন কৃত্য বেদানবান্যে-
ণাথদীপিকা সমাপ্তা ।

বিষয়ঃ । বদানববোমীন্দ্রকনবেদানবান্যেপ্রকরণক্য ব্যাখ্যানম্ ।

No. 2079. দায়ভাগসিদ্ধান্তকুমুদচন্দ্রিকা । Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 78. Lines, 6 on a page. Extent 1,732 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1628. Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájásáhi, Pañdit Madhusúdana S'íromañi. Appearance, very old. Prose. Correct.

Dáyabhága-siddhánta-kumuda-chandriká. A commen-
tary on Jimútaváhana's Dáyabhága, a treatise on the law of inheritance
as current in Bengal. By Rámabhadra Mahámahopádhya.

Beginning. স্বপরে প্রকৃত্যভ্যুদয়কামাশ্রয়াদবতি বহির্দানম্ভবিতি । তথ কলীর্থং দ্বিবিধং কলবলকল
নভবত্বং । যত্ কলবলমেব ব্রতবল্যবর্ণনং—ইত্যাদি ।

End. তদেব নিবর্তনমিতি বেবামনদর্শনাদন্যায়ামেন যথা স্মাদিত্যেনদর্শনং ইতি বক্ত-
বিধেতি শ্রিতম্ ।

Colophon. ইতি মদানবোপাধ্যায়খীরানমকৃত্য দায়ভাগসিদ্ধান্তকুমুদচন্দ্রিকা
সমাপ্তা । প্রক. অঃ ১৬০৮ :

বিষয়ঃ । জীমূতবাহনকৃতদায়ভাগক্য ব্যাখ্যানম্ ।

No. 2080. আত্মবিরেকমাথার্থদীপিকা । Substance, country-made paper,
16 x 3½ inches. Folia, 60. Lines, 9 on a page. Extent, 2,100 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájásáhi. Pañdit Madhusúdana S'íromañi. Appearance old. Prose. Correct.

S'rāddha-viveka-bhāvartha-dīpa. A commentary on S'ūla-pāpi's S'rāddha-viveka, a summary of the rules regarding S'rāddha offerings to the manes. By Jagadīśa.

Beginning. प्रवक्ष्यामि तां विपरां विवेकां श्रीचक्रराजप्रभवं तथैव ।

ममैव चरणादविवेकसम्बन्धावाप्तदीपं प्रकटीकरामि ॥

वीनता जगदीयेन कृतितत्त्वं विज्ञानता ।

श्रुतचलकृतसमये श्रियते कौतुकं किमनू ॥

निष्पद्यन्ति चतुर्भूतं यन्मयत्वं प्रयोजनसाह चित्तेऽस्मिन् । यथाज्ञानाशीत्यनेन दधिदूया-
कुर्यायेन मङ्गलमाभिप्रेतम् । इत्यादि ।

End. तर्हि नरकस्यापि ह्यपि एति विषयदाने कलुषनिर्गत्य वाच्यं चहेति ।
यथावाद्य विवाद इत्यर्थः । कर्मान्तरं प्रधानभूतमिति चेत्तः ॥

Colophon. (परिचयान्तिष्ठत्यवकाशं नास्तीति)

विषयः । श्रुतवाचिकतत्त्वाविवेकस्य व्याख्यानम् ।

No. 2081. अधिकरणमात्रा । Substance, country-made paper, 18 x 4 inches. Folia, 55. Lines, 6 on a page. Extent, 1,255 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vārīyā, Post Siñḍā, Zilā Rājāsāhi, Paṇḍit Madhusūdana Siromaṇi. Appearance, old. Prose Correct.

Adhikaraṇa-mālā. A dissertation on the rules regarding the performance of Vedic rites, and an exposition of the purport of the illustrative phrases ordinarily used in Smṛiti works. By Govinda Mahā-mahopādhyāya.

Beginning. यस्याप्यसहसुरमित्युक्तावयव-निदानभासतस्तन्निर्वाहकारकम् ।

उपलब्धवस्तुकोटिरिव सारणी-सामैव निरिग्रहदुर्लभितस्तनोतु ॥

चतुराङ्गिणां युधानां भूतस्यैव सुरमकडिनामां ।

आज्ञानाधिकारकानां भेदित्वेऽतिव्यक्तस्तनोते ॥

अग्निशेषं ज्योतीनि भूयते तत्र चिन्त्यते किमिदं कर्मानाम उताग्निदेवताकृत्यविधा-
यमिति तत्र पूर्वपक्षः इत्यादि ।

End. यथाहौ कृतियधिकरणमेव सकलं कलं किन्तु कलसाभावाच्चिकरकलेवेत्येके ।

विषयो विश्वस्यैव पूर्वपक्षस्येति नरं ।

निर्वाचयति यथाह आलोऽधिकरणं कृतं ॥

Colophon. इति पुष्पाङ्कुरोद्भवमालापोषाद्यावर्गोद्भवमालाविहरणमाला समाप्ता ।

[illegible]

No. 2082 **राजपत्र**: Substance, country-made yellow paper, 14 × 8 inches. Folia, 130. Lines on a page, 6. Extent, 2,900 śloka. Character, Bengali. Date, Sx 1326. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Verse. Correct.

Rāvāṇa-badhā. An epic poem, in 22 cantos, on the adventures of Rāma and his invasion of Ceylon. The work is so composed that the different cantos treat successively of the different topics of grammar of the Sanskrit language. The writing is in well-formed Bengali letters, differing in no respect from the Bengali writing by Paṇḍits of the last century. The leaves are all stained with water marks, and the colour of the yellow orpiment with which they are dyed is very much faded, bearing unmistakable testimony to the age of the MS. The colour of the ink is well preserved, except in the marginal notes written at different times by different persons. The name of the scribe is Puruṣhottama Deva Śarmā. The date of writing is Śaka 1326 = A. D. 1403. A facsimile of the last page showing the date is given in plate I.

The work is a standard text-book on grammar in Indian schools, and has already been printed several times, but the codex under notice is the oldest that has yet been discovered, and is worthy of notice

from the fact of its being remarkably correct and containing some new readings.

There are other circumstances in connexion with the codex which are worthy of note. The first is the name of the work. In all the modern MSS. of the work that I have seen the name of the book always appears to be Bhaṭṭi; and the six commentators whose works are accessible to me in Calcutta either call it Bhaṭṭi, or "an epic (*Mahākārga*) on the history of Rāma." Nowhere is any specific name given for the work. European orientalisks, commenting on the work, have invariably used the name Bhaṭṭi, without any doubt or qualification. The MS. under notice, however, gives the specific name *Rāvana-badhā* or "the Destruction of Rāvana," and in the colophon of the Serampur edition the same name is to be met with, though it is not given on the title-page. The disuse of the specific name can be attributed to one of two causes; either the author left an only work to posterity, and therefore his name was held enough to indicate his work, as in the cases of the *S'is'upāla-badhā* and the *Kirītārjunīya*, which are best known by the names of their authors Māgha and Bhāravi; or to the fact of there having been another work of the same name of great renown, the *Rāvanabadhā* of Pravarasena, and the necessity thence arising for a mark of distinction.

The next is the name of the author. Commentators are very much divided in opinion about it. The MS. under notice makes Bhaṭṭi, son of S'ridhara Svāmī, to be the author. Its words are इति बट्टभीमलक्ष्मी-धरलामिन्दुनेर्भट्टिशालकस्य पुत्रो रावणवधे महाकाव्ये निरुक्तकाव्ये कुरु-प्रदर्शनो नाम हाविर्जनितमः ममः। The oldest commentator, Jayamaṅgala, calls him Bhaṭṭi, son of Svāmī. His words are लक्ष्म्यं लक्ष्मीं श्रीमथैकव विदुषः प्रदर्शितुं श्रीलामिन्दुनः कविः भट्टिनाम रावणवधार्थं महाकाव्यं चकार। Haribara, the next in age, follows his predecessor verbatim. Puṇḍarikāksha, the 3rd in order of age, in his *Kalāpa-dīpikā*, calls the poet Bhaṭṭi, but gives no specific name for the work. The fourth, Kandarpa Chakravartī, calls the work Bhaṭṭi, and the author Bhartṛihari. His words are अथ नावकाव्यमयोपान्याय श्रीमहेश्वरिचरितनामककाव्योर्लक्ष्मीः। The fifth, Vidyāvinoda, makes the author Bhartṛihari, son of S'ridhara Svāmī: अथ कविना श्रीधर-लामिन्दुननामकमहेश्वरिना समेयम्। And lastly, Bharata Nalaka, who lived at Kāuchrāpārā in the Hooghly district, about 150 years ago, names Bhartṛihari, but does not notice the name of his father: महेश्वरिनामकवि-श्रीरावणवधार्थं महाकाव्यं चकार।

Turning now to the writers of this century, I find the opinion to be equally divided. Colebrooke, in his essay on 'Sanskrit and Prākṛit Poetry,' follows the later commentators, and says, "The author was Bhartṛihari, not, as might be supposed from the name, the celebrated brother of Vikramāditya, but a grammarian and poet who was son of S'ridhara Svāmi, as we are informed by one of his scholiasts, Vidyāvinoda. (Essays, vol. II, p. 116.) Professor Aufrecht, in his Bodleian Catalogue, speaks of Bhartṛihari, "*cujus liber grammaticus, minime vero Bhaṭṭikāvya memoratur*" (p. 175 b); but in his notices of the *Prañña-manoramā*, (p. 132 b), of the *Sambodhā*, (p. 175 a), of the *Amara-kosha*, (p. 132 b), and of the *Sarasvatī-kaṇṭhābharaṇa*, he cites Bhaṭṭi. In the last named work both Bhaṭṭi and Bhartṛihari have been separately cited. Dr. Bhau Dāji observes that Bhaṭṭi "is popularly believed to have been a son of Bhartṛihari," (Journal, Bombay Branch R. A. S., 1862, p. 219.) Bohlen, reciting a tradition which says "Vikrama in fact got possession of the kingdom and took to himself Bhaṭṭi as prime minister," remarks, "in this again they seem to have gone wrong, confounding both persons and times. For there exists a grammatical poem called Bhaṭṭi Kāvya, describing at the same time the exploits of Rāma, which has been attributed to a certain grammarian belonging to a later age called Bhartṛihari, and from the name of this poem, I think, Bhaṭṭi seems to have been considered as the brother of this our Bhartṛihari." (Preface to his edition of the S'atakas of Bhartṛihari, p. 6.) In a note in the *Indian Antiquary* (I, p. 319) Pandit Seshagiri Śāstrī gives a story (noticed also by Bohlen) which says that "a Brāhmaṇ, named Chandragupta, had four wives, one of the Brāhmaṇ caste, another of the Kshatriya, the third of the Vaiśya, the fourth of the Sūdra caste. They were called Brāhmaṇi, Bhānumatī, Bhāgyavatī and Sindhumatī. Each of the four bore him a son. Vararuchi was born of the first wife, Vikramārka of the second, Bhaṭṭi of the third, and Bhartṛihari of the fourth. Vikramārka became king, while Bhaṭṭi served him in the capacity of prime-minister."

A critical survey of these several diverse opinions shows that the balance of evidence rests with those who take Bhaṭṭi to be distinct from Bhartṛihari. The three oldest scholiasts take Bhaṭṭi to be the name of the author of the Bhaṭṭi kāvya, so does the MS. under notice,

which is 478 years old. The old authors cited by Aufrecht all cite Bhaṭṭi, and one of them, Bhojadeva, author of the *Sarasvatī-kaṇṭhā-bharaṇa*, who lived over a thousand years ago, quotes from the works of both Bhaṭṭi and Bhartṛihari, showing clearly that in his time they were believed to be two distinct persons and not one with two names. It would not be critical to set aside their opinion on the authority of the three later Bengal scholiasts, none of whom lived at an earlier date than 250 years from this time. Colebrooke avowedly followed one of these later scholiasts, and does not seem to have made any careful enquiry into the subject. Professor Aufrecht's quotations should have created in him a doubt on the subject; but they did not. On the same page (175) he has given the two names without a remark. Bhau Dājī, Bohlen and Śeṣhagiri Śāstri recognise Bhaṭṭi to be distinct from Bhartṛihari. The traditions quoted by them are at best of little worth, but they are, as far as they go, opposed to the later scholiasts.

Nor is it difficult to make out how the confusion has arisen. Bhaṭṭa is an honorific title, meaning a learned man or a professor, and its derivative form Bhaṭṭi is very unlike a proper name, and the later commentators felt the necessity of searching for something to replace it. How they fell upon Bhartṛihari it is not easy to guess. It may at first sight appear that they thought that Bhaṭṭi must be a corruption of some other word, and as *Bhaṭṭi* is the vernacular form of Bhartṛi the conclusion was drawn that Bhaṭṭi stood for Bhartṛihari. This is, however, not philologically correct, inasmuch as *Bhaṭṭi*, the corruption of *Bhartṛi*, takes the dental and not the cerebral t, and Bhaṭṭi is invariably written with the cerebral and not with the dental letters. To Englishmen, most of whom cannot pronounce the dental letter, this may not appear a serious objection, but to Indian scholars the distinction is so marked that it is difficult to conceive a confusion in this respect. There must have been some other cause, but I know not what it was. There is nothing, however, to preclude the use of Bhaṭṭi as a proper name. The diminutive of Bhaṭṭa would be Bhaṭṭi, and the young son of a Bhaṭṭa may well be called by the affectionate diminutive "the little professor" or "teacherling." Indian languages abound in such affectionate epithets, and they are not unknown in Europe. By long usage such epithets stick fast, and cannot afterwards be cast off. In many instances they have absolutely set aside

the names given at christening. It may be added that nick-names have often been used as proper names, and the question then naturally arises, is *Bhaffi* the proper or the nick-name of the author, but there is nothing to decide it. It might have been the one or the other, but certain it is that it was the most popular name, and the author was best known by it.

The next question refers to the name of the author's father. The authorities quoted above give Svámi or Srisvámi, S'ridhara Svámi, Bhartṛihari and Chandragupta. The last two occur in apocryphal stories, and may at once be rejected as false. Jaymaṅgala is the oldest, and appears to be a very cautious and critical scholiast, and he gives the first name which may be accepted as the most authentic. Svámi is certainly a title, but there is nothing to prevent its use as a proper name, and if we accept the S'ri which precedes it as a part of the name and not an honorific epithet, there would be nothing to object to it. It may, however, be more reasonably taken to be an abbreviation, or the use of the literary title instead of the proper name. The use of titles for proper names is by no means uncommon.

The poet at the end of his work gives a stanza in which he describes his patron who, he says, was king S'ridhara-sena of Balabhi. The stanza runs thus :—

कावलिद् विदितं मया वक्त्रभां श्रीधरसेननरेन्दुवाक्लिताम् ।

कीर्तिरियं भवनादौ नवका सेनहृदः क्षितिषो यतः प्रमानम् ॥ २१, श्लोक २५ ॥

"May this poem, written by me in Balabhi, the protected of the great king S'ridhara-sena, be to the glory of the king, since the king is the well-doer of the people."

The Balabhi here mentioned is obviously Balabhipura, the capital of the Saurāshṭra kingdom, and we know from Wathen's copper-plates that there were three S'ridhara-senas in the Balabhi, Balahara, or Balarāis dynasty.

The first of them reigned in A. D. 319. He was followed by Silāditya I, Charagriha I, and then by a second S'ridhara-sena. We have then a Dhruva-sena and then a third S'ridhara-sena. Which of these three kings was the patron of the poet cannot be made out, but there is no reasonable doubt that one of them was; and we may, therefore, safely place the time of our poet to be the middle or end of the fourth century A. D.

As regards the name of the father, the first idea suggested by this stanza is that the commentators confounded the patron with the father of the poet, but, seeing that S'ridhara in the case of the king is followed by the epithet *sena*, and in the case of the father by Svámí, it might reasonably be urged that S'ridhara the father was distinct from the king of that name. The poet has named the king, and the scholiasts have given the name of the poet's father. Any how it is obvious from the epithets assigned to him, and from the way in which he refers to the king, that the poet was not a king, nor the son of a king, nor a prime-minister. He was a Bráhmaṇ poet and grammarian of Balabhipura, and had no relation whatever to Vikramárka, Chandragupta, Vararuchi or Bhartṛihari. The time usually assigned to Bhartṛihari is the 3rd century of the Christian era, whereas my deductions bring Bhaṭṭi to the middle or end of the 4th century, showing a difference of about a hundred years—a slight difference in the case of oriental literary history, and by no means such as to prevent scholiasts of the 16th or the 17th or the 18th century from easily confounding the two authors.

Beginning. अश्रुयो विप्रमयाः परमपः पुतामिवो दृष्टरथ इत्युदाहृतः ।

अश्रुयैवं भुवनचित्तमजेन यं समातमः पितरमुपासन् कथं ।

End.

कावलिदं विहितं मया वक्ष्यामीति चरसेनमरेन्द्रपालितायां ।

कीर्तिरियं भवतादतो ह्यस्य सेनकुराः क्षितियो यतः प्रजायां ।

Colophon इति वक्ष्मीशालय श्रीधरसामिखनोर्भट्टिप्रामुख्ये कृतौ रावकवचे महाकावे
तिरुक्कवाचे सुदृष्टमनो नाम हार्विजनिनः सः ।

विषयः । श्रीरामचरितवर्णनं ।

No. 2083. तन्त्रप्रदीपोद्दीपनम् । Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia, 77. Lines, 9 on a page. Extent, 2,270 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdā, Zilá Rájásáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'íromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Trantra-pradípoddípana. A commentary on the 4th chapter of the 1st book of the work noticed under No. 2076. By Nandana Miśra, son of Vāneśvara Miśra.

Beginning. आरम्भः । अस्मिन् काले विपत्तिर्येषां परमितिष्वप्यन्तं पराभवतीति
 श्रावः । तेषां च तन्मन्त्राणां अधिकांशे ज्योतिष्येत्यादौ । न मुदसंज्ञे आरम्भः—इत्यादि ।

End. कपवचनग्रन्था न कादिनीत्वं न हन्तः । इत्यङ्गु कवेःप्रत्ययपञ्चेति निवेष्टाव प्रदेष्टे स कपवचनं ।

Colophon. रत्नि बीजाचे वारनि वसुतबीजमन्त्रमिषिरचिते तन्मन्त्रदीशिदीपने प्रथमोऽध्यायः ।

विषयः। जिवेन्द्रबुद्धिजनकाशिकादतिवृद्धिकायाः जैवेवरदिवेन नक्षत्रदीपामिमाना वा
डोका जता नकाः प्रवनाथावचनार्थवादमावका वाक्यार्थ ।

No. 2084. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभङ्गनी (शास्त्रार्थपर्यम् ।)
Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 112. Lines, 8 on
a page. Extent, 3,996 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1,578.
Place of deposit, Variyá, Post Siúdá, Zilá Rájassáhi, Pandit Madhusúdana
Siromani. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahābhāratārtha-prakāśinī *alias* **Virodha-bhaṇjanī**.
A gloss on the Mahābhārata. The codex contains only the portion
referring to the Harivaṃśa section. By Rāmakṛishṇa.

Beginning. भववत्तं नमस्कृत्य धृतमोपाज्जस्यथ ।

सायस्यं पर्ययात्तारं रामहृदयेन तस्यते ।

[illegible]

End वाक्याभाषेऽपि सोऽहवशं न विद्येतेष्व सदा ईषदाक्यामिव ।

मृदते मङ्गलदत्तैः क्षत्रिभिः मङ्गरीष च ।

मन्त्राणां चतुर्भिर्देवैः सम्यक्प्रवक्तव्यैः ॥

इति महाभारते मनुवाक्या अष्टिमाषा वैशाखिमासावर्षावर्षादि विधिः अष्टिमाषा विष्णुः

बोधोपाख्यानं । उवाचोऽयं विष्णुर्ब्रह्मरूपिर्ब्रह्महाराजः । उवाचवेदमात्रार्थेभ्यः । उवाच येन
ब्रतवाचकी वैवाचिकी महाभारतसंविता उर्ध्वपद्मराजमातुं ममुराज इति ।

यत्तद्वैमित्त्यव्यव्याख्याहारोऽनुपपन्नः ।

मानार्थमात्रं ब्रह्मानीं वेदायां द्रष्टव्यं च ।

वाचित्वं मतभेदेन शास्त्रानां वक्तव्यं तथा ।

प्रमोदावाक्यं तस्यास्य उर्ध्वपद्मविद्यां यतां ।

Colophon. इति महाभारतव्याख्यायि विरोधभञ्जनी उवाच । श्रीरघु शेखरे वरा ।

प्रकाशः १९७८ ।

विषयः । हरिवंशकाव्याख्यानं ।

No. 2085. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी मोक्षधर्मपद्मोपाख्यानः ।
Substance, country-made paper, 20 x 8 inches. Folia, 120. Lines, 7 on a
page. Extent, 4,998 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place
of deposit, Vārīyā, Post Siṅḍā, Zilā Rājāśhi, Paṇḍit Madhusūdana Śīromani.
Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahābhāratartha-prakāśinī alias Virodhabhajanī.
Another part of the work noticed under the next preceding No. It
refers to the Mokshadharm section.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य वशिष्ठानन्दविषयं ।

वाख्यानं मोक्षधर्मस्य रामकथ्येन तथैव ।

यस्य भगवद्गुणवैभवेद्विदिं श्रीरघुविष्टिरसंवादस्यैव उर्ध्वपद्मानीं उर्ध्वपद्मवाच्यं यथा
वैवाचितुं परमकावचिको भगवान् वाचः प्रकृतस्य युष्टिद्विराज्यख्यानप्रतिपादस्य वेदकथने-
पोद्गावचकत्वा प्रतिपत्त्यकीर्तनाया युद्विज्ज्ञायाया अपमनेवावसरवदत्वा च शान्तिपर्वं उवा-
चभते वैशम्पायन उवाचेत्यादि । इत्येवमद्वैतकथ्यं शान्तपर्वे वै—इत्यादि ।

End. वरिष्ठमिदं सुकृत्यमवसथ्ये निवेष्टितं उर्ध्वपद्मिच्छाजनं येन ।

निर्मादयार्थविषयं प्रविष्टत्वं देवं

वाख्यानमेतदनुबुद्धिं तथा मत्तं वत् ।

विज्ञा विमलहरविषयः प्रतिपत्त्यु तस्या

उर्ध्वपद्मवाचरत्नेः प्रभवेत्यकीर्णी ।

Colophon. इति महाभारते ब्रतवाचकां संवितायां वैवाचिक्यां शान्तिपर्वेण मोक्ष-
धर्मो उर्ध्वपद्मवाख्यानं ।

विषयः । महाभारतीयशान्तिपर्वोपनिषत्तमोक्षधर्मपद्मोपाख्यानं वाख्यानं ।

No. 2086. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभङ्गनी, दानधर्मपर्यायाधायः ।

Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 40. Lines, 7 on a page. Extent, 137 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of deposit, Variyá, Post Siṅdā, Zilá Rájásáhi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇi. Appearance, decayed. Prose Correct.

Mahábhāratārtha-prakāśinī *alias* **Virodhabhañjanī.**

Another part of the aforesaid work. It bears upon the Dānadharma section.

Beginning. प्रथमं सर्वं वरदं विश्वकर्म्यदानमर्थं ।

वाक्यान् दानधर्मस्य रामकर्म्येन तस्यते ॥

अथ सर्वोद्देशं सम्भाषीदितिदिरितिरोधयितुं युधिष्ठिरप्रश्नमनामानप्रतिपादनसकलैक-
कार्यमपठत्याऽनुज्ञासमकथनं शान्तिपर्याकारमारभते युधिष्ठिर उवाच—त्यादिना । उपवसन्निश्चरि-
ता नावस्यित्वोचं कुरुते—एतच्च यथाऽपिरोधपदं अपिरोधादशान्तिर्था । इत्यादि ।

End. समीचीनानामपि दुर्गं मेमां अथ संयुगे मचारते । सत्यमनः सेवानः ।

शान्तिपर्यादि उत्तमानुज्ञासुते दानधर्मः समाप्तः । शिष्यस्य महाभारतमनाश्रित्तो मःकूदित्याह
अमृतमकरमाहमेविकं धर्ममविवक्षति इति ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिनी विरोधभङ्गनी शान्तिपर्या । अकाव्यः ।

११२८ ।

विषयः । महाभारतोऽशान्तिपर्याकमेतदानधर्मपर्यायाधाय . वाक्यान् ।

No. 2087. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभङ्गनी, आश्वमेधादियुक्तम् ।

Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 50. Lines, 8 on a page. Extent, 784 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of deposit, Variyá, Post Siṅdā, Zilá Rájásáhi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábhāratārtha-prakāśinī *alias* **Virodhabhañjanī.**

Another part of the work last described. It refers to the last five sections of the Mahábhārata.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य विरीडिज्ञानदीपकं ।

धर्मसमेविकवाक्या रामकर्म्येन तस्यते ॥

अथ समगम् पीठक्योद्देशकतो मन्त्रवाक्यामेव सर्वं विद्वत्मीनि प्रतिपादयितुं शान्तिपर्या-
दिज्ञावापमेवपरपठत्या आश्वमेधिकं धर्मं समारभते वैजयावन उवाच—त्यादि । महावाक्य-
कतो महां महातः । विद्वते अमेव वाचा शक्तः । इत्यादि ।

End. यदा पुष्करतीर्थे जलोः तत्पञ्चानन्यपञ्चमेनेव इति भावः । स्रग्मेरोहकं यद्भवमात्रं । यस्यान्वयाद्यर्थं भविष्यति ।

Colophon. इति विरोधभङ्गन्यां महाभारतप्रकाशिन्यां आद्यमेधादि पद्यार्थं । प्रकाश्याः १४७८ ।

विषयः । महाभारतीयाद्यमेधिकापमवाहिक-मौपल-महाप्रामाणिक-स्रग्मेरोहकपर्व-आद्यम् ।

No. 2088. महाभारतार्थप्रकाशिनी वा विरोधभङ्गनी. (आदिपर्व) ।
Substance, country-made paper, 20 x 3 inches. Folia, 32. Lines, 9 on a page. Extent, 2,179 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasháhi, Pañdit Madhusúdana Siromani. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakásiní. The part called *Adi Parva*.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमस्कृत्य महाभारतवेदिनी ।

विरोधभङ्गनी टीका रामकृष्णेन तन्यते ।

यस्य वेदार्थेभ्योऽतिदुरुक्ततया क्लिप्तमनुमानानामेवाधतया विहितनिषिद्धज्ञानाभावेन प्रणिमिदृशभावरसङ्गेन तेषां प्रत्यवायः स्यादिति परमकारुणिको भगवान् युधिष्ठिरादिवदाश्व-
त्मीयेन दुर्योधनादिवदिति शिष्याय राजकृष्णादावसमर्थानामनघित्तानाञ्च तत्फलप्राप्तये
श्रीकृष्णः सर्वोपकारकः सर्वमेव इति य एव सर्वमेवेत्येवमित्येव इति ज्ञानार्थं महाभारतार्थ-
पञ्चमारभते आराधय नमस्कृत्येति पदं प्रणामार्थकं प्रणामविषयार्थकम् । इत्यादि

End. परिश्रम्य चपि प्रदक्षिणीकृत्य ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभङ्गन्यामादिपर्वे समाप्तम् ।

विषयः । महाभारतीयादिपर्व-आद्यम् ।

No. 2089. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभङ्गनी, (सभापर्वम्) ।
Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent, 1,015 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasháhi, Pañdit Madhusúdana Siromani. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakásiní. The part called *Sabbá Parva*.

Beginning. प्रविश्य हरिं भक्त्या सर्वलोकेष्वसकं ।

तन्यते रामकृष्णेन सभापर्वप्रकाशिनी ।

অথ ব্রহ্মবর্ষাকাশা : অথ ভগবৎপ্রবাহাদেব পরমৈশ্বর্য । অমৃতমাম্বলো ন কর্ণেব ইতি অ
মুনেব ন হেবিতবনিতি অ বোধবিশু' বাসববহরিতকবদেবকার্যমবহুত্বা ভগবান্ শীতল্য-
দেবাবতঃ কলাবর্ষাকাশে কল্যানাদ বৈজ্ঞান্যবম কবাপেতি ।

End. পুণবরীচবা পুণপ্রিয়েশ্ববা । ইতি বলাবর্ষেচি বনপ্রবেশঃ ।

Colophon. ইতি বিরোধমঞ্জরী মহাভারতপ্রকাশিত্বা ব্রহ্মবর্ষে বনপ্রভ ।

বিষয়ঃ । মহাভারতব্রহ্মবর্ষাকাশার্থঃ ।

No. 2090. মহাভারতার্থপ্রকাশিনী, বা বিরোধমঞ্জরী, (স্মারকস্বপ্নঃ)।
Substance, country-made paper, 16 x 3, inches. Folia, 70. Lines 7 on a
page. Extent, 2,777 śloka. Character Bengali. Date, ? Place of
deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájashábi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇi.
Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśinī. The part called Vana or Araṇ-
yaka Parva.

Beginning. অবিদ্যমুহুরি মজ্জা নীলেন্দ্রীবরভুন্দর ।

অবিদ্যে রামভব্যেব বাস্মারকস্বপ্নঃ ।

অথ বাস্মিকাবানতি কাশি রথ লুপ্ত মবতি নাকাশে ইতি দর্শবিশু মজ্জা মুকলস্বপ্নেব
প্রতিজ্ঞা অর্থ্য পাকনীয়েতি বোধবিশু প্রতিজ্ঞাতার্থেবদিকবোধোদাতমবহুত্বা ভগবান্ শীতল্যদেব-
বমবলীকলাবর্ষাকাশে বর্ষোরম্ভে ভগবৎপ্রবাহাদেব পরমৈশ্বর্যাদি । নিমিত্তা মুনিজননাঃ । ইত্যাদি ।

End. অতিদূরে নদিয়ে ন ভগ্ননিতি নিমিত্তকঃ । ইত্যং ভাবা । ইত্যারম্ভে আরম্ভঃ ।
বনপ্রভেদস্মারকং স্বপ্নঃ । ইত্যদমকরং কো পন্য ইত্যন বাস্মিকাবানতিবাদি বলাবর্ষাকা-
শার্থ ইতি তু বনপ্রবাহবর্ষাকাশার্থে ইতি ।

Colophon. ইতি মহাভারতপ্রকাশিত্বা বিরোধমঞ্জরীস্মারকং স্বপ্নং বনপ্রভ ।

বিষয়ঃ । মহাভারতব্রহ্মবর্ষাকাশার্থঃ ।

No. 2091. মহাভারতার্থপ্রকাশিনী, বা বিরোধমঞ্জরী, (বিরটপন্যঃ)।
Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a
page. Extent, 379 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájashábi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇi.
Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśinī. The part called Virāṭa Parva.

अथ चर्मादेव विविधविजायति परमविजायति चर्मा न त्याज्य इति च बोधयितुं
 अविच्छिन्नमिच्छावाहनकपैककार्यमवस्थत्वा श्रीकृष्णदेवायनसूत्रोपनिषत्तमे अममंत्रय उवाचे-
 त्वादि । पूर्वेण पितुः पिनामजाः । पिनामजान् पूर्वं इति चेन्नित् । इत्यादि ।

End. वेणास्तिकाः पाणिप्रविकाः । धर्मं यत्नं जीयन्ति च । त्वदे कारिते । विराट्पदं त्वदि-
पदं विषादः । यत्नात्तदेवं विराट्पदं । यत्नात्तत्पदं योऽप्ययं भविष्यति ।

Colophon. इति महाभारताष्टादशस्कन्धायां विद्यमानायां विराटपर्वणे ।

विषयः । महाभारतनीतिविराटपर्वभाष्यम् ।

No. 2092. महाभारतार्थप्रकाशिनो, वा विरोधभञ्जनी, (उद्धीमपर्व !)
Substance, country-made paper, 16 x 8 inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Extent, 1,950 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of deposit, Vārīyā, Post, Sīndā, Zilā Rājashāhi, Paṇḍit Madhusūdana Śrīromāṇī
Appearance decayed. Prose. Correct.

Mahābhāratārtha-prakāśini. The part called Udyoga Parva.

Beginning. मज्झिमा निकाय सच्चिदानन्दविषय ।

उद्योगपर्यवसानं रामकृतं तस्यै ।

यस्य भगवत्पराकारविश्वविमुक्तस्य न कदाचिदर्थः संवित्तिरिति दर्शयितुं शास्त्रव्यतिरेकप्रति-
पादनकथनेककार्यसमवहता । भगवः नृ-बीजस्यैवायमः पञ्चमनसोऽप्यर्थं समारम्भते कृत्वा विवाह-
मित्यादिना । कृत्वा कारयित्वा चायैव निजसोऽयः । उपपत्ताः सप्तकायाः । इत्यादि ।

End. वा अग्निबाह्वि सुबावि वेधां ते प्रनिश्चरदमुखाः । वेदानिर्ध्यावन्मुषोऽग्रपत्नं च
उवाच ।

Colophon. इति महाभारताखण्डकाव्यां विरोधमहात्म्यमयोऽनन्तं । अकाव्याः १५०५ ।

विषयः । महाभारतीयोद्योगपर्ववाक्यान् ।

No. 2093. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधमञ्जरी. (भीषमर्च.)

Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 50. Lines, 8 on a page. Extent, 862 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vārīyā, Post Sīṇḍā, Zilā Rājashāhi, Paṇḍit Madhusūdana Śīromañī. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahābhāratārtha-prakāśinī. The part called Bhīṣma Parva.
Beginning. नारायणं नमस्कृत्य भक्तभक्तप्रसादम् ।

तन्मते रामकथनं यावच्छ्रुत् भीष्मपर्वणः ।

अथ भगवान् श्रीकृष्णदेवार्पणो भजनकुलस्य भक्त्यैव जयं वरेति रोषयितुं चक्षोपाख्यामजि-
ज्ञासापन्नमेवमस्मद्वत्पादं पठयत् ननु तद्वद्वक्तृजिज्ञासायै जननजयप्रसन्नमवतारयति कथं
युधीत्यादि । कुक्षये च भक्त्यैव । इत्यादि ।

End. भवानकाशमत्यातामस्मि चाभिरुद्धेन मेघेन इतिवाकाव्यापनं । उन्माद-
दमनमित्यर्थः । ततो जगत्स्य निष्काशः । तदेव भूमिपर्वः । तद्वद्वक्तृजिज्ञासायै जननजयप्रसन्नमवतारयति कथं
युधीत्यादि । कुक्षये च भक्त्यैव । इत्यादि ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिनी विरोधभङ्गनी भीष्मपर्वः ।

विषयः । महाभारतीयभीष्मपर्वप्रकाशः ।

No. 2094. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभङ्गनी, (प्रोक्तपर्वः ।)
Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 40. Lines, 8 on
a page. Extent, 1,422 shloka. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, Vārāṇasī, Post-Office, Zila Rājashāhi, Pandit Madhusūdana Śiromaṇi.
Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahābhāratārtha-prakāśinī. The part called Droṇa Parva.

Beginning. अथवाचि नमस्कृत्य भक्तभक्तप्रसादम् ।

तन्मते रामकथनं यावच्छ्रुत् भीष्मपर्वणः ।

अथ वेदोऽर्थिना भक्तपरिपाजनः श्रीकृष्ण देवोपाख्या इति रोषयितुं द्रुपदकथनप्रसन्नमवतारयति कथं
युधीत्यादि । कुक्षये च भक्त्यैव । इत्यादि ।

End. वेदोऽर्थिना भक्तपरिपाजनः श्रीकृष्ण देवोपाख्या इति रोषयितुं द्रुपदकथनप्रसन्नमवतारयति कथं
युधीत्यादि । कुक्षये च भक्त्यैव । इत्यादि ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिनी विरोधभङ्गनी भीष्मपर्वः ।

विषयः । महाभारतीयभीष्मपर्वप्रकाशः ।

No. 2095. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभङ्गनी (कर्णपर्व ।)

Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 3. Lines, 80 on a page. Extent, 1,110 Shlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Sindhá, Zila Rájasháhi, Pandit Madhusúdana S'iramaní. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratārtha-prakāśinī. The part called Karna Parva.

Beginning. अस्मिन्महाभारतप्रकाशिते कर्णपर्वे ।

तन्मते रामकृष्णं व्याख्यानं कर्णपर्वकः ।

अथ भगवान् श्रीकृष्णदेवायनः श्रीकृष्णपददेव विप्रश्चित्तः सम्यक्तयेति म एवोपास्य
इति वेदविद्युत्सहस्रं कर्णपर्वं समाश्रभते ततोऽङ्गा इति राजश्रित्यादिना । ततो नागयज्ञसो-
द्यानकर । इत्यदि

End. म पाठकः श्रोतः च । महाभारतार्थप्रकाशितं महाभारतार्थप्रकाशितं विप्र-
पास्यमाकां । इति कर्णपर्वं समाप्तं ।

Colophon. इति महाभारतप्रकाशित्यां विरोधभङ्गनी कर्णपर्व ।

विषयः । महाभारतार्थप्रकाशित्यां ।

No. 2096. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभङ्गनी (शल्यादित्रिकम् ।)

Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 12. Lines, 7 on a page. Extent, 1,291 Shlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Sindhá, Zila Rájasháhi, Pandit Madhusúdana S'iramaní. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratārtha-prakāśinī. The Shalya and the two subsequent Parvas.

Beginning. श्रीकृष्णचरणाभ्युदयं निवेद्य मातृपदम् ।

तन्मते रामकृष्णं व्याख्यानं शल्यादित्रिकः ।

अथ भगवान् श्रीकृष्णदेवायनः श्रीकृष्णपददेव विप्रश्चित्तः सम्यक्तयेति म एवोपास्य
इति वेदविद्युत्सहस्रं कर्णपर्वं समाश्रभते ततोऽङ्गा इति राजश्रित्यादिना । ततो नागयज्ञसो-
द्यानकर । इत्यदि

End. उपरिष्ठादाः सप्तत्यजनाः । इति कर्णपर्वं समाप्तं । अस्यानु शास्त्रिणः भविष्यति ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशित्यां विरोधभङ्गनी शल्यादित्रिकं समाप्तं ।

विषयः । महाभारतार्थप्रकाशित्यां शल्यादित्रिक-कर्णपर्वं व्याख्यानं महाभारतार्थप्रकाशितं शल्यादित्रिकं समाप्तं ।

No. 2097. मज्झरी, वा खरोदखटीका। Substance, country-made paper, 16 x 8½ inches. Folia, 44. Lines, 8 on a page. Extent, 1,016 śloka Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, U14, Post Rānāghāṭa, Zillā Nuddea. Paṇḍit Dīnanātha Bhaṭṭācāryya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Manjarī *alias* Svarodaya-ṭīkā. A commentary on the Svarodaya—a work on divination by the flow of breath. By Bhūddhara. Vide Vol. I, p. 278 No. 484. Vol. V, p. 126. No. 1816. The last by a different author.

Beginning. परमात्मसुखोऽयं नान्यत्रापि नृप ।

मया सरोदयवाणा मङ्गल्योणा चित्तमये ।

कान्तिबो सुरसिद्धमरवटे कान्तिनिदानपत्री-

मौरहाजकुलोऽस्ये सम्यक्वत् श्रीमोमत्रयोऽहयः ।

तस्योऽप्यहम्बन्धितसदः श्रीदेवताभिः

कीर्त्या निर्द्वन्द्वयोग्यताः समतमोद् वा वृत्तिर्नञादिभः ।

महर्षि पादयुग्मसमस्तधनराशितः ।

मूषरसमृतः श्रीमान् यथाशान्तिं नमोस्तुतः ।

अथ शिक्षाचारपरिष्कारप्रसङ्गाद्व्यवस्थाचरन् प्रत्येकान् अविद्यालयकार्यं वर्तमानं नमस्क-
रोति । अथप्रतिनिधि । इत्यादि ।

End.   वः कारयेत् सकलदोषहरा मन्त्रार्थः ।

मानिं प्रमाणावुदयः पृथक् पदेन ।

Colophon. इति श्रीवैद्यनाथः । अष्टाध्यायाने करोदवसायाने शान्तिवचनः परिपूर्णः ।
सकाशादर्थः सत्यः ।

विषयः । कठे/द्वानिदानप्रसिद्धीतिपत्रं वाक्यम् ।

No. 2098. **জ্ঞানদোত্রসারঃ**, (যশস্বরাজীঃ) Substance, country-made paper, 16 x 4 inches. Folia, 30. Lines, 10 on a page. Extent, 68 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1758. Place of deposit, Śāntipura, Paṇḍit Kālidāśa Vidyāvāgīśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Dhyāna-yoga-sāra. An extract from the Padma Purāṇa, giving an account of the incarnation of Kṛishṇa as Gaurāṅga at Nuddea. The work is apocryphal.

Beginning. ओं ओं प्रिये वसुधै कुरुते ममतां नमि नमि ।

वर्धितं चतुर्धनं धामं सदेव आरदेम वै ।

कसो सुगं नवदीपं मण्डतं हि मनाह्वया ।

अविद्यसि ततो जज्ञीरुषा त्वं दक्षिणी मती ।

गीतहृदयप्रिया ओ भाः सत्यभावे जमेव च । इत्यादि ।

End.

इत्युक्त्वा नारदस्य वैजायोपपत्ते मूढा ।

निवेद्य च परं सर्वं तस्यै च भौतिकद्वयम् ।

Colophon. एति श्रीसुप्रसादे ध्यानयोगवारे सकलपराब्रह्मणे शिवनारदंवादे ब्रह्म-
सावकमाहात्म्ये अविष्णु श्रीहरिवक्त्रोद्दिप्तसौपाङ्गवर्णने नाम त्रयोविंशतिशोऽध्यायः । अकाव्यः ।
१७१६ ।

विषयः। जगन्नाथ-श्रीकृष्ण एव महाविष्णुस्वरूपेण जगद्दीपे चयनरिक्तानीति तत्त्वचयनमुद्यमेन तत्परिकराणां वक्षिणीयत्वभागादीनां लक्ष्मीविष्णुत्रिधादिरूपेषु चयनारकचयनम् ।

No. 2099. **सिद्धान्तार्थः।** Substance, country-made paper, 16 x 4 inches. Folia, 48. Lines, 6 on a page. Extent, 1,022 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit Ula, Post Rānāghāṭa, Zillā Nuddea, Mahendranātha Brahmachārī. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Siddhāntārṇava. A Vedānta treatise founded on the commentary of Śāṅkara on the Vedānta Sūtra. By Raghunātha Śārvabhauma. CONTENTS: on the true nature of the Supreme soul. Self manifestation of Brahma. Atheism refuted. The doctrine of Vivarta or phenomenality (Vedānta) as the cause of creation proved. Ditto of natural modification (Pariṇāma, Sāṅkhya) confuted. The theory of atoms refuted. Reconciliations of Vedic texts suggesting a duality of souls. The human soul a reflection of the Divine one, proved. Illusory character of the universe. Eternity of the universe as a current. The nature of Māyā. The four Vyūhas. Meaning of the text "thou art that." Eternity of the Vedas. Unity of Brahma established in the Vedas. Brahma not provable by the ordinary logical method. Final end of created beings. The means of acquiring true knowledge. Means of attaining salvation.

Beginning. आदितं विविधैर्भाषैर्भङ्गादिभिरुद्दिष्टं ।

भाषये धनवन्तं तं प्रवाञ्छितरथे त।रं॥

इह कस्य संभारानुभवात्प्रविहितजनापवाये चान्ता वा चरे भोक्तव्यो मन्त्रो निदिधा-
यितश्चेति—इत्यादि ।

End. तत्त्वार्थविशेषप्रकाशाची + कैकवपमात् तत्त्वार्थो मोक्षो निरतिप्रधानत्वा-
त्तक इवेति सिद्धं ।

Colophon. इति श्रीरघुनाथभाष्यभौमभट्टाचार्यकृतो निदानाक्षरः परिपूर्णः ।

विषयः । साङ्ख्यसमतत्त्वम् । विरचितमिदं वेदान्तकरकम् । तत आन्ता वा चरे इत्यत्र
विधिविशेषम् । प्रत्ययः स्वपदात्मनिकपञ्च । निरीहपदात्मनोद्दिष्टतात्पर्यकीर्तनम् । विवर्तवा-
दप्रकाशनम् । परिमलवादप्रकाशनम् । परमात्मवादोपपत्त्यर्थम् । दैतव्योपपत्त्याः पृथगीनां समन्वय-
निकपञ्चः । जीवस्य प्रत्ययविशेषनिकपञ्चम् । जगतः प्रातिभाषिकत्वप्रकाशनम् । प्रवादकपञ्च जगतः
नित्यत्वप्रकाशनम् । साध्याविशेषः स्वपदप्रकाशनम् । चतुर्वर्गनिकपञ्चः । तत्त्वमस्यादिचतुर्वर्गप्रकाशनम् । वेदान्त
नित्यत्वप्रकाशनम् । प्रत्ययो वेदैकवेद्यत्वप्रकाशनम् । प्रत्ययानुमानादिप्रमाणसमर्थननिकपञ्चः । जीवस्य
चतुर्वर्गत्वादिकपञ्चम् । तत्त्वज्ञानेऽप्यप्रकाशनम् । मोक्षोपायकीर्तनम् ।

No. 2100. वेदान्तसिद्धान्तकौमुदी । Substance, country-made paper, 17
x 4½ inches. Folia, 67. Lines, 7 on a page. Extent, 1,617 slokas.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uti, Post Rānāghāta,
Zilā Nudda, Pandit Dinanātha Bhattachārya. Appearance, decayed. Prose.
Incorrect.

Vedānta-siddhānta-kaumudī. On the Bakhti doctrine
founded on the non duality of the soul. By Haridāsa.

CONTENTS: Refutation of the theory regarding Brahma being
undiscrete. Refutation of the theory regarding the human soul being
a reflection of the divine soul. Human soul proved to be a part or
fragment of Brahma. The son of Nanda proved to be the being indicated
by the word Brahma. Knowledge, &c. his natural attributes. On the
authority of the Vedas. The Bhāgavata Purāṇa proved to be as
authoritative as the Vedas. The Śāstras all logically lead to Brahma.
Superiority of faith over knowledge. Fruit of faith. Means of salva-
tion. Nature of salvation.

Beginning. आत्मभूतवशानन्दं नामानन्दं नन्दनन्दनम् ।

अथ वेदान्तनिदानकौमुदीयं विरच्यते ।

अथ कस्याश्चा वादे इहयः भोक्तव्यो मन्त्रो इत्यादिप्रमाणानुसृतकर्ममने पञ्चतवेदान्त-
नवविधायाद् विचारः विना स्वपदमन्त्राद्युक्तमोक्षोपायप्रकाशकमन्त्राभिधेयाज्ञ मोक्षमहाकावरा-
ज्ञानेऽप्यनुभवमेव प्रकाशनाय ज्ञानेच्छामाथ । वेदान्तविचारः कर्मव इति । इत्यादि ।

End. चाविदके सर्वानर्थनिहन्ता ब्रह्मेव सन् ब्रह्मायेति विमुक्तश्च विमुच्यते—
मुनिवोधितमित्यसिद्धभूतब्रह्माकथककथनान्ताविर्भाव इति चिह्नं ।

Colophon. इति श्रीहरिदासकृष्ण वेदाकमिहानकोमुदी समाप्ता ।

विषयः । शुद्धाद्वैतवादसम्बन्धा विरचितोऽयं ग्रन्थः । तत्र ब्रह्मणो निर्दिष्टेपक्षगत-
कीर्तनं । जीवस्य ब्रह्मप्रतिबिम्बवादवर्णनं । ब्रह्मणोऽत्रो जीव इति निरूपणं । नन्दनन्दन एव
ब्रह्मग्रन्थस्याय इति निर्णयः । तस्य सामायिकज्ञानादिरक्षितलक्षणवर्णनं । श्रीमद्भगवत्स्य वेद-
तुल्यमभिधेयः । ब्रह्मणः शास्त्रैक्यमभ्यनिरूपणं । ज्ञानाविधेया भक्तेरभ्यर्चितलक्षणवर्णनं । भगवतो
भक्त्येकलक्षणमभिधेयः । मोक्षोपायवर्णनं । मोक्षकल्पविशेषवर्णनम् ।

No 2101. माधुर्यकादम्बिनी । Substance, country-made paper, 11 x 5½ inches. Folia, 19. Lines, 11 on a page. Extent, 643 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1960. Place of deposit, S'antipur, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mādhurya-kādambinī. On faith as the only means of salva-
tion. Faith and devotion to be directed to Kṛishṇa who is the embodi-
ment of the divine soul. With this object the work opens with a dis-
quisition on the nature of soul, and its twofold division, the human and
divine, and then explains how the divine soul may, for the well-being of
creation, assume a corporeal form. The author then describes various
forms of faith, and their peculiarities.

Beginning. चक्षुरे नवभक्तिप्रकाशितनेः सङ्गीतनी कामना-
रथं कामतर्पणदाचदमनी विद्यापरोक्षासिनी ।
दूरस्थे मन्त्राग्निनोऽपि सरसीभावाय भूयान् प्रभु-
वीचैतन्महत्पावनिरुद्धमन्त्रमाधुर्यकादम्बिनी ।
भक्तिः प्लेः विता तात् रसं पञ्चेदुदात्तधीः ।
तस्मैमि सततं रूपनाम प्रियतमं हरेः ॥

एव चाक्षु परमानन्दनवादि पदवाट् ब्रह्म पुष्पं प्रतिष्ठेति — इत्यादि ।

End. माधुर्यकारिणेः सङ्गचैतन्यादुद्धते रथेः ।

इयं धिनेतु माधुर्यमयी कादम्बिनी जगत् ॥

Colophon. इति श्रीमाधुर्यकादम्बिन्यां पूर्णनरोत्तरो नामाष्टमस्कन्धः ।

सम्पूर्णं माधुर्यकादम्बिनी समां प्रीतये स्तुतिः । संवत् १८९० ।

विषया । श्रीमद्भक्त्यर्थस्य एव शुद्धवत्त्वमविषयानन्दवत्त्वोपायमादिशरीरतया कल्पना-
 शक्त्या च परमसुखमवाप्त्यः । तस्यैव भवतुल्येरेषि तदुपपत्त्या भवतुल्य एव कल्पनाशक्त्या, निरवैक-
 ल्येतिविषयत्वम् । शेषादपि भक्तेः परमोत्कर्षमितिवादनमुक्तेन तस्याः श्रमैकतावयवमादमिराक-
 रत् । तदेवं भवतुल्य एव तत्कल्पकतायाः भक्तेः स्वैक्यत्वम् स्वैक्यवर्गीकारित्वं स्वैक्यवर्गीकृत्यं
 स्वैक्यवर्गैरवकाशमन्यतेति व्यवस्थापनम् । अतिशयकल्पविशेषम् । तदधिकारितः । तद्व्याप्तिः ।
 यच्च अतिशयभावेत्याद्येतिविषयकत्वमनुक्तेन पुन्युक्त्याः सुकृत्याः अपराधोक्त्या भक्त्यायेति यव-
 योर्वा यत्तुर्विषयकत्वमपूर्वम् तेषां कल्पकत्वम् । यच्च यैतन्व द्विविधं कृतमनन्दमनसम् । तच्च
 प्रथमं स्वैक्यवत्त्वोपायत्वं, द्वितीयं देवभावत्वादि जीवाद्याम् । तथा ईश्वरचैतन्व द्विविधं
 नृपकर्मैरिति जीवता जीवतनृत्यमर्थम् । प्रकारिकायेव वस्तुविषयवत्त्वम् । यच्च अतिश-
 यमितिवायेदेव भवतुल्यत्वा द्विविधा । तच्च प्रथमा वद्विधा । द्वितीया तु वाचास्तुतिवर्गिणी
 तदनुकूलकल्पवर्चिणीति द्विविधा । यथापि प्रथमा वाचिणी वाचिणी भावनी चेति विध्वारा ।
 यच्च अतिशयिद्विविधता जीवात्मःकरत्वा स्वकर्मोपायमादिनात्मनो वैकल्यत्वेन तदोपश्रमने भक्तौ
 वचिपुत्रवतीति वा च द्विविधा वस्तुवैशिष्ट्यवैशिष्ट्यो तद्व्यवैशिष्ट्यो च । यच्च यैव भवतुल्यत्वा द्वि-
 वरत्नश्रेष्ठतया वनी यदा भवतुल्यं भवतुल्यं विषयोक्तोति तदेवमावर्तितव्याख्यायते । अनन्तरं
 अतिशयवत्त्वताः स्वकर्मोपायमावादनोपायमावादनो पुन्यवत्त्वे अतिशयेन भाविनी स्वीकृति ।
 यथावावाचिन्देवमावद्वत्त्वमनुकूलं तथा भाव्यवति यथा तच्च वद्वत्ता प्रतिविम्बितो भवताम् यव-
 योक्तव्यम् एव प्रतिभाति । यच्च यैवावर्तितः परमवर्तितम् भक्त्यावती रत्नवत्त्वयोर्भावा एत्याद्या
 कल्पते । च एव भावः वचिदाम्भ्य इति अतिशयवत्ता कल्पकोभावं भवते । योऽयं भावो रामभक्त्य-
 यो वैद्यभक्त्ययेति द्विविधमनन्दमनसत्वेन विविधानां भक्त्यां विविधवैशिष्ट्यः प्रकल्पकोऽप्युदयेषु
 कुरन्तु अनन्तरं एव एतावन्तेषु विविधाकादम् भवते । ते च भक्ताः शान्तादाववर्तितवत्त्वोपायमाव-
 यन्ताः वद्विधाः । तच्च शान्तोऽप्यतिशयवत्ता दायेषु प्रीतिरिति वचिषु मन्त्राणि पित्रमावयन्तु
 वाक्यमिति प्रेक्ष्योपायवत्त्वु विद्यतेति भावभेदात्तानि प्राप्यात्मनोपायमावित्तविभावादिभिर्वस्तु-
 त्वयोः कायोति भावा वैशिष्ट्यं मन्त्रं शान्तादाववर्तितवत्त्वोपायमावद्वत्त्वो रते । भवतीति निरूपणम् । यच्च
 भावविशेषम् अनुभावविशेषप्रकटनप्रकटनयेति ।

No. 2102. दानचन्द्रिका । Substance, country-made paper, 11 x 4 inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Extent, 1,942 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulā, Post Rānāghāt, Zilā Nadiyā, Pandit Dīnanātha Bhattachārya. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Dāna-chandrika. A treatise on religious gifts, the merits of giving away particular articles, persons fit to grant and to receive gifts,

and the rituals meet for consecrating the same. By Jayarāma. The work is an abstract of the Dānakhaṇḍa of Hemādri.

Beginning. नमिं उवा मनेवाय विप्रविधिवकारिणे ।

त्रिपते जयरात्रेय रत्नेषु दानचन्द्रिका ।

दानं देवस्य दाना च सन्मदानं सङ्गं तथा ।

सङ्गदाना विधाता च च रत्नसु मन्मात्रस्य ।

नवाहो दानप्रशङ्गा ।

End. अथैव विधिना कुर्वन् सर्वं भवति साधवमिति ।

Colophon. इति श्रीजयरात्रविरचिता दानचन्द्रिका समाप्ता ।

विषयः । दानप्रशङ्गाकीर्तनं । देवमुक्तकीर्तनं । दानविधिः । दानकालनिरूपणं । वस्तुसङ्घर्षः । दानदेवतनिर्णयः । प्रतिपदविधिः । सर्वेषु दानेषु सामान्यतः प्रयोगकीर्तनं । शिरस्यदानविधिः । पैरुदोषभोजनवादिषाददानविधिः । सङ्गहृत्पदानविधिः । शान्कादिदानविधिः । सङ्कृतभोजनवादिषादिदानविधिः । कपिष्ठादिदानविधिः । मन्त्राद्यादिदानविधिः । परदोषादिदानविधिः । जवासनादिदानविधिः । मन्त्रव्यादीषदनादिविधिः । आधिक्यकादिदानविधिः । श्लोकाद्यादिदानविधिः । वस्तुसङ्घादिदानविधिः । संक्रान्तिविनिमित्तकदानविधिः । नाचनिकादिदानविधिकीर्तनसङ्घः ।

No. 2103. मेघदूतटीका । Substance, country-made paper, 13 x 6 inches. Folia, 38. Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,443 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Ulā, Post Raṇāghāt, Zilā Nadiyā, Paṇḍit Dīnanātha Bhaṭṭāchārya. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Meghadūta-ṭīkā. A commentary on Kālidāsa's Meghadūta. Anonymous.

Beginning. एव सदापि त्रिरित्यत्र सारसपरिच्छेदोपरकमलवसन्कोत्पन्नमलयानिलजल-
म्रीकापुष्पावयवचन्द्रमुख्योद्भासकमयस्रग्भवादीनि, मन्त्राकाङ्क्षस्यार्थानां अभावस्यैवमिति मन्त्राकवि-
चीकादिदायविरचितमनादिदं मन्त्राकाङ्क्षमुच्यते + + + + + सङ्कटदयसुखेभ्यः
कश्चिन्नेवावगच्छति निर्देशोः कुच्यते + + + प्रसङ्गेन तथासमादिश्लोकः । कश्चित् कानेति । कश्चि-
दपिर्दिष्टवान्मा सङ्कः रामत्रिभुवनभेदेषु वसतिं चक्रे निषाद्यं कृतवान् । रामो दम्बरशालजः तेन
आवृत्तो मिरिः । पूर्वमेव शीतलमन्त्रितो रामस्य चिह्नतयामिति इत्यादि ।

अविरलानि मिरलराशि सुखानि यव ॥ १२४ ॥

इत्यभूत् सुरचितपदं मेघदूतस्य नाम्ना

काव्यकीकाविरचितकवे विप्रसृते विनोदं ।

+ + + + ইতি বিবৃতা হবিভাং কবীনাং
বলাভ্যাং পরকবুজং কাশিদাচরকার।

Colophon. ইতি শৌকবিরাজমুকুটাকঙ্কারেণ শৌকাশিদাচরেন (কর্তা মেঘদূতাবিধান
কাব্য) নক্সা লীকা লগনা।

বিষয়। কাশিদাচরেন মেঘদূতক কাব্যানন্দ।

No. 2104. নৈবধীযপ্রকাশঃ (পূর্বনৈবধীযঃ)। Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 250. Lines, 9 on a page. Extent, 9,813 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rāpāghāt, Zilá Nadiyá, Paṇḍit Dinanátha Bhaṭṭāchārya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Naishadhiya-prakāśa. A commentary on the Naishadha Kāvya, of Ś'ri Harsha. By Nārāyaṇa Vedarakara, son of Narasiṁha and Madālasá. The codex contains only the first half of the work.

Beginning. বেদেহী যস্য যানে জয়তি জয়জনির্দেহিণে সত্যকোঃবি
শীমানপে হনুমানমুস্তবকবো হৃদ্যবিস্বকমজা।
কোদণ্ড কাপদেবং হৃদয়নিকুলখণ্ডকারী সমল-
হৃদাৎকালমযাক্রান্তিসমিস্তিঃশিখাংকরীমাবিরজাৎ।
হৃদকন্দরকরিসিংহঃ কীনাচেনঃপরাজয়োস্তমঃ।
রত্নকুশকীরবকঃ বাঘাদাঃকটো রামঃ।
মহায যুধাঙ্গবনাং শৌর্যো নশ্চিনাশিতঃ।
কৃতেবজ্রপথে যস্য পদশী চুরদুর্ভা।
মম শৌর্যমিহবদিতমিতুঃ পারাশিষ্টদ্বয়
কামুচাপি মহাক্ষেত্রাঃমহদা বিজ্ঞানকীর্তিঃ শিবো।
শৌর্যমেকরশীতগোঃ চুসকবোঃশৌর্যমো যশা-
বুধি শৌর্যমেককাকবিস্তিঃ শিখাংকরীমাবিরজাৎ।
মহায মনুর কোলং যশসী শৌর্যমিহ।
কুর্মে মঃকো নৈবধীযপ্রকাশঃ চুদুর্ভা কুর্মে।

বিশীর্ণিতম্য নিমিষমসাম্রাটম্ সিংহাচার্যপ্রশাসনাত্মকমিহ। যাপি নক্সা-
মিতি মহাকাব্যেণ কলমেনিতি সমস্তম্পাদিতম্য। কবিঃ সুকুমারদ্বন্দ্বীশৌর্যমো যশা-
কবজমসাম্রাটম্। যশে নু বিসিষ্টবকমিহংকুলখণ্ডকারীমাবিরজাৎ।
মহায মনুর কোলং যশসী শৌর্যমিহ। যশে নু বিসিষ্টবকমিহংকুলখণ্ডকারীমাবিরজাৎ।
মহায মনুর কোলং যশসী শৌর্যমিহ। যশে নু বিসিষ্টবকমিহংকুলখণ্ডকারীমাবিরজাৎ।

End. कैषाण्वृषपा रीत्या निर्मिते । इत्तं पूर्णम् ।

Colophon. इति श्रीवेङ्कटरोचनामहर्षीमन्त्ररक्षित्यनामवारायणकृते वैष्णव-
प्रकाशे अष्टमः सर्गः समाप्तः ।

विषयः । श्रीवैष्णवमैथिल्यपरितमस्यः काव्यसाहित्यसौभाग्यं याज्जानम् ।

No. 2105. कार्त्तिसमुच्चयः । Substance, country-made paper, 15 x 4 inches. Folia, 225. Lines, 10 on a page. Extent, 17,840 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rānāghát, Zilá Nadiyá, Paṇḍit Dīnanátha Bhaṭṭāchārya. Appearance, decayed. Correct.

Smārta-samuchchaya. A Smṛiti digest. By Nanda Paṇḍita, son of Śrīdeva Mahámahopādhyāya. **CONTENTS :** Religious duty. Proper times for religious ceremonies. Lunations. Conjunction of one month with another. Intercalary months. Prohibited degrees in marriage. Marriage. Saṁskāras. Daily rituals. Funerals. Mourning. Purifications. Expiations. Inheritance. Judicature.

Beginning. श्रीमत्पादपदादपङ्कजननिप्राप्तबोधोदयो-

वेदान्तद्वयान् सभारतखेत्तान् कार्त्तव्यकाव्यमितान् ।

जीमनैखरसंख्यैः समखिलं चार्त्तकजेनाभिधं

सर्वं यो ब्रह्मोक्तं पण्डितकविः श्रीदेवस्योक्तम् ॥

तस्य श्रीमतिकव्यभक्तिनिरतो मन्त्राभिषेकभूषणो

हस्त्य देवपदारविन्दहरका यस्य प्रसिद्धा प्रसूः ।

सोऽयं पण्डितमन्त्रोदुत्कर्षकं चर्कोक्तिर्यात्रापकं

रस्य कार्त्तिसमुच्चयं वरचयन्ति ह्येवमप्राप्येत् ॥

तत्र द्वादशोऽर्थाः सप्तसकं विविच्यते । तत्र भगवान् जैमिनिः । वेदान्तस्योक्तोऽर्थो चर्को-
दत्तादि ।

End. इति कविचक्रं मन्त्रमन्त्रकनीमावायां परिश्रेय इति ।

Colophon. इति भगवन्मोपाध्यायश्रीदेवस्योक्तं श्रीमन्पण्डितविरचितः कार्त्तिसम-
ुच्चयः समाप्तः ।

विषयः । चर्कोक्तपञ्चकपञ्च । कालविवेचनं । तिथ्यादिनिर्णयः । तत्र प्रतिपदादि-
निकटिधेयव्यवस्थानिर्णयः । संक्रान्तिनिर्णयः । मलमासविवेचनं । सप्तमासादिविवेचनं । विवाह-
निकटव्यवस्थेयं वाणिज्यादिवचनं । विवाहादिवचनं । भोज्यानादिव्यवस्थानिर्णयः । वाणिज्य-
विधिः । अग्नेष्टुविधिः । अग्नेष्टुविधिः । शुद्धिविधिः । वावादिविधिकपञ्च । प्रावधि-
निकपञ्च । द्वावमासकपञ्च । अष्टवारिकपञ्च ।

No. 2106. शिवभागटीका । Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 182. Lines, 7 on a page. Extent, 4,684 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Majidā, Post Rānāghaṭ, Paṇḍit Madhusūdana Nyāyaratna. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Dáyabhága-tíká. A commentary on the Dáyabhága of Jímúta-váhana. By Rámabhadra Nyáyálañkára, son of S'rínátha Áchárya-chúdámáni.

Beginning. चाबोच तातविधिंत-जिवन्माराध विचेवरं ।

चाय्याचाय्येभ्यो विदितमिमांसादायमानसः ।

अथारभे विज्ञविधानाथ दृष्टदेवताकीर्तनकथं महत्कथापरम् मिथ्यप्रहणमेव अत्यन्तमिथेय-
प्रयोजनमावाह । अथादीनि । अथ प्रयोजनं दावभाजनिर्देशः । अथ संन्यासमोक्षमहारा दुःख-
विहतिनिर्मुक्ततां प्रोक्तः । अमिथेयो दावभाजः । अत्यन्तं अत्यन्तं कथामिथेयान्तां कार्यकारण-
भावो विषयविषयिभावश्च । इत्यादि

End. चतुष्कल तामस्यै वक्ष्यमि। विरोधस्य परिहारः तदप्रयोजनीयतया जडागुराव-
काभावेऽपि न वैधर्म्यमिति जायः। वज्रनरेति सुखोऽवमिति।

श्रीरामभट्टरचिता पाचो संस्कार दीपिकाभेता ।

जीमूतपादनक्षते-वंधीरायं विद्वज् विद्वांसः ॥

[illegible]

विषयः । श्रीमन्नारायणस्तोत्राय नमः स्तोत्रम् ।

No. 2107. कामसूत्रं । समाख्यं जयमङ्गलाख्यटीकासहितम् । Substance, country-made paper, 13 x 7 inches. Folia, 128. Lines, 14 on a page. Extent, 6,125 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, S'antipur, Pandit Kālidāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Kāma-sūtra with the commentary of Mallināga, and the gloss called **Jayamaṅgala**. The aphorisms of Vātsyāyana on worldly enjoyment with the commentary of Mallināga, and an exegesis by Yaśodhara. The last two have been very much mixed up. The text is divided into 7 chapters, and treats successively of all the different branches of the subject. The exegetist cites the name of Mahimalla Deva, a Chalukya king.

The objects of human life are, according to Hindu writers, fourfold, including 1st, duty or *dharma* ; 2nd, wealth or *artha* economics ; 3rd, enjoyment, *kāma*, and 4th, salvation or *moksha*. On each of these subjects there were at one time, it would seem, several text-books in Sanskrit, but they are not all forthcoming now. On the first subject the Aphorisms of Jaimini constitute the leading text. On the second, a text is attributed to Śukra Āchārya, but it nowhere has yet been met with. On the third, the *kāma-sūtra* is the only text now known, but its author refers to seven different writers who preceded him. The fourth forms the theme of five out of the six leading systems of philosophy, as also of several minor ones. Of enjoyment in its grossest sense women form the most important object, and the text therefore devotes an unduly large part of it to sexual love, and hence it is that in describing the work, it is usual to class it among erotic works. *Kāma* in its most comprehensive sense, however, includes everything that promotes the gratification of the five senses of hearing, feeling, seeing, tasting and smelling, and Vātsāyana refers to all these. He begins with education in early life, giving brief notes about the 14 sciences and the 64 arts recognised by the Hindus. Then he adverts to housekeeping, furniture and household decorations, to friends, associates and companions, to occupations and ornaments, as well as conduct towards women. This explanation is necessary with reference to what has been said on page 98 of volume I, on the subject.

Vātsāyana is supposed to have lived over two thousand years ago, and the oldest commentary on the Nyāya aphorisms is attributed to him.

Beginning. (एकधीकृतसूत्रभाष्यस्य प्रारम्भवाक्यं यथा,) शास्त्रे प्रकृतमात्रं तत् स्व-
 वाच्योपदेश्यवाच्यैश्चकृतमन्वयात्। प्रजापतिर्हि प्रजाः कृत्वा तासां क्षितिनिवन्धनं निवर्तकं
 वाचनमभावात्। जनसमुत्पत्तये प्रोवाच। मल्लिकार्जुनः सन्तुः सावधुतो यथाधिकारिकं इत्यु-
 चकार। इत्युक्तिरप्यधिकारिकं। महादेवानुचरत् सन्तुः उपदेशाभावात्। इत्यु-
 चकार। — — — — — सर्वमन्वेन यन्मेव कामसूत्रमिदं
 प्रकीर्तयामासौ शास्त्रावयवः।

टीकायाः प्रारम्भवाक्यं यथा,—
 शास्त्रावयवीर्यं विदुः कामसूत्रं प्रकाशितं कैचिद्विद्वत्समयेन।
 महादेवास्ते अवयवशास्त्रां टीकावत् सर्वमिदं प्रकथयन् ।

एव चत्वारो यवो ब्राह्मणान्मर्यादायाम् ब्रह्मचारी मर्यादयैकानवौ त्रिपुरिणि । तत्र
 ब्राह्मणादीनां मर्यादानां भेदज्ञानमिततमान् विवर्तः पुनराद्यः । तथापि यवोर्ध्वोर्ध्वैर्गुणान्
 काम एव फलभूतः पुनराद्यः इति कामवादिनः । च योवायं विना न भवतीति तन्मयायमाविष्ठा-
 तुराचार्यो मन्त्रिनामः पूर्वोपायैर्नतानुकारेण ब्राह्मिणं प्रकीनवान् । इत्यादि ।

End.

ब्राह्मणः येषामनमान् तेन सेवोऽयं वेधिता ।

अग्निं राजपरा न. यः अग्निं चार्थपरा अग्निः ।

प्राक् तत्र यत्किंते राज्ञो वेद्यावेद्याय वैदिके ।

इति ब्राह्मणमीषकामस्तु वैदिके षष्ठेऽधिकरणे अनुपपन्नार्थमर्थसंशयविचारो वेद्यावि-
 शेषाच्च षष्ठोऽध्यायः ।

अमाऽहं वैदिकं षष्ठमधिकरणं ब्राह्मणस्य कामस्तुवन् ।

आद्यस्य शेषस्याहं दद्याः —————

एता षट्पदास्तीवरात्मकभेदनि विभेदः सम्यगुते सम्यग्भासिनि । इति ब्राह्मणमीषकाम-
 स्तुषट्पदायाः अयमङ्गलाभिधायां विद्वद्ब्राह्मणविरचकान्तरेण नृवदनेन्द्रपादाभिधानेन यवोचरितै-
 क्यकृतसूत्रभाषायां वैदिके षष्ठेऽधिकरणे षष्ठोऽध्यायः । अमाऽहं वैदिकं षष्ठमधिकरणं ।

Colophon. इत्यपराज्यं + अयमङ्गलराजमागपचमङ्गलाभिधायै कृत्स्नकामहि-
 नीनहृन्महदेवस्य भःरतीषायाज्ञारे श्रीब्राह्मणमीषकामस्तुषट्पदायां अयमङ्गलाभिधायां वैदिक-
 मधिकरणं समाप्तम् ।

विषयः । प्रथमे आधारेणाधिकरणे,—आत्मसंयत्तः, विवर्तप्रतिपत्तिः, विद्याकमुद्रा, ज्ञान-
 रिक्तहृत्, मायकमयायदुतीकसंविपरमसंज्ञति पञ्च प्रकराणि ।

द्वितीये आत्मैतिकाधिकरणे,—प्रमादभावकः शिष्यो, एतावन्मात्रं, प्रीतिविशेषाः, आसिद्ध-
 विचाराः, अस्मन्निष्कन्ताः, मन्त्रादन्मातयः, द्वाजन्मदविषयः, देव्या उपचाराः, जनेन्द्र-
 प्रकाराः, विचरन्तानि, प्रवृत्तमोक्षाः, तदुपपत्तीकृतोपपत्त्याः, पुनराद्यनि, पुनरीषकज्ञानि,
 योपरिहृत्, एतावन्मात्रं, एतावन्मात्रिकं, इतिविशेषाः, प्रत्ययकस्तुवेति अष्टादशप्रकराणि ।

तृतीये कर्मसम्यग्ज्ञाधिकरणे,—परकविधानं, सम्यग्निर्देशः, कर्मविषयकं, वाक्कायानु-
 क्रमाः, इतिनाकारकचमं, एकपुनराभिधोमाः, प्रत्येक्योपायार्थं, अभिधोमनः कर्मणाः प्रतिप-
 तिः, विद्यायुक्तोक्तंति नव प्रकराणि ।

चतुर्थे आर्थाधिकारिकाधिकरणे,—एकचारिकीहृत्, प्रवाचकज्ञा, उपपत्तिं योहाहृत्,
 कनिहाहृत्, पुनर्भूहृत्, दुर्मेमाहृत्, आकापरिहृत्, पुनपका यवोप प्रतिपत्तिवेति अष्टौ प्रकराणि ।

पञ्चमे पारदारिकाधिकरणे,—कीदृशपरीक्षावस्तुवचनं, कीदृश विद्या पुनराः, अयमप्राप्त-
 योपनिः, परिचयकारणः, अभिधोमाः, मायवरीका, दूतीकसंवि, ईश्वरकामिहं, आका-
 पुरिहं, कदापरद्विभक्तंति द्वा प्रकराणि ।

पठे वैश्वकाधिकरणे,—सहायकज्ञानवैश्वकान्तमनकारणानि, उपायार्थविविधः, कान्ताहर्षः, चर्चाऽनवावाचाः, विरक्त्य प्रतिपत्तिः, निष्ठासमन्वयः, विस्तीर्णप्रतिपत्त्यानं, क्षान्ताभाविशेषाः, चर्चानयनव्यवसंज्ञाः, विचारविशेषावेति इह प्रकराणि ।

(पुस्तकेऽस्मिन् शीपनिबद्धं नमनकधिकरणं नास्ति)

(महत्त्व विषया चर्चा,—सुखमङ्गलं, यज्ञीकरणं, दण्डयोगः, महाराजप्रत्यागमनं, दक्षिविषयः, शिवयोगावेति षड् प्रकराणीति ।)

No. 2108. वैश्वकसिद्धान्तवैजयन्ती, प्रकाशिकासहिता । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 140. Lines, 12 on a page. Extent, 4,182 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipur, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vaishṇava-siddhānta-vaijayanṭī with a commentary entitled **Prakāśikā**. A manual of Vaishṇava faith and worship. By Rāghavendra Muni.

Beginning. उद्यते भवमात्रगतुरजरे चातुर्विधानुं वच-

चिदातुः पतन्नेन्दुकेतुरविभुं लीलावतीं चरा ।

चर्चाकामपि ध्वनकतुरसतां वेतुः पतां माधवतां

जीवातु जगदिन्द्रजालरचनावेतुं चरिः पातु वः ।

श्रीमद्वैश्वकसिद्धान्तवैजयन्ती प्रकाशये ।

श्रुतिश्रुतिप्रमाणेन सनकेन कथं कृता ॥

इति वक्तुं प्रार्थितवन्मातरमन्वावितविष्णुविद्यानाथः सदाचारपरम्परापरिपालनाय च कथम्प्रतिपाद्यं वेदान्तवेद्यं वक्तुं प्रसीदति विश्वेशानित्यादिपद्येन ॥

विश्वेशानमवद्यमात्रमनिरामावाप्तमाद्यं परं

रक्षादैरपि विद्यया परमया नामाद्यत्वे वक्ष्यते ।

प्रेक्षाविद् धनविद्यया मुक्तयेऽपि शीघ्रभिरासादितः

साध्यं मन्दसुतोऽसिमन्दनि सदानन्दाय इत्यादि ॥ इत्यादि ।

End.

श्रीकृदात्मन इत्यादिबहुवि वसता राक्षसेन्द्राभिषेक

प्राप्तो जितः विवादात् जितमवधनवैष्णवीवधंसारमात्रे ।

सिद्धान्तवैश्वकान्तं कर्मतिरिचिता वैजयन्ती विचिता

कल्लोकायां कवीन्द्रैरविद्यमुच्यती यादिविधं वनाय ॥

श्रीमद्वैश्वकसिद्धान्तवैजयन्तीप्रकाशिका ।

दीपिकेन करे चर्चाः साधुचर्चापुनर्नरेः ॥

Colophon. एति श्रीराघवेन्द्रमुनिवतीनां वैष्णवविद्याभ्यासवचनाम् । अथवृत्तकवि-
कवचं नाम वचनो यन्मः । समाप्तवाचं यन्मः ।

विषयः । मन्त्रः साधारणकथनं । श्रीकृष्णकौटिल्यपरमहंसव्याख्याननिकषणं । श्रीकृष्णवि-
द्यानं नृपदानमकथनं । मित्तमकथनं । अथ विविधवादनिरुपणं । अथद्विजनादिवादिनां
विपतिरूपनिरासदूर्ध्वकं भगवानेव अथवाकमविश्वज्ञानिमावेनाविद्याविषयोऽपि कारकमिति-
निकषणं । संभारक सन्नायमानभकथनं । तत्र विविधवादनकथनं अथावृत्तकविषयेष्वनादिष्वं ।
जीवन्म अवधारद्विनायां संभारयन्म न तु परमायतः तस्य वाचाव्यामदीश्वरामेदवकादित्तिनि-
कषणं । वैराग्योपेक्षितमेव संभारक—मिथ्यामं निकषणं तद्विरक्तकारणं किञ्चिद्विषयं वेति वादि-
विपतिपक्षेऽधिकषणं । तत्र वाचाव्याममप्यस्य तत्कथनं । वातान्नमनोपवादमप्यर्थकं तद्विर-
कथनं । वैशेषिकमनोपवादमप्यर्थकं तत्कथनं । व्यासमनोपवादं तत् कथनम् । एतं द्रष्टव्या-
दिसंभाववादिमीमांसादिमतान्तरपथाय तत्कथनमप्युपरि भगवानेव तन्कारकमिति उपपन्न
प्रपञ्चनं । ज्ञानाजीववादकथनमप्युपरि मेरुजीववादकथनपथं । आत्मककथनिकषणमप्युपरि अ-
व्यामनतकथनं । तत्र आत्मज्ञानिवादकथनं । असत्कथनिकषणं । अज्ञानिकषणं । अन्व-
यात्मिककथनं । अनिर्वाच्यकथनिकषणं । तत्र अनिर्वाच्यकथनकथादिविषयं । अविद्या-
कथादिविषयः । भेदवादकथनम् । आत्मनः उपकारककथनं । अंशित् कथनविषयं । वेदक
ज्ञाना प्रामाण्यनिकषणं । तस्य अर्थोपेक्षमादिकथनम् । कथंज्ञानकावयोः सामान्यकथनं ।
द्रुक्पदवादिप्रकारकथनं । अवयवमनादिकथनकथनादिष्वं । समाधिसकथनहेदादिकीर्तनं ।
तत्त्वज्ञानानुक्तिरिति विषयं । जीवन्मकथादिकथनं । मोक्षकथनविषयं । अथ तादृशका-
दिव्यतकथनं । वेदात्मनकथनं । मन्त्रविकारनिकषणं । संभारककथादिकथनं । संभाराद्विर-
क्तक कथानि एव मोक्षविकारो माय्येति निकषणं । तथा अथवृत्तान्तरेव मोक्ष एति निक-
षणं । अथ वाग्यपनादिव्यतकथनं । अथवृत्तवाकमादिक कथीर्तनं । हेतुवृत्तिरूपवादिष्वं ।
अथवृत्तकथनं । तद्वेदादिकथनम् । अथवृत्तज्ञानां मोक्षेऽपि अथाभावेत्यादि वाच्यानां कथा-
यानादिकथनं । अज्ञिकथनं । तथाभाष्यमायमभेदेन द्वैविध्यकथनं । वाचकपाणि द्विविधा ज्ञान-
कथना प्रेमकथना चेति । तथा अवयवकीर्तनादिव्यविषयकथनमज्ञितनिकषणं । कथायान्त्राणि
मन्त्रिवाक्यमाद्येमादुभयोः प्राप्तेरुपेक्षयतेति निकषणं । यथेष्टकथादिकषणं । वाकार-विराकार-
मनुष्य-निर्मुच्यवादिप्रतिवादिनां वृत्तीनां समाधानकथनं । अथवृत्तरीरक मित्तमादिकथन-
मप्युपरि तादृशकथननिरुपणं । अथवृत्तीकादिकथनं । एतामोपवीरविरक्त भगवन्म ज्ञितकथनं ।
कीदावधारनामर्थकथनं । मोक्षकादिकथनम् । मित्तमकथनम् ।

Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ránághát, Bábu Surendraúátha Pálachaudhúrí; another copy at Darbháńgá, Bábu Gaurośvara Sińha. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Kedára-khańda of the Skañda Puráńa. This is one of the several books or Khańdas, of the Skañda Puráńa. It is divided into 32 chapters, and comprises a number of legends designed for the glorification of S'iva as the supreme divinity.

CONTENTS : I. Story of Daksha's visit to Naimisha forest, where he was disrespectfully treated by his son-in-law S'iva, and for which he rebuked S'iva.

II—III. Daksha commences a great feast to which he does not invite S'iva. Dáksháyani hears of the feast, and obtains her husband's permission to go to her father's house, where she commits suicide. S'iva hears the news, and, in a fit of anger, plucks out a lock of hair, which becomes two demons Káli and Vírabhadra.

IV—V. The demons wage war with the gods. Decapitation of Daksha; his head replaced by that of a goat. His hymn to S'iva. Adoration of S'iva, and advantages of putting on the trident al sectarian mark, ashes, &c. Story of Nandi, a Vaisya of Avanti, who was a great devotee.

VI—VII. S'iva's grief at the loss of his wife; his asceticism. Origin of the Lingam; its worship. Sa'iva philosophy. Story of Sundarí, daughter of a king of Kási.

VIII. Lingams of various kinds. Dispute between the Devas and Rávana. Devas repair to Vishńu, and devise means for the destruction of Rávana.

IX—XIV. The churning of the ocean. Origin of the Háláhala poison. Birth of Ganes'a. Consequences of the churning.

XV—XIX. Story of Nahusa. Ditto of Dadhichi. Ditto of Bali and of the Dwarf incarnation.

XX—XXV. The superiority of the Lingam over Brahmá and Vishńu. Story of Táraka, a demon, who oppressed the Devas. Marriage of S'iva with Umá.

XXVI—XXXI. Honey-moon of S'iva on the Gandhamádana mountain. Birth of Kártika. His battle with Táraka. Destruction of Táraka. Adoration of Kártika.

XXXII. Story of Śvetaríjā. Merits of the Śivarátri fast. Lu-

nations most appropriate for the worship of Śiva, Gāṇeś'a, Kārtika, &c. Gambling between Śiva and Umā, Śiva, losing everything by play, retires from Kailāsa to a forest. Umā, assuming the disguise of a wild hill woman, repairs to Śiva. Their reconciliation and adoration by the Devas. Merits of reciting the Kedarā-khaṇḍa.

Beginning. यस्याऽङ्गया अङ्गुल्यङ्गानि विरिञ्चिः पादाङ्गो हरिः ।

मंथनी काकवद्वयो ममकस्ये विनाःकने ।
 तीक्ष्णामुत्तमं तीक्ष्णं चपाकां चेषमुत्तमम् ।
 तत्रैव वैमिश्रारणे श्रौतकाद्यास्तत्रधनाः ।
 दीर्घमथं प्रकुर्वन्ताः सचिनां सुमतेन वा ।
 तेषां मन्त्रमैकमुदाहरते हि महात्मनाः ॥
 कासकस्यो महाप्राज्ञो ज्ञानज्ञो ज्ञान ज्ञानतः ।
 तत्राज्ञं ते ददृशुर्मन्त्रो दीर्घसचिचः ।
 एतन्मन्त्रमर्थे नाथैरुक्ताः समुक्ताः ।
 दत्ताध्यायममलक्ष्मणेन वीनकक्षयाः ।
 तं पश्यन्महाभ्राताः शिवधर्मो सुविहारः ।
 मन्त्रवत्तुः ।

कथयन् महाशय देवदेवस्य गुरुनिजः ।
 महिमानं महाभाज ध्यानात्मनमस्मिन्म ॥
 मन्त्रः कर्त्तुं किं स्वयं व्यासनाम्नाऽस्त्री च ॥ १ ॥ इत्यादि ।

End.   प्रत्यक्षैव ये भक्त्या प्रथोभाः च तन्मनुष्यम् ।
 वैवर्णाकमिदं विश्वे वाणि पद्मां जितम् ॥

Colophon. इति श्रीव्यास महाप्रसादे केशवभट्टे श्रीमत्तम साङ्ख्यनिरुद्धेष्टाधिकारि-
व्यासे षष्ठ्यध्यायः । समाप्तोऽहं केशवभट्टम् । (इति षष्ठ्यध्यायसमाप्त्यावसान-
श्लोका विद्यन्ते ।)

विषयः । १ मे, अष्टाध्याये,—मोक्षमयेन यत्तु भौतिक-दोषा यथाहेन मन्त्रवाच्यं प्रत्यक्षवाचिरेव पर-
मस्य तदुपमेयत्वात् यो जीवोऽयमज्ञानाप्रोतीति निरूपकं । यत्तु यद्वा नैमिषारत्नं यन्मात्रमस्य दृश्यं
पुरतः प्रविष्टान्तरः यत्तु दृष्टावयवः यत्तु दृष्टावयवः यत्तु दृष्टावयवः यत्तु दृष्टावयवः यत्तु दृष्टावयवः यत्तु दृष्टावयवः
यत्तु दृष्टावयवः यत्तु दृष्टावयवः यत्तु दृष्टावयवः यत्तु दृष्टावयवः यत्तु दृष्टावयवः यत्तु दृष्टावयवः यत्तु दृष्टावयवः

२-२, अथाप,—इत्यत्र निरवहितवत्ताः कृताविविधवत्त्वम् । अथैकान्यत्र इत्यर्थेति
 यत्र कर्त्ताभिः कोट्युक्ती दायायनी दत्तास्तद्वदिति प्रवक्ष्यते । अन्दादीनां प्रवृत्तिमुपलब्ध विज-
 दान्तःसु कृत्यमन्वयेत्येव च विद्वत्प्रवृत्तयः च कृतानुमोदयः निरर्था मन्त्रे ।

एव विद्यतेऽयं समन्वयात्। एतौ च विद्यमानान् पतिमिष्यन्माकायं अत्यर्थं निर्वेदमापन्ना क्रमा-
क्रमं प्रविशेत्। समन्तरं वाग्दमकेन प्ररतिमिष्यन्माकायस्य त्रौषण्यसिद्धौ भगवान् वशो लडासेनां
निरिभिरपि आच्छादयामास। ततः समुद्रतयोः काशीसौभद्रयोः दृश्यमानमादादिवर्षम्।

४-६, अथाद्ये,—इन्द्रो विन्दुप्रथमिभिः सार्वैः शीरभद्रस्य युद्धवर्धनं । प्रसूतमन्त्रिणैश्चकचनं ।
 इक्ष्वाक आत्मसकलप्रतिचकचनं । इक्ष्वाकमन्त्रिणैश्चकचनं । शिवमाद्यात्मकचनं । शिवास्तुवनिष्ठा-
 तादित्यकलीनं । अथ इन्द्रो जगत्प्राज्ञ आत्मकचनं । करवीर सर्वैः वज्ररादियुधैः शिव-
 दूतः करवे जननीनरं उपाधिवचकचनं । विष्णुर्माद्यात्मकचनं । विष्णुनिष्ठा आत्मकचनं । शिव-
 यन्त्राणां आत्मकचनमन्त्रेण अग्नियुग्वाकाद्यैः यन्त्रिणैः सकलैश्चकचनं उपाधिवचकचनं ।

६—७ अथाग्ने, — छिद्रप्रतिष्ठाविधिकसमप्रवर्तने सती विरहविधिरा विधुभूषण सनो-
 चरयेत्तेन दास्यमप्रवेष्टव्यम् । तत्र स्त्रीणां प्राप्तेन शिवस्य पञ्चमप्राप्तिः छिद्रपतनव्यतिक्रमः ।
 शिवसिद्धावपकथनम् । अत्र ते अर्चयन्मस्मिन् सुरभिं प्रति देवानां प्रापदानकथनम् । मन्त्र-
 क्तमसिद्धयोपकथनम् । छिद्रार्चनमात्रं त्यागीर्त्तनम् । ज्ञानभेदे शिवसिद्धस्य ज्ञानभेदकथनम् । पा-
 दपतनव्यतिक्रमं क्षात्रीराजकुमार्यां सुख्यम् । उदासकस्य चण्डेः सुख्यं करहृत्मानकीर्त्तनम् ।

॥ अथावे, — एतच्चन्द्रार्थादीनां रश्मिजातावभासादिस्तद्व्यञ्जनकथनं । स्तिग्धभाषाव्यञ्ज
नमभावेन बोधकपर्यन्ते रावचक्षुस्तत्तद्व्यञ्जनविवरणकथनं । मन्दिमा सप्त रावचक्षु विरोधकथनं ।
रश्मिं प्रति तस्मात् प्रावदानविवरणकथनम् । रावचक्षुस्तद्व्यञ्जनां देवानां वैकुण्ठमनमपूर्वकं
वैकुण्ठलोचनीर्जनं । अथवात उपदेष्टेन देवानां मानरूपेण ज्ञापयणकथनं । रासावतार
कथनं दिव्यम् ।

८—११ अंशे,—वहिकनमन्त्रैर्व्याहरणविररथं । बलिविप्रमनस्य दम्पत्य मङ्गलोक्त-
ममवादिष्यथ । भवत उपदेष्टेन तस्य पुनस्तममनूपमं बलिना सह संवादकथनं । मनुइमन्त्र-
व्रतानाकथनं । वस्त्रा काचान् कलकूटका वस्त्रवः, तेन च मृगापत्य मभीभूतमकथनम् । वस्त्र-
वैश्वस्य प्राप्तेनवा निवसिष्ठान् मङ्गलिकप्रभतीनां प्रादुर्भावकथनं । मन्त्रस्य उत्पत्त्यादिकथ-
नम् । अगुणां मन्त्रैरुपमनावाऽऽशुकीर्णं । तस्य पूजनविधिकथनं । मन्त्रमनात् समुद्रान् चम्रा-
दीनामनुवकथनादर्थः ।

१९-२४ अथाथे-उभयान् लक्षा उभयनिष्ठनादिकं अष्टमपरिचयकालं विष्णोः
 मोक्षिककषारादिकषयं । सुरासुरयोः युद्धवर्गं । राक्षसपुत्रास्त्य दैत्यानां अयत्नाभयकषयं ।
 राक्षसवर्गं अन्धकारं त्रिवर्णाग्निभक्षणनादिकषयं । विष्णुहस्तकालनेमिषधवर्गनादिकं । युद्धयत्नानां
 अर्थं । प्राक्तां कृत्रिमप्राप्तिकषयं । इत्येव एव इत्यन्तेः विरोधकषयं । निश्चयकृतस्य विच-
 यकस्य इत्यौचित्यकरकविपरकषयं । अथैकरा शक्तः वक्ष्ये निश्चयकस्य शिरांसि विच्छेद-
 यत्तस्य वेन सुखेन निश्चयः सोऽपानमकरोत् ततः कपिशक्तः समजायत । तथा सुरापानम-
 वाय कविविद्वद्भिर्निरभयतोऽनुगमनिकषयस्य ।

१४—१८ अध्याये.—देवानां मन्त्राणां काराण्यदानविवरकथनम् । पुनरिवरविपुलस्य मनुः
मन्त्रवरदानेन दवाहुरस्य उद्धवादिकथनम् । दधीचे रज्ज्वादिना अस्त्रादिनिर्माणकथनम् । देवान्
अग्नि दधीचिवत्तयाः सुवर्णावाः ज्ञापदानकथनम् । मनुर्जानं पिबसादस्य अन्तिककथनम् । दवाहुरवध-
कथनमुक्तं प्रदोषमेवमन्त्रविधिकथनम् । बलिहस्तानारायणीशेषदत्ताकाकीर्णम् । दन्वदोम-बलिप्रध-
मीनां मन्त्रकाक-शकसाःआदिकथेय वसावनविवरकथनम् । वामनावनाराकथनम् । बलिपञ्चम-
दत्ताकाकीर्णम् । वनेः पातालाग्रमनकथनम् ।

१०—१५ अध्याये.—मन्त्रविष्णुवशात् सप्तकमनिकपचूर्णकं लिङ्गकपस्य मन्त्रमः निर्मु-
खादिकथनम् । मनुविषयेय मारुतेय उवद्गतायां देवानां इतिवक्तृमोचमनचूर्णकं कोपकापीन
कायकावर्णनम् । दासावत्या निरिरामकन्वासेन ज्ञापयवकादिकथनम् । पार्थव्याः त्रिपुत्रपुत्रं ।
मदनदाहनविवरकथनम् । रत्याः सप्त मारुदस्य संवादकथनम् । पार्थव्याकपकादिकथनम् । मनुकपस्य
त्रिपुत्रा मन्त्रविधौ मन्त्रादिकथनम् । अतिविशरंय त्रिविवाहनवाक्यवर्णनम् । अस्याः आविर्भा-
वादिकथनम् ।

११—१२ अध्याये.—अन्वसादनपर्वन्तं त्रिवाग्विधोः विचारवर्णनम् । देवानामनुदोषेन वष्टेः
चमकथेय तत्र मन्त्रादिविवरकथनम् । कापिंक्षेयस्य अस्त्रादिकथनम् । कुमारस्य सेनावर्तिते वर-
तादिकथनम् । मारुतेय मन्त्र योग्यवर्णनम् । कुमारनिजवकथनम् । वसन्तमन्त्रकोपकथनम् ।
कापिंक्षदंर्नादिनाः चाम्यकथनम् । यमेन जिज्ञासितस्य त्रिवस्य ज्ञानयोग्यकथादिकथनम् । सुर-
मन्त्रलिङ्गरादिहस्तकुमःरक्षाचकीर्णम् । कुमारस्य सप्त मन्त्रिनः संवादं त्रिवाग्वनिर्णयतादि-
माहात्म्यकीर्णम् ।

१३ अध्याये.—त्रिवमन्त्रस्य संतराजस्य उवाक्यानकीर्णम् । त्रिवराविप्रतमः/वाक्यकथनप्र-
मत्तेन अष्टाभिधानस्य पृष्ठपस्य विवरकथनम् । त्रिवमन्त्रेण ज्ञानराजकुमार रविप्रधमीनां देवानां
प्रिदनिध्यादिनिकपच १७८१ पार्थव्याः पुनः परः/जितस्य त्रिवस्य मन्त्रमोचकं कोपोजपचकं मन्त्र-
करकथेतिवदस्यवर्णनम् । अथ विरमन्त्रस्य त्रिवस्य सेनायं विवाह वनप्रवेशविवरकथनम् । तत्र,
पार्थव्याः मन्त्रोक्तवसाकथस्य त्रिवरादिप्रमन्त्रमनकथनम् । तथोद्देवमन्त्रताम्रमेकवर्णनम् । विदार
अप्यवातादिपञ्चमन्त्रिकथनम् । इति ।

No. 2110. नामकौमुदी। Substance, country-made paper, 13 x 4 inches. Folia, 82. Lines, 6 on a page. Extent, 1,154 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1602. Place of deposit, Purohitapādā. Rāpāghāṭ, Pandit Rāmalāla Bandyopadhyāya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Nāma-kaumudī. A treatise on faith in Kṛishna as the supreme divinity, and the rituals and duties of Vaiṣṇavas. By Gaṅgādhara, son of Śīva Bhaṭṭa, and grandson of Vireśvara Bhaṭṭa Māhānkara.

Beginning. नमस्तस्मै रक्षामायै कल्याणकामायै ।

सदाशिवतन्त्रज्ञा नमोर्षिकुलसप्तमः ।

महापर इति यावत् । ममवद्वत्तुः ।

शास्त्रार्थं समाधाय मनीषिपश्येत्तदे ।

अपवर्गपक्षा रम्या हरिषादपरायणा ।

अभिपुत्रिपित्रेभ्यः कुम्भैः नामकौमुदी ।

तस्य महामुनिप्रियाया ।

इंशरः परमः कृष्णः सचिदानन्दविपश्चः । इत्यादि ।

End. मत्तान् धन्यवान्मेवास्मिन्मार्गेऽपि जीवानां चतुर्धर्मप्राप्तिरवश्यमेवेति हिह।

Colophon. इति श्रीमच्छास्त्रकारेणामकवीरेणरमहर्षिणे। विस्तरिखुमुदासिखभा-
ज्यज्यवद्वत्तविस्तरमहापरिवर्तिना नामकोमदी खमाप्ता । शकाब्दाः १९०१ ।

विषयः। श्रीकृष्णस्य कथं भगवन्नामिकपथं । तस्य पूर्वनिर्णयः । विविधप्रमाणोपस्था-
प्य श्रीकृष्णस्यनामिकपथं । नामसहिमाश्रयताप्रकटश्रीकृष्णवक्ताकीर्तनं । कृष्णनामसहिर्मुक्त-
मिन्द्राकथनं । इत्यविधभक्तिपथं । नृणां पथविशेषकथनं । महाभारतप्रसङ्गकीर्तनं । पञ्च-
कोणेनादिषु नामसंकीर्तनेनैव प्राधान्यमिति नामिकपथं । नामापराधविरोधनं । भगवत्त्वं सर्वेषां
जाज्ञातां ज्ञात्व्यंमितिप्रपञ्चनं । भगवत्कथनकथनादिकं । संक्षेपेण श्रीमद्भगवत्तात्पर्यकथनं ।
नामसंकीर्तनेनैव जीवानां सत्सर्व्वेष्टाश्रितिरिति कीर्तनम् ।

No. 2111. **নিম্মাষকরবন্।** Substance, country-made paper, 7×4 inches. Folia, 3. Lines, 5 on a page. Extent, 58 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Purohitapādā, Rānāghāt, Paṇḍit Rāmālāla Bandopādhyāya. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Nirváṇa-prakarṇa. Eight stanzas on the unreality of the universe, as inculcated in the Vedānta philosophy. By S'uka, son of Vyāsa.

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତାଧ୍ୟାୟ ଉଦାହ ।

Beginning. भेदाभेदो सपदि नलितो पुण्यपापे विशीर्षे

मायामोक्षौ स्वयमभिमतौ महमध्वहरतिः ।

अब्जानीतं चित्रहरितं प्राप्य नन्वावरोधं

मिलौनये पयि विवरतां को विधि: को निषेध: ॥ इत्यादि ।

End.

सत्यं सत्यं परममख्यं ज्ञानकल्याणरूपं

मायाएणे दहनदहं मानिकसायदीपं ।

तेजोऽयं निमलवदनं वाचस्पतयः सः

शतः कावे पठति यमया यानि विभोक्तव्यम् ॥

Colophon. इति श्रीशकाचार्यविरचितं विभोक्तव्यकरणं ५००० ।

विषयः । विभोक्तव्यकरणपूर्वकं मनुवाक्योपनिषत् ।

No. 2112. आर्षानुक्रमणी । Substance, country-made paper, 8 x 4 inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 320 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1820. Place of deposit, Śāntipur, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvagīśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Arśhāṇukramaṇī. Index to the Rishis who are supposed to be the authors of the Rīg Vedic hymns. By Saunaka.

आर्षानुक्रमणी शिखरे ।

Beginning. ॐ अमेदमवित ये हि इहारे मुनिपुङ्गवाः ।

मद्गुणमनःसारं यमसि परमेश्वरीम् ।

अथाऽग्नीक इत्यादि प्रथमं मन्त्रकं पठि ।

इतश्चिन्तय विज्ञेयः अथयः सुखमिदमे ।

तेषां पुष्पैः मधुसूदा मेधातिथिरनन्तरः ।

युव-मण्डलीये च विरच्यते चतुरः । इत्यादि ।

End. ये वेदमन्त्राः सकलाः सुदृष्टा येन आर्षानुक्रमणी प्रदिष्टा ।

मनोऽनु तेभ्यो मुनिपुङ्गवेभ्यो यवकु ते चारि मवि प्रसन्नाः ॥

Colophon. इति श्रीशकाचार्यविरचितं आर्षानुक्रमणी समाप्ता । मन् १८२० ।

विषयः । अमेदमवितेऽमन्त्राणां विनिर्णयः ।

No. 2113. रासोक्तासतन्त्रे रासमीतिका । Substance, country-made paper, 8 x 4 inches. Folia, 13. Lines, 7 on a page. Extent, 137 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Śāntipur, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvagīśa. Appearance, new. Prose. Correct.

Rāsa-gītā. A poem in praise of the Rāsa festival of Kṛishṇa and Rādhā. It professes to be an extract from the Rāsollāsa Tantra.

श्रीनारद उवाच ।

Beginning. श्रीराधाकन्देशक मायामहीनरं व्रतम् ।

रासवहीनं नाम ह्यत्र रासवहीनम् ॥

राधाभाजमुखाङ्गं कथ्यमानराधकम् ।

यः पठेत् शान्तमात्रं पापिनिः स न पश्येत् । इत्यादि ।

End. कञ्जीकक पवेद्वेवे मुचे जानि परकनी ।

यथायंकायवेवर्षं कथये सत्यमेव च ।

Colophon. इति श्रीराधोपाध्यायन्यो राधगीतिका सम्पूर्णा ।

विषयः । राधाकथयोः राधोपाध्यायनीनलोपकथनम् ।

No. 2114. सर्वानुक्रमिका । Substance, country-made paper, 10 x 3 inches. Folia, 37. Lines, 7 on a page. Extent, 630 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Śāntipur, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Sarvānukramanikā. An index to the Rishis, the Deras and the metres of the hymns of the Vājasaneyi Saṁhitā of the Yayur Veda. By Kātyāyana.

Beginning. ॐ नमोऽयं इतिवन्ति सुदृढं पाणिनिनं येन प्रकृतानि यजुषि भगवान्
वाजसनेयो यतः प्राप न विवक्षन् यथीनयनः संक्षलनमिच्छात् साध्विनीये वाजसनेयके यजु-
र्मेदाभावे यथे वदिते यजुर्हिते अविदेवतन्मन्त्रानुक्रमिकामोचयुषामनिवतावरमादेयेषां
कथो न विद्यते । इतिर अथवाः कर्णारः परमेष्ठ्यादेवो देवता मन्त्रानुक्रमेणा यथादिक्ताः प्रायो-
पात्रयोपदेवकपाथोक्तकृत्वा इवच प्रतिपद्युताम्नादि मावयादीयेनाम्निदिना योऽधीने-
ऽनुद्वे जयति कर्णेनीत्यादि ।

End. यद्वृत्ता वा नकारान्तिर्माध्विनीये वाजसनेयके सर्वानुक्रमिकेवा कतिधेययतः
कात्यायनीयाङ्गनिर्धयता कात्यायनम् । च ।

Colophon. इति सर्वानुक्रमिकायां यद्वृत्तोऽथावः समाप्तः । समाप्ता येन सर्वानु-
क्रमिका ।

विषयः । सर्वेषां साध्विनिमयजुर्मन्त्राणां अविदेवतनिकथनम् । क्विन् यन्त्रादिकथ-
नम् ।

No. 2115. विद्वत्कथनम् । Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 102. Lines, 6 on a page. Extent, 1,969 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1889. Place of deposit, Śāntipur, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Vidvanmanḍana. An essay in refutation of the doctrine of *Máyá*. It attempts to prove that the human soul is not a mere reflection of the Divine soul, but an actual emanation from the Divinity, and that *Krishṇa* is the perfection of the Divinity. It represents the philosophy of the *Vaiṣṇavas* in a condensed form. By *Viṭṭhala Dikṣhita*, son of *Vallabha Dikṣhita*.

Beginning. निमग्नुरक्षितानादाकानामननमस्तुमी-

विवचनमपेक्षाकोपेयिवचनरीप्तिभिः ।

विमवि वरितथाज्ञेऽर्होऽकु प्रभुः प्रकटीभवत्

प्रतिबुधतिनयेदेवास्तुता विषयः सदा ।

विह्वरकास्तमाच हरिरनिताज्ञाज्ञानमार्गं चाम् ।

मदमुपवत्तः किञ्चित्किञ्चित् वमादुपकावृष्टिः ।

बुधित्वादिमतिभिर्जडितं बुधिमोऽज्ञेयैः ।

दधितं कुपये विद्वत्पदं विद्वत्तः दुधीः ।

एव हि विविधप्रतिपत्तयः वतस्तमानमिच्छित्तमनावपेक्षं बुधित्प्रतिपत्तयः प्रवकादयः
प्रतिपत्तये । इत्यादि ।

End. पुनरवि मज्जति मेऽपीपतिरनिताज्ञेऽर्होऽमाचार्याम् ।

वीचकभाभिधानाम् विह्वरकाम् वाचनम. काये ।

Colophon. एति श्रीमद्विद्वत्पदाद्वयानमरतिविह्वरकावादिबुधित्प्रतिपत्तयः
पुनर्विवाहितमोऽर्होऽमाचार्याम् + श्रीमद्विद्वत्पदाद्वयानमरतिविह्वरकावादिबुधित्प्रतिपत्तयः
चितं विद्वत्पदं वन्द्यैः । संवत् । १८८२ ।

विषयः । प्रकरेष्टकम् भाषावादादिप्रकरणपूर्वकं विद्वत्कामिनेन गृहाहेतवादीपवा-
दम् । एतस्मिन् हि जीवपरमेष्ठरमेष्टविन्दुमहाप्रयोगेति चमत्प्रमाणः । पदार्थद्वयं जगत्
बीजवादाविर्भावनि जगत् कृतान्तकृतिव अद्यति च । नादिकप्रकरणैः परमेष्ठरः बीजवा एव
जगत्प्रमाणदेवः । एतदेवावधारयता वाचन्याविमोऽर्होऽमाचार्याम् जीवः बीजवा एव अस्तुविन्दु-
मन्तामय एव अमेष्टमावयते—इति । अथ बीजवादीवादाः प्रवेऽज्जादिवादीर्णं बीजवा निव-
सादिमिहवचनम् ।

No. 2116. मज्जिमासुत्तपट्ठीका । Substance, country-made paper, 16
x 4 inches. Folia, 142. Lines, 7 on a page. Extent, 4,026 śloka.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mājīdā, Post Rānaghat,
Paṇḍit Madhusūdana Nyāyaratna. Appearance, fresh. Procs. Correct.

Malamāsattattva-ṭīkā. A commentary on the Malamāsattattva of Raghunandana; on intercalary months. By Rādhāmohana Gosvāmī.

Beginning. प्रथम पाद्यावटिनीद्वय-नई वनकामकमपुत्रक ।

परं विद्वानप्यनर्थं तमेति श्रीमोक्षनिर्णये बहुलाचमये । .

यस्यवनाग्निमिदं ब्रूयन्निदं विनाशाय परमेश्वरप्रवक्ष्यमवतः कुर्वन् शिवमिदं यः शत्रु-
निकम्पनं कृत्वा शिवायधानाय प्रणिजानीति प्रकथ्येति । कुर्वेत्कथ्येति कुर्विषासकः यत्प्रवर्षयिष्येत् ।
कथिष्येत् इत्यादिशब्दं यस्मादग्निं परित्याग्यः । इत्यादि ।

End. मम पत्न्यासि वैपादिशब्दायां वैपादिशब्दासि विमलकर्मचंदना मनुजवत्प्राप्तम-
कृतमस्या ममस्यै हि वैपादिशब्दप्रयोगमात्रवचनैरिति ।

Colophon. हवि नीमद्वैतसंयोगोपरीराधायोद्यमोऽस्माद्विष्णुकार्यविरचिता बहु-
पावनशरीरा समान् ।

विषयः । रघुनन्दनहठमहामाहमञ्जस माखान ।

No. 2117. उदाहृतपटीया । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 95. Lines, 7 on a page. Extent, 2,161 śloka. Character, Bengali Date, ? Place of deposit, Mājīdā, Post Rānāghaṭa, Paṇḍit Madhusudana Nyāyaratna. Appearance, fresh. Price. Correct.

Udvāhatattva-ṭikā. A commentary on Raghunandana's digest of the laws relating to marriage. By Kās'īrama Vāchaspati Bhaṭṭācārya.

Beginning. नमो भगवते वासुदेवाय नमो

પૌરાણિકકાળવરુદ્ધ વિદ્યાવિધિ ।

बीक: बिराजदुखती बलिवां दिताय

सम्बन्धतत्त्वविदितिं विजनेति यथाय ॥

कृतिशालाभ्यो लोकावसरेषु जगद्गुरं ।

विदितं विष्णुं लोकेश्वरं महाविष्णुं ॥

[illegible]

End.   अत्रत्याः शुद्धादयः न ह्यवर्गे । इतराः न शुद्धाणीति ।

ॐ श्राद्धाय नमः श्राद्धाय नमः श्राद्धाय नमः श्राद्धाय नमः श्राद्धाय नमः

শীরাযোমদবজালাদুহনী স্ববীরপুত্ৰানতিঃ ।

দেব বীৰ্য্যকাষিরামক্ৰমিতা স্বজেন নিষাদিনা

ভীকা মানিহুগ্ৰহুকাপি ক্রমিভিঃ কামুপদেহকনাঃ ।

Colophon. ইতি শীকামীরামকামক্ৰমিতাচার্য্যবিরচিতা মহাদেবজটীকা সমাপ্তা ।

বিষয়ঃ । রত্নস্বরূপমহাদেবজটীকা কাব্যান্নম্ ।

No. 2118. দেবীপুরাণম্ । Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 182. Lines, 8—9 on a page. Extent, 7,371 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Rānāghaṭ, Babu Surendranātha Pāla Chaudhūri. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Devī Purāṇa. Legends and traditions regarding the Devī and her wars, designed so as to glorify the Devī, and exalt her as the greatest divinity. It professes to have been imparted by Brahmā himself at the request of an assembly of Rishis. The Śāktas insist that this is an original Purāṇa, and one of the eighteen alleged to have been compiled by Vyāsa; but the Vaiṣṇavas denounce it as apocryphal, got up with a view to set aside the claims of the Bhāgavata Purāṇa. Dr. Wilson, in the introduction to his translation of the Viṣṇu Purāṇa has noticed at length the arguments urged by the two sects. The codex is incomplete.

CONTENTS: 1—2. Introduction, Rishis repair to the hermitage of Agastya by the advice of Vāsiṣṭha. Story of Nṛpavāhana and Chitrāṅgada. Ghora, an Asura, attains absolute invincibility on earth through the blessings of Viṣṇu. Vāsiṣṭha advises Ghora how to obtain the nature of a Vidyādhara.

3 to 6. Conquest of Pātāla by Kāla, son of Ghora. Conquest by him of the kingdom of heaven from Indra and the other gods. The gods seek the aid of the Devī, and address her hymns.

7 to 9. The Devī descends on the Vindhya mountain. Nārada descends to delude the demon. The demon proposes to marry the Devī. Selection of brides. Mantras for deluding people.

10 to 13. Description of Sanatkumāra Yoga. Story of Hutāgni, a demon. Story of Surala, who obtains an invincible standard. Descriptions of standards.

14 to 21. Ghora sees a frightful dream. The Devī, under the name of Vindhyaśāśini, destroys Korakāla and other demons. Indra praises the Devī.

22 to 29. Durgápújā. Planting of standards. Transit of the sun from one to another month. Worship of the Devī at such times and on other occasions.

30 to 33. Agency of the Devī in the creation of the universe. Her superiority over Brahmā, Viṣṇu and Mahādeva, who attain their greatness and strength through her. Her worship. Her car festival. Her worship on cremation ground on particular occasions.

34 to 38. Details about her worship, her temples, offerings to her, &c. Hymns in her praise.

39 to 43. Further details. Story of Bala. Do. Dundubhi. Worship of Kshemañkarī.

44 to 48. Aparājita-vidyā. Story of Amayāsura. Names of Rudras, Vasus, Viśvedevas, &c. Conjunctions of Nakshatras. Devī worshipped by Paras'urāma. Astronomical and astrological details in connection with her worship.

49 to 53. Further astronomical details and special rules about her worship.

54 to 70. Special worship of the Devī and her manifestations as Mātrikās on particular occasions, and also of Śiva in connexion with her.

71 to 80. Worship of Vināyaka. Character of forts, gates, triumphal arches, &c. Bathing during eclipses. Merit of pouring water on Lingams. Rites, fasts and sacrifices in honour of the Devī.

81 to 89. Merit of cleaning the temple of the Devī. Her omnipresence. Periods of existence of Brahmā and others. Praise of Kālāgnirudra. Description of Hāṭakes'varapura. Story of the demon Kuru. Origin of Bhimā. Do. of the signs of the planets. Do. of Chandraśvara. Praise of the Devī on the destruction of Kuru.

91 to 96. The fasts of the 8th and of the 9th lunations in Āśvina. Worship of the Mātris. Advantage of worshipping clay images. Praise of Vidyā, and her worship. Praise of Nanda, a place sacred to the Devī.

97 to 103. Duties of the different orders, classes and castes. Various fasts.

104 to 114. Various fasts. Origin, classification and division of the Vedas. The subsidiary Vedas. Science of medicine. Qualities of drugs. Story of Khaṭṭāsura. Birth of Gaṇeśa.

115 to 128. Hymn to Gaṇeśa by Viṣṇu. Lustration of Gaṇeśa

and blessings by him on Vishnu. Story of Vighna, his destruction by Ganeśa. Praise and worship of the Mātrikās. Story of Harischandra. Repairs of images of gods. Control of the passions. Story of Naravāhana. Rules regarding Triragni. Names of Agni under different conditions. Flowers meet for worship. Worship of spiritual guides. Hymn in praise of the Devī.

Beginning. नमस्तस्मै त्रिषां देवीं सर्वभावनतां शुभात् ।

पराशरं संप्रवक्ष्यामि तद्योगं ब्रह्मणः पुरा ।

अथ चतुर्थः ।

ममसंक्षयं धनसंक्षयं बह्वाहस्य ममसिद्धम् ।

सुराकार्यं यत् सर्वे साधनाः प्रसिद्धाः ।

वन्द्या वप वीराया भूताः राजनदामयाः ।

अविष्कार विनाशिकं देवी देवमनसा ।

इन्द्राय नमः शक्तिर्देवराणां स्वामी ।

यथा ब्रह्मोऽप्यहं यन्मे देवदेवममृतमः ।

अथानाया मन्त्रिषेड बहिभेदमना यथा । इत्यादि ।

End.

नवापि कथितं तुभ्यं निदलं वापवाहयम् ।

पुराणं पावनं दिवं देवदेवेन भाषितम् ।

Colophon. इत्याद्ये इंदोपराद्ये देवदेवीसंगरादे देवाः सगराद्यः उवाचः ।

१२८ अध्यायः ।

विषयः । १—१ अन्वये,—अनिष्टस्योपशेधेन स्वर्गीयानन्दस्वात्मनस्तन्मविवरकथनम् ।
अवधारणविधाद्वयोपस्थापनात्मकम् । गौराभिधानस्य हेतुभूतस्य विष्णुधामनवा शक्तिधामनोप-
लब्धप्रशान्तिवर्णनम् । अत्रत्येन च अवधारणस्य संवादे त्रिनोपायेन विद्याचरमशान्तिर्लैखनि तदुपा-
पकवर्णनम् ।

१-६ अष्टादे.—घोरपुत्रक कालक वसुदेवक च भगवद्भारावभवा हेतवरेषां काना-
कादिभिन्नवर्धनं । यमलोपदेहेन तयोरेन्द्रादिवराजवभवादनपुत्र्यं काराणीत्युपशान्ति-
कथनं । घोरपुत्रविप्रकृतायां हेतवायां वसुदेवस्य हेतुलोपवर्धनं । एवं विष्णुपुत्रादिवराजवभवा-
लोपकथनं ।

७-२ अथाथे,—ईवापि न्यायवत्परिवारकचर्यम् । प्रज्ञाय उपदेष्टेन शेरमात्रकहेत्यभि-
प्रायेण नारदस्य अयमवज्ञापकचर्यम् । प्रतीयमनस्यस्य हेत्यत्रात्रक निव्यापयिषीं वनीत्येव वचनं

शेडादिकथनं । अथ विवाहयोग्यकन्यासहस्रकादिकथनम् । शोकमोचनवदनाकाकथनप्रवृत्तेन मन्त्र-
न्य दिकथनं ।

१०—११ अध्याये,—उल्लसिष्ठाकाभाय समन्तुमारयोगानुष्ठानप्रकारकथनं । तत्र कला-
प्रियामकका हानयका विवरकथनम् । सुरसनामपेयका दैत्येन्द्रका विवरकथनम् । तस्माद्विशोः
मपुना मानकेतुकाकथनम् । केतुसमुष्णःपवित्रकथनम् । रन्ध्रभजनसहस्रादिकथनं ।

१४—११ अध्याये,—आवृत्तवर्त्तादैत्येन्द्रका चोरका कुम्भप्रदंशनकथनम् । विश्ववाचिनी-
कृत चोरकाकादिदैत्यवधकथनम् । रन्ध्रकृतदेवीशोषकीर्तनम् । मारदका विश्ववाचिनीदंशनेन अथ-
कीर्तनम् । सुतेवधकथनम् । नागानैत्यवधकथनम् ।

१९—२८ अध्याये,—वाचिनःशुक्लाहनीमवागवयोर्देवीपूजावन्धनाकथनम् । नवमीकन्य-
विधिकथनम् । अथ दुर्गापूजाविधिकथनम् । भस्मादीपविधिकथनम् । हादश्मशूनामिच्छाव-
धकथनपूर्वकं तत्र तत्र छान्निकथनम् । प्रदोषादौ सङ्क्रमणे फलादिकथनम् । यद्येवांरावां
स्त्रिमासा देवाः पूजने फलाधिक्यकथनम् । षडुपाराहानयोग्यकानादिकथनम् । चोमविधिक-
थनप्रवृत्तेन कुम्भनिकांशादिविधिकथनम् । विशेषेण देवीमासाकाकथनम् । देवीमासाकापाठादि-
विधिकीर्तनम् ।

२०—२१ अध्याये,—देवाः प्रकृतिकथनेन जगत्कर्त्तव्यादिकथनम् । तस्मात्परमादिकथन-
कथनम् । चरित्रादीनां वर्णनं देवीपूजनेन सामर्थ्यप्राप्तिकथनम् । तत्र देवभेदेन देवाचैमस्कटि-
कादिमूर्तिभेदपूजकथनम् । देवार्चनाविधिकथनम् । कर्माविशेषे मदीतीरदुर्गराश्रमा-
नादिषु देवाः पूजनकर्त्तव्यताकथनम् । देवाः प्रतिष्ठापनविधिकथनम् ।

२४—२८ अध्याये,—शुक्लकृतत्रिविधशोषकीर्तनम् । तत्पूरनः त्रिवेन दुर्गाकृतविधानादिकथनम् ।
देवाः श्रद्धाभिर्वाक्यंनमस्कृत्कारादिकरते फलप्राप्तिकथनम् । देवीपूजने कला दुःखिभ्योऽज्ञादिदा-
नकर्त्तव्यताकथनम् । देवीशवाद्भिरपि भक्षणदनादिविधिकथनम् । तस्मै त्रिशोक्तदेवीशोषकीर्तनम् ।
वर्णनसङ्काश्रिवादिदेवीमाननिर्णयनकथनम् । अथ वर्णनं देवविधानानां विवर्तं श्रेष्ठं ।

२८—४९ अध्याये,—महादेवीनां ज्ञाननिकथनम् । ज्ञानभेदे देवदेवेन देवा मूर्तिविशेषपूजन-
विवरकथनम् । देवीमन्त्रभाषकथनमन्त्रेण दैत्यराजका वलका हनानकीर्तनम् । दुष्प्रभिवानकका
दैत्येन्द्रका अवकाशकथनम् । संनष्टार्थां चाविर्भावकथनम् । तस्मात्पूजाविधिकथनम् । सत्तादुरवध-
हानाकथनम् । ज्ञानकथादिदेवीज्ञानप्रसंसादिकीर्तनम् ।

४४—४८ अध्याये,—महादेवान् मन्त्रिनः अथवाजितानिष्ठाप्राप्तिकथनम् । अथवाहुरका
विवरकथनम् । एकादशवृत्ताष्टवृत्तादिसिद्धिदेवादीनां ज्ञानकथनम् । मन्त्रयोगमात्रःका-
कथनम् । परशुरामकृतदेवीप्रतिष्ठाविधिकथनम् । अथवाभानुष्ठानयोग्यनिष्ठादिकथनं काकथन-
काकथनमन्त्रेण निषिद्धादिकथनकथनम् । योगिपदसंज्ञानादिकथनम् । अथवा मन्त्राविधि-

४८—४९ अध्याये,—पूर्विकाभावात्मनिकपक्षमुक्तेन चन्द्रचरद्विविधकथनं । सूर्याचन्द्रमणौ-
 चरान्ने वाचाकपराङ्कारकमथकथनं । चक्रवर्तिकपराधिकथनं । मन्वन्तरं चापत् अक्षरैर्दोषाव-
 युक्ते चन्द्रचरवादिभेदेन देवा भूमिभेदपूजाविधिकथनं । तत्र मन्वन्तरोत्तरादिभिर्लोकविधि-
 कथनं । मन्वाद्यामविधिः भिवा-भानि-धनि-जना-प्रा-द-विधि-मुनि-प्रथमविधिरिषदेवीभूमि-
 कथकथनं । तदा प्राच्यादिनाः षड्काकथकीर्तनम् । आराधना विधिकथनं । चराविहारीणां
 देवतानां कथनादिकथनं । चन्द्रचरमन्वन्तरकथनं । तत्र तत्र वसिष्ठानादिविधिकथनम् ।

५०—(५ अध्याये,—मन्वन्तरकथनं । तत्र तत्र पूजायां वाचपुण्यादिविधकथनं । अथवात्यु-
 चरतादित्येभ्योऽथकथनं । चन्द्रमन्वन्तरादिविधकथनं । तत्र योगविधिकथनम् । ज्योतिष्मन्तकथन-
 मन्वन्तरे ज्योतिष्मन्तानां विधिकथनं । पूर्विकादौ निकषेत्यादिनामविधिकथनं । भौमाद्यहोदसी-
 वनविधानं । दाहजनसंज्ञेऽप्यनेके देवाः पूजाविधिकथनं । काव्यनीलहरेः नामविधिकथनं ।
 ज्योतिष्मन्तरीराहनीप्रथमीनां विधानकथनं । चन्द्रकामलाभाये विधादिव मन्वन्तरे देवाः पूजा-
 विधिकथनं ।

५१—६० अध्याये,—मानविज्ञेये पूजाविज्ञेये देवाः पूजाविधिकथनं । वाराहकी-प्रधान-
 मैत्रिपारणादिव मन्वन्तरे जिवन्त कथनेन अथमानकथनं अनन्तरं अहर्बहिष्मन्तरे मन्वन्त-
 रविधानकथनम् । मोरमन्त्रादिविधकथनं । पूजाभिषेकविधिः । तत्र मन्वन्तरादिनिकांशविधानक-
 थनं । कस्योत्पत्ति-निवेष्टादिदेवतानां कथनादिकथनं ।

६१—८० अध्याये,—विनायकमन्त्रादिविधकथनं । पूजनस्यपनादिविधकथनम् । कुम्भी-
 पुरहारादिकथनं । पुरदुर्गेवादिदिविधिकथनं । पृथक्पृथक् वागे चन्द्रवाकीनकानामन्त्रपु-
 ण्ड्रिकादिकथनं । त्रिवादिमिरसि जलादिपारादानवाचाङ्ककथनं । ऋतुस्यविद्याकथनं तत्र
 कवीनकीर्तनाद्यावकीर्तनं । देवीप्राप्तविधिकथनं । अथाविमनविधिकथनं । ज्योतिष्मन्तवि-
 धिः । जनाभावेचरमन्त्रविधिकथनं । ब्रह्मरन्तावाचकमन्त्रविधिकथनं । उच्छ्रापकांशनविधानकथनम् ।

८१—८८ अध्याये,—देवीमन्त्रव्याख्यानवाचाङ्कम् । देवाः चर्माणमादिविधकथनं । प्रज्ञा-
 दीनां काव्यमन्त्रकथनं । नावरपञ्चाकथनम् । कात्याग्रिपञ्चावाचाङ्ककथनं । चाण्डिकचरपरकथनं ।
 ज्योतिष्मन्तरीराहनीप्रथमीनां विधिरावादायः षड्वाचनेन केदारं वनायकम् । अथ च कौवा-
 रपरिष्ठा वनायनम् मन्त्रवाचनम् । अथवा विराट् चन्द्रमन्त्रम् अहुरन्त अन्तर्लोककथनं । मनु-
 वृत्तानां देवानां देवीकावकीर्तनं । चन्द्रचरकाण्डे प्रज्ञायाः अन्तर्लोककथनं । जीवायाः अन्तर्लोककथनं ।
 चक्रोत्पत्तिकथनं । चक्रोत्पत्तिकथनम् । चन्द्रचरे देवमन्त्रमन्त्रदेवीकावकीर्तनं ।

८९—९९ अध्याये,—देवहवीमन्त्रकथनं । देवीमन्त्रवीमन्त्रकथनं । मातृमन्त्रा ज्योतिष्मन्तवि-
 धिकथनं । अथवसन्तिष्ठापूजनमात्रात्मककथनं । विद्यामन्त्रावाचाङ्ककथनं । विद्याविशेषवाचाङ्कम् ।
 विद्याविमानादिविधिकथनं । विद्यापूर्विकान्त्रकथनीर्तनं । देवाः शिवकथनकथनं । मन्त्रादीये-
 षाद्याङ्ककथनं । मन्त्रावुरीचकथनादिव । कुम्भवाचावाचाङ्ककथनमुक्तेन मन्त्रावुरीचकथनादिव । तत्र
 श्रीमन्त्रविधिकथनं । कथनमन्त्रावाचाङ्कादिकथनं

१०—१०१ अध्याये,—वर्षावनपर्वकथनं । तत्र साध्याविविधकथनं । वेदपाठश्रवणादि-
निरूपणं । अग्निहोत्रादिविविधकथनं । वैश्वानिरिक्ताख्ये हिंसायां पापजनककथनं । वामात्मनः
कर्मवर्षावनपर्वकथने निविष्टमि । आचारकथनं । पवित्रादीपकविविधकथनं । मासविशेषे इत्य-
विशेषेक देवीपूजनमाहात्म्यकथनं । विजयाव्रतविविधकीर्तनं । कपटोपात्मजनकमन्त्राव्रतविवि-
धकथनं । अश्वविषयविजयाव्रतविविधः । मन्त्रव्रतविविधकथनं ।

१०४—११४ अध्याये,—देवसेनमुत्तमेनृनिकृतेत्यादिद्वयविविधः । पद्मव्रतविविधकथनं ।
शेखरेव्रतविविधकथनं । मासविशेषे अष्टादिभेदेद्वयव्रतविविधः । वेदोत्पत्तिकथनं । अरचयकृत्कथनम् ।
पद्मनिरूपणं । आरुणेदेविपूजाकथनं । शिखरामीचमप्रकारकथनं । आरुणैर्दमिकपद्ममुत्तेन
इत्यत्रादिकथनं । कदाहुरीत्यनिरूपणप्रसङ्गेन मासवर्षवर्षे अक्षय्यमासमाहोरात्रे चमयविवर-
णकथनं तत्र विनायकोत्पत्तिकथनम् ।

११५—११८ अध्याये,—विष्णुव्रतविनायकहोमकीर्तनं । विनायकस्य अभिषेककथनं ।
परदानहोमाकीर्तनम् । विनायकं पुरस्कृत्य विष्णुनामाय देवानामुद्वाचसूक्तमनहोमाकथनं ।
विष्णुव्रतकथनमुत्तेन तस्य कथादिवर्णनं । उत्पत्त्यादिकथनम् । माह्यमकृत्पूजायाश्चक्रकथनं ।
तत्र हरिश्चन्द्रसूक्तविवरणकीर्तनम् । जीर्णदेवमूर्तिप्रतीकारकथनं । समन्वितमग्निरुदिरनिरूपणं ।
तत्र मरवाहकस्य होमाकथनं । विरग्नविविधकथनं । कर्मविशेष षष्ठेर्मासभेदकथनम् । पुण्यविवि-
धकथनं । दुःखदेवपूजाविविधः । देवीसुवरात्मकथनम् ।

No. 2119. वैष्णवामृतम् । Substance, country-made paper, 10 x 4 inches. Folia, 182. Lines, 6 on a page. Extent, 4,628 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Rāṇāghāṭa, Bābu Surendrauātha Pāla Chaudhūri. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Vaishnavāmṛta. On the duties, feasts and fasts of Vaiṣṇa-vas. Anonymous.

Beginning. श्रीदामोदरपादपङ्कजं नित्यं भुञ्जीतैः कृतं
देवानामपि दुर्लभं किमपरं वर्णार्थमुक्तिप्रदं ।
महाराजं नारायणं तस्यैव चमकेभारः सर्व
दायकं करतो मनाकु सुदमे कामीहृदि यदा ।
पारायणं वसुधैव कुटुम्बकम् वैष्णवानां विनायकं ।
महात्मां दोषकार्येण वैष्णवात्मनो यते । इत्यादि ।

End.

सर्वं विदमनुः कर्मपापानां शरणा श्रयात् ।

Colophon. इति श्रीवेङ्कटाक्षदे श्रीविष्णोर्वाङ्मयाध्यायिभिः । कृताग्रदेवैर्यथाशक्तम् ।

No. 2120. **মজবুত্বিষিকা ।** Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 164. Lines, 5 on a page. Extent, 3,260 ślokae. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Purohitpáḍā, Rānāghāṭ, Paṇḍit Rāmalāla Bandyopādhyāya Bhaṭṭācārya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Bhagavad-bhakti-chandrikā. On the doctrine of faith and the divinity of Kṛishṇa, including directions how faith and devotion should be evinced. Anonymous.

Beginning. कवचवर्चिदुक्कः कृष्णलोकार्तिवचः

अजितकवचवारः शीघ्रं लोकावहारः ।

विमर्शमनुसंधारी ज्ञेयकारी मनुष्यः

परिष्कारिता होनहार बननी ।

इह वक्ष्ये भक्तमन्त्रान्, सुप्रसन्नानां कर्मपात्राणां चैव विविधानि ।
कर्मण्यैव प्राप्तिनैः पूर्ववत् । अथैवमव्ययं । अथ वक्ष्ये देवदेहात्मनोऽपि कर्म-
देहात्मनोऽपि कर्मण्यैव प्राप्तिनैः पूर्ववत् । अथैवमव्ययं । अथ वक्ष्ये देवदेहात्मनोऽपि कर्म-

End. তম এব কৰ্মসুত্ৰাৰক অনবদ্যোপধিভিৰস্বাঃস্বকৰস্বনি কৰ্মৰংছাপন্যার্থে
ভেদনি দিৎ ।

Colophon. ইতি শীতলবদ্ধশিখণ্ডিকাৰিপূৰ্ণে ।

বিষয় । শতবাম্ নন্দনন্দ এব ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং । শীতলবদ্ধক
ককলজাকৰেভমকৰ্যং । বেদাদিভাস্যেঃ প্ৰাচ্যাক্ষীৰ্ণনচ । অগ্নিঃ এবমবস্থাপ্যৰ্যং । শতবাম্
অগ্নিৰস্বাক্ষম ইতি শিকৰ্যং । অগ্নিৰস্বাক্ষাঃ । জ্ঞানানজ্ঞাঃ বেদমকৰ্যং । শতবাম্
অবদ্যোপধিভিৰস্বাক্ষম ইতি শিকৰ্যং । শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং ।
শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং । শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং ।
শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং । শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং ।
শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং । শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং ।
শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং । শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং ।
শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং । শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং ।
শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং । শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং ।

No. 2121. প্ৰাৰ্শ্চিৰ্মপ্ৰকাসঃ । Substance, country-made paper, 12 x 3½ inches. Folia, 84. Lines, 6 on a page. Extent, 2,805 śloka. Character, Bengali. Date, Sz. 1698. Place of deposit, Purohitpáda, Rápághát, Pandit Rámálála Bandyopádhyaśya Bhattachárya. Appearance, old. Prose. Correct.

Práyaśchitta-prakáśa. Principles which regulate expiations, and the different forms thereof for the expiation of particular offences. By Pradyotana Bhattachárya, son of Balábhadra.

Beginning. তম কৰ্মসুত্ৰোপধিভিৰস্বাক্ষম

অগ্নিৰস্বাক্ষম + + + + শীতলবদ্ধক

অগ্নিৰস্বাক্ষম ককলজাকৰিষাৎ

অগ্নিৰস্বাক্ষম ককলজাকৰিষাৎ

শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ

শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ

অগ্নিৰস্বাক্ষম ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং । শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং ।
শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং । শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং ।
শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং । শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং ।
শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং । শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং ।

End. শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং । শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং ।
শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং । শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং ।
শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং । শতবাম্ ককলজাকৰিষাৎ ইতি শিকৰ্যং ।

Colophon. इति महाभारतसमाप्तम् ।
 रचितः प्राचिनः ।

विद्ययः । प्रायश्चित्तसम्पत्तयः । दीर्घकालं प्रायश्चित्ताकरते यवप्रायश्चित्तं । क्षोणादिना
 अन्नपचकरते दोषप्रयत्नः । क्षतिपातजनकवापानकोषवापानकन्यानिर्धनकरवादिप्रायश्चित्तं । प्रक्षुब्ध-
 त्वादिकर्षोविषयकप्रयत्नः । प्रायश्चित्तपूर्वोक्तप्रत्ययकप्रयत्नः । कल्याणप्रयत्नः । अनुनासादिविधि-
 कप्रयत्नः । कर्मेणोपायानां प्रायश्चित्तप्रयत्नः । शेषप्रयत्नः । वनप्रयत्नः । निविद्यनापकप्रयत्न-
 यत्नाद्युपशान्तिभोजनप्रायश्चित्तं । अग्रश्राद्धजनकप्रायश्चित्तं । अवापनप्रदानकन्यादानप्रायश्चित्तं ।
 वरिरेदनप्रायश्चित्तं । विवाहात् पूर्वं कन्याया रजोहरने प्रायश्चित्तं । अन्विष्टकर्मदोष प्रायश्चित्तं ।
 कन्यापुत्रविशेषप्रायश्चित्तं । निन्दितान्नभक्षणप्रायश्चित्तं । क्षमिचारादिप्रायश्चित्तं । सामान्यतः
 क्षीयकप्रायश्चित्तं । श्राव्यप्रायश्चित्तं । हस्त्येदमादिप्रायश्चित्तं । असादो विहादित्याजप्रायश्चित्तं ।
 मोक्षीरक्षितवसनधारते प्रायश्चित्तं । संसर्गप्रायश्चित्तं । आश्रयानप्रायश्चित्तकथनम् ।

No. 2122. **হুন্দাবনরহস্যম্, বা হুন্দাবনরহস্যম্।** Substance, country-made yellow paper, 9 x 4 inches. Folium, 1. Lines, 18. Extent, 28 stikas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ranāghāṭa, Bāṭu Surendranātha Pāla Chaudhūrī; another copy at Calcutta, Bāṭu Sūvalalāsa Mallik. Appearance, new. Verse. Correct.

Vṛndāvana-rahasya *aka* **Vṛndāvana-sataka**. A century of verses in praise of the sanctity of the town of Vṛndāvana. By Prabodhananda Sarasvatī. The codex is obviously incomplete, for it contains only 28 ślokas when from its name it should contain a hundred.

Beginning ममकर्मै कर्मैः चरति, पश्य या हूनमहा-

भविष्यं विधायकमनुजगद्विषयः श्री अल्लपपा ।

सप्तहोत्रं च सप्तसप्तहोत्रं च सप्तसप्तहोत्रं च सप्तसप्तहोत्रं च

इदं यः पश्यति विमलमखिलं तस्य मयी ।

वर्षादः २. विष्णोःपि कृत्वा का तप वाजं पुनः

आकाशं ज्वलितं यद्विवर्तत। अद्वैतं अज्ञातम्।

तद् ह्यहं यममवाप्तेन रमिषुहृद्गन्तुं केनाप्यहं।

नित्यःकीदृशया गृहीतमिह कं विद्युर्न मेरायथाः । इत्यादि ।

End. श्रीमद्दण्डायनमः सप्तमः केवलम् ।

दलित श्री ६५८। बमरदहलम ।

Colophon. इति श्रीशंखानन्दसरस्वतीजीपादविरचितं श्रीव्यासभक्तकं समाप्तम् ।

विषयः । हन्दावलेनाहतावलेन ।

No. 2123. दायभागटिप्पणी । Substance, country-made paper, 13 x 4 inches. Folia, 122. Lines, 6 on a page. Extent, 3,099 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Májidá, Post Ránághát, Paṇḍit Madhusúdana Nyáyaratna; another copy at Sántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyavagisa. Appearance, very decayed. Prose. Correct.

Dáyabhága-ṭippaní. A gloss on the Dáyabhága of Jímúta-váhana. By Śrinátha, son of Śríkara Achárya.

Beginning. नवनीरधरनीलमूलमयसुखसावधिरनेदुगाञ्जर ।

मौजिवाकुमनमयोरमोचरं चित्तये मुरचराकथं मयः ॥

जीमूतवाहननिबद्धमयो विवद-

प्रादयामदमनिहृदयः समाधि ।

दुर्माधमव विषये नितरां मया तत्

वाक्यायतेऽग्रिममतिप्रतिज्ञाचक्षतेः ॥

चक्रराचार्यपुत्रेण प्राचीरनेन चीमता ।

टिप्पणी दायभागस्य जीमाधन विधीयते ॥

आकारयो विद्वद्विचिताय सुदाचार्योचितकर्मवताकं रङ्गं विहितः पराग्रहस्यै प्रवेक्षणं चमत्प्रामिषेवांवाभिहित्युपेयकारः प्रतिकानीते, मन्वादीत्यादि । इत्युक्तमित्यवधानार्थमन्या चक्षः । इत्यादि ।

End. एवमेति दुहितोऽभ्यर्चितायाः पत्न्या भोजावग्रहधने यदनन्तराधिकारि चामधिकारकदा सुतरां दुहितवधिकारोऽपीतिभावः । शेषं सुममं ।

Colophon. (इतः परं नास्ति ।)

विवयः । जीमूतवाहनकृतदायभागस्य पञ्चाधिकाराणां वाक्यानां ।

No. 2124. गुणप्रकाशविवृतिः । Substance, country-made paper, 11 x 2½ inches. Folia, 91. Lines, 7 on a page. Extent, 3,314 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nisidágada Grama, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vāṇesvara Vidyaratna; other copies at Sántipura, Rāmayadava Chuḍamaṇi, and at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Guṇaprakāśa-vivṛiti. A commentary on the Kiraṇāvali of Varddhamāna Mīśra. By Mathurinátha Tarkavāgis'a, son of Śrírāma Tarkálaukāra. In Hall's "Contributions," (p. 67) the work is named Guṇaprakāś'a-didhiti-Máthuri. There is Guṇaprakāś'a-vivṛiti by Raghu-nátha Ś'īromañi.

Beginning. कृषिमाचरन्तेषु पुराणेषु पञ्चिकां प्रवक्ष्यामि वरुणि ।

मोक्षवस्तुनिष्ठभावस्योपपत्त्याः साध्यत्वोपाधिः नवमीरदव्यभिः ।

पीयतामहपूरावाचनसंघातीश्वरीचर्या ।

सुखदशाप्रविष्टतिः क्षिपते विदुषा यत्ने ।

विभिन्नं प्रादिशितव्यवसायिकावयवा इत्यं वपारेणवत्यावहाप्रतिवन्धकारकं वपरी
विश्वविद्यायै वपरी विवहाति लक्षणेति । इत्यादि ।

End. अनेवादिप्रदेशक चारुचरमारेव कुमेरेतुमं कलनीयं दैराबाबाकाबाब
चारवेदेभिरिहाबाब निर्वाहिकेनापदेव इति शङ्क । (एवमेवादि)

विषयः । गुरुवाचकत विद्यापदीश्वरस्य वाक्याम् ।

No. 2125. वैष्णवतोषणी । Substance, country-made paper, 18 x 5 inches. Folia, 470. Lines, 6—12 on a page. Extent, 25,380 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nisidāgaḍa Grāma. Post Vñaiichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vānesvara Vidyārātṇa; other copies, at Calcutta, Dr. Rajendralāla Mitra, and Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Vaishṇava-toshanī. A commentary on the tenth book of the Bhāgavata Purāṇa. By Sanātana Gosvāmi. The commentator's object is to establish the divinity of Kṛishṇa, and elaborate the philosophy of the Bhakti doctrine. In the colophon of the work a long account is given of the author, and of the associates of Chāitanya who the author holds is an incarnation of Kṛishṇa.

Beginning. बीमकादमनोपं तु ह्यारकपुरवरं ।

जीमोविन्द प्रपञ्चोद्दीप्तदीपावलीकारकः ।

ਬਧੇ ਜੀ ਹਥ ਬੈਠਾਏ ਸਜਣਕਾਂ ਕੁਝ ਚੰਦ ।

प्रेममन्त्रविनामार्थं श्री.सुखवत्सलः ६ कः ५

नीलाचवपरीं वन्दे वलीन्दं विजयवर्धन ।

होये बहुरितोयेन सम्पन्निरुदात्तयः ।

की भावना तथा विषयों की दृष्टि से है :

वीथरत्नामियादाखान् वन्दे भक्तिकरचक्रान् ।

जीवैतम्यपदाभाजमन्त्रैरेव वेत्स्यते ।

कञ्जवचनितुं मया शेषं वैष्णवोपकी ।

— — — — — ।

वीरुङ्गीराजीमित्रायोगोऽय वीरुङ्गीराकारणोऽतिप्रियेय प्रेक्षा विराजना-
मयात् । कञ्जवाचः कञ्जवाचविशेरमित्यमात् । इत्यादि ।

End.

Colophon.

चरानवपुरीयमा वैकुण्ठाच गरीयसीत्यादि ।

इति श्रीदत्तमठिण्यां नवमिमतः ।

वीरुङ्गीरावचन प्रीति भवतः प्रयोः ।

टिप्पणी इत्येकमेव पूर्णवैष्णवोपकी ।

ये वीरुङ्गीरावचनं प्राप्य कञ्जे प्राप्ताय जायते ।

कञ्जवरा वैचरिणाः प्रथमे वचसि स्थिताः ।

मन्त्रः वीरुङ्गीरावचनः वेदावतनवाङ्मयः ।

वेदावतनविषये वेदोऽयं वीरुङ्गीरावचनमभिधा ।

मन्त्रेतिविशेषादि किञ्चिद्व्यतिरेक्यया ।

चरानवपुरीयमा जीवेनेह विवेक्ये ।

कञ्जवाचवदत्तमापितवती कञ्जवतवाचिनी

जिह्वा कञ्जवता वती मन्त्रवती ध्रुवगरीयस्ये ।

इति राजवर्मावचनवदः कञ्जवचनमभिधा

वीरुङ्गीरावचनमन्त्रवचसि भरद्वाजावचनमभिधाः ॥ १ ॥

पुनश्च कञ्ज कञ्जवचनमभिधाः इति विदुषी-

कान्तवर्मावचनवदः कञ्जवचनमभिधाः इति ।

कञ्जवचनमभिधाः किञ्चिद्व्यतिरेक्यया ।

कञ्जीवचनमभिधादेव इति वा ज्ञानि विदो ज्ञप्तिवा ॥ २ ॥

मन्त्रवतीध्रुववचनमभिधा कञ्जवचनमभिधा

प्रथमादेव कञ्जवचनमभिधा मन्त्रवती ।

मन्त्रवतीः कञ्जे प्रथमतः कञ्जवचनमभिधा

कञ्जवचनमभिधाः कञ्जे निजनिजमन्त्रवचनमभिधा ॥ ३ ॥

विदुषी कञ्जवचनमन्त्रवचनमभिधाः किञ्चिद्व्यतिरेक्यया

विदुषी कञ्जवचनमन्त्रवचनमभिधाः किञ्चिद्व्यतिरेक्यया

कञ्जवचनमन्त्रवचनमभिधाः किञ्चिद्व्यतिरेक्यया

कञ्जवचनमन्त्रवचनमभिधाः किञ्चिद्व्यतिरेक्यया

वीरुङ्गीरावचनमन्त्रवचनमभिधाः कञ्ज-

दशविदुरतेः सप्त दशितया वीरकन्देन वयो ।
 मयापौ मिहरेकरका विपये सखाः सुखं मयसम्
 धन्यः पुनमज्जीजनपुत्रमिति श्रीपञ्चनामानिधं ॥ ६ ॥
 वसुधैवः काशेवितमिरसि सर्वोपमिषदा
 रसज्ञायां सखा कन्दमहदवनाचवकदा ।
 जगन्नाथमेतानिमित्तदयः कर्षवद्वी
 न वातः केवां वा न किञ्च सवकवेसरसुतः ॥ ७ ॥
 विद्याय मृच्छिजेकरः मिहरेभूमिवापसङ्गदा
 सङ्करसुररक्षिणीतटविवापयस्युक्तः ।
 तयोद नृजगद्देववितियपूज्यपादः जगता-
 दुपाय मयसङ्गते न किञ्च सङ्गमाभः जगती ॥ ८ ॥
 भूमि श्रीपुत्रपोतमखा यजनकपैव वयोमयैः
 कन्याहृदमकेन काहंममवदेनका सखाः जगताः ।
 तयासः पुत्रपोतमा सङ्गमजगतायव नारायणे-
 चीरः श्रीमत्परादिनममृषः श्रीमाय मृकुम्भः जगती ॥ ९ ॥
 जगताय मृकुम्भेनोद्विजवरः श्रीमाय कुमागमिषः
 ककिटोदमवाय सङ्गुक्तमजिर्वेदकायं सङ्गतः ।
 तन्मयेव सङ्गिहवैकवमकप्रेडाकादोमजिरे
 ये कां ज्ञापनमय येव न पुनसङ्गकवैरचिन्तं ॥ १० ॥
 चादिः श्रीकवमात्मनसदमृषः श्रीकवमाता ततः
 श्रीमद्वज्रमात्मनसदमृषिदेविमिषे ये राज्यतः ।
 वासायामिहयां तयो जगवनः श्रीकवमैतव्य + -
 मायार्थं सङ्ग भेजिरे मृरकरनेनाकायमिति ॥ १० ॥
 वः सर्वोपरकाः पिता तत न तु श्रीरामनावेदिहाम्
 मङ्गायां जगमययोः पुनरङ्गु दन्दावर्गं गङ्गती ।
 वासां मायदमृगतीर्षमिषयोः श्रीकवमजिषि-
 रङ्गुर्वेदंकराज्यमममताः सर्वेय श्रीवहिताः ॥ ११ ॥
 सङ्गिहवैकवमकाय दमि विद्यातः सितो राविता-
 कवमेतमकायंवेदिमिषये पूर्वम कदा दीवति ।
 दशम उदरप्रकाशरमतीशैवामयोः श्रीमयो-
 येकवमवदे जगतिपुनरीकायार्थंमायोः ॥ १२ ॥

अथ शब्देषु पुस्तकेषु मन्त्रहासुरेणादिवचानां मन्त्रादीनामन्त्रेणैव श्रीवैद्ययोगवादाणां कर-
तोवाचि । अथ श्रीवैद्यमन्त्रोवादिमन्त्रानुसारेण पञ्चमन्त्रारनात्म्यं वचामनि विव्रियते । ॐ
ब्रह्मो ब्रह्मवैवाहुरीवाच । ॐ मनः पितामहाय । ॐ मनः प्रजापतिभ्यः । ॐ मनः श्रीवैद्ययोगवा-
दाय । ॐ मनः सर्वविघ्नविनाशकेभ्यः । इत्यादि ।

End. अथवर्गायें गोवायें । कुक्काः अन्त्याः छविनाः सरिताः । १२४ । श्रीकृष्णः ।

Colophon. इति भारताचार्यपाठकराजश्रीमदीशाननयभारताचार्यमिषाच्युनकनौ
महाभारताचार्यपुस्तकदीपिकायां टीकायास्यादिपद्यं समाप्तं । अकारः ११ ।

भावे मनसि कृष्णकं वसे मुवदिने मुदा ।

टीकेयं लिखिता यस्मात् श्रीमुनिराजकर्मणा ।

विषयः । महाभारतीयादिपद्यंवाक्यान् ।

No. 2127. योगचन्द्रिका । Substance, palm-leaf, 10 × 2½ inches. Folia, 23. Lines, 5 on a page. Extent, 428 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegrāma, Post Sātgechhe, Zilla Burdwan, Pandit Sadananda Bhattachārya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Yoga-chandrikā. A commentary on the Yoga aphorisms of Patanjali. By Ananta Sarmā. Very rare. Mr. Hall found the name cited in the *Hatha-saṅketa-chandrikā* but no MS. of the work. *Contributions*, p. 17.

Beginning. मुपं प्रथमं सूत्रायेंचन्द्रिका क्रियते मया ।

अनन्तेश्वरश्रीये नमिदास्यदक्षिणम् ।

अथ योगानुशासनम् ।

अथशब्देःचिकित्सायां, योगोक्तः समाधानम् । अन्तर्लिखिते वाक्यान्त्रे येन तद् । इत्यादि ।

End. सर्वमिदमनुभूता नमः विविदिः सैव पावनोवति ॥ १२५ ॥

सूत्रार्थेष्टिमानांकाः कृत्यं योगचन्द्रिका ।

अनन्तेश्वरश्रीये नमिदास्यदक्षिणम् ।

Colophon. इति श्रीवैद्यचन्द्रिकानं योगवाचो योगचन्द्रिकायां अन्त्यं वादः ।

विषयः । योगचन्द्रिकानयोगचन्द्रिका वाक्यान् ।

No. 2128. आचारद्वयः । Substance, country-made paper, 12 × 8 inches. Folia, 92. Lines, 5 on a page. Extent, 1,535 slokas. Character, Nāgarī. Date, ? Place of deposit, Vegunegrāma, Post Sātgechhe, Zilla Burdwan, Pandit Sadānanda Bhattachārya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Kohāra-darpana. A digest of the rules regarding the daily duties of householders, including Śrāddhas and other obligatory rites - By Śrīdatta Paṇḍita.

Beginning. दीक्षितोरवयवेषु विवृण्वान्महाविभ ।

हरिरभिपुतामङ्गलौघावधौनी पुनातु कः ।

कौशेरावापितोषकं दृष्ट्वा नाशकमपिना ।

निवधते निवन्धोऽथ सर्वमाकाशविधम्भिः ।

अथ सन्तुः । आद्ये सूत्रेण बुध्येत सर्वार्थोऽथानुविनयेषु । इत्यादि ।

End. अपि च काठेके प्रथमे विज्ञायेत । अस्य शेषा विधिविज्ञायाः पवित्रिः उप
ब्रह्मनामिनि जीवामिन्द्रजोवरः ।

समस्तवधमाशेनोनीर्वाकाकाविकर्षकः ।

वीर्यमेव समाशेव आचारो दयंकः सन्तः ।

दुर्बलमपि क्षणं ते मन्वादिदिवसाविति ।

अपि सर्वोदयं तीर्थसङ्कलान्मतेतं ग्रन्थिः ।

Colophon. इति श्रीमहोपाध्याय श्रीरत्नकल आचारदयंकः समाप्तः ।

विषयः । ब्रह्मोक्त्याविविधकथनं । मूलपुरीषोक्त्यर्थविविधः । शौचविधिः । आचमनविधिः ।
आचमनविधिविधिविधिः । द्विराचमनविधिविधिविधिः । आचमनानुसङ्गविधिः । आचमनवाचनादः । दन्त-
वाचनविधिः । प्रातः स्नानादिविधिः । सामान्यतः स्नानविधिः । अष्टाङ्गस्नानादौ स्नानविधिः ।
स्नानानुसङ्गकथनं । कात्यायनीयस्नानप्रयोगः । वायः परिचयविधिः । सन्ध्योपासनविधिः । प्रयोग-
कथनम् । जपविधिः । अक्षमालादिविधिः । कर्कशगुर्नियमादिकथनं । मन्त्रपञ्चविधिकथनं ।
आध्यायविधिः । तर्पणविधिः । तर्पणोत्तरकर्षकथनं । पूजाविधिः । देवपूजादौ पूजाचारकथनं ।
पुण्यादिविवेकनं । वैश्वदेवसङ्कलान्मतेतं । अथ प्रयोगकथनं । नित्यन्यासविधिः । अक्षय्योत्सव-
कथनं । अतिथिपूजाविधिः । भोजनविधिकथनं । ब्रह्मविधिविधीर्नमः ।

No. 2129. तत्त्वचिन्तामणौ द्वितीयपरिच्छेदे ईश्वरानुमानप्रकरणम् ।

Substance, palm-leaf, 10 x 2 inches. Folia, 56. Lines, 5 on a page. Extent, 1,435 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1478. Place of deposit, Vegunegrāma. Post Sātgechhe, Zilla Burdwan. Paṇḍit Sadāśiva Bhaṭṭācārya. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattvachintāmaṇi. The great Nyāya work of Gaṅgeśa. The codex contains only that portion of the work which treats of inferences

as bearing on the existence of the Godhead, (*Is'ardnumdha-prakāraṇa*) and of the errors of the Chārvāka Baudha and Jaina theories on the subject and emancipation. The codex is 377 years old. The entire work has been noticed before. This section of the work is exceedingly rare; it has not been included in the Calcutta edition.

Beginning एतद्व्याख्यानं विकल्पितं महात्म्यमधिष्ठातृपुत्रपौत्रैर्विरचितं : शिवादेौ कार्य-
मेव वदन् वृत्तान्तमनुभावात् । यन् शिवादिषु प्रत्येकं च पञ्चः महा कलत्रमैवाभिवातु-
मन्नात् । नापि विकल्पितेककपाभावात् । इत्यादि ।

End. अतएवाद्युक्तानेवात्मकाचाप्रवेशकमे, य च पुनिकाकमेवे वावाभावः अतएवम-
त्रावसावर्त्येविवमोपवर्त्येमुज्जरीता येनसौशवेदादिनि मरसापयमेका परतपुत्रपौत्रेका
पुनित्वं कारकमनुभावं विविक्तमिति ।

Colophon. इति महात्म्यपौत्राभावा चीनदेशेवरविरचिते महात्म्यमणे द्वितीयवर्ति-
त्येदः । शके १४०८ ।

विषयः । ईश्वराद्युक्तानकारकत्वम् । अथ आत्म्यपौत्रमैवादिमतत्वम् । अस्मिन् कारक-
मादित्येति व्यवहारम् । योक्तव्यत्वत्वम् । आत्म्योक्त इति विकल्पत्वम् ।

No. 2130. चक्षुःशरीरिका । Substance, country-made yellow paper, 10 x 8 inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 731 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Guḍāgrāma, Post, Bhātsāḍā, Zilla Burdwan., Paṇḍit Aghoranātha Bhāṭṭāchārya. Appearance, new. Prose. Correct.

Shatṣhakra-dīpikā. A commentary on Pūrṇānanda's Shat-
chakra, a work on mystic diagrams connected with Kaula worship. By Rāmanātha Siddhānta.

Beginning अथ महात्म्यपौत्रमैवादिमतत्वम् ।

चक्षुःशरीरिकाटीका एतमेव भावदेशः ।

अथेति । अथमयो महात्म्यपौत्रमैवादिमतत्वम् । अतएव । इत्यादि

End. च अथ पत्रं संवत्सम्वत्सरे अथेति । ११ ।

वीरात्म्यादिवाकारविना महात्म्येति ।

अथ अथोक्तमवर्णं टीका चक्षुःशरीरिका ।

Colophon. इति वीरात्म्यादिवाकारविना चक्षुःशरीरिका समाप्ता ।

विषयः । पूरुषमैवादिमतत्वम् ।

No. 2131. भावचन्द्रिका। Substance, partly palm-leaves and partly country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 35. Lines, 6 on a page. Extent, 813 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegrāma, Post Sātgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadānanda Bhāṭṭāchārya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Bhāva-chandrikā. A dissertation on the nature of devotion (*bhāva*) as an element of the Bhakti doctrine, and the various ways in which it should be evinced towards Kṛishṇa in the various relations of father, mother, son, lover, &c. By Chāṇḍīdāsa.

Beginning. বন্দে হৃদ্যবনাবীননিম্বিরামন্দনন্দিনং ।

তবেন্দ্র সাম্রাজ্যচন্দ্র সামর্থ্য মন্দনন্দনং ॥

এব শুকু পরমতত্ত্বসাধনাকারসৌখ্য পরমপুৰণ্যকৃত্যনবা নহধিননাব ইত্যাদি ।

End. সততঃ সৈবধ্যমাদ্যুৰ্য্যময়োমাদ্যুৰ্য্যময়া এব নীলম্বাণিনীকপূৰ্ণনবা সমুত্তমঃ ইতি
কৰ্মমবদান্ত । ইতি ।

Colophon. ইতি নীলম্বকপুৰণ্যকৃত্যনবাণীকীদাচন্দ্রিকা ভাবচন্দ্রিকা সম্পূৰ্ণা ।

বিষয়ঃ । মহাভাবঃ বিনা নীলম্বাণ্যুৰ্য্যমিত্যনুভবোব জাযবে ইতি নিকৃপণং । মহা-
ভাবককৃপককণং । ভাবককণং । রাজানুদাত্তাদিককৃপককণং । সমস্ততা ইতিককৃপককণং । কান্না-
নুদাত্তককৃপককণং । নিম্বসিদ্ধান্তককণং । দ্বিবিধভাবনিকৃপককণং । রাজমাজিক গুৰুতাককণং । সা-
মন্তককৃপককণং । কবককণং । সামান্তককৃপককণং । ভবককণং । কবককণং । সামান্তককৃপককণং । ভবককণং ।
কবককণং । কবককণং । সামান্তককৃপককণং । ভবককণং । সামান্তককৃপককণং । ভবককণং ।
কবককণং । কবককণং । সামান্তককৃপককণং । ভবককণং । সামান্তককৃপককণং । ভবককণং ।
কবককণং । কবককণং । সামান্তককৃপককণং । ভবককণং । সামান্তককৃপককণং । ভবককণং ।
কবককণং । কবককণং । সামান্তককৃপককণং । ভবককণং । সামান্তককৃপককণং । ভবককণং ।
কবককণং । কবককণং । সামান্তককৃপককণং । ভবককণং । সামান্তককৃপককণং । ভবককণং ।

No. 2132. মুছিদর্পণম্। Substance, palm-leaf, 8 × 2 inches. Folia, 89. Lines, 5 on a page. Extent, ? ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegrāma. Post Sātgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadānanda Bhāṭṭāchārya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

S'uddhi-darpana. A summary of the laws relating to purification and mourning. By Ananta Yājñika.

Beginning. বন্য মনোভাবাদি মনুস্মৃতি মণীষকঃ ।

সাম্প্রদায়িকদেবেষু নিবন্ধে মুছিদর্পণম্ ॥

End. यदि च कुपयन्मोऽहं च यदा ह्ये उपसर्ज्यमीभूतसदा ह्यस्य बहिष्कृत्यं नृपमये
नि ।

[illegible]

Dharma-ratnākara. A digest of the Smṛiti rules regarding duty, or the religious duties enjoined on householders. By Rāmaśvara Bhāṭṭa Mahāmahopādhyāya.

अथाहौ चर्यंकर्यं निरुद्धवे तत्र जैमिनिः । योदनासुखोऽप्यथर्ष इति । इत्यादि ।

Colophon. इति श्रीमहाभक्त्योपाध्यायमहोदयश्रीरामेश्वरविरचितेः चम्पूरमाकरः समाप्तः ।

विषयः। चक्रवर्त्तनिकवर्षः। निषिद्धवर्षः। मासादिकवर्षः। मासमेहनिकवर्षः। कुजा-
दिनिषिद्धवर्षावकाशः। प्रमिषदादिषु विहितकृत्यविधानकवर्षः। उपवासविधिकवर्षः। अन्तरा-
निकवर्षः। अष्टाशानिकवर्षः। संक्रान्तिकवर्षः। अनुमतिकवर्षः। विवाहवर्षावकाशः। विवाह-
कवर्षादिकवर्षः। अशौचनिकवर्षः। अश्वमेधविधिकवर्षः। अश्वमेधवर्षादिकवर्षः। देशाग-

सतत प्रेतवासवधारककथनं । अशौषान्निदिनकृत्यादिरूपकं । पर्यवरदाहविधिः । ह्येव-
र्गैदिविधिः । वेदकथादसपिच्छीकरवादिविधिकथनं । विद्वादिपतितयादकथनं । अग्निरिवा-
धिकारिरूपकं । मलमालनिरूपकादिकं । तीर्थयात्रादिविधिकथनं । आमवादाविधिकथनं ।
जीवमिन्द्रकादिविधिकथनं । अहकावादिविधिकथनं । दर्शनादिविधिकथनं । इन्द्रमुद्रिकथनं ।
मज्जाभक्ष्यनिरूपकं । प्रायश्चित्तविधिकथनं । महापातकादिप्रायश्चित्तकथनं । त्रैमूल्यादिरूपकं ।
हनकविधिकथनं । हनकाशौचादिरूपकं । अशौषाभावकथनं । वेदाध्ययनविधिकथनं । सञ्ज्ञा-
नर्पणादिविधिकथनं । अनध्यायनिरूपकं ।

No. 2134. न्यायमुक्तावली, वा लौकिकन्यायमुक्तावली । Substance, Palm-leaf, 12 x 4 inches. Folia, 152. Lines, 6 on a page. Extent, 2,513 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Pace of deposit Vegunegrām, Post Sātgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadānanda Bhattacharya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Lāukika-nyāya-muktāvalī ALIAS **Nyāya-muktāvalī**. A collection of proverbial phrases used as illustrative arguments in philosophical works, with their explanations and abstracts of the stories on which some of them are founded. By Prakāśātmā. The phrases are usually made up with the name of some object or objects with the word Nyāya added; thus *Andha-darpaṇa-nyāya* or the Nyāya or argument of the blind (*andha*) and the looking-glass (*darpaṇa*), *i. e.*, even as a looking-glass is useless to a blind man, so is &c., &c.; *Gaṅgā-śrōta-nyāya* or the argument of the stream of the Gaṅges, *i. e.*, even as the stream of the Ganges, though always flowing onwards, never comes to an end, so &c., &c.

Beginning. पालने विमलसज्जनहृदये अक्षकर्मणि रमोजुषे ज्ञये ।

तामसाय अग्रतः प्रकाशस्तद् इति ज्ञातव्यपथे नमः सवे ॥

प्रकाशात्मा यतिः सम्यक् वाक्यानां बोधसिद्धये ।

करोति लौकिकन्यायमुक्तावलिकनिर्विन्ता ॥

अथावादिता वारम्भैतावदुपपत्तेः प्रसङ्गेन पञ्चान्वयसंवादेऽपि पठितानां व्याथानां सङ्गति-
कथनीया । इत्यादि ।

End. अथात्र पञ्चस्य साध्यतया उपपन्नस्य बोधोपसंहार इति तदेव वाक्यार्थसंवादावच्छेदः वि-
रति बोधः ।

Colophon. इति श्रीमन्नृपकाश्याखिरचिता व्यासमुद्रावली सम्पूर्णः ।

विषयः । कार्यैक कारकप्रत्यय इति व्यासस्य शकपादिकीर्तनम् । एवं चत्वार्येव । वीट-
 शङ्खन्यायः । वीचिनीजन्यायः । हवप्रकल्पनन्यायः । प्राज्ञाचन्द्रन्यायः । रेशावयवन्यायः । प्राज्ञाद-
 वासिन्यायः । श्रोतृनिर्णयः । अथारोपापवादन्यायः । रोपागारोहकन्यायः । सञ्चयत्येकवाक्यमे
 इति न्यायः । कारकमुद्रप्रक्रमन्यायः । वरत्रोहीन्यायः । देवदत्तापुत्रन्यायः । सामिधत्यन्यायः ।
 चक्षिकल्पनन्यायः । कूकानिष्ठमनन्यायः । कच्छबानीकरणन्यायः । परिपञ्चन्यायः । सर्वैश्वर्यन्यायः ।
 सिंहावलोकनन्यायः । मयूककृतिन्यायः । कृत्वावन्तीन्यायः । सञ्चयत्येकवाक्यमे न्यायः । देवताधि-
 करणन्यायः । मावकाश्रितवकाश्रन्यायः । गोवलीवर्धन्यायः । अष्टिकुलन्यायः । यत्नतर्क तद-
 नित्यं न्यायः । न हि निन्द्या निन्दितुं प्रवर्तये न्यायः । जनपदजनभेदन्यायः । अजयती नक्षत्राण्य-
 न्यायः । तदभिज्ञभिज्ञस्य तदभिज्ञनन्यायः । चतुर्भेदविज्ञान्यायः । अजयनन्यायः । गीरशीरन्यायः ।
 सन्दर्शन्यायः । म्र सशुभनकन्यायः । एकाकिनीप्रतिज्ञान्यायः । काकदधिषातकन्यायः । तप्तमाव-
 कोद्वारकन्यायः । धटारोहकन्यायः । विषमसकन्यायः । अष्टिकुलानुन्यायः । पुत्राचरन्यायः ।
 प्राज्ञान्नमकन्यायः । तिर्यग्प्रधिकरणन्यायः । आभाषकन्यायः । जहानोतेन्यायः । सिंहावलोकन-
 न्यायः । पूर्वमपवादा निविशनेन्यायः । कैशिकन्यायः । पिष्टवेषकन्यायः । कृत्वावन्तीन्यायः ।
 मन्त्रार्जनन्यायः । आःश्रीपुलकन्यायः । प्राज्ञानपरिभाषकन्यायः । आयुर्धृतनिमित्तन्यायः । अष्टे-
 श्वरोतन्यायः । दम्बपटन्यायः । कूष्माण्डन्यायः । एकत्र निर्जीतः प्राज्ञाय इति न्यायः । गुणगु दुर्जन
 इति न्यायः । मज्जमसकपित्तन्यायः । काकाश्विन्यायः । कैमृतिकन्यायः । अर्धजरतीन्यायः । अर्ध-
 त्यजति पथित इति न्यायः । उद्भूतगुह्यन्यायः । देहलोदीपन्यायः । कठिणोत्तमपञ्चरतीनित्यायः ।
 ग्राह्यी व्याकाङ्क्षान्यायः । छट्टविहितोत्तम इति न्यायः । वज्रात्मकन्यायः । कारकनामे कार्य-
 नाथन्यायः । सप्रवाहप्रत्ययः । अक्षधमकन्यायः । दम्बरमण्डन्यायः । अन्वदपञ्चन्यायः । मूर्खवेषन-
 न्यायः । शिवपटन्यायः । अरक्षरोदनन्यायः । काकतालीयन्यायः । मंथेगवृक्षन्यायः । अक्षतरी-
 जर्जन्यायः । चाप्रीहीन्यायः । जलौकिकन्यायः । कुपयः । चालनीन्यायः । दूरादसंभवं वर-
 नितिन्यायः । विवाहप्रथमन्यायः । तमःप्रकाशन्यायः । अष्टिकुलन्यायः । अष्टिकुलौचित्य-
 न्यायः । प्रतिविम्बितचन्द्रन्यायः । रूपःपिञ्जनाचन्यायः । शैलूनीन्यायः । यथेषातकन्यायः । सन्धि-
 व्यास धन्विन्मिति न्यायः । मलेपादुकान्यायः । अष्टिधूमन्यायः । आकाशपरिच्छिन्नन्यायः ।
 येन बोधप्रत्यये येन बोधमंश्रियते स वाक्याय इति व्यासशकपादिकवचनम् ।

No. 2135. पातञ्जलसूत्रभाष्यं । Substance, country-made yellow paper, 13 x 2½ inches. Folia, 42. Lines, 6 on a page. Extent, 959 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Guādpā, Post Bhāstādā, Zilla Burdwan, Paṇḍit Aghoranātha Bhaṭṭācārya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Pātanjala-sūtra-bhāṣya. A commentary on the Yoga aphorisms of Patanjali. By Bhavadeva, pupil of Bhavadeva Thakkura, son of Srikrishṇadeva Mahāmahopādhyāya, of Mithilā.

Beginning. पतञ्जलिं नमस्कृत्य येमिनोऽप्यायं भोजिनः ।

भवदेवेन तस्मैवास्मानं श्रियतेऽनुना ॥

नमस्तं कुर्वन्नेव शिष्यावधानाय प्रतिजानीते वदेति । अथ नीकेनवाचनवा कवारावद्वदेन
नमस्तं करोत्यनेन नमस्तवाचरत् । इत्यादि ।

End. आनन्दं ब्रह्मोत्पत्तं तच्च मोक्षे प्रतिष्ठितं ।

इत्यादिप्रतिरपीत्यर्थः ॥

एवं अतुल्यैवरे केवलं प्रतिपादितं ।

पतञ्जलिमुनीन्नेव येन तं भावयाम्यहं ।

रमाप्राप्त्युक्तवाक्यां कल्पयित्वा ब्रह्माम्यहं ।

निवा हृदिष्ठते नीमत्पादापोमे रमापतेः ॥

आकेऽद्विषट्वाच + + + + + मावेऽपचायवववववववे ।

+ + तिथौ नीमवदेवववव पतञ्जलेर्भाष्यमिदं वचासीत् ॥

अनध्वनेतकम वाहंभीया वद्वाक्यतोमावमिदं वचावि ।

आनीरपीतो + + म्पचीमा चे लक्ष्मीयमनुमति लनाः ॥

— — — — — ।

Colophon. इति भैषिकसमिपनीकवदेवतनयमहामहोपाध्याय सतुङ्कुरपीभवदेवप्रि-
विषयसमिपनीभवदेवनिर्दिष्टे पतञ्जलसूत्रभाष्ये कैवल्यचरववाक्या सम्पूर्णं ।

विषयः । पतञ्जलिप्रणीतयोगसूत्रस्य भाष्यायम् ।

No. 2136. अथहारद्वयम् । Substance, country-made paper, 13 x 4 inches. Folia, 78. Lines, 6 on a page. Extent, 2,098 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegupegām, Post Sātgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadānanda Bhaṭṭācārya. Appearance, old and decayed. Prose and verse. Correct.

Vyavahāra-darpaṇa. A summary of the laws relating to Judicature. By Ananta Yājñika.

Beginning. अथैवं भारती + + वाञ्छितार्थवभाष्ये ।

तमेति वाञ्छितोऽवगोचरवदरेणु दर्पवत् ॥

अथ व्यवहारमन्त्रमुत्तमो कालावधः ।

वि वावाचैः प्रकथ्येते चरत् चार कथयै ।

वावाक्येऽवसरकाद्व्यवहार इति श्रुतः । इत्यादि ।

End. न नान्यजनवाक्यं प्रकृतं विप्रुदवाक्यं ।

विषा वच विमिरित्यर्थे इति ।

Colophon. इति श्रीवद्वनवासिष्ठकृतो व्यवहारदर्पण उवाच ।

विवरः । व्यवहारमन्त्रमुत्तमनिकथनं । व्यवहारसाधनिकथनं । वावाचादिकथनं । वावा-
 चेष्टानुव्यामविधिः । प्रतिप्रापने चेष्टाविवरणकथनं । चरकादिकथनं । विचारकरविविधिः ।
 चरकादिकथनं । रतज्ञेयकथनं । प्रत्ययकथनविधिः । प्राद्व्याचोपरविधिः । श्रीमपादि-
 कथनं । चरनामाचकथनं । वनिकथनमन्त्रादिनिकथनं । वाचिककथनज्ञेयादिकथनं । अवा-
 चिकः । वावाचकप्रकारकथनं । चेष्टाविधिः । मन्त्राद्यादिनिकथनं । व्यववचेकप्रकारकथनं ।
 मुक्तिनिकथनं ।

No. 2137. मासतीमाधवटीका | Substance, country-made yellow paper, 9 x 4 inches. Folia, 192. Lines, 8 on a page. Extent, 1824 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Nisidāgaḍa, Post Vñāichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vaneśvara, Vidyārātna; another copy at Magrānī, Post Madhuvānī, Zilla Darbhāngā, Paṇḍit Chhoṭilāl Jhā. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Mālatimādhava-ṭīkā A commentary on the Mālatimādhava of Bhavabhūti. By Jagaddhara Mahāmahopādhyāya. He is described as a Dharmādhikāri or chief judge, but of what place and under what king is not mentioned.

Beginning. अथवाचिकमन्त्रावकुटुम्बोमाकथनप्रकारो-

व्यवहारमन्त्रमुत्तमनिकथनं नान्यजनवाक्यं ।

आचुर्ते कथयोनवमनितरां वीरीमुचेन्दुप्रपन्नं

वीरुप्रपन्नदोषनादिव द्वादेवमुत्तमं कथा ।

मन्त्रा मुक्तं मुक्तमुक्तमवलोका उवाच

विद्यादिकोपभरतमृगिभक्तविद्या ।

मन्त्राकथनप्रकारमर्थार्थं विधित्य

वीर्यान् अमरकथनी विमयीति उवाच ।

श्रीकृष्णविष्णुपदुमाटकः
 टीका महात्म्यमभिधापि वित्तव्ये वत् ।
 चाष्टाव दुर्लभतत्त्वक भवेत्तुचैत-
 दुर्लभं तदभिधायकानि सर्वदेव ।

इह तावदस्यदां मान्दीं विदधान एव कविरप्रत्युद्यमीहितशिविमनुष्य प्रपञ्चसजीव-
वेरकाशतास्यवाङ्मयेण सज्जोहरोन्मीर्तमस्य मज्जं प्रकरपादौ विवशानि शान्तमिति ।
इत्यादि ।

End. वन एताचे एदानीं —————

आशाकात्मकनीपञ्चमिर्न नीमांसकाद्यङ्गुतं ।
 शुद्धं धीरवदापरं कविवरं पुनं पवित्रादयं ॥
 निष्ठापरं वरमनीजमदेव धीरा धीरं जनेषु कविर्न मुखोत्तमाये ।
 प्राकृतं सोऽथममलं मुदिनं सुपुत्रं तं रत्नपूर्णधरमेव जगदरस्य ॥
 येनापाति कठोरमेतन्मनं यैर्नेपिथं कथितं
 येनापाति सकोपकाव्यमिवथं तत्पाणिनीयं मतं ।
 जम्बोज्झ्वरस्य भव्यभरतं येनाभ्यगाधि कृति-
 कल्याणस्य जगदरस्य कवितुङ्गीकेयसङ्गृह्यतां ॥
 अक्षतं रत्नचरोऽतिभयोऽतिभवत्परा इत्यथनिष्ठाधि ।
 जगदरं ननुकृतद्विष्येकैः समन्निभामादृशमेवाजयः ॥

Colophon. इति श्रीमन्नारायणायनमः शिवाय नमः ।

विषयः । भवभूतिहृतमासुतीमासप्रकरणस्य आख्यानं ।

No. 2138. **गीताप्रदीपः**। Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 178. Lines, 6 on a page. Extent, 4,205 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nisidāgaḍ, Post Vñāichī, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vānesvara Vidyāratna; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Gītā-pradīpa. A commentary on the Bhagavadgītā section of the Mahābhārata. By Jagaddhara, probably the same author to whom is due the work noticed under the last preceding No. There is an account of the author at the end of the codex, but that part is so smudgy and full of lacunæ, that it cannot be satisfactorily read.

Beginning. श्रीगोपीनरुद्रपदं हरसकृत्पीताम्बरानुवृत्तं

वज्रावतमुदभूतं त्रिभुवनमौषधुमाभाषितं ।
 वन्द्यैरक्षयिपदितं विजयसाधनमन्त्रमौषधं
 श्रीगोविन्दपदारविन्दमङ्गिकामन्त्राय नमः ॥
 श्रीमा लक्ष्मीमा मुनिमुमुक्षुषेव साधयेव वा सर्वविदां वरेषु ।
 महाप्रसन्नसाधु परिवर्त्येव मूढमत्ता + हरविन्द + वि ॥
 + + + मङ्गलादिरचिताम्बालोकाय वाचाधि च
 चक्षिणीं च विद्याभवेन सप्तमा लक्ष्म्यापवातं मुखा ।
 श्रीगोपेव जगदीश्वरमुने श्रीगोपदीपं गयो-
 श्रीरैरव महाभुवैरवि जगदीशं नृपचाक्षिणि ॥

इव मन्त्रः लक्ष्म्या संसारसागरवन्द्यलोकानामुद्दिष्टीर्षवा श्रीमन्त्रविद्यया चक्षुर्नेत्र चक्षुः
 चक्षुःश्रीगोपामोक्षे लक्ष्म्या चक्षुःश्रीरवि चक्षुःश्रीः । मन्त्रसाधनीर्ष भक्त्या लक्ष्म्यैवावनीष्टवत्पु-
 ष्पचयोः श्रद्धां चक्षुःश्रीरवि चक्षुःश्रीर्षे इत्यादि ।

End.

इव च वज्रावतमुदभूतः वाचाध्यानां जगदीश्वर ।
 (इतः परं मन्त्रकर्मपरिचयस्य सुप्रसाधनता यद्विदितव्यम् ।)
 — — — — —
 लक्ष्म्ये मुकुटमालां वन्द्यैरक्षयि + श्रीगोपिका
 विद्याभक्तिसूत्रेण + + + + +
 शिवाः च वन्द्यैर्हिवाभितिकुलकचक्षुषु वक्षितो-
 श्रीगोपेव जगदीश्वरमुने श्रीगोपदीपं गयो-
 — — — — —
 श्रीगोपामोक्षवि श्रीगोपामोक्षवि विद्याभक्तं वन्द्युषु ।
 श्रीगोपामोक्षवि श्रीगोपामोक्षं नं रजपुष्पेभरं ।
 — — — — —
 श्रीगोपामोक्षवि श्रीगोपामोक्षं वन्द्युषु ।
 शिवाः च वन्द्यैर्हिवाभितिकुलकचक्षुषु वक्षितो-
 श्रीगोपामोक्षवि श्रीगोपामोक्षं वन्द्युषु ।
 शिवाः च वन्द्यैर्हिवाभितिकुलकचक्षुषु वक्षितो-
 श्रीगोपामोक्षवि श्रीगोपामोक्षं वन्द्युषु ।
 — — — — —

विवक्षः । मन्त्रश्रीगोपाः वाचाध्यानां ।

No. 2139. চন্দ্রাঙ্গিবিবেকঃ । Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent, 110 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Dighápatiyá, Atákulágrám, Zillá Rájásáhi, Paṇḍit, Rádhánátha Vidyáváchaspati. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Sañkránti-viveka. A dissertation on the passage of the sun from one sign of the zodiac to another, and the religious duties meet on such occasions. By S'úlapáṇi, who was the chief judge in the Court of Lakshmanasena of Gour.

Beginning. নন্দা ইন্দ্রারসৌর্বেষ্য' চানন্দং নন্দনন্দনং ।

চন্দ্রমণ্ডবিবেকোঃখং দ্বিষতে মুক্তবাচিনা ।

নন্দ চন্দ্রাঙ্গিঃ । আদৌ চন্দ্রা নবোদয়মিচ্ছতিষকতোদয়ক্সা সমাপদোদয়ক্সা । নন্দ বাচ্যচন্দ্রা । নন্দা নন্দাঙ্গিনী স্নাত্বা জেরা জৈব নবোদয়ী । ইত্যাদি

End. নন্দা নন্দীকারনন্দ । শুক্লবীজচন্দ্রিকৈঃ কাব্যাদিত্যাদিচন্দ্রাঙ্গিগোপন্যনৈ ইত্যাদিনা ।

Colophon. ইতি চাক্ষুঃবাচনমহামহোদ্যোদয়নীমুক্তবাচিবিরচিতঃ চন্দ্রাঙ্গিবিবেকঃ

বিষয়ঃ । চান্দ্রাঙ্গিঃ চন্দ্রাঙ্গিচন্দ্রাঙ্গনং । বিবেকচন্দ্রাঙ্গনং । দিবচন্দ্রাঙ্গিচন্দ্রাঙ্গনং ।
রাশিচন্দ্রাঙ্গিচন্দ্রাঙ্গনং । পদার্থচন্দ্রাঙ্গিচন্দ্রাঙ্গনং । চন্দ্রাঙ্গিচন্দ্রাঙ্গনং । ইত্যাদিচন্দ্রাঙ্গিচন্দ্রাঙ্গনং ।
চন্দ্রাঙ্গিগোপন্যনচন্দ্রাঙ্গিচন্দ্রাঙ্গনং ।

No. 2140. তত্ত্বচন্দ্রিকা । Substance, palm-leaf, 11 x 2 inches. Folia, 217. Lines, 5 on a page. Extent, 4,590 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Dighápatiyá, Atákulágrám, Zillá Rájásáhi, Paṇḍit Rádhánátha Vidyáváchaspati ; another copy at Post Málipotá, Zillá Nadiyá, Paṇḍit Káśínátha Bhattachárya. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattva-chandriká. A commentary on the Kirátárjuníya of Bhárávi. By Gadasaíṇha, a grammarian of some repute.

Beginning. তত্ত্ব নং ত্রিষদ + + ১১ ১১১১১১ ।

ত্রিষদে কারসৌর্বেষ্যাদিচন্দ্রাঙ্গিচন্দ্রিকা ।

Tattvasāra. The means of obtaining the knowledge of Brahms disclosed in a dialogue between Mahādeva and Skanda. This is probably an extract from the Skanda Purāṇa.

Beginning. नेचष्टे दुष्काशीनं देवदेवं जगद्गुरुं ।

प्रथमं शिरसा भूतो ज्ञानोपचयमवासीत् ।

आग्निदोऽपि मया नाथ दुष्टरे शक्तिवाजरे ।

यथायथांनवापाचयतमेदादिवदुच्ये । इत्यादि ।

End.

अथ मे सफलं ज्ञानं अथ मे सफलं तपः ।

अथ मे सफलं भक्तिरसौशीनोऽनवासीत्वात् ।

Colophon. इति तत्त्वसारः समाप्तः ।

विषयः । महादेवकथनं महादेवं प्रपन्नानवासीत्वापाचयमीति ।

No. 2143. मर्मगीता । Substance, country-made paper, 10 x 4 inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Extent, 32 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Atākulāgrām, Post Dighāpatiyā, Bābu Anandachandra Maitra. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Garbha-gītā. On the Vedānta doctrine bearing on transmigration. The work professes to contain the substance of a discourse between Kṛishṇa and Arjuna, and to be a sequel to the Bhagavadgītā, but it is exceedingly scarce. It calls itself a Upanishad.

Beginning. प्रज्ञानमयं परमपुरुषं देवसं ज्ञानमूर्तिं

इन्द्रादीनां अमरपुत्रं तज्जगत्सादिकम् ।

एवं जितं विमलमवलं सन्नेहा साविभूतं

जायामीति चिंतयन्निमित्तं सद्गुरुं तं ज्ञानि ।

अर्जुन उवाच ।

अर्धंवाचं जगद्गुरुं किमर्थं जयसेवरा । इत्यादि ।

End.

प्रज्ञानमूर्तिं इत्युक्तत्वात् आत्मन्येव सचेत् पदार्थः ।

निष्ठाभूतं जगत्तत्त्वात् नात्मत्वात् कथ्यतेऽपि ।

Colophon. इति श्रीकृष्णार्जुनसंवादे श्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सु प्रथमोऽध्यायः ।

समाप्तं मर्मगीता ।

विषयः । श्रीकृष्णार्जुनसंवादे आत्मतत्त्वोपनिषत् ।

No. 2144- हुजोजिनी । Substance, country-made yellow paper, 14 x 4 inches. Folia, 12. Lines, 7 on a page. Extent, 315 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vondēgrām, Post Mājanagara, Bābu Syāmācharana Sānyala. Appearance, new. Prose. Correct.

Subodhinī. A commentary on the Bhagavadgītā. By Gauḍa-pāda Acharya.

Beginning पञ्चाध्यातं यमसूत्रं वदितेन प्रदीयते ।

श्रीरुद्र षाण्णाले येनय नये ज्ञानाख्ये ययः ॥

वैरिणे नृपतिः पूर्वं बद्धवशात्प्रयासतः ।

वाक्यानां कर्मवेदान्ताद्यन्तर्गतं प्रत्ययान्वयम् ।

इह कलामुनो यन्त्रेणे मयवदुपरिह आत्मनोपरदेह विवचनोपपत्तेन विदुः पुनः
इह आत्मनः ज्ञातुं मयवर्ग इत्येति सर्वत्र उपायः । इति ।

End.   सर्वज्ञानरूपि ह्ये सर्वराहित्ये हिने सर्वज्ञाने न विद्यते । इति भावः ।

Colophon. इति श्रीबुद्धजन्मलीलायां सुशोभिता श्रीमैत्रेयसहस्रनामविरचितायां
कथोपाध्यायः । समाप्तं ।

विषयः । उद्गदीयायाः बाष्पावयव ।

No. 2145. ज्योतिषम् । Substance, country-made paper, 12 x 2½ inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 405 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sonápatilagrám, Post Májjanagara, Zilla Rájatáhi, Papáit Madhusádana Míttra. Appearance, old. Prose and verse.

Jyotih-sūtra. A manual of civil astrology. By Śrīkṛiṣṇa Chakravartī. **CONTENTS.** Signs of the zodiac, ecliptic signs, lunar constellations, ascending constellations. Provinces of the planets. Entry of a planet in the mansion of the planet which presides at the nativity of a person. Adverse stars. Auspicious constellations. Auspicious conjunctions (siddhiyoga). Inauspicious parts of the days of the week. Auspicious conjunctions for starting on a journey. Ditto for ploughing. Ditto for sowing, reaping, &c. Ditto for entering a new house, wearing new clothes &c. Sacrament of nativity. Ditto of naming, new rice feast (śaśāna). Śrāddhas at convenience. Sacraments of tonsure, investiture with the sacred thread, &c. Marriage. Earthquakes.

Beginning. নমো নীলমণ্ডলার্ণবং তুৰ্ণোদভ্যাসনমাজন ।

শ্রিগবে জ্যোতিষাং জ্ঞানং নীলমণ্ডলমণ্ডলনিবা =

নবাহৌ রাক্ষাসীনাং বংশা ।

নহমি নুভবোরাশি জেবলং যতনং ॥ ইত্যাদি ।

End. শাখাশাখানুগতিস্বঃ স্রজাকবোদর্শী বিনা ।

বীজং বৈবাহিকং শ্রেষ্ঠং কুবোদান্ পরিবর্জয়েৎ ॥

Colophon. ইতি নীলমণ্ডলমণ্ডলনিবা বিরচিতং জ্যোতিষ্মতঃ সমাপ্তম্ ।

বিষয়ঃ । রাশিবিদ্যাপর্কঃ । জ্যোতিষ্যপর্কঃ । নক্ষত্রবিজ্ঞানকথনং । অশ্বিনুজাভিমনক্ষত্রবিদ্যাপর্কঃ । নবাহৌ বহুবিদ্যাপর্কঃ । জ্যোতিষ্যপর্কঃ । বিদ্যাপারাদিবিদ্যাপর্কঃ । নক্ষত্রাভ্যাসঃ । তিথিবীজা-
দিবিদ্যাপর্কঃ । নারবেজাদিবিদ্যাপর্কঃ । শাখিকলপাদিবিদ্যাপর্কঃ । স্বল্পপ্রবাসকথনং । নীলমণ্ডল-
মণ্ডলমণ্ডেদাদিবিদ্যাপর্কঃ । নবমজ্ঞানমণ্ডলমণ্ডলকথনং । জ্ঞানকর্মে । জ্ঞানপ্রাপ্তনং । নবাহৌ ।
শাখাক্ষরশাখাভিবিদ্যাপর্কঃ । সুকোপমমণ্ডলবিদ্যাপর্কঃ । বিবাহকথনং । মুমুক্ষুবিদ্যাপর্কঃ ।

No. 2146. দোলায়াত্রাবিবেকঃ । Substance, country-made paper, 11 x 3 inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent, 81 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Mājanagara, Sonápatilá-grām, Zillá Rájáshí, Paṇḍit Madhusūdana Mīra. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Dolayātrā-viveka. An essay on the swing festival of Govinda. By Śūlapāṇi Mahāmahopādhyāya, who lived in the court of Lakshmanasena, of Gauḍa.

Beginning. নমো নারায়ণং বহু নক্ষত্রাক্ষরং বহুবাৎ ।

বিবেকোত্তোত্তাপাখ্যাঃ শ্রিগবে মুক্তপাখ্যা ॥

জ্ঞানপুরাণে । জৈমিনিবচনং ।

শাখ্যুদে নাসি কুবীতি দোলায়াত্রবহুবাৎ ।

নম জীর্জনি জ্যোতিষোদ্যাবিধবিসম্বিতৈঃ ॥ ইত্যাদি ।

End. জ্ঞানবচন নক্ষত্রবীজঃ । জ্ঞানবিজ্ঞানার্থঃ । জ্ঞানপুরাণ-দেবীপুরাণ-মুক্তপুরাণ-মুক্তবচ-
নীতিঃ । জ্ঞানবিজ্ঞানার্থঃ ।

Colophon. ইতি মুক্তপাখ্যাভ্যাসনোদ্যাবিধবিসম্বিতৈঃ দোলায়াত্রাবিবেকঃ সমাপ্তঃ ।

বিষয়ঃ । দোলায়াত্রাবিধবিসম্বিতৈঃ । নম বহুবাৎ । জ্ঞানবিজ্ঞানার্থঃ । জ্ঞানবিজ্ঞানার্থঃ ।

No. 2147. विषयनिर्णयः। Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 48. Lines, 6 on a page. Extent, 916 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Mājanagara, Syāmanagara-grām, Zillā Rājasthī, Paṇḍit Kailāśachandra Bhaṭṭācārya; another copy at S'āntipura, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vichára-pirnaya. Miscellaneous dissertations on various topics of the Smṛiti. By Gopāla Nyáyapaṇḍānana Bhaṭṭāchārya.

Beginning. इत्यम्, रात्रिकाकालं विन्यवार्तिरुत्तरं ।

विषादनिरुद्धो रज्ज्योग्रीवाद्येन विनश्यते ।

अथ विचारनिर्बंधः । अथ विचारार्थमात्मनः संभवपूर्वपक्षोपस्थापनपूर्वकं यथाशक्तात्मनोनिर्बंधा-
त्मकः । इत्यादि ।

End. पुष्पाञ्जलिमन्त्रं बद्धिमरुत्कारमाह स्मृतिः ।

जमोदमले विपुलारिचक्षुषे चराचराणां जठरेषु संस्थित ।

+++++ मन्त्राय नमोऽस्तु ब्रह्मणे ।

Colophon. इति श्रीमोक्षसूत्राय महाभाष्यं कृतमिष्टारनिर्णयः समाप्तः ।

विषयः । विचाररूपविकल्प । अभिरूपविकल्प । अर्थवादादिविवेचन । ज्ञान-
रूपविवेचन । ज्ञानरूपविवेचन । ज्ञानविकल्प । इन्द्रियवर्तमानविकल्प । कल्याण-
विकल्प । आद्यवादादौ हिन्दुधर्मतीर्थेन्द्रियवर्तमानादिविवेचन । ज्ञानवादादौ ज्ञानवादादिक-
वादाद्यन्ये ज्ञानविवेचन । इन्द्रियवर्तमानविवेचन । ज्ञानविवेचन । ज्ञान-
विवेचन । इति ।

No. 2148. **दुर्गास्तवनिर्घणः ।** Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 238 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post, Mājanagara, S'yāmanagara-grām, Zillā Rājāsāhī, Pandit, Kailāśachandra Bhattachārya. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Durgotsava-nirṇaya. A treatise on the Durgāpūjā and the ritual for performing it. Anonymous, (*cf.* II, p. 312.)

Beginning. यत्ना ह्यपदद्वन्द्व-संज्ञात्प्राप्तमात्रम् ।

निर्णयः आरदायोषा गोपायोन वितन्यते ।

अथ दुर्गास्तव्यवस्थानिर्णयः । तव भक्तकान्तोदुर्गापूजा निम्ना । तथा च काशिकापुराणं ।

येमोहादयवाक्यादेरीं दुर्गे कथोक्तये । इत्यादि ।

End. चण्डनं चण्डनं इहा देवतासुचपूजनं ।
दानं कुर्वीत कुर्वीत दानं सर्वोपधीनतैः ।

Colophon. इति दुर्गास्तवनिर्घणः समाप्तः ॥

विषयः । दुर्गापूजाया नित्यमवधनं । नवम्यादिकल्पवयस्यावधनं । प्रतिवस्तववयस्या
एवं षष्ठादिषु शेषं । वसिष्ठावधिः । शोभविधिः । नवम्यानेव दक्षिणा कर्तयेति नवम्यवधनं ।
शुभाशुभकलनदर्शनफलकीर्तनम् ।

No. 2149. तत्त्वदीपिका । Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 118. Lines, 7 on a page. Extent, 2,364 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Mājanagara, Sonápatilā-grām, Zillā Rājāsāhī, Paṇḍit Madhusūdana Miāra. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattva-dīpikā. A commentary on the Chaṇḍī section of the Mārkaṇḍeya Purāṇa. By Kavikaṇṭhābharaṇa Achārya Virūpāksha.

Beginning. ॐ नमस्तुभ्यै ।

प्रव्याख्याभोगेनविषमस्तुतिनाया यथावत् ।

विनिश्चये विरुपाक्षप्रकारं ननुतात्पर्यात् ।

मोक्षकिनामा द्विजः प्रियमित्रः मिरसा मदीकार्कच्छेपं मन्त्रानुमिं पप्रच्छ मन्त्रवित्प्र ज्ञानि
वचनोन्मत्तभूताः, तेषां मध्ये कार्कश्यैरुन्मत्तमनुवर्धुम् । स च मन्त्रवत्ता मन्त्राभावात्तः प्रकाशे
कीदृशोऽभूदिति श्रोतुमिच्छामि । मार्कच्छेपोममिरपि तस्मै प्रियमित्राय कथां कथयितुमुपचक्षते
मार्कच्छेप उवाचेति । कश्चि मदे तस्मान् मन्त्रादयश्चेति उपप्रत्ये कथुः मन्त्रस्य कथुरिति
उपदीदरादिनामन्त्रोपे मन्त्रपुरित्वात्मनः । इत्यादि ।

End. पुत्रपोत्तम चारुते । संज्ञापकसमुच्चयमित्यादयः । देवा इति मुनिसंघेयमिति
यकारलोपः ।

Colophon. इति श्रीकविकण्ठाभरणाचार्यविरुपाक्षकृतायां तत्त्वदीपिकायां अष्टी-
शोकार्थप्रकाशः सम्पूर्णः ।

वैष्णवाद्यनुमिद्वीजिर्मन्त्रिरे प्रकथयते ।

यकारि यक्षिकाटीका श्रीविरुपाक्षप्रकारं ।

विज्ञाः सदा सदसतां पञ्चमप्रवीणा नैवं मदीयचरिते कुर्वतोपचारं ।

द्वैपायनस्य कवितावितनार्थमत्तं प्रज्ञादयोपदि विदमि नव वराकाः

तस्मादुच्यते विहितं विप्रदोषचेतोः कार्यं सता नुच्यता न कदाप्यवज्ञा ।

हेपायनोऽयमिति वामिपये कृतम्नाः ब्रह्मायरात्रिचववारपरीतयेताः ।

मार्गशोधपत्राकृतरेवीवासासुवासासु ।

_____

No. 2150. चमत्कारचन्द्रिका | Substance, country-made paper, 14 × 5 inches. Folia, 22. Lines, 5 on a page. Extent, 302 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyāliyā, Sonapura-grām, Zillā Rājastāhī, Sābā Bābū; another copy at Post Khayarāsūla, Poḍo-grām, Zillā Virabhūma, Bābū Vinodavihāri Kavirāja; another at Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Chamatkāra-chandrikā. On the amours of Kṛishṇa at Vṛindāvana. By Kavikarṇapura Gos'vāmī.

Beginning. यत् कायसं सुखिरवयमत्कारणानिभीकान्

सत्यं वाचा त्रिरिवरधतः सार्वभौमर्षयेभ्यः ।

तत्त्वैकं प्रपन्नचिरात्तन्मात्रादिदानैः

बोऽद्या + + इममविततेः ह्यस्यैतम्यदपः ।

मातः प्रातः किमिह कुरुषे दद्याते पेटिकेयं

समाख्या विभिन्न विधितं विं तयानेव यजो ।

ज्ञानयेन प्रत्ययसिद्धिः वेदान्तवादिपक्षं

विज्ञाया मे भवति महती वृष्टि मोक्षेनयानि ।

कक्षा चन्द्रमण्डपद्वारा नः कक्षरिहाकुहना-

सुहावासनक्षेत्रार्थमथ ते नैषधदेवोत्तमा ।

काशीकुण्डनकहनायनपम वेदुयमगताहरि-

इमांश्च वरणात्मकानि सहाय्यं क्रमादर्शये । इत्यादि ।

End. सधुविभङ्गकुटिहास्यरोजसायनायनसङ्गतविहाससुखोरभाषि ।

सन्नाय वागविवरेषु जगन्निरेषु मेधासुषुः प्रतिपदं प्रमदीयैर्दुष्टे ।

Colophon. इति श्रीकविकर्णधरप्रोक्तानिधिरचित्तचमत्कारचन्द्रिकायां चतुर्थस्कन्धस्य ।

समाप्ता चेत् सध्याःसन्दिग्धा ।

विषयः । प्रथमे कृत्यपद्ये,—मनुष्यानाःप्रविष्टस्य जन्मस्य अनिमग्निरस्य राक्षसाश्रयन-
 म्प्रशान्तिवैराग्यपर्यन्तम् । द्वये कृत्यपद्ये,—एवम् । मनुष्यस्य राक्षसस्य च विपक्षेण वीर्यस्यः

নত্ব সমাজনা জটিলানাক্ষত্বে অনিন্দ্যরূপপরিপ্রবেশ তা বহুভাষাভেদিনির্ভর । ১৩৬ কুটুসবে,
—অবেদদা । জামেব বিবধানকল্পমনিবন্ধন্যঃ রাধাশান্তিকিত্তার্থে বিবদৈয়রূপেব শীলকল্প
নত্ব সমাজনরূপবর্ণন । ৪৩ কুটুসবে,—অনকারমেবদা মানবজিনকল্পদ্বা রাধিকা
শান্তাভিমিত্তাভৈরপি প্রসাদবিস্তৃমমন্ত্রপাত্রেব শীলকল্পঃ শীলরূপপরিপ্রবেশ তা প্রসাদভাষাভেদি-
রূপবর্ণন । ইতি ।

No. 2151. রাধোজ্জাস্তনম্ । Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 260 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápara-grám, Zillá Rájásáhi, Sáhá Bábu; another copy at Post Khayarásúla, Poḍo-grám, Bábu Vinodavihári Kavirája. Appearance, new. Verse. Correct.

Rásollása-tantra. Descriptions of the Rásas, or amorous rejoicings of Kṛishṇa at Vṛindávana and disquisition on their true meaning. The work professes to be a Tantra.

Beginning. শৌনারদ ভবাচ ।

শীরাধাক্ষত্বেদস্য নান্যামহোদর্ ভবত ।

রাধসঙ্কীর্ণনং নাম শ্লকু ভাষ্যভোজনম ॥

রাধানামলুপাশ্রুতং কল্পনামরসাচর্যম্ ।

যঃ পিবেত্ প্রানবত্বাচ জাতিমিঃ স ন বাধ্যত্বে ।

বৈশাখৈবশ্বেদে রামৈরাধাক্ষত্বেদদ্বয়ং । ইত্যাদি ।

End. শঙ্কীলক্স ববেদ্রৈবে মুখে ভাতি ৬৪৯তী ।

অর্থাৎকামকৌবল্যে লভতে সত্যমেব স ॥

Colophon. ইতি শীরাধোজ্জাস্তনম্ শীরাধাক্ষত্বেঃ শ্রীকৃষ্ণবর্ণনং সমাপ্ত ।

বিষয়ঃ । শীলকল্প রাধসঙ্কীর্ণনংভোষকল্পনং । রাধসঙ্কীলক্সরূপবর্ণনং । রাধসঙ্কীল-
কীর্ণনং ।

No. 2152. গোবিন্দবিবদাবলীশাস্ত্রা । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent, 894 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápara-grám, Zillá Rájásáhi, Sáhá Bábu. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Govinda-virudhāvali-vyākhyā. A commentary on the work described under No. 1673, Volume IV, p. 284, on the career of Kṛishṇa at Vṛindāvana. Anonymous.

Beginning. गौडोद्भवमुपयानखनःखनसं निवन्ति वेद्युजवत् ।

श्रोतव्योऽतिश्रीतः पीतसमुपाकृते क्षताक्षयः ।

उत्पादवस्तु य एव परित्यजेत् इन्द्राधरमनिकरैस्तनुतेतिभवेः ।

त्रिपत्तिषां वडविषां कविचित्तकर्मा कपाभिधोरसिचिन्तनरः स जीयान् ॥

अथीत्य विवदावस्था गौविन्दविवदावस्थौ ।

गोऽभ्यासि विद्येव स तावद्विद सिद्ध्यते ॥

— — — — — यस्यां कलिकानामादिमायासम्पत्तमसा-
कलिकायाः प्रारब्धं श्लोकदुष्पं वर्णयति । इन्द्रादौ । ये सरसिजनघनपीगौविन्द वेन जया—
इत्यादि ।

End. वासुदेवोविश्वरूपमन्त्राविर्भावी श्रीलक्ष्मः । स्फुटमन्त्रत् ।

गौविन्दविवदावस्था बाष्पान्तरि विधारदाः ।

गौविन्दभक्तानुक्तान् मयि विद्याविभूषणे ।

Colophon. रति श्रीगौविन्दविवदावस्थौ बाष्पान्ता ।

विषयः । विवदावस्थौल्लसत्तादिविवेचनपुरःसरं गौविन्दविवदावस्थाबाष्पान्तम् ।

No. 2153. सारासारतत्त्वसङ्ग्रहः । Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 30. Lines, 6 on a page. Extent, 576 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyāliyā, Sonāpura-grām, Zillā Rājāsāhī, Sāhā Bābū; another copy at Post Khayrāsūla, Poda-grām, Zillā Virābhūma, Bābū Vinodavihārī Kavirāja. Appearance, decayed. Prose and verse. Generally correct.

Sārātsāra-tattva-saṅgraha. On the essential principles, dogmas, fasts, observances and rituals of the Vaiṣṇavas. By Raghu-nāthadāsa.

Beginning. अमर्त्यान्निमानाव जन्ममन्त्रिपदाय च ।

कवचाभिन्त्युपपाय तस्मै श्रीगुरवे नमः ।

श्रीराज्ञं तत्रवेसाहं हतशुद्धात्मरोक्त्वम् ।

उपासुं परमानन्दं वन्दे त्रेलोक्यप्रदं ।

श्रीलक्ष्मं पादिकाकानं यशोवर्धनमतीन्द्रं ।

মৌবিল্ সখিদামন্দ্ বন্দ্ হৃদ্যবনেশ্বর ।
 মুখঃ কন্ডঃ কন্ডনাম তদ্ধৃষ্টিসামনসখা ।
 যদে পদ নিকষ্যন্তে ত্যক্তা তদ্বিস্বাম্ জ্ঞানাম্ ॥
 মুখঃ কন্ডঃ কন্ডনাম সারাঙ্গারং পরামরং ।
 তদ্ধৃষ্টিরপি শুভ্রা তস্যরোঃপি তথা জনঃ ॥

তথাহৌ শ্রীমদভ্যাসকথনং । ইত্যাদি ।

End. ততোদুঃসহমরুতস্য মরুতু সখ্যেত বুদ্ধিমান্ ।

সন্মদায়ায় চিত্তেনি সনোয়াসকুস্তমিতি ॥

Colophon. ইতি সারাঙ্গারতল্লক্ষণে পদনমোপাখ্যানে বহুবিকঃ ।

ইতি শ্রীরাঙ্গমাছদাসবিরচিতঃ সা রাঙ্গারতল্লক্ষণঃ সমাপ্তঃ ।

বিষয়ঃ । প্রথমে বিবেকে,—মুখলক্ষণতত্ত্বাচ্ছাদ্যকীর্তনং । বৈশ্ববল্লভ্যং । বৈশ্ববদীয়া-
 যাবশ্যকত্বকথনম্ ।

দ্বিতীয়ে বিবেকে,—শ্রীকন্ডলক্ষণাদিনিকপণং । তত্ত্বাচ্ছাদ্যকীর্তনং । কন্ডং পরিত্যজ্য
 দেবতান্নরভজনদোষকথনম্ ।

তৃতীয়ে বিবেকে,—শ্রীকন্ডনামমাছাদ্যকীর্তনং ।

চতুর্থী বিবেকে,—ভক্তিধরুপাদিকথনং । ভক্তিজনকর্মেয়নিকপণং । শ্রবণ-বন্দন-দর্শন-
 সর্জন-স্মরণ-কীর্তনাদিফলকথনাদিকং । শ্রীমদ্ভাগবতাস্তাদকর্মেয়নানিকপণং । বৈশ্ববল্লভ-
 মাছাদ্যকথনং । মধুরাঙ্গারকাদিবাসমাছাদ্যকথনং । প্রসাদমাছাদ্যকথনং । হরিবাসকর্মে-
 যতা । অমল্লৌ প্রতিনিধিবিধানং । উপাসনিকপণং । জন্মাদিভিন্নবিধিকথনং । জন্ম-
 জীবনবিধিঃ । তুল্যজীবনবিধিঃ । অমৃত্যুদিপূজনমাছাদ্যকথনম্ ।

পঞ্চমে বিবেকে,—বৈশ্ববল্লভকথনং । তত্ত্বাচ্ছাদ্যকথনং । তত্ত্বকীর্তনিকপণম্ ।

ষষ্ঠে বিবেকে,—বিশ্বমূলকথনাদিকথনং । তত্ত্ববল্লভস্যাবশ্যকতাকথনম্ । ইতি ।

No. 2154. কলাপদীপিকা, মট্টিটিকা । Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 300. Lines, 8—9 on a page. Extent, 9,300 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1650. Place of deposit, Post Boyāliyā, Sonāpuragrām, Zillā Rājāsāhī, Sāhā Bābu ; another copy at Calcutta, Govern-
 ment of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Kalāpadīpikā. A commentary on the epic poem called Rāvaṇa-
 badha of Bhaṭṭi Svāmī, (*ante* p. 148). By Puṇḍarikākṣha son of
 Ś'rikānta Paṇḍit. The peculiarity of this commentary is that it explains
 the text by references to the rules of the Kalāpa Vyākaraṇa. The com-
 mentary in common use is based on the grammar of Vopadeva.

Beginning. नमो भगवते वासुदेवाय ।

उद्वा पाणिनिमतम् बह्वि श्रीपद्मरीवाचः ॥

पारिविप्रसिद्धायां वे प्रसिद्धात्त कोशुपं ।

अद्याप्यप्रक्रिया तस्यादप्रतिष्ठा प्रकल्पये ।

कुनिवन्ततलसोममपचवितुं यथा ।

कथापदीपिका चरित्र चमत्कारलोचनाय च ॥

[illegible]

End. यत्ति + + + मि पुत्रंनकायचित्ते
 कृत्वाभीमयति प्रत्यक्षेऽपि मन्त्राकर्मणाः ।
 मातृका ये यत्तुना मन्त्रोक्तमर्थ
 यत्तुनायत्ति कृत्वाऽपि मन्त्रा यत्तुनाः ।
 रत्नाकर्मयत्ति यत्तुनायत्तुना
 मीना मन्त्राणि विमुखाः नदीनां कृत्वा
 मीनायत्तीर रत्नि मन्त्रा कृत्वाऽपि मन्त्रा
 मन्त्राकर्मयत्ति मन्त्रा कृत्वा मन्त्रेण ।

Colophon. इति अष्टमोपाध्याय श्रीमच्छास्त्रिकापठितान्तराधीश्वरीकाव्यवसाया कथा-
वर्दीपिकाया अष्टौकाव्यवसायान्तर्गतं नाम इतिविश्वः पर्वः । अष्टावसायं अन्तः । अष्टावसायः १९१० ।

विषयः । शान्तमनसानुसारेण साधनप्रक्रियां प्रदत्तं पद्धिवाचनं वा ज्ञानं ।

No. 2155. मावाहः। Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 202. Lines, 6—7 on a page. Extent, 6,089 slokas. Character, Bengali. Date, Sx. 1648. Place of deposit, Post Boyaliyá, Sonápuragráam, Zillá Rájásháhi, Sáhá Bábu; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Bhāṣāśrīti. A commentary on the epic poem called Rāvapa-
badha of Bhaṭṭi S'vāmī. By Paruṣhottama. This differs from the work
described under the next preceding Number in making the Kātantra its
grammatical authority.

Beginning. जनौपुत्राय भाषायां यथा विमुक्तिद्वयं

पुत्रोत्पन्नदेवेन कथं प्रतिर्विधीयते ॥

यस्य ब्रह्मानुष्ठानम् । कौशिकानां प्रकृतिप्रत्ययविभाजपरिचयनया सामान्यविशेषयता च
कथयेन मत्तकाराभावात् । यथाज्ञानपुत्रदेवः जनसन्निवेशानुबन्धमात्रार्थः । तदुभयं संज्ञार्थम् ।
या च सावनेन ब्राह्मणहन्त्र्या । आकारस्य विहृतोपदेव आकारस्य यथावार्थः । च इ च च
च च च इत्यादि ।

End. आकारस्य विहृतोपदेवः प्रतिज्ञातः च प्रयोगे संज्ञोत्पन्नवेत् । इत्यत्र सिद्धिः ।

Colophon. इति मन्त्रानुष्ठानाभाष्यपुत्रोत्पन्नदेवस्य भाषावृत्तानुष्ठानाभाष्यः समाप्तः ।

काशिकाभाष्यस्योक्तं विधानं नैवमुक्तिः श्रीः ।

तदा विचिन्त्यतां भाषायां प्रतिर्विधीयते मम ॥

यस्य मम ममः श्रीद्वैतपादाज्जगद्युक्ते

दिशति चित्तमपारं वेदितं यत्परायम् ।

यत्किञ्चदतिमनोऽर्थं चिन्त्यं कुरुष्वानी-

चरन्विदितमाना भूतुरः श्रीपदायः ॥

शकाब्दाः १६४५ ।

विषयः । वैदिकप्रक्रियायोगनिरूपणपरित्यागेन काशिकाहन्त्रनुसारं च पाश्चिन्निरूपणां
मोदाचरणात्मानं ।

No. 2156. स्मरणक्रममाणाः । Substance, country-made yellow paper, 12 x 4 inches. Folia, 18. Lines, 5 on a page. Extent, 182 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post, Boyaliyá, Sonápuragrám, Zillá Rájáshí, Bábn Madhusúdana Sháhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Smaranākrama-māla. Directions for meditating upon and mentally worshipping Kṛishṇa, Gaurachandra, and his followers,—a Vaiṣṇavite tract. By Viśvanátha Chakravartī, the author of the Chaitanya-charitāmṛita.

Beginning. सर्वोभीष्टप्रदं नीलद्रुपदेन इत्यभिधे ।

नामविज्ञानवाहितं पाणि नां मङ्गलाक्षयम् ॥

तस्य श्रीनैरचन्द्रस्य । यथा ।

निज्ञानो नैरचन्द्रस्य मयमस्य निज्ञानये ।

प्रानःकाये ज्ञेयत्वात् नानं तद्भोजनमादिकं ॥

पञ्चाङ्गमस्ये भक्तमन्त्रिरे परमोत्तमः ।

मन्थाद्वे वरमाचर्यकेलिं सुरसरिजटे ॥ इत्यादि ।

End.

ततः श्रीमहाद्रसादमेवमं कुर्यात् ।

Colophon. इति श्रीविद्यनाथपद्मवर्णिविरचिता सारकण्ठमाला समाप्ता ।

विषयः । भौतचन्द्रस्य प्रातरादिकांशेषु स्वरूपप्रकारकथनं । एवं भीष्मस्य हृन्दायनम् च ।

तथा गौरवस्य मानसपचारैः पूजान्नकथनं । एवं नीलवास्य वपिष गौरवस्य पूर्वोक्त-
विधानेन स्मरणपरिप्रासकथनं ।

No. 2157. पत्रविषयः । Substance, country-made paper, 10 x 6 inches. Folia, 23. Lines on a page, 12. Extent, 82 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyāliyā, Sonāpura-grām, Zillā Rājāshihī, Bābu Madhusūdana Shāhā. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Paddhati-pradīpa. Rituals and mantras for the meditation and worship of Kṛṣṇa, Rādhā, Gaurāṅga, and the followers of the last. By Ghanasvāmadāsa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

बन्धे श्रीमन्नवदीपे महा कैशोरविपक्षं ॥

अद्वैतप्रकट^१कृतो गुरुशिष्येष्टः स्वकपप्रियो-

नित्यानन्दसहः सनातनमतिः श्रीरूपरत्नकेतवः ।

सुखी प्राणपतिर्महाधरमोक्षः श्री जगन्नाथभूः

माहापाहमपाहंदः स दयता देवः श्रीगणेशाय ॥ इत्यादि ।

End.

श्रीगणेशायनमः ।

काश्चानां प्रसादाय संक्षेपाद्विनिर्गता मया ॥

दीने मयि धनश्यामे छपामेतां कुब प्रभो ।

श्रीपद्मप्रदीपोऽयं सर्वोभवतु जीवनं ॥

Colophon. इति श्रीवज्रसूक्तसमाप्तमन्त्रिणः श्रीपद्मप्रदीपः सम्पूर्णः ।

विषयः । चरकाजीयोगरत्नविधिकथनं । एवं नीलम् । ततोऽग्निरादीनां ध्यानक्रमक-
थनं । नीराधिकादीनां ध्यानक्रमकथनमुक्तेन वेदश्रवणादिविज्ञानप्रकारकथनं । पूर्वमेव नित्या-
नन्वाहृतमदाधरवाच्यभौमादीनां ध्यानादिकथनं । त्रिदशकर्मणी-प्राक्कर्मणीपश्चतीनां ध्यानादि-
कथनं । वसुदेवनन्दयशोदायोऽविनीतुवत्तत्तत्तुमहम्मोषवर्धनराधाकुण्डलानकुण्डलसूनादीनां ध्या-
नकथनं । इत्येवं प्रारम्भकथनम् ।

No. 2158. विराटपर्वटीका । Substance, country-made paper, 12 x 3 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent, 696 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tājapura-grām, Post, Dehgāpādā, Zillā Rājāsāhi, Paṇḍit Gaurasundara Bhaṭṭāchārya. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Virāṭaparva-īkā. A commentary on the Virāṭa section of the Mahābhārata. By Arjuna Miśra, son of Iśāna Miśra. (Cf. p. 154).

Beginning. चरेरर्जुनमित्रेण प्रथमं चरणाञ्जनं ।

विराटपर्वणः श्लोका व्याख्यायन्ते यथामति ॥

कथं विराटनगरे इत्यादिः सर्वा विराटस्य तयोऽभिजय्युरित्यन्तस्य विराटपर्वणस्तुर्वर्गसाधनीभूतं सत्यं दूतचलप्रयत्नायामज्ञातवस्तुरकर्तव्यताप्रतिज्ञायां न ज्ञातव्यमिति तत्त्वार्थः । विराटनगरे इत्यादिः सर्वे द्वैतवनादित्यन्तस्य अज्ञातवासनिर्घोषाज्ञातपरिचर्यापरिपक्वः तत्र च यां कामवस्थानुपगतस्योपजिजीविषां प्रभृतीन् न ज्ञेयः साधनमिति । इत्यादि ।

End.

मैत्रेयं मनुविशेषः । अथत एव अभिज्ञेयं ज्ञेयता । त्रिषा घोषया ॥

अल्पधीमन्ध्रधीक्षान्ताद्यन्तरे लुतिर्मा मुदे ।

विराटदीपिकैषां नम सच्चितवेद्यम् ॥

Colophon. इति श्रीभागवताचार्यपाठकाचार्यश्रीनदीमानतनयश्रीमदङ्गुलमित्रकृतो विराटटीका समाप्ता ।

विषयः । महाभारतीयविराटपर्वणव्याख्यानं ।

No. 2159. महाभारतं आश्वमेधिकपर्व । Substance, palm-leaf, 29 x 2 inches. Folia, 179. Lines, 4—5 on a page. Extent, 4,806 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sonāpura-grām, Post, Boyāliyā, Zillā Rājāsāhi, Bābu Madhusūdana Shāhā. Appearance, old. Verse. Correct.

Mahābhārata. Āśvamedha Parva. The history of the Pāṇḍava brothers and of the great fratricidal war of Kurukṣetra. By Jaimini. This work is quite distinct from the Mahābhārata of Vyāsa, and contains many narratives and descriptions which do not occur in Vyāsa's work. It is, however, no longer extant in its entirety—superceded, probably, by the more elegant recessive of Vyāsa. The only portion extant is the Āśvamedha section, on the sacrifice of a horse, and it is about four times the size of Vyāsa's version. The codex under notice professes to be complete in 69 chapters, but in the Berlin codex, noticed by Weber, there are 81 chapters.

Beginning मारायत्तं मन्मथस्य मरुतेन मरीचकम् ।

देवीं वरकृतीं यातुं ततोऽप्यनुदीरयेत् ॥

कर्ममेव च वाच ।

कथं युधिष्ठिरः प्रीतोऽसौ पूर्वपितामहः ।

चरन्नेव मृतुवरं यज्ञे यत्प्रभिरन्वितः ॥

जैमिनिववाच ।

शुक्रं राजन् पश्यामि यत्परामर्शं वेदितम् ।

द्विषं पितामहे याते यत्पुत्रोऽभिदुःखितः ॥

यद्वत्पुत्रं यथातं यातुं यत्पुत्रं सादरं ।

केनोपायेन मे मया मेव यथावथा कृतं भवं ॥

भवं विनाशमाप्नोति तस्मै ब्रूहि तयोधन ।

विना भीक्षुः कथं नो देवेन च विचर्जितं ॥

न मे प्रीतिपदं राज्यं यत् प्रातः पूर्वजाङ्गितं ।

कर्णस्य मन्दिरं तस्य मया यैः यममन्वितं ॥

मया शून्यं कृतं तन् मां नान्नं दानवर्जितं ।

यथायिमां मया नित्यं सुदधा याति प्रवर्षिताः ॥

यथादूषि मृच्छन्ति तथ मृच्छन्ति शोकजम् ।

विष्णुमदीयमिदं राज्यं यत्र भीक्षुः शानुयाः ॥

ताभ्यां विरहितं यददेवं यत्पुत्रं विवर्जितं ॥ इत्यादि ।

End.

प्रत्यक्षं दृष्ट्वा देवकादा यत्पुत्रं कथं कथम् ।

यथावत्पुत्रं वै कार्यं विधिः साक्षिर्वर्जितः ॥

यथादत्तं यत्पुत्रं कथितानि विद्वद्व्यते ।

ततश्चायमवाणायां यत्पुत्रं राजन् शुक्रं तन् ॥

रत्नमाद्ये राजेन्द्र कुदराद्ये कुदराद्ये ।

यथायि नव जातानि सुखेन भरतर्षभ ॥

Colophon. इति श्रीमहाभारते जैमिनीये पञ्चमेऽध्याये पञ्चमोऽध्यायः समाप्तः ॥

विषयः । १—२ अध्याये,—जैमिनिना मया जगन्नेतयस्य संवादेन भीक्षुः कथितं यत्पुत्रं विनाशमाप्नोति तस्मै ब्रूहि तयोधन । भगवता यादेन च मया चरन्नेव मृतुवरं यज्ञे यत्प्रभिरन्वितः । न मे प्रीतिपदं राज्यं यत् प्रातः पूर्वजाङ्गितं । कर्णस्य मन्दिरं तस्य मया यैः यममन्वितं । मया शून्यं कृतं तन् मां नान्नं दानवर्जितं । यथायिमां मया नित्यं सुदधा याति प्रवर्षिताः । यथादूषि मृच्छन्ति तथ मृच्छन्ति शोकजम् । विष्णुमदीयमिदं राज्यं यत्र भीक्षुः शानुयाः । ताभ्यां विरहितं यददेवं यत्पुत्रं विवर्जितं । इत्यादि ।

प्राज्ञानेभ्योवज्जले धर्मं प्रदर्शनं, तच्च तैस्त्वय्यपित्यज्ञानस्यापि केनाद्यम्यहीनं वर्तते। तदानीं च समा-
रम्भतां याग इति। पीतपुष्पस्नानकर्णोदिसञ्चलचित्तस्य यज्ञीयाश्च यः क्षामार्थं हवकेतुमेववर्ता-
भ्यां सञ्च भीमस्य यौवनाश्चराध्यमनविबरकचर्चनं। भद्रावतीपुरीवर्चनं।

४—६ अध्याये,—भीमपौत्रस्य मेववर्चस्य अञ्चरकपूज्यं पलायमानस्य पश्चात् चावर्णं
सवर्णं यौवनाश्चमपलभ्य कर्णपुत्रस्य हवकेतोः समरसंरभ्यवर्चनं। अथ सूर्वांमापन्ने हवकेतोः भीमेन
सञ्च यौवनाश्चकुमारस्य सुमेगस्य युद्धवर्चनं। अथान्तरे सूर्वितस्य यौवनाश्चस्य हवकेतुप्रयत्नेन सञ्च
चैतन्यस्य च नितरां निर्विघ्नतया भीममात्रं च तेन सञ्च सञ्चाय मास्य सपुरीं प्रवेष्टवन्तोऽस्मिन्ना-
पुरप्रयासवर्चनं। अथ अरङ्गनाथा हतान्तकीर्तनञ्च।

७—११ अध्याये,—छव्ययुधिष्ठिरादिभिः सञ्च साक्षात्कारं विधास्य सपरिजनस्य दुग्मा-
श्चस्य सपुरीमनकचर्चनं। संक्षेपेण सदनजनसञ्चविबरचं। संक्षेपतः प्राज्ञावादीनां वर्णानां चर्च-
कचर्चनं। विषवास्तुनिकपञ्च। दम्बकीक्षैरिषीप्रभृतिस्त्रयस्त्रयचर्चनं। लक्ष्मीस्यैर्वाकारकचर्चनं।
अथ यज्ञानुष्ठानकास्ते पश्चिमस्य सार्धं भगवतः सावित्र्याथं तमानेतुं भीमस्य द्वारकापुरीप्रवेष्टपूज्यं
तच्च भोजनपारिपायदर्शनवर्चनं। छव्यस्य भोजनकास्ते सत्यभासायाः परिचासकचर्चनं। सपरि-
वारस्य छव्यस्य वस्त्रिमापुरीमृदिस्य मनकास्ते कामिनीनां यज्ञेःतिवर्चनं। छव्यमृदिस्य गोपानां
सुखभाषितकचर्चनञ्च।

१२—१४ अध्याये,—सञ्चापिनकलतछव्यलोचनचर्चनं। क्षातैरनकलततत्तलोचनचर्चनं। अथ
पुरीप्रवेष्टपूज्यं छव्यादीनां यज्ञीयाश्चदर्शनकास्ते अनुशास्त्रकर्तृकाश्चरकहतामकीर्तनं। तेन
सञ्च युवकास्ते प्रयुक्तछव्यादीनां सूर्वांप्राप्तिकचर्चनं। अनुशास्त्रेण सञ्च युधिष्ठिरस्य दम्बनकर-
कचर्चनं। अथ चैवपूर्वैमायां युधिष्ठिरस्य चयमेधारकचर्चनं। चयरचायंमर्जुनस्य निवोजनकचर्चनं।
अथ माहिसतीपतेर्नीलध्वजस्य पुत्रः प्रवीरभिधानः पुष्पितासु सतासु सार्धं कीरचक्षेण रत्न-
माणोऽसौ चयवर् वीर्य स्यां पुरीं निजायेतिकचर्चनं। तेन सञ्च पार्थादीनां युद्धवर्चनं। तच्च साक्षा-
नामिकया नीलध्वजकुमार्यां वक्षेर्विवाहहतामकचर्चनञ्च। हय नीलध्वजेन पार्थस्य चयवरे हरे
नितरां सन्नुमेगमापन्नाया नीलध्वजपत्न्या भास्वराजधानीं प्रविहायाः पञ्चपाञ्चरत्नवर्चनेन सञ्चक्षित-
पुत्रशोकाया मन्त्राया वाक्कवीच वधुवाचरतूरप्रवेष्टकचर्चनं।

१५—२१ अध्याये,—अथ विन्मनिरिप्रदर्शनं प्रति वस्त्रितस्य चयवरस्य शिलास्यर्धेन कङ्कीभा-
वप्राप्तिकचर्चनं। ततश्च पार्थस्य सौमनिरित्वात् उद्दामकमनियमनाः शिलाभावप्राप्तिविबरकचय-
कचर्चनं। तच्च प्रसङ्गेन चास्ते विचिताविहितमन्त्रादिकचर्चनञ्च। अथ चव्यापुरीपतेर्चैवध्वजस्य तद-
श्चरमपञ्चकचर्चनसुखेन तत्पुत्रस्य सुधन्वनः प्रियामनोरथसत्यादन्वप्रतया पार्थेनभिशेधयितुं
विवा दनाश्चस्यापि कासविसृज्यदर्शनात् ऋद्धिचित्तेऽपदेनेन तस्य तप्तैस्त्रयैश्चरपदकचर्चनं।
तच्च भगवन्मन्त्रभावेण अचनमरीरस्य तस्य पुनः विवा सञ्च पाण्डवकुलचयव प्रयासवर्चनं। अथ

अङ्गुलमाला सुधन्वशिरः कल्पपादयोः पतनकथनं । तथा मदनजमलकपतने मंदिने कल्पा-
श्रया मृगीतमलककला प्रयागमुदिश्व कलितस्य मदस्य पुरतस्तन्मृगपक्षपाय शिवादेयेन भङ्गि-
रीडेः पराक्रमप्रदर्शनं । अथ पराजितोऽसौ शिवानुचरोनिजावस्थां पार्थिव्यै कथयामास । तथा
च शैब्यस्यमभिहितोभयवान् भूतपतिः कथाचर्म जरद्वर्गं नवद्वर्षमाश्रय प्रेरयामास । अथ
तन्निःश्वसनादेन संस्पर्शितस्व पश्चिराद् कथमपि प्रयागतीर्थे तद्विचिन्तय । अवाक्रे नभ्यौ
तन्मलकपक्षेन शिवसन्तोषनापाय तन्मन्त्रमाह्वायं योजयामासेतिहनामकथनं । अथ तुरगस्य
चरोरप्रवेयेन तुरगीभावप्राप्तिकथनं । ततस्तस्य व्याघ्रभावप्राप्तिकीर्तनम् ।

११—१२ अध्याये,—अथ सभावाचनापन्नस्य जयवरस्य कीराद्यप्रदेशपूर्वकं तत्र बन्धनप्राप्ति-
कथनं । अथ दुष्टे पराजिताया मारीपुत्रीकान्त्याः प्रसीक्षायाः पार्थिवतपाविपक्षकथनं । अथ
राक्षसपुत्रीजननहतामकथनं । तस्य मक्षिपुत्रजननप्रसङ्गेन मक्षिपुत्रकथनं । पित्राश्रयेन चित्राङ्गदाया
मन्त्रीभावप्राप्तिकथनं । बध्वाचनस्य पार्थिव सप्त युद्धनैपुण्यवर्कनप्रसङ्गेन कुमेन सप्त रामस्य
समरसंरम्भे दृढः कतया समुद्दिष्टे मन्त्रेण रामचरितवर्णनं । सीतानिर्मोदनकाले रामेन सप्त
भरतादीनां विवादकथनं । विश्वरेष रामसताचनेषहतामकीर्तनं । मधुसूयमीपात् कथस्य
बन्धनप्राप्तिकथनादिकम् ।

१३—१४ अध्याये,—बध्वाचनस्यतपार्थिवकेतुविनाशकथनं । उलूपीविवाहद्वयोः परि-
देवितवर्णनं । तयोवपदेमेन मन्त्रीवकमपिप्रभावात् तेषां जीवनप्राप्तिकथनम् । प्रसङ्गात् बध्वाच-
नस्य मन्त्रीवकमन्त्रात्मनविवरणकीर्तनं । यदा कलु बध्वाचनेन पार्थिवमिषातितस्तदा धनराष्ट्रोप-
देशेन दुर्बुद्धितपार्थिवशिरःपक्षकविवरणकथनं । रत्नमगराभिपतिपक्षस्य ताक्षकस्य अथ-
व्यनहतामकीर्तनं । तत्र तत्पितुर्मयूरध्वजस्य दृढप्राप्तिकथाय कल्पाय देवादेन्दानविवरण
कथनम् ।

१५—१६ अध्याये,—अङ्गुलस्य मयूरध्वजादचदयस्तामकथनं । मारकतपुरनाथस्य शीर-
मोकः अचदयमन्त्रविवरणकथनं । यमेन सप्त शीरमोकुताया माजिन्या विवाहकथनं । तत्र यक्ष-
प्रमोदविखुलिकादिरोमाणां वंशदिकथनं । मर्त्यैः रोमाणां कर्माविपाककथनम् । अथयोच्य-
मानपुरातनविवरणकथनं । अङ्गुनादीनां मारदुष्कात् अन्धशामस्यपतिचरितविवरणकथनं । तत्र
हकादीनिनमःशाम्यादिकीर्तनम् । मदनतनयया मार्हे अन्धशामस्य विवाहादिकथनम् ।

१७—१८ अध्याये,—कौलकस्य राज्यः पुरतोनामस्य अग्निहाष्यायकथनं । अग्निका-
मृचे मनुष्यामनाधिं समुपल्लितस्य मदनस्य वधहतामकीर्तनं । शासयामाजिनामाह मन्त्रकथनं ।
अथःश्वेदभरमनामजरकस्यपदेमहतामकीर्तनं । तत्र प्रविहानामङ्गुनादीनां दृढवज्रनामकंठेय
जीमवपतनस्य वधदास्यस्य रुनेदंशमप्राप्तिकथनं । अथ जयद्वराश्वमनामकरं पार्थिव्यै दुःख-
साधनासाधनं । विश्वरेष युधिष्ठिरस्य जयमेधमन्त्रोक्तवर्णनं । कश्चिदर्थकीर्तनम् ।

No. 2160. आयुर्वेददीपिका, वा चरकतात्पर्यटीका । Substance, foolscap paper, 12 × 4 inches. Folia, 266. Lines, 9 on a page. Extent, 10,688 ślokaś. Character, Bengali. Date, 1277 Bengali era. Place of deposit, Puntiyá, Zillá Rájasháhi, Bábu Rádhikádhara Kavirája. (He is a native of S'rírámapura-grám, Post, Dumkolá, Zillá Murisidábád.) Appearance, new. Prose. Incorrect.

Ayurveda-dípiká *alias* **Charakatátparya-dípiká**. A commentary on Charaka's institutes of medicine. By Chakrapánidatta. The work of Charaka, which is older than Suśruta, professes to be a compilation from a treatise by Atreya, a Vedic sage. It is divided into eight books, named respectively, Sūtrasthāna, Nidānasthāna, Vimānasthāna, Sārīrasthāna, Indriyasthāna, Chikitsasthāna, Kalpasthāna, and Siddhisthāna. This eightfold division obtains also in Suśruta, but the order of arrangement and some of the names are different. The codex under notice is incomplete, containing only the first five books. Each book has a different series of pagination, and the total thereof is given above. One complete, but incorrect, edition of the text of Charaka has been published in Calcutta, and three incomplete editions are also extant.

Beginning. मुञ्चयन्निमेदेन मूर्तिचयसुषुप्ते ।
 चयीभवे निनेवाय चित्तोक्षीपतये ममः ॥
 चरकस्यै ममोयस्याः प्रसादात् पुण्यकर्माभिः ।
 बुद्धिदर्पवशं मानं जगदप्यसमीक्ष्यते ॥
 मया दद्यान्निदेवेमभरद्वाजपुनर्वर्द्धनम् ।
 ऊतामवेमचरकप्रभृतिभ्योनमो नमः ॥
 पातञ्जलमहाभाष्ये चरकप्रतिशङ्कते ।
 मनोवाक्कायदोषाणां चत्वेऽधिपतये ममः ॥
 मरुदन्तमरुदिहचरकार्यानुमानिनी ।
 त्रिचये चक्रदत्तेन टीकायुर्वेददीपिका ॥
 सभ्याः सङ्गुहवाक्कुक्ष्यानुतिपरिस्कीतयतीनां चो-
 दाक्षं मोषयितुं पयोदपयसां नाक्षीनिधिक्षुण्णि ॥
 चास्त्राभ्यासरसप्रकाशननिर्दं मणिन् यदि प्राप्यते
 क्षापि + + कथामुच्यते तदमौ कथं च च दीयतां ॥

इह हि धर्माद्यैकान्तोद्यपरिपन्थिरोपपन्नमाय प्रसूतप्रभृतिभिः प्रकीर्तायुर्ध्वेदतन्मेवति-
 विकारमेव सञ्चति वर्तमानास्यायुर्ध्वधर्मा पुनराकां न सम्यग्धर्माधिपतः । तद्वन्धितमाय तद्विधि
 माननृष्ठाने तथैवोपपन्नोद्यजायतेति मन्त्रनामः परमकावचिकोभनवानप्रवेजोऽप्यायुर्ध्वधर्माय
 सुयोपपन्नार्थे जातिध्वेपविकार कावचिकित्वाप्रधानमायुर्ध्वेदतन् प्रवेतुमारब्धवान् । तस्मिन् तन्मे
 कृत्वाजिदानविमानजारीरेन्द्रियचिकित्सितकल्पसिद्धिज्ञानाद्यैःभिधानयो निश्चिततन्त्रप्रधानार्थो-
 भिधायकतया कृत्वास्थानमेवाये वक्तव्यमतोऽन्वदुच्यतेति । कृत्वास्थानं समुद्दिष्टं । तन्त्रस्य निधं
 शुभं । इत्यादि ।

End. अथात्रविषयमेव पूर्वोक्तो + + रोगाधिकारिणी किमयं वक्तव्यः आयुर्ध्वेदनिर्दा-
 दि षड्वक्त्रः प्रकृत्यन्तर्ध्वमित्यादि । अर्थोऽनन्तरादहमस्मीयः ।

Colophon. इति श्रीवक्त्रादिदत्तज्ञतायामायुर्ध्वेददीपिकायां चरकनामव्यटीकायां
 इन्द्रियस्थानं समाप्तं । वन१२०० वाक्य ।

विषयः । चरकेतिप्रसिद्धचिकित्साकल्पशास्त्रम् ।

No. 2161. रसेन्द्रसारसङ्ग्रहः । Substance, foolscap paper, 12 x 4 inches. Folia, 108. Lines, 5 on a page. Extent, 3,210 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puntiyā, Zillā Rājāsāhi, Bābu Rādhikādhara Kavirāja. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Rasendrasāra-saṅgraha. A pharmaceutical treatise, containing directions for the preparation of metallic medicines, particularly mercurial compounds. Directions are also given for the employment of those medicines in fever and other diseases. Some remarks are also appended on the rationale of medical treatment. By Gopālakṛishṇa Kavirāja.

Beginning. रसेन्द्रसिद्ध निःशेषजः । वाचिनिमाज्जनं ।

अथमात्रि मूर्धं भक्त्या मङ्गुर वेनवाचनं ।

मन्त्रा मृदपदद्वयं हृद्वा तन्त्राकनेकम् ।

श्रीकृष्णोपासकत्वेन त्रिपदे वारपङ्क्तुः ॥

विद्यवेनाय वे केचित् कतिवाधा भवति हि ।

रक्षीकृत्य तु ते सर्वे सिद्ध्यन्ते यन्मनसा ।

तत्र रसप्राधान्यमाह ।

अथमापोपवेनिमादवधेरप्रसङ्गतः ।

विषयमारोग्यदायिमादौपधेभ्योऽरयोऽधिकाः । इत्यादि ।

End. दौर्भाग्यादिमहादेशवासका मन्त्रानि देवता ।
 चक्षुःश्रवणमात्रात्म्यं वेति ग्रन्थं चापरा ।
 मयानीकवचः ।

Colophon. रति रसेन्द्रसारसङ्ग्रहे रसायनाधिकारः ।

विषयः । पारदादिधातुनां चारकमारकादिविधिकथनपूर्वकं चरादिषु सन्ध्याधिकारेषु
 भेषजविधानकथनं । भेषजकारणप्रकारकीर्तनञ्च ।

No. 2162. रसमञ्जरी । Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 36. Lines, 6 on a page. Extent, 157 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájásáhi, Bábu Rádhidhara Kavirája; Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Rasamanjarí. On metallic, principally mercurial, and vegetable medicaments, their preparation and their uses, founded on the works of Chakrapānidatta and Nārāyaṇa. By Śálinátha.

Beginning. यदा मे भूमिपुत्री निवसति सततं निचला चक्षुषे
 यस्याः सखे धनुष्यान् सुकनकसुवर्णमालावतः श्रीचन्द्रमान् ।
 भक्त्यापे पद्मवदभिरुचयति चतुःशतवक्त्राणि चापे-
 देवेभ्यैः क्षयमानं जलधरदक्षिणं मं भजे रामचन्द्रं ॥
 उक्तावलेख ये इत्यनुवा माराधकेन च ।
 न चाम्येके विस्मयन्ते शास्त्रिणां येन यत्नतः ॥
 कश्चिद्दीकाकृतोपायाविष्टेष्वभिमतैः सः ।
 पथेन लिखते यत्तं व्याख्यानं वचनमयं च ॥
 अथ इत्यनुवा यत्तं कथ्यते राजवक्त्रजाः ।
 येषां ज्ञानेन भिषजीन सुप्रसिद्धि कदाचन ॥
 किञ्चिद्भजेन कुरुते कर्कषाकेन चापरा ।
 मुक्ताकरेण भीष्मेण स्रजस्तथा इत्यनेन च ॥ इत्यादि ।

End. येषां परिचरन्ति शास्त्रतमहितीयं
 तेजस्कर्मोनिवचनाशकरं चरका ॥
 तेषां मुक्ते शशिक + + पद्म + माता
 सज्जेन वा भवति कालभयं मरणां ॥

Colophon. रति श्रीशास्त्रिणाचविरचिता रसमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । रसधातुहोषधादीनां प्रत्येकमधिकारक्रमेण मुद्रितकृतं ।

No. 2163. नाडीविज्ञानम्। Substance, country-made paper, 20 x 3½ inches. Folia, 6. Lines, 7 on a page. Extent, 178 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájásáhi, Bábu Rádhidhara Kavirája. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Náḍivijñána. On the examination of the pulse in fever and other general diseases. By Govindaráma Sena.

Beginning. चक्राकरकादेव विद्धं विद्वन्नि वाचयः ।

न नोपदेष्टं नोविन्दं नीतिं कर्मैकमवयवम् ।
 नैकेन्द्रमवाचयुर्न कर्मैकमवयवम् ।
 प्रथमं नाडीविज्ञानं किञ्चाने नाकदर्शनम् ।
 नीलकुम्भोदितरात्रेण केनेन निवन्नायुषा ।
 नीलरात्ररात्रोऽत्रकुम्भेनवाचयान् ।

प्रथमं नाड्यादीपरीक्षादेव वात-द्विजनिनरीमानां वाय्वाऽवायव्यविज्ञानकल्पने ।

इत्यादि ।

End.

महाहिताय प्रथमेन मन्त्रज्ञानं समुपाकमेव ।
 छविम् + + + चम्पायात् काष्ठैकविनायनः ।
 छविम् अकरकायाणि नाडीज्ञान + + दिव ।

Colophon. इति नाडीविज्ञानं समाप्तम् ।

विषयः । अरादी नाडीपरीक्षाविधिकथनम् ।

No. 2164. अक्षभेदः। Substance, country-made paper, 20 x 5 inches. Folium, 1. Lines, 12 on a page. Extent, 27 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájásáhi, Paṇḍit Itánachandra Vidyávágíta. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Natvabheda. A vocabulary of words having the cerebral p. By Mádhava Achárya.

Beginning. आक्षुर्वाणीश्वरः शीतोत्पन्नं च दृश्यते ।

वाणी शक्तिः शक्तिमत्त शरीरेण कथा कथाः । इत्यादि ।

End.

महवाची च वाचुरः श्रुता कथन वाचिका ।
 शीतद्विजनिनरीमानां केनेन कीर्तिताः ।

Colophon. इति नाड्यावाक्यमोक्षभेदः समाप्तम् ।

विषयः । नाड्यादेव मूर्च्छककराचक्रानां मन्त्रानां प्रदर्शनम् ।

No. 2165. **रसेन्द्रकल्पद्रुमः ।** Substance, country-made paper, 21 x 4 inches. Folia, 111. Lines, 7 on a page. Extent, 3,753 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájas'áhi, Bábu Rádhikádhara Kaverája. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Rasendra-kalpadruma. A treatise on various kinds of instruments, furnaces, retorts, sublimators, &c., for the preparation of mercurial medicines. By Rámakṛishṇa Bhaṭṭa, Mahámahopádhyáya, son of Níla-kanṭha Bhaṭṭa, a Vaidika Bráhmána of Dráviḍa. The number of instruments described is large, and the details given are full, obviously the work of a practical pharmacist.

Beginning. **शैलेनं चतुर्नयनं मित्रं चित्रवाक्यं ।**

सद्वचनपिबं वन्दे तं कारयनकारयम् ॥
 वन्दे चरचरोजं श्रीशैलीश्रीकण्ठयोः प्रिये ॥
 चक्रत्वा जलकलाकरनि दुःखान्मुक्तिं योका ॥
 नापयवापयमौ चरितं वक्तिमिदिरक्तमर्जवः ।
 स जवनि ग्रयोदीप्तः पीताम्बर एव पादोदरकः ॥
 रचयोपोपरादेः ग्रयाद्याः धिविवेगाय ॥
 तनयसेन्द्रतन्मादयेन्द्रकल्पद्रुमे वाचा ॥
 वेत्तुपतिपानिक चावेवः कैरसेवकुलजनितः ।
 श्रीरामकण्ठमहा जतिनामिह श्रीकण्ठमहत्तुतः ॥
 अथपिनतकतत्राकचिकित्ति प्राज्ञमानी च ।
 स कथं चरचरोजने नो वात्सुपशाखंतां वैद्य ॥ इत्यादिः ।

End. पञ्चाक्षरयते कुर्वांश्चैव चोभयोर्द्वयं ।

इति विवाचिकारः ।
 इमीदृशं विविक्षावैद्य सुखेयु चैवोभयवर्धकारि ।
 विद्योपचं वत् सुखं प्रविष्टं वचान्भूतं जवरा रचितं ॥
 विद्योपचमभिचरितमस्तिकमिति ।

Colophon. इति वाचिकवाचिकवेदिन-श्रीशैलीकण्ठमहाशय-श्रीरामकण्ठमहन्ना-
 मचोपाध्यायकते रसेन्द्रकल्पद्रुमे प्रयोगवाक्यः समाप्तः । समाप्तवाचं रसेन्द्रकल्पद्रुमाभिधेयम् ॥

विषयः । रस (पादर) ग्रहि-सूर्या-वज्र-नारदादिविधिकवर्ण । रसमथ-मन्त्र-नाशिक-
 चरित-मन्त्र-विद्या-चक्रकथोपवादिक्वर्ण । तथा अथपिनत-विद्योपचमवर्ण । योचय-

कारविधिः । सर्व-रौद्र-ताव-मीनक-रत्न-सौवर्धनीनां । मारकविधिः । मत्स्योष्णकचयनं ।
 वक्राशयकचयनं । तव, दोहायनं । सोदमीयनं । कम्पयनं । मोमानकचयनं । चवचाव-
 यनं । पुडयनं । घातन-डमर-ह्वयनम् । भूधरयनं । वक्रभूषायनं । वासुकायनं ।
 मल्लिकायनं । जालिकायनं । गैरीयनं । तन्त्रकचयनं । कोटयनं । डकुयनं । जलयनं ।
 रतेनां चम्पाकां निर्वाकपत्रिवःकचयनं उपयोगिता नकपच । दवायनविधिकचयनं । अत्रादिषु
 कर्मेषु रोगेषु भैषज्यनिकपचं । सौवर्धकरविधिकीर्तनम् ।

No. 2166. **त्रिपरासुन्दरीस्तुतिनाथम् ।** Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 34. Lines, 9—10 on a page. Extent, 827 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇḍiyā, Zillā Rājāsāhī, Mahārānī Śaratsundarī Devī. Appearance, old. verse. Correct.

Tripurāsundarī-stuti-kāvya. A lyrical poem in praise of the goddess Tripurāsundarī and of her achievements. By Kālidāsa, son of Rāmagovinda. The work is an imitation of the Gītagovinda of Javadeva.

Beginning. बन्धे बःभोजवत्याः विपुत्रपात्रनां सुखे गीं दिवदेनां
प्रःतर्मापनं पुत्रपुत्रिजयिष्यपुत्रं मन्दिदानम् कर्षां ।
भक्तःभीष्टातिरिक्तं देयदकमनां मन्दिनां मानुष्यां
हत्या विवायमानामन्दिनां + + तनं शम्भुमन्दिनां ।

[illegible]

रामेश्वरक्षतपञ्चदिवसः ।

प्रचक्षितचिन्मममायनमस्यः । इत्यादि ।

End:

परिचरुहनादीप्राप्तिरुक्तप्रमाणप्रत्ययवक्तुनिपादाभोज्यक्षिप्रमता ।
ममवित्तुभिदनाययांते माधमङ्गं लज्जनमुक्तविधाने कानकामादिकाने ॥

धीरान्नलोपकारी मन्त्रकुलविदितोमाहृत्यादिभासा
 तातचीरामगोविन्दचरकशरचः श्रीमताः काष्ठिदासः ।
 सर्गोऽद्याह्मदयोऽयं चिभवनजननीकोचसाधे सुकाये
 नये तस्यातिभयं कृतं श्रव उत तस्याधवः स्थापयन् ॥

Colophon. इति श्रीचिपरसुन्दरीकृतिकाः ये द्वादशः सर्गः ॥

भाकेऽग्रिमनिषट्चन्द्रमानितेऽष्टे कृतं भया ।

मातापितृपदध्यानकाष्ठिदासेन धीमता ॥

विषयः । प्रथम सर्गे,—चिपुरसुन्दर्या चाविभांवर्येण । २ये सर्गे,—तस्यास्तपस्यावर्येण । ३ये सर्गे,—तस्या माहात्म्यवर्येण । ४थे सर्गे,—तत्कृतजगत्कृष्टिवर्येण । ५ मे सर्गे,—जगत्कृत्यनाशनल-
 वर्येण । ६ठे सर्गे,—देव्याः शरीरवर्येण । ७मे सर्गे,—रूपवर्येण । ८मे सर्गे,—स्वाभीष्टविर्ये प्रार्थ-
 नावर्येण । ९मे सर्गे,—देव्या रत्याभःसवर्येण । १०मे सर्गे,—सुरसंसदि देव्या अधिष्ठानवर्येण ।
 ११थे सर्गे,—देवीभक्तमाहात्म्यवर्येण । १२थे सर्गे,—भक्तमनेभिस्तपवर्येणमुखेन देव्या नाममा-
 चात्म्यादिकीर्तनम् । (जयदेवकृतगीतगोविन्दानुकरणेन निष्कृतमिह गीतिकाव्यमिति भस् ।)

No. 2167. गीर्वाणपदमञ्जरी । Substance, country-made paper, 14 × 4, inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 348 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájásáhi, Maháráñi Saratsundarí Deví. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Girváṇa-padamanjarí. An elementary grammar of the Sanskrit language, in the form of a dialogue, interspersed with moral tales. By Varadarāja.

श्रीगणेशाय नमः ।

Beginning: कुपत्या भवताः । कक्षादाजताः । कां दिग्गजलङ्घनेति क् । कां दिग्गजलं
 कर्तुमीच्छा । कुत आजताः । कक्षादेष्टादाजताः । कक्षादेष्टात् समजता भवताः । कक्षाराङ्गदेष्टात्
 समजतावयं । के दूयं । वयमुत्तरदेशिकाः । किमाजमनकारं । अथ किञ्चित् प्रयोजनमुद्दिष्ट
 समजतास्माभिः । इत्यादि ।

End. मन वदुषद्वक्तु भक्त्ययोग्यं तदेव भया दृष्टीतं क्षामिनः ॥

कृतां वरद्वानेन गीर्वाणपदमञ्जरी ।

मनेनप्रीतये चैव वैदिकप्रीतये तथा ॥

Colophon. इति श्रीगीर्वाणपदमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । वाङ्मना संस्कृतप्रवेशाय प्रज्ञानरत्ननेष्ट संस्कृतवाक्यरचनाप्रकारकीर्तनं । कवि-
 दुषत्यावावतारश्च च विदोपदेशकचयनश्च ।

No. 2168. **দেবীমহিমাভাষ্যঃ** । Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent, 222 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyā, Zillā Rājāśāhī, Mahārāṣṭr S'aratsundarī Devī. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Devībhakti-rasollāsa. The work is divided into two parts, the first treating of Siddhi Yoga in course of a hymn in praise of the goddess Purgā, and the second of the true nature of Vidyā, or the female energy. By Jagannārāyaṇa.

Beginning. পরমেশ্বরোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ
 বসোত্তমোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ ।
 করকর্মোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ
 করকর্মোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ ॥
 করকর্মোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ
 করকর্মোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ ॥
 করকর্মোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ
 করকর্মোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ ॥
 করকর্মোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ
 করকর্মোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ ॥
 করকর্মোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ
 করকর্মোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ ॥

End. করকর্মোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ
 করকর্মোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ ॥
 করকর্মোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ
 করকর্মোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ ॥
 করকর্মোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ
 করকর্মোত্তমঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ ॥

Colophon. ইতি দেবীমহিমাভাষ্যঃ সমাপ্তঃ ।
 বিরচিতঃ দেবীমহিমাভাষ্যঃ ।

বিষয়ঃ । প্রথমবিভাগে দেবীঃ সোমেশ্বরীমহাশয়ঃ স্মৃতিমতঃ স্মৃতিমতঃ । দ্বিতীয়ে বিভাগে
 করকর্মোত্তমঃ ।

No. 2169. **মুগ্ধবোধপরিশিষ্টম্** । Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 157. Lines, 5 on a page. Extent, 1,858 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyā, Zillā Rājāśāhī, Paṇḍit I'sānachandra Vidyāvagīśa. Appearance, old. Prose. Correct.

Mugdhabodha-parīśiṣṭa. A supplement to the Mugdhabodha grammar, of Vopadeva. By Rāma Tarkavāgīśa. The work has been printed in Calcutta.

Beginning. नमो ब्रह्मपदायोजनमहिमायहसिबिंद ।

सुखविचारावशेषसम्पत्तिं प्राप्तव्यं हि ॥

विंशत्यादेरनाह्नौ वेवहं । विंशत्यादिः पदार्थपर्यन्तो वेवहं ज्ञात् । अनाह्नौ अर्था ।

एषामभिप्रेतिः दूराः । इत्यादि ।

End.

सुदृढतयाः । विभिन्नकालीनतया सुदृढतये साधकः सुः । अग्निहोमवाजी

पुष्योष्णिता कृतः कठः चोष्णिता गोमानादीन् यज्ञस्त्री भविता इत्यादौ ।

विहस्यन्तेऽहवन्त्योऽमरमृदरिष्यो गोवोपदेवः कवीन्द्र-

येन वाचातिशयं कठिनतरमपि प्रेक्ष्य विद्यार्थ्यं यत्नात्

नामातन्मासि दृष्टान्तसमन्वितं रामकर्मोपमेयं

नखासाव। प्रवे। अङ्गमतिमतये नीयतः सप्ततान् ।

Colophon. इति महाभारतपाश्चात्यरीत्यामृतकंश्रीमद्विरचितं शुभदीपपरिब्रं
परिपूर्यते ।

विषयः । नोपदेयकृतमुन्मेषावकाशकरानुष्ठानां नैषाकरप्रतिपादां सोदाहरणव्यवस्था-
प्रदर्शनम् ।

No. 2170. उद्गमेदः। Substance, country-made paper, 18 x 5 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent, 90 ślokas. Character, Bengali. Date. ? Place of deposit, Puṇṭiyā, Zillā Rājāśāhī, Paṇḍit Iśānachandra Vidyāvāgīśa. Appearance, old. Verse. Correct.

Ushmabheda. Three separate vocabularies of words which have naturally the three sibilants. By Purus'ottama.

Beginning. चेवःवर्षाभिवातजातवृषटं मेऽपिच्यंमेऽपिनेजः

सहस्रीपदशुद्धयोगधर्मं शुद्धं नरकं त्रिवं ।

इदं दर्शनमालनं शुभमलं किंवावद्वर्पांशुव

विषं पोषकघ्नेऽप्येवमभिरुचैर्वाकृष्येकभृतं । इत्यादि ।

End.

સંસર્ગ સીસર્ગ સર્વ સદ્સાદસર્ગાધર્મ ।

सहस्रारसंसारसाधनमूत्रोदराः ।

+++ वसवसव दम्भसमेव संशिताः ।

Colophon. इति पुराणोत्तमविरचित कथामेव समाप्तः ।

विषयः । सभापतेव उपसभानां सभायां विद्मसीमेन ।

No. 2171. **হেমাঙ্গিনী।** Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 864 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṭṭiyā, Zillā Rājāshī, Rāya Nimanārāyaṇa Thākura. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Haimāṅgikī. A poem in praise of Gaurāṅga, describing his career and his merits, and proving him to be an incarnation of Viṣṇu. By Mahes'auśāyana Śarmā, disciple of Rādhāramāṇadāsa, a Vaiṣṇava of great sanctity.

Beginning. वेदोक्तिः कश्चित् एताः सव नवहीये एनदा इय-

देवां कानिभूय चतीन्द्रमचमं मुनिं सदस्यः वरुणः ।

मन्त्रां प्रादुरभावि यः कश्चिन्नक्षत्राणां कर्मदुष्पातितं

तं सर्वोद्दिष्टेन्द्रवन्दितपदं चैतद्विदुः ॥

सन्तोभिरुपसाधरेण वदनेनाराध योगाधना न

अन्तः कवरेऽभिषन्ति सुमहज्ज्योतिः क्षिताः कवरे ।

ये ननु कुतः? यदि वेदविद्वत्तुल्यं धूर्त्वापमत्ता इयं

तस्यार्थं पञ्चोक्तमत्र विहितः पीतावतारः कथो ॥

बह्मिहंस्त्वयनैर्दुरन्तमंजनं गीत। भूतं दुःखिता

उदा उदकुटुम्बकपत्रनिर्गन्धं वात्सानुहोषितम् ।

जिह्वाजलरौरितं विषयं ज्ञायद्दिनेष्वरं

सत्यः प्रायश्चित्तं क्षमाकारणम् आहंकारविहीनम् ।

३) वेमं हरिमाकयणि मरुं निर्दिष्टमाकाशवदु-

धूलानं सकलेषु धूम्रमिवैव जगत्सिद्धिः साधितम् ।

देवां भारतयुजनिः प्रियवतां वायव्यमासीदुषी

तस्मादाद्य निषेधतामवगच्छीः तस्याद्विषयहेतवः । इत्यादि ।

End.

नन्वावधीधमश्च ॐ हृदयज्ञानमनुजना ।

श्रीमद्भागवतं भुवनेश्वराय नमः ॥

ममो माराववावादेो मराव च ममोममः ।

जरीमनाब भारती पैदयाबाब दी जला ।

[illegible]

विषयः । तैराक्षारनामविषयक चैतन्यक खोचवाजीन मन्त्र मन्त्रद्वयसारसंक्षेपं नामा-
ग्रन्थस्य परिमकीर्तनम् ।

No. 2172. तन्त्रप्रदीप । Substance, palm leaf, 12 × 2 inches. Folia, 187. Lines, 7 on a page. Extent, 6,691 śloka. Character, Bengali. Date, Sk., 1498. Place of deposit, Punṭiyá, Zillá Rájáábhí, Ráya Níma-náráyaṇa Thákura. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Tantra-pradīpa. A commentary on the Sárada-tilaka, a Tantra of considerable repute. By Lakshmaṇa Des'ika.

Beginning. सखीद्वयमुपचयुज्यमसीवधान-

कथाज्ञानं मधुरमानसमनुत्तम ।

माध्वीकषौरमविद्याककलाविकल्पि

वैद्यमन्त्रमुज्ज्वलिष विद्यमानमौतु ।

वैद्यीवाक्यकिरीटमन्त्ररश्मिप्रोद्यत्प्रभासक-

खेरखैरपदार — — — — — ।

— — — — — राघवेन्द्रकुलनी शरित्प्रविद्याव-

कलादागिरभूदुमदाघर इतिज्ञानः कुनाराघवीः ।

वीक्षारदातिज्ञकदुर्जममार्गवीणा-

मन्त्रमन्त्रतन्त्रमयोमितिरोचितावा ।

संज्ञावतामनुपदं सखितं विद्योक्त

— — — — — ।

अथ मन्त्रक हेतुतात्रायाद्देवतामात्रं मन्त्रमन्त्रतया मन्त्राधानविषयोक्तकतया वर्षाणा-
मपि मन्त्रपरिचयिमात् मन्त्रेऽपि शिवाभिन्नतया मन्त्रमूलं हेतुतं शिवं मूलीयतं — — —

— — — — — शिवशिवायै मन्त्रिभवाति । विद्यामन्त्रेति । इत्यादि ।

End.

हेतिवैद्यमन्त्रकारमुखा । मन्त्रेतामि विज्ञेयवामि । ज्ञेयं कुलम् ।

मन्त्रमूलहेतुतामाधितरिपुण्यमतिर्द्वेयमादावका-

कलापि हो मन्त्रो । परिचरविमर्शो रामवैश्विभिषयो ।

मन्त्र वीवीरधिवः कृतमन्त्र + + + कर्षीवात्

वारीक्रेवेन कथोद्भुतविपुलमरीमाविद्योदावनेम् ।

वीवीरधिव + + + वीरावनेम् । उरवादेवोद्भूत् ।

বদন্তনবাণি + + + কলীর্ষবঃকুরাণা বিকশে যবাকীন্ ।

— — — — —

— — — বাহিত্যপ্রকাশজিতবরকবরীজকবিবাক্যকীর্ষিঃ ।

কুরাণাণ্যমোখবরিকুরাণ্যমোখবরীজকবিবাক্যকীর্ষিঃ ।

কৌকীর্ষিমাণিক্যকীর্ষিঃ + + কুরাণাণ্যমোখবরীজকবিবাক্যকীর্ষিঃ ।

কৌকীর্ষিমাণিক্যকীর্ষিঃ কুরাণাণ্যমোখবরীজকবিবাক্যকীর্ষিঃ ।

কৌকীর্ষিমাণিক্যকীর্ষিঃ কুরাণাণ্যমোখবরীজকবিবাক্যকীর্ষিঃ ।

কৌকীর্ষিমাণিক্যকীর্ষিঃ কুরাণাণ্যমোখবরীজকবিবাক্যকীর্ষিঃ ।

কৌকীর্ষিমাণিক্যকীর্ষিঃ কুরাণাণ্যমোখবরীজকবিবাক্যকীর্ষিঃ ।

মুদ্রাসংখ্য ১৪৫৬ ।

বিবরণ : । কলীর্ষবঃকুরাণাণ্যমোখবরীজকবিবাক্যকীর্ষিঃ ।

— — — — —

No. 2173. সাব্বতাচারবাক্যার্থ, বা ভক্তিবিদ্যাভ্রমতদীপিকা । Substance, country-made paper, 9 x 4 inches. Folia, 102. Lines, 7—8 on a page. Extent, 1,516 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puntiya, Zillá Rájáshí, Ráya Nimanáráyana Thákura. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Sáttvatáśhāravádārtha *alias* Bhaktivilāsa—matadīpikā. A dissertation on the propriety of abstaining, on the part of Vaiṣṇavas, from slaughter even for sacrifices ordained in the Śāstras, particularly at the Durgápújá festival. By a disciple of Rādhāraṇadāsa, of Vrindāvana.

Beginning. অপি বৈশম্যবদ্যে যদুষ্টিঃ প্রাপিষিষিষকৈঃ ।

য ইবামবিকারীবদ্যে নহিষ্যে নমঃ ।

বিংগা যদুষ্টিবীক্ষ্যে বারম্যকৌশলেভ্যঃ ।

বৈদ্যে বৈশম্যবদ্যে নহিষ্যে নমঃ ।

প্রারব্দবীক্ষ্যবদ্যে নহিষ্যে নমঃ ।

মৌক্যদৌ বিবক্ষ্যে নহিষ্যে নমঃ ।

প্রারব্দবীক্ষ্যবদ্যে নহিষ্যে নমঃ ।

কল্মষে নহিষ্যে নমঃ ।

মদেতদুচ্চল্যবদ্যে নহিষ্যে নমঃ ।

কল্মষে নহিষ্যে নমঃ ।

इमहाइमपचायैः श्रुतिः श्रुतस्य मायतः ॥ इत्यादि ।

End.   **ब्रह्मणे भवेद्गोपी नमः ॥ २॥**

द्वयमे कन्यका प्रोक्ता यत जर्ह्ये दमयन्ता ॥

Colophon: इति श्रीमच्छिवसहायनविरचितं श्रुतिव्याख्यानं समाप्तं ।

विशेषः । रज्जुबन्धनमनधिमन्त्र विरचितोऽयं वस्तुतः । तत्र चत्वारोऽधिकपत्राः । अष्टविमि-
कपत्रं । मन्त्राणां अधिकपत्रं । परिचयादिकर्मविशेषे षोडशाष्टाद्विचक्षणं । वस्तुवशात्परचया-
द्विचक्षणं । पुण्यादिनिविधिविषयं । एकादशपत्रावधिकपत्रं । पारचयविमिकपत्रं । अन्त-
र्निमिकपत्रं । संज्ञात्मिकपत्रं । पञ्चदशानामष्टाद्विचक्षणं । पुराणपरविधिः । शान्तिपञ्च-
दशीविधिः । द्वात्रिंशदाद्विचक्षणं । रचयिताद्विधिः । अन्तःपञ्चाद्विधिः । शारदीयाष्टमा-
शौकान्तरादिकृत्तपूजादिप्रमाणविधानं । श्रीपञ्चमी । शिवपञ्चमी । अष्टोत्तरी । पारविधिः ।
अष्टोत्तरीपरविधिः । आश्विपञ्चमीविधिः । अष्टोत्तरीविधिः । तत्र द्वाविंशत्याद्विचक्षणं ।
(तत्र सर्वेषु अष्टमाष्टोत्तरी इत्यने ।)

No. 2175. दुर्गावचोधिणी । Substance, country-made yellow paper, 18 x 8 inches. Folia, 27. Lines, 8 on a page. Extent, 848 ślokaa. Character, Bengali. Date, Sk. 1712. Place of deposit, Ulá, Post Ránpágháṭa, Zillá Nadiyá, Bhavaśāṅkara Bhāṭṭāchārya and Gopivallabha Bhāṭṭāchārya ; another copy at Śāntipura, Kálidāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Durgāboddhinī. A commentary on the Chaṇḍī section of the Mārkaṇḍeya Purāṇa. By Chaturbhujā Mīśra.

Beginning. एकनृत्तिरपि निवृत्तपित्री वा अत्रज्जननपाह्नमये ।

आयुर्वेदशास्त्रादि विषयानि प्रकाशितानि सन्ति यतोऽपि न ।

गीतगोपनीयमपराधनायका चरित्रम् । दुष्टचरितं विविच्यते ।

धीरसाधं ह्य तुष्यतां वतः कीदृशास्त्रि वतां विमोहिनी ।

[illegible]

End. **इवीवाचाव्यंवाच्यंटीका दुर्गावदीपिनी ।**

जीवन्मुक्तनिष्ठायां कतिराद्यानिधं चिरं ।

वीरशर्मजिनेव पद्मेश्वरशास्त्रिः ।

संक्षेपविधौ भावे टीका कुंभापवाधिनी ।

Colophon. इत्यौपमन्वनीचतुर्भुजनिधिरवितायां देवीनाम्नानाम्येटीकायां कुंभा-
पवाधिनां देवीनाचाम्नां समाप्त ।

भावे रविचये चन्द्रे सूर्ये चर्चडरक्षिते ।

देवीनाचाम्नाटीकां हि काशीनाथोऽक्षिकमुदा ।

विषयः । चण्डापरनामधेयदेवीनाचाम्नायां व्याख्यानम् ।

No. 2176. अनुमानदीधितिसारमञ्जरी । Substance, country-made paper, 18 × 2½ inches. Folia, 159. Lines, 6 on page. Extent, 8,111 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránpágháta, Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhattachárya. Appearance, old. Prose. Correct.

Anumána-didhitisára-manjarí. Glossarial notes on Ra-
ghunátha's commentary on the Anumánakhaṇḍa of Gaṅgeśa. By
Siddhántavágis'a Bhattachárya.

Beginning. प्रथमता चत्वारि पदाणि न सन्ति । संज्ञानादिसम्बन्धेन उपाधाव्यवधिचा-
रित्रमित्यादिकूपकमन्वकायं विशेषवृत्तावच्छिन्नेति साध्यायापकसाधनायापकमेत्यादि ।

End. नीलविशिष्टद्यूनेऽपि विशेषमन्त्र उपाधेः सन्नेन निरुपाधिसाधनायापक-
मादिति विशेषमन्त्र्यकपाठस्य चाश्रमादिकमाहुषेयम् ।

Colophon. इति मन्त्रानुपाध्यायनीचिदाकाशनीमहाचार्यविरचिता अनुमान-
दीधितिसारमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । रघुनाथभिरौपमिस्तानुमानचण्डदीधितेर्भाष्यानम् ।

No. 2177. संस्कारपद्धतिरहस्यम् । Substance, country-made paper, 18 × 2½ inches. Folia, 88. Lines, 6 on a page. Extent, 2,519 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1575. Place of deposit, Ulá, Post Ránpágháta, Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhattachárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Saṁskára-paddhati-rahasya. A commentary on Bhavadeva
Bhaṭṭa's treatise on Saṁskáras. By Rámanátha Vidyáváchaspati. The
commentator not only explains all difficult passages, but also supplements
the text with expositions of topics not therein referred to, but which
are germane to the subject.

Beginning. चं श्रीवाः त्रिभुवनैश्वर्यमपरे पौराणिका वैद्यनं

सर्वज्ञं सुमताय सत्प्रपदयं चं चात्रिका मेवरे ।

वेदान् वेदविदोदितम्परमिति हैतानमहेविष-

सं ज्ञानं परमं परात्परतरं वन्दे प्रपञ्चात्परं ॥

कात्यायनवाङ्मि+माधवादीन् कान्तान्तन्मापि विचार्यं वमात् ।

मीरावनेन्द्रोऽमरसिंहवैः तमेति भाषं दुधिया चित्ताय ॥

विभिन्नविद्याचारानुमितकर्तव्यताकं विद्वत्विद्यातकं महत्तमादौ निबध्नाति + + + +
+ + + + अमीहदेवकवकं महत्तं वमात्रिचैतुधुतनुपुद्गतसङ्गता त्रिवेपदेमायाय वन्दे ते
वे श्रीवाः स चाराधना । तन्मन्त्रेन निवेपकवसात् प्रसादमावाक्यद्वारेण विष्णुवत्त रति भावः ।
इत्यादि ।

End. माहृदन्मनिव माहृदन्मनिमिति । माहृदन्मानिहाविकमिति काश्चिदायः ।

Colophon. श्रीश्रीकृष्ण महास तन्मूलेन द्विजकना ।

निरमापि सतां श्रीतै भाषं मानुषवर्जकं ॥

विषयः । अमरसिंहकृतमानसिद्धान्तशासनस्य अनुसूच्यर्थात्तं वाक्यान् ।

No. 2179. दानसागरः । Substance, country-made paper, 19 × 4 inches. Folia, 102. - Lines, 6 on a page. Extent, 2,348 ślokaas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rāpāghāṭa, Zillá Nadiyá, Dīnanátha Bhaṭṭāchārya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dānāsāgara. A treatise on the merits of religious gifts, and the proper times and modes of consecrating them, preceded by a dissertation on the Bráhmaṇ caste. By Mahārājādhirāja Kāmadeva, according to the colophon. It is evidently an imitation of the Dānāsāgara of Vallālasena. (*ante* I, p. 151.)

Beginning नमामि नीरदश्यान् रामं कानदसीवरं ।

मुपस्य ज्ञानदातारं तारकं भववाटिभेः ॥

अथादौ दानपावनया ब्राह्मणप्रशंसा । तस्य ननुः ।

ब्राह्मणो जायमानोऽपि इजिबः सधिजायते ।

ईश्वरा सर्वभूतानां धर्मकोषका इन्द्रवे ॥

प्रसीतवाप्रसीतस्य यथाग्निर्देवतं सद्यत् ।

अग्नाभेऽपि तेजसी पावकोऽयैव दुष्यति ॥

ক্রমসামান্য বস্ত্রেণ মুখং স্বাভিষেক্যেত ।
 এবং পশুপতিষ্টেণ বর্ণ্যেত স্বৰ্ণকলৌ ॥
 স্বৰ্ণেণা শ্রাজ্জবঃ পুষ্পোদৈবতং পরমং নমস্ ॥ ইত্যাদি ।
End. অক্ষয়ানন্দং দ্ব্যমং ন ধূমং ন অবিচ্ছিন্নমিতি ।
 অসম্মিতেনৈব স্বৰ্ণমং মৃদ্ধিমুগ্ধী বসিষ্মতা ॥

Colophon. ইমি শ্রীমহারাজাধিরাজমহাঃসম্বৎসরভূবনমোহিতঃশ্রীকামদেববিরচিতং দ্ব্যম-
 কাবরে ব্যতির্য্যকমণীঃ ॥

বিষয়ঃ । শ্রাজ্জবঃসংসারকীর্তনং । দ্ব্যমংসংসার । দ্ব্যমকল্পবাদিকল্পমং । দ্ব্যমশাস্ত্রাবাদঃ ।
 দ্ব্যমবির্য্যপাটীকল্পমং । দ্ব্যমকাক্ষমিকল্পমং । পুষ্পদেবকল্পমং । দেবকল্পপরিবেশমং । অক্ষয়ানন্দকল্পমং ।
 অসম্মিতবিশিষ্টমণিঃ । স্বৰ্ণদেবতাকল্পমং । বসিষ্মতাকল্পমং । নমঃ শ্রদ্ধাদিপরিত্যক্তকল্পমং । স্বৰ্ণোপধিসম-
 কল্পমং । স্বৰ্ণময়কল্পমং । স্বৰ্ণকল্পকল্পমং । শ্রীমদ্ব্যমকল্পমং । শ্রদ্ধাদ্ব্যমকল্পমং ।
 শ্রদ্ধামণিকল্পমণিঃ । শ্রদ্ধামণিকল্পকল্পমং । (এবং পরং স্তবঃ) চিরকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং ।
 কল্পদ্ব্যমদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । কামদেবদ্ব্যমং । চিরকল্পদ্ব্যমং । দেবকল্পদ্ব্যমং ।
 কল্পদ্ব্যমদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং ।
 শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং ।
 শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং ।
 শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং ।
 শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং । শ্রদ্ধাকল্পদ্ব্যমং ।

No. 2180. স্মৃতিরত্নাকরঃ । Substance, country-made paper, 14 × 3½ inches. Folia, 257. Lines, 9 on a page. Extent, 6,800 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránágháta, Zillá Nadiyá, P'andit Rámesvara Chúdamáni. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Smr̥iti-ratnākara. An elaborate digest of all the different topics treated of in the Smṛitis. By Vedāchārya Avasathika. The author says he prepared the digest for the use of his pupils.

Beginning. চেতনৈ স্বৰ্ণমুগ্ধায়াং শ্রদ্ধারামিত্যেতদেত ।

মুরদে স্বৰ্ণমুগ্ধায়াং শ্রদ্ধারামিত্যেতদেত ।
 শ্রদ্ধারামিত্যেতদেত শ্রদ্ধারামিত্যেতদেত ।
 শ্রদ্ধারামিত্যেতদেত শ্রদ্ধারামিত্যেতদেত ।
 শ্রদ্ধারামিত্যেতদেত শ্রদ্ধারামিত্যেতদেত ।
 শ্রদ্ধারামিত্যেতদেত শ্রদ্ধারামিত্যেতদেত ।

तच्च सन्तुः ।

वायाराजभते आयुराचाराजभते पुत्रं । इत्यादि ।

End.

सञ्जा जावोऽभिव्यस्य जास्यसी च प्रकृतिका ।

शुद्धाग्नि दशरात्रेष भूमिष्ठानु गवोदकं ॥ इति ॥

आसीत् पूर्वं सुरगुहसप्तः कामरूपेऽपजन्मा

इहा रूपं प्रसहितमनाः प्रार्थयामास पृथ्वी ।

वासं कृत्वा तद्गुह्यं पतिर्व्यासमुच्यमानः

જ્ઞાત્માનં મે + + + + + + + + + +

— — — — — माभारीतवरदापि कृषय — — — — । — — — —

मातुः सपत्न्या वाक्येन सप्तभ्रातृ + नै पुरा ।

ज्यास एव वने सोऽपि भाविते — — — —

----- यथा-

स्यात्तद्विदित्वा अतिशयकुशला भूमिदेवा वभूवः ।

विष्णुपाथायदेवात् — — — — —

— — — — तेनैव प्रियैः धानां कुतूहलात् ।

संक्षिप्य विस्तारं ग्राह्यं प्रत्यक्षः सङ्क्षिप्तोऽयुना ।

Colophon. इत्यावसथिकीवेदाचार्यं कृतौ क्षुतिरत्नाकरः परिपूर्णः ।

विषयः । सदाचारप्रशंसा । प्राधानिकपञ्चसोकादिकारविधिः । शौचस्थाननिरूपणं ।
विष्णूनादित्यानविधिः । तत्र उपवीतस्य कर्त्तव्यनिधानमेकचन्द्रविषयमिति निर्णयः । तत्र सौमन्या-
यज्ञकृता शौचाविधिः । स्नानविज्ञेये ब्रह्मचर्योऽपि विष्णूनादिकमनुष्ठानेदितिकथनं । शरीरमल-
शौचाविधिः । आचमनविधिः । सर्वादेौ पादप्रक्षालनस्यायज्ञतान्निकपणं । आचमनीयमलसुष्ठवचं ।
आचमनमिति निकपणं । अतुमिच्छीयनादौ दक्षिणकक्षं स्रग्ं स्थापय्यकृता । हस्तधावनविधिः । तत्र
हस्तकृच्छ्रायज्ञकृतद्वयचक्षुसन्नादिकथनं । प्रातरेव केशप्रसाधनं कर्त्तव्यमिति तद्विधिकथनं । कुश-
निकपणं तदुपचक्षुसन्नादिकथनम् । प्रातःस्नानविधिकथनप्रसङ्गेन तन्नासादिविवेचनं । वृत्ति-
कादिभिः स्नानविधिकथनं । शिवायन्मविधितन्मन्नादिकथनं । प्रातःसन्ध्याविधिः । तत्र प्राचाया-
मविधितत्तुल्यकथनिकपणं । मयवीजपविधिः । प्रसङ्गात्तन्नायज्ञसंयन्त्रानिकपणं । शौचादि-
नित्तिसन्ध्यायज्ञमन्त्रव्यवस्थानिकपणं । मन्त्रायज्ञविधिः । मन्त्राङ्गानविधिः । तिलकविधिः । तल्लव-
णतन्मन्नादिकथनम् । वस्त्राद्युक्त्यादिमास्यधारविधिः । तर्पणविधिकथनं । तन्मन्त्रकाय-
निकपणम् । तत्र संक्षेपेण विधिकथनं । वैश्वदेवविधिः । तत्र सोमसंक्षेपादिकथनं । ज्ञानिकरव-

कौशादिभिः । वृषकाडवृषादिभिः । अथ मयदेवभट्टादिकेन प्राचक्षितमिति कथम् ।
 तथ मयापानकादिभिरुक्तम् । वनमल्लकादिविषयम् । आत्मनामिकथनादिकम् । प्राचक्षेदेन
 मरकमेदमिकथम् । चर्मप्रदक्षवस्थामिकथम् । चर्मसङ्कलनादिकथम् । वनमयिमेने प्राचक्षितमि-
 ठेयकथम् । चर्मव पादेषु प्रत्येकं प्राचक्षितमिदम् । मेःपथादे । वाक्काग्रिवाक्कादिमेदेन प्राचक्षि-
 कथम् । सुरापानादिप्राचक्षितम् । अपेक्षीरपानादिप्राचक्षितम् । अथाकासप्रभवप्राचक्षितम् ।
 अमन्मननादिप्राचक्षितम् । मिन्दितमिवाहप्राचक्षितम् । अविज्ञेयप्रवृत्तिप्रवृत्तिप्राचक्षितम् । पानकसंज्ञ-
 प्राचक्षितकथनमुक्तेन मल्लककथनम् । प्रमाणादिद्वन्द्वेन प्राचक्षितकथनम् । वानाश्रयप्राचक्षितम् ।
 प्राचक्षितप्राचक्षितम् । अकारपानप्राचक्षितम् । अथ अज्ञेयमिकथम् । अम्लोदमिकथनम् । शिवाश्वमि-
 कथम् । मृदमिकथनम् ।

No. 2181. रघुवंशविवेका, वा, व्याख्यादृश्यति । Substance, palm-leaf,
 11 x 1½ inches. Folia, 279. Lines, 6 on a page. Extent, 8,579 ślokas.
 Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá-grám, Post Ránágháta,
 Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhattachárya. Appearance, very old. Prose. In-
 correct.

Raghuvansha-viveka *alias* Vyákhyá-vṛihaspati. A com-
 mentary on Kálidás's great epic, the Raghuvansha. By Vṛihaspati
 Mis'ra.

Beginning. अथमि दृष्टिसम्पन्नमिदुराः सं + रन्विहः ।

मुकुन्दचरकहृदयमन्दिरकरोर्यः ।

अतुल्यदत्तं + + + काव्यं

मनोव्ययं अतुल्यदत्तम् ।

मदेव वाञ्छन्ति सुरासुराः

+ + + + + + + + + +

द्वामिचरकहृदयमन्दिरकरो-

र्यावनाचमविमोदविभक्तिनाथः ।

साधामिपद्यमिदमतिप्रतिज्ञा-

मोविन्द इत्यवमिमिर्ज्वरकुक्षीःभूम् ।

मत्स्याज्जाभयदहीममृषैवहारैः

वाक्कलना तुल्यमिदं मयाविनामी ।

वा वल्लभस्य वचनार्थविधानपक्षे

प्राचादपि — — अपदीकरोमि ।

नाभ्यामवाप्तवन्नुपेक्षणीकमाजी
 ऋणीमतादिभक्त्यैरचन, स्थितधीः ।
 यत्प्रोचिता प्रियतमा प्रतिकामहति-
 मूर्तेषु निवेदितभक्त्युपि निवेदनीति (?) ॥
 मन्मथैरादिभक्त्यामिरा न दोषेण
 + + + + धनः—मित्र + + सुमित्रान् ।
 विदुस्तुमास्तु विनयी प्रकयी मनेषु
 नैकाधिपादुचितप्रवरप्रतिष्ठः ।
 यो, चं मतिहृदस्यति + मन्मथायो-
 ————— रघुवंशविवेकमेकं
 तत्तत्पराकृतिर्कोमिदुरागयाय
 ————— ।

End.

धन चक्षतः,—पूर्वावेद्येति । पूर्वं रचये धनं दत्तं । यत्प्रोच तद्व्याप ना-

हृदयं दत्तमर्चनीत्यपेक्षमात्रः । मन्मथाकाहर्ष ।

Colophon. इति मन्मथापनीयकविचक्षवर्तिराजधरा वाय्येयीमदुहस्यतिमिषसते
 रघुवंशविवेके वाय्याहस्यतौ मन्मदः मन्मः ।

विषयः । वाय्याहस्यतौ रघुवंशस्य वाय्यामन् ।

No. 2182 धर्मपुराणं । Suessance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 105. Lines, 6 on a page. Extent, 2,433 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulā-grān, Post Bānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Dinanātha Bhattachārya. Appearance, old. Verse. Correct.

Dharma-purāṇa. One of the Upapurāṇas. The codex is apparently incomplete. It contains 24 chapters, each called a *Sarga*, not *Adhyāya* as the subdivisions of the Purāṇas and the Upapurāṇas are usually designated. It professes to have been related by Vyāsa, in compliance with the request of the Rishis assembled at the Naimisha forest.

CONTENTS. Praise of Brāhmaṇas. Do. of Gāyatrī. The presiding divinity of the Gāyatrī. Gāyatrī five-headed. Mantras of Vāsudeva. Classification of Brāhmaṇas according to their merits. The worst of Brāhmaṇas not to be subjected to capital punishment. Stories relating to bad and good Brāhmaṇas. Praise of Garuḍa. General rules regarding punishment for Brāhmaṇas. Heinous crimes. Diseases resulting

from sins in former existences. Taking of the property of Bráhmaṇas prohibited. Fornication with Bráhmaṇis prohibited. Discussion regarding what constitutes killing of Bráhmaṇas. Professions for Bráhmaṇas for earning their livelihood, commerce and warfare. Giving of fodder and water to other's cattle. Praise of cows and Bráhmaṇas. Maturation of milk in cattle. Presiding divinities of the different members of the body of a cow. Merit of giving away cows of different colours. Rituals for the rite of Vṛishotsarga. Morning duties. Morning oblations to the manes. Presiding divinities of waters. The divinity of the kus'a grass. Praise of the Vilva tree. Worship of Ganes'a and other gods. Rules regarding good conduct (*úchára*). Impropriety of not bathing daily. Purification of things. Purity of meals, beds, vehicles, &c. Rules regarding salutation to females. Sin of association with prohibited women. Offence of touching chaff, &c. Salutation to uncles, &c. Sides facing which meals may be taken. Kali defined. Filial devotion. Offence of going out on pilgrimage without the permission of parents. Story of a chaste woman. Story of Tuládhára. Propriety of performing the Vṛishotsarga rite at the first s'ráddha for a parent. Charities on such an occasion. Special rules regarding the performance of the first s'ráddha at particular sacred places. Duties on the day next after that of the death of a parent. Proper time for performing the first anniversary s'rádda. Expiations for accidental omission of a s'ráddha. Story of seven fowlers. Story of Mándavya. Prohibition of adultery. Merits of the name of Govinda. Merit of hearing the Puráṇas recited. Duties of widows. Presentation of pitchers full of water for the remission of all sins. Rules for con cremation. Fit time for marriage of girls. Sin of selling daughters. Praise of truthfulness. Story of a S'údra. Story of a daughterless man. Story of Manobhavá. Story of five Bráhmaṇ boys. Merit of consecrating tanks for public use. Praise of As'vattha and other trees. Dedication of bridges. Rules regarding postures. Merit of burning pastiles in temples. Rules for erecting temples, &c., and planting trees, &c. Praise of the rosary made of Rudráksha seeds (*Elcocarpus ganitrus*). Merits of the emblic myrobalan tree. Story of a ghost. Merits of the tulsi plant, and of its blossoms. Praise of the river Ganges.

Beginning रचना वः प्रवरदा नवयुदसिद्धाः

काशीयनामदशनामसहितः ।

चायूरधूर्वकविरक्तवायवकृत्वाः
 अथपरमकविता वरिवाङ्मयाः ॥
 यथा वरमदेवाय वैभुत्वविषयाकमे ।
 कर्मोत्तमोत्तमकथाय संभारायैवमेतदे ।
 आराययं यमकृत्य वरस्यैव वरीयतम् ।
 ऐवीं वरकलीयैव मदीयवसुदीरयेन् ॥
 श्रीवाच उवाच ।

End.

पूनायां वरतः पूनोत्तुकां परमोत्तुकाः । इत्यादि ।
 इत्यथानिष्टं वा नापि वेदकालं पुन्योत्तमम् ।
 आकर्षीं ये अतः पृष्ठां मे अथा भिच्छंराकृतं ॥

Colophon. इति श्रीचर्मपुराणे ब्रह्मनामाष्टक्ये अष्टादशः सर्गः ॥
 ब्राह्मे योगविभाषावसुनिमकाष्टक्यानिमे कानिंचि
 क्रीतं केचनमर्थकः अवतता श्रीराजदेवेन वै ।
 आकाशं किञ्च धामराजमन्दे वाकेष्वरकाकृत्ये
 पुनः सर्वपुराणनाम सुकृतं दत्त्वा तु वत्तानकाः ॥
 पुराणं वत्तताः क्रीतं श्रीचर्मस्य हि वत्तनी ।
 अवर्षमविशीर्षोऽथ वरय वरतं ममेन् ॥ अष्टाध्याः १११० ।
 (अथपु न छिपिकात् इति शेषः) ।

विवक्षः । आद्येन वच आशीषां चर्चादेन ब्राह्मनाष्टक्यकीर्तनम् । आद्यशीमाष्टक्यकथनम् ।
 अद्विष्टाष्टदेवतामिकथनम् । आद्यपद्याः पञ्चमीर्धेयकादिकथनम् । वासुदेवमन्त्रादिकथनाष्टक्य-
 कीर्तनम् । अन्तमन्त्राष्टक्यमन्त्राष्टक्यकथानि । अथमन्त्राणि ब्राह्मणस्य वरमिषैवकीर्तनम् । पुनः
 वि पञ्चायुं वायुचरितम् अथाष्टक्यकीर्तनम् । अथकृत्वाष्टक्यकथनम् । आनाष्टक्यमन्त्राष्टक्यविषय-
 वेद्यः । अथाष्टक्यकादिकथनम् । पुनित्थानुक्रमेण आरीरादिरोमविशेषमिकथनम् । अष्टक्यचरका-
 दिविषयः । ब्राह्मणादिवत्तनमिषयः । अष्टक्यविषयः । ब्राह्मणस्य धर्मोपायैर्नोपायकथनम् । नव
 धुत्वादिष्टादिकथनम् । वरमोपस्थादिष्टः अष्टादिष्टानमिषिकथनम् । श्रीब्राह्मनाष्टक्यः ।
 अष्टध्यादीनां अन्तेन वत्तनमन्त्रादिष्टादिवत्तनम् । वरिवाङ्मयवतीमिकथनम् । श्रीरक्तमन्त्रेण अथि-
 ष्टाष्टदेवतामिकथनम् । पुनः अद्विष्टमन्त्रेण श्रीदायककथनम् । वरीयतंविधिः । अथ वत्तः अष्ट-
 मिकथनम् । आद्यमन्त्रेणादिविधिः । अष्टदेवतादिकथनम् । अष्टमिकथनमनुत्तमेन अष्टदेवतादिमि-
 कथनम् । विवक्षनाष्टक्यकथनम् । अन्तेनादिपूनाविधानम् । आचारविधिकथनम् । आनाष्टक्ये शेष-
 कथनम् । अथपुविधिकथनम् । जीवनमन्त्राष्टकादिष्टादिकथनम् । श्रीवाचमिषादेन विवक्षकथनम् ।
 निषिद्धशीर्षकम् । शेषकथनम् । पुनः अद्विष्टमन्त्रे शेषकथनम् । अन्तिमविषयानुत्तमादिवत्तनादि

शेषकथनं । भीष्मादौ दिक्मिकथनं । कश्चिमिकथनं । पिङ्गलमिकथनं । विष्णोरननुज्ञा तीर्थ-
दिग्मने शेषकथनं । अथ पतिव्रतोपाख्यानकथनं । तुलसीदासोपाख्यानकथनम् । पिङ्गलादे ह्योत्-
कर्षकर्मव्रताभिर्नयः । तत्र दामादिविधिकथनं । तीर्थविज्ञेये पिङ्गलादे विज्ञेयमिकथनं । सरसी-
नरदिनकर्मव्रतकथनं । उपविष्टीकरणादिवाचकात्मिकथनं । देवात् श्राव्याकरणे प्रावक्षितकथनं ।
अथ सप्तश्लोपाख्यानकथनं । नाचश्लोपाख्यानकीर्तनम् । परदारमनमविशेषकथनं । मोक्षिन्मा-
नमाश्लाघकथनं । पुराणवचनमाश्लाघकीर्तनं । पित्रवाचककथनं । सर्वपापक्षयाय शम्भुपू-
जानविधिकथनं । सप्तनरविविधिकथनं । विवाहयोग्यकथादिमिकथनं । कथाविज्ञवादे शेष-
कथनं । सत्यप्रशंसा । अथ मूढोपाख्यानकथनं । अथश्लोपाख्यानकथनं । मनोभवाख्यानकथनं ।
मच्छुपपश्लोपाख्यानकथनम् । अथ कामादिदानमाश्लाघकीर्तनं । अथलहकादिमाश्लाघकीर्तनं ।
वेतुप्रकरणकथनं । मेघप्रचारकथनं । भूपादिदानविधिः । देवयज्ञविधौषादिकथनं । हस्तरोपका-
दिविधिः । वज्रासनाश्लाघकीर्तनं । चापीमाश्लाघः । अथ व्रतोपाख्यानकीर्तनं । तुलसीमाश्लाघ-
कथनं । तुलसीमञ्जरीमाश्लाघकथनमुक्तेन तुलसीयाः अवादिकथनं । महाभाश्लाघकीर्तनम् ।

No. 2183. कृत्यकल्पतरुः, (नियतकामकृत्यकाण्डम् ।) Substance, country-
made paper, 10 × 3 inches. Folia, 167. Lines, 9 on a page. Extent, 8,446
ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1510. Place of deposit, Ulá-grám,
Post Rānāghāta, Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhaṭṭāchārya. Appearance, decayed.
Prose and verse. Incorrect.

Kṛitya-kalpataru. An elaborate digest on duty. By Lakshmī-
dhara Bhaṭṭa. The codex contains only the chapter on Nityakālakṛitya.
The subject is Achāra in all its phases.

Beginning. येन प्रत्यक्षमथ श्रुत्युपपत्ति ख्यानादिभिः कर्तव्यै-

र्तव्यैः पञ्चभिरप्यपान्नकश्चिभिर्नीतः + + + + + ।

+ + + + + कृतक विरचयन् स कर्त्तव्यः

काचं नैवतकालिन् कलपति प्रीत्यै हर्तते वता ॥

इत्यानां चारुनं शेषविधिः सःपविधिकथनः ।

तर्पणं वैश्वदेवादिपञ्चव्रतविधिकथनः ।

भोजनं पक्षयोपेतं कृत्यं च भोजनीनरं ।

+ + + + + व्रतनं नन्दननरं ।

निविस्तृत्य काकारदीपदानविधिकथा ।

मोक्षपूषा ह्योत्कर्षः पुराणवचने विधिः ।

+ + + + + त्वत्तं श्रुतविधिः ॥

पुनर्द्वारा पर्याप्त कार्य नैवतवास्तविके ।

तप नैषतकाहतात्मानि । तप इवः ।

End.   व ज्ञेयस्मान्नवीरात्मन् प्रायशोवा नरः सदा ।

न तस्य परमोऽपीर वाचयेत् प्राप्तिवोऽपि च

प्रसङ्गान् श्रुत्वा ह्यसौ नृपः पदाभित्तिवन्धितः ।

मोता मोतुबमायका च जेवैराजयोपये ॥

Colophon. इति महाभारतविषयसिद्धमनुषीयदीपदरशिते कृतकल्पनरे। निबन्धका-
कृतवाचं समाप्तमिति।

मयं प्रतीतिमिति मया प्रतीतिमिति मया प्रतीतिमिति ।

वैद्यनाथकृतपञ्चमेतद्विद्याविशाला ॥

दिक्पञ्चदिग्बे त्रिदिग्बे त्रयो वेदका मन्त्रनाम्बे ।

परिपूरितं तिलित्वा पीरयि वनेषु द्युतेः ।

अथाह्नाः १५१० । मासः ० वैश्वः । ज्येष्ठशुक्लपक्षे १५१० ।

[illegible]

No. 2184. জাতিবান্দনাম: Substance, country-made yellow paper, 17 x 5 inches. Folia, 213. Lines, 10 on a page. Extent, 7,900 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá-grám, Post Ránpágháta, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Ahnikāśhārārāja. A digest of the Smṛiti rules regarding everyday duty. By Rāmananda Vāchśpati, great-great-grandson of Pushkārāśha, of the family of Sarvānanda. It was compiled under the auspices of Rājā Kṛishnachandra Rāya, of Nadīyā, about the middle of the last century. The Rājā is named Mahārāja Rājendra.

Beginning. भक्ता पुण्यसेन चातिमहता कीकृत्य मूर्खेकता
 नेभिश्चातिरिक्तापतिश्च चरित्येकाकृते राजवे ।
 मत्ता पादसरोजराजममयो श्रीकृष्णचन्द्रोदयः
 सत्यमेव समादिदेश विदुषीपत्यं दिवःकर्षणे ॥

अपि च ।

कीकृता येन विकसितं भिन्नवर्णं काम्ना जितचन्द्रता
 मत्ता देवमयः सुधा च मन्त्रसा मूर्त्त्या मनःसम्पदः ।
 भक्ता म्मा चमया दिव्याः सुकृतिनः पुष्टैः प्रतापैर्यथा
 दामैर्दोमजमौषधुःकमखिलं दृष्टारिणापानितः ॥
 येनेह पाजयेत्प्रभृतिमलज्जैरग्निहोत्रैश्च जित्यं
 भक्ता श्रीरामकृष्णैश्चरितिरितमयामूर्त्तयः स्थापिताश्च ।
 नेत्रे यस्याम्बिकन्या निवसति सततं भारती कन्ददेवे
 चरैतन्नक्षत्रका करचरमखिली निवसता सुन्दराब्जे ॥
 योऽयं मौकुहिनेन्द्रोभरतभुवि मन्मथाराजराजेन्द्रनामा
 श्रीरोषीरापनचोदयकुलानिष्ठकः श्रीनवद्वीपनामा ।
 आदेशागच्छ पूर्वेदितिविचित्रमत्तसम्पदं यथा च
 श्रीरामानन्दनामा रचयति वचिरं चाक्रिकाचारराजं ॥
 आचार्यं पुष्कराचोदयः सर्वानन्दकुलोद्भूतः ।
 तस्मात्प्रपौत्रपौत्रेण श्रीरामेन्द्रसमासता ॥
 श्रीवाचस्पतिना चन्द्रोदयचन्द्रोदयसम्पदः ।
 निकल्यतेऽयं संक्षेपान् ग्रन्थोत्थानादिकं प्रमे ॥
 विष्णुचन्द्रोः नृ सत्केलका श्रीचं विज्ञेयतः ।

— — — — — दिवसवद्वेषाच चरकोदयवचिप्रदोपानकाकृषरं । इत्यादि ।

End. मणिनाम्बरचारिणमभ्युदयैरनम्रता ।
 सत्यवाचरत्वं यतोदोहादोदयं निन्दितम् ॥

Colophon. इति श्रीनकाचारामराजेन्द्रदेवकृताक्रिकाचारराजीवे जगन्नाथमन्दरं ।
 सप्तमोऽयं पद्यः ।

विषयः । ग्रन्थोत्थानविधिः । विष्णुपत्न्यामविधिः । श्रीचविधिः । पादप्रसादनविधिः । दम्-
 वापनविधिः । सताश्रीचमिकपदं । कर्माङ्गप्रकाशारविधिः । तप कीर्ति विज्ञेयकथनं । क्रियाश्री-
 वगीतादिवचनं । कर्माङ्गप्रकाशमन्त्रमः । दम्बाचचारकादिविधिः । कर्माङ्गप्रकाशविधिः । जज्ञे-
 पुष्पादिवचनं । जज्ञेपत्न्यादिवारविधिः । सत्यवाचविज्ञेये निवसकविज्ञेयकथनं । कर्माङ्गदेविक-

No. 2185. गायत्र्युपनिषत् । Substance, foolscap paper, 7 × 8 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent, 36 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rānāghāṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Prose. Correct.

Gáyatrī Upanishad. Praise of the Gáyatrī and on the divinities presiding on the different words and feet of that sacred hymn. The work professes to be a Upanishad, and bears no author's name.

Beginning. अथ गायत्र्युपनिषत् । ॐ तत् सत् । ॐ मच्च वेदं निवे प्रतिष्ठापयन्मन्त्र-
मैवम् । तत्पञ्च यदि तन्मते अधीयेत् तत् सत्यप्रतिष्ठं सविता सावित्री माता इत्यादि ।

End. स वेदो स सर्व्वेभ्यो स एव परमब्रह्म । जगत्कृतोभवति जगत्कृतोभवति ।
ॐ भान्तिः भान्तिः भान्तिः ।

Colophon. एति गायत्र्युपनिषत् ।

विषयः । गायत्र्याः परमैवेन पादमेवेन च देवताकथनपर्य्यन्तं तत्पञ्चाङ्गादिकीर्तनम् ।

No. 2186. गायत्रीहृदयम् । Substance, foolscap paper, 7 × 8 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 112 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rānāghāṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadāprasāda Mukhopādhyāya; another copy at Benares, Bábu Hariśchandra. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Gáyatrī-hridaya. On the origin of the Gáyatrī hymn, the purport of that part of it which is called Vyáhr̥iti, the true meaning of the Gáyatrī, different modes of contemplating the Gáyatrī at the morning, noon and evening prayers, and the merits of the hymn. Anonymous. The work opens with the benedictory verse which occurs at the beginning and end of some of the authentic Upanishads, and apparently pretends to be a Upanishad.

Beginning. ॐ पराकमे नमः । विष्णुरीम् । सच गायत्रु सच नो भुनक्तु सचवीर्य्यं
करवाचहे । वेङ्गलगायत्रीतं मनु मा निदि सावहे । ॐ नमस्तुभ्य भगवान् शास्त्रवक्त्राः कथयन्तु
परिब्रूयन्ति । इत्यादि ।

End. इदं नित्यमधीते प्राज्ञकः प्रयतः श्लाघः ।

सर्व्वेभ्योः प्रभुषेत मनुजोको महीयते ॥

ॐ सच गायत्रु सच नो भुनक्तु सचवीर्य्यं करवाचहे ॐ भान्तिः ।

Colophon. इति माधवीसूक्तं समाप्तं ।

विषयः । आवय्याः समनिकथनं । आशुनीनां नामनिकथनं । आवय्यनिकथनं । गान्त' ।
 दम्भादी आवय्याः आनविशेषकथनं । आवय्यीनामाशुनिकथनम् ।

No. 2187. **মাসখীষালা**। Substance, foolscap paper, 7 x 3 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 30 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rānaghāṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáśprāsáda Mukhopádhyaýa. Appearance, new. Prose. Correct.

Gáyatrí-vyākhyá. A commentary on the Gáyatrí hymn.
Anonymous.

Beginning. अब माधवीवाक्का । वे चीनहि माधवि चीर्बुदिः नवी खार्थ ववेति कुम-
निः चर्तः द्विः नोःकावर्ध विधोऽविनवनीः देवका मयवतः चम्पकियोदशात् प्रेरवतु मयवहि-
पवर्ध नार्थ मयवजित्ये । इत्यादि ।

End.   इत्यह मायवी अतुर्भिन्त्यहारा सम्पूर्ण ।

Colophon. इति मातृपीयाया उवाचा । ॐ नमः ।

विषयः। मायया व्याख्यातं ।

No. 2188. **विष्णुवातम् ।** Substance, country-made yellow paper, 14 x 3½ inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 186 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uṭā, Post Rāpāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya; another copy at Siuḍi, Zillā Vīrabhuma, Kuladānanda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Plhochhhilá Tantra. An apocryphal or mediæval Tantra. The codex is incomplete. **Contents:** I. Faith in spiritual guides. II. Praise of the goddess Kálíká. III. Praise of the mantra of Durgá. IV. Rules regarding the use of the mantra of Kṛishṇa. V. Mantras for removing infertility in women, and for the cure of certain female diseases. VI. Mantras for performing incantations for subjugating and dementing people. VII. Do. for apprehending thieves. VIII—IX. Do. (in the Bengali language) for neutralising poisons. X. Assumption by Kaulas of Vira and Pas'u characteristics during the

daytime. XI. Recitation of the mantra of Kālī for the fruition of particular desires. XII. Purification of ritual articles. XIII. Mantra of Durgā.

Beginning. कैलासशिखरासीनं देवदेवं दधध्वजं ।

भवामी रक्षसि प्रीत्या जगद् मधुरं वचः ॥

देववाच ।

अमवन् देवदेवेश लोकानुपकारक

कृत्स्नितं यमरा देव कालिकामाधनममं ।

यन्मायामपि देवीनां साधनानि वदस्व मे ॥ इत्यादि ।

End.

तस्मा विद्वाः पलायन्ते वधे मर्त्यदुष्टं वधेत् ।

इयं तिथिः कालिकायाः दुर्गायाः श्रीप्रदा मता ॥

Colophon. इति पिप्पिसातन्त्रे चतुर्दशः पटलः ।

विषयः । प्रथमे नृक्षमन्त्रनिरूपणं । १२, —कालिकामाहात्म्यकीर्तनं । १३, —दुर्गासन्ताना-
वाक्यावली । १४, —सन्तानादिविधिकथनं । १५, —वन्द्यत्वादिनामनयनादिकथनं । १६, —
वशीकरणोपादनविधिकथनं । १७, —चौरधारणविधिकथनं । १८, —दमे, —वदभाषया विषया-
ग्रमादिमन्त्रकथनं । १९, —दिव्यरीत्युपायकथनं । २०, —सभीष्टविशेषे कालीसन्तानप-
विधिकथनं । २१, —नित्यपूजाविधिकथनं । २२, —भूतशुद्धिविधिकथनं । २३, —दुर्गाव-
ल्लनिरूपणं ।

No. 2189. षट्कारतिलकटीका । Substance, country-made yellow paper, 13 x 4 inches, Folia, 14. Lines, 6 on a page. Extent, 216 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rāpágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Śrīṅgāra-tilaka-ṭīkā. A commentary on an erotic work called *Śrīṅgāra-tilaka*, and commonly attributed to Kálidāsa. By Kavirāja-chandra, or Chandra, the great poet.

Beginning. चरुक्किरात्किरजःपरमाभोरनृपहात ।

नक्षत्रज्ञानतिमिरं तं वन्द्ये नृक्षमवधं ॥

श्रीकालिदासेन कवीन्द्रहन्त्रिरोऽवतंसेन कृतं यन्मयीषु ।

श्लोकेषु मौद्गल्यकुलप्रसूतकनोति टीकां कविराजचन्द्रः ॥

सर्वत्र षट्काररसस्य पञ्च पञ्चानि शान्तस्य तु वेति कथितं ।

प्रत्यक्षभूतं सुतरां यथास्मिन् देवे निविष्टं परमं पुनर्लभं ॥

— — — — — एवं काकिदासमहाकविः प्रहाररचनिराहितं काकपुत्रकवि-
 करकवार्त्तनमकित्वायेव प्रहाररचनमवाप्तम् — — — — — कालावाः प्राप्य-
 कारकपुत्रमनाम् हरिहाररचनद्वयम्, — वाक्यं द्वैः सेवि — इत्यादि ।

End.   **झुई** प्राधान्यनकाहि-दत्तयेन **झुङ्कारः** प्रधानधृतः, तस्य निवृत्तमित्य निवृत्त-
नववृत्तकारकमित्यर्थः । **झुई** प्राधान्यसमे येनवरा ।

Colophon. एति छद्मरनिचकडीका समाप्ता ।

विषयः । क. सिरावतलमग्नहारविहारीविद्यावसुधावसु आनिरुद्धोपि वात्स्यायनः ।

No. 2190. मन्मथोद्गीर्णम् । Substance, country-made yellow paper, 17 x 3 inches. Folia, 123. Lines, 7 on a page. Extent, 4,412 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1729. Place of deposit, Ulá, Post Ránpágháṭa, Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhattáchárya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Tantra-kaumudī A Tantric digest. Anonymous.

CONTENTS: Religion defined. Kálíká, the highest divinity. Twenty-seven Mahávidyás. The six Ámnáyas, their origin and classification. Circumstances which lead to the assumption of the forms of Kálíká, Ugratárá, Nilasarasvatí, &c. Praise of Vidyá. Creation of the universe. Origin of Brahmá, Vishnu and Rudra from the union of Śiva and Ś'akti. Origin of the alphabet of 50 letters and of the names of Mádhaba, Govinda, &c., from the body of the Deví. Origin of the earth and other regions. Do. of virtue and vice. Do. of vegetables and animals. Phantasmal character of the creation. Sexual genesis. Anatomy of animals. Character of the bodies assumed after death. Múládhára and other Sákta diagrams. Initiation into religion. Spiritual guides defined. The Siddhavidyás defined. Duties of Śúdras. Philosophy of Jñána Yoga. Do. of Dhyánayoga. Rules for counting rosaries. Do. for reciting the *Ajapí* mantra. Ritual for the worship of Śiva. Do. do. of Śyámá. External worship. Internal worship. Purification of the month. Kulluka, &c., defined. Religious bridges defined. Charms and amulets. The fivefold purifications. Mantra of Chauragapes'a. Rules for Puruṣ'charaṇa. Duties of Śúdras. Incantations for bringing on rain. Rules for performing a mystic rite with an owl.

Beginning. चिह्नादीं चिह्नमालीनां जित्वा विपदकविधौ ।

प्रत्यक्षः। जगत्सर्वं त्रिचले मन्त्रयोगदी ॥

नन्नाका बादसुहाय कारागारं परागारं ।

सावाभाषविनिर्मुक्ता मुक्तातीता विद्यमाने ।

वित्तवसाह,—

युगः प्रसूयते चान्ते वा नित्या परिकीर्तिता । इत्यादि ।

उत्सुकचरणशिक्षितां वृद्धं तिलकमाचरेत् ।

सर्वसिद्धिर्भवताश्च रश्मि वचनं वचा ।

Colophon. इति पारमर्ष्या मन्त्रकौमुद्या चरमोटीवभादे चतुर्थका प्रयोगः । समाप्त-
चार्य प्रयाः । मद्रासः, १९१८ ।

विषयः । ब्रह्मनिरूपणं काश्चित्तेव परं ब्रह्मेति निरूपणं । सत्यमेवेति सन्नर्थाप्रतिप्रकारमन्वा-
विद्याकथनं । पूर्वपक्षिमादिपक्षः साधककथनं । तेषामनुसंगिककथनं विनायकीर्तनञ्च काशीभूमिर्वादि-
पक्षप्रमाणकथनं । उपन्यासादीन्परसत्त्वादिकथनार्थविवरणकीर्तनञ्च । विद्याभाषाकाश्याकीर्तनं ।
अनन्तद्विप्रकरकथनं । त्रिपञ्चसत्त्वकविमुखाद्ब्रह्मविष्णुब्रह्माणुसंगिककथनं । पञ्चाङ्गद्वयकथ-
नेष्वीश्वरीयान् आरणायेषु भाष्ययोगेन्द्रसत्त्वादीनामनुसंगिककथनं । तथा कीर्तिकाग्निसत्त्वाकाश्या-
प्रथमीनामनुसंगिककथनञ्च । इतिष्वादीनामनुसंगिः । यथायथायानामनुसंगिः । आचरन्ब्रह्मादिकष्टिः ।
अनन्तभाषाभाष्यकथनं । तथा अमृतः प्रतिविम्बसकपलकीर्तनञ्च । जीपुदपञ्चोद्देशेन जीवानामनु-
संगि प्रकारकथनं । शरीरविद्याकथनं । मरणोत्तरमात्रिवाहिकादिशरीरपक्षविवरणकथनं ।
मूलाकारादिवृक्षसम्पन्नकीर्तनं । शीवाविधिकथनं । विहितविहितमुपनिरूपणं । विद्विद्या-
निर्यसः । शूद्राणां कर्तव्याकर्मव्यतिकरञ्च । ज्ञानयोगकथनं । ध्यानयोगकथनं । जपविधिकथनं ।
अन्यथाविधिः । त्रिपञ्चाविधिः । ज्ञानापूर्णाविधिः । नृप बाह्यव्ययनविधिः । अन्तर्भजनविधिक-
थनं । मन्त्रयोगविधिः । कुङ्कुमादिनिरूपणं । वेतुमन्त्रावेतुनिरूपणं । कनकवेतुनिरूपणं । पञ्च-
श्रुतिनिरूपणं । योगभोजनमन्त्रिषाधनं । परब्रह्मविधिकथनं । शूद्राणां कर्तव्याकर्मव्यतिकरञ्च ।
उद्विप्रकरविधिकथनं । उक्तकथनंविधिकीर्तनञ्च ।

No. 2191. बासीखण्डीया (उत्तराखंड) Substance, country-made paper, 16 x 5 inches. Folia, 151. Lines, 5 on a page. Extent, 2,344 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ula, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, old. Prose. Correct.

Kás'ikhaṇḍa-ṭīkā. A commentary on the Kás'ikhaṇḍa section of the Skanda Purāṇa. By Chaitanya *alias* Rámánanda, disciple of Rámendraṇḍa.

Beginning राम नमामि परमात्मदुःखहर्त्रे

विश्वस्य दक्षिणतमप्रायः समस्तभूमेर्ध्वम् ।

संस्कृत-सामान्य-ज्ञान-प्रश्नोत्तर-संग्रह

जीजानकीसमपक्षाहितवादपक्षः ।

ਅਨੁਪਾਤਦਿੰ ਬਾਧੁ ਨਿਕੀਕਾਂਡੁ ਅਵਾਰੰਧੰ ।

सदयं तं ब्रह्मं वन्दे श्रीरामेन्द्रवनाभिधं ।

अकारलोहविः सव्यंदे। वकारवकारः ।

अथतान् सविदान्मसदात्रिवहन्ती यदः ।

सद्वर्णस्यैवैवमित्यादिना विमलवर्णस्यैवमित्यादिना ।

बन्नेऽथ पदमुक्त्वा माहेकपदाग्रजमेऽध्याये ॥

अतीतिःस्थाने कश्चोः काटवेद्यानाथ पुनं विवत। वा दासं चयउत्तमं मन्वानः इत्यति शार्ङ्गनी-
त्यादिना। युष्माकःदासं प्रान्नयतीति वक्तुं तदनुज्ञमनूय तदास्यामुं प्रतिजानामि। चञ्चिका
म् दासी म्। इत्यादि।

End.

वेदान्तो मत्त्ववत्तावत्त इव "मृगच्छे" भाग्यवत्तावत्त श्रीवे-

आधे काण्डपर्यन्त यत्र च मूदतरो "मौतमौषादपादः" ।

संक्षेपेऽद्वैतब्रह्माख्यान इव हि तथा वास्तुकिर्ब्रह्मज्ञाने

प्राक्काण्डे महनुक्तः स भवति परमः श्रीगुरेन्द्रोद्गर्भः ।

वेदान्तोऽथ पराचकारतविधौ श्रीसत्यवत्यः।

सांख्येकपितः कथाह इव योगैरेषिके ज्ञातमः ।

म्याये योत्रयवे यतहृदिरयो चन्द्रप्रभावकमे।-

महाभारतसुखं भवति प्राक्काण्डेनारिणः ।

सुखोपा सु सुखोपा सु हे डीके दि.लिने मया ।

यस्य सत्त्वप्रतिभासः कदाचिन्मैत्र परिमृच्छतां ।

वासीन्वाऽप्यथऽधुनकमहिर्माज्योमकुन्दप्रियो

++++ महाभरतः तपसः प्रज्ञाश्रयः सत्तमिः ।

मन्मथीं जटरे ततः समस्यत् श्रीरामनामा सुत-

संज्ञेयं विदिता दिताय विदुषां दीक्षा वधैर्विप्लवता ।

इति श्रीकालीयष्टीकायः । अतस्तथा । ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्रजकाचार्यश्रीमद्भक्तवत्सलदासप्रणीत श्रीरामेन्दुवन्द-
नसिन्धुस्य सप्तमोऽध्यायः समाप्तः ।

विषयः । कान्यकुशरीयकामीयस्य रक्तवज्रमनायादादयश्च परिशेषपथ्यं च-
कार्यं ।

No. 2192. तत्त्वोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 0 on a page. Extent, 23 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uliá, Post Rárágháta, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyaýa. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Tattvopanishad. A dissertation on the great Vedántic dogma of *Tattvamasi*, "thou art that." Anonymous. The work professes to be a Upanishad.

Beginning. अथ तत्त्वोपनिषत् । अथ महावाक्यप्रकरणं आत्मानामः । तत्त्वमसीति शेषश्चेति महावाक्यं ।—इत्यादि ।

End. अथ कर्मसमये सूर्याविम्वाननक्ष
सकलपुण्यवीजं दृष्टिचक्षारहेतुं ।
अथ तत्त्वोपनिषद् ब्रह्मपदसमयं
भुजगबलपदारं भस्त्रदिग्दाहमीशं ।

ॐ तत् सत्, ॐ तत् सत्, ॐ तत् सत् । ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ।

विषयः । तत्त्वमस्यादिमहावाक्यार्थप्रकाशनं । तत्र अध्यात्मिकपदसमयेन सत्त्वकाकथनम् ।

No. 2193. कौलिकोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folium, 1. Lines, 7 on a page. Extent, 12 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uliá, Post Rárágháta, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyaýa. Appearance, new. Prose. Correct.

Kaulikopanishad A manual on the duties of Kaulas. A Tantric digest, but professing to be a Upanishad.

Beginning. अथ कौलिकोपनिषत् । अथाविधर्मजिज्ञासाः ज्ञानं बुद्धिश्च ज्ञानं केवलम् कारणं केवः सर्वज्ञतायुधिः—इत्यादि ।

End. प्राप्तवत्याय देविकः आज्ञासिद्धिर्भवति भैरवाज्ञा परमेश्वरी यमाचारविही-
नोऽपि इति पूजां कुर्वन्ति यदि ओंकारं मन्त्रको "दिक्को" मन्त्रे वने । ॐ तत् सत् ।

Colophon. इति कौलिकोपनिषत् समाप्ता ।

विषयः । संक्षेपेण कौलिकानामाचारकथनं ।

No. 2194. काशिकोपनिषद् । Substance, foolscap paper, 9 x 8 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent, 61 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rānāghāṭa, Zillá Nadiyá, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Prose. Correct.

Kálikopanishad. A dissertation on the mantras of Kálíká, the mode of meditating on that goddess, and her praises. This also professes to be a Upanishad.

Beginning. एव काशिकोपनिषद् । एव वैनां ब्रह्मरूपे ब्रह्मकल्पितं चात्रोति दुर्गा विदुषां वृत्तां दुर्गा—इत्यादि ।

End. नामप्रकारेण विदितवति एव वै काशिकानयोर्वा तारति ताराभयोर्वा विषयभयोर्वा सर्वेषां दुर्गाभयोर्वा इत्येव प्रिय । ॐ नमः नमः ॐ नमः नमः ॐ नमः नमः । ॐ काशिकोम् । ॐ काशिकोम् । ॐ ज्ञानिः ।

Colophon. इत्याद्यन्ते वेदे नैमाग्न्याकाये काशिकोपनिषद् समाप्ता ।

विषयः । काशिकः वाः मन्त्रस्थानमाचार्यादिकथनं ।

No. 2195. परीक्षापद्धतिः । Substance, gallochum bark, 14 x 4 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 716 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rānāghāṭa, Zillá Nadiyá, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, fresh. Prose and verso. Correct.

Parikshāpaddhati. A digest of rules regarding various kinds of ordeals. By Vāsudeva. The ordeals are what have been fully described in Menaughten's Hindu Law.

Beginning. विद्यदवयवप्रवाचंशूक्तवाचिनिताचराः ।

विद्यार्थं सर्वत्राकाश परीक्षाविधिदत्तने ।

प्रमाणं नामप्रमाणं विदित्वादिपथं पुरः ।

इदानीं द्विविधं प्रश्नं पुरीषं + + च मुनिः ।

मुक्ताग्र्यादीनिर्णयं कोषादिवागीश विद्युत्तये । इत्यादि ।

End.

एवं द्वावशब्दानामाद्यं । एव इत्येव प्रकारेण सर्वत्राकाशविनिता परीक्षापद्धतिः ।

Colophon इदं ग्रन्थं विदितं सर्वं प्रयत्नेन विचार्यं च ।

वैद्यामुद्देश्यं परीक्षापद्धतिः समाप्ता ।

विषयः । श्रीर्वादिषु सत्ताभिधेयेषु सौख्यप्रभागेन वाचःशान्तवचारेण संभवःपरीदनाच्च
मुखाग्रद्विपरीता कर्त्तव्येति निरूपयामासत् तेषां प्रयोगकथनं । तत्र—आत्मपरोऽसत्ताभिधेये परी-
ताभिधेयकर्त्तव्यताकथनं । मुखापरीताविधिः । रत्नप्रयोगः । एवं वरपत्रं च । अग्निपरीताविधि-
कथनं । उदकपरीताविधिः । विषपरीताविधिः । शेषपरीताविधिः । तप्युपपरीताविधिः ।
मग्ननापकविधिः । पक्षाचर्मादिविधिः । दक्षविधिकथनं । पक्षादिपरिनापककथनं ।

No. 2196. तारोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 8 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 45 ślokaś. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Uḷā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Tāropanishad. A treatise on the worship of the goddess Tārā, giving the mantras, explaining their meanings, and supplying details. The work professes to be a Upanishad, and supplies no author's name.

Beginning. अथ तारोपनिषत् । अथ देवीं प्रह्वरम्भे प्रकृतकविर्षी तारिणीं प्राप्नोति ।
तारयतीति तारा तारा सार्धपञ्चाक्षरकया प्रकृतविष्णुवदेष्टारसदाशिवविन्दुसेलनकया विद्या—
इत्यादि ।

End. नमोऽस्तुतिविद्यायां देवताज्ञानप्रकाशनायः कालिकाविद्यानामि कस्यामि
कृत्याम् । ॐ नमः ॥ ॐ शान्तिः, ॐ शान्तिः, ॐ शान्तिः ।

Colophon. इति मन्त्रविद्या तारोपनिषत् ।

विषयः । तारायाः मन्त्रोच्चारविधिपूजाप्रकारादिकथनं ।

No. 2197. त्रैपुरोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 8 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 33 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uḷā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Prose. Correct.

Traipuropanishad. A treatise on the worship of the goddess Tripurā. This work also professes to be a Upanishad, and to belong to the Saubhāgya Kāṇḍa of the Atharva Veda.

Beginning. ॐ नमःत्रिपुराये । ॐ त्रिपुरा पञ्चविषया विश्वकर्माया यथाकथा अक्षराः
वसिष्ठः अग्निहोत्रे नाम पुरा पुराणी सप्ततरा सतीनां देवतायां—इत्यादि ।

End. एवं अन्त्यजः परमेश्वरं नाम एव अयमर्थःसिद्धयन्ता न विद्या । ॐ ।

Colophon. दत्तात्रये वेदे वैधाव्यकावे वेपुशायविष्णु वज्राग्रा । ॐ नमः सन् ।
ॐ शान्तिः ।

विषयः । विष्णुसुन्दर्यः नमोः शारङ्गनादिकथनम् ।

No. 2198. **অপিনকুশভাষ্যম্** | Substance, country-made paper, 15 × 6 inches. Folia, 55. Lines, 9 on a page. Extent, 1,330 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uṭā, Post Rānāghaṭa, Zillā, Nadiyā. Bābū Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Generally correct.

Kapila-sūtra-bhāṣya. A commentary on the Sāṅkhya aphorisms of Kapila. By Sāṅkhyachārya. According to the commentator, a Brāhman of the name of Āsuri, oppressed by threefold pain, sought the help of Kapila, and obtained the work which includes only 22 aphorisms in one chapter. This story would make the text to be the archetype of the current Sāṅkhya Sūtra which includes 524 aphorisms divided into six chapters. Other commentators are of the same opinion, and Colebrooke, adverting to one, says, "If the authority of the scholiast of Kapila may be trusted, the *Tattvasaṁgraha* is the proper text of the *Sāṅkhya*; and its doctrine is more fully, but separately set forth, by the two ampler treatises," the *Sāṅkhya-sāra* and the *Yoga-sūtra*. (Essays, p. 241. Mr. Hall, however, deniers to this, and takes the *Tattvasaṁgraha* to be an abridgement of the larger work, (*Contributions*, p. 2). The *Tattva-vaṁśī* is the s. with the Kapila-sūtra under notice. Mr. Hall noted two commentaries, but, they are different from OUR TEXT.

Beginning. यथाभुविर्नाम कश्चिद्वाक्यकल्पितेन दुःखेनाभिभूयमानकल्पात्
मन्त्राणां भिन्नं ज्ञानं देव मुच्यते सर्वदाशिरिति अथ प्रभुम कल्पितं यत्प्रभवे ज्ञाने विभक्तिं ज्ञा-
यमानं यथोक्तिरिति च अथ कलमवस्थ परमविषयमभिव्यक्तं पलमपममः इत्येक तदपमोदकं तद-
पमोदकमन्त्रजगत्तुः यथोक्तिः भवत्येक श्रियाद्योग्यतां विनियेयनं भवत्येकमात्रमात्राणां विवेकं
द्विविधं तन्मन्त्रेण च अत्र तद् तद्वाक्यानि तन्नादिभवेत्तत् स्वयं—अथै प्रकृतमिति ।
अथवा मन्त्रकल्याद्दृष्टं यदा ज्ञानं वक्तुं दुःखमाधिविषयकस्यात्यन्तं चैव सर्वभविचारिणात्
इत्यादि ।

End. जिष्णादये जिष्णादादुरये आनायेनयेऽपि इत्यनः आदित्यमनयेऽपिः
 कन इति । इति नांशभाष्ये चतुर्थे पादे ।

Colophon. इति श्रीकाशीचार्वाक्यज्ञानविद्वत्कृतमात्रे प्रथमाध्यायः । समाप्तोऽयं कृतः
श्रीकाशी ।

विषयः । नक्षत्रमात्रावाक्यविद्वत्कृतमात्रे काशी ।

No. 2199. गुप्तवती । Substance, foolscap paper, 16 × 3½ inches. Folia, 143. Lines, 7 on a page. Extent, 3,053 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránágháṭa, Zillá Nadiyá, Babu Annadáprasáda Mukhopádhyaýa. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Guptavati. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Purāṇa. By Bháskara-ráya Bháratí Dikshita, son of Gam-bhíra-ráya Bháratí Dikshita. There are a number of mantras, charms, amulets, &c. appended to the work.

Beginning. श्रीरामं प्रति पुष्कराभिषमचायकोऽयं वेदवयसाक्षानामसरे विप्रिय कश्चिन्
जीविष्युष्योऽनरे । दुर्गे चेन्मुपकयाति सुदुर्गामित्यु + नं प्रकृताचार्यं विप्रियमुदयेन सचिन्
वन्ने मुदया मुदं ॥

विप्रियमुपमुक्तमरेऽयं विप्रियमात्रेऽयं विप्रियमात्रेऽयं ।

अनद + + + वलयं त्रयः सकमुदानकपुष्पभञ्जिका ॥

कवचांशे च कीलकमाहौ मध्ये चोदमाध्यायी ।

अनो प्राधानिकवैज्ञानिके मुनिवयं रचयामां ॥

इति मार्कण्डेयपुराणाध्यायेऽयं विप्रियमात्रेऽयं ।

अथान् प्रकटीकृतये मास्करराधोऽग्रिचित् कतिचित् ॥

End.

तेज इति । १८ । २० । २१ । २२ । रचयमात्रेऽयं विप्रियमात्रेऽयं विप्रियमात्रेऽयं ।

इति गुप्तवती मुनिरचयमात्रे मात्रेऽयं विप्रियमात्रेऽयं । १८

Colophon. इति श्रीमत्तदशास्त्रप्रमादपारावारपारीकचुरीकचूर्तनमस्तन्यवीभङ्गनी-
ररायभारतीदीक्षिताकाशमास्कररायभारतीदीक्षितविरचिता गुप्तवतीमात्रेऽयं
समाप्ता ।

विषयः । कवचांशेऽयं कीलकमात्रेऽयं विप्रियमात्रेऽयं विप्रियमात्रेऽयं विप्रियमात्रेऽयं
विप्रियमात्रेऽयं विप्रियमात्रेऽयं विप्रियमात्रेऽयं विप्रियमात्रेऽयं ।

No. 2200. वेदान्तविन्तामयिः । Substance, aguru-bark, paper, 18 × 4 inches. Folia, 183. Lines, 10 on a page. Extent, 7,200 ślokas. Character,

Bengali. Date ? Place of deposit, Uliá, Post Rárágháta, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Vedánta-chintámáni. A dissertation on the Vedánta doctrine as expounded by Śaṅkara Āchārya and refutation of adverse comments thereon. The work is written in the form of a comment on the first four aphorisms of the Vedánta-sūtra. By S'uddha Bhikṣu, disciple of Viśveśvara. Hall's Contributions, p. 97.

Beginning. ॐ नमः श्रीगौतमैश्वरिदेवकवे रघुनाथाय :

श्रीरामविश्वेश्वरपादपदं संसारकपावहं पश्य ॥

आधादिनमं सुविचार्यं शुद्धोद्देशाकाशिकानधिमानमिति ॥

नमस्तस्मै विचाराय ब्रह्मानन्दस्य + वि ।

अनन्ताय + वे वेदा विचिन्ता विहारीकताः ॥

अथ कश्चिदधीनसाहसकः च एव जन्मनि जन्माकरो वा ज्ञानाद्यैर्नृतिनित्यादिदम्भं क
शुद्धसत्यः साधनचतुष्टयान् मोक्षोपायं वेदेऽन्विष्य दृढमाप्तमज्ञानानि चात्मनश्च कामाय
सर्वं त्रिधं भवतीत्यःकरोषमेव सर्वं च त्रिधमोक्तेः सर्वतोविरक्तोऽधिकारी चात्मानि स्वस्यरे दृष्टं भुते
विज्ञाते एहं सर्वं निश्चिन्तयितुमशक्यं तावदरे स्वस्यदमनमित्युपसंहारादात्मज्ञानं मोक्षोपायः
ज्ञानस्य च विशेषमाहत्या वा चरे इहय एत्यात्मज्ञानं चतुष्टयमहेतुः प्राप्तमोक्षमोक्षोनिर्दिष्टा-
सिन्तव्यं इत्यनेन समननिर्दिष्टावनाम्नां प्रत्येककार्यज्ञात्वात् अथकमहि विधीयत इति । एत्यादि ।

End.

आत्मलोकाविवरणनृपकामार्थसङ्ग्रहः ।

वेदाकाशिका + + + ज्ञानसाधने विद्युद्वे ॥

सर्ववर्णकर्मचतुष्टयःश्रीशिवमायितः ।

वेदाकाशिकानधिना श्रीराम श्रीरघुनन्दनः ॥

अथकमहिनिर्दिष्टोद्देशाका + ननिर्दिष्टं ।

नं दम्भे श्रीरघुदेवकावर्णं नृपकविधं ॥

इति श्रीरघुदेवकविःककाचार्यमोक्षेश्वरमननूपनपादःदण्डकमध्वश्रीशिवमिहयंशु-
श्रीवेदाकाशिकाऋषिः सङ्ग्रहः ।

विषयः । ब्राह्मणनमनस्य विषयनमनस्यचतुष्टयं ब्रह्मदेववचनाभाषणवचनादी-
चतुष्टयश्रीमाचार्यः ।

No. 2201. ब्रह्मसूत्रम् । Substance, country-made yellow paper, 14 x 6 inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent, 300 śloka. Character,

Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránágháta, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhya. Appearance, new. Verso. Correct.

S'aktitantra. A Tantra of the S'ákta class, treating of the adoration of S'akti in various forms. The codex is incomplete, containing only five chapters.

Beginning. कैलाशशिखरे रञ्जे निकुञ्जकुटुम्बान्विते ।

रत्नसिंहासने देवी मुद्रिता शिवसन्निधौ ॥

जगत्सकलं रक्षां कथं तु कौ पराकरं ।

देवी पश्य मे मां प्रसादं केन वा कृतं ॥

केन वा पाप्मने सम्यक् केन वा श्रियते च तत् ।

किं वा तद्ब्रह्मलोकं किं कर्म किञ्च साधनं ।

तत्त्वमेव ज्ञातुमिच्छामि ह्यपवा दद ब्रह्मर । इत्यादि ॥

End. चतुरस्रे मण्डपानि लोकपालान् समर्चयेत् ।

महर्षिष्वेव यज्ञाद्यान् पूजयेद्भाग्यधेनवे ॥

मनोऽप्यब्रह्म जप्त्वा पूर्वमेव समाचरेत् ।

Colophon. इति सन्निवृत्ते पञ्चमः पटलः ।

विषयः । १मे पटले,—महाकाण्डेन जगदुत्पत्तिकथनं । परापञ्चमीमन्त्रमात्रैकरीशक्तिनिरूपणं । दुर्गेदिनाममाहात्म्यकीर्तनं । विमल्लोः मतनामकीर्तनं ।

२मे पटले,—विमल्लोभेदकथनमुक्तेन दुर्गेसम्पत्तिकथनं । ब्रह्मव्यासादिकथनं । पुराणरचयितृकथनं । पूजात्रयादिकथनं । बलिदानयोऽप्यपञ्चादिकथनं । ध्यानरत्नादिकथनं । जगत्त्रिपूजादिविधिः । भूतेश्वर्यादिविधिकथनम् ।

३मे पटले —भुवनेश्वरीमन्त्रध्यानादिकथनं । विष्णुसमन्त्रध्यानादिकथनं । शक्तिमीमन्त्रध्यानादिकथनं । यज्ञत्रयारिणीमन्त्रध्यानादिकथनं । नित्यामन्त्रध्यानादिकथनं । सविषमर्दिनीमन्त्रध्यानादिकथनं । शक्तिमाधवीमन्त्रध्यानादिकथनम् ।

४थे पटले,—विपुसामन्त्रध्यानादिकथनं । तत्र पुराणरचयितृकथनं । विपुसामन्त्रिर्लोक-
हयनिरूपणं । रत्नकुण्डलपन्नादौ प्रायश्चित्तादिविधानं । श्रीचन्द्रवर्णनादिकथनकीर्तनं । विपुत्र-
विधानकथनम् ।

५थे पटले,—यज्ञगीशक्तिमन्त्रादिकथनं । तारामन्त्रोद्धारध्यानादिकथनं । विमल्लोः मन्त्रध्यानादिकथनं । भूमावतीमन्त्रध्यानादिकथनं । उवाकनादिविधिकथनं । विशाखः श्रीमन्त्रध्यानादि-
कथनं । मैत्रीमन्त्रोद्धारादिकथनम् ।

No. 2202. **सम्बन्धविषय।** Substance, country-made paper, 18 x 3½ inches. Folia, 255. Lines, 9 on a page. Extent, 11,715 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránpágháta, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyaýa. Appearance, old. Prose and verse. Correct

Tantra-dīpikā. A digest of the various forms of worship of Śākta divinities inculcated in Tantras. By Gopāla Bhaṭṭa.

Beginning. नित्यां प्रथमं चिद्रूपं नित्यानन्दं च निर्विकल्पं ।

सकलं परम.वचनं नृवं नृक्षमयं तथा ॥

विद्योक्त्यात्ममहात्मा विविधान् सङ्गृह्णाति ।

भूतिशून्यविरोधानि ज्ञानस्य कारणानि च ॥

आत्मसंवादीमयोपेव हरिनाथस्य सङ्गता ।

बीजोपासेन विज्ञेन सत्यं तन्मदीपिका ।

दीक्षादिसंख्यं चैव सन्वयन्यादिनिर्णयः ।

तन्मेखिन सम्यवस्थाति विदुषः प्रीतिचेतने ।

अथ का दीक्षा दिवसप्रवेशोदयदुर्गतिप्रवास ज्ञान—इत्यादि ।

End. **बहादुरी महाविद्यालय, काठमाडौं ।**

अस्माः पुत्रादिवं सर्वं पुण्यं च समाचरेत् ॥

Colophon. इति कात्यायनीकल्पः ।

विषयः । दीक्षासकलपञ्चमः । दीक्षायाः साधनसकलानिरूपणं । चन्द्रमण्डलकादिसकलं । त्रिषष्ट्यसकलपञ्चमः । महाविद्यादिसकलपञ्चमः । त्रिदशमन्त्रादिसकलपञ्चमः । दीक्षाकाशा-
दिसकलपञ्चमः । अथ सप्तपञ्चादिसकलपञ्चमः । दीक्षा-महादीक्षा-उपदेशमेवमिसकलपञ्चमः । पञ्चावतनी-
दीक्षाविधिः । चर्मसाधारणनित्यपूजाविधिः । आश्विचक्रात्मनिरूपणं । नव मन्त्रोक्तविधानेन प्राप्ता-
स्तत्त्वानामर्थादीनां विस्तरवैविचयानकीर्तनं । पूजाविधौ चैव आननविधयसकलं । विज्ञेयैश्च भूत-
शुद्धिमिरूपणं । प्राकाशमनिरूपणम् । सामान्यतैविधितानिधितपुण्यादि । पूजाधिकारवर्त्मनिरूपणं ।
नैमित्तिकसाधारण्यैर्मनविधिमिरूपणं । परमवैदिन्यां मौक्त्यपूजाविधिककलं । जवादिविधिककलं ।
अन्यपूजाविधिः । नवविधकुसुमनिरूपणं । कुसुमानां विज्ञेयसकलपञ्चमः । काव्यसौभाग्यं कुसुमनिरूपणं ।
सौमनिरूपणं । जपसाधनानिरूपणसकलं । चन्द्रमणिमण्डपचरवैविधिककलं । मन्त्राणां विवि-
धप्रकारविधिः । चर्मशोभनसकलकादिसकलं । पञ्चासकलकादिविधिः । मन्त्रकहेतुसकलान्निरूप-
णसकलं । ऋतुत्रादिपूजनविधिककलं । मन्त्रान्त्रादिसकलं । एवं चैरादिसकलानिरूपणं । त्रिदशमन्त्रा-
दिसकलपञ्चमः । त्रयोदशमन्त्रादिसकलपञ्चमः । चन्द्रमण्डलकादिसकलपञ्चमः । एवं दशम-

अविषककादिमन्त्रिकपथं । अरिहराक्षकमन्त्रकपथं । श्वपीवादिमन्त्रकपथं । अविषमर्दिह्या-
दिमन्त्रमिकपथं । ज्वदुर्मादिमन्त्रकपथं । एवं ज्वदुर्माकात्यायन्यादिमन्त्रकपथं । प्रत्येकं पुर-
णकपथम् । विश्वेश काशिकामन्त्रमिकपथस्तत्प्रयोगादिकीर्तनं । मुक्ताकाशीविद्यादिमिकपथं ।
महाकाशीमन्त्रादिकपथं । ताराविद्यादिविधिकपथं । श्वशाधनादिविधिकपथं । पत्तमेयिनां
पीठशाधनविधिकपथं । पीठमार्गिवाग्ने प्रावधिपथकपथं । त.रिपीकात्यायनादिकपथम् ।

No. 2203. मानवोपासः । Substance, paper, 11 x 4 inches. Folia, 331. Lines, 9 on a page. Extent, 5,898 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Appearance, old. Place of deposit, Bhāgalpur, Nityānanda Miśra, Pandit of Zillā School. Verse. Incorrect.

Mānasollāsa. This is a different recension of the work noticed under No. 1215, (*cf.* 111, p. 182). It is deficient in the chapters on architecture, and conforms more closely to the main object, that of supplying a miscellaneous collection of rules and instructions regarding duties of kings, selection of officers, characteristics of different orders, classes and professions; duties, (mostly Smṛiti rules), prohibitions, food, dress, ornament, arms, grammar, games, erotics and a variety of other topics regarding which kings should have a general knowledge. By Bhūlokamalla Somes'vara, of the Chālukya dynasty. I notice it here to supply the full table of contents as given in the introduction to the work.

Beginning अभीष्टकृतं सिद्धिसिद्धनानुषंगम् ।

कर्मसाधनानिबोधतविद्वत्सु कथयन्मः ॥

सायकस्य लिजिएस्य सविषस्य जिनेदमम् ।

पारावतविने।दे च विने।दः सारमेयजः ॥

श्रीवर्माभ्युदयविभवेति नतिवाच्यः ।

शतस्य च कथायाश्च विमोदश्च समतुल्यतः ॥

समस्या विमोक्षानिति रीतिः ।

सप्त षोडशदा ग्रीडा विभक्तिः कथ्यते क्रमात् ॥

चर्यते प्रसदीयानि प्रेषायां कलहयेवने ।

क्रीडा तु आदये देमे वास्तुकायां अभिलिपि ।

ब्रह्मचर्येण वा मोक्षं प्राप्नुयान्मनुष्यः ।

चतुरङ्गाद्यैः शीका वराककचवीन्द्रयोः ॥
 शंखिकायां नमिषे च शीकाचारचण्डि ।
 ब्रह्मशीका रतिशीका शीकानां विंशतिः इत्यम् ॥
 चत्वारश्चतस्रं तैर्व पञ्चमकराणि च ।
 इति चञ्चेलनः मोक्षं मानयोद्याचवीन्द्रम् ॥
 विद्युत्तं वनत्राचानिर्वक्ष्ये कच्छं कुम्भोपनम् ।
 चत्वारो कच्छते राज्यप्राप्तिकारचविंशतिः ॥
 क्षिरराज्यस्य भूजर्मुचपमोनाच विंशतिः ।
 प्रमोदकनकाचद्विभोदा अपि विंशतिः ॥
 कुम्भोपपादिका शीकः विंशतिः परिकीर्त्यते ।
 चतुश्चतस्रिणां तस्य चत्वारि चञ्चेलनः पुरः ॥
 चत्वार्यवर्गं कार्यं परहोदस्य वर्ज्यम् ।
 वर्ज्यं चाप्यवस्थानामनकास्य च वर्ज्यम् ॥
 दानं मनोहरं वाक्यं मित्रापूर्वप्रवर्ज्यम् ।
 चञ्चेलदेवताभक्तिर्गोपु विम्रेण तर्पणम् ॥
 विद्युत्तां तर्पणं कार्यमिति येषैव भोजनम् ।
 शूद्रवर्गं नृपस्य तस्य स्त्रीष्वेव मज्जनम् ॥
 दौर्गन्ध्यायेव वस्त्रं अत्यामानपि शेषम् ॥
 अरकावतरका च राज्यक्षमाय विंशतिः ॥
 चत्वार प्राज्ञस्य राज्यस्य चैव्यं कारचविंशतिः ।
 चत्वारिणि तथा तिस्रः ब्रह्मस्य चतुश्चा अपि ॥
 चत्वारि अपि चत्वार इति विंशतिरीदृशाः ।
 चत्वार राज्योपभोगस्य विंशतिः कच्छते वनम् ॥
 अष्टमज्जनवक्त्राणि वायुकायमकास्य च ।
 तान्मूढस्य विद्येयस्य भोजं चामरनाक्षयोः ॥
 शूद्रपाचनयोर्मौनचामरकानयोरेपि ।
 पुषाकारुचमोनास्य भोजनस्य जलस्य च ॥
 चाद्याश्चतस्रं वानानां चत्वारिं ब्रह्मस्य च ।
 शूद्रस्य अपि नाद्येति भोजानां विंशतिः इत्यम् ॥
 विंशतिः कथिता भोजा विमोदानामनोऽपुना ।
 वक्ष्ये ब्रह्मस्य ब्राह्मस्य विमोदान् मन्त्रवाजिनो ॥

End.

স্বতন্ত্রকবিদ্যাদয় বিদ্যাদয়কবুজক।
 মন্দারনা কবচং জ্ঞানং নবা কীৰ্ত্তিতিকব।
 কামচেন্দ্রিৎ জ্ঞানং কামচোভাচসংজিত।
 মাক্ষণিক বর্ম জ্ঞানং চর্মবকুলাজনে।
 মাক্ষণিকজনে জ্ঞানং চর্মবোরাচসামুখাত।
 বৈকোনিমবর্ষে মন্ডোহসি প্রবৃজিতঃ ॥ ২২ ॥

Colophon. ইতি শ্রীমদ্বাগব্যাখ্যারামচন্দ্রকবিকৃতকবাক্ষারচর্মীমহোদয়-
 শ্রীমদ্বাগব্যাখ্যারামচন্দ্রকবিকৃতকবাক্ষারচর্মীমহোদয়-
 শ্রীমদ্বাগব্যাখ্যারামচন্দ্রকবিকৃতকবাক্ষারচর্মীমহোদয়-
 প্রবৃত্তং সমাপ্তং ।

No. 2204. মনোরমা। Substance, agaru bark, 21 x 4½ inches. Folia, 159. Lines, 11 on a page. Extent, 7,821 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1649. Place of deposit, Ula, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, fresh. Prose. Corrupt.

Manoramā. A commentary on the Tantrarāja, a digest of the Tāntric doctrine of Kādimata, compiled by Nrisiṅha, a king of the Dekkan, after instructions received by him from one Kaṇṭhes'a Dijavara, a Guru of the king of Kās'mīr, when he was on his travels in the south. It seems from some corrupt verses in the introduction that a commentary was written on the first twenty-two chapters of the work by one Subhagānandanātha, and on the next fourteen by his pupil Prakas'ānanda Deśika, and a revised version of that was written by Sundaravara, who styles himself *Kṣemābhṛit* or king. The extent of the commentary is reckoned at 1,195 verses. The codex is obviously incomplete, though described as complete in the colophon.

Beginning. স্বতন্ত্রকবিদ্যাদয় বিদ্যাদয়কবুজক।
 নব কবাক্ষারকবিকৃতকবাক্ষারচর্মীমহোদয়-
 শ্রীমদ্বাগব্যাখ্যারামচন্দ্রকবিকৃতকবাক্ষারচর্মীমহোদয়-
 শ্রীমদ্বাগব্যাখ্যারামচন্দ্রকবিকৃতকবাক্ষারচর্মীমহোদয়-
 প্রবৃত্তং সমাপ্তং ।

End.

শ্রীমদ্বাগব্যাখ্যারামচন্দ্রকবিকৃতকবাক্ষারচর্মীমহোদয়-
 শ্রীমদ্বাগব্যাখ্যারামচন্দ্রকবিকৃতকবাক্ষারচর্মীমহোদয়-
 শ্রীমদ্বাগব্যাখ্যারামচন্দ্রকবিকৃতকবাক্ষারচর্মীমহোদয়-
 শ্রীমদ্বাগব্যাখ্যারামচন্দ্রকবিকৃতকবাক্ষারচর্মীমহোদয়-
 প্রবৃত্তং সমাপ্তং ।

কদাচিদানমৌদ্রিকু' রামবৈশু কলীকথা ।
 হৈবৈবামুদ্রকীমৌদ্রিকবৈবাই কলীকরাৎ ॥
 তন্মাকথীতবাক্যকথিতানাং মৌ নিখিলীনা ।
 বাস্তু নমোরনামিষ্টা মৌ কাদিযনক তু ॥
 কুসুমাবন্দনামৌ দ্বাভিঃপ্রবক্তব্যবিধি ।
 নদাক্রমাবহিতানাং বক্তব্যানাং নিখিলীনে ॥
 বস্তুদ্বৈতানাং তথ্যিকঃ কথ্যমানবদৈতিকঃ ।
 নানি কুন্দরবরকথ্যকথ্যানাং প্রাক্কথ্যদাবকঃ ॥
 কথ্যমান কৌ তন্মোরনামিষ্টা নমোরনামিষ্টা ॥

Colophon. প্রথমকু। প্রকাশ্যঃ ১৯২৮ ।

বিষয়ঃ । তন্মোরনামিষ্টাভ্যন্তরকুসুম বাস্তুমানব ।

No. 2205. বাস্তুকচন্দ্রিকা, বা বাস্তুকপদাদীপ্যঃ । Substance, country-made yellow paper, 15 x 4½ inches. Folia, 94. Lines, 12 on a page. Extent, 4,207 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uli, Post Rāpāguāta, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Press. Incorrect.

Vāsishṭha-chandrikā ALIAS **Vāsishṭha-padadīpa.** A commentary on the philosophical portion of the *Yogavāsishṭha Rāmāyaṇa*. By Advayārāya.

Beginning. কবিদাক্ষিণ্যমহৈনং নরসিংহানিধিঃ ।

বেদাক্ষেপং বন্দেৎ পরমানন্দবিমলং ॥

কর্মসমুদ্রকলসংসারদোহীকীৰ্ত্তনাত্মনি মুনিঃশ্রীঃ ।

নক বেদবিদিতক বসন্তে খিৎসনককলসংসারদোহীঃ ॥

বনমলবারিষদ্বিহীনকলসংসারদোহীঃ ॥

কুবিবরনিমিত্তকলসংসারদোহীঃ ॥

বিদিতকলসংসারদোহীঃ (১) বিজ্ঞানকলসংসারদোহীঃ ॥

নুতিব্রহ্মকলসংসারদোহীঃ ॥

শেখরকলসংসারদোহীঃ ॥

বাস্তুককলসংসারদোহীঃ ॥

इहैव चारुणि विज्ञानमि वीऽन्ना-

रक्षाम् वनककुपन्तिनय द्रव्यः ।

— — — — — ।

मीनकुपन्तिनाम् वनःसङ्घमिनाम्दान् ।

प्रत्यक्षं नृणांविदितः कुर्वे वाचिष्ठचन्द्रिका ।

वाचिष्ठानि तिसीर्यानि वनमामिब कीनया ।

रानवादाजमन्नाम् वनमर्षेति कुरवा ।

अथ वनमन्नामन्दाहिनीयः परमाका भववशादवचः कन्यादौ चेवापि नयःप्रधानमीनां
विनृपधानेभनवाम् नानकर्मामुवारेव यथार्थं मन्नामन्नामन्नाम्—इत्यादि ।

End.

अथ चारुणिनाम् वाचिष्ठचन्द्रिका ।

चरारुणविनाम् विनाम्प्रतिवाभनम् ।

— — — — — ।

वज्रिन वीचमिनाम् विनाम् भववाम् विनाम्प्रकारेणम्

वन्नाका रम्यः प्रिवाचचचरः सेरे चचारा+य ।

इत्या नान+विनाम्प्रकारेण विनाम्प्रकारेणम्

प्राचयं परमं नृवं नृनि मन्नादेवाचमं वनम् ।

— — — — — ।

अथ वनमि विनाम्प्रकारेणम्

इहककुपन्तिरपिनाम्भनम् ।

अतिविपुलवा++चमामनाम्

प्रमदकुपनोपकृतिर्ये उद्वार ।

निम्नविहं वेदनिविहमिहं

प्रमदकुपनोपकृतिर्ये वि नान् ।

विनं वविनं ककुपनकात्रं

न नान् प्रमदकुपनोपकृतिर्ये नान् ।

मीनमन्नामकपनने वरुवरिचौषीचरेन्नामन्ना-

मीनमन्नामकपनने विनवादाविहमामपके ।

प्रारम्भः पददीपकः ककुपनवा+विनं ककुपनविने

चाराकः वरिष्ठमने कतिवरेः— — — — — ।

Colophon. इति अथचारुणीका समाप्ता ।

विषयः । वीनवाचिष्ठक वनमिप्रकारेणाम् विनाम्प्रकारेणाम् वाचाम् ।

No. 2206. महिमप्रकाशिका । Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 26. Lines, 6 on a page. Extent, 498 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uṭā, Post Rāpāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Mahima-prakāśikā. A commentary on the Mahimnastotra—a hymn in praise of Śiva. By Govindarāma Siddhāntavāgīśa Bhaṭṭāchārya, son of Rāmadēva.

Beginning. वा वनो वचराचरका जगतीयावधि च मेविमो-

वेनेद् द्विपतेऽवता (?) पुनिमया वयो न वत्तु वनाः ।

वकाङ्कव चरेति चर्ममक्षिणं वक्षिन् पुनर्कोपते

वकाङ्कं न विदुर्मुनीन्द्रमिषवच्छो नमः प्रकवे ।

मेज्जानोरामदेवादिपुत्रमवहृदा + + कारोपकीर्णे-

विंशद्दामादिजन्मानितविषद्वज्रकर्मवामीमखनोः ।

वीऽयं मेविन्दराजः समनन्त महिषः कुवेर्द्विजनेन

विद्वद्देविर्यं + + + कवया तत्तन्माख्यंछरेः ।

मया कृतेचं महिमप्रकाशिका

लोपायंवेचमूचनाशिका ।

कामाक्षनानुद्विजनेविष्ठाविनी

नूवात्तवाधद्वुचचित्तवाचिनी ।

पुरा किञ्च काका पुण्ड्रकजाना तन्वर्त्तारजोरजानां प्रतिनिवतमेव रामीयाने पुष्पाक्षव
चरति वक्षानरविषयु प्रातःकुटुमाख्यमवाय विजिता वनूयः । — — — — —

लोतुमःरमते आ महिष इत्यादि ।

End.

लोचं पुण्ड्रदेव निक्षीतमखूतकवेरप्रियं

मज्जा तत्तद्वपुष्वन्दमवत् + + + मुष्माक्षना ।

वाजाळं वरिषम्य बहुरविनेर्मेविन्दराजविहीः—

डीका तस्य विनिर्वासे द्विविजिष्ठा + + + कुचच्छो मये ।

चद्वज्जानान् प्रकादःहा वनूय कक्षितं नम ।

तन् वनकं वनायादेरवक्षं दूरदर्शिनः ।

Colophon. इति मेविन्दराजविष्ठाकवामीमहाचार्यकृता महिमप्रकाशिका महिषा-
लोपदीका समाप्ता ।

विषयः । पुण्ड्रकजानाविषयः लोचक आक्षान ।

No. 2207. मलचरितटीका (पूर्वभागः) । Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 125. Lines, 10 on a page. Extent, 4,824 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, U14, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Nalacharita-ṭīkā. A commentary on the *Naishadha-charita*. By Bhavadatta, son of Devadatta, grandson of Sanayās'arma Ś'armā, of the Śaṇḍilya gotra.

Beginning. जनानि वाचावधिदेवतां तां

विशोकयोः केनियेतवस्था ।

प्रवाहमावाह्य वदीवनेव

वागीश्वरस्यापि कथितवर्णिः ॥

अथैव चन्द्रति मदाकथितिः प्रसीता

नामार्थेवोचनयुरा विहतिस्त्वयेका ।

देवां नदय तुलना न तथा मयेषा

कथेत + + + + + चयेन्दुकाणिः ।

यत्तु दुधीरपि मुकुन्दमुपास्य चक्ष

मज्जति किंचिदपि नैव रचयामस्य ।

कावेः च + + विहती कथितवर्णिः

वाचाव किं तु + + प्रति वाक्यस्य ।

नचापि वाक्यान् + + + + + मुवे-

रित्य प्रहोः प्रीति विधातुमेतां ।

तीकावदीपादिपुरोऽपि कावे

वाक्यस्य किं कृतविधौ विचारः ॥

निर्वादेत्यादि । च चलोचनं राधा चारीन् । इत्यादि ।

End.

परमात्मनं वशीकृत्य त्वज्जनी सती तत्परिभूय तिष्ठतीत्यर्थः । वदीवाचो-
नियन्तेने चशब्दं तवता सच—इति युतेः । एकमेवाद्वितीयं ब्रह्मेत्याहंभुतिः । नित्यं विज्ञानं
मयोत्यादिना च । वीर्यं पूज्यार्थमाख्यातमेव । इन्द्रार एव अदत्तं, तस्य जीतमुच्यते चचा-
वचकथा इन्द्राराचयोऽपि । मेसिवोचयस्यैवमेवेति प्रत्ययः । इव सर्वे देवतावर्षेणमुदिज्ज
दीपाकारमुच्यतीत्यं “शेज्ज” शून्येः सर्वकदमात्मनः । जम्बूदीपे + + वर्षेन वाक्यं तत्पुर-
वमुच्यते विधौः शिवस्य च + + + चरतिनञ्चात् देवभूमिजमेवेत्यदोषः ॥

জ্ঞানঃ জ্ঞানিকমৌল্যে বিজ্ঞানতত্ত্বাদিদিব্যাভিলাষ-
 নিবোধাভ্যাসিতকৃত্ত্বজননবল্যে প্রাপদপ্রাপ্তদায়কঃ ।
 বসন্তোদিত্যন্তোঃশ্রুত্বমিতি সুখিতোষারবৈবল্য মায়া
 জীর্জীবাযৌববেদ্যঃ সম + + + মনোজ্ঞানবহুদারমভ্যঃ ।
 স্বভাবত জননরোধর + মীলনকৃত্ত্বো—
 দ্বিধাকর ইতি যতঃ প্রবিতবল্যকর্মো নতঃ ।
 স্বভূতজনন্যমিতিঃ স্ব মননকর্মকর্মো যুতঃ
 বিধা বরনবা যুতোজবলি দেবদনকৃত্ত্বঃ ।
 নন্দমৌল্যবদন ইত্যমিতিবা জ্ঞানাক্রমঃ বীজতঃ
 ঠেকায়া নিবোধাধিরামচরিত্রে বস্মামিতৈকাদয়ঃ ।
 সর্বঃ সর্বমিতিতকীর্ননকৃত্ত্বজ্ঞানোদিত্যন্তোঃ
 বেদ্যে চারচরকর্তা বিজ্ঞান্যো বিত্ব প্রমোদ কৃত্ত্বো ।

Colophon. ইতি বীজবদনকৃত্ত্বো মননচরিত্রীকাবল্যোকাদয়ঃ সর্বঃ ।

বিষয়ঃ । বীজবদননৈবচরিত্রক ইকাদয়কর্মোণা জ্ঞানানন্দ ।

No. 2208. নন্দিকেশ্বরসংহিতা, বা শিবধর্মোক্তারং. অথবা নন্দিকেশ্বর-
 পুরাণম্ । Substance, foolscap paper, 12 × 3½ inches. Folia, 130. Lines,
 7 on a page. Extent, 2,314 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place
 of deposit, Uṭā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukho-
 pādhyāya. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Nandikeśvara-saṅhitā ALIAS **Nandikeśvara-purāṇa** ALIAS **Sivadharmottara**. The second part of a treatise on the divinity and adoration of Śiva, called Śivādharma, a Śaiva Tantra, in which Śiva, as Nandikeśvara or the master of Nandi, expounds Śaiva doctrines for the edification of Sanatkumāra and his followers.

CONTENTS: I. Praise of Śivādharma. Virtues of Śivā's liṅgam. Liṅgams of crystal and other materials appropriate for Indra and other gods. Sin of not worshipping Śiva. Merit of worshipping liṅgams.

II—V. Duties of worshippers of Śiva. Merit of erecting temples for Śiva. Sweeping, cleaning, and besmearing cowdung in Śiva's temples. Bathing of liṅgams. Offerings of aromatics and edibles to ditto. Appropriate flowers for ditto. Characteristics of Bel leaves. Rules for songs and music before liṅgams.

VI—VIII. Hymn to Siva (Rudragītā)—Śānti or benedictions. Worship of Śiva on particular lunations and months. All sacred pools reside in liṅgams. Merit of singing and music before liṅgams. Praise of cows. The divinities that reside in the different parts of a cow, &c.

IX—XI. The means of obtaining Śaiva emancipation. Special worship of liṅgams. Vow of worshipping Śiva for twelve months together. The fast of Kailāsa. Rules for gifts of cows. Duties of Śaivas common to all castes and all conditions of men. Rules for putting on the person Rudraksha seeds, ashes, matted hair, &c. Praise of abstinence from slaughter. Praise of truthfulness.

XII—XIV. Faith in Śiva defined. Yoga in reference to Śiva. Rules for gifts. Knowledge defined. Gokaṇṇa, Bhadrakaṇṇa and other principal seats of Śiva, (in all eight). Eight kinds of leaves appropriate in the worship of Śiva. Eight secrets of worship. Characteristics of the religion of Śiva. Characteristics of heaven and hell. Jyāna Yoga necessary for salvation. Sin defined. Uninterrupted painfulness or pessimism of the world.

XV—XVII. Particular diseases proceeding from particular sins. Description of the human body. Characteristics of ghosts. Punishments in hell. Knowledge concerning Śiva. Mantras of Siva. Merit of teaching.

XVIII—XXI. Sacrifice by works. Do. by meditation. Do. by knowledge. Merit of gifts to devotees of Śiva. Rules of expiations for followers of Śaiva religion. Merits of Goloka and other heavens. Prevalence of air in animated beings.

Beginning. सर्वकारमद्येवम जनेनः सर्वदा शिव ।

ममामृतमवावाच शिवं भवतु सर्वदा ॥

शिवमादौ शिवं मध्ये शिवमन्तं च सर्वदा ।

सर्वदा शिवभक्त्या मन्त्रज्ज्ञानाच्च मन्त्रिणं ।

मेवमुक्ते सुवर्णमयं शिवभक्त्यापरायणम् ।

मन्त्रिकश्चरमास्तु हृदा सर्वं समुत्थितम् ।

मन्त्रा मन्त्रा भवन्त्येवं मुनिर्गच्छत्युत्तमम् ।

सर्वकारमादा सुतयाः प्रवृत्तिर्यथा यथाविधि ॥

अनन्तं सर्वधर्मैः सर्वं शिवधर्मं सुतमम् ॥

No. 2209. জ্বাৰজ্বাৰণী। Substance, aguru bark, 19 x 3 inches. Folia, 108. Lines, 8 on a page. Extent, 4,725 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uṭā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Nyāyaratnāvalī. A commentary on the *Siddhāntavindu*, of Mādhurāśana Sarasvatī, prefaced by a dissertation on the fallacies of the Chārvāka, Bauddha, Jain, Sāñkhya, Nyāya, Vaiśeṣika and other doctrines, observed from a Vedānta standpoint. By Brahmanānda Sarasvatī. Hall's Contributions, p. 109.

Beginning. जमोवववनका।मकामक।मितदेहिनी ।

कनकाकाजपौ। दामकपकाजकनेचिने ।

बदेवविदेहीकायाचक्षीयवीच संपत्ताम् ।

विशिष्टरचना काचिद्ब्रह्मावयेन एवते ॥

ब्रह्मराक्षसबाधोपेयं कृत्वा नृपदेवतः ।

उद्यता प्रवर्तीकुर्वे मायराज्यहीनिव ।

महाहिनीयसम्राजमिरतिप्रवागन्धर्वयोर्जीवितस्तुल्यकृतयोरेकानुप्रासवत्कथं तदर्थं प्रजा-
 क्षीत्यादिपेदाकमपावात् हिनीयविषयकप्रत्यक्षादिषमंत्रमापवापकमनोनाकसूतं कथं विद्व-
 त्माकथंविषेचमवचनराजमार्थं श्रीमहादरायकमहुरदुदेवराचार्यव्यंकनमर्थ्यादं वेदाकादृतेव
 दृष्टेयेषु कथ्येव दृष्टंनोचनत्र दृष्टेनीयं—मकरं कर्तव्यमथा प्रविद्यावीये,—
 श्रीमहुरेत्यादि । श्रीमहुराचारे । मगावतारयेति कर्त्तव्यारथः । इत्यादि ।

End. कर्मनिष्ठस्योदयः प्रायश्चित्तस्योदयः । ज्ञानं च यत् सौख्यं मुक्तयत्नं तद्व्यवहारः ।
कवेयकप्रकाशः ।

बीमारोग्यनीर्वाणं ब्रह्माक्षरममुत ।

नमोऽस्य वाङ्मयकायैरव्ययैः ॥

काली श्रीपरमात्मन्दसरस्वताः पदाब्जम् ।

परिवाहत्या पंचारण्यरोमे।पदीवनः ॥

Colophon. इति श्रीमच्छास्त्रपरमहंसजीवरचितः विद्वान्निन्दुडोडा व्याकरणवती
कथायाः प्रथमः ।

विषयः । मधुसूदनसरस्वतीजननिहाणविष्णुनामकवेदाङ्गप्रकरणस्य चार्थिक-वैद्य-शैव-
शाक्त-न्याय-पैठेयिकादितत्त्वसम्बन्धपरः सर्वाङ्गग्रन्थः ।

No. 2210 **মুগ্ধবোধবিহীন**। Substance, country-made yellow paper, 16 x 3 inches. Folia, 22. Lines, 6 on a page. Extent, 511 shlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uli, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Mugdhabodha-parīśiṣṭa. An appendix to Vopadeva's Sanskrit grammar named 'Mugdhabodha.' By Nandakīśora Bhāṭṭācārya Chakravartī.

Beginning. सप्त कारकं विष्टकुलः । नव क्रियानिमित्तं कारकमिति वक्ष्यः । नव निमित्त-
तपदस्य कारकाद्यंते विष्टाव धूमिं ददाति इत्यत्र सम्यग्दत्ते च वाग्निः । नवा त्यागविष्टेवात्तददान-
क्रियावाः कारकत्वाभावात् । सप्तत्यागानिष्टिनिवत्तुप्रायेर्विजं एव कारकपदार्थमात्रं प्रवेष्ट-
कः संकल्पे तु देवदत्तस्य तत्पक्षं पश्यतीत्यत्र सम्यग्भिन्यतिवाग्निः ।

End. रमणः प्रियः पुंसि ह्यः कदाह। प्रेमा प्रेम। कावे प्रत्ययान्तानां कश्चित् छि-
द्वान्तरमन्त्रधामनात्। यथा विद्ये की एव योनाः सं मन्त्रा एव योनिर्गन्धः।

Colophon. इति मन्त्रकिशोरमहाभाष्येऽष्टमप्रतिष्ठने मन्त्रबोधपरिमिते तद्विस्तारकं समाप्तम् ।

विषयः । मन्त्रोपस्थापकस्य कारकप्रकारादिरभ्य तदित्यप्रकरणपर्यन्तं चावन् मन्त्र-
कारकप्रतिपादयन् । कारकसमाधादीन् कथमादिविवेचनं । मन्त्रादित्यप्रकरणम् ।

No. 2211. **স্বার্থাসমগ্রী।** Substance, country-made yellow paper, 17 x 4 inches Folia, 43. Lines, 6 on a page. Extent, 1,012 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulā, Post Rāpāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya; another copy at S'antipura, Pandit Kālidāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Āryā-saptasatī. Seven hundred stanzas in the Āryā metre on various subjects, chiefly erotic. By Govardhana Āchārya.

Beginning. वाःकिमये पुरुषिर्न पुरेर्न भूतिभूतिर्न भवति ।
 अहुरिर्न हव मनोभूदस्मिन् महाभयेवेऽपि ॥
 माहव संदधु विषमिहमिति वातहं पितानवेनोक्तः ।
 प्रातर्वांति पक्वः कृत्वाकमनिनाभरा भवः ॥ इत्यादि ।

End.   कदारमवकमत्राभा मत्रमनी क्रियवेःदराभा नः ।
 दैरिच वःवचन भा प्रकाशिता निरुद्धीकृतम् ।

विरचयन् वामनजीतां वामन इव कविपदं सिद्धः ।

सप्ततार्यांभक्तप्रतीमेता गोचर्येनाचार्यः ॥

Colophon. इति श्रीमद्वैष्णवाचार्यचिरञ्जिवार्यासप्तमोऽध्यायः समाप्तः ।

विषयः । **श्री ४.२२३ विषयवार्थम् ।**

No. 2212. **জাতীরক্ষণায়নির্ভর্যঃ।** Substance, country-made paper, 15 × 8½ inches. Folia, 182. Lines, 18 on a page. Extent, 17,309 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ś'ántipura, Pandit Kálidáśa Vidyáśáśrī'a. Appearance, decayed. Prose. Correct.

S'árirakanyáya-nirṇaya. A gloss on Śaṅkara's commentary on the Vedānta Sūtra. By Anandajñāna, disciple of Śuddhānanda. Hall's Contributions, p. 89.

Beginning. वाचसां नमः पूज्यं यं विषयैर्वाहं पुनरांशुदं
 सद्यं साधकभेदेनः सुनिवृत्तं निर्दिष्टमाधायेवं ।
 वाचावाकाविभासविश्वविभव सर्वविषयं वरं
 ब्रह्मज्ञानमनर्थकार्यविषयं ब्रह्म प्रपद्ये सरा ॥
 योगोक्तं सकलं पुनाति निवला सं प्राप्नुते काणवी-
 क्षात् येन जगज्जगन्नि समस्तं यथे मलच्छिन्नं ॥
 यक्षादाविरमूढप्रबलमरा यक्ष प्रशादाधिनी-
 यस्मिन् पर्यवसासनि स्वरदिह तस्यै नमोविष्णवे ।

महाभारतसुखसातसातसुखप्रेयोसुखप्रार्थना-
 कार्थवर्षादिभिः समस्तमनसा सर्वेऽपि विनोदितः ।
 पश्चिम् मुक्तिवशेषमुत्तममुक्तिभिः संप्राप्तैः संवशो
 ततो मातङ्गते मनोःकु मन्मन्मादाभिषां विद्यते ।
 चत्वारामुत्तमचरीकविपदाभिषां चत्वारोचिता
 र्थैर्निर्मुक्तविषयं कुर्वन्पुरिता वाचं चत्वारामभिषं ।
 पश्चिम् विनोदितं जनादि समस्तु शेषापुरिते चत्वारः
 प्रवाच्यन्तुनीचराच मुरते ततो परस्मै मयः ।
 सातर्थतोऽस्मि भवतीमयसार्थे मयं
 येनः परस्मै परास्मैपरास्मै ।

সারীরকৈ মনস্কমবসংস্ক-
 নৈকাবসকু বসকা বস কসকবৈ ।

বদামলী পুরোষাৎ বিদ্যাবাসনামাৎ ।

বীমসারীরকৈ মাঝে করিলে আশবিসর্গ ।

বিশ্বাশবসবিশুদ্ধাৎবিশ্ববৈদ্যাবসোবিরচাননঃ পতিবন্তী মাকারবীৰবিশ্বং বস্তুবসনান
 আশবোবিসর্গেণ মনস্কমবসংস্ক-
 কুশিনবাস,—কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি ।

End. কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি,—কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি । কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি
 + + কৈ + + বস কসকবৈ কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি
 বিদ্যাবাসনামাৎবিরচাননঃ পতিবন্তী মাকারবীৰবিশ্বং বস্তুবসনান

বাক্যাব্য বাক্যাব্য + + ব + বস + + + মল্লজিহ্বাবৈশি

+ + + + + + + মল্লজিহ্বাবৈশি কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি ।

মল্লজিহ্বাবৈশি কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি—

মল্লজিহ্বাবৈশি কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি ।

কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি ।

বাক্যাব্য বাক্যাব্য + + + কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি ।

Colophon. ইতি বীমসারীরকৈ মনস্কমবসংস্ক-
 কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি
 সারীরকৈ মনস্কমবসংস্ক-
 কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি ।

বিস্বঃ । মল্লজিহ্বাবৈশি কদামোমল্লজিহ্বাবৈশি ।

No. 2213. যোগিনীতন্ত্র, (দ্বিতীয়ভাগঃ ।) Substance, country-made yellow paper, 14 x 6 inches. Folia, 108. Lines, 10 on a page. Extent, 2,510 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, U14, Post Rāpāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Prose. Correct.

Yoginī Tantra. An original Tantra of the Śākta class. The codex contains only the second half of the work, and even that is obviously not complete.

Contents, I. Praise of the Tantra. Forms of Kālī. Characteristics of Gurus. Kālī identified with the Supreme Divinity. Merit of accepting her mantra.

II. Identification of Kālī, Tārā, and Vidyā. Rosaries. Resolution

to adopt Śākta Mantras. Initiation. Worship. Expiation for not worshipping Śakti at stated periods.

III—V. Amulets for curing diseases. Amulets for effecting subjugation &c. Diagrams for insuring success in worldly affairs. The six principal rituals. Bedsteads. Courtyards. A Rite with the root of a Bel tree. Shaving of the hair of the head.

VI—IX. Characteristics of Divya and Bira conditions. Svapnāvati Vidyā, defined. Science of restoring the dead to life. Science of attracting whatever one lists. Origin of Yoginīs. Story of Ghora, a demon.

Beginning. कैकाल त्रिकराकटं ब्रह्मं परमेश्वरं ।

पञ्च त्रिकालानां त्रैरी तं उपपद्यते ॥

नीदैक्याय ।

अथ न् सर्वेश्वरं सर्वज्ञानमयं प्रणी ।

कृत्स्नं योगिनीतन्त्रं तन्त्रे बह्वक्षरं सुरैः ॥

मायात्मकं कीर्तितं तत्क पुरा श्रीमैक्यमन्त्रिरे । इत्यादि ।

End.

वर्तं परे तु सर्वेषां प्रतिष्ठा पुरतश्चरेत् ।

वित्तमये भवेद्भक्ति द्वितीयव्रतमाचरेत् ॥

इति आशीर्षि देवेभिः प्रणमेतत् प्रत्यं परं ।

Colophon. इति योगिनीतन्त्रे सर्वेश्वरकीर्तनोक्ते द्वितीयव्रतमे वचनः पठ्यते ।

विषयः । १ प्रथमे पठ्यते,—योगिनीतन्त्रमाद्यष्टादिकवर्णं । काशीकवचंमादिकं । ब्रह्मा-
ष्टाव्ययकवचमादिकवर्णं । काष्ठिकैव महाप्रज्ञाविशेषादिकवचं । तन्त्रमन्त्रकवचमादिकवर्णं ।

२ ये पठ्यते,—काष्ठिकानारायणेश्वरमेकवर्णं । मायाविद्याकीर्तनं । शंकरविधिः ।
हीनविधिकवर्णं । पूजायुक्तादिविकवर्णं । वयाकाशे वन्द्याया अकरणे ब्रह्मावावनीकवच-
माद्यष्टविद्यावच ।

३ व—४ मे, पठ्यते,—परादिमायाकवचमादिकवर्णं । वरीकरादिशासनकवचवर्णं । राक्ष-
सुन-वन-ज्ञानसाधनाद्यष्टादिकवचवर्णं । बह्वर्णमादिशासनकवर्णं । वच ब्रह्माष्टाव्ययविधिः ।
विद्यावचपुष्पौघाद्यष्टविधिः । विष्णुपुष्पाद्यष्टविधिः । मुक्तसाधनविधिकवच ।

५ व—६ मे पठ्यते,—द्वितीयव्रतमादिविकवर्णं । ब्रह्मावनीविद्याविकवर्णं । अथर्वनीवनी-
विद्यावर्णं । सर्वेश्वरकीर्तनमादिकवर्णं । योगिनीतन्त्रविशेषवचवर्णं । नव योगमायकदेवोपा-
साधकवचव ।

No. 2214 भगवतीपद्मपुष्पाञ्जलि । Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent, 82 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Uḷā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Bhagavatī-padya-pushpāñjali. A hymn in praise of the Devī and her attributes. By Rāmakṛishṇa, son of Bhadra Suri Tripāṭhi, of Karavaiṇjunapuram.

Beginning. भगवतीभक्तचन्दपङ्कजं

धनरभृतसुरासुरदेवितं ।

सुजनमानमहंसपरिष्कृतं

कमलस्यमलया निभृतं ममि ॥

ताम्रभाषपि बन्धुं विम्लेज्जगददेवते ।

नरनारायणोद्देवो नरसिंहो न मेऽपरः ॥ (?)

चरिचरजगद्वन्द्वे चतुर्वर्त्तुना-

द्विजितवरमानमद्रिभावाद्देव ।

तानुचरि करोमि प्रीतये भक्तिभावा(?)

भवति पदपद्मे पदपद्मं कृत्स्निं ते ॥ इत्यादि ।

End.

रजवति किलकपे + व चित्ते ॥ (?)

+ परजवर + मद्रामलक्यः कपोता ।

चकत सुकतमर्थं दत्तपदैकवर्त्तुः

कवमभवन्तेतुः प्रीतये विद्यमानः ॥

Colophon. इति श्रीमद्भगवतीपादारविन्दनकरन्दमानन्दसुदा + च + + + कर
नेष्टुरपुर्वाभिन्नद्विरिषिवाटिननुजगामकन्यकविना विरचितभगवतीपद्मपुष्पाञ्जलिः समूहः ।
विषयः । कीर्तनानेन देवा रूपनृपमाचार्यादिकीर्तनं ।

No. 2215. नामावलिस्तोत्रम् । Substance, country-made paper, 12 x 9 inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent, 14 śloka. Character. Nāgara. Date, ? Place of deposit, Uḷā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Bābu Annadāprasāda Mukhopādhyāya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Nāmāvali-stotra. A hymn in which a great number of epithets, used as names of Śiva, are strung together. By Śaṅkara Achārya.

Beginning. वे चन्द्रचूड मदनानक प्रसूपाये
 खाये निरीम निरिजेन मयेन यथो ।
 भूतेन + + भयसूदन माननाथ
 संसारदुःखमदनात्मनदीन रच ॥
 वे पार्वतीसुदयवसन चन्द्रभौस
 भूनाथिव करचर विद्वत्प्रियाय ।
 वे वामदेव भव वद विनाकपाये
 संसारदुःखमदनात्मनदीन रच ॥ इत्यादि ।

End. मोरीविहासभवनाथमयेनराय
 वक्षाननाथ प्रदक्षानक + दास ।
 सभाय सभोजननाथिवाय नक्षी
 दारिद्र्यदुःखमनाथ मनः प्रियाय ॥

Colophon. इति श्रीमद्भगवत्पाद्यनिरुचितं भागवतगीतोक्तं समाप्तं ॥

विषयः । श्रीपद्मजीन प्रियनामावलिप्रथमं ।

No. 2216. लघुसप्तशतीस्तोत्रम् । Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 18. Extent, 35 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1772. Place of deposit, S'antipura, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvāgīś'a. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Laghūsaptaśatī-stotra. A hymn in praise of the Devī as described in the well-known Chāṇḍī section of the Mārkaṇḍeya Purāṇa. By Pṛithvīdhara Achārya.

ॐ नमस्तुते ।

Beginning. चन्द्रार्धं चर्धेनिकर्धं कस्यचन तच्छा
 चक्रादिकं तद्विषयं चक्रदं जयैव ।
 न चेतना यत इति प्रविचार्य विने
 नित्ये मदीवचरणीं प्ररुचं प्रपद्ये ॥
 पार्थिवेयिनायतनवापतिरेव जेव-
 र्ध्वं दृष्टाक्षितवयः पुराणं पुराणः ।
 मन्त्रीवपानविषमोक्तमद्वयं वीःपि
 चापूर्यमानवयवः प्रथमं चकार ॥ इत्यादि ।

End. श्रीविद्याहरनामकेनः
 श्रीमन्मुखायेनपरीक्षणात् ।
 तस्य त्रयादाम्बुजमात्रतयीः
 इत्यौपरा सोपनिर्द्धारः ।

Colophon. इति श्रीविद्याहरनामार्चनिरचितं जगद्गुरुगोपीभूषणं ।
 संवत् १७७९ वैशाख १७ तिथिर्वादिर्द्धारः प्रह्लादनाथमुनेन विष्णुदेवेन ।
 विषयः । श्रीपञ्चाक्षरे देवाणां नामादिकीर्तनं ।

No. 2217. शिवपञ्चाशिका वा आत्मार्पणकृतिः । Substance, country
 made paper, 13 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent,
 135 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, S'ántipura,
 Paṇḍit Kālidāśa Vidyāvāgīśa. Appearance, fresh. Verse.- Correct.

Sivapanchāśikā ALIAS *Ātmārpanastuti*. A hymn in praise
 of Ś'iva. In course of the hymn the author dedicates himself to the
 divinity. By Apyayī Dikshita.

Beginning. कथं देव' प्रभवति परं देवदेव प्रभाव
 वत्सादिभ्यं विविधरचना कश्चिरेव कथम् ।
 अग्निवाक्कलमिति तदपि ज्ञानं अग्निमान् ।
 कोऽहं वाक्साध्यमिदं यदिदं वाच्यं मे वचसः ।
 शिवादीनामवयवनां निश्चितं ज्ञानं ज्ञान-
 दाक्षेणं तत् ज्ञानं कश्चित् कर्षयिष्ठानधीनं ।
 नाधिष्ठातुं प्रभवति जगदीनामपीन्द्रकलाप-
 कलादायकमपि जगतां वाचं यानि विद्यानाः । इत्यादि ।

End. आत्मार्पणकृतिरिहं जगत्पञ्चवत्
 दक्षयजुश्चमता न तया तया मे ।
 वाचापि कैवल्यमर्थं त्रयं इतीति
 इतीतिराक इति एव ज्ञानमिहं ज्ञान

Colophon. इति श्रीशिवपञ्चाशिकापविदीक्षितजगत्पञ्चाक्षरेण विष्णुदेवेन
 विषयः । श्रीपञ्चाक्षरे शिवपञ्चाशिकादिकीर्तनं ।

No. 2218. স্মৃতিপ্রদীপঃ। Substance, country-made paper, 18 x 4 inches. Folia, 121. Lines, 6 on a page. Extent, 3,060 ślokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránpágháta, Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhaṭṭácháryáya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Smṛitipradīpa. A digest of a number of Smṛiti rules. By Chandras'ekhara Mahámahopádhya.

Beginning. মনসি দেবদীপ্যন্তং চন্দ্রক জগতঃ পতি ।

ব্রহ্মং ধৃতমবিষয়স্য সাম্যমস্য চ চন্দ্রমিতি ।

মৌলিচন্দ্রবরচন্দ্রকং ব্রহ্মত্বং ব্রহ্মদামনং ।

ব্রদীপে স্মৃতিমাসৌন্যে কুপতি চন্দ্রবেগঃ ।

তথাহৌ তিথিসংকল্পনাস্য ক্ষম্যপরাধং ।

অন্যথোক্তমসাম্যেন দেবি প্রোক্তা নব্যাক্ষতা ।

ঈজান্য পরমা মায়া দেবিনা দেবচারিণী । ইত্যাদি ।

End মুদ্রিতকথোরকারামন্যৈঃষি প্রোক্তব্রহ্মাদৌরাচরমমখ্যায়ঃ । ইতি ।

Colophon. ইতি মতেঃপাশ্চাত্যবীচন্দ্রবেগরসংনির্ঘবে স্মৃতিপ্রদীপে অন্ত্যাবধিবেশনং ।

কমানীঃখং পশ্য ।

বিষয়ঃ। তথাহৌ তিথিসংকল্পনাদিকথনং । মাসাদিত্যবতনম্ভেদনিকথনং । যুগাদিতিথি-
অবতনাদিকথনং । প্রতিবৎসাদিতিথিবিশেষাদিকথনং । তথ তথ বিধিতসম্বলনিকবচনং । অমৃত্যুবাণী ।
নব্যবচনমখ্যায়ঃ । সত্যমসত্যনিকথনং । যুগাদিকথনং । একাদেকাদ্যুপপাতবিধিঃ । ষষ্ঠ্যান্নিকথনং ।
সংকল্পনিকথনং । কল্পনরূপবিশিষ্টকথনং । অমৃতকাদিবিধিঃ । অমৌলিকথনং । মাসাবধিকারি-
নিকথনং । অমৌলিকাদিসম্বলনিকথনং । দ্বীপমৌলিবিধিঃ । বৌদ্ধমাসাবধিকথনং । বর্ষনরদাহ-
বিশিষ্টকথনং । দ্বার্মন্যবতনীর্যবতাদিকাদিকথনং । 'অহকা'বাক্যকাদিকথনং । বিবাহবি-
কথনং । মাসিকাদিবিধিকথনং । কন্যাদিকথনিকথনং । কন্যাদাহনিকথনং । মর্শমাসাদিসংস্কার-
নিকথনং । স্মৃতিকাবণীপূজাবিশিষ্টকথনং । মাসরচাবিশিষ্টকথনং । বিদ্যারচাদিকাদিকথনিকথনকথন
অন্যথাবাক্যনিকথনকথন ।

No. 2219. স্মৃতিকল্পদ্রুমঃ। Substance, country-made paper, 16 x 4½ inches. Folia, 89. Lines, 6 on a page. Extent, 1,747 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránpágháta, Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhaṭṭácháryáya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Śrúti-kalpadruma. Principles of the Bhakti doctrine and refutation of the adual Vedánta theory and unreality of matter. The object of Bhakti is Kṛishṇa, whose divinity is vindicated. By Haridáśa, a Vaishṇava hermit.

Beginning. বন্দে কৃষ্ণকবচং বদারবিন্দং হৃদয়ারত্নম্ভৈরপি বহু কালং ।

বহুভক্তচন্দ্রবরানন্দম্ভৈ মল্লিকমলম্ভৈ রত্নচাপিভক্তম্ভৈ ॥

কৃতিকবচনমোলায় বন্দোপে হরিমল্লিহা ।

অস্ত্রারব প্রবন্ধানু বা পঞ্চানু বহির্ভুগাঃ ॥

স্বয়ং ভগবান্ মন্দমন্দম্ভৈ বহু কৃতিকৃতিপুটাদিপু স্রেবমোলামিহিতাঃ । তথাপি ইত্যাদি ।

তথাপি ।

End. যৎ কলতি মিলনবর্ষককান্তোবাঃ সমসমিতাক্ষতুহুদ্বিপকবর্ষে ।

যৎ হরতি মল্লি হুতি কিতিকুটৈঃ স্মিতমলম্ভৈ তমদেহি বিম্বুভক্ত ॥

Colophon. ইতি শ্রীশ্রীমদ্বন্দমন্দমন্দবদারবিন্দমধুসূতহরিদাসকৃতঃ কৃতিকবচনম্ভৈ

কলাঃ ।

বিষয়ঃ । মন্দবান্ মন্দমন্দম্ভৈ শ্রীকৃষ্ণ এব পরমশ্রদ্ধাবন্ধাৎ ইতিমিকবচনং । ব্রহ্মকঃ সাক্ষাৎ-
রত্নমিকবচনং । মল্লিককবচাদিবিবেচনং । তন্মত্ভাষ্যম্ভৈ মল্লিকমলকবচনং । মল্লিবিম্বাভাদিকবচনং ।
শ্রীমদ্ধামবতম্ভৈ কৃতিকবচনমধুসূতস্বামীবন্দকবচনং । মল্লিকম্ভৈ মনবনুপ্রাণিতং তু জ্ঞানাদিভেতি-
মিকবচনং । মনবকীলস্বয়ৈ মনবকৃষ্ণিহরিতিমিকবচনং । মনবতঃ সত্যমকবচনং । জাযাবাদমলাভেব-
কীলম্ভৈ । মল্লিকাদিমতমিন্দম্ভৈ । মনবকৃষ্ণিহরিদ্ব্যমীনাঃ সমসমিতমিকবচনং । পাবকাদিহাস-
কবচনম্ভৈ মদাভেবকবচনং । মনবকৃষ্ণম্ভৈ স্রেবমোলামিহিতাঃ ইতিমিকবচনং । মনবকীলস্বামীনাঃ মিত-
মকবচনং । বিম্বুভক্তাদিমিকবচনং । বাসোক্তাদিমিকবচনং । মনবকৃষ্ণম্ভৈ মোদোভ্যাদিহাস-
কবচনং । স্রেবমল্লিমিকবচনং । মনবকৃষ্ণকবচনমলম্ভৈ ॥

No. 2220. সিদ্ধান্তমঞ্জরীভাবদীপিকাঃ । Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 200. Lines, 9 on a page. Extent, 6,492 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránpágháta, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhya. Appearance, old. Prose. Corect.

Siddhántamanjarí-bhavadípiká. A commentary on the Siddhántamanjarí of Jánakínátha. By Kṛishṇa S'armá.

Beginning. শ্রীমদ্বন্দমন্দমন্দবদারবিন্দমধুসূতহরিদাসকৃতঃ ।

ইত্যাদিভাষ্যমধুসূতস্বামীবন্দকবচনং ।

ব্রহ্মক মিতমোঃ বাদৌ শ্রীমতা কবচকবচনং ।

শ্রীমদ্বন্দমন্দমন্দবদারবিন্দমধুসূতহরিদাসকৃতঃ ।

प्रारिचिनप्रतिपत्त्यवधारणाय कृत परमात्मनकारकं महत्तमं निबन्धिकायै प्रवृत्तयोऽथा-
वशाभेदवर्गं महत्तावरणाव चादौ निबन्धानि प्रवृत्तेति ।

End. चययुदेवेन तयोर्गं, तथापि ययोदेवं निबन्धावोचितान्—रत्नतः
परं कथितवान् परिचरानिबन्धकवाक्यं नास्ति ।

विषयः । जानकीनाथकृतन्यायविद्वानमहर्ष्या वाक्यानं ।

No. 2221. सिद्धान्तमञ्जूषा । Substance, country-made paper, 18 x 4 inches. Folia, 122. Lines, 7 on a page. Extent, 3,229 ślokas. Character, Bengali. Date, Sm. 1,658. Place of deposit, Ulá, Post Ránágháta, Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhaṭṭácháryáya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Siddhánta-manjúshá. A dissertation on the adualistic Vedánta doctrine and refutation of all adverse doctrines. By S'íva Bháratí, disciple of Jñánendra Bháratí.

Beginning. प्रथम्य मन्त्रस्यादान् ज्ञानेन्द्रभारतीयतीम् ।

कृता सिद्धान्तमञ्जूषा तत्कृतालोभनोमया ।

अथ कथाया ना चरे इत्यथः श्रीयोगिन्द्रिन्द्राधितमवेति कृता आद्यतन्त्रज्ञानस्य अभ्य-
र्चितलोभः—रत्नादि ।

End. अतएवाविद्यालोभानुहन्ता जीवन्मुक्तिरित्यादिविद्वान्तरवचनं ।

Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिब्राजकाचार्यज्ञानेन्द्रभारतीयपूज्यपादशिवजीशिवमा-
रतीकृता सिद्धान्तमञ्जूषा परिपूर्णा । संवत् १९१८ ।

विषयः । आत्मा ना चरे इत्यथ निबन्धविधिरयमिति निबन्धः । श्रुतं ब्रह्मैव जगदुपादान-
मिति निबन्धः । मायाविद्ययोर्भेदवादिमतकथनपूर्वकं तत्कथनं । मायाब्रह्मिरेव उपादानमि-
ति मतकथनं । उपादानकथनं । अध्यासादिसकपविरोधनं । प्रत्यक्षादिप्रमाणावच्छेदकनिबन्धः ।
अपरोक्षज्ञानकथनकथनं । प्रत्यक्षान् बुतेः प्राधान्यनिबन्धः । प्रतिविम्बमित्यात्मन्युपपन्नतां मत-
कथनपूर्वकं विम्वप्रतिविम्बभावेन जीवेश्वरदेविभाज इति निबन्धः । निष्ठाः सत्त्वकथनं । चित्त-
शुद्धिद्वारा कर्मेणा विद्योपशान्तिनिबन्धः । आत्मनोऽर्जुनकथननिबन्धः । आकाशस्य मित्यनवाद्य-
कथनं । जीवात्मककथननिबन्धः । मन्त्रोमित्यनवाद्यकथनमनुशेषेन न्यायवेद्येविकसिद्धान्तकथनं ।
ब्रह्मकथननिबन्धः । वाक्यमतकथनं । एकजीववादवस्थापनं । अपरमेकारकनिबन्धप्रवृत्तेन
मायामतकथनं । जीवन्मुक्तिनिबन्धकथनं ।

No. 2222. রত্নমালা । Substance, country-made paper, 16 x 4 inches. Folia, 28. Lines, 6 on a page. Extent, 354 ślokaa. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rápágháta, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyaýa. Appearance, new. Versa. Incorrect.

Ratnamálá A collection of miscellaneous verses illustrating particular rhetorical maxims, with many riddles and enigmas. By Lakshmana Bhaṭṭa.

Beginning. প্রতিবন্দ্য স্ববন্দীত ভাগ্যে বিতরং নৃৎ ।

রত্নমালা প্রকৃষ্যেৎ সুখ্যাতা বৈষ্ণবানং ।

সত্যকথাসমন্ততীকৃতানন্দমাতং

দ্বিত্যর্থ কনকধূপসুখমিতাৎ ।

বিশুদ্ধকোমলবর্ণাধরনামাতং

কৃত্যং মনসি মনসা বদুদৈবজ্ঞানং । ইত্যাদি ।

End. শ্রীমৎ কন্যা মতা রচা রচোনা বিদ্রুতিঃ ক্রিয়ঃ ।

মস্তক কাটিনোঃ প্রেক্ষ্যেৎ বিদ্রুতিঃ ক্রিয়ঃ ।

Colophon. ইতি বীটকাক্ষরমহত্মনা রত্নমালা সমুদ্যে ।

বিবদঃ । স্বপ্রকৃতপ্রবন্ধকাক্ষরপ্রধানমত্যা বিবিধপ্রকারিক প্রেক্ষ্যেৎ কাক্ষরং প্রকৃতিকাক্ষরমহত্ ।

No. 2223. সুভাষিনীঃ । Substance, country-made paper, 16 x 4½ inches. Folia, 149. Lines, 8 on a page. Extent, 8,601 ślokaa. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rápágháta, Zillá Nadiyá, Dīnanátha Bhaṭṭáchárýa. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Subhāshinī. A commentary on the Kirátárjuniya of Bhāravi. By Manohara S'armá. The work is said to have been written under orders of Rájá Kshitipála Malla.

Beginning. মনো মনোমীচরকারবিন্দু মনোমীচর ক্রিয়নে বিদ্যায় ।

মানসিকমহত্মনিকাক্ষরমহত্ সুখ্যাতাভারবিকাক্ষরমহত্ ।

স্বয়ং মনোমীচরকারবিন্দুঃ প্রারম্ভিকমনির্মিতপ্রবন্ধমাত্রে মানসিকমহত্মনাক্ষরম্ কাক্ষরমহত্-
ক্রিয়নেমীচরকারবিন্দুবিদ্যাক্ষরমহত্ বদুদৈবজ্ঞানং কটঃস্বয়ং বীটকাক্ষরমহত্ কাক্ষরমহত্ ক্রিয়-
নেমিঃ ক্রিয়নেমিঃ, বিদ্য ইতি ।

End. কাক্ষরাক্ষর কাক্ষরাক্ষরমহত্ । কাক্ষরমহত্ কাক্ষরমহত্ ।

Colophon. इति वनकनूपमिश्रितान्धविनाशिकनन्दनविनाशादिद्वितीयकनोदरस्यै-
कतायां सुभाषितां भारविटीकायामहात्म्यं चर्यः ।

विषयः । भारविकृतकविपताम्युपनिषदायक वाक्याम् ।

No. 2224. चैतन्याष्टकम् । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 14. Extent, 22 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rāpāghāṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopādhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

Chaitanyaśṣṭaka. Eight stanzas in praise of Chaitanya and expressive of the grief of the writer on the demise of that saint. By Rúpa Gos'vámī, a companion of the saint.

Beginning. चरितं मे ते नृपते नृपते नृपते नृपते

कन्यापुत्रं राधा प्रियतरस्योपासनाय ।

चरो मे ते ज्ञानः प्रत्यक्षः प्रत्यक्षः प्रत्यक्षः

अथैकम् किं मे नमस्कृत्यं वाक्यं पुनः ।

पुत्रीदेवतायाः प्रत्यक्षपुत्रा ज्ञानपुत्रो-

नृपते नृपते नृपते नृपते नृपते नृपते ।

कन्यापुत्रं राधापुत्रं नृपते नृपते नृपते

अथैकम् किं मे नमस्कृत्यं वाक्यं पुनः । इत्यादि ।

End.

अथैकम् किं मे नमस्कृत्यं वाक्यं पुनः ।

पदा देवदेवतायामिदं पदं पदं पदं ।

प्रकाशं चैतन्यः प्रत्यक्षपुत्रो नृपते नृपते

नृपते नृपते नृपते नृपते नृपते नृपते ।

Colophon. इति श्रीकृष्णोपासनाय चैतन्याष्टकम् ।

विषयः । श्रीकृष्णोपासनाय चैतन्याष्टकम् ।
अथैकम् किं मे नमस्कृत्यं वाक्यं पुनः ।

No. 2225. वनविद्यासकवः । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent, 260 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rāpāghāṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopādhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

Vrajavilāsa-stava. A hymn in praise of the frolics of Kṛishṇa at Vṛindāvana. By Rūpa Gos'vāmī.

Beginning तनिरङ्गुभिर्वन्द्यं कानाक्षेरवंपातिभिः ।

विष्णो नमः संहरन्महाभारैः पाप्मं मां भडा ॥

इत्थं वार्यकवच्यवक्रिभिरसं दृष्टं पुराणादिना ।

विषयं नामनिवारयन्नभिनिमित्तैः शोभादिचिह्नैर्धृतं ॥

कामिन् प्रेमकुचादयं कवचमवा प्राक् पापव चीदरे ।

येनैतानवधाय्यं सन्ततमयं + + + + + ॥ इत्यादि ।

End.

इत्थं निवतनन्दिदमविज्ञासमानमयं

चरा मलयनोत्तमकचुरमाधुरीवन्दरे ।

मुक्तः कुमुदचक्षुः परित्यजन्ति ये वन्दयन्

धर्मं परिकरेदं मितुमनव यन्नन्ति ते ॥

Colophon. इति श्रीकपिलतन्त्रविज्ञानकवः समाप्तः ।

विषयः । कृष्णकान्तोत्तमकचुरमाधुरीवन्दरे ।

No. 2226. गौराङ्गकवचस्तवः । Substance, country-made paper, 10 x 5 inches. Folium, 1 Lines, 16. Extent, 25 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Itānāghaṭa, Zilla Nadiyá, Annadá-prasáda Mukhopādhyāya. Appearance, new. Verse. Correct.

Gaurāṅgastava-kalpataru. A hymn in praise of the personal characteristics of Gaurāṅga *alias* Chaitanya. By Rūpa Gos'vāmī.

Beginning. तनिं दृष्ट्वा चक्षुः प्रमदन्मनस्यैः शिखननाः

कुचव चीचनोपरि दधति कृष्णारविमयं ।

कदाचन यः कर्णवत्तनधरावन्धीय च वच-

काद्वैर्गौराङ्गदृष्ट्वा चक्षुः प्रमदन् मे मदधति ॥

चक्षुःकलाकानं नवविचरन्तेरेव चक्ष-

विषयं कदाचिद्वन्द्यमनन्यापुनरुक्तैः ।

चक्षुः कदाचिद्वन्द्यं नितिनित्येतिर्विचरन्ते

नरः श्रीगौराङ्गदृष्ट्वा चक्षुः प्रमदन् मे मदधति ॥ इत्यादि ।

End. इति श्रीमोक्षोद्भवविधिवद्व्यासकृतम्-
 प्रभाषाजलसामुद्रिककृतमात्रं पुरातनं ।
 मुद्रणैः सिधौषधिरिव यक्षायातयकिते-
 रणं विवेदिभ्यश्चरन्तु न लोकावधत्तम् ।

Colophon. इति श्रीकृष्णोक्तानि विरचितमोक्षोद्भवकृतम् नमः ।
 विषयः । मोक्षोद्भवदेवेन मोक्षोद्भव प्रकृतिनाम्नैर्वर्णनम् ।

No. 2227. श्रीललितयुद्धाहारम् । Substance, country-made paper, 15 × 5 inches. Folia, 82. Lines, 9 on a page. Extent, 1,822 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, S'āntipura, Paṇḍit Kālidāsa Vidyā-vāgīśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Līlāvatyudāharana. Examples and exercises in illustration of Bhāskara Āchārya's rules of Algebra as given in his Līlāvatī. By Viśveśvara.

Beginning. मोक्षोद्भवविधिवद्व्यासकृतम् ।

चरन्तु न लोकावधत्तम् ।

यस्य श्रीमोक्षोद्भवविधिवद्व्यासकृतम् । यस्यादेः यस्यादेः यस्यादेः ।
 इति । श्रीमोक्षोद्भवविधिवद्व्यासकृतम् । इत्यादि ।

End. पुनः श्रीमोक्षोद्भवविधिवद्व्यासकृतम् ।

Colophon. इति श्रीमोक्षोद्भवविधिवद्व्यासकृतम् ।

विषयः । मोक्षोद्भवदेवेन मोक्षोद्भव प्रकृतिनाम्नैर्वर्णनम् ।

No. 2228. तत्त्वसमासः । A. Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 240 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit. Calcutta, Professor Maheshchandra Nyāyaratna. Appearance, new. Prose. Generally correct.

B. Substance, country-made yellow paper, 12 × 3 inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page. Extent, 240 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sāntipura. Rāmanātha Tarkaratna. Appearance, new. Prose. Correct.

Tattvasamāsa. A summary of the different topics of the Sāṅkhya doctrine, with an exegesis by an unnamed author. It is the

same work which has been noticed under No. 2198 (p. 260) as Kapila-sūtra, but the exegesis is different. The introductory lines of the two MSS. now under notice are substantially the same as those in No. 2198, but the wording is different, and the name of the Brāhmaṇa is not given, nor is the text described to consist of 22 aphorisms in one chapter divided into 4 sections. The omission of the name is appropriate, for Āsuri is generally described to have been a brother of Kapila, and he could not with any propriety be made to describe his family, his race, and his name to his brother. The introduction runs thus:—

“A certain Brāhmaṇ, aggrieved by the three kinds of pain, had recourse to the great sage Kapila, the teacher of the Sāṅkhya. Having declared his family, his name and race, and his desire of instruction, he said—‘Venerable Sir! What is of all things the most important? What is actual truth? And what must I do, in order that I may have done what is fitting to be done?’ Kapila replied—‘I will tell you.’”

This introduction is followed by the so-called sūtras, the number of which is not the same in the two codices under notice. A gives the number at 25, exclusive of the concluding line which describes the fruit of knowing the topics. The topics are—(1) “Eight ‘produced’ (*prakṛiti*) ; (2) sixteen ‘productions’ (*vikṛita*) ; (3) ‘soul’ (*puruṣa*) ; (4) the ‘trial of qualities’ (*traiguṇya*) ; (5) ‘development’ (*sanchāra*) ; (6) ‘dissolution’ (*pratisaṅchāra*) ; (7) the ‘instruments of soul’ (*adhyātma*) ; (8) ‘the province of an organ’ (*adhibhūta*) ; (9) ‘the presiding supernatural agent’ (*adhidairata*) ; (10) the five ‘functions of the faculties’ (*adhibuddhi*) ; (11) the five ‘sources of action’ (*karma-yoni*) ; (12) the five ‘airs’ (*vāyu*) ; (13) the five that consist of action (*karmamān*) ; 14 ‘ignorance’ (*avidyā*) under five divisions ; (15) ‘disability’ (*āśēti*) of twenty-eight kinds ; (16) ‘acquiescence’ (*tushṭi*) of nine kinds ; (17) perfections (*aiddhi*) of eight kinds ; (18) the ‘radical categories’ (*mulikārtha*) of ten kinds ; (19) ‘benevolent nature’ (*anugraha-sarga*) ; (20) ‘elemental creation’ (*bhūta-sarga*) of ten kinds ; (21) ‘parental creation’ (*dhātus-sarga*) of three kinds ; (22) threefold ‘bondage’ (*bandha*) ; (23) threefold ‘liberation’ (*moksha*) ; (24) threefold ‘proof’ (*pramāṇa*) ; (25) threefold ‘pain’ (*duḥkha*) :—in these consists all actual truth. He who shall have thoroughly understood this, will have done all that is to be done. He will not again be obnoxious to the three kinds of pain.

Such are the aphorisms of the Sāṅkhya entitled the ‘compendium of principles’ (*tattvasamāsa*).”

B limits the number of the sūtras to 23, omitting 21 and 25, making one sūtra of 4 and 5, and reckoning the last line as a sūtra. No. 2198, reduces the number to 22, by making one sūtra of 7, 8 and 9. It, moreover, divides the sūtras into 4 sections, ranging, the first three sūtras in the first section, the next four in the second, the next 9 in the third, and the last six in the concluding section.

The enumeration of the sūtras in A, obtains also in the translation given in the *Benares Magazine*, III p. 282. Mr. Hall notices other variations in the Preface to his edition of the *Sāṅkhya-pravachana-bhāṣya*, (p. 28,) and recites them with additions in the Preface to his edition of the *Sāṅkhya-sūtra*, (p. 42). The weight of evidence lean, on the whole, in favour of 22. But whatever their number they are the headings or titles of the topics which Kapila may have taught, and not the substance of his teachings. Nevertheless there is no doubt that the work is of considerable age, for it is unquestionably more ancient than the *Sāṅkhya Sūtra* and the *Sāṅkhya-kārikā*, from which it differs in some respects, and is obviously the oldest text on the *Sāṅkhya* available.

The name of the work is not given uniformly in the different codices. A names the sūtras *Tatvasamāsa—Tatvasamāsaḥ Sāṅkhya sūtrāṇi*. So does the text printed in the *Benares Magazine*, both at the beginning and at the end. B, at the beginning has *atthātak tatvasamāsa sāṅkhya-sūtrāṇi vyākhyāyāmah*, and at the end, *Iti sāṅkhya sūtrāṇi samāptāni*. No. 2198, which I have seen since writing its notice on page 260, has *Sāṅkhya-darśana bhāṣya* in the epigraph of section I; *Sāṅkhya-bhāṣya* in the rubrics of sections II and III; and *Sāṅkhya-chārya-kapila-sūtra-bhāṣya* in the colophon. The exegesis attached to the text is the same in A and B, but the first is named *Tatvasamāsaḥ Sāṅkhya-sūtra-ṣṛiṭi-krama-dīpikā*, and the second, *Sāṅkhya-sūtra-kramenaisa vyākhyātā krama-dīpikā*. No. 2198 obviously takes the name of the text to be *Sāṅkhya-sūtra* alias *Kapila-sūtra*, and of the exegesis *Sāṅkhya-sūtra-bhāṣya*. The name of its author has been incorrectly given on page, 260, and the error has arisen from the Paṇḍit who reported on it, having put in the word *kpita* after *Sāṅkhya-chārya*. The word does not occur in the original MS. The work must be taken to be anonymous, as is the exegesis given in A and B. Mr. Hall notices three other exegeses, the *Sarvopakāriṇī*, the *Sāṅkhya sūtra viraṇa*, and the *Sāṅkhya-krama-dīpikā* alias *Sāṅkhya-lenkāra* or *Sāṅkhya-*

sūtra-prakāśikā which are of anonymous authorship. The last may be the same with my A, but I have no means of ascertaining the fact. Mr. Hall notices two others, the *Tattvasaṁdā-dīpana* and the *Tattvasaṁdā-vyākhyā*, by Bhāvāgaṇa Dīkṣita and Kṣemānanda respectively, but I have not seen them. Nor have I seen Dr. Ballantyne's translation of the text, which appeared in 1850. Not a single copy of it is available in Calcutta. Taking the different names noticed above into consideration, it appears the true name of the work is *Sāṅkhya-sūtra*, and to distinguish it from the larger work which appeared subsequently, the descriptive epithet *tattvasaṁdāśata* of the introduction has been latterly modified into *Tattvasaṁdā* as the identifying name.

Beginning. বহুবিব্রতিবস্ত্রেণ লক্ষণা জ্ঞানমাত্রবান্ ।

যাদিহৌ ননকৌ কবিত্বাৎ মনবধৌ ।

জ্ঞানঃ ননকবাননঃ বাঁকুপাতি যাক্ষজ্ঞানঃ । ইব কবিত্ব্ মাছুকমিষিচেন দুঃখেযাশিত্বঃ
বাঁকুপাতি কবিত্বমর্ষিঃ মরকতবাননঃ ।

End. ইত্যন্থ বসাত্তৌমিঃবেবজ্ঞানং । বসাত্তায়া পুনর্মক ন কাহিদি ।

ইত্যন্থবৈবিত্ত্বানং কবিত্বক নদ্যাকন্য ।

মকুলা মাছুকঃ বেদা কনকতৌম্যবনদা ।

বাঁকুপাতিমর্ষিঃ বাঁকুপাতি মনবধৌমিঃ ।

বসবানন + + + শ্রেণী জোকমতবঃ ।

Colophon. বসাত্তৌমিঃ বাঁকুপাতিমর্ষিঃ ।

বিবকঃ । ননকবাননকবাঁকুপাতিমর্ষিঃ বাঁকু ।

No. 2229. স্বর্ঘরজাবলী । Substance, country-made yellow paper, 18 x 4 inches. Folia, 122. Lines, 8 on a page. Extent, 3,998 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uḷā, Post Rāpāghāṭa, Zillā Nadiyā, Dhanātha Bhaṭṭācārya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Artha-ratnāvalī. A commentary on the Gītagovinda of Jayadeva. By Gopāla Chakravartī, of the sept of Bandyaghaṭi.

Beginning. মনককুনিমিষিতঃ মনবদৌম্যাক্ষম্ । দ্বিতৌ-

বন্দ মনবদৌমিঃ মনিমিষিঃ বাঁকুপাতিমর্ষিঃ ।

ইত্যন্থ বসাত্তৌমিঃ বেবজ্ঞানং ।

सुखम् वैतरवावर्त्ता हरिरगौ वावाद्वाधासुखं ।
 विद्योक्तानैकधाकादि विचार्य निवृत्तं मुक्तः ।
 मेःवाक्यः कुर्वी टीकानर्चनमावलीमता ।
 मीनमोविन्दकाव्यान्मौ सुदुरति कति मेः रवाः ।
 कथं ज्ञानं कथयैत् सर्वान् मदीयां सुदुरतिवता ।
 काव्यान्विपारीकयैर्मिंकविता-
 विभाषि टीका वक्तव्येऽस्य वचसि ।
 वतां जनेषु हरिमोवचनेन
 परे परे वाक्तरवा विधीयते ।
 स्वामीमीनकाव्याप मोचिता मयतां वतां ।
 रमाकरैर रत्नं किं नूनं यन्मात्रं यत्नये ।

अथ निवृत्तमुत्तरं प्रादिचिन्तपरिणामात्रिकामः कविमुक्तमित्युक्तः एकस्यत्रात्रविचारः परत-
 भावयता मीनकाव्यमयका मीनवदेवोऽतिवचिर्मुक्तानपि ज्ञानानेकवचनवा पीरिपरवत्तरवे
 प्रवर्त्तयितुमया मीनकाव्यमयवर्त्तप्रधानं महाकाव्यमारभमासः । सर्वप्रयोगकाव्यमुच्यते तस्य
 कथं । काव्योर्मजसुविचारकुमिर्द्विजोवापि मनुकमिति कावाद्भोक्तामीक्यनवाकाव्यसुखं
 पुरस्कृत्यं कवीविहदेवनामीक्यकवीद्वयवर्त्तकपनङ्कमाचरति । मेवेरित्यादि ।

End. अथरव उपविनीयतः वक्तव्यमूत इत्यर्थः ।

प्रवृत्तान् यज्ञान् कविदपि + कथयदनी—
 तत्तं ज्ञात्वापैषं प्रवर्त्तति सुखिदोवचनिय ।
 यत्तं यत्नेवावां दपिदपि पुनात्मानम+कान्
 मुदे मत्ताकां मे कतिरियमपूनां मुरजितः ।
 कावोद्व्यकुलोमलोमवचकी भीमान् पिरकाभिध-
 कान्मनः शिवरत्नमूचिवक्तोप्राप्ताकवोऽभूतः ।
 पुर्जादाव इति प्रमोदवक्तिककाव्योवः कनी
 मेवाकः किञ्च देव निर्वाकधिया टीका कवेयं मुदा ।
 महाकाव्येभ्युजिते मत्ताये माते मयौ चयकरस गारे ।
 टीकाभिनां कपवनीतमूमेऽप्राप्तकवो यतनोवमय ।

Colophon. इति मयवदुपव्यवटीकप्रवक्तव्यमीनकाव्यमयमिर्विरचितानां मीनमोवि-
 न्दीकाव्यमयमयका वादप्रवर्त्तयितव्यं ।

विषयः । अथैवकवीमोविन्दकाव्यान्मनः ।

No. 2230. **श्रद्धाहस्ततन्त्रम् ।** Substance, country-made yellow paper. 18 x 3½ inches. Folia, 10. Lines, 7 on a page. Extent, 250 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1768. Place of deposit, Sāntipura, Kālidāsa Vidyābhāṣa. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Sūdrāha-kṛtya-tattva. A digest of the rules regarding the duties of Sūdras. By Raghunandana Bhāṭṭācārya.

CONTENTS: Śrāddhas, daily offerings to the manes, offerings during the wane, Abhyūdayika or śrāddhas on auspicious occasions. Recitations of Vedic mantras prohibited. Gift of dressed rice prohibited. Śrāddhas to be performed according to the rules of the Yajur Veda. Paurāṇic mantras to be recited. The five Yajñas. Peculiarities in *śchamana* or religious washing of the mouth when commencing a service. Daily duties, washing of the mouth, brushing of the teeth, bathing, putting on sectarian marks (*tīlukas*). Offering of water to the manes. Burnt-offering to Viśvedevāh. Sacrifices. Offering of grass to cows. Rules for meal time. Nocturnal duties. Sleeping. Going out.

Beginning. प्रबन्धः पञ्चदशः रत्नं ब्रह्मदेवः ।

श्रद्धाहस्ततन्त्राणि यानि श्रीरघुनन्दनः ।

तत्र यथा व्यवहारी भक्तिभक्तिप्रदायकः ।

श्रद्धायां सर्वव्यापे यानि श्रीरघुनन्दनः ॥

आद्यपादविधिः । मनुष्यावगते,—एवं श्रद्धायां धाम्नायं दृष्टिवाचकं कर्मदा । मनुष्यादेव मनुष्यं कुर्यादामात्रयद्वयम् । धाम्नायं कर्मजनकर्मकर्म प्रतिपद्ये कर्मव्यापिनिमित्तं पादं आभ्युदयिकम् । एवं दृष्टान्तिवत् श्रद्धायां कुर्यादित्यन्वयः । मनुष्यादेव मनुष्यं न तु सर्वं दृष्टिमनुष्येव धाम्नायवदित्यनेन लोकेष्वेकविहसत् वादस्य तेन तु कल्पवर्षं विहसन्ननुदात्तमित्यनेन विहसन्नैवात्रमेवाभिधानात् । इत्यादि ।

End. आद्यपादवि मन्त्रकर्मणि कामुकीभूषादिति ।

Colophon. इति श्रीरघुनन्दनशार्ङ्गविरचितं श्रद्धाहस्ततन्त्रं समाप्तम् ।

विषयः । श्रद्धायां आचरणनियमकम् । आधिक्यकृतनियमकम् । तत्र प्रतिभातीत्यन्वयव्यापारो श्रद्धाधिकारनियमकम् । मनुष्यादभिव्यक्तकर्मम् । श्रद्धादिदानप्रतिवेद्यकर्मम् । कल्पवर्ष-श्राद्धविधिना कर्मानुष्ठानकर्तव्यताकर्मम् । पादोपवि दौरादिकोमलाः श्रद्धेय वस्तीव इति वैधित्यनूयम् । वस्त्रवस्त्रविधिः । आचरणे विज्ञेयकर्मम् । आधिक्यप्रयोगकर्मम् । आचरणप्रयोगकर्मम् । दानपापप्रयोगकर्मम् । दानप्रयोगकर्मम् । निष्ठकादिविधिः । मन्त्रप्रयोगकर्मम् । आद्यपादवि वैश्वदेवोपविधिः । यज्ञिककर्मकर्मम् । तत्र तत्र प्रयोगकर्मम् । वेदादिदानप्रयोगकर्मम् । श्राद्धनियमकर्मम् । रात्रिकृतनियमकम् । प्रथमविधिकर्मम् । दौरादिकृतनियमकर्मम् ।

No. 2231. **सप्तसूत्रसंन्यासपद्धतिः**। Substance, country-made paper, 12 x 3½ inches. Folia, 12. Lines, 12 on a page. Extent, 214 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Śāntipura, Paṇḍit Kālīdāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Saptasūtra-sannyāsa-paddhati. Rules for the ordination of Sannyāsis and of the different orders in which they are divided, preceded by a brief account of the ten great teachers and their descendants. The teachers are—(1) Brahmā, Viṣṇu and Rndra, (2) Vāsiṣṭha, (3) Śakti, (4) Parāśara, (5) Vyāsa, (6) Śuka, (7) Gauḍāchārya, (8) Govindāchārya, (9) Śaṅkarāchārya, (10) Rūpavedāntāchārya. The four principal disciples of Śaṅkarāchārya were—Svarūpāchārya, Padmāchārya, Toṭakāchārya, and Pṛithvidharāchārya. Of these, the first had for his disciples Tirtha and Ārama; the second had Vana and Jraṇya; the third had Giri, Parvata, and Śāgara; and the fourth had Sarvasvatī, Bhārati, and Puri, and each of these established a separate order of Sannyāsis. This account is followed by the rules for ordination on the following subjects, viz. initiation in particular mantras, prayer for ordination, offering of water to the manes, Aṣṭakā śrāddha, Viśyahoma, the burning of the sacred thread, the crown-lock and other emblems of domestic life, bathing, prayers at stated times, mental worship, rest and reading of the Upanishads, reading of hymns for final emancipatory Yoga, reading of Panchikaraṇa, meditation or Samādhi, understanding of the Vedic text "Thou art that," reading of the Upanishads inculcating rejection of household life, recitation of particular mantras, ordination of Paramahansas, do. of Digambaras, trials of Sannyāsis.

ॐ नमोऽस्तुते नमः ।

Beginning. आदौ वेदाकाशार्थः ब्रह्मा, द्वितीये आकाशः विष्णुः । तृतीये आकाशः शङ्करः, चतुर्थे आकाशः ब्रह्मिन् । एतादि ।

End. तीर्थे ब्रह्मवन्दनार्थमिदं निवेदनम् ।

ब्रह्मन् आदौ च पुरी नाम उदाहृतम् ।

आत्मन्येव ब्रह्मकथने ब्रह्मवेति । (भेदवार-कीटवार-आत्मन्यवार-सूत्रवार) ? । इति ब्रह्मवन्दनम् ।

Colophon. इति सप्तसूत्रसंन्यासपद्धतिः समाप्ता ।

No. 2232. द्वादशवाचाप्रभावसूत्रम् । Substance, country-made yellow paper, 18 x 8 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 254 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Śāntipura, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvāgīśa; another copy at Ulā, Post Rāpāghāṭa, Zillā Nadiyā, Gopinātha Bhattachārya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dvādaśayātrāpramaṇa-tattva. Proofs regarding the twelve great festivals of Vishnu. By Raghunandana Bhaṭṭācārya. The festivals are,—Chandana Yātrā, Snāna Yātrā, Guṇḍicā Yātrā, (in the months of Āśāḍha, Māgha, and Chaitra) Sayana Yātrā, Dakṣiṇa-pāreva-parivartana Yātrā, Vāma-pāreva-parivartana Yātrā; Uthāna Yātrā, Chhādani Yātrā, Pushyābbiseka, Sapyodanavidhi, Dola Yātrā, Madana-bhanjikā. Detailed accounts of these festivals will be found in my 'Antiquities of Orissa,' Vol. II.

Begining. प्रथम जननी माते कश्चिदुक्तवनात्तर्ज ।

सादृश्यवाचकानि सन्ति नीरद्वयम् ॥

नपादे। हादमपापाकाकक नृपाओपादेवम। म् व एपादेमिपयते। इत्यादि।

End.   नमो नै शरणं कृष्णायैव विधानतः ।

इति शाखाव्यवहारः । नातिरेकादिनि ।

Colophon. इति साद्व्यवसायप्रमाणम् । समाप्तम् ।

विषयः । वैशाखादिद्वादशकवैष्विष्योद्देशकसाधनविधिनिर्णयः । तत्र साधनानुसन्धि-
पथः । वैशाखे चन्दनसाधनविधिः । ज्येष्ठे क्षामसाधनविधिः । साधनसूत्रस्य द्वयोः साधनसूत्र-

[illegible]

No. 2233. पुष्पाञ्जलि । Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent, 63 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uṛā, Post Rāpāghāṭa, Zillā Nadiyā, Gopīvallabha Bhattachārya; another copy at S'āntipura, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvāgīda. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Pushpāñjali. A hymn in praise of the Devī. By Rāma-krishna.

Beginning. जनपतीजनपत्यद्वयद्वयं जनपदुत्तद्वयद्वयद्वयं ।
 पुन्यजनपदद्वयद्वयद्वयं जनपदजनपद । निवृत्तं नमः ।
 जनपदजनपद नमः५५ विज्ञेयद्वयद्वयद्वयः । इत्यादि ।

End. दन्त + रन्धोपकथिन्दमयो
मुहूर्त्तकथिन्दु + + + वक्ष्या ।
वीरते सन्तुना कारिवोऽपुना ।
संख्या प्रीतये विद्यनात्ता वदा ॥

Colophon. इति श्रीराजहंसविरचितः पुष्पाक्षरिः सम्पूर्णः ।

विषयः । शेषशालीन भवपत्ता महात्मादिकथनं ।

NO. 2234. मोनिन्दसोपम् । Substance, country-made paper, 11 x 8½ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent, 75 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Ulā, Post Rāpāghāṭa, Zillā Nadiyā, Gopāllabha Bhattachārya; another copy at S'āntipura, Pandit Kālidāsa Vidyāvāgīa. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Govinda-stotra ALIAS Vilvamaṅgala-stava A hymn in
praise of Viṣṇu as Govinda. By Vilvamaṅgala.

Beginning. পীতাম্ব দিব্যো নমুসৈতমার

মঙ্গলকামিনী মনসে মুরারি ।

সামন্ত নী কৈশব সৌকর্য্য

মৌখিক দামোদর মামবেতি ॥

সবে কুচসামন্ত সাক্ষর্য্য

সুঃসাক্ষর্য্যমামনসকোষে ॥

সম্মা মদা সৌমদমমমাম

মৌখিক দামোদর মামবেতি ॥ ইত্যাদি ।

End. সাক্ষর্য্যমামে ইদমেব সারং সাক্ষর্য্যমামে ইদমেব মেব ।

সাক্ষর্য্যমামে ইদমেব সাক্ষর্য্য মৌখিক দামোদর মামবেতি ॥ ১১ ॥

Colophon. ইতি পীতাম্বদমঙ্গলকামিনীমৌখিকমামনসকোষে । প্রথমকু চর্মেণ ।

বিষয়ঃ । মৌখিকমামনসকোষে মঙ্গলকামিনীমামনসকোষে ।

No. 2235. দিব্যকৌক বা প্রবন্ধেদ্রব্যাক্ষর্য্য । Substance, country-made paper, 11 x 8 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 61 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránpágháta, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Dvirúpakosha ALIAS **Śabdabheda-prakáśa.** A vocabulary of synonyms and homophonous words. By Purushottama Deva. Vide No. 223, Vol I, p. 118, for another work of this class.

Beginning. সৌমদমামনসকামিনীমৌখিকমামনসকোষে ।

সৌমদমামনসকামিনীমৌখিকমামনসকোষে ।

মৌখিকমামনসকামিনীমৌখিকমামনসকোষে ।

সাক্ষর্য্যমামনসকামিনীমৌখিকমামনসকোষে ॥ ইত্যাদি ।

End. সাক্ষর্য্যমামনসকামিনীমৌখিকমামনসকোষে ।

সাক্ষর্য্যমামনসকামিনীমৌখিকমামনসকোষে ।

Colophon. ইতি পুৰুষোত্তমদেবপীতাম্বদমঙ্গলকামিনীমৌখিকমামনসকোষে ।

বিষয়ঃ । সাক্ষর্য্যমামনসকামিনীমৌখিকমামনসকোষে ।

No. 2236. मानसिकपूजनम् । Substance, country-made paper, 10 x 8½ inches. Folia, 6. Lines, 12 on page. Extent, 99 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Ulā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Gopīvallabha Bhattachārya; another copy at S'antipura, Paṇḍit Kālidāsa Vidyāvāgīśa. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Mānasika-pūjana. A hymn in which Vāgdevī, the goddess of learning, is mentally worshipped. By S'aṅkara Achārya.

Beginning. उपरि मानसं महत्तमायनैर्जडितं ज्ञात्यहि ज्ञात्यहि ज्ञात्यहि ।

अभिप्रायं कटाक्षनिरीक्षयैर्जडितं ज्ञात्यहि ज्ञात्यहि ।

अनन्यव्यतिरेकैर्ज्ञातं हि हि हि पुनस्तुतुं कुतश्च ।

अभिप्रायं कटाक्षनिरीक्षयैर्ज्ञातं हि हि हि पुनस्तुतुं कुतश्च । इत्यादि ।

End.

प्रत्यहं अभिप्रायं कटाक्षनिरीक्षयैर्ज्ञातं हि हि हि पुनस्तुतुं कुतश्च ।

ज्ञात्यादिनाः प्रत्यहं ज्ञात्यादिनाः स कविर्भवेत् ।

Colophon. इति महत्तमायनैर्जडितं मानसिकपूजनं समाप्तम् ।

विषयः । मानसिकपूजायाः नाम्नाः पूजाविधिः कथं कथं कथं कथं कथं कथं ।

No. 2237. आश्वमेधीयः । Substance, palm leaf, 18 x 2 inches. Folia, 78. Lines, 5 on a page. Extent, 1,467 slokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulā, Post Rānāghāṭa, Zillā Nadiyā, Gopīvallabha Bhattachārya. Appearance. Prose and verse. Correct.

Śrāddha-pradīpa. A summary of the rules for the performance of various kinds of Śrāddhas. By Madanamanojara Mahāmahapādhyāya, son of Madhusūdana Paṇḍitarāja.

Beginning. संवत्सरावसरे शुद्धे विषये

श्रीकृष्णार्चनसमयमादरे ।

आश्वमेधे कथं कथं कथं कथं कथं कथं

आश्वमेधीयसिद्धिं यत्किं यत्किं यत्किं ।

अथ कथायां आश्वमेधसमयमादरे इति विविधे । इत्यादि ।

End. आश्वमेधसमयमादरे आश्वमेधसिद्धिं यत्किं यत्किं यत्किं यत्किं यत्किं यत्किं ।

Colophon. इति आश्वमेधीयसिद्धिं यत्किं यत्किं यत्किं यत्किं यत्किं यत्किं ।
 श्रीकृष्णार्चनसमयमादरे । समाप्तम् ।
 विषयः । आश्वमेधीयसिद्धिं यत्किं यत्किं यत्किं यत्किं यत्किं यत्किं ।
 आश्वमेधीयसिद्धिं यत्किं यत्किं यत्किं यत्किं यत्किं यत्किं ।

धर्मवशादधिपिकवर्गः । धार्मादधिपिकवर्गः । धर्मवैधेयैरिहादिषु दमिकर्तव्यताभेदकवर्गः । धाम्-
 दधिकवादधिपिकवर्गः । अधिकाधिकरवशादधिपिकवर्गः । वैधेयैरधिपिकवर्गः । आद्यवशादधिपि-
 कावशादधिपिः । जीय्यप्रकर्षकवादधिपिकवर्गः । विज्ञानमिमादिवाद्यकावकवर्गः । नाधिकवधि-
 काधिकरवादिवाद्यकावकवर्गः । वक्तृवादिवाद्यकावकवर्गः । विवक्षितवस्तूनादिधिपिकवर्गः । निव-
 द्यादधिपिकवर्गः । जीवैवाधधिपिकवर्गः । अधिकादिपिकवर्गः ।

No. 2238. **प्राचिनपत्रिका :** Substance, country-made paper, 16 x 5 inches. Folia, 82. Lines, 9 on a page. Extent, 2,845 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, U14, Post Rāpāghāṭa, Zillā Nadiyā, Gopīvallabha Bhāṭṭāchārya. Appearance, decayed. Prose and verse. Incorrect.

Prāyaścitta-pārijāta. A digest of the Smṛiti rules for performing expiatory penances for various offences. By Ratnapāṇi.

Beginning. **बभारविन्दारविन्दं उवाचपरीं दुःखमुत्तमम् ।**

गौतमवाचिः कृमिनां विनाश करे।ति आशुशुनिषादिनाम् ।

यस्य प्रायश्चित्तस्य साधनस्य साधनसाधनमेवावशिष्टमाह—इत्यादि ।

End. इति कामदेवप्रसादयोगः । अथ चतुर्थोऽङ्कः । अथ नृपतीवर्णनम् ।

Colophon. इति ब्रह्मसूत्रभाष्यसमाप्तम् । श्रीगुरुभिरनुमोदितम् ।
मुद्रितम् ।

[illegible]

No. 2239. **কৃষিকর্মিকা**। Substance, country-made paper, 17 x 4 inches. Folia, 188. Lines, 8—9 on a page. Extent, 12,900 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, U14, Post Bagpáthá, Zilla

Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭāchārya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-chandrikā. A digest of the Smṛitis regarding duty.
By Apadeva Mahāmahopādhyāya.

Beginning. इन्दिरासुदधानन्दं कुतेन्दीवरसीधनं ।

॥ वा नन्दं परमात्मनं नन्देऽहं नन्दमन्दनं ॥

अथ सर्वेषां सर्वेषां साक्षादीनानां प्रथमः स एव निरूप्यते । अथ साहः । निमित्तक-
कारादिकास्तान्तेषु बहुवदा । निमित्तं वा निमित्तं वा साक्षादिति प्रतीतिः । इत्यादि ।

End. दत्ततः सायान्तोऽस्तिदेवपात्री मन्त्रद्विषेय एव उपदेयः ।

Colophon. इति महाभारतसाम्बन्धीनामसुखीसाधनेष्वनौ कृतिरन्विता परिपूर्णा ।

विषयः । काष्ठकल्पविषयम् । मित्रादिष्वप्यादिकम् । मज्झिमासादिविषयम् । तत्र विहितविहितकर्म्मविकल्पम् । व्रतपरिभाषाकम् । मनुष्यवृत्तमिन्द्रियैः काष्ठविषयम् । मज्झि-
मन्तिकम् । मित्रिद्वये व्यवसायकम् । माताकन्यादिविधिः । दत्ताचार्यादिविधिः । स्नानविधिः ।
तथैकविधिः । चन्दाविधिः । आश्वीज्यविधिः । माहाविधिः । माहाभेदे देवमाभेदकम् ।
उच्छिन्नमेवकम् । मथाकृत्यकम् । वैश्वदेवादिविधिः । पितृयागविधिः । आतिथ्यविधिः ।
भोजनविधिः । मज्जानज्जविकल्पम् । आचमनविधिः । आभूषणविधिः । पुराणव्यवसादिविधिः ।
तत्र कौश्यादभेदविशेषकम् । सांवचनादिविधिः । रात्रिकृत्यविकल्पम् । व्रतविधिः । पितृ-
विषयम् । वरकन्याकथकादिकम् । कन्यादोषादिकम् । शविष्यादिविकल्पम् । अग्निदेव्या-
दिविषयम् । माप्तीमुखादिविधिः । कन्यादामाशिकारिविकल्पम् । पात्रदानविधिष्वकम् । विष-
याविभाषविधिः । कुमाकरविषयमविकल्पम् । कौष्यकम् । एकादशीव्रतविधिः । प्रवृत्ताद्
कन्याश्रीव्रतविधानकम् । शिवरात्रिव्रतकम् । शौर्यमन्त्रीव्रतकम् । अर्घ्यादानविधिः ।
जात्रकर्म्मविधिः । मानकरविधिः । अन्नभक्षणविधिः । विद्यारम्भविधिः । तत्र काष्ठपुष्ट्यादिवि-
षयम् । अमघाशयिकम् । कुमाकरवर्षवेष्टादिविधिः । अयनवयविधिः । तत्र वेदाध्ययन-
विकल्पम् । मज्झकर्मविकल्पम् । समावर्गनविकल्पम् । अर्च्यार्चयकम् । वाचप्रश्लाप्ति-
विकल्पम् । उज्जाविविकल्पम् । तत्र तत्र विषयादिकम् । अन्त्येष्टिविकल्पम् । द्वादशविधि-
विकल्पम् । वस्त्रदशविधिः । उद्यममाभुजनमादिविधिः । अश्वैकविकल्पम् । उद्धराश्वैक-
विकल्पम् । माहाश्वैकम् । कृश्वैकम् । द्वादशकर्मविकल्पम् । पूरकद्वयादिविधिः । पौरादिविधिः ।
पादविधिः । वैतरणीविधिः । वेङ्कटादिदानविधिः । नवादानविधिः । ह्येज्यविधिः । काम-
ह्येज्यविधिः । आश्विदिधिः । अश्विनीकरकादिश्राद्धविषयम् । विद्वत्पितादिपादविधिः ।
नवाह्वाकादिविकल्पम् । अष्टवक्त्रादादिविधिः । अनापकादिपादविधिः । वाधाधिकारिवि-
कल्पम् । वाधे विधिविहितव्रतविकल्पम् । एकादिश्राद्धविधिष्विकल्पम् ।

No. 2240. इन्द्रजित्केरली । Substance, country-made yellow paper, 17 x 4 inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 207 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇi-kuṇḍá, Zillá Raṅgpur, Rámachandra Bhaṭṭácharya. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Indrajit-kerali. A treatise on divination by certain letters of the alphabet and by Onomancy. By Indrajit.

Beginning. काकाव् वीक्षोपसंवादं प्रथमे केरलिभाषितं ।

विद्याकाविविधे ज्ञानं तस्यैवर्त्तयिष्ये वयः ।

वक्ष्यामामका वीक्षक इन्द्रजित्कलकावका ।

वक्षुवक्षीयितं येन तस्यैवर्त्तयिष्ये वयः ।

ज्ञानप्रदीपवादाय वर्त्ति जना वक्ष्यते ।

करसेवेव संयुक्तां जातयेदुप+वर्ते ।

अथ वक्ष्यमवका वक्ष्यां शुभाशुभकराः । इत्यादि ।

End. इतीवदमदधे । जीमुषा । वषावर्त्तयेन वाक्षुवक्षुवक्षुकां ज्ञानं । वावका वक्ष्यावा वक्ष्यादिष्वं जना वक्ष्यावक्ष्यादिष्वं जनावावेकीकृत्य विनिर्धरणीयं । तद् वाक्षुकी इत्यादि ।

Colophon. इति इन्द्रजित्केरलिः (की) कलाज्ञा ।

विषयः । वर्त्तये प्रथमे वक्ष्यावक्ष्यावक्ष्यावक्ष्या शुभाशुभज्ञानोपावधिकपदं ।

No. 2241. आयुर्दायटीका । Substance, country-made yellow paper, 17 x 4 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 216 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇi-kuṇḍá, Zillá Raṅgpur, Rámachandra Bhaṭṭácharya. Appearance, new. Prose. Correct.

Ayurdāya-tīkā. A commentary on the *Ayurdāya*, an astrological work on the calculation of the period of life. By Mathurānātha Tarkavāgis'a.

Beginning. बीजना मधुरानाथनक्षत्राजीमधीनना ।

विमर्शकत इत्येते चाक्षुर्वक्ष्यं भाषणा ।

अथ विद्याकरिणि वक्ष्याजीमधीनद्विधैः परमोपयोगिण्युक्त्यादिष्वं वक्ष्यावक्ष्यावक्ष्या इत्यर्थः । इत्यादि ।

End. अथ वषावर्त्तये इतीवदमदधे व वषाव । वषावर्त्तयेवर्त्तयेवर्त्तये वषावर्त्तयेवर्त्तयेवर्त्तये ।

विषयः । विद्यावर्त्तयेवर्त्तये वषावर्त्तये ।

No. 2242. অষ্টজাতকমণ্ডিতঃ। Substance, country-made yellow paper, 17 x 4 inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Extent, 216 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Brāhmanī-kaṇḍā, Zillā Raṅgapur, Ramendra Bhaṭṭācārya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Spashta-jataka-paddhati. Rules for casting horoscopes. By
Rāghunanda S'armā.

Beginning. नमो नरकतरो रेशीं राक्षसानन्दप्रसादा ।

पक्षे विद्यमानेषां साध्यान्तकपक्षतः ।

बाह्यो व्यापापदैर्भ्योऽप्युक्तैः सुनिश्चितं ।

तत्प्राप्तप्रभवाः कार्य्याः सिद्धान्तोत्पत्त्युक्त्युक्ताः ।

असक्तत्वं दर्शयित्वा येन पाप्मि हस्तमुज्जतां दिशि । इत्यादि ॥

End. चदहं प्रातः नक्षत्रभावनपर्यन्ते ह्यहमनुचितं नक्षत्रेण भागः । चदहं नक्षत्रो-
 मां च चिन्तयन्नुचितं दिनं भागः चदिमनुचितं दिनं भागः ।

विषयः । जन्मपत्रिकाकरणविधिकथनम् ।

No. 2243. निदानतत्त्वम् । Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent, 87 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Brāhmaṇi-kuṇḍā, Zillā Raṅgapur, Ramendra Bhaṭṭācārya. Appearance, new. Prose. Correct.

Nidāna-tattva. A commentary on the Panchasvarā, an astrological treatise on the calculation of the date when a person is to die. By Sad Upādhyāya.

Beginning. अब नामाचरित्यकपादुद्वाह्वादाय वसुधैवकुटुम्बकम् ।
 तस्य नामि हिनामि देवु कृत्युर्थायः । हिनामि विभिर्भिर्भय वसुधैर्विभिर्हिनामि देवानामि
 नामि शुद्धाक्षकपादुद्वाह्वाय तस्य कृत्युः । इत्यादि ।

End. प्रबन्धितोपकरणों हो पारो पतिनी मरिनामरितमिचिपमन्त्रियपञ्च
मरीरकरीपञ्च ।

Colophon. इति षडुपाध्यायविरचितं निदानतन्त्रं समाप्तं ।

विषयः । वसुधैराधिपत्यमितिर्पञ्चस्य शास्त्रानम्

No. 2244. **बाबुनाबा ।** Substance, country-made yellow paper, 16 x 4 inches. Folia, 12. Lines, 4 on a page. Extant, 120 slokas. Character,

End. विदन्नु इतिवेमाहं जगद्धारभाति च ।
 वदावदन्मोचमन्मदुवया समुपगुह्येनम् ।
 इति विपरोमावलोकाः ।

अतिविस्तरपुस्तकपाठवृत्त-
 इतिचकनया धनधुरिभवम् ।
 वनमानसदृकमित ००० पद्यकृतं
 भिषज्जातिद्वयजननकु मुदे ।
 वकार समुत्थितं तदिदमग्निवेमोऽहम्
 परोपक्रमये कृतं परमिदं दयाप्रापकम् ।
 ततः समुद्दिनैः वदा पुस्तकन्यामिभिरुपमां
 तुषारमिरिक्तमकावरिपुष्टः च बोधिमृतः ॥

Colophon. इति बौध्दवेमावायंविचितं बौध्दकथये वल्लभनिदानं समुत्थम् ।

विषयः । वातुविककथानां कारणकथनम् । तेषामुपपत्त्यादिकथनम् । तत्तदोपादिकथन-
 कथनम् । प्रायुषादीनां कथन्यादिकथनम् । ज्वरादिकथनकथनम् । इन्द्रज्वरादिकथनकथनम् ।
 विषमज्वरादिकथनम् । अवाधज्वरादिकथनकथनम् । अतोमारकथनकथनम् । वायु-कायाग्निमान्द्य-
 वायुपित्त-श्लेष्म-कुष्ठ-कायका-सूक्ष्मापकार-प्रमेह-वृषण-वात-श्लेष्म-काय-कुष्ठोन्म-कुष्ठोदरव-भग्न-
 भग्न-मातृमेष-विद्वि-विषय-महुरिका-खोटकादिकथन्यादिकथनम् । प्रकृतिरोमकथनम् ।
 प्रदादिरोमकथनम् । विरोमादिकथनम् । विपरोमादिकथनम् । इति जम् ।

No. 4207. पञ्चमसङ्ग्रहटीका । Substance, country-made paper, 9 x 3 inches. Folia, 351. Lines, 15 on a page. Extent, 19, 687 slokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1712. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Panchama-saṅgraha-ṭīkā. The Sanskrit commentary by Malaya-giri, one a Jaina work entitled *Panchasamgraha* in Prākṛit.

Beginning. ॐ वमः बौध्दोत्तरावाच ।

वमसकथंमुनदावदायं
 कथाविज्ञानजननकथनम् ।
 विद्वन्मिःशेषकुम्भीयमानं
 प्रपद्य देवं जिनवर्यमानम् ।
 संसारकुपीदरमप्यनु-
 लोकोदुनो वदमिवावस्यम् ।

No. 4208. पञ्चाक्षरीटीका । Substance, country-made paper, 11 x 3½ inches. Folia, 177. Lines, 15 on a page. Extent, 9,110 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Pañchāśaka-ṭikā. Haribhadra Śūri's great work, the Pañchāśaka Sūtra, is well-known. It has many commentaries, one of the largest being known as the Brihadvyākhyā. The present commentary follows that one closely.

Beginning. चन्द्रदीपा समस्तार्था अभिरंशा प्रकाशिताः ।

तं नमो श्रीमहावीरनीयारम्भिं नमोऽपहम् ।

पञ्चाक्षरानुसारेण इति वक्ष्ये समाप्ततः ।

पञ्चाक्षराक्षराक्षरा चर्यामाकाशितेनयेः ।

इह हि विष्णुरन्विषितानिग्रथतेजोधानि दुःखमाकाशयितुं लज्जलक्ष्मणपदकावक्यमानमधिमनि
नितरामनुपकाशोभूतपूर्वमनादिपञ्चमपञ्चमार्थतारकानिकरे चारुमतमदितामनाम्बरे बहुमनबोध-
क्षोभनतः सुखसौतनमभेयो भवमान् श्रीचरिभट्टकाविश्वपुत्रार्थमिष्टायम्—इत्यादि ।

End. श्रीचरिभट्टाचार्यकृतताम्रकरवशा सुचिना । विरचाह्वान् नम्यन्ति माधार्थः ।

एकैकविंशतिसप्तपञ्चाक्षरणिः समाप्ता । समाप्ता चैवं लिख्यन्ति नाम नितपदपदप्रधान-
वाचनिकपुत्रप्रवरचतुर्दशमं प्रवरप्रवरवन्मध्यमसुखसौतनमभेयोचरिभट्टाचार्यविरचितपञ्चा-
क्षाक्षरपदीयेति ।

Colophon. (अतःपरं टीकाकर्तुः प्रकटितेका वर्णते । सः तु चरितनारायणनाम्नेति
उपेक्षितः ।)

विषयः । चरिभट्टाचार्यकृतपञ्चाक्षरवशाभिधानजीमप्रकरवशा चार्यामम् ।

No. 4209. पञ्चाक्षरमाहात्म्यम् । Substance, country-made paper, 10 x 3 inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Extent, 249 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sr. 1658. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Correct.

Pañchākshara-māhātmya. The sacredness of the Śaiva mantra in five letters given in the Linga Purāṇa.

Beginning. श्रीमन्मन्त्रे नमः ।

भवान्मोतमयोक्षेनमयमानन्दकारक ।

कामोवापिजनाचोचचारिन् इष्टं नमोऽस्तु ते ।

विषयः । बोधायनीय ब्राह्मणसुहृदस्य वाक्याण्यम्

No. 4211. श्रीरामपद्धतिः । Substance, country-made paper, 11 x 4 inches. Folia, 8. Lines, 12 on a page. Extent, 259 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Śrīrāmapaddhati. The process of worshipping Rāma.

Beginning. श्रीरामेश्वर नमः ।

श्रीगुरुं वन्द्यामर्त्यं संवाराद्यन्तारकम् ।

श्रीरामकविषं वृद्धिं भावयेत् पुनः पुनः ॥

वाचको वाचो वृद्धयेत् सत्याय राधिकायः परित्यज्य नन्दनस्य नमः शिरसाश्रीगुरुकवचवन्दनम् ।
पञ्चमस्कन्धिकायाः सप्तमस्कन्धिकायाः संवाराद्यन्तारकम्—इत्यादि ।

End. हृदयेन विद्यापकं कृत्वा तेषां विद्यापकं वैदेह्यं भोज्यं इत्यादि किञ्चित् कथं
संजीवना तुल्यं विद्यरेदिनि श्रीरामपद्धतिः ।

Colophon. (वक्तुं पुरस्कारं वन्द्यमानः ।)

विषयः । श्रीरामस्य पूजाविधिकानादिकम् ।

No. 4212. प्रयोगवैजयन्ती । (पञ्चमन्त्रोद्या ।) Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 54. Lines, 9 on a page. Extent, 1,042 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Prayoga-vaijayanti. A commentary by Mahādeva on the Hiraṇyakeśi Sūtra. The present work confines itself to the fourth chapter entitled the Paśuprasāna.

Beginning. श्रीरामेश्वर नमः ।

वसिष्ठेणैव निवर्तयन्त्याद्यु विदुषिनाः ।

इत्येतां दृष्टिपूर्वमाचम्यारोत्य निवर्तये ॥

विद्याभ्यासः पद्यः पूर्वमविद्याभ्यासकर्मणः ।

वागुन्मासेत्यस्यैव श्रीरामस्य पूज्यतः ॥

अथ चतुर्थे गेहा + निवर्तये विदुषीः वचः ।

उक्तैः कामैः पद्यमन्त्रोद्ग्रहं विधीयमानो हस्तिनी श्रीवाचनेनार्चयन्त्याद्युक्तम् । वाचक्ये
नाथ वक्ष्ये प्रथममन्त्रे प्रथमपठक इत्यादिकारिनिर्देशो हस्तिपुर्वमाचम्यैव इतीत्यादि वा वाञ्छावती ॥
इत्यादि ।

End. आचवाङ्माने कृपमात्यर्थे इति नम् । अनीःकान्कले कचमेव प्रकारी जेवः ।
 आचोपदेवतोः वैचिदिकल्पे कृपये न नम् ।
 कुम्भं आचोऽनुमानम् पुनितुम्भं कचं भवेत् ।

Colophon. इति श्रीचत्वारिंशद्विंशत्यक्षराणां श्रीमद्वैजयन्त्या महादेवकृत्या
 चतुर्थे पद्यपत्रे पद्यः पद्यः । प्रत्यक्षं समाप्तः ।
 विषयः । विरचयेत्तुपद्यपत्रकृत्य आचानम् ।

No. 4213. आचवाङ्मादिनिर्णयः । Substance, country-made paper, 8x3 inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent, 90 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Pākayajñādi-nirṇaya. By Chandra-Chūra, the son of Umā-
 śānkara and the grandson Dharmesvara. It treats of the sacrifices
 performed with cooked food. Śhrāddha is the only ceremony in
 which for some hundreds of years cooked food has been used and so
 this work treats of Śhrāddha only.

Beginning. श्रीमच्छाव नमः ।

अचराते प्राचीवाचीनी कनवावावाचः प्रत्यक्षप्रीते विष्णुविष्णुवारणे देव वाचि वाचि
 वक्ते इति । नमः विष्णुविष्णुवक्ते इति वदन्त्या—इत्यादि ।

End. अतः विष्णुविष्णुवदन् । आचार्थं वाः प्राचवेत् ।
 अमिहरी विष्णुविष्णुवदन् इत्यर्थं ध्रुववा ।

Colophon. चतुर्थे पद्यपत्रे पद्यः पद्यः ।
 अनीः कचमेव प्रकारी जेवः । श्रीरक्षु ।

विषयः । चतुर्थे पद्यपत्रे पद्यः पद्यः ।

No. 4214. आचवाङ्मादिनिर्णयः । Substance, country-made paper, 13x4 inches. Folia, 12. Lines, 11 on a page. Extent, 330 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1863. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Rshyanukrama. An index of Rishis to the Rigveda S'ākala S'ūkhā. This is in prose, and appears to be a different work from No. 2112 noticed in the year 1881-82.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

एव एवेद्ब्राह्मणसंविताया अथमुक्तां विद्वते । अग्निमीषे पुरीषिनम् । मधुसूक्त्याः
वैशामिनिः ॥ १०१ ॥ शुभरश्मि-अथर्व्यमितिर्धः । एवं धर्म्यं । इन्द्रं विद्वा अवीपुषम् । मेता
माधुसूक्त्यः । १८ । अग्निं दूतं हवीमवे । मेघानिधिः काकः । १४१ । अथ मूर्धं कनकसाव-
नार्ता । शुभः वेद्य आजीवर्तिः । हविर्गो देवराजः वैशामिनिः ॥ १७० ॥ इत्यादि ।

End.

अतश्च अथवाभीयान् । अथमर्च्यो माधुसूक्त्यः । १ । अथनिपुषवे इवम् ।
अथमव आगिरथः । ४ । इत्यं मण्डलम् । अथमुक्ता १०१४ ॥

Colophon. इति ब्राह्मणसंविताया अथमुक्ताः समाप्तः । अथम् १८११ ।

विषयः । एवेद्ब्राह्मणसंविताया अथ प्रत्येकं अथिकवचनम् । अथमुक्ताकथनम् ।

No. 4215. सौभाग्यकवचम् । Substance, country-made paper, 10 x 4 inches. Folia 6. Lines, 9 on a page. Extent, 70 slokas. Character, Nāgarī. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Saubhāgya-kavacha. An amulet for obtaining the love of the husband.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । इदानीं सौभाग्यकवचमुच्यते ।

श्रीदेवताय ।

केलःमण्डितं रम्यं सुखःपीनं सुखंभितम् ।

तिरिक्तं तिरिक्तः नत्वा संवेदःसंभितं ॥

अथवा परमा भव्याः ततोऽथवात् ततोऽथवाः ।

अथवा अथवात् सर्वमन्त्रकं वद ॥

इति उवाच ।

एतत् सौभाग्यकवचं अथवातिरिक्तम् ।

सौभाग्यकवचं देवि गृह्य सौभाग्यं परम् ॥

तिरिक्तं ततोऽथवात् ततोऽथवात् ततोऽथवात् ।

इति क मन्त्रो नित्यः तत्पुण्यं भवति ॥ इत्यादि ।

End.

एतत् भवति ततोऽथवात् ततोऽथवात् ततोऽथवात् ।

अथवातिरिक्तं भूयाः किम् नायाविताः ।

Colophon इति नित्यं ततोऽथवात् सौभाग्यकवचं नाम समाप्तम् ।

विषयः । इति नित्यं ततोऽथवात् सौभाग्यकवचं नाम समाप्तम् ।

No. 4216. रुद्रन्यासः । Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 20. Lines, 7 on a page. Extent, 247 slokas. Character, Nāgura. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Rudra-nyāsa. Mystic figures made with the hands in honour of Rudra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

हरि ॐ । अद्यातः पञ्चाङ्गवर्षा व्यासपूर्वकं जपयोगार्चनाभिर्वैकविधिं व्याख्यातवान् । तत्रैव त्रिधा तन्मूर्धोपा पापकारिणी । तथा तन्मूर्धुवाग्मं तथा त्रिभिन् तान्निष्ठाकरोति । निष्ठाये नमः । ॐ अस्मिन् मन्त्रार्चनेऽस्तौष्टे भवा अग्नि । तेषां त्रिरवे स्यात् । इत्यादि ।

End. ततो वरः प्रचोदयान् । ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां प्रह्लादपतिर्ब्रह्मचोऽपिपतिर्ब्रह्मा त्रिवो मे अङ्गु वहा त्रिवोम् । उन्नतस्यष्टौशराय नमः त्रिर्वाङ्गं विदुष्य । ॐ नमो भगवते वडाव । इति

विषयः । पञ्चाङ्गवर्षपूर्वकं मन्त्रार्चनप्रयोगवचनम् ।

No 4217. रामनामलोखनविधिः । Substance, country-made paper, $11 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent, 50 slokas. Character, Nāgura. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Rāmanāma-lokhana-vidhi. This is said to be a part of the great *tantra* work entitled Rudra Yāmala. It treats of the method of writing Rama's name.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीगणेशाय ।

भगवन् सकलः विदुः कृताः शक्तिमताः सन्
इदानीं श्रीगुणेशाय नमः ॐ शिवाय नमः ।

ईश्वर उवाच ।

ब्रह्मादिविभुः सर्वः इहो न कश्चिन् मया ।
तवापि कथयामास्य दत्तकं प्राचुरजगताम् ।
न तेने परमिष्यन्ते नास्ति कश्चिन् न चेश्वरि ।
नास्त्युपधारतामाह भवः सर्वः द्वादिनम् । इत्यादि ।

End. एतच्छरीरं सर्वज्ञं वस्तुनं नव वदमे ।
वमादेव नवा शीलं किमन्यच्छीतुमर्हसि ।

Colophon. इति वीरभद्रात्मजे गोरीश्वरचंदादे रात्रनामलोकाविविधवचनं सम्पूर्णम् ।
विषयः । रात्रनामलोकाविविधवचनम् । तन्मन्त्रादिष्वेव वचनविशेषकोर्णवत् ।

No. 4218. रोमज्ज्ञानिः । Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 9. Lines, 9 on page. Extent, 198 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Rogaśānti. The consequences of getting fever in different days of the moon, and in different asterisms, and the method of getting rid of them by propitiatory ceremonies.

Beginning. बीजबेदाव नमः ।

एव बीजावलोका अपराधुमनो ज्ञानवः । प्रतिपदि कं वने + + दिवाभ्युदाह्न ।
अग्निदेवता । अग्निश्रीति पूजात्मनः । ऐनी प्रतिमा । हनपूरो हनदीपव । नवा वचनं वैदेव-
ह्वं बीजवचं ज्ञानिर्भवति । इत्यादि ।

End. अहामिजनिदिवावि ज्ञानान् बीजा । एते ह्वं । अहोवागवापूषोपाहा-
पूर्वभाद्रपदाह्न वने वस्तुनि वच्चावते । इति बीः ।

विषयः । प्रतिपदादिनिविधिष्वेव वचनविशेषे च अपराधुमनो नव नव बीजकाहादि-
प्रत्येकं ज्ञानिप्रकारकोर्णवत् ।

No. 4219. पिष्टपशुमीमांसा । Substance, country-made paper, 7×4 inches. Folia, 18. Lines, 11 on a page. Extent, 311 ślokas. Character, Nāgara. Date, Śm. 1785. Place of deposit, Calcutta. Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Pishta-paśu-mīmāṃsā. By Nārāyaṇa Paṇḍit, son of Viśva-nāth Śūri. It treats of animal sacrifices though it teaches that killing animals is to produce evil consequences.

Beginning. बीजबेदाव नमः ।

बीजपुर्वंभूषावंवका वदमान् वाचाभ्युदयसुतो
हि + ना वस्तुनामादिदिविषयैः त्रिगोभिर्भूता ।

विना वस्त्रावभावाद्वा अशुच्यधिकवस्त्रिभावात् ।
 वन्दे वादेवनां देवीं अवाधिपुरदुन्दरीम् ॥
 प्रकाशिराजतमनां महारथिवरवभावात् ।
 अशुच्येन्दुविभां (?) वन्दे अवाधिपुरदुन्दरीम् ॥
 अर्घ्यसोपविशवतीं अर्घ्यभूतेषु संस्त्रिनाम् ।
 अर्घ्यैर्वाग्ध्वा वन्दे अवाधिपुरदुन्दरीम् ॥ इत्यादि ।

End. इति विष्णुराजस्योद्देशः समाप्तः ।

नमः श्री.राष्ट्र.पारोक्ष्यसंस्थानाय-सर्वविद्भ्यः ॥

Colophon. इति ज्ञानार्णवे पाराशरहोत्रं सम्पूर्णम् ।

विषयः । कृतिकथनसामंन विपुरदुन्यथा कथनसामाग्रादिकथनम् ॥

No. 4221. **पाशुनकपत्रपुष्पितम् ।** Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 5. Lines, 13 on a page. Extent, 76 slokas. Character, Nāgara. Date, Su. 1837. Place of deposit, Calcutta. Government of India. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Phálguna-kṛishṇa-chaturthi-vrata. The religious ceremony to be performed on the fourth day of the waning moon. This is said to be a part of the Bríhannáradiya Purána.

Beginning. नीमपेक्षाच नमः ।

चरते वर्तमानं न वायुपुत्रं शीघ्रतरम् ।
 अवाप्तं सुखादीनामवधौ वायु आदरात् ॥
 न ह्यत्र मुनिभिः ईदृशं वायुं प्रशुद्धयतीत्यर्थः ।
 प्रशुद्धयितुं वायुं दत्त्वा तच्छीघ्रमात्रं ननु ।
 वायुं मे यत्फलं ज्ञाय अयमानमनं ज्ञानम् ॥ इत्यादि ।

End.

एवमुक्त्वा गतो वाचस्पतिर्वाग्वरवीर्यवान् ।
 मुनिर्द्विरसु गम् कर्मवद्वीर्यमुनिर्भाषितम् ॥
 तेन वनप्रभावेन कटाक्षं प्राप्नोति भुवम् ।
 यथा रिपुमण्यम् कर्मवद्वीर्यवान् वदन्तां गवीम् ॥
 यत्किं मेदिनीं राजा उपवीर्यवन्निभः ॥

Colophon. इति वीजवृक्षारक्षेये चाकुनसकचतुर्विंशत उपाग्रम् ।

चंवन् । १८६० ।

विषयः । चाकुनसकचतुर्विंशतिविधकचम् । मन्त्रादीर्णम् ।

No. 4222. मेघमाहा । Substance, country-made paper, 13×4 inches. Folia, 22. Lines, 11 on a page. Extent, 576 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1865. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Megha-māhā. An astrological work treating of the knowledge of months, days and *tithis*. It treats of the process of foretelling rains prognosticating famines, &c.

Beginning. बीमवेष्टाव नमः ।

अथ मेघमाहायाः प्रारम्भः ।

अथानः संवत्स्रामि अहं बीमवृक्षवन् ।

मासवारानिबीमाश्च सन्त्यज्ञानप्रकाशकम् ।

प्रतिपदि रविवारक्षेत्रमाद्ये ददि स्था-

त्र भवति वक्रहृदिदुःखिनः लोकसंघाः ।

अथनक्षत्रचवारी ज्ञा + + वाक्ष्यतीमा

भवति ननु हरिषी मन्त्रो + निपूर्वा । इत्यादि ।

End. बीमानो हस्तिकानो च हरे कुम्भे च द्वेपदे ।

वाचन् वीरिर्गुरो मिहेन् नावदुर्भिक्षकचम् ।

अनिरुद्धारक्षो भानुरजावक्ष्यान् मासरे ।

दुर्भिक्ष + + + वीरं व्रतपूर्वा वदन्मरा ।

Colophon. इति काष्ठाकरेण प्रभाप्रभकचरं कम्पूरे । इति मेघमाहायां नवदुर्भिक्ष

उपाग्रम् । चंवन् १८६२ ।

विषयः । अविशुद्धिज्ञानोपाकचम् । भाविदुर्भिक्षादिज्ञानोपाकदीर्णम् ।

No. 4223. प्रबीमरत्नमाहा । Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 42. Lines, 9 on a page. Extent, 622 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Prayogaratna-mālā. This is the name given to the commentary to the sacrificial section of Apastamba's work. The present commentary is by Vishnu Bhatta. There is another commentary of the same name or the same work by Candapa. The codex before us contains the commentary on the Agnihotra Prasna only.

Beginning. श्रीमहाविषयने नमः :

श्री मनी भगवते उदादिवाच नमः ।
 सो वेदपुराकारावस्यो दर्शनेन्द्रियः ।
 मासीत्तत्त्वमराधे न विज्ञातं नृपं मनी ।
 सर्वत्रज्ञाध्वनीयस्य मन्त्रिभूषणिभूषणे ।
 वाङ्मात्रिचोपपन्नस्य विष्णुभट्टेन तन्मते ।

अग्न्यादिवाक्यकारत्रयिचोपं आविष्कारादुपधिकारं दर्शयति । अग्निचोपं वाङ्मात्रात्मकः । अग्निचोप-
 नमः सर्वत्रज्ञाध्वने । इत्यादि ।

End. सत्यवादिनोराजस्यैव जुहवादाग्निचोपनध्वर्युरिति ।

इत्थं राजाग्निचोपात्मकस्यैव जुहवामिति ।
 सतिप्रसूतेः पुत्रास्तु पुत्र्यास्तु पुत्रप्राप्तयः ५

Colophon. इत्यादिवाङ्मात्राध्वन्यात्मकस्यैव वाङ्मात्रात्मकस्यैव अग्निचोपनध्वर्युरिति ।
 पठतः । शुभं भूषात् ।

विषयः । आचम्योपाग्निचोपनध्वर्युरिति वाङ्मात्रात्मकस्यैव अग्निचोपनध्वर्युरिति ।

No. 4224. प्रदोषव्रतप्रयोगः । Subst. pap., country-made paper, 10×3½ inches. Folia, 6. Lines, 14 on a page. Fol. 1. 220 slokas. Character. Nāgari. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India, Appearance, decayed. Verse. Character.

Pradosha-vrata-prayoga. Treats of a ceremony to be performed by females at dusk for obtaining good fortune. This is said to be a part of the Skandapurāṇa.

Beginning. श्रीमहाविषयने नमः :

सत्यवादिनोराजस्यैव जुहवादाग्निचोपनध्वर्युरिति ।
 इत्थं राजाग्निचोपात्मकस्यैव जुहवामिति ।
 सतिप्रसूतेः पुत्रास्तु पुत्र्यास्तु पुत्रप्राप्तयः ५

ईदं उवाच ।

एवीदृशां मन्वसारे मनुकुसुमवाचरेत् ।
 वाचायै वरदेदादौ वाङ्मवांषु एवीदृश ।
 देवां कन्मूलं कुम्भोवाचकं नव कारयेत् ।
 वेदिका नव कर्मा नवमे च कुम्भीनि । इत्यादि ।
End. भवेत् नव दारिद्र्यं नव्याकरप्रवेद्यपि ।
 चादौच्यैकवापुः शीतो मिवपुरं नयेत् ॥

Colophon. इति श्रीकण्ठपुराणे मन्त्रोपनिषदे प्रदीपनकथा समाप्ता ।

विषयः । शीतिः समवायकथावाच्यै प्रदीपनवापुः कर्मादिभिः मनुकुसुमवाचकवाचक-
 मनुकेन नव विद्यानकथनम् । मनुकुसुमवर्णिककथनम् । मनुकुसुमवाचीर्नवम् ।

No. 4225. रामसहस्रनामस्तोत्रम् । Substance, country-made paper.
 14 x 1½ inches. Folia, 11. Lines, 10—12 on a page. Extent, 277 ślokas,
 Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government
 of India, Appearance, new. Verse. Incorrect.

Rāma-sahasranāma-stotra. The thousand names of Rāma
 as given in Rudra Yāmala tantra in a dialogue between Rudra and
 Pārvatī.

Beginning. श्रीमन्महादेवः । श्रीरामकण्ठाय नमः ।
 वैष्णवमन्त्रे रत्नं वाचावापुर्विचित्रिणे ।
 वाचापुनक्तवाचीयै वाचावचिन्मवाहरे ।
 वाचावचिन्मवापुःकण्ठे प्रकाशये ।
 ऐवदायवमन्त्रं किञ्चिद्वैदमन्त्रोक्तिम् ।
 मन्त्रावमन्त्रोक्तिं वाच्यं श्रीरामदेवरी ।
 उपनिषद् कथां मन्त्रमन्त्रोक्तौ कुदात्मिनी ।
 भक्ता मन्त्रं मन्त्राय वाच्यं श्रीरामदेवरी ।
 ऐवदैव मन्त्राय मन्त्रमन्त्रमन्त्रम् ।
 मन्त्रेण मन्त्रं वाच वाचि वा दुःकृताकरम् ।
 वाच्यं उपनिषद् रामसहस्रं मन्त्रं मे मन्त्रायिनि । इत्यादि ।

End. रामसहस्रनामस्य विष्णो वाच वाच्यो ।
 रामोति राममन्त्रेण राममन्त्रेण वा करम् ।
 वरो व विष्णवे वाच्यं मन्त्रं विष्णवे ।

Colophon. एति श्रीवद्व्यासो वद्व्यासोऽसीत्यहो रामचन्द्रमामहोषं सम्पूर्णम् ।

**विषयः । त्रिषात्रिवचोः संश्लेषेण श्रीरावण मुचलाशक्त्यादिपञ्चमयूरेण महा पञ्चम-
मायकवचम् ।**

No. 4226. **सहाय्याः।** Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 17. Lines, 8 on a page. Extent, 272 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Mahányása. The process of reciting the Šatarudrí Sūkta.

Beginning. नीमफेड़ा नमः ।

सर्वत्र सदा भक्तानामुद्भवः सर्वत्र सतिः सहर्षं बहुमित्रकरी बोधावाहितः परप्रियः
त एव दत्तो देवता अष्टिकमुपरमावानिहिकायां जनद्वयोपगमे विनिवीतः । (?)

End.   **आदिवाक्यः** सूर्यस्तमना दिव आसः इतिबोधविषयसामर्थ्य एवः परमं
 ईमान आत्मा पुनर्मे बधोदयः । उमन्नाथः । सुधारणिः । सुदयावः । यमेवः । गिरिषेः ।
 + + + । शिवायैः । योः ।

Colophon. अतः परं कथितम् ।

विषयः । महाभारतप्रश्नोत्तरविधिखण्डम् ।

No. 4227. विष्वक्नाटकम् । Substance, country-made paper, 7 x 1 inches. Folia, 5. Lines, 5 on a page. Extent, 23 slokas Character, Nāgari. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Viśveśvarāśṭaka. Eight verses in honor of Viśveśvara the presiding deity of Benares.

Beginning. नौविंशेवराय नमः ।

महात्मा जयप्रकाश नारायण

मीरौचिरनरविधुषितवायभानय ।

भाटाखंडं त्रिवेणीजलापहारं

बाराहसौपुराणि भज विद्याधरम् ॥ १ ॥

वाचानमोक्षरत्नमेवमुपलक्षणं

मामोअविष्कृतुगवेधितवाइवीठम् ,

End.

वाजेन विदधभरेष ककुपयनं
 वाराणसीपुरवर्ति भव विदधमावद् ॥ १ ॥
 वीविदधमाव ककुपयनं श्रुतवाचे
 वयो विरोध विविदेव वन्द्योये ।
 वीवीदधमाव वदमानाव विदधूरे
 वीवीदधमाव वदमानाव विदधूरे ॥ २ ॥
 वाराणसीपुरवर्ति वरमेवराव
 वायोवदधमाव वदधमाव वदधमाव ।
 विदधः विदध विदधवोवदधमाववोवि
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव ॥ २ ॥

Colophon. इति वेदवाचविरचितं वीविदेवरावकं वदधमाव ।

विदधः । वृत्तिवदधमाव वीविदेवरावकं वदधमाव वदधमाव वदधमाव ।

No. 4228. मणिकर्णिकाष्टकम्। Substance, country-made paper, 7 x 3 inches, Folia, 5. Lines, 5 on a page. Extent, 23 slokas. Character Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India Appearance, new. Verse. Generally correct.

Manikarnikāśṭaka. Eight verses in honor of Manikarnikā the sacred burning ground at Benares by the great Śaṅkarācārya.

Beginning. वीविदधविरचितं वदधमाव ।

वीवीरे वदधविरचितं वदधमाव वदधमाव वदधमाव
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव ।
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव ॥ १ ॥
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव ।
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव ॥ २ ॥
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव ॥ ३ ॥
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव ॥ ४ ॥
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव ॥ ५ ॥
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव ॥ ६ ॥
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव ॥ ७ ॥
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव
 वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव वदधमाव ॥ ८ ॥

End.

कावा लोपविद् वरः कविः च संसारवाचोविधि

वीजो यस्यस्य च वाचि वरं वैजोक्तं ननुचः । ७ ।

Colophon. इति वीजवृक्षराचार्यविरचितं वचिकविद्याकृतं पद्याम् ।

विषयः । लोपवाक्ये वचिकविद्याकाव्यादिकवचम् ।

No. 4229. अन्नपूर्णाष्टकम् । Substance, country-made paper, 7 x 3 inches. Folia, 5. Lines, 5 on a page. Extent, 28 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government, of India. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Annapūrṇāṣṭaka. Eight verses in honor of Anna Pūrṇā by the same author.

Beginning. वीजवृक्षपूर्वोक्तं वचः ।

देवतावन्द्यकरी वराभक्तरी लोपवन्द्यकरी

विपूर्णाकिञ्चिदोरवाचकरी अन्नचमादेवरी ।

मन्त्रेवाचकसंज्ञावन्द्यकरी काशीपुराणीकरी

त्रिधां देवि त्वावन्द्यवन्द्यकरी वामाष्टपूर्वैकरी ।

वाकारवचिविषयवन्द्यकरी चेत्वाकारवन्द्यकरी

वृक्षाचारविषयवाचविषयवन्द्यकरी वृक्षाचारकरी ।

काशीपुराणवचिवचिकरी काशीपुराणीकरी

त्रिधां देवि त्वावन्द्यवन्द्यकरी वामाष्टपूर्वैकरी ।

End.

वन्द्यवन्द्यकरी वराभक्तरी त्रिधैकरी वीकरी

वाकारवन्द्यकरी विराजकरी विद्यावन्द्यकरी ।

वाङ्-वीजि-वन्द्यकरी वराभक्तरी काशीपुराणीकरी

त्रिधां देवि त्वावन्द्यवन्द्यकरी वामाष्टपूर्वैकरी ।

Colophon. इति वीजवृक्षराचार्यविरचितं वीजवृक्षपूर्णाष्टकजीवं पद्याम् ।

विषयः । वृक्षवन्द्यवन्द्यकरी वृक्षपूर्णा वराभक्त्यादिजीवं ।

No. 4230. प्रदीपवचनिकाः । Substance, country-made paper, 11 x 4 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 81 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose, and Verse.

Pradoshavrata-nirṇaya. Treats of a ceremony to be performed on the thirteenth day of the moon at dusk, the principal ceremonial being the worship of Śiva. This appears to be a part of the *Brahmottara Khaṇḍa* of the *Skanda Purāṇa*.

Beginning. श्रीवचनं यत्तुः

यत्तु श्रीवचनं यत्तुः । यत्तु श्रीवचनं यत्तुः ।

यत्तु श्रीवचनं यत्तुः । यत्तु श्रीवचनं यत्तुः ।

यत्तु श्रीवचनं यत्तुः । यत्तु श्रीवचनं यत्तुः ।

यत्तु श्रीवचनं यत्तुः । यत्तु श्रीवचनं यत्तुः ।

यत्तु श्रीवचनं यत्तुः । यत्तु श्रीवचनं यत्तुः ।

यत्तु श्रीवचनं यत्तुः । यत्तु श्रीवचनं यत्तुः ।

यत्तु श्रीवचनं यत्तुः । यत्तु श्रीवचनं यत्तुः ।

यत्तु श्रीवचनं यत्तुः ।

यत्तु श्रीवचनं यत्तुः । यत्तु श्रीवचनं यत्तुः ।

End

यत्तु श्रीवचनं यत्तुः । यत्तु श्रीवचनं यत्तुः ।

यत्तु श्रीवचनं यत्तुः ।

Colophon इति श्रीवचनं यत्तुः

यत्तु श्रीवचनं यत्तुः । यत्तु श्रीवचनं यत्तुः ।

— — — — —

No 4231. प्रज्ञापिकाप्रकरणम् । वा प्रज्ञापिकाप्रकरणम् । Substance country-made paper, 10 x 4 inches. Folia 5. Lines 7 or a page Extent, 70 slokas. Character Nāgara Date. — Place of deposit, Calcutta, Government of India, Appearance, new. Prose and Verse incorrect

Prasastikā, prakaraṇa, or Prasasti-vidhi-parampara
A letter-writer or rather the form of writing superscriptions to letters.

Beginning. श्रीवचनं यत्तुः

यत्तु श्रीवचनं यत्तुः । यत्तु श्रीवचनं यत्तुः ।

यत्तु श्रीवचनं यत्तुः । यत्तु श्रीवचनं यत्तुः ।

वीरभ्याम् वयो निवे रवीकं पुत्रं भाव्योः (?) ।

मयादौ राज्ञः वरदत्तः । कश्चि वीरभ्याम् वयो निवे रवीकं पुत्रं भाव्योः (?) ।
विष्णुविष्णुनामवचनं वरदत्तपुराणेण वरदत्तार्चिनामोरवतिरवचनवीरभ्याम् वयो निवे रवीकं पुत्रं भाव्योः (?) ।

इत्यादि ।

End. कश्चि वीरभ्याम् वयो निवे रवीकं पुत्रं भाव्योः (?) ।
विष्णुविष्णुनामवचनं वरदत्तपुराणेण वरदत्तार्चिनामोरवतिरवचनवीरभ्याम् वयो निवे रवीकं पुत्रं भाव्योः (?) ।

Colophon. इति वरदत्तार्चिनामोरवतिरवचनवीरभ्याम् वयो निवे रवीकं पुत्रं भाव्योः (?) ।

विषयः । वरदत्तार्चिनामोरवतिरवचनवीरभ्याम् वयो निवे रवीकं पुत्रं भाव्योः (?) ।

No. 4232 कश्चिद्वरदत्तार्चिनाम । Substance, country-made yellow paper, $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent, 126 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Nṛsiṃhaparicharyā. On the worship of Nṛsiṃha. An incarnation of Vishnu and the method of placing the Pavitra or Strainer in his hand at the time of worship. This appears to be a part of a Tantrik work as its chapters are entitled *Paśalas*.

Beginning. वीरभ्याम् वयो निवे रवीकं पुत्रं भाव्योः (?) ।

वयो निवे रवीकं पुत्रं भाव्योः (?) । वीरभ्याम् वयो निवे रवीकं पुत्रं भाव्योः (?) ।
विष्णुविष्णुनामवचनं वरदत्तपुराणेण वरदत्तार्चिनामोरवतिरवचनवीरभ्याम् वयो निवे रवीकं पुत्रं भाव्योः (?) ।

End. वीरभ्याम् वयो निवे रवीकं पुत्रं भाव्योः (?) ।
विष्णुविष्णुनामवचनं वरदत्तपुराणेण वरदत्तार्चिनामोरवतिरवचनवीरभ्याम् वयो निवे रवीकं पुत्रं भाव्योः (?) ।

Colophon. इति वरदत्तार्चिनामोरवतिरवचनवीरभ्याम् वयो निवे रवीकं पुत्रं भाव्योः (?) ।

विषयः । वरदत्तार्चिनामोरवतिरवचनवीरभ्याम् वयो निवे रवीकं पुत्रं भाव्योः (?) ।

No. 4233. विष्णुविष्णुनामवचनं । Substance, country-made paper, $17 \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 176. Lines, 17 on a page. Extent, 11,963 slokas. Character, Nāgara. Date, Sn. 1822. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and Verse. Generally correct.

Nirpaya-sindhu *alias* **Nirpaya-kamalākara**. This work was compiled in the year 1638 of the Vikrama era corresponding to 1572 A. D., by Kamalākara the son of Rāmakrishṇa, the grandson of Bhatta Nārāyaṇa and the great-grandson of Rāmeśvara. It is a standard work on Hindu law in the North Western Provinces and the Punjab. It treats of the auspicious moments for the performance of various Hindu ceremonies and the method and occasion of performing them. It treats of the Samskāras or the ceremonies for the purification of the soul of a brahmin, of the ceremonies for the consecration of temples, images, wells, tanks, trees, &c., and of the daily and occasional duties of brahmins.

Beginning. श्रीमन्मन्त्रमुद्रावलीशो नमः ।

कावचीकनिकेतं तामं श्रीमन्मन्त्रमुद्रावलीशम् ।

विद्याविद्याव्यापननित्यमन्त्रमुद्रावलीशम् ।

कालीनकायं कल्पद्रुमकावलीशम् ।

वन्दे । पञ्चमं तन्मन्त्रं नमः । विष्णुपञ्चमम् ।

वेदाङ्गमन्त्रमुद्रावलीशम् ।

विष्णुमन्त्रं वन्दे । मन्त्रमुद्रावलीशम् ।

दत्तात्रेयमन्त्रं नमः । मन्त्रमुद्रावलीशम् ।

मन्त्रमुद्रावलीशम् । श्रीमन्मन्त्रमुद्रावलीशम् ।

मन्त्रमुद्रावलीशम् । श्रीमन्मन्त्रमुद्रावलीशम् ।

शुभदीपं दत्तात्रेयमन्त्रमुद्रावलीशम् ।

विष्णुमन्त्रमुद्रावलीशम् ।

मन्त्रमुद्रावलीशम् ।

दत्तात्रेयमन्त्रमुद्रावलीशम् ।

मन्त्रमुद्रावलीशम् ।

श्रीमन्मन्त्रमुद्रावलीशम् ।

कावचीकनिकेतं तामं श्रीमन्मन्त्रमुद्रावलीशम् ।

विष्णुमन्त्रमुद्रावलीशम् ।

दत्तात्रेयमन्त्रमुद्रावलीशम् ।

नमः सर्वेश्वरः कः ।

श्री

मन्त्रमुद्रावलीशम् ।

[illegible]

No. 4234 **अनिना, वा पशोमदीपिका ।** Substance, country-made paper, 12 x 14 inches. Folio, 11. Line 19 on a page. Extent, 886 strokes. Character, Nāgari. Date, S. 1604. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Acquisition, 1861. Price and Value, highest.

Anilā, or Prayogadīpikā. The method of performing ceremonies of Darsa Paurṇamāsa, &c., in accordance with the interpretation of the Apastambīya Sūtras by Dhūrtta Svāmi. By Keśava an inhabitant of Tālabrinda.

Beginning. श्रीमच्छास्त्रं नमः ।

महाप्रवासापरिपूर्वमङ्गलार्चना

श्रीगुरुभ्यो नमः कर्तव्यमविप्रमः ।

प्रकृत्यालिनस्तुतिस्तत्कृतः स्वतः

प्रत्येकं कालविषयकस्तुतं ममामि ।

आपकर्मोत्कृष्टं भूतलामिवाऽनुभावं ज्ञात्वा नरमिहानुजितं विवदः कथं पश्यन्
दण्डपूर्वमङ्गलार्चनां च यत्नयन्त्यानां कर्मणां प्रथमं प्रतिष्ठितं ममकालिनं निन्दन्तु
+ + चिन्तयन्ति—इत्यादि ।

End समिद्धे दण्डपूर्वमङ्गलो ज्ञेयः

एव वैविश्वदत्तं नः जगन्निवासिनः ।

केतवेभ्यस्ततः प्रति प्रथमं प्रदीपकः ।

Colophon इति दण्डपूर्वमङ्गलः समाप्तः ।

संवत् १६०१ ।

विषयः । आपकर्मस्तुतं भूतलामिवाऽनुभावं दण्डपूर्वमङ्गलप्रथमं प्रदीपकः ।

No 4235 प्रवासविधिः । Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 4. Lines 8-9 on a page. Extent, 38 slokas. Character Nagara. Date. ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose, and Verse. Incorrect.

Pravāsa-vidhi. Treats of the ceremonies to be performed by a brahman who has taken the vow of maintaining the sacred fire throughout his life, on the occasion of his going to a distant place for the purpose of a long sojourn.

Beginning श्रीमच्छास्त्रं नमः ।

एव प्रवासविधिः । अग्नीं विदुः यत्नात् सर्वान् आचार्यं प्राचाचार्यं प्रवासविधिं करिष्ये
इति मन्त्राणां वाचनमर्थेन एवैव आचार्योपवाचनं ममापि निरुद्धं उपनिर्दिष्टं । अङ्गवस्तुन
वाचिः एव माह्वयः इत्यादि

End. विष्णुनाथिन्नेन प्रत्यपि जगत्प्राप्तिः । आत्मजीवरूपमेषैव उपलब्धम् । परि-
वरणमादि प्रत्येकम् ।

Colophon. इति पञ्चावलिपिः ।

विषयः । अग्निहोषिः प्रवाचनमेवावधौषादिषिदिदिवसम् । तत आनमे पुनः
द्विदिश्वसम् । प्रवाचनमेव अवधौषादिषिदिदिवसम् ।

No. 4236. **द्रुवःखलानम् ।** Substance, country-made paper, 9 x 1 inches. Folia, 5. Lines, 7-8 on a page. Extent, 70 ślokas. Character, Nāgari. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse, Incorrect.

Punah-sandhāna. The rekindling of the sacred fire at the end of a long sojourn.

Beginning. चौकौ, मचेजाय जसः ।

चय पुनः सत्यः वयः । चाचम्य पापः नश्यति देवकाः श्री गुरुभ्यो नमः ।
 काचं दृष्ट्वा विष्णुं दमयितुं सत्यः पतिराहारहारः । श्री परमेश्वरप्रोत्थं नमस्तुभ्यो नमस्तुभ्यो नमः ॥
 द्वारा श्री परमेश्वरप्रोत्थं— इत्यदि ।

End.   समाप्तमन्त्रकृतं होमहविर्भवेत् ।

Colophon. इति पुनः सप्तमं वसन्तः ॥ मार्ग १९१६ ॥

विषयः । विष्णुसहस्रनामः ५८ : सत्यानन्दविश्वकर्मणः ।

No 4237 पुनर्वाचनविनामलिः । (विवाहप्रकरणम्) Substance, country-made paper, 12 x 5 inches. Folia, 24. Lines, 11 on a page. Extent, 617 slokas. Compiler, Nizama. Date, . Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, Fresh. Prose and Verse. **Incorrect.**

Purushārtha chintāmani. Seems to be a series of Hindu law compilations by Vishnu Bharta surnamed Arabali. The present Codex treats of marriage only, and as it shows a special interest in proving the validity of marriage with maternal uncle's daughter, a custom prevailing in Southern India the work seems to have been compiled for that purpose.

Beginning श्री :

अथ विशाखोभिधीयते । नव दशः ।

वेदानधीत्य एवेन पाठतो ज्ञानतकथा ।

ममावर्तनपूर्वम् कथयती जियनुदहेत् ।

अनाचमो न तिष्ठेत् द्विभेकमपि दिवः ।

आचमेव विना निष्ठम् प्रायश्चित्तायते हि यः ।

मनुः ।

मृगयानुमनः काया समारतो यथाविधि ।

उदहेत् दिवो भार्या यवर्षा कथयन्निनाम् । इति ।

याज्ञवल्क्योऽपि ।

अविमृतमनुचर्यो कथयती जियनुदहेत् ।

अन्यपूर्विका कामानमपिषी यवौयसीम् । इत्यादि ।

End

इतरं दासिवात्य इतरस्मिन् उत्तरदेहे मःपुत्रमन्त्रं कुर्वन् दध्यनि, अ
मदेवे । तथेतर उदोच इतरस्मिन् दसिचदेहे सोपुवःनादि कुर्वन् दुष्यन्तेरेनि सुधाभिर्विभः-
नोपमिनि हिम् ।

Colophon.

इति श्रीमहाद्वन्द्वपनामकविष्णुभट्टकृतपुद्गार्थविक्रान्तकर्ममहाविष्णु-
विष्णुः समाप्तः ।

विषयः । विष्णुपुत्रोक्त्याजयवादिनिकपचमुक्तं विष्णुः मःपुत्रमन्त्रकदमम् ।

दसिचवात्यः मःपुत्रकन्ःपरिचयनया धर्म्यमवस्थाःपनम् ।

NO. 4238 पञ्चमाश्रमविधिः । Substance, country-made paper 10 x 4½ inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent, 27 shlokas. Character, Nagara Date, ? Place of deposit, Calcutta Government of India. Appearance, decayed. Prose and Verse. Incorrect

Panchamāśrama-vidhi. By Saṅkarīchāryya. The four stages of the life of a Brahman are well known. This work treats of a fifth stage, namely, a stage in which a brahman should give up the badges of the fourth stage, his walking staff, his water-pot, &c., and travel all alone like a child or a lunatic or a goblin. This stage is sometimes called the *Paramahansa* stage.

Beginning. श्रीमच्छास्त्रमनः ।

अथ पञ्चमाश्रमविधिः कात्यायनः । नव दशदिग्विजयमन्त्रमन्त्रम् । उदमनःमन्त्रःवादि-

प्रथमदिने मानरात्रिवादिषु चत्वारः पुरोर्वन्मन्त्रैः मन्त्राश्च वाक्पदानां दूष्णीमग्निं मन्त्रा-
काशयेत् सकृदुवां विविचीकृत्य कुक्ष्याय ।

End. चन्दिहिनृत्वायचन्दादिजपयानादिमन्त्रः ।

पुनर्विवादादिहन्त्रैर्ब्रह्मोदकपरायणः ।

वरदावरद्वयवानुकारं विवर्जितः ।

एकाकी चतुर्दशौ बाकीकनपिशाचवत् ।

Colophon. इति ब्रह्मराचार्यविरचितब्रह्मनामविधिः ।

विषयः । ब्रह्माकीनरं दक्षोदीचीनाद्विरतिः । नक्षत्रपञ्चमायनवचनविधिविषयम् । नक्षत्रपञ्च
दक्षविषेवादिविधिविषयम् । कनकपनादिस्त्रीकनविधिविषयम् ।

No. 4239. ब्रह्मपञ्चमसूत्रम् । Substance, country-made paper, 22 x 3½ inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 532 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, decayed. Prose, and verse. Incorrect.

Pañchapakshi-śakṣa. A short treatise on fortune-telling by the appearance of five kinds of birds.

Beginning. ॐ नमो भगवते ।

प्रथमं पौषपारिषं कर्मजातविचारम् ।

भविष्यत्पौषपारिषं वचनं पुनरो मुदा ।

तेषां वचनमाकर्त्तुं विचारम् भवेन्नरः ।

विचारकज्ञानपौषपारिषं ब्रह्मपञ्चमसूत्रम् ।

अनेन ज्ञातव्यं चोक्तं कावचं प्रति ।

ब्रह्मपञ्चमसूत्रं इत्यनेन कर्मकार्येषु निश्चितम् ।

आत्मनः प्रथमं दद्याद् देवदत्तः सावधानतः ।

ब्रह्मपञ्चमसूत्रं कर्त्तव्यं तस्मात् कर्म विचारयेत् ।

End. चरिते (?) वाक् । इत्येवं मुच्यते + + मुच्यते ।

इत्युक्तं ब्रह्मपञ्चमसूत्रं सावधानतः ।

देव विज्ञानमात्रेण विचारकज्ञो भवेन्नरः ।

सावधानतः ज्ञातव्यं वागीशानमनेकम् । (?) ।

सावधानं भूयते चरितम् इत्युक्तं ।

Colophon इति ब्रह्मपञ्चमसूत्रं ब्रह्मपञ्चमसूत्रं समाप्तम् ।

विषयः । प्रज्ञकर्तृणां विवेकेषु वैकल्पिकप्रमाणभित्तिलप्रकारकीर्तनम् ।

No. 4240. प्राञ्जामरजम्, वा राजिवर्जम् । Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 4. Lines, 16 on a page. Extent, 224 ślokas Character, Nāgara Date. ? Place of deposit, Calcutta Government of India. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Prāṇābharṇa, or Rājavarṇana. In praise of Rājā Prāṇa-nārāyaṇa Deva of Kāmarūpa in Assam by Jagannatha Paṇḍit.

Beginning. श्रीमन्महाय नमः ।

विष्णवे नमः । नमो हितो भूभार + + भारः (?)

काष्ठोऽयं कश्चिज्जगत्तम जगत्तोऽकावन्तकुचिभारः ।

एवं भावयथा मदीयकविने मोक्षं किमाह्वयते

आत्मनि चिन्तितमन्त्रे विरचित श्रीकामकविभारः ।

करतलविनिर्गन्धविरसदानजलोऽकावन्तकुचिभारः ।

यद्यदायमस्मिन्नुपनिर्गन्तव्यं कार्यं भोजोऽयम् । इत्यादि ।

End.

एवं दीपान् देवान् दत्तवद्मन्त्रिणाश्चरन्ति (?)

प्रभावप्रामाण्यं नमि नु नमः कोऽयं परिकरः ।

सुखादोऽयमन्ताकावन्तजगत्तमकावन्तविभो

भो मे कोऽयं पुनर्विजितवरेणं कलपयु ।

विद्वद्मन्त्रिणं मे ददुहिताचार्यविने

कवचमरमन्त्रोऽयं कुण्डले चार्पयामि ।

Colophon. एति पश्चिमेन्द्रजगत्तमकावन्तवर्जम् ।

विषयः । कामकविभारः प्राञ्जामरजम् राजिवर्जम् ।

No. 4241. अनुक्रमविकाविवरणम् । Substance, country-made paper, 10 x 3 inches. Folia, 89. Lines, 7 on a page. Extent, 962 ślokas. Character, Nāgara, Date. ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Anukramapikā-vivarṇa. By Jagannāth. An Index to the R̥gveda Vāskala Śākhā giving the R̥shis, Chandas and

Devatas. From Jagannátha's statement it appears that the Váshkalas had $1028-1017=11$ sūktas more than the Sákalas, while their number of ṛichs fall short by $10580-10552=28$. This does not agree with Weber's statement given in foot note No. 21 in page 32 of the second edition of the History of Indian Literature "that the recension of the Bábkalas had eight hymns more than that of the Sakalas." The Bálakhilyas are here said to be 18 in number while Sáyana in his commentary on the Aitareya Brahmana says they are eight and Max Müller and Aufrecht say they are eleven.

Beginning. वीमवेसाय नमः ।

प्रबन्ध विष्णु विरचायनं वनं

विषय सोमं इवभेन्मजानिन्म् ।

मवाचिषं भक्तमनोरथम्

वरिष्ठ वाक्विदिकरीष्ठ भाग्यीम् ।

अनुमनविबोक्तानि सुखादिभ्यन्तोन्वयम् ।

अन्तोऽन्तानि निवृत्तानि जगन्नाथो वचामनि ।

सुखादीनि सुष्ठुमनोवचकम्पन्नाविदेवतन्म्यापि प्रतिपन्नायवा पञ्चाग्रन्थेन विदित्काने ।

अध्यायानाञ्च अक्षम्पन्नाः शान्तेवद्वैविक्तिकाने ।

प्रायोऽथ अथयः मन्त्रे विदित्काने मीवमपुनाः ।

प्रमायानाञ्च मन्त्रेणां तनन्मन्त्रोभिषाः पुनः ।

वाचीसुष्ठु मन्त्रेण समिहोऽग्रादिदेवताः ।

इति परिभाषा । निदर्शयानि विदित्काने परिभाषोदिताम्यपि बहवस्तुग्रादिभेदानां प्रमायानाञ्च कम्पन्नाः । अक्षयानिहदादीनामित्यर्थः । अवाग्रिमीये प्रथमिसुखानाञ्चकम्पन्नाः अपिदेवतन्म्यापि विदित्काने । इत्यादि ।

End.

वाचाष्टयो । वनीया विदुषः । वनीया विदुषः । अथः ११८ । सुखानि

४८ । अथः १०८१ । सुखानि १४६ (?) । इत्यहनाहये अहनीऽन्वायः । अथां वंछा १०४४१

वाक्कलनाकावां पुनिः कान् । सुखाः वंछाः १०८ । वाक्कलनाविमहिषदानां वस्तुमहा

हना अक्षम्पन्ना १००६ वाक्कलनायनः १८ । १०१४ । विषयः ।

विषयः । अन्तेऽन्वायकलनाकावायव्य अपिअन्तोदेवतमिदपयं सुखम्पन्नादिदपयं । तथ
तथ अक्षम्पन्नादिमिदपयव्य ।

No. 4242 अर्थप्रकाशिका। Substance, country-made paper, 12 x 3½ inches. Folia, 35. Lines, 8 on a page. Extent, 332 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old, mostly destroyed by worm. Prose. Incorrect.

Artha-prakāśikā. By Raghudeva. This a new commentary on the Kāvya-prakāśha unknown as yet to Aufrecht. The work is, unfortunately, incomplete. The author is an advocate of the theory that the Kārikās are by Bharata Muni and the vṛtti by Mammaṭa. The commentator explains only the Karikās which are, in his opinion, Bharatānana-saṃbhūta or pronounced by Bharata.

Beginning. नीमचेमाच नमः ।

रघुदेवकृतानेककृतिनामकं नीमिका ।

भरताननसंभूतकारिकाअर्थप्रकाशिका ॥

भरतमुनिः कवचंयथाशरवासादनकारकास्त्रकारुहाराजकन्यामित्रनिबन्धकविप्रविद्या-
नाथ यथादो भारतीकुनिकयनरुहमात्र । नियमितेन । भारती वाचस्पतिःचौदेवना जयति
कवचंविमिहा भवति । भारता कवचंयथादकं चेतुर्भविप्रवेदमात्र । कवेर्विचिंति-
नादयतीति । इति ।

End. वहेनयवविषयीधुमार्चपरिचयं विना महुडिमोदद्विंशत्यवयवानाथकवाम्

Colophon. (यनःपरं कथितम् ।)

विषयः । काव्यप्रकाशप्रिधानाकृष्टारम्भेन द्वितीयोकाचौकनियववस्तुव्यंनका वा-

No. 4243. अनुवाकानुक्रमणी । Substance, country-made paper, 12 x 3½ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent, 75 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Anuvākānukramanī. An index of the Anuvākas of the Rīg-Veda, Śakala Śākhā, by Śaunaka.

Beginning. नीमचेमाच नमः ।

विहदेवविंशधेमी शास्त्रवेदक कवचः ।

वाचार्थेमी मुचयव वदय प्रयनः इतिः ॥

मपुन्यः प्रथमिभिषिभिर्दि तयोवकम् ।

इहानामनुवाकानाथक वज्जाम्भनमिः ॥

बाहो कञ्जपरिभाषं संज्ञासु कञ्जवेद्यम् ।

नक्षत्रे नक्षत्रे वैव वाचनी वि वनीरिनाः । इत्यादि ।

End.

एकसु जनकवचं दत्तं च कथयति कञ्जलानि ।

चर्चावदाति ज्ञेयानि चास्यानि वनारि ।

वनारि जनकवचानि द्वाविंशकावरकवचानि द्वाविंशकावरकवचानि ।

Colophon. इति श्रीमच्छानुवाकानुवाकवचो वनाज्ञा ।

विषयः । जनेदमाकञ्जमाकावाक्यु चनुवाकविषयम् ।

No. 4244. पञ्चप्रकरणो वा सत्सुखानुभवः । Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 15. Lines, 11 on a page. Extent, 460 slokas. Character, Nāgara. Date, Sm., 1868. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and Verse. Correct.

Pañchaprakaraṇī, or Satsukhānubhava. A Vedānta treatise by Ichchhārāma Svāmī who wrote this work in five chapters for the edification of his pupils. It treats of the knowledge of Brahma and of Ātmā, of the nature of Ātmā as consisting of existence, intelligence and pleasure, of the evanescent character of the world and other topics interesting to the student of the Vedānta system.

Beginning. श्रीमच्छेषः नमः ।

वीरानं वीरता वारि नन्वा वन्नुदि स्मितम् ।

सत्सुखानुभवं वन्नु कुर्वे बुद्धिभिः ।

वकिदात्मन्वचं तत् पूर्ये विष्णोः परं वदम् ।

तत् प्राप्ते वनारम्भा वेदान्ताः सकला अपि ।

वक्तुं हेतुं वरा भक्तिर्नवा हेतुं तथा गुरो ।

नक्षत्रे वक्षिमा ज्ञेयः प्रकाशने नवात्मनः ।

वचं वक्षीमि संवदि नमः मुक्तिः कथं भवेत् ।

किञ्चिद्वैराग्यसम्पन्नः वीरिन् प्राप्तेर्विचारयाम् ।

नव नवम् नुपदिशतुवदम् । ज्ञानी ज्ञानी जिवेन्द्रियः । एवञ्चोक्तिं वरञ्चोक्तिं च विषयसुख-
विष्णुको वीर्यः विष्णुः । इत्यादि ।

End.

नक्षत्र वेद नक्षत्र भवति । ॐ वनी नक्षत्रिणाः ।

नक्षत्रिणाः परं नाति न क्षुलं न भविषति ।

इति वक्ष्यप्रकरणानामाक्षयप्रकरणिकप्रथमं नाम वक्ष्यं प्रकरणं समाप्तम् ॥
 वक्ष्यप्रणीतेनां वन्द्युक्तानुभवप्रदाय ।
 विचारयन्ति वे नित्यमाक्षराणां भवन्ति वे ॥
 वीजद्वारावयः कासी विज्ञानी जगतीनमे ।
 वन्द्युक्तानुभवं प्राप्तं तच्च ज्ञानमु वीजिनः ॥
 इदमाक्षयप्रणीतमाक्षयैव विमिश्रितम् ।
 आक्षयानुक्तानामाक्षयानुक्तैव समर्पितम् ॥
 इदं वक्ष्यं वक्ष्येयमस्मिन् ॥

Colophon. इदं वन्द्युक्तानुभवप्राप्तं योद्व्यारावयानिभिर्विरचितं लिख्यतीत्याद्य ॥

संवत् १८६८ ।

विषयः । प्रथमे प्रकरणे, वक्ष्याक्षयानिविषयम् । तत्र मुद्रितप्रणीतं वक्ष्यादिविषयम् ।
 आक्षयप्रणीतम् । आक्षयः यद्विद्वान्प्रकरणवक्ष्यापनम् । विद्वान् विद्वान्प्रकरणवक्ष्यापनम्
 वक्ष्याप्रणीतम् । वीजप्रणीतम् । वीजप्रणीतम् । वीजप्रणीतम् ।

द्वितीये प्रकरणे, वक्ष्याप्रणीतम् । तत्र वक्ष्याप्रणीतम् । वक्ष्याप्रणीतम् ।
 वीजप्रणीतम् ।

तृतीये प्रकरणे, वक्ष्याप्रणीतम् ।

चतुर्थे प्रकरणे, वक्ष्याप्रणीतम् । तत्र वक्ष्याप्रणीतम् । तत्र वक्ष्याप्रणीतम् ।
 वक्ष्याप्रणीतम् ।

पञ्चमे प्रकरणे, वक्ष्याप्रणीतम् । तत्र वक्ष्याप्रणीतम् । तत्र वक्ष्याप्रणीतम् ।

No. 4245. पादविधानानुक्रमणी । Substance, country-made paper.
 14 x 5 inches. Folia, 3. Lines, 11-12 on a page. Extent, 90 ślokas.
 Character, Nāgari. Date, ? Place of deposit, Calcutta. Government
 of India. Appearance, new. Prose and Verse. Incorrect.

Pāda-vidhānānukramaṇī. By Śaunaka. An index of those
 pādas or feet of the ṛiḥs which are difficult to read or which have
 any doubt connected with their reading or meaning, &c. This work
 relates to the Śūkala Śūkhā of the Rīg-Veda.

Beginning. वीजप्रणीतम् ।

वक्ष्याप्रणीतम् ।

वक्ष्याप्रणीतम् ।

पुराणाभाषाणि भवन्ति केचिन् ।

नदनुकमुद्रयेत् (?) विरोचना-

चार्यैश्च श्रीयकेनेति नम् ।

कथेन विचारयसौ दत्ता पुराणः दुर्गाः । इत्यु दत्तैः च च । ननु च को यसौ दत्ता १ ।

इत्यं मे वदत पुत्रि । मे को यत्ने विरोचयत वा । १ । इत्यादि ।

End. कोपाचरितरंजये । त्वत्प्रतिभा को वनम् ।

विपुलानो च ननु विमृष्टराजः । ८ । इत्युदगाहः ।

Colophon. इति पादविधावापुस्तकसौ ।

विषयः । शास्त्रज्ञाकाशाक्षरं संवितानां पादानां निरूपणम् ।

No. 4246. कौटिल्यकौषाग्रीविधिः । Substance, country-made paper, 9 x 3 inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent, 85 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Kaukila-sautrāmaṇi-vidhi. The process of celebrating a sacrifice entitled Kaukila Sautrāmaṇi in the manner prescribed by Āśvalāyana.

Beginning. वीनयेन्नाथ वृषः ।

एव कौटिल्यकौषाग्रीविधे । वा पादकायनेन आकाशा । अवाकानाह च शीघ्रकारणेनैव-
द्वितः । अवाकानास्य + + विचारोऽध्वर्युंश्च दत्ता करेदित्यादिभ्ये + + ध्वर्युंश्च
विहितकौषाग्रीविधेऽनुष्ठानवान् ननुचये । इत्यादि ।

End. एव भवितुं प्राचीनावीतिनो दक्षिणः प्राचमच एवे वरिणीनो वा वैश्व

राज्यवीर्यनरोप्रायेण वा दक्षिणरिदि दक्षिणतो वृषतीति ।

विषयः । पादकायनवीनक्रीडाकारेण कौटिल्यकौषाग्रीविधिविधिवन् ।

No. 4247. वस्रीकरणादिविधिः । Substance, country-made paper 10x4 inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent, 139 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Vasīkaraṇādi-vidhi. The process of performing the tāntrik ceremonies with the object of killing enemies, stupefying and fasci-
nating men and women and so on.

Beginning. श्रीमच्छास्त्रं नमः ।

यः शान्तः परमोऽस्यः परमिवः कदाचिदासीनकी
ध्यानातीतमनादि + + निश्चयः बहुधा + + यः (?) ।
आभावात्परभावकः नमरयः सर्वोत्तमा बोधकः
श्रीं सर्वमयी दद्यात् नमो विद्यादिब्रह्मकम् ।

रक्षितः शिरो मन्त्रो मन्त्रे जगद्गुरुकम् ।
नमः श्रीमच्छास्त्रे श्रीकाम् दर्शनादेव नाथकः ।
धनारवद्वल्लभ ज्ञानेन नमः सर्वेभ्यः ।
विभूत्या सर्वं मन्त्रं निलको संकल्पकम् ॥ (?) इत्यादि

End

शिवारोहि चन्द्रादौ रवौ कुक्षुडको वलिः ।
देवः सत्यपुराणः काक + + नमो सर्वेभ्यः ।

Colophon. नमः सर्वेभ्यः ।

विषयः । मन्त्रोत्तरकारं यन्मोक्षरथोवाचमन्त्रादिप्रकारकोर्णमन ।

No. 4248 रविरोटाव्रतम् । Substance, country-made paper, 9 × 3 inches. Folia, 5 Lines, 9 on a page. Extent, 81 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, decayed verse. Correct.

Raviroṭā-vrata. The process of performing the ceremony entitled *Raviroṭā*. The principle interlocutors are Dhaumya and Draupadī in the forest during the exile of the Pāṇḍavas.

Beginning. श्रीमच्छास्त्रं नमः ।

नमश्चास्त्रे भुवे कुम्भीपुत्रे कुचिद्विदे ।
श्रीरवौ परित्यज्य श्रीं सर्वेभ्योऽपराधम् ।
श्रीवसुधा ।
सर्वं भुङ्क्ते विप्र वेङ्काकं कुम्भिलम् ।
नामः शान्तम् सर्वं विदि किं कार्यमनुवाच नमः ।
नमस्तुभ्यो च कुम्भीभिर्नाम् श्रीं नमिष्यतां वरः ।
वाचाङ्गी कवचानाम् नमोऽर्चं सुदुर्लभम् ।

बीज उवाच ।

अथ देवी त्वत्प्राप्तिं कर्मकावचनमवदत् ।

चतुर्विधं कर्मा कुरुष्विदमवदत् ।

रविरोडासनं वाच कर्मपात्रपात्रमवदत् । इत्यादि ।

End. वः पठेत्पुत्राद्यादि कर्मा पात्रपात्रादिषु ।

चारीत्यवचनमवदत् रविचातुर्विधमवदत् ।

Colophon. इति बीरविरोडासनं समाप्तम् ।

विषयः । शिवया उवाच बीजका उवाचेन चतुर्विधं कर्मादिपात्रपात्रा रविरोडासनं कर्मविधिं
ननुविधानादिकथनम् ।

No. 4249. होमभक्षः । Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 67 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Homa-bhaksha. The food to be eaten by means of sacrificial ladles from dishes set apart for Indra and other deities at the three sacrifices, the morning, the noon and the evening. The work belongs to the School of Baudhāyana.

Beginning. बीजउवाच उवाचः ।

उवाच बीजकामुवाचेन होमभक्षो विदुष्यते । नव भक्षे बीधि विधित्वा । वपुष्करी
बीजाभिषेकः समाप्तः च । नव बीजादयो वपुष्करीः । अथर्ववेदस्य बीजाभिषेकमार्गः ।

इत्यादि ।

End. ननु उवाच नवैव बीजावपुष्करी विः प्रवर्तं भवन्ति । नवीत्यर्थेऽवपु

वपुष्करी

विषयः । बीजकामुवाचेन शतःसप्तम्यादिमन्त्रमन्त्रीवचनैषु वेद्यादिसाधविधिने
वपुष्करी मन्त्रिकथनम् ।

No. 4250. दिग्विजयेष्टिः । Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 4. Lines, 12 on a page, Extent, 94 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Digvijayeshṭi. The process of performing the vedic sacrifice for the conquest of the world.

Beginning. नीमवेष्टाव नमः ।

एव वै भवति यथा वा इन्द्रो देवानां यथा ननुर्मेजुकाया मेवमर्षं भूषावयिति च एतदेष्टा
यनेन यन्मोहं दिव्यं पुण्यवीर्णिकायः सर्वदिग्निजयकायो वा इत्यादि ।

End. शुम्भिकोक्तान्ते वायिजयायः । अष्टविंशोक्तान्ते अन्तरं अथवेयमुक्तेन ।
चिह्नमितिः सन्निहये ।

Colophon. एति दिग्निजवेष्टिः समाप्ता ।

विषयः । दिग्निजवेष्टिकोपपन्नोपकथनम् ।

No. 4251. आर्घ्यदानविधिः, वा आर्घ्यदानविधिसंक्षेपः । Substance, country-made paper, 5×3 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent, 100 slokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Arghya-dāna-vidhi or Arghya-dāna-vidhi-saṅkshēpa.
The process of offering *argha* to the sun and of worshipping him according to the process prescribed by Trichākalya.

Beginning. नीमवेष्टाव नमः ।

आयस्य प्राधानायस्य देवकायो यद्वीत्यं नीमवेष्टावारावदेवनाशीत्यर्थं भोजनकामवादिष्वर्थे
विषयकस्तोत्रविधिना आर्घ्यदानं करिष्ये । अतोऽयमर्थे यस्यादिकं करिष्ये । इत्यादि ।

End. नमः सूर्याय प्राप्ताय + यथावादिहेतवे ।

विदेह्यानि वाक्यानि नं अतिः परमेष्ठरः ।

Colophon. एतदेष्टावविधिसंक्षेपः ।

विषयः । आर्घ्यदानविधिकथनप्रकारेण तत्पूजाविधिकथनम् ।

No. 4252. अनुवाकानुक्रमणीभाष्यम् । Substance, country-made paper, 13×5 inches. Folia, 6. Lines, 13 on a page. Extent, 244 slokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1863. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Correct.

Anuvākānukramanī-bhāshya. A commentary by Shaḍ-gurushīya on the Anuvākānukramanī by Saunaka noticed above 4243.

Beginning. बीमवेद्याय नमः ।

कर्म कर्मकर्म नमः सुते-

सुतेन विहितं नमः नमः ।

विनायकं विरिराजीन्मुखी-

नरेश्वरविभक्तं सुताभिः ।

ननुवाचां ननुवाचां बीमवेद्याय नमः ।

ननुवाचां ननुवाचां बीमवेद्याय नमः ।

विदेवर्षिणि । नमः नमः । नमः नमः । विदेवर्षिणि । विदेवर्षिणि । नमः नमः ।
नमः नमः । नमः नमः । नमः नमः । नमः नमः ।

End. हाविर्वायिभक्तं नमः । १११--- । विदेवर्षिणि । नमः नमः ।
नमः नमः । नमः नमः । नमः नमः । नमः नमः ।

Colophon. इति बीमवेद्याय विदेवर्षिणि नमः । नमः ।

नमः १११ ।

विदेवर्षिणि । नमः नमः नमः नमः ।

No. 4253. हाविर्वायिभक्तः । Substance, country-made paper, 9x3½ inches. Folia 13. Lines, 12 on a page. Extent, 309 ślokas. Character, Nāgara. Date, P Place of deposit, Calcutta, Government, of India. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Sābitrāgni-prayoga. The process of performing sacrifices in fire by tying the sacrificial animal to the stake.

Beginning. बीमवेद्याय नमः ।

हाविर्वायिभक्तं नमः । नमः नमः । नमः नमः । नमः नमः ।
नमः नमः । नमः नमः । नमः नमः । नमः नमः ।

End. हाविर्वायिभक्तं नमः । नमः नमः ।

Colophon. (नमः नमः नमः नमः । नमः नमः ।)

विदेवर्षिणि । नमः नमः नमः नमः ।

No. 4254. **कर्महारेष्टिप्रयोगः।** Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent, 212 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sk. 1659. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Svarga-dvāreshṭi-prayoga. By Dhundirāja, 1627 Sk. The process of performing a sacrifice for going to heaven. The work belongs to the school of Baudhāyana.

Beginning. **वीजवेवाच नमः।**

अथवा रामं कर्मद्विप्रं
 कुर्वं ममेवं निरिच्छां निरीकम्।
 नमोति अथवा विधिप्रयोगं
 गुरोः पञ्चादादिच दुष्टिराजः।

कर्मवेवाचनीये चातुर्योनीये नमः दोषवेवाचा दिवः शंखीरनुविधीः उन्नायकं निर्वचति।
 इत्यादि।

End. नमः कुलपञ्चादादीनि कर्त्तामि हार्दं बहवः।
 कर्त्तव्ये कामचारोऽपि इत्युक्त्यादिनाः।
 अथि-हि-बहव-मुक्ताये विपश्चात्तमिने विवे।
 अकरोम् बहमि दुष्टिः कर्महारेष्टिप्रविदाम्।

Colophon. इति कर्महारेष्टिप्रयोगः समाप्तः। शके १९५८।
 विद्वत्तः। वेवाचनकृत्यानुकारेण कर्महारेष्टिप्रयोगकथनम्।

No. 4255. **सिद्धाग्राहविधिः।** Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 1. Lines, 24 on a page. Extent, 36 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose, and verse. Incorrect.

Silānyāsa-vidhi. The process of laying the foundation-stone of palaces and other dwelling-houses as given in the Matsya Purāna.

Beginning. **वीजवाचनं नमः।**

अथ कर्म ऐशकाङ्क्षी पट्टीयं करिष्यामसाङ्क्षीः शुभनाचिह्नार्थं विधिर्हनाचिह्नार्थं च दुष्टि-
 दूषणं विनाशार्थं च करिष्ये इति बहव्या मद्रहमेव अथमिपूज्यं करिष्याम्यं च कृत्वा चापाद्ये
 मया कर्तुरी नान्धकाम् इत्ये। नाम् पूजयेत्। इत्यादि।

End. नमः विधिर्कर्म पूज्यं लोकाणां विनाशकम्। पूजितोऽपि अविप नं

नविदो भव मेभुनेति पात्रं प्राकृत्यान् कल्प्य आचार्यादिभ्यो दक्षिणं दत्त्वा कर्त्तव्यत्वात्
 कृत्योदिति मातृको संशेषतः प्रकृत्याचरतिः ।

विषयः । प्रसादादितिक्रिन्तो वाकुपरिग्रहार्थं तत्र प्रकृत्याचार्यकलाकथनम् ।
 ननु प्रयोगकथनम्

No. 4256. *Sivamushti-vrata*. Substance, country-made paper, 9 x 2½ inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent, 54 slokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Sivamushti-vrata The gift of a handful of corn for the purpose of propitiating Siva. The story of Rājā Chandra Prabha has been related in this connection as one who obtained great fortune by making this gift. Unmarried girls would acquire great merit by this gift.

Beginning. अथ शिवःसुष्टिव्रतम् ।

वाक्यःप्रकृत्यान् कौचःसुष्टं भविष्ये

देवताः ।

देवदेव जगद्गुरु जगद्गुरुःसर्वदा ।

कौचःसुष्टं कतिपयकालं करोत्यहम् ।

पुनःनि देव देवेभ्यः पुनःनि नियमःकदा ।

नोऽयं नि च मनुःकौचः यज्ञदातःसर्वदा ।

नःकिं मे निश्चयो देव + नितोऽयं + पुनः ।

कथयन् मनुःदेव यज्ञःसर्वं जगत्पुनः ।

येन नं हि मनुः प्रकृत्याचरतिःसर्वदा ।

अनःदिमन्निधनंभक्तः शिवःसर्वदा । इत्यादि ।

End

एतन्ने कथितं देवि तवःप्रे जगत्पुनः ।

कतिपयकालं पुनः मनुःसर्वदा ।

Colophon. इति श्रीभविष्यं जगत्पुनः श्रीगौतमसंवादे शिवःसुष्टिव्रतं कथाकथनम् ।

विषयः । शिवःसुष्टिव्रतं संवादनं वाक्यःसर्वं भक्तःश्रीगौतमसंवादे शिवःसुष्टिव्रतविषयम् ।

ननुमनुःकतिपयकालं पुनः मनुःसर्वदा श्रीगौतमसंवादे शिवःसुष्टिव्रतं कथाकथनम् ।

No. 4257. सन्ध्याप्रबोधः । Substance, country-made yellow paper, 8x3 inches. Folia, 12. Lines, 7 on a page. Extent, 132 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1890. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose, and verse. Correct.

Sandhyā-prayaga. The performance of the three daily sandhyā ceremonies by a process in which an attempt has been made to reconcile the vedic and the tñtrik modes of performance.

Beginning. श्रीवन्देमातु नमः ।

वाचमवद् । ॐ सप्तुतामन्दोविन्देति नीलकण्ठपरितुष्टुवन्द्य वापोदेवता वाचमने विमिषीतः । ॐ सप्तुताव नमः ॐ चमत्ताव नमः ॐ मंथिन्माव नमः । त्रिकावन्द्यम् । ॐ अर्द्धदेवीनिमज्जन् विदपाचयविद्यामुखादेवता त्रिकावन्द्ये विमिषीतः ।

ॐ अर्द्धदेवि विदपाचि मांमोक्षितभोजने ।

मिह देवि त्रिकावन्द्ये वागुच्छे क्षयरजिषे ।

त्रिका वा मनुषुषी च वासुधैव कुटुम्बकम् ।

ममके दीयते स्वां त्रिकावन्द्यं करोम्यहम् ।

End. चन्द्रे चन्द्रे देवि विष्णुमीनि नमोऽस्तु ते ।

रति श्रीमद्गङ्गा मन्त्रेण । पूर्वोक्तवर्णविधानं कुर्यात् । रति वाचवन्द्या समाप्ता ।

Colophon. रति सन्ध्याप्रबोधः ।

विदपाचः । पुनितम्बोभवकान्तसन्ध्याविदिकवन्द्यम् । नव विदन्ध्याप्रबोधकवन्द्यम् ।

NO. 4258. सन्ध्याप्रबोधिका । Substance country-made paper, 12x5 inches. Folia, 103. Lines, 10 on a page. Extent, 21,041 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sk. 1768. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Sannyāsadīpikā. By Sachchidānandāsrama the pupil of Nriśinhasrama. It treats of the renunciation of the world and refutes the theory that such renunciation is prohibited in the Kali Yuga. It gives in detail the process of initiation to a mendicant life and enumerates the duties and obligations of the Sannyāsīs up to the time of their death.

Beginning. श्रीवन्देमातु नमः ।

नन्द्य परमात्मानं नन्द्यादीन् सगुणकथा ।

ग्रथिवाचमादिकचनम् । वरवे महादिदामप्रमंसाकचनम् । कार्वचन्त्यादिविधिकचनम् । प्रवम
विधिकचनम् । खौरविधिकचनम् । वाचपूजनविधिकचनम् । चागुर्माकाचकंठचनम् । चम्पामना
चारमिकचनम् । चम्पेहृमोचविधिकचनम् । चोमवहविधिकचनम् । चिदिं मतका वदेः चंकारविधि-
कचनम् । चवेमेरवे चमोवाभावादिकचनम् । नदुर्लभिवाविधिकीर्णनम् । इति म् ।

No. 4259. सर्वानुक्रमप्रयोगः । Substance, country-made paper, 21 x 4 inches. Folia, 56. Lines, 11 on a page. Extent, 1,701 ślokas. Character, Nāgara. Date Sm. 1863. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Correct.

Sarvānukramaprayoga. An index to the R̥ig-Veda giving the R̥ishi, Chhandah and Devatā of every ṛich.

Beginning. चोमवेमव मतः ।

चप्रिमीळ इति मववेक छज्जक वैचानिचो मनुचन्त्या चविः । चप्रिदेवता, माचवीचन्त्याः ।
वाचविदि मववेक छज्जक वैचानिचो मनुचन्त्या चविः । प्रचमवचका वाचुदेवता । द्वितीयवचका
रन्दावाचू देवते । ततोचवचका मिवावचवो देवते । माचवीचन्त्याः । चविमेति इन्द्रवचका
छज्जक वैचानिचो मनुचन्त्या चविः । प्रचमवचका चविमो देवते । द्वितीयवचका रन्दा देवता ।
इत्यादि ।

End. चं वमिति चनुचं चका छज्जक । चात्रिरयः संवमत चविः । चावाचा
चप्रिदेवता । मतकिकचा चंज्जानं देवता । ततोयाकिदुपचन्त्याः । मिहामां निकवाचनुदुपचन्त्याः
इत्यहमेष्टवः । १४ । छ० ५८ । अ० ११८ । इति इष्टमं मवकस्ये । संवत् १८६१ ।

विषयः । चमेदीवमाकलमावाचाचवा प्रत्येकं चविचन्त्यादेवताप्रवोचकचनम् ।

No. 4260. सिंहानुवाकभाष्यम् । Substance, country-made paper, 9 x 4 inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent, 80 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Sihānuvāka-bhāṣhya.—A commentary on the Vedic Anuvāka apparently apocryphal commencing with Simhe Me Manyuh. The Sihānuvāka of the Taittiriya Brāhmana does not agree with the present anuvāka.

Beginning. चव सिंहानुवाकभाष्यम् । सिंहे मे मयुः । मे मय मयुः कोचः सिंहे ।
चिनकीनि सिंहः इणोदरादिमान् चकारचकारोचंयः । चकारका चः । चकारका च-

चिह्न इति ज्ञायो जानिष्यमः । यत्नं वाक्यापरिमितानाम् त्रिषावदावाहः कर्मकः ।
वर्तमानिति चेत् । ननु त्रीषः त्रिषावा चिह्नकारिष्वप्यन्यो वर्तमानो न भवतीत्यर्थः । इत्यादि ।

End. वैद्यानरोक्तमपानम् न इहं दिव्येति च ।
जातो वल्लभो ज्ञेयान्नमो + नमो + नमो ।
वाचिषादो मेघवेन नवचोमे चतुःस्तम् ।
चतुर्धनं वाचुनिधिः चिह्ने मे वे वरं तथा ।

Colophon. श्रीः ।

विषयः । चिह्ने मे ज्ञेयं वा मे त्वात्मानं इत्याद्यनुशासकः वाक्यान्तः ।

No. 4261. सोमाङ्गपानकारिका । Substance, country-made paper, 9 x 4 inches. Folia, 26. Lines, 8 on a page. Extent, 364 slokas. Character, Nāgari. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Somāṅgapāna-kārikā —The process by which a family of brahmans who make default in performing the Somajāga for three generations may resume the right of performing that sacrifice.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

मंमेन यत्नमाचक्षुः । यत्नः पितृदयः कथः ।
मेजिनं मंमेन मेन न व्यादित्तिप्रमंभवः ।
आजमेन न वेत्ताग्रमवता + + + + + ।
यत्नं वेदय वेदी च विच्छिद्यते विप्लवम् ॥
न वे दुर्गाक्षयः नाम यथेन हवजापतिः ।
विच्छिद्यमंभवति वा दुर्गाक्षय उदाहृतः ।
वाःअभिमंयिने भूयं अजायं वल्लभं पशुम् । इत्यादि ।

End. कुर्व्याचंभवतः पःन + नवान्चिप्रदक्षिणः ।

एव विज्ञेयमः व्यादित्तिप्रमकारिणः ।

Colophon इति मंमाङ्गपानकारिका समाप्ता ।

विषयः । विप्लवं यावत् विच्छिद्यमानान्नमो विप्लव पुनः सोमाङ्गपानमाधिकारं विधिकवन्तम् ।

No. 262. वाहविभक्तिः । Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent, 75 slokas. Character Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India, Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Śrāddha-vibhakti.—On the case-endings in words used in the *Śrāddha* ceremony.

Beginning. चोदशेष्टाव नमः ।

अथ वाहविभक्तिरभिधीयते ।

अथव्यासमयोः षडौ द्वितीयाद्यादने नवा ।

अष्टदाने अतुर्धौकाश्वेयं सप्तोचनं क्षुत्तम् ।

+ + + पितृपितामहपितानामानाम् । अनुकर्मण्यम् । बहुवृत्तादिस्वरूपानाम् ।

इति षडौचनचने । अथ षडौचनचनम् । अक्षान्तिरनुकर्मण्यः । अनुकर्मण्यम् । बहुवृत्तम् ।

End. पितृपितामहपितानाम्वाः श्रद्धाः शीवाः । व० क० आ० या० नमः । (?)

वज्राः क्षः । ज्ञानः दे० शो० व० वज्रादि । वज्रादि ।

Colophon. इति वाहविभक्तिः ।

विषयः । चाहेतु अथव्यासनादिदानवाक्ये विषादिशब्दोत्तरं विभक्तिनिर्देशकचनम् ।

No. 4263. शिवपूजःसूत्रशास्त्रानाम् । Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent, in slokas, 90. Character, Nāgara. Date, ? Place of Deposit, Government of India. Appearance tolerable. Prose. Correct.

By Rāma Chundra the son of Pānduranga of the *Ātri* gotra. The codex treats of the worship of Śiva as laid down by Baudhāyana.

Beginning. चोदशेष्टाव नमः ।

पुनिकर्त्तव्यं कर्त्तव्यं यो विकारवति वृद्धनः ।

अथ वायान् अविद्यामन्त्रः सूर्यमन्त्रमयो इति ।

श्रीवाचनेन मुनिना शिवाशोक्ता कथ्यमानः ।

नद्याज्यान् विषाकोर्षं शिवभक्त्युपासने ।

अथानो नवादेवकाचरुचः परित्यक्त्याविधिं वाज्याज्याः । अथ वज्रप्रतिष्ठापकारप्रवचनान्करं यनकसूत्रा प्रवृत्ता अतो नवादेवकाचरुचः प्रतिदिनं परित्यक्त्याविधिं पूजाप्रकारं वाज्याज्याः । विष्णुं चाभिपुज्येन कथयिष्यामः ।

End एवं पूजनं कथं पीडं बोधोत्तरमिति यावत् ।

विह । कथयन्तं कथायनिकयत् । इत्येवमाचरते मुनिः कथ्यादिम् इतीदमनाह भूते भवमान् भावाःकोवेनो बोधायनाभिधो मन्त्रानुतिः ।

Colophon बोधविमोचनमुद्रणवागुराहुरिच्छुना रानचन्द्रेव कृतं त्रिवपूजाकथ-
नाम्नामं समाप्तम् ।

विषयः । बोधावनीवत्रिवपूजाकथना नाम्नाम् ।

No. 4264. सिंहास्तपद्धतिः । Substance, country-made paper, 10 x 4 inches. Folia, 16 Lines, 8-11 on a page. Extent, 320 slokas. Character, Nagari. Date, Sk. 1735. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Sīṅhaṣṭha-paddhati—A plunge in the Godāvarī when the planet Varhaṣpati or Jupiter is in Leo is said to confer great merit. The writer gives the process of performing this holy bathing according to Hemādri the greatest compiler of modern Smṛiti.

Beginning. पीडबोधः य ममः ।

यद्य भिद्वःमिच्छते बुद्धयन्तो मोदावरीयावा कथंवा । मेहदेशचर्मं मेह विधायाःभूदयं
मनेदिनि विधेयम् य बुद्धयतिपूजया यवि विधायकमेव मुद्रमहेत्यादिवाक्येन य भिद्वः
यवन्तः । नदुक्तं वाच्ये । मुद्रमहेत्यवयवमय मोतया भिद्वः भूते । इत्यादि ।

End. ततः पादं कृत्वा वाःकथयपूजनं कुर्यात् । कथंनःदुष्टाचै + + +
नःपूजमंजनस कृत्वा कथंनःवाच्यं कुर्यात् ।

Colophon. इति हेमःऽनुसंगिमिहस्तपद्धतिः । साके १७३५ ।

विषयः । हेमःऽदिविधःपूजार्थेन भिद्वःभूते मोदावरीयावाविधःमकथनम् तत्र
वाःकथैविधि तत्रपूजाःदिक्कथनम् ।

No. 4265. निबन्धमहातन्त्रम् । Substance, country-made yellow paper, 16 x 6 inches. Folia, 314 Lines, 8 on a page. Extent, 7,835 slokas. Character, Devanāgarī. Date, —. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Correct.

Nibandha Mahātāntṛa.—One of the 64 original *tāntṛas*, the principal interlocutors being Hara and Pārvatī. It has four *kālpas*

Beginning. विषयेषु । नीचये वर्षादिषु वर्षाकाशे । इति जनेषु प्राणिषु विषयं वरं
विषाकमेति चक्षुषीत्यर्थः । नञाच्चास्मात्प्राणिषु विषयं वर्षमिति चक्षु
वक्षे ।

End. वर्षे वैषाखशुक्लपक्षे १६१० शके तथा चाक्षुषे
वसे शुक्लपक्षे द्वितीये अक्षयिने नीचैकपूर्वा(५)रे ।
रात्रौ नीचविष्वक्पदाक्षयने । शेरीतहमे श्री ।
इति नीचपरा + + क्षयका शान्तवाताशुभम् ॥ १ ॥
मुद्राक्षयपराशुभदीर्घाक्षयकाक्षयः ।
विराजराक्षयदेवा रक्षिता ननुमाशिरम् ॥ १ ॥

Oolophon. इति नाक्षिकपाराशीका शेषाक्षयका चक्षुषी ।
विषयः । नाक्षिकपाराशुभदीर्घाक्षयकाक्षयः ।

No. 1355. चतुर्वर्गचिन्तामणिः ।

Substance, country-made paper, 12 X 5 inches. Folia, 103. Lines, 8—
10—11 on a page. Extent, 3,086 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sk.
1402. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old and
decayed. Prose and verse. Generally correct.

Chaturvarga-chintāmaṇi. A digest of Hindu law and ritual, in five
parts. The 1st treats of Vrata, or fasts; the 2nd of Dāna, or Bene-
factions; the 3rd of Kāla or time appropriate for the celebration of cere-
monial rites, the 4th of S'rāddha, or offerings to the manes, and the 5th
of miscellaneous rites and observances. By Hemādri, Rājā of Deogar,
who flourished in the thirteenth century, (Ante II. p. 47). It is
generally believed that Vopadeva is the author of the work, and he was
born in the Ś'aka year 1182. The MS. is a mere fragment, contain-
ing only a portion of the third part; but it is of great age being dated in
the Ś'aka year 1402 = A. C. 1478, i. e., nearly four hundred years ago.
The second part of the work has been published by the Asiatic Society of
Bengal, and the first is now in course of publication. Vide plate VII.

Beginning.

End. न नृक्षययक्षोमे वैषाखशुक्लपक्षे ।
वसेवमेति चक्षुषी, वक्षययक्षदेव वैषाखशुक्लपक्षे न कार्यः । इति तु वक्षये वैषाख
नञाक्षयकाक्षि कार्यमिति चिन्ति ।

विषयः । सांख्यसिद्धांतविषयः । बुद्धविषयविषयादिषु । जैनशास्त्रविषयादिषु । ब्रह्म-
वर्णसिद्धांताः । अग्निवैशेषिकसिद्धांताः । वायुसंस्कारः । अग्निहोत्रसंस्कारादिः ।
देवपूजादिः । अग्निहोत्रसंस्कारादिः । बुद्धदेवविषयविषयादिषु । विष्णुसं-
स्कारादिषु । सांख्यसिद्धांतविषयः । सांख्यसिद्धांतविषयः ।

No. 1356. चातुर्मास्यशेषं, शेषकल्पद्रुमीयं ।

Substance, country-made paper, 9 x 3½ inches. Folia, 36. Lines, 9 on a page. Extent, 59½ slokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1874. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Chāturmāsya-hotra. The ritual of the quadrimensial rita. By Govinda. The work is a section of a comprehensive treatise on Hindu rituals entitled *Hotra-kalpadruma*. Vide ante II. p. 244.

[illegible]

End. कायावयवने । चक्षुः श्रोत्रं वपिता वपिवा वरकवी पूषा शुभाशीर हम्
शुभाशीरो वा वाक् कर्के वय प्रवासा इति ।

Colophon.. इति श्रीमद्वैष्णवसूत्रे श्रीगुरुदेवोक्तं समाप्तम् ।

विषयः ।

No. 1357. गोपायविदेकः, बटीकः ।

Substance, country-made paper, 18½ x 5½ inches. Folia, 20. Lines, 9-10-11 on a page. Extent, 662 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Gopāla-rīreka. A poem in praise of devotion to Gopāla, with a commentary. Anonymous.

Beginning. (डी०) यन्माद्वयविधि । ये यद्वयविधे यव यद्वययवका वाचायां विधात्री
यन्म न यजोति । यथा यीमानवधे । मायन् युवाद् द्यमयमानवयादिदेक
ज्योऽयुवायि यवयवायि वाक्का वारम् । यवयुम् माद्वयं विधाव विधये ये युधिः
यवयुम् माद्वयं । इत्यादि ।

(बू०) । यन्माद्वयं युनिधिय वेधियं युम् यिरिद्यादिधिरथियं यजम् ।
यथा वरं न विधयेत युधिः कृती कर्त्तुं का यद्वयविधेऽयं । १ ।

End. (बू०) यवेयां यजुवाकृता यवां यज्यका यीमनाः ।
य युक्त वायवेः यवेः यवायि यवयं यवेः । २१ ।

(डी०) यवेयायि । ये यजोऽयतो वा यवां यज्यका यवां यजुवाद् । यवयुम्का
यज्यका, यीमनाः, यिज्ययुक्ते, यवेयका, यः यानयोऽयानयकायानयोऽयुक्त
यवेययं यैक्यकायं यवायि । २१ ।

Colophon. एषि योवायविधेयका डीका यवाया ।
विधय । योवायविधेयकायाम् ।

No. 1358. विहारकारिका, वा चातुर्मासादिकारिका ।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent, 130 slokas, Character, Nāgarī. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vihāra-kārikā alias *Chāturmāsya-dikārikā*. Memorial verses on the formation of the fire altar for the second class of rites called Haviryajñas. The *Sulva Sūtras* contain the original rules on the subject, and include the earliest ideas of the Hindus on the principles of Geometry, but they are speculative and not handy enough for practical purposes, and these memorial verses are designed to give their substance in a compendious form. Anonymous. The MSS. is incomplete.

Beginning. यथियं यवयं यज्ययवे योवायवीयवे ।
यैवे यज्यायवे यवे वाक्कायां कारिकायु य । १ ।
येयविधिविधायाय यवेयवे यजुक्ते ।
यवयिवायं यिज्ययवेयवेयवयं यजम् । २ ।

End. यजुकोप्तिवा यवे यवयादेदिवेयका ।
यव यवेयकायाः युः यवेयानुयवेयकाः ।
। य यवेयवेयकायः ।

Colophon. एषा दर्शपौर्णमासी वेदिः ।

विषयः । शेषाश्वमीचतुर्थसप्तम्याभ्यामी दर्शपौर्णमासादिवेदिनिर्वाकप्रकारः ।

No. 1359. सर्वोपनिषत्कारः ।

Substance, country-made paper, $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 100 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Corrected.

Sarropanishad-sāra. The essence of the Upanishads, or the belief, duties and destiny of Yogis. Anonymous.

Beginning. चक्षुःश्रोत्रं परमहंसानां कोऽर्थो मार्गश्चेतः का क्षितिर्दिशि वारहो भगवन्-
मुपसंश्लेषोवाच । तं भगवन्वाच ।

End. अवादिदकारावर्तिनी प्रकाशवाचारावा न वती कश्चनिकारिणी विचारवेत्तु-
र्जना कश्चन्युवा वा मावेत्सुचते ।

Colophon. इति सर्वोपनिषत्कारः सम्पूर्णः ।

विषयः । चेतना परमहंसानां को मार्गः का च ज्ञेया क्षितिर्दिशादिवारहप्रज्ञा-
राशिः ।

No. 1360. चिद्रत्नम् वा चट्टोकी, महाराष्ट्रभाषाटीका मूलचरिता ।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent, 112 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1800. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Chidratna. Six stanzas on faith and devotion, founded on the teachings of Ś'aṅkara Achārya, with a metrical translation of the same in Marhāṭṭī. The verses are by Niraśjana Mādhava Yogi, disciple of Rāmaparabrahmānandanātha, and bear the name of *Chidratna*, the translation is called *Shatślokihbhāṣyaśikā*, but its author's name is not given.

Beginning. श्रीरामप्रज्ञानन्दमुच । मार्गं वन्दूनि कथयन् ।

चिद्रत्नाक रचि यन् । कविनिर्द्दय कोचरिता । १ ।

- End. ६ विषयवदार्थे, चांस्व माते कथं पूर्वोपसक्तं प्रज्ञा च स्वयं राक्षसे ।
 एवा विज्ञोकी कथदेव ।
- Colophon. इति श्रीमन्नरमर्षिप्रणयनसंज्ञावचनामिश्रविद्वज्ज्ञानावबोधेनिरचितं वि
 ज्ञानावबोधवन्धुकीटीका समाप्ता ।
- विषयः । अक्षराचार्यकवचश्रीकाः अक्षराक्षराववा वाङ्मयम् ।

No. 1361. पुनरुपनयनप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 8—9 on a page. Extent, 60 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India : another copy at Benares, with Bābu Harischandra. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Punarupanayana-prayoga. A guide to the rite of second initiation when the first is vitiated by the eating of garlic, carrots and onions, and the drinking of the milk of bitches, camels, buffaloes, elephants mares, and asses, on the part of Brāhmapas. The MS. is defective, and the author's name is not known.

Beginning. अथ पुनरुपनयनमुच्यते । पारिव्रज्ये आशानयः,
 कथं यत्नं कथं वक्ष्यामि तदा श्रुत्वा ।
 अथवापि केषां चराचरीशोरजोत्तमान् ।
 कथं वचनं पुनः पुनः कथं कथं चरेदिति ।

End. (कथितं) ।
 । अथपुनरुपनयनमुच्यते पुनरुपनयनमुच्यते ।

CLASSIFICATION.

I.—VEDA S'ĀSTRA.

- a. S'aṁhitā (hymns).
- b. Brāhmaṇa (ceremonials).
- c. Aranyaka (do. appropriate for forest life).
- d. Upanishad (theology).
- e. Vaidika (Sūtras, rituals, phonetics, &c.).

II.—ATTIHĀSIKA S'ĀSTRA.

- a. Itihāsa (history).
- b. Purāṇa (ancient legends).

III.—KĀVYA S'ĀSTRA.

- a. Kāvya (poems).
- b. Nāṭaka (drama).
- c. Champū (poetico-prose compositions).
- d. Kośa (miscellaneous poetical collections).
- e. Upākhyāna (tales and romances).

IV.—ABHIDHĀ'NA S'ĀSTRA (lexicography).

V.—VYA'KARAṆA S'ĀSTRA (grammar).

VI.—CHHANDAS S'ĀSTRA (versification).

VII.—ALAKṢA'RA S'ĀSTRA (rhetoric).

VIII.—JYOTISHA S'ĀSTRA (astronomy and astrology).

IX.—SMṚITI S'ĀSTRA (law, civil and canonical).

X.—SAṅGI'TA S'ĀSTRA (music).

XI.—S'ILPA S'ĀSTRA (arts).

XII.—KĀ'MA S'ĀSTRA (erotica).

XIII.—DARśA'NA S'ĀSTRA (philosophy).

- a. Sāṅkhya (hylotheistic).
- b. Nyāya (dialectic).
- c. Vaiśeṣika (physical).
- d. Mīmāṃsā (ritualistic).
- e. Vedānta (monotheistic).
- f. Yoga (theocratic).
- g. Aparādāśanika (minor systems of philosophy).

XIV.—BHAKTI S'A'STRA (faith).

XV.—TANTRA S'A'STRA (mysticism).

XVI.—VAIDYAKA S'A'STRA (medicine).

XVII.—JAINA S'A'STRA (Jain religion).

XVIII.—BAUDDHA S'A'STRA (Buddhist religion).

XIX.—ANIRDISHṬA (miscellaneous).

CLASSIFIED INDEX.

I.—VEDA S'A'STRA.

1.—a. *Saṁhitā*.

				No.	Page
Gānī,	...	...	...	1302,	317
Geyagāna,	...	...	...	1271,	297

1.—b. *Brāhmaṇa*.

Kṛsheya Brāhmaṇa,	...	...	...	1272,	298
Daivata Brāhmaṇa,	...	...	...	1275,	300
S'atapatha-brāhmaṇa-bhāṣya,	...	...	...	1250,	233
Vaśī's Brāhmaṇa,	...	...	...	1276,	301

1.—c. *A'ranyaka*.

1.—d. *Upanishad*.

Atharvāna-tāpanīyopaniṣad-bhāṣya,	...	...	...	1287,	309
Ātmaprabodha Upanishad,	...	...	...	1063,	36
Māṇḍūkyopaniṣad-bhāṣya,	...	...	...	1217,	187
Talavakāropanishad-bhāṣya,	...	...	...	1218,	187
Varuṇopaniṣad-dīpikā, ...	...	...	...	1241,	200
Sarvopaniṣadsāra,	...	...	...	1359,	352

1.—e. *Vaidika*.

Ādhāna-bandhāyanī,	...	...	...	1344,	341
Ādhāna-prayoga,	...	...	...	1304,	315

			No.	Page
Anuvákánukramaniká, ...	...	...	1219,	188
Āpastamba Sūtra,	...	1226, 1227, 1228,	194, 196,	
...	...	1229, 1230, 1353,	197, 348	
Āpastamba Sūtra-bhāṣya,	...	1230, 1231, 1232,	188, 198	
Bálahilla-s'āstra,	...	...	1342,	340
Baudhāyana-dars'a-paurṇamāsa-prāyaś'ohita,	...	...	1336,	337
Baudhāyana-soma-prayoga,	..	...	1335,	337
Bodhāyana Sūtra,	...	...	1281,	304
Chhándogya-mantra-bhāṣya,	...	...	1024,	11
Cháturmasya-hotra,	...	...	1356,	350
Cháturmāsa-prayoga,	...	1315, 1332, 325,	335	
Dhurta Svāmi-bhāṣya-ṭiká,	...	...	1233,	199
Dars'a-paurṇamāsa-prayoga,	...	...	1334,	337
Gṇavishou, ...	...	...	1049,	26
Ishṭaká-purana,	...	...	1311,	323
Jaṭápatala, ...	...	...	1234,	199
Kátyāni-S'ikshá,	...	...	1239,	204
Kes'avi S'ikshá,	...	...	1238,	204
Mantra-kaumudí,	...	...	1048,	25
Mṛigāreshṭyādi-prayoga,...	...	...	1307,	320
Mṛigāreshṭi-hotra-prayoga,	...	...	1280,	303
Nirukta, ...	...	...	1300,	316
Paṇiníya S'ikshá,	...	...	1237,	203
Páras'ari S'ikshá,	...	...	1236,	203
Piṇḍa-pitṛi-yajña-prayoga,	...	...	1294,	312
Prastotṛi-prayoga,	...	...	1313,	324
Prayoga-dípiká,	...	...	1351,	347
Sarvānukramaniká,	...	...	1212,	180
Sarvapṛishṭhāptoryāma-prayoga,	...	...	1322,	330
Shatkarma-vyākhyāna-ohintámāni,	...	...	1050,	26
Sulva Sūtra, Baudhāyana,	...	...	1318,	327
Svarāṅkuś'a, ...	...	...	1235,	203
Uktha-prayoga,	...	...	1282,	304
Vihāra-káriká,	...	...	1358,	361
Vináyaka-s'ānti,	...	...	1323,	330
Yajamāna-kṛitya,	...	...	1337,	338

II.—AITHIHÁSIKA ŚĀSTRA.

2.—a. Itihāsa.

	No.	Page
Ādi-kāṇḍa-manoharā, ...	1259,	259
Kṛaṣya-kāṇḍa-manoharā,...	1261,	261
Ayodhyā-kāṇḍa-manoharā,	1260,	260
Bhārata-bhāva-dīpa, ...	1199,	172
Kishkindhyā-kāṇḍa-manoharā,	1262,	261
Rāmāyana-tattva-dīpikā,...	1268, 1269, 283, 284	

2.—b. Purāṇa.

Bhāgavata-mañjarī, ...	1035,	18
Bhāgavata-saṅgraha, ...	1033,	17
Bhāgavata-tattva-saṅgraha,	1040,	21
Bhāvártha-dīpikā-saṅgraha,	1034,	17
Brahma Purāṇa, ...	1182,	149
Brahma-vaivarta Purāṇa, Brahma-khaṇḍa,	1252,	236
————— Gaṇapati-khaṇḍa,	1253,	240
————— Prakṛiti-khaṇḍa,	1248,	227
Bṛhannāradiya Purāṇa, ...	1021,	5
Ekākāra-śikā, ...	1295,	313
Kṛiyāyoga-sāra, ...	1162,	113
Kūrmma Purāṇa, Purva-bhāga,	1266,	273
————— Uttara-bhāga,	1267,	279
Līṅga Purāṇa, ...	1244,	212
Narasīṅha Purāṇa, ...	1020,	1
Nṛisīṅha-kalpa, ...	1308,	321
Padma Purāṇa, Pātala-khaṇḍa,	1263,	262
————— Śrīṣṭi-khaṇḍa,	1257,	247
Skanda Purāṇa, ...	1245,	220
Vāmana Purāṇa, ...	1264,	267
Varāha Purāṇa, ...	1270,	285
Vindhya-māhātmya, ...	1285,	306
Vedaṣṭuti-laghūpāya, ...	1044,	23
Vidvanmanoramā, ...	1242,	210
Vyākṛtagiri Māhātmya, ...	1279,	303
Vāyaṁya Saṁhita, ...	1283,	304

III.—KĀVYA ŚĀSTRA.

3.—a. Kāvya.

Ananda-kusuma, ...	...	1046,	24
Bhakti-dūtī, ...	...	1051,	27
Chandī-vivarana,	...	1045,	23
Dasaratha-vrata,	...	1119,	78
Dīpikā-prakarana-krama-saṅgraha,	...	1037,	19
Gītagovinda-ṭikā,	...	1317,	327
Gopāla-charitra,	...	1118,	77
Kādi-sahasra-nāma-kalā,	...	1039,	20
Kavi-kāntā, ...	...	1184,	156
Kavitāvali, ...	...	1101,	63
Kautuka-mañjarī,	...	1127,	82
Kṛishna-tattvāmṛita,	...	1183,	155
Mahimanastava-ṭikā,	...	1065,	37
Naishadha-ṭikā,	...	1205,	176
Nāma-saṅgraha,	...	1043,	22
Prema-bhakti-stotra,	...	1047,	24
Rādhā-māna-taraṅginī,	...	1170,	123
Sahasra-nāma-mālā-kalā,	...	1038,	20
Śānti-sandarbhā,	...	1041,	21
Śānti-s'taka-saṅgraha,	...	1042,	22
Sarasvatī-stotra,	...	1103,	64
Shatkāvya-kalpedruma,	...	1163, 1164, 116,	117
Śis'upāla-badha,	...	1273,	299
Vishṇu-sahasra-nāma-ṭikā,	...	1032,	16
Viśvagunādarśa,	...	1309,	322
Vṛindāvana-yamaka-ṭikā,	...	1102,	63
Vyāsakūṭa, ...	...	1104,	64

3.—b. Nāṭika.

Abhijñāna-Śakuntalā,	...	1274,	299
Bāla-rāmayana,	...	1185,	157
Priyadarśanā,	...	1179,	132
Ushā-rāgodayā-nāṭikā,	...	1225,	192
Vṛishabhānujā-nāṭikā,	...	1223,	190

3.—c. *Champé.*3.—d. *Kocha.*

Prākṛita-Saptarati,	...	...	1221,	189
Sadukti-karpāmrta,	...	...	1180,	134
Satpadyaratnākara,	...	...	1181,	147

3.—e. *Upātahyāna.*

Das'akumāra-charita,	...	...	1289,	310
Kathā-caritaśgara,	...	...	1258,	251
Rām-liṅga-varṇana,	...	...	1286,	308
S'uka-septatikā,	...	...	1213,	180

IV.—ABHIDHĀNA SĀSTRA.

Grahābhidhāna,	...	...	1124,	80
Komala-kocha-saṅgraha,	...	...	1059,	32
Liṅgānuśāna-tīkā,	...	...	1208,	177
Pārasika-prakāśa,	...	...	1321,	329
S'abda-ratnāvalī,	...	...	1105,	65
Sārasvatābhidhāna,	...	...	1122,	79

V.—VYĀKARAṆA.

Bhāṣahyapradīpodyota,	...	...	1348,	344
Chidaethi-mālā,	...	...	1305,	319
Dhātu-dīpikā,	...	...	1249,	232
Kalāpa-saṅgraha,	...	...	1058,	31
Kārikādyartha-nirṇaya,	...	...	1112,	73
Kāraka-kaumudī,	...	...	1161,	113
Kātantra-vṛtti-prabodha,	...	...	1129,	83
Laghuśabda-ratna,	...	...	1293,	312
Mugdhaprabodha-tīkā,	...	...	1209,	178
Prakriyā-kaumudī,	...	...	1306,	319
Vaiyākaraṇa-bhūṣaṇa,	...	...	1328,	335
Vaiyākaraṇa-nidhāna-manjushā,	...	...	1341,	340

			No.	Page
VII.—ALANKARA.				
<i>Adarśa</i> , ...	...	...	1107,	69
<i>Kāvya-prakāśa-bhāvártha</i> , ...	...	...	1157,	110
<i>Rasataraṅgiṇī</i> , ...	...	...	1291,	311

VIII.—JYOTISHA.				
<i>Amṛita-sāgarī</i> , ...	...	...	1254,	243
<i>Aṅka-saṁjñā</i> , ...	...	...	1100,	62
<i>Graha-lāghava-vivarana</i> , ...	...	...	1339,	339
<i>Jyotiṣratna</i> , ...	...	...	1128,	83
<i>Jyotiḥ-sāṅgraha-sāra</i> , ...	...	...	1113,	73
<i>Kes'avi-ṭikā</i> , ...	...	...	1340,	339
<i>Kāla-nirṇaya</i> , ...	...	...	1298,	31
<i>Makaranda-vivarana</i> , ...	...	...	1301,	317
<i>Muhūrta-gaṇapati</i> , ...	...	...	1276,	313
<i>Nakṣatrābhidhāna</i> , ...	...	...	1123,	80
<i>Narapati-jaya-chaṛyā</i> , ...	...	...	1093,	58
<i>Pras'na-chūdāmaṇī</i> , ...	...	...	1126,	81
<i>Pras'na-nirvāchana</i> , ...	...	...	1094,	59
<i>Pras'na-ratnākara</i> , ...	...	...	1096,	60
<i>S'akuna-dīpaka</i> , ...	...	...	1114,	74
<i>Samaya-pradīpa</i> , ...	...	...	1088,	55
<i>Smara-dīpikā</i> , ...	...	...	1117,	77
<i>Spendana-chaṛitra</i> , ...	...	...	1120,	78
<i>Svapna-chaṛitra</i> , ...	...	...	1121,	79
<i>Tājika-sāra-ṭikā</i> , ...	...	...	1354,	348

IX.—SMṚITI ŚĀSTRA.				
<i>Adhikāri-nirṇaya</i> , ...	...	...	1097,	60
<i>Āhnikā-prayoga</i> , ...	...	...	1314,	325
<i>Antyaṣṭi-paddhati</i> , ...	...	...	1329,	334
<i>Chhandoga-s'rāddha-tattva</i> , ...	...	...	1081,	50
<i>Chaturvarga-chintāmaṇī</i> , ...	...	...	1355,	349
<i>Dāyatattva-ṭippaṇī</i> , ...	...	...	1143, 1151, 101,	107
<i>Ekādaśī-tattva-ṭippaṇī</i> , ...	...	...	1145,	102

			<i>No.</i>	<i>Page</i>
Gaṅgā-vākyāvalī, ...	...	...	1251,	234
Jīvat-pitṛi-kartavya-saṅchaya, ...	...	...	1319,	327
Kṛitya-ratnāvalī, ...	...	...	1111,	72
Kṛitya-tattva, ...	...	...	1177,	130
Māmaśa-tattva-ṭippanī, ...	...	...	...1146, 1150	103, 107
Mānava-dharma-sāstra, ...	...	...	1165,	117
Mantra-kaumudī, ...	...	...	1085,	53
Maṭha-pratishṭhā-tattva, ...	...	...	1083,	52
Mṛitāhitāgnidhādi-vidhī, ...	...	...	1338,	338
Nārada-smṛiti, ...	...	...	1195,	168
Prāyaś'chittādhyaīya, ...	...	...	1320,	328
Prāyaś'chitta-muktāvalī, ...	...	...	1352,	347
Prāyaś'chitta-tattva-ṭippanī, ...	...	...	1152,	108
Punarupenayana-prayoga, ...	...	...	1361,	353
Rāja-bhūṣaṇī, ...	...	...	1207,	176
Ratha-paddhati, ...	...	...	1066,	38
Ritu-sānti, ...	...	...	1299,	315
Saṅkrānti-nirṇaya, ...	...	...	1092,	58
Smṛiti-sāra, ...	...	...	1078,	48
S'rāddha-kalpa, ...	...	...	1060,	34
S'rāddha-viveka-vivṛiti, ...	...	...	1064,	37
S'uddhi-nirṇaya, ...	...	...	1098,	61
S'uddhi-tattva-ṭippanī, ...	...	...	1149,	106
S'ūdra-paddhati, ...	...	...	1070,	42
Tri-puṣhka-sānti-tattva, ...	...	...	1082,	52
Triṣṭhali-śetu, ...	...	...	1115,	76
Tīrtha-chintāmaṇi, ...	...	...	1148,	104
Udvāha-nirṇaya, ...	...	...	1095,	59
Udvāha-tattva-ṭippanī, ...	...	...	1144,	102
Vivāda-chintāmaṇi, ...	...	...	1062,	35
Vivāda-nirṇaya, ...	...	...	1091,	57
Vivādhādi-paddhati, ...	...	...	1169,	122
Vyavahāra-chintāmaṇi, ...	...	...	1061,	34
Vyavasthā-sāra-saṅchaya, ...	...	...	1172,	126
Yājñavalkya-dīpa-kalikā, ...	...	...	1147,	104

X.—SĀṂGITA S'ĀSTRA.

XI.—S'ILPA S'ĀSTRA.

XII.—KAMA S'ĀSTRA.

XIII.—DARS'ANA S'ĀSTRA.

13.—a. Sāṅkhya.

Sāṅkhya-bhāṣya, ...	1278,	302
Sāṅkhya-chandrikā, ...	1277,	301

13.—b. Nyāya.

Abhidhādivāda-chintāmanyāloka-ṭippanī,	...	1154,	109
Abhidhā-rahasya, ...	...	1204,	175
Āloka, ...	...	1190,	164
Āloka-rahasya, ...	...	1191,	165
Anumāna-chintāmaṇi-ṭippanī,	...	1153,	103
Anumāna-dīdhiti, ...	...	1052,	28
Anumāna-dīdhiti-rahasya, ...	...	1173,	127
Apūrvavāda-rahasya, ...	...	1131,	84
Ātmatattva-viveka-ṭikā, ...	...	1079,	49
Bauddhādhikāra, ...	...	1325,	332
Bauddhādhikāra-dīdhiti, ...	...	1327,	333
Bauddhādhikāra-dīdhiti-ṭippanī, ...	...	1054,	29
Bauddhādhikāra-rahasya, ...	...	1326,	332
Bauddhādhikāra-vivṛiti, ...	...	1090,	57
Gūṇakīraṇāvalī-vyākhyā, ...	...	1074,	46
Gūṇaprakāśa, ...	...	1080,	50
Gūṇa-prakāśa-dīdhiti, ...	...	1084,	53
Kāraśādyartha-nirṇaya-ṭikā, ...	...	1175,	129
Khaṇḍana-prakāśa, ...	...	1108,	70
Khaṇḍabhaṅgura-vāda-dīdhiti-ṭippanī,	...	1158,	111
Kuṣumāñjali-bodhini, ...	...	1343,	341
Kuṣumāñjali-kārikā-vyākhyā, ...	...	1055,	30
Kuṣumāñjali-prakāśa, ...	...	1206,	176

			<i>No.</i>	<i>Page</i>
Līlāvati-dīdhiti-rahasya, ...	...	...	1089,	56
Līlāvati-dīdhiti-ṭippanī, ...	...	...	1203,	174
Līlāvati-prakāśa, ...	...	...	1200,	173
Līlāvati-prakāśa-rahasya, ...	...	...	1201,	173
Līlāvati-rahasya, ...	...	...	1202,	174
Nafi-vāda, ...	...	...	1211,	179
Nafivāda-dīdhiti-ṭippanī, ...	...	...	1174,	128
Nyāya-dars'ana-ṭikā, ...	...	...	1210,	178
Nyāya-līlāvati, ...	...	...	1075,	47
Nyāya-līlāvati-dīdhiti, ...	...	...	1076,	47
Nyāya-līlāvati-vyākhyā, ...	...	...	1077,	48
Padārtha-khaṇḍana-ṭikā, ...	...	...	1132,	85
Padārtha-khaṇḍana-vyākhyā, ...	...	...	1133,	86
Padārtha-tattva, ...	...	...	1023,	10
Padārtha-tattva-nirūpaṇa, ...	...	...	1073,	45
Padārtha-tattvāvaloka, ...	...	...	1265,	272
Padārtha-tattva-vivṛiti, ...	...	...	1072,	45
Pratyakṣa-chintāmaṇi-dīdhiti, ...	...	...	1053,	29
Pratyakṣa-khaṇḍa, ...	...	...	1193,	166
Pratyakṣa-maṇi-phakkikā, ...	...	...	1194,	167
Pratyakṣaloka-rahasya, ...	...	...	1159,	111
S'abda-khaṇḍa, ...	...	...	1186,	161
S'abda-khaṇḍa-ṭikā, ...	...	...	1197,	170
S'abdāloka, ...	...	...	1196,	170
Sāmānya-lakṣaṇā-vyākhyā, ...	...	...	1160,	112
Sannikarṣa-vichāra, ...	...	...	1155,	109
Sāra-mafjarī, ...	...	...	1176,	129
Siddhānta-muktāvali-vyākhyā, ...	...	...	1157,	31
Tarka-bhāṣā, ...	...	...	1110,	72
Viśiṣṭa-vaiśiṣṭya-vichāra, ...	...	...	1166,	121
Vyākhyā-prakāśa, ...	...	...	1056,	30
Yogyānupalabdhi-vichāra, ...	...	...	1167,	121
Yogyatā-rahasya, ...	...	...	1130,	84
Yogya-viśeṣa-guṇa-vichāra, ...	...	...	1168,	122

13.—d. *Māndūkya*.

Artha-saṅgraha, ...	...	1178,	131
Tattva-kamālākara, ...	...	1331,	336

13.—e. *Vedānta*.

Advaita-chaṇḍrikā, ...	...	1139,	95
Advaita-nirṇaya-saṅgraha, ...	...	1036,	19
Advaita-rahasya, ...	...	1188,	163
Adhyātma-sāra, ...	...	1022,	9
Aparokṣānubhūti, ...	...	1284,	305
Ātma-vidyopadeśa-vidhi, ...	...	1310,	322
Avadhūtāśhaṭaka, ...	...	1189,	164
Ātmatattva-viveka-tīkā, ...	...	1156,	110
Bhagavadgītā-bhāṣya, ...	...	1349,	345
Bhagavadgītā-tātparya-nirṇaya, ...	...	1350,	346
Bheda-dhikṛiti, ...	...	1138,	94
Brahma-vidyābhāṣya, ...	...	1135,	89
Chidratna, ...	...	1360,	352
Jīvanamukti-prakaraṇa, ...	...	1292,	311
Nyāya-sudhā, ...	...	1347,	344
Prāguddhāra-saṅgraha, ...	...	1025,	12
Śākta-sarvasva, ...	...	1027,	13
Saṅgraha, ...	...	1029,	15
Saṅkṣhepa-sārīraka, ...	...	1136,	90
Śikṣā-pañchaka, ...	...	1246,	226
Śrītmānanda-prakāśikā, ...	...	1214,	182
Tattva-chintāmaṇi, ...	...	1099,	61
Tattva-pradīpikā-tīkā, ...	...	1134,	86
Tattva-sūtra, ...	...	1026,	12
Upadeśa-rahasya, ...	...	1330,	334
Vākya-sudhā-prakaraṇa, ...	...	1247,	226
Vākya-vṛitti-vivaraṇa, ...	...	1324,	331
Vedānta-paribhāṣhā-dīpikā, ...	...	1288,	309
Vedānta-sīkhāmaṇi, ...	...	1141,	98
Vicārārka-saṅgraha, ...	...	1028,	14
Vivekaṁpita, ...	...	1303,	318

			<i>No.</i>	<i>Page</i>
Viveka-sindhu, ...	...	...	1346,	343
Yogavásishthasāstra-ṭīkā, ...	...	...	1345,	342

13.—*f. Yoga.*

Vásishthiya-gúḍhārtha, ...	...	...	1031,	16
Vásishtha-sāra, ...	...	...	1030,	15

13.—*g. Aparadārśanika.*

Nares'vara-parīkahā, ...	...	...	1140,	96
--------------------------	-----	-----	-------	----

XIV.—BHAKTI S'ĀSTRA.

Dhyāna-vallarī, ...	...	...	1243,	211
Dvādas'astotra-vyākhyā, ...	...	...	1312,	324
Gopāla-viveka, ...	...	...	1357,	350
Harimāḍe-stotra, ...	...	...	1297,	314
Kṛishṇa-bhakti-rasodaya, ...	...	...	1192,	166
Kṛishṇa-padāmṛita, ...	...	...	1125,	81
Nāma-mālā, ...	...	...	1255,	245
Svadharmādhva-bodha, ...	...	...	1216,	183
Sāṇḍilya'sāta-sūtra, ...	...	...	1224,	191
S'rikṛishṇa-stotra, ...	...	...	1187,	162
Tattva-dīpa, ...	...	...	1316,	326
Vilva-maṅgala, ...	...	...	1138,	171

XV.—TANTRA S'ĀSTRA.

Aākuraṣṇa-vidhī, ...	...	...	1068,	41
Ġantamīya Tantra, ...	...	...	1142,	99
Haṭyā-pallava-dīpikā, ...	...	...	1087,	55
Kāmadeva Tantra, ...	...	...	1069,	41
Kāmākhyā Tantra, ...	...	...	1067,	38
Mantra-mahodadhī, ...	...	...	1256,	245
S'āktābhishēka, ...	...	...	1116,	76
Sarva-sāra, ...	...	...	1240,	205
Sarvollāsa Tantra, ...	...	...	1071,	44

				<i>No.</i>	<i>Page</i>
Sāttvata Tantra,	...	...	...	1096,	64
Tantra-dīpikā,	...	...	...	1171,	125
Kādimata Tantra,	...	...	...	1109,	70

XVI.—VAIDYAKA ŚĀSTRA.

Chikitsā-śāstra,	...	...	...	1333,	336
Vaidya-manotsava,	...	...	...	1137,	92

XVII.—JAINA ŚĀSTRA.

Kalpa Śūtra,	...	...	...	1106,	66
--------------	-----	-----	-----	-------	----

XVIII.—DAUDHA ŚĀSTRA.

XIX.—ANIRDISHṬA.

Dāśabodha,	...	...	...	1290,	310
Mānasollāsa,	...	...	...	1215,	162
Rājavāha-kaustubha,	...	...	...	1222,	189

FROM BĀBU RAJENDRALĀLA MITRA,
TO CAPTAIN J. WATERHOUSE, B. S. C.
Secretary to the Asiatic Society of Bengal.

Dated, Maniktollah, Calcutta, 15th February, 1875.

Sir,

I have the honor to submit the following report on the operations carried on by me to the close of 1874 for collecting information regarding Sanskrit manuscripts in native libraries.

Objects of the enquiry.—2. Under the orders of Government my attention has been steadily directed—1st, to enquire and collect information regarding rare and valuable manuscripts; 2nd, to compile lists thereof; 3rd, to print all procurable unprinted lists of such codices with brief notices of their contents; 4th, to purchase, or secure copies of, such of them as are rare or otherwise desirable.

Enquiry for MSS. Places visited.—3. The work under the first head has been mainly conducted by a Pandit who has been deputed to the Mufassil to visit the different private Toles, or Sanskrit colleges, and private gentlemen who are reputed to possess collections of Sanskrit MSS., and I have been out on several occasions to help him. I have also been to Benares on three occasions to enquire for and purchase MSS. The places visited by the Pandit include the districts of Dacca, Nuddia, Burdwan, Hoogly, and 24-Pargunnahs. The large collections of Rājā Jotindramohan Tagore, of the late Sir Rājā Rādhākānta Deb, of the late Bābu Rāmcomal Sen, of the late Rājā Pitāmbar Mitra, of Bābu Subaldāsa Mallik, and of others in Calcutta have also been examined. In Dacca Pandits are the only owners of MSS., no private gentleman having anything like a large collection, and the few works they have, being mostly such as have already been printed. In Nuddia the library of the Rājā of Krishnanagar contains the largest number of Tantras, but at the time when my Pandit visited it, the MSS. were kept in a very neglected state, and most of them were found to be defective. In Burdwan there are not many Toles, but Bābu Hitalāla Miara of Mānakara has a very choice collection of works, including a great number of very rare treatises

on the Vedānta. In Hoogly the Serampur College has a small but valuable collection of MSS. procured principally by the late Dr. Carey, and there are also a few Toles owning MSS. In the 24-Pargunnahs, several zemindars have good collections of the Tantras and the Pūranas, and the numerous Toles on the left bank of the river Hoogly and at Harinābhi and elsewhere contain many old and rare works of which very little is known to European Orientalists. There are no *Maths* (monasteries) in any of the districts named which contain a collection of Sanskrit works: not even the *Math* attached to the great temple of Tārakes'vara in the Hoogly district is noted for its literary treasures. The case is, however, different in Rājshāhi, Mymensing, Pabnah, Tirhoot and Orissa, where some of the *Maths* own large collections of great age and considerable value.

Substance of MSS. Paper.—1. The manuscripts examined are mostly written on country paper sized with yellow arsenic and an emulsion of tamarind seeds, and then polished by rubbing with a conch-shell. A few are on white Kāshmiri paper, and some on palm-leaf. White arsenic is rarely used for the size, but I have seen a few codices sized with it, the mucilage employed in such cases being acacia gum. The surface of ordinary country paper being rough a thick coating of size is necessary for easy writing, and the tamarind-seed emulsion affords this admirably. The paper used for ordinary writing is sized with rice gruel, but such paper attracts damp and vermin of all kinds, and that great pest of literature, "the silver-fish," thrives luxuriantly on it. The object of the arsenic is to keep off this insect, and it serves the purpose most effectually. No insect or worm of any kind will attack arsenicised paper, and so far the MSS. are perfectly secure against its ravages. The superior appearance and cheapness of European paper has of late induced many persons to use it instead of the country arsenicised paper in writing puthis; but this is a great mistake, as the latter is not near so durable as the former, and is liable to be rapidly destroyed by insects. I cannot better illustrate this than by referring to some of the MSS. in the Library of the Asiatic Society. There are among them several volumes written on foolscap paper, which dates from 1820 to 1830, and they already look decayed, mouldering, and touched in several places by silver-fish. Others on John-letter paper, which is thicker, larger and stouter, are already so far injured that the ink has quite faded, and become in many places illegible; whereas the MSS. which were originally copied on arsenicated paper for the College of

Fort William in the first decade of this century are now quite as fresh as they were when first written. I have seen many MSS. in private collections which are much older, and still quite as fresh. This fact would suggest the propriety of Government records in Mofussil Courts being written on arsenicised paper instead of the ordinary English foolscap, which is so rapidly destroyed both by the climate and also by white-ants. To guard against mistakes, I should add here that the ordinary yellow paper sold in the bazars is dyed with turmeric, and not at all proof against the attack of insects.

History of paper.—5. It is well known that originally the Hindus used leaves of trees for writing upon, whence the name of letters in Sanskrit has become *paṭra*, and laterly newspapers have been designated by the same name. The oldest manuscript on paper I have seen is a copy of the Bhāgavata Purāṇa now in the possession of Bābu Harischandra of Benares. It bears date, Samvat, 1367.—A. C. 1810, and is consequently 565 years old. Its paper is of a very good quality, and judging from it, it is to be inferred that the people of the country must have, at the time when it was written, attained considerable proficiency in paper-making. Long before that time, in the reign of Bhoja Rājā of Dhārā, a work was written on letter-writing—the *Prasasti-prakāśikā*), and in it detailed directions are given for folding the material of letters, for leaving a large space on the left side of such letters as margin, for cutting a portion of the left lower corner, for decorating the front with gold leaf, for writing the word *Sri* a number of times on the back, &c., &c., all which apply to paper, and cannot possibly be practicable on palm-leaf, and the inference therefore becomes inevitable that paper was then well-known and in general use, though the word used to indicate it was *paṭra*, probably very much in the same way as paper of the present day owes its name to papyrus. Again a verse occurs in the Sāṃhitā of Vyāsa, which must be at least two thousand years old, in which it is said “that the first draft of a document should be written on a wooden tablet, or on the ground, and after correction of what is redundant and supplying what is defective, it should be engrossed on *paṭra*,” and it would be absurd to suppose that *paṭra* here means leaf, for leaves were so cheap that it would have been a folly to save them by writing on wooden tablets which were much more costly. How long before the time of this verse paper was known, I have no positive evidence to show, but the frequent mention in the old Smritis of legal documents (*lekhyā*), of their attestation by witnesses, of their validity, &c., suggests the idea of there having been extant, in olden times,

some material more substantial and convenient than palm-leaf for writing, and knowing that paper was first manufactured by the Chinese long before the commencement of the Christian era, that the famous charta bombycina of Europe was imported from the East, and that block-printing was extensively practised in Tibet in the fourth century, I am disposed to believe that the Hindus must have known the art of paper-making from a very early date. Whether they originated it, or got it from the Chinese through the Tibetans, or the Káśmíria, who have been noted for their proficiency in the art of making paper and papier-mache ware, is a question which must await further research for solution. *A priori* it may be argued that those who manipulated cotton so successfully as to convert it into the finest fabric known to man, would find no difficulty in manufacturing paper out of it.

Palm-leaf.—6. The palm-leaf referred to above is not now much in use, except in Orissa and in the Mufassil vernacular schools as a substitute for slates. In Bengal the Chaṇḍi is the only work which is now-a-days written on palm-leaf, as there is a prejudice against formal reading of that work from paper MSS.—a prejudice in many respects similar to what obtained in Europe against printed Bibles in the first century after the introduction of printing. Formerly two kinds of palm-leaf were in use, one formed of the thick strong-fibred leaflets of the *Corypha taliera* (*tires*), and the other of the *Borassus flabelliformis* (*tálapátá*). The former is generally preferred for writing Sanskrit works, as it is broader and more durable than the latter, and many MSS. are still extant which reckon their ages by five to six hundred years. The leaflets of the *Corypha elata* is sometimes used in lieu of those of the *taliera*. The leaflets of all the three kinds of palms are first dried; then boiled or kept steeped in water for some time; then dried again; cut into the required size; and polished with a smooth stone, or a conch-shell. For school use no such preparation is necessary.

Bark.—7. The practice of writing on bark is of the greatest antiquity, and from constant use the Greek and the Latin terms for that substance—*biblos* and *liber*—have long since become the names for books, even as the name of the rolls of ancient parchment MSS. produced the term *volume*, and codes of laws have received their generic name from the bundles of boards on which they were written,—from *codex* a tablet of wood. In the eastern districts this practice of writing on bark still prevails, and I have seen several codices of bark, which formed thin sheets like veneer, eighteen inches by four; but I have not been able to ascertain from what species of

tree the article had been obtained. Some say that the tree called *ugra* (*Morunga hyperanthera*) yields the best bark for writing upon, but I have not seen it. The birch bark, Bhurjapatra (*Betula bhurja*) is extensively used as a material for writing upon, but only for amulets, it being too thin and fragile for books. I have by me a piece of this bark about a hundred years old, which on a space of ten inches by eight, contains the whole of the Bhagvadgītā, written with letters so small that they are illegible to the naked eye and require a magnifying glass to be read. It was evidently intended to be worn as an amulet enclosed in a locket of gold or copper, but it had never been so used. Whether the bhurj bark was ever pasted or glued into thick sheets I cannot say.

Wood, metal and skin.—8. In the S'āstras tablets of wood and metal have been recommended as materials for writing upon, and in former times, copper-plates were usually employed for royal patents, and in Burmah they are still occasionally used for writing large works; but I have seen none now used by the Pandits of Bengal. Wooden tablets are confined to petty traders' account-books in Bengal, but in the North Western Provinces poor people have some religious books written with chalk on blackened boards. In the Lalita Vistara, or legendary life of Buddha, mention is made of sandal-wood boards which were handed to S'ākya when he first commenced to write. In Europe, parchment and dressed skins of goats have been from time immemorial used as materials for books, and for durability they stand unrivalled; but I have never seen mention in Indian works of parchment or dressed skin of any kind as material for writing; and palimpsests are of course unknown.

Pens.—9. According to the Yogini Tantra, bamboo twigs and bronze styles are unfortunate, and gold and reeds are the best for pens; but the universal practice among the Pandits of Bengal is to use the bamboo twig for pens, and only rich householders employ the *trināla* or *khakrā* reed. In the North Western Provinces, the reed or calamus, whence the Indian word *kalama*, is generally used, and bamboo pens are all but unknown. The latter, however, when well-prepared is much more elastic and durable, and it has the further and supreme advantage of being every where procurable without any cost. Crow-quills were formerly used for writing very small characters for amulets, but never for ordinary manuscripts. In Orissa, where letters are scratched and not written on palm-leaves, an iron style with a pointed end and a flat top every where replaces the bamboo twig and the calamus reed.

Ordinary ink.—10. The ink used for writing puthis is of two kinds; one fit for paper and the other for palm-leaves. The former is made by mixing a coffee-coloured infusion of roasted rice with lampblack, and then adding to it a little sugar, and sometimes the juice of a plant called *keurte* (*Verbesina scandens*). The labour of making this ink is great, for it requires several days' continued trituration in a mortar before the lampblack can be thoroughly mixed with the rice infusion, and want of sufficient trituration causes the lampblack to settle down in a paste, leaving the infusion on top unfit for writing with. Occasionally acacia gum is added to give a gloss to the ink, but this practice is not common, sugar being held sufficient for the purposes. Of late an infusion of the emblick myrobolan prepared in an iron pot has occasionally been added to the ink, but the tannate and gallate of iron formed in the course of preparing this infusion are injurious to the texture of paper, and Persian MSS., sometimes written with such ink, suffer much from the chemical action of the metallic salts.

The ink for palm-leaf consists of the juice of the *keurte* mixed with a decoction of *dillā*. It is highly esteemed, as it sinks into the substance of the leaf, and cannot be washed off. Both the inks are very lasting, and, being perfectly free from mineral substances and strong acids, do not in any way injure the substance of the paper or leaf on which it is applied. They never fade, and retain their gloss for centuries.

Coloured ink.—11. To mark the ends of chapters and for writing rubrics, colophons and important words on paper, an ink made of cinnabar, or *iltā*, is sometimes used, and in correcting errors the usual practice is to apply on the wrong letters a colour made of yellow or red orpiment ground in gum-water, and when it is dry to write over it. Omissions of entire words and sentences of course cannot be rectified in this way, and they have therefore to be supplied by writing on the margin. Interlineation is generally avoided, but in old MSS. which have been read and revised by several generations, they are not altogether wanting. In commentaries, the quotations from texts are generally smeared over with a little red ochre, which produce the same effect which red letters in European MSS. were intended to subserve, and whence the term rubric got into currency. These peculiarities, however, are more prominent in the MSS. of the North Western Provinces than in those of Bengal, and in palm-leaf codices they are generally wanting, except in Burmah where some sacred Pāli works are written with a thick black varnish on palm-

leaves throughout richly gilt and wrought over with scrolls and other ornaments. Ordinary Burmese MSS. have the edges of the leaves painted and sometimes gilt.

Illustrations.—12. Illustrations are almost unknown in Bengal, but in Orissa they are frequently employed. The most noted place, however, for illustrations is Káśmír, and the finest and richest MSS. are usually produced in that province, the illuminations consisting of flowery initials, grotesque cyphers, single figures, historical compositions, marginal lines, and scroll borders; most of the illustrations are in the Moorish style.

Size &c. of Paper MSS.—13. The size of paper MSS. varies from eight to twenty inches by four to eight inches. The paper is folded so as to mark the margins and regulate the straightness of the lines. In the North Western Provinces, the paper is sometimes so folded as to retain two leaves together, but in Bengal it is always cut into separate and distinct folia. Sometimes a board mounted with strong thread tied at equal distances is used for a ruler. The paper is laid flat on this board, and then pressed hard with a ball of cloth whereby it receives an impression of the threads on its surface, and these impressions look very like water-lines. The leaves are written over lengthwise, leaving a uniform margin all round. The words are generally, but not always, separated by small spaces, and for punctuation the upright stroke or *dandi* is freely used. No breaks are made to indicate the ends of paragraphs or sections, and should the writing at the end of a work terminate in the middle of a line, the line is filled up by writing the letter *ari*, or *stara*, or the name of some god several times until the line is completed, so that all the lines may be of uniform length. In the case of codices which contain both a text and a commentary, the text is written in large letters in the middle, and the commentary above and below it in smaller letters. This arrangement is called the *tricalli* form, and some tact is necessary in engrossing it, so that all the commentary on the given text may be comprised on the same page. The copyist's name is frequently given at the end, and also the date in Saka or Samvat, rarely in Jupiter's cycles. The name of the place where the copy is made and that of the party for whom it is made are also occasionally given, but never the name of the reigning sovereign. A protestation sometimes occurs at the end, saying that the copyist has faithfully followed his text and is not responsible for errors.

Size &c. of palm-leaf MSS.—14. Palm-leaf MSS. are from the nature of the material narrower and longer, and they are

never ruled or folded, the veins of the leaf serving the purpose of ruling. A square space is usually left blank in the middle of the page, and in the centre of it a round hole is punched for a string to pass through, for the purpose of tying the codex in a bundle. Very long MSS. have two such spaces and holes. The Tantras enjoin that the holes should always be punched, never cut with a knife, or produced by burning. The reason for this rule is obvious, as cutting or burning produces a hole with jagged sides which are very apt to catch the string and cause a split in the leaf. A clean-punched hole allows the string to slide freely, and produces no injury. In Bengal some very old paper codices have the square blank space in the middle, but none has any hole bored in it. In the North Western Provinces the blank space does not occur, and both in Bengal and the North West the leaves are piled in a bundle between two boards, and then tied round in a piece of coarse cloth. Where the codices are small, with a view to economy, several of them are usually tied in one bundle, and this causes much trouble in finding out any particular work when needed. For boards the spatha of the betel-nut tree, which yields a thick, coraceous, pliant substance, is often substituted in the eastern districts, and they are found to be very useful, as they are not liable to warp, crack, or be attacked by insects.

Mode of preserving MSS.—15. In the houses of rich men a dry masonry room is generally assigned to MSS. where a sufficient number of shelves or chests are provided for the storage of the codices. But care is not always taken to open the bundles every now and then, and to expose them to the sun for a few hours. In pukká monasteries, the same mode of preservation is also adopted, and there being always some monk or other who can read, and who takes a delight in reading, the bundles are more frequently opened, aired and dried. The Jains are very particular in this respect, and in their monasteries great care is usually taken of their literary treasures. The case is, however, very different as regards the Toles of Bengal. The men who own them are, with rare exceptions, very poor; they live in low, damp, thatched huts of the meanest description; they have no means of buying proper cabinets for their manuscripts; and their time is so occupied by their professorial duties, and frequent perigrinations to distant places for earning the means of their livelihood, that they cannot often look after their books. The receptacle they usually assign to their MSS. is a bamboo frame placed across the beams of their huts, exposed constantly to the damp emanating from the daily-washed

mud floors of their rooms, and occasionally to leakage from ill-made and old thatched roofs, while mice and other vermin have full and free access to them at all times. The mice are particularly destructive, as they not only gnaw cloth, boards and palm-leaves, but by their liquid discharges, rapidly destroy the texture of arsenicised paper. The fact was first brought to my notice by a mukhtear when I was a boy. He asked my permission to put two sheets of fresh-looking, written, stamped paper for a night on the bottom of a cage of white mice which were my pets. The permission was granted, and the next morning the papers were taken out, stained and decayed very like old documents, which they were, I then learnt, intended to pass for. I was also told and shown that by careful and repeated washing with a mixture of the fluid discharge of mice with water, paper can be made to assume the appearance of any age that may be desired: the effect produced is not confined to the surface, but is perceptible even in the texture of the paper.

Copyists and Copying.—16. Even as in mediæval Europe monks were the principal copyists of ancient works, so were their congeners, the principal preservers of Sanskrit literature in India during the last ten or fifteen hundred years. Yatis, Saunyas, Grossins, and their disciples congregated in large Mathas, devoted all their leisure hours, the former in composing and the latter in copying, and the monasteries benefited largely by their labours. In the Toles the pupils were, and still are, the principal copyists. In return for the board, lodging and education they receive, free of all charge, from their tutors, they copy all such works as their tutors require, and thus the Toles are enriched. For the public, however, the principal copyists are the Káyasthas. Old and used-up men of this caste, when no longer fit to earn their livelihood by active exertion, generally betake to copying ancient works for householders and private gentlemen, and the bulk of the MSS. now extant is due to their labours. Poor Brāhmans also betake to this occupation. Seated on their haunches, with the paper, or palm-leaf, resting on their raised knees, which serve for a table, and the pen and ink procured from materials everywhere available, they ply their vocation without making any outlay, or subjecting themselves to any exertion which would be unsuited to their habits and time of life. The remuneration they formerly derived ranged from one rupee to two rupees eight annas per thousand ślokas of thirty-two thousand letters, according to the quality of writing. The rates have now been doubled, owing principally to the demand for convicts being limited, and very few

betaking to the profession. As a class, these copyists are men of limited literary knowledge; but generally speaking, they are faithful to their duty, and reproduce the originals placed before them with fair accuracy.

Authenticity of MSS.—17. They rarely attempt to correct the errors and mistakes of the originals, and to exonerate themselves from all charge of tampering the originals, they not unoften put a *verro* at the end of their works, saying, "As he has seen, so has he copied, and the copyist should not be blamed for mistakes." Clerical errors they are certainly liable to, and do commit, but such errors are not numerous. One serious mistake they, however, sometimes commit,—it is that of copying in the body of the text, notes and parallel or remarkable passages which often occur on the margins of old and frequently-read codices, and these consequently appear as parts of the texts in their works, and subsequent copying from their codices perpetuates the interpolation. This is, however, done through ignorance, and not through any wicked motive. Of fabrications and forgeries, the *Mahātmyas* and local legends afford ready instances; but they are due to Pandits, and not to copyists. Corrections made by Pandits when reading are necessarily perpetuated by copyists, and to them is principally due the numerous *errata* which are to be met with in Sanskrit writings. This evil has been of late greatly multiplied by incompetent editors, who print texts from solitary MSS, and replace doubtful readings and fill up lacunæ by imaginary emendations. With a few praiseworthy exceptions, the publications of the Bengali and Benares presses belong to this class, and they are much less trustworthy than even corrupt MSS. The plasticity of the Sanskrit language admits of even obviously incorrect readings being explained somehow, and the authenticity of the originals is thereby irretrievably ruined. The errors of MSS. may be corrected by collation, for though there are many faulty MSS. I have every reason to doubt that there are many falsified texts, but the fabrications in printed books issued by thousands cannot be readily detected and exposed.

With so many causes at work to injure the authenticity of ancient Sanskrit works, and at a time when European Orientalists are so busily employed in tracing interpolations and corruptions which have already taken place, it would be futile to attempt in a report like this to enquire at length how far the charge may be sustained; but this much may be said that the MSS. now extant do not show any sign of

dishonest fabrications ; codices from three to four hundred years old, existing in different parts of India, in Bengal, Madras, Bombay and Kás'mir, are so closely similar in their readings, that they produce no suspicion in the mind of their having been tampered with. What happened before that time, it is not necessary for me to guess ; suffice it to say, in the language of Isaac Taylor, that "the habitudes of Eastern nations undergo so little change in the lapse of ages that, probably, these descriptions of things as they are now, would differ little from a similarly graphic account of the same operations, dated a thousand years back. Where the arts of life remain in their rude state, all those operations which depend upon them, continue nearly the same."

Age of MSS.—18. The oldest palm-leaf manuscript I have seen bears date Samvat 1180 = A.C. 1132, and the oldest paper manuscript as aforesaid is Samvat 1367 = A. C. 1310 ; but such records are exceedingly rare, and the general run is from 150 to 250 years. Among old MSS. taken to Europe, Dr. Weber, in his invaluable catalogue of the Berlin collection, notices several codices ranging from 4 to 6 hundred years. Seeing that charts bombycina has lasted in Europe for eight to twelve hundred years, this age for works which claim to be from two thousand to three thousand five hundred years old, is very unsatisfactory ; but the climate of Bengal and the manner of keeping MSS. here, as above described, are highly unfavourable to their preservation for a long time, not to advert to the wholesale destruction of MSS. in large Mathas, and richly endowed temples which must have resulted from the ravages of those whose co-religionists burnt the Alexandrine library. Indeed it is not remarkable that old MSS. are so rare, but that notwithstanding such potent influences constantly at work, there should still exist in the country so many and such old MSS. as have been from time to time met with. A new influence is now at work for the destruction of MSS. The halo of sanctity which formerly surrounded Sanskrit literature is fast fading away ; the ancient Hindu religion is gradually losing its hold on men's minds ; Sanskrit is no longer a paying study ; European literature is rapidly replacing it everywhere ; the venerable old pandits—the repositories of traditional and book knowledge of ages,—whose erudition was the profoundest, to whom no modern scholar, European or Asiatic, can for a moment be compared, and who have hitherto preserved with such unflinching zeal the oldest literary monuments of the Aryan race, are rapidly dying out, and their places are not being supplied by the rising generation. For hundreds who fur-

merly studied Sanskrit we have not scores; and, there being little demand, very few new MSS. are being prepared to take the place of those which are crumbling down by age. Many works of great literary value and age have already disappeared, and others are in eminent risk, and, unless timely saved, will in half a century more be irreparably lost.

Accessibility of MSS.—19. Generally speaking, the heads of Toles are the only persons who have really old and scarce works. They know the value and history of the several works on particular branches of Sanskrit learning to which they severally devote their attention, and each tries his utmost to secure copies of all the leading and rare works bearing upon the subject of his study. It also often happens that the son generally takes up the subject in which his father was most proficient, and in some families for many successive generations the same subject has been studied, and the works collected by them are generally very correct and complete. But the worthy professors, deeply learned as they are, are not open to worldly influence, and extremely shy and suspicious. In their estimation, the most valued treasures they possess are their MSS., and they evince the greatest reluctance to show them to strangers. Ordinarily they do not flatly refuse access to their stores, though some do so; but the passive resistance they offer is often insurmountable. The first day's visit is generally passed in conversation; on the second day a few of the commonest works are shown; on the third, the proprietor is busy with other duties, and has no time to bring out MSS.; on the fourth day he is not at home; and so on several days are lost, before a really good MSS. is brought to light, and as my plan requires the copying of the initial and final lines, and an abstract of the contents, a great deal of valuable time is lost before a single collection is finally examined, and before this consummation can take place, it often happens that the owner of the MSS. is called away by a distant invitation or some other errand, and my travelling pandit's work is brought to a stop. No possessor of a Tole has any catalogue or list of his MSS. and if by dint of repeating the names of a great number of rare works, the owner is made to acknowledge he has a particular work, very little advance is made towards getting access to it, for the bundles in which MSS. are kept are not numbered, and as from 6 to 20 different works find place in each bundle, the task of finding it out takes days, if it be at all forthcoming, which is not always the case.

In the houses of private gentlemen access is readily given; but when visits have to be repeated for days, the party in charge of the

library offers much passive resistance, and a great deal of time is lost to meet his convenience.

If I could satisfy myself with bare names, the work could advance more expeditiously, but as a work of this kind can only be done once, I think that it is better to lose some time than to produce a result which cannot be satisfactory to scholars. It is not at all likely that an undertaking of this nature will be attempted a second time.

Lists of rare works.—20. With a view to help the travelling Pandit, I have printed two lists of very rare MSS. for which he makes enquiries at every Tole. Copies of these lists have also been sent through the Director of Public Instruction to the heads of all the schools under his controul; but as yet no satisfactory return has been obtained.

Compilation of a general list or inventory.—21. The work under the second head of my enquiry has been conducted by me with the assistance of a Pandit and a writer. The lists procured by the travelling Pandit, and by me through friends and correspondents, are regularly entered alphabetically in a large book, writing only the names of the MSS., their subjects, and the names of their owners. This book when completed will be an inventory of all the Sanskrit MSS. of value extant in Bengal. A compilation is then made from this record of all works which require to be noticed in detail, and the descriptive accounts are then written out in full.

Publication of Notices.—22. At first I was under an impression that separate lists of particular collections would be the best, as suggested in the orders of Government; but I soon perceived that it involved much unnecessary trouble and expense, and caused the repetition of the same names a great number of times. So it had to be given up. The nominal list referred to in the last preceding para. will, I think, when completed and published, supply the information fully and in a handy form.

In the meantime my attention has been devoted to detailed notices of all works not included in the catalogue of the Asiatic Society's collection. Of these "Notices" two volumes and one part have already been published, comprising altogether 861 pages royal octavo, and descriptive accounts of 1140 separate codices. For the sake of carrying on the printing while my researches are in progress, no systematic arrangement is attempted, and manuscripts are noticed as they turn up. The inconvenience arising from this course is, however, obviated by annexing to each volume a classified table, and a full alphabetical Index.

Contents of the Notices.—23. The number of Vedic works or portions of the Vedas in the published Notices is limited, and all of them have been seen or obtained at Benares, not a single codex having been seen in the possession of a Pandit of Bengal in the several Toles which have been visited. This total absence of the most important and most revered of Sanskrit works in the libraries of those who have been the principal custodians of Sanskrit literature is a remarkable fact, and it is usually accounted for by the Pandits by reference to a verse of the *Yogini Tantra* which says, "whoever keeps MSS. of the Vedas in his home, soon finds his abode struck by lightning." The verse is obviously due to the sectarian zeal of the Tantra which would admit of no rival in its neighbourhood, but the true cause, I believe, is that Bengal has never been the seat of a Vedic school, and consequently it has never been taught here, nor MSS. prepared or preserved. It is said that when on the overthrow of the Pála rājās, Adisura, the Hindu sovereign of Bengal, wanted to celebrate a great Vedic sacrifice, he could find no native Bráhmaṇ competent to officiate at it, and had to indent for five learned priests from Kananj. These priests settled in the country, and gave new life to Hinduism everywhere; and many of their descendants have been noted as great scholars and distinguished authors; but they do not seem to have cultivated the Vedas, and there is not a single treatise on the Vedas or Vedic learning among their writings. Their special forte has been philosophy, and works on the subject are abundant everywhere. The Nyáya schools of Tirthut and Nuddia have enjoyed deserved celebrity all over India, and every Pandit of any note has some work or other on the subject, not common elsewhere. Works on the Vedānta are also numerous. The former class is represented in the published Notices by 98 treatises, and the latter by 67, codices. The Upanishads as bearing on the Vedānta are represented by 92 works. The Tantras come next to Nyáya; Bengal is particularly noted for them, and of them I have noticed 205 works or parts of works. In my last report I have already given an account of the nature and character of this class of works. Grammar, Lexicography, Rhetoric and other branches of Sanskrit learning are also fairly represented in my Notices, as will be evident from the following classified list:

I. Veda Śāstra.

a. <i>Saṁhitas</i> (Hymns), ...	...	...	...	2
b. <i>Bráhmaṇas</i> (Ceremonials), ...	...	...	...	9

c. <i>Aranyaka</i> (do. appropriate for forest life),	...	2
d. <i>Upanishad</i> (Theology),	...	92
e. <i>Vaidika</i> (Sūtras, Rītuals, Phonetics, &c.),	...	100
II. Aitihāsika S'āstra.		
a. <i>Itihāsa</i> (History),	...	15
b. <i>Purāṇa</i> (Ancient legends),	...	40
III. Kāvya S'āstra.		
a. <i>Kāvya</i> (Poema),	...	68
b. <i>Nāṭaka</i> (Drama),	...	14
c. <i>Champū</i> (Poetico-prose compositions),	...	8
d. <i>Kośa</i> (Miscellaneous poetical collections),	...	60
e. <i>Upakhyāna</i> (Tales and romances),	...	16
IV. Abhidhāna S'āstra (Lexicography),	...	30
V. Vyākaraṇa S'āstra (Grammars),	...	29
VI. Chhandas S'āstra (Versification),	...	7
VII. Alaṅkāra S'āstra (Rhetoric),	...	6
VIII. Jyotiṣha S'āstra (Astronomy and Astrology),	...	61
IX. Smṛiti S'āstra (Law, civil and canonical),	...	164
X. Saṅgita S'āstra (Music),	...	5
XI. Śilpa S'āstra (Art),	...	3
XII. Kāma S'āstra (Erotics),	...	2
XIII. Darśana S'āstra (Philosophy).		
a. <i>Sāṅkhya</i> (Hylotheistic),	...	1
b. <i>Nyāya</i> (Dialectic),	...	98
c. <i>Vaiśeṣika</i> (Physical),	...	0
d. <i>Mīmāṃsā</i> (Ritualistic),	...	3
e. <i>Vedānta</i> (Monotheistic),	...	67
f. <i>Yoga</i> (Theocratic),	...	13
g. <i>Āpārādāraṇika</i> (Minor systems of philosophy),	...	2
XIV. Bhakti S'āstra (Faith),	...	21
XV. Tantra S'āstra (Mysticism),	...	205
XVI. Vaidyaka (Medical Science),	...	44
XVII. Jaina S'āstra (Jain religion),	...	7
XVIII. Bauddha S'āstra (Buddhist religion),	...	0
XIX. Anirdiṣṭa (Miscellaneous),	...	7

Total ... 1140

It should be noted that in making my selections I have been guided by a desire to exclude all works existing in the Library of the

Asiatic Society of Bengal, a descriptive catalogue of which is now in the press, and it is not desirable that the same works should be twice noticed. My work will, in conjunction with the catalogue of the Calcutta Sanskrit College and of the Asiatic Society, constitute a complete record of the bulk of the Sanskrit literature extant in Bengal, and as all the three works are being printed at the cost of Government, they may well be taken to be parts of one undertaking.

Facsimiles.—24. At the suggestion of Mr. Burnell of Mangalore, I have introduced in the last two fasciuli facsimiles of some of the more ancient and important MSS. noticed. When a sufficient number of these illustrations has been published, they will prove of much use in determining the age of manuscripts from the style of their writing, and as contributions to a knowledge of Indian Paligraphy.

Oudh Catalogue.—25. While carrying my Notices through the press, I have been also engaged in editing a Catalogue of Sanskrit MSS. existing in Oudh. Four fasciuli of this work have already been published.

Purchase of MSS.—26. MSS. are not marketable articles; they do not readily find purchasers; the people at large look upon them as worthless; and consequently there are no shops in Bengal for the sale of MSS., while the Pandits of the province, who are the principal owners of MSS., look upon them as treasures of inestimable value, never to be parted with on any account. I have, therefore, found the greatest difficulty in buying MSS. in Bengal. The case is different at Benares. From all parts of India, Pandits, at an advanced age, leaving everything behind them, except their MSS., repair to that sacred place to die, and on their demise, hawkers purchase their stocks for a trifle, and subsequently sell them to pilgrims and others at a considerable profit, and my purchases have been made principally from these hawkers. The total of my acquisitions on account of Government comprises 656 codices, mostly entire works, some being fragments of larger treatises. Most of these have been purchased, a few being copied to my order. They may be thus classified:—

I. Veda S'āstra.

a. <i>Sāṁhitā</i> (Hymns), ...	2
b. <i>Brāhmaṇa</i> (Ceremonials), ...	5
c. <i>Āraṇyaka</i> (do. appropriate for forest-life), ...	1
d. <i>Upanishad</i> (Theology), ...	36
e. <i>Veidika</i> (Sūtras, Rituals, Phonetics, &c.), ...	143

II.	Aitihasika S'āstra.	187
a.	<i>Itihāsa</i> (History), ...	9
b.	<i>Purāṇa</i> (Ancient legends), ...	7
III.	Kāvya S'āstra.	
a.	<i>Kāvya</i> (Poems), ...	36
b.	<i>Nāṭaka</i> (Drama), ...	2
c.	<i>Champū</i> (Poetico-prose compositions), ...	2
d.	<i>Kośa</i> (Miscellaneous poetical collections), ...	3
e.	<i>Upākhyāna</i> (Tales and Romances), ...	7
IV.	Abhidhāna S'āstra (Lexicography), ...	8
V.	Vyākaraṇa S'āstra (Grammars), ...	28
VI.	Chhandas S'āstra (Versification), ...	3
VII.	Alaṅkāra S'āstra (Rhetoric), ...	5
VIII.	Jyotiṣa S'āstra (Astronomy and Astrology), ...	43
IX.	Smṛiti S'āstra (Law, civil and canonical), ...	58
X.	Śaṅgita S'āstra (Music), ...	1
XI.	S'īlpa S'āstra (Art), ...	0
XII.	Kāma S'āstra (Erotics), ...	1
XIII.	Darśana S'āstra (Philosophy).	
a.	<i>Saṅkhya</i> (Hylotheistic), ...	3
b.	<i>Nyāya</i> (Dialectic), ...	48
c.	<i>Vaiśeṣika</i> (Physical), ...	1
d.	<i>Mīmāṃsā</i> (Ritualistic), ...	5
e.	<i>Vedānta</i> (Monotheistic), ...	62
f.	<i>Yoga</i> (Theocratic), ...	10
g.	<i>Apparādāra'ṇika</i> (Minor systems of philosophy), ...	0
XIV.	Bhakti S'āstra (Faith), ...	17
XV.	Tantra S'āstra (Mysticism), ...	76
XVI.	Vaidyaka (Medical Science), ...	14
XVII.	Jaina S'āstra (Jaina religion), ...	0
XVIII.	Bauddha S'āstra (Buddhist religion), ...	0
XIX.	Anirdiṣṭa (Miscellaneous), ...	0

Most of these are new to the Asiatic Society's collection, and are generally old and correct. Several of them are very scarce. A good many relate to the rites and ceremonies of the Vedas. Though small and not of much worth as literary compositions, these last will be found of great value to scholars engaged in the study of the Vedas, as they

help materially to elucidate all obscure passages relating to the Vedio ritual. A few are worthless, having been taken only because they happened to be parts of collections which the owners would not break up. The names of the works are given in the Appendix. As they have been, or will be, fully described in my Notices, I refrain from giving a detailed account of them here.

Rare MSS.—27. Among the MSS. that I have seen or purchased there are, however, some which require special mention here. Following the order of the classification above given, the first work I have to notice is the *Aitareya Aranyaka* of the Rîg Veda. Good MSS. of this work are not accessible in Europe, and about eighteen months ago Professor Max Müller called my attention to it, and suggested the propriety of collecting materials for an edition of it for the Bibliotheca Indica. I have since found five old MSS. of it with the commentary of Sáyana, and a carefully collected text of this work has been prepared for the press. At the time named, Professor Max Müller also directed my attention to the *Brhaddeshî* of Sannaka, of which also good MSS. are not available in Europe. I have seen six codices of this work, four of them very old and correct, and belonging to two different recensions. These have all been collated, and an eclectic copy prepared for the press.

The next work I have to notice is the *Kaîpa Sûtra* of Apastamba. The only complete copy of this treatise I have heard of belongs to Mr. Burnell of Mangalore. During my recent tour in the North West, I found several fragments of it. These have all been purchased, and they make up a little over two-thirds of the work—(22 out of 28 chapters). I have also found a fragment of Dhârta's commentary on it, and Kaushikârâma's gloss on the exegesis of Dhârta.

Among Vaidika works I should also mention some short treatises on Vedic Phonetics which I have met with. These include (1) the Pāṇiniya Sîkshâ; (2) the Lomeshî Sîkshâ; (3) the Kâtyâyana Sîkshâ; (4) the Amoghânandini Sîkshâ; (5) Katsuki Sîkshâ; (6) Manduka Sîkshâ; (7) Nâradiya Sîkshâ; (8) Pârâsara Sîkshâ; (9) Kesavi Sîkshâ, and (10) the Sîkshâ-vivaraṇa. Seven of these have not yet been noticed by European orientalists.

Under the general head of Kāvya, my acquisitions include a codex of the Bengali recension of the *Sakuntalâ* three hundred and two years old: a fragment of the *Vrihatkathâ* of Kshemendra, about four hundred years old: a Sanskrit version of the Hindi *Totâkahâni*, or *Tales* by a Parrot; and a complete copy of Narahari's commentary on the

Naishadha. But the most important of my acquisitions are some treatises on the grammar of the Prakrit language. These include 1st, Audārya-Chintāmani of Subbasāgara; 2nd, Prākṛita-sarvasva of Mārkaṇḍeya; 3rd, Prākṛita-kaumudī; 4th, Prākṛita-lankas'vara, of Vāmana; 5th, Prākṛita-kāmadhenu of the same author; 6th, Prākṛita-lakṣhaṇa of Chaṇḍa; 7th, Prākṛita-chandrikā; 8th, Prākṛita-manoramā. None of these has been noticed in Professor Lassen's Institutiones Linguae Prakriticae, and all of them will, I think, be new to European scholars. The first, I believe, is the same work which Dr. Förnle has noticed in the *Indian Antiquary* of August last, but it is there described as the work of one Subhachandra. My codex comprises only two chapters. It has been copied from a text which, from the appearance of its paper and the antiquated form of its writing, I believe is about five hundred years old.

I have the honor to be,

Sir,

Your obedient Servant,

RAJENDRALALA MITRA

APPENDIX.

I. १ Veda Śāstra.

I. A. Saṁhitā. संहिता ।

८१ आरुहसंहिता,

४१० अथर्ववेदसंहिता,

I. B. Brāhmaṇa. ब्राह्मणम् ।

१११ ओषध्याह्निकम्,

४१० ऐतरेयब्राह्मणम्,

६०१ शान्तिब्राह्मणम्,

I. C. Aranyaka. आरण्यकम् ।

१०० आरण्यकम्,

I. D. Upanishad. उपनिषद् ।

१६० ईश्वरीयैकविंशति,

१२० अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

११० अथर्ववेदसंहिता,

११० अथर्ववेदसंहिता,

११० अथर्ववेदसंहिता,

११० अथर्ववेदसंहिता,

११० अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

१११ अथर्ववेदसंहिता,

- १८८ मङ्गुराक्षं,
 १८९ अवेम्बीका, (अवेम्बुराक्षार्थं वा)
 १८९ वारविन्दकम्,
 १९१ स्वाकारडीका, (वरापाणीयवाच्यं)
 १९२ मङ्गुराक्षीयवाचकम्,
 १९३ शिववाच्यीयवाच्यं, (उत्तरवाच्यं)
 १९४ विन्दवाच्यं,
 १९५ मङ्गुराक्षीयवाच्यं,
 १९६ विन्दुराक्षं,
 १९७ विन्दुवोरक्षं,

III. Kāvya Śāstra.

A. Kāvya. वाच्यं ।

- ११ अक्षरविज्ञानम्,
 १२ वाराक्षीयार्थं, वा काविकाव्या-
 दिका,
 १३ मुद्राव्ययम्,
 १४ अक्षरविज्ञानम्,
 १५ मुद्राव्ययम्
 १६ अक्षरविज्ञानम्, उदीयम्,
 १७ अक्षरविज्ञानम्,
 १८ अक्षरविज्ञानम्,
 १९ अक्षरविज्ञानम्,
 २० अक्षरविज्ञानम्,
 २१ अक्षरविज्ञानम्,
 २२ अक्षरविज्ञानम्,
 २३ अक्षरविज्ञानम्,
 २४ अक्षरविज्ञानम्,
 २५ अक्षरविज्ञानम्,
 २६ अक्षरविज्ञानम्,
 २७ अक्षरविज्ञानम्,
 २८ अक्षरविज्ञानम्,
 २९ अक्षरविज्ञानम्,
 ३० अक्षरविज्ञानम्,

- ३१ अक्षरविज्ञानम्,
 ३२ अक्षरविज्ञानम्,
 ३३ अक्षरविज्ञानम्,
 ३४ अक्षरविज्ञानम्, वा अक्षरविज्ञानम्,
 ३५ अक्षरविज्ञानम्,
 ३६ अक्षरविज्ञानम्, अक्षरविज्ञानम्,
 ३७ अक्षरविज्ञानम्,
 ३८ अक्षरविज्ञानम्,
 ३९ अक्षरविज्ञानम्,
 ४० अक्षरविज्ञानम्,
 ४१ अक्षरविज्ञानम्,
 ४२ अक्षरविज्ञानम्,
 ४३ अक्षरविज्ञानम्,
 ४४ अक्षरविज्ञानम्,
 ४५ अक्षरविज्ञानम्,
 ४६ अक्षरविज्ञानम्,
 ४७ अक्षरविज्ञानम्,
 ४८ अक्षरविज्ञानम्,
 ४९ अक्षरविज्ञानम्,
 ५० अक्षरविज्ञानम्,

III. B. Nāṭaka. वाच्यं ।

- ११ अक्षरविज्ञानम्,
 १२ अक्षरविज्ञानम्,

III. C. Champa. वाच्यम् ।

- १३ अक्षरविज्ञानम्,
 १४ अक्षरविज्ञानम्,

III. D. Kosha. दोषः ।

- ११३ प्राक्निवृत्तम्,
११४ विचारितव्यम्,
११५ विद्वत्पदं,

III. E. Upākhyāna. उपाख्यानं ।

- १०१ कथाकथनम्,
११० दमकुमारचरितं,
१११ मृगकथनिका,
११२ कर्मोपाख्यानं, वा दामरचरितं,
११३ विचारकथाविशेषम्,
११४ दमकथनिका,
११५ दमकुमारं,

IV. Abhidhāna. अभिधानं ।

- १११ कथारवेन्द्रा,
११२ चरार्थोपाख्यानं, (चररटीका)
११३ विचारितव्यम्,
११४ विद्वत्पदं,
१०५ कथारवेन्द्रा,
१११ कथारवेन्द्रा,
१०६ कथारवेन्द्रा,
१०७ कथारवेन्द्रा,
१०८ कथारवेन्द्रा,

V. Vyākaraṇa. व्याकरणं ।

- १ वैवाचकव्याकरणम्,
११३ व्याकरणरटीका,
११४ परिभाषावर्णनम्,
१०९ व्याकरणरटीका,
१०८ व्याकरणरटीका,

- १०८ मुक्तीवर्णनम्,
१०९ मुक्तीवर्णनम्,
१०८ व्याकरणरटीका,
१११ व्याकरणरटीका,
११२ व्याकरणरटीका,
११३ व्याकरणरटीका,
११४ व्याकरणरटीका,
११५ व्याकरणरटीका,
११६ व्याकरणरटीका,
११७ व्याकरणरटीका,
११८ व्याकरणरटीका,
११९ व्याकरणरटीका,
१२० व्याकरणरटीका,
१२१ व्याकरणरटीका,
१२२ व्याकरणरटीका,
१२३ व्याकरणरटीका,
१२४ व्याकरणरटीका,
१२५ व्याकरणरटीका,
१२६ व्याकरणरटीका,
१२७ व्याकरणरटीका,
१२८ व्याकरणरटीका,
१२९ व्याकरणरटीका,
१३० व्याकरणरटीका,

VI. Chhandas Śāstra. छन्दः ।

- १११ विद्वत्पदं,
११२ दमकुमारचरितं,
१०८ कथारवेन्द्रा,

VII. Alakāra. अकारः ।

- १७१ रचनारत्न,
१७२ कारयोधिनी, (शास्त्रिचरित्रटीका)
१७३ रचनचरित्रो,
१७४ काव्यकाव्यटीका,
१७५ रचोपपत्तिसारसंग्रह,

VIII. Jyantiśa. ज्योतिष ।

- [illegible]

- १४१ प्रसावणी,
१४२ हजमामिचिवा,
१४३ रोकावावकुमावउ,
१४४ चकवडीवनी,
१४५ हजमारावरी,
१४६ हजमामाव,
१४७ वाववावाव, (चिवावामिरोवचि-
डीव)

- ३१८ इक्ष्वाकुवंश,
३०६ चक्रवाकचोदाचरणं,
३०५ चक्रवीरीका,
३१८ ककरणविवरणं,
३१७ मुकुटमकरपतिः,
३०४ चक्रवाकचक्रिका, चक्रवाकिका,
३१० ईश्वरमन्त्रिका,
३११ रक्तचक्रिका,
३०६ चक्रवाकचक्रिका,
३०७ रक्तचक्रिका,
३११ माणिक्यचक्रिका,
३११ चक्रवाक,
३११ चक्रवाक,
३१० चक्रवाक,

IX. Smriti. स्मृतिः ।

- १ प्रयागसमर्थ,
- १ चन्द्रशेखर,
- २ प्रदीपचन्द्रशेखर, या प्रयाग,
- ११ लालबहादुर,
- १० लालबहादुर,
- १६ लालबहादुर,

- ४९ नाभिसाधनपद्धतिः,
४७ कूर्मादिपञ्चासकप्रतिष्ठापद्धतिः,
४६ चक्रप्रापयित्वविपरिवर्तः,
४५ चक्राभ्यासपद्धतिः,
४४ चक्रवर्त्तनं,
४३ महाभरताभ्यं, वा कूर्माभ्यं प्रयोगः,
११० शैकुण्ठपिण्डदानप्रयोगः,
१११ पुत्रोत्पन्नविशेषः,
११४ प्रतिष्ठापविशेषः,
११३ चक्राभ्यासविशेषः,
११६ मृद्विजयकारिका,
११८ चक्रौपचक्ररी,
११० नाकुञ्जकं,
११८ पुत्राप्तदानवाचानं,
११४ दोषारोचकपद्धतिः,
११८ पादार्चिकाः,
११७ नाकुञ्जकः,
११३ चक्रवर्त्तनः,
११६ नाभिसाधनपद्धतिः,
११७ प्रयोगपद्धतिः,
१०९ नाभिसाधनपद्धतिः,
११७ कर्कशकायः,
११८ कीर्तिकादिपद्धतिः,
११९ कायकचक्रापापपद्धतिः,
११७ पूजापद्धतिः,
११६ पुत्रोत्पन्नवर्त्तनं,
११८ विविधवर्त्तनं,
११७ चक्रवर्त्तनविशेषः,
११७ मृद्विदीपिका,
४ चक्रौपचक्रकं,
११३ चक्रोत्पन्नप्रयोगपद्धतिः,

- [illegible]

X. Saṅgita. चन्द्रोप ।

- ५९९ वाइकारिकाहकि,

XI. S'ilpa.

XII. Kāma. कामशास्त्रं ।

- २६२ वाय्नायककाव्यालं,

13. D. Mimāṃsā Darśana.

मीमांसादर्शनं ।

- १०८ वैवाहिकाधिकारमात्रा,
 १०९ विचारमात्रा,
 ११० व्यावृत्ता,
 १११ मीमांसाकारधर्मक,
 ११२ पूर्वमीमांसाधर्मक,

13. E. Vedānta Darśana.

वेदान्तदर्शनं ।

- ११३ अद्वैतब्रह्मविद्या,
 ११४ विद्याव्यवहारक,
 ११५ द्वैतविशेषविद्याव्यवहारक,
 ११६ द्वायकविद्या,
 ११७ वाक्यविशेषी,
 ११८ विद्याव्यवहारिक,
 ११९ ब्रह्मविद्या,
 १२० ब्रह्मविशेषविद्या,
 १२१ अद्वैतविद्या,
 १२२ अद्वैतविद्या,
 १२३ अद्वैतविद्या,
 १२४ अद्वैतविद्या,
 १२५ अद्वैतविद्या,
 १२६ अद्वैतविद्या,
 १२७ अद्वैतविद्या,
 १२८ अद्वैतविद्या,
 १२९ अद्वैतविद्या,
 १३० अद्वैतविद्या,

- १२१ अद्वैतविद्या,
 १२२ अद्वैतविद्या,
 १२३ अद्वैतविद्या,
 १२४ अद्वैतविद्या,
 १२५ अद्वैतविद्या,
 १२६ अद्वैतविद्या,
 १२७ अद्वैतविद्या,
 १२८ अद्वैतविद्या,
 १२९ अद्वैतविद्या,
 १३० अद्वैतविद्या,
 १३१ अद्वैतविद्या,
 १३२ अद्वैतविद्या,
 १३३ अद्वैतविद्या,
 १३४ अद्वैतविद्या,
 १३५ अद्वैतविद्या,
 १३६ अद्वैतविद्या,
 १३७ अद्वैतविद्या,
 १३८ अद्वैतविद्या,
 १३९ अद्वैतविद्या,
 १४० अद्वैतविद्या,
 १४१ अद्वैतविद्या,
 १४२ अद्वैतविद्या,
 १४३ अद्वैतविद्या,
 १४४ अद्वैतविद्या,
 १४५ अद्वैतविद्या,
 १४६ अद्वैतविद्या,
 १४७ अद्वैतविद्या,
 १४८ अद्वैतविद्या,
 १४९ अद्वैतविद्या,
 १५० अद्वैतविद्या,

३८९ मन्त्रविद्याभरणं, (मारीरिक्तवाच-
वाचा),

३८९ मन्त्रविद्याभरणं,

३८९ मन्त्रविद्याभरणं, (चर्चनविद्याभरणं),

३९० मन्त्रविद्याभरणं, मन्त्रविद्या,

३९० विद्याभरणं, मन्त्रविद्या,

३९० मन्त्रविद्याभरणं, विद्याभरणं,

३९१ मन्त्रविद्याभरणं, वा मन्त्रविद्याभरणं,

३९१ मन्त्रविद्याभरणं,

३९१ मन्त्रविद्याभरणं, विद्याभरणं,

३९१ मन्त्रविद्याभरणं, मन्त्रविद्या,

३९१ मन्त्रविद्याभरणं, मन्त्रविद्या,

३९१ मन्त्रविद्याभरणं, मन्त्रविद्या,

३९१ मन्त्रविद्याभरणं,

F. Yoga Darśana. योगदर्शनं ।

८९ योगदर्शनं,

८९ योगदर्शनं,

८९ योगदर्शनं,

८९ योगदर्शनं,

८९ योगदर्शनं,

८९ योगदर्शनं,

८९ योगदर्शनं,

८९ योगदर्शनं, योगदर्शनं,

८९ योगदर्शनं, योगदर्शनं,

८९ योगदर्शनं, योगदर्शनं,

13. G. Aparādāśānika.

अपराधशान्तिः ।

14. Bhakti Śāstra. भक्तिशास्त्रं ।

१९० भक्तिशास्त्रं,

१९० भक्तिशास्त्रं,

१९० भक्तिशास्त्रं,

१९० भक्तिशास्त्रं,

१९० भक्तिशास्त्रं,

१९० भक्तिशास्त्रं,

१९० भक्तिशास्त्रं,

१९० भक्तिशास्त्रं,

१९० भक्तिशास्त्रं,

१९० भक्तिशास्त्रं,

१९० भक्तिशास्त्रं,

१९० भक्तिशास्त्रं,

१९० भक्तिशास्त्रं,

१९० भक्तिशास्त्रं,

१९० भक्तिशास्त्रं,

१९१ भक्तिशास्त्रं, वा भक्तिशास्त्रं,

१९१ भक्तिशास्त्रं, योगदर्शनं,

15. Tantra Śāstra. तन्त्रशास्त्रं ।

१९० तन्त्रशास्त्रं,

१९० तन्त्रशास्त्रं,

१९० तन्त्रशास्त्रं, वा तन्त्रशास्त्रं,

१९० तन्त्रशास्त्रं,

१९० तन्त्रशास्त्रं,

१९० तन्त्रशास्त्रं,

१९० तन्त्रशास्त्रं,

१९० तन्त्रशास्त्रं,

- ११६ छिन्नार्थक, वा छिन्नचयक,
 ११ व्याघ्रचर्मिका,
 १० छायाचर्मक,
 ८९ छायाचर्मकीका,
 १०९ मावकीविद्याविषयक,
 १११ मावकीसुदय,
-

16. Vaidyaka S'āstra. वैद्यशास्त्रं ।

- १६ रसायनप्रकारः,
 ११ मावप्रकारः,
 १६ चारुचरसङ्ग्रहः
 ७२ चारुसङ्ग्रहः,
 १०४ मावोपानदीपिका,
 १८० यक्षोदरप्रसादा,

- १८० रोगविमिश्रक,
 १८० रोगचक्रक,
 १४४ रवेन्द्रविज्जानिका,
 १४६ जरा-द्विचिकित्सा,
 ११० वैद्यरत्नसङ्ग्रहिः,
 ११८ उष्णामुचक,
 ११४ विद्याप्रकारविचिकित्साकारः,
 ४०२ विचिकित्साकारः,

1. B. Brahmapa.

- १४९ यक्षमाथं,
 १९ वैजदेवमाथं.

13. Nyāya व्यावश्रास ।

- १०८ व्यावश्रासप्रती,
-

INDEX TO VOL. III.

	<i>Page</i>
Abhidhá, ...	175
Abhidhá-rahasya, ...	175
Abhidhá-vichára, ...	175
Abhijñána Ś'akuntalá, ...	209
Adara 'a, ...	69
Adhána-baudháyana, ...	311
Adhána-prayoga, ...	318
Adhikári-nirṇaya, ...	60
Adhyátma-súra, ...	9
Adikāṇḍa-manohará, ...	259
Alisúra, ...	334
Adityasurya Kavi, ...	149
Advaita-chandriká, ...	95
Advaitánanda, ...	89
Advaita-nirṇaya-saṅgraha, ..	19
Advaita-rahasya, ...	163
Ahnika-prayoga, ...	325
Aholala, ...	19
Āloka, ...	164
Āloka-rahasya, ...	165
Amara-kośa, ...	177
Amara Śiñha, ...	177
Amoghánandinī Ś'ikshá, ..	203
Amṛta-sāgarī, ...	243
Anandagiri, ...	314
Anandajñāna, ...	331
Ananda-kusuma, ...	24
Ananda Tīrtha, 187, 324, 345, 346	
Aniruddha, ...	184, 192
Āṅkurañjñá, ...	62

	<i>Page</i>
Āṅkurārpaṇa, ...	41
Āṅkurārpaṇa-viddhi, ...	41
Anumāna-chintāmani, 111, ..	112
Anumāna-chintāmaṇi-ṭip- pañi, ...	108
Anumāna-dīdhiti, ...	28
Anumāna-dīdhiti-rahasya, ..	127
Anumāna-khaṇḍa, ..108, ..	127
Anuvākánukramapiká, ...	188
Antyesthi-paddhi, ...	334
Aparokshānubhūti, ...	305
Aparokshānubhūti-dīpiká, .	305
Āpastamba, 188, 194, 198, 199, 318	[318
Āpastamba Sūtra, 194, 196, 197	
Āpastamba-sūtra-bhāṣhya, .. 188, 198	
Āpi Pīla, ...	42
Āpūrvavāda-rahasya, ...	84
Āraṇya-kāṇḍa-manohará, .	261
Āraṇya Brāhmaṇa, ...	298
Arthasaṅgraha, ...	131
Ārya-bhāṣhya, ...	302
Aśhṭāvakra, ...	311
Āś'valáyana, ...	318
Ātmaprabodha Upanishad, ..	39
Ātmatattva-viveka, 49, 110, ..	332
Ātmatattva-viveka-ṭīkā, 49, ..	110
Ātmatattva-viveka-dīdhiti, .	333
Ātmatattva-viveka-rahasya, ..	332

	Page
Ātmopadeśa, ...	322
Ātmavidyopadeśa vidhi, ..	322
Ātharvapa-tāpapiyopani- śad-bhāṣya, ...	309
Ātharva Veda, ...	203
Avadhūta-s'taka, ...	164
Avadhūdivāda-chintāmanyā- loka-tippaṇi, ...	109
Ayodhyā, ...	78
Ayodhyā-kāpḍa-manoharā, ..	260
Bahuloma, ...	41
Bālakhilla, ...	340
Bālakhilla-s'āstra, ...	340
Bāla-rāmāyana, ...	157
Bāla S'āstri, ...	157
Bārāpaṇi, ...	104
Bauddhābhikāra, ...	332
Bauddhābhikāra-dāhiti, ..	333
Bauddhābhikāra-dāhiti-tip- paṇi, ...	26
Bauddhābhikāra-rahasya, ..	332
Bauddhābhikāra-vivṛiti, ..	57
Bauddhāyana, 327, 337, 330, ..	311
Bauddhāyana-soma-prayoga, ..	337
Bauddhāyana s'ulva, ...	327
Bauddhāyana-larāpana- māsa-prāyaś'chitta, ...	337
Bhadraśāla, ...	66
Bhagavadgītā, ...	345, 316
Bhagavadgītā bhāṣya, ..	345
Bhagavadgītā-tātparya- nirṇaya, ...	346
Bhāgavata-mahājāri, ...	18
Bhāgavata Purāṇa, .. 313, ..	326
Bhāgavata-saṅgraha, ...	17
Bhāgavata-tattva-saṅgraha, ..	21
Bhāgavati, ...	273
Bhāgiratha Mītra, ...	37
Bhakti-chandrikā, ...	191

	Page
Bhaktidhiti, ...	27
Bhakti Sūtra, ...	101
Bhānūdatta, ...	311
Bhārata-bhāvadīpa, .. 335, ..	172
Bhāskara Kōṣārya, ...	243
Bhāṣya-pradīpadyota, ..	344
Bhaṭṭa Mādhava, ...	344
— Nārāyaṇa, ...	334, 338
— Rāma's'vara, ...	334
— Soṃa's'vara, ...	344
Bhaṭṭoji Dīkṣita, ... 312, ..	319
Bhavadēva Mī's'ra, ...	191
Bhāvanānda Siddhānta- vāgīśa, ...	73, 129
Bhāvārtha-dīpikā-saṅgraha, ..	17
Bhāvārtha-chintāmaṇi, ..	69
Bhōdadhikkṛiti, ...	94
Bhūmānanda Sarasvatī, ..	89
Bodhāyana, ...	304, 327
— Sūtra, ...	304
Brahma, ...	212, 227
Brahma Khaṇḍa, ... 227, ..	236
— Purāṇa, ...	149
Brahma-vaivārta Pūri- ṣa, ...	227, 236, 240
— Brahma Khaṇḍa, ..	236
— Upaniṣati Khaṇḍa, ..	240
— Prakṛiti Khaṇḍa, ..	227
Brahma-vaiyābharaṇa, ..	89
Brahmi, ...	273
— Sūhiti, ...	273
Bṛhannārāyaṇa Pūriṣa, ..	5
Cavalli Deṣṭaka Doriah, ..	23
Chidratna, ...	332
Chandī, ...	210
Chandṛāvali, ...	123
Chandī-vivaraṇa, ...	23
Chaitanya, ... 77, ..	90
Chaturvarga-chintāmaṇi, ..	349

	<i>Page</i>
Cháturmáśya,.....	325, 336
Cháturmáśya-hotra,.....	350
Cháturmáśya-káriká, ...	351
Cháturmáśya-prayoga,.....	325, 336
Cháturmáśya-sútra,.....	348
Chhandoga-s'raddha-tattva, ..	50
Chhandogya-mantra-bhāṣya, ..	11
Chidasthimālā,.....	319
Chikitsāśāstra,.....	336
Chintāmapī,.....	173
Daivata Brāhmaṇa,.....	300
Dāmara,.....	55
Dandī,.....	310
Dars'a-paurṇamāsa-prayoga,.....	337
Dāśabodha,.....	310
Das'akumāra-charita, ...	310
Das'aratha,.....	78
Das'aratha-vrata,.....	78
Dāya-tattva,.....	101, 107
Dāya-tattva-tippaṇi ..	101, 107
Dhanapati Sūri,.....	309
Dharmarāja Adhvarīndra, ..	98
Dharmarāja Dīkṣita, ...	309
Dhātu-dīpikā,.....	232
Dhūrta Svāmi, ..	194, 198, 199
Dhūrta-svāmi-bhāṣya-ṭīkā, ..	199
Dhyāna-vallarī,.....	211
Dīpikā-prakaraṇa-kramasāgraha,.....	10
Divākara,.....	243, 317, 347
Durgāśāstra,.....	232
Dvandva-s'totra-vyākhyā, ..	324
Ekāśāstra-tattva-tippaṇi, ..	102
Ekāśāstra-ṭīkā,.....	313
Gadādhara,.....	29, 128, 169
Gāṇapati-khaṇḍa,.....	210
Gaṇes'a, ...	74, 167, 227, 245
Gaṇes'a-khaṇḍa, ...	227, 240

	<i>Page</i>
Gaṇḍādhara,.....	211, 243
Gaṇḍādhara Bhaṭṭa, ...	189
Gaṇḍā-vākyāvalī,.....	234
Gaṇḍes'a, ..	161, 170, 173, 179
Gaṇḍes'vara,.....	70
Gāpī,.....	317
Gaurīvara Śarmā,.....	210
Gautamīya Tantra,.....	99
Geyagāna,.....	297
Giriśachandra Rāya, ...	38
Gītāgovinda,.....	327
Gītāgovinda Ṭīkā,.....	327
Gokula,.....	77
Govinda,.....	350
Gopāla,.....	77, 245, 350
Gopāla Acharya,.....	319
Gopāla-charitra,.....	77
Gopāla Nyāyapañcānana Bhaṭṭāchārya, 57, 58, 59, 60,.....	61
Gopāla-viveka,.....	350
Gopīnātha Kavirāja Acharya,.....	156
Gotama,.....	179
Govarḍhana,.....	243
Govinda,.....	109, 117
Govindāśāstra,.....	147
Govinda Bhaṭṭāchārya Chakravartī,.....	86
Grahābhīdhāna,.....	80
Grahālāghava-vivaraṇa, ..	339
Grahālāghavodāhararaṇa, ..	339
Gṛha-kirāṇāvalī,.....	46, 50
Gṛha-kirāṇāvalī-vyākhyā, ..	46
Gṛha-prakāś'a,.....	50, 53
Gṛhaprakāś'a-dīpī, ...	53
Gṛhavishnu,.....	26
Haramohana,.....	112
Ilama,.....	183

	Page		Page
Hari,.....	314	Jyotih-saṅgraha-sāra, ...	73
Haridāsa Nyāyālaṅkāra,		Kādimata Tantra, ...	70
Bhaṭṭācārya, ...	30	Kāli-sahasra-nāma-kalā,..	20
Haridatta,.....	180	Kaiyata, ...	344
Harihara, ...	312	Kaiyata-tīkā, ...	344
Harihara Bhaṭṭācārya, ..	55	Kālaṇirṇaya,.....	315
Harimāda-stotra, ...	314	Kalāpa, ...	82, 83
Harinātha, ...	343	Kalāpa-saṅgraha,.....	31
Harirāma Tarkavāg'is'a		Kālidāsa, ...	156
Bhaṭṭācārya, ...	121	Kālīprasāda S'armā,.....	27
Harahadeva, ...	132	Kālottara, ...	55
Hatyā-pallava-dīpik ,....	55	Kalpa Sūtra, ...	66
Hayagrīva, ...	199	Kāmada Tantra, ...	41
Hemachandra Bandyopā-		Kāmākhyā Tantra, ...	38
dhyāya,.....	259	Kamalākhara,.....	335
Hemādri, ...	117, 349	Kapardi-bhāṣya, ...	183
Hotra-kalpedruma, ...	350	Kapardi-kārikā, ...	188
Indradyumna, ...	273	Kapardi Svāmi,.....	168, 195
Indra-varuṇeṣṭi,.....	320	Kāraḥadyārtha-nirṇaya, ..	73
Iṣṭakā-pūraṇa, ...	323	Kāraḥadyārtha-nirṇayaya-	
I'svara Gītā,.....	273, 279	tīkā, ...	129
I'svara-kṛishṇa, ...	301, 302	Kāraḥa-kaumudī,.....	113
Jagadīśa Tarkālaṅkāra, 112,	174	Ārīriṣṭi,.....	320
Jagannātha Ks'rama, ...	94	Kāś's'a, ...	178
Jaimini, ...	131	Kāś'i-māhatmya, ...	273
Jainapāla, ...	313	Kāś'ikārāma,.....	194
Janārdana, ...	273	Kāś'irāma Vāchaspati, 101,	
Jaṭāpātala, ...	199, 202	102, ...	103
Jātanṭi, ...	320	Kāś's'vara, ...	178
Jayadeva, ...	170, 175, 327	Kātantra, ...	113
Jayadeva Mī's'a,.....	111	Kātantra-vṛitti-prabodha, .	83
Jayanta Svāmi, ...	202	Kathā-sarit-sāgara, ...	251
Jayakṛishṇa,.....	129	Kātyāyana, ...	180, 204, 323
Jīvanamukti-prakarana, ..	311	Kātyāyana S'ikṣhā, ...	204
Jīvanamukti-viveka, ...	311	Kaus'ikārāma, ...	194, 199
Jīvatpitrikartavya-saṁ-		Kaus'ikī S'ikṣhā, ...	203
chaya, ...	327	Kautuka-mañjari, ...	82
Jyotiḥsāra, ...	83	Kāvya-prakāś'a, ...	110
Jyōtiratna, ...	83	Kāvya-prakāś'a-bhāvārtha, .	110

	Page
Kavikāntā, ...	156
Kavitāvalī, ...	63
Kaś'ava, ...	204, 339
Kaś'ava Mīśra, ...	72
Kaś'avi Ś'ikshā, ...	204
Kaś'avi Tīkā, ...	339
Khaṇḍana-khaṇḍa-khā-	
dya, ...	70
Khaṇḍana-prakāś'a, ...	70
Kiehkindā-kāṇḍa-mano-	
harā, ...	261
Kiraṇāvalī, ...	60
Kiraṇāvalī-prakāś'a, ...	50
Komalā-kośha-saṅgraha, ..	32
Koṇḍa Bhāṭṭa, ...	333
Kriṣṇa, 27, 81, 90, 51,	
64, 63, 77, 123, 171, 155,	
143, ...	190
Kriṣṇabhakti-rasodaya, ..	166
Kriṣṇajajñāna-khaṇḍa, ..	227
Kriṣṇakānta Kavi, ...	116
Kriṣṇa-padāmrīta, ...	81
Kriṣṇa-tattvāmrīta, ...	155
Kṛitya-ratnāvalī, ...	72
Kṛitya-tattva, ...	130
Kriyāyoga-sāra, ...	113, 247
Khaṇḍabhāṅgura-vāda-di-	
dhiti-tippaṇī, ...	111
Kurma P'urāṇa, P'urva-bhā-	
ga, ...	273
— Uttarabhāga, ...	279
Kuṣmāṅjali, ...	30, 176, 341
Kuṣmāṅjali-bodhini, ...	341
Kuṣmāṅjali-kārikā-vyā-	
khyā, ...	30
Kuṣmāṅjali-prakāś'a, ...	30, 176
Kuṣmāṅjali-vyākhyā, ..	30
Kuvalāyaṇanda, ...	192
Laghu-s'abdaratna, ...	312

	Page
Lakṣmīkānta Nyāya-	
bhāṣaṇa Bhāṭṭāchārya, ..	38
Lakṣmaṇa Sena, ...	104
Lakṣmī-kalpa, ...	273
Langākebhāṣakara, ...	131
Līlāvatī, .. 47, 173, 174,	243
Līlāvatī-chintāmaṇi-raha-	
sa, ...	174
Līlāvatī-dīdhiti-rahasya, ..	56
Līlāvatī-dīdhiti-tippaṇī, ..	174
Līlāvatī-prakāś'a, ...	173
Līlāvatī-prakāś'a-rahasya, ..	173
Līlāvatī-vivṛiti, ...	243
Līṅgānuśāsaṇa-tīkā, ...	177
Līṅga Purāṇa, ...	210
Lokaṇātha Chakravartī, ..	259
Lomaśī Ś'ikshā, ...	203
Madana-vinoda, ...	180
Madana Rāya, ...	76
Mādihava, ...	51
Mādihava Achārya, ...	183, 316
Mādihava Bhāṭṭa, ...	322
Mādihava Dāsa, ...	345
Mādihava Tarkasiddhānta, ..	42
Madhusūdana Sarasvatī, ..	96
Māgha, ...	295
Mahābhārata, ...	172
Mahābhāṣya, ...	344
Mahes'a, ...	46
Mahes'vara Nyāyapañchā-	
ṇasua Bhāṭṭa, ...	61
Mahes'vara Tīrtha, ...	283
Mahidhara, ...	233, 242
Mahimnastava Tīkā, ...	37
Makaranda-vivaraṇa, ...	317
Malamāsa-tattva, ...	107
Malamāsatattva-tippaṇī, 103,	107
Mālinī, ...	55
Mammata Bhāṭṭa, ...	110

	<i>Page</i>
Mānasa-nayana-prasādinī- tīkā, ...	86
Mānasollāsa, ...	182
Mānasollāsa-vṛitti-prakāśa, ..	182
Mānava-dharma-sāstra, ..	117
Māpḍūkī S'ikshā, ...	203
Māpḍūkya Upanishad, ..	187
Māpḍūkyopanishad-bhāṣya, ..	187
Mañjūśā, ...	340
Maṇḍa-kaumudī, ...	25, 53
Maṇḍa-maṇḍalī, ...	245
Manu, ...	117
Mārkaṇḍeya Purāṇa, ...	210
Maṭha-pratishṭhā tattva ..	52
Mathurānātha Tarkavā- giśa, 56, 57, 70, 108, 109, 111, 127, 165, 167, 170, 173, 174, 175, ...	332
Mathurānātha Chakravartī, ..	60
Mathurāśāsa, ...	190
Mathuresa, ...	65
Matya Purāṇa, ...	267
Mitravindeshī, ...	320
Mṛgāreshī, ...	320
Mṛgāreshī-hotra-prayoga, ..	303
Mṛgāreshītyādi-prayoga, ..	320
Mṛtāhitāgaidāhādi-vidhi, ..	328
Mugdhabūda, ...	178
Mugdhabūdha-pariśiṣṭa, ..	178
Mugdhabūdha-tīkā, ...	178
Muhūrta-gaṇapati, ...	313
Mukundarāja, ...	343
Mukunda Muni, ...	343
Mukunda S'armā, ...125, ..	177
Muktāvalī-kiraṇa, ...	31
Muktāvalī-dīpikā, ...	31
Nāgeśa Bhaṭṭa, ... 340, ..	344
Naishadha, ...	175
Naishadha-tīkā, ...	175

	<i>Page</i>
Nakshatrabhiddhāna, ...	80
Nāma-mālā, ...	245
Nāma-saṅgraha, ...	22
Nandakumāra Vidyābhu- shaṇa, ...	123
Nandikes'vara, ...	73
Nañ-artha-vāda, ...	179
Nañ-vāda, ...	179
Nañ-vāda-didhiti, ...	179
Nañvāda-didhiti-tiṣṇanī, ..	128
Nārada ....163, 183, 227, ..	267
Nārada Purāṇa, ...	210, 247
Nārada Smṛiti, ...	168
Nāradiyā S'ikshā, ...	203
Narapati, ...	58
Narapati-jaya-charyā, ...	58
Narasiṃha Kārama, ...	94
Narasiṃha Purāṇa, ...	1
Narasiṃha Bhaṭṭa, ...91, ..	95
Nārāyaṇa Kārama, ...	94
Nārāyaṇa Paṇḍita, ...	327
Nārāyaṇa Śūri, ...	327
Nārāyaṇa Tirtha, 191, 283, ..	301
Nares'vara-parikshā, ...	96
Nares'vara-parikshā-pra- kāśa, ...	96
Nilakanṭha, ...	259, 315
Nilakanṭha Śūri, ...	172
Nimbāditya, ...	183
Nimbārka, ...	183
Nirāṅjana Mādhava Yogi, ..	352
Nirṛkta, ...	316
Nityānanda, ...	26
Nṛsiṃha, ...	317, 321
Nṛsiṃha Kārama, ...	94
Nṛsiṃha Bhaṭṭa, ...	94
Nṛsiṃha-kalpa, ...	321
Nṛsiṃha Purāṇa, ...	1, 321
Nyāya-darṣana-tīkā, ...	178

	<i>Page</i>
Nyáya-lílávati, ...	47, 48
Nyáya-lílávati-didhiti, ..	47
Nyáya-lílávati-prakás'a, ..	47
Nyáya-lílávati-prakás'a- didhiti, ...	48
Nyáya-lílávati-vyákkhá, ..	48
Nyáya-muktáváli-prakás'a, ..	31
Nyáya-sulhá, ...	344
Nyáya Séttra, ...	178
Padártha-khaṇḍa, ...	272
Padártha-khaṇḍana, 45, 85,	86
Padártha-khaṇḍa-ṭika, ..	85
Padártha-khaṇḍana-vyá- khyá, ...	86
Padártha-nirúpaṇa, ...	85
Padártha-tattva, 10, 45, 85,	272
Padárthatattva-nirúpaṇa, ..	45
Padártha-tattvávaloka, ..	272
Padártha-tattva-vivecha- na, 45, ...	85, 272
Padártha-tattva-vivṛiti, ..	45
Padma Puráṇa, ...	113, 247
Padma-purāṇiya Kriyáyo- gasāra, ...	113, 247
—— Pátála-khaṇḍa, ..	262
—— Sṛjati-khaṇḍa, ..	247
Páṇḍu, ...	299
Páṇini, ...	203
Papiniya Ś'ikshá, ...	203
Paráśara, ...	203
Paráśara Smṛiti, ...	1
Pārśanī Ś'ikshá, ...	203
Pārasika-prakás'a, ...	329
Paribhāṣá, ...	188
Pátála-khaṇḍa, ...	262
Patañjali, ...	344
Pavitreshtī, ...	320
Phetkārī Tantra, ...	65
Piṇḍapitri-yajña-prayoga, ..	312

	<i>Page</i>
Prabhávati, ...	180
Prágudhāra-saṅgraha, ...	12
Prakás'a, ...	70
Prakṛiti-khaṇḍa, ...	227
Prākṛita-septas'ati, ...	189
Prakṛiyá-kaumudī, ...	319
Pras'na-ohúḍamani, ...	81
Pras'na-ratnákara, ...	60
Pras'na-nirváhana, ...	69
Pras'astapáda Áchārya, ..	60
Prastoti-prayoga, ...	324
Pranḍha-manoramá, ...	312
Pratna-kamra-nandinī, ..	298
Pratyaksha-chintámaṇi, ..	29
Pratyaksha-chintámaṇi-di- dhiti, ...	29
Pratyaksha-khaṇḍa, .. 111,	167
Pratyaksha-khaṇḍa-ṭiká, ..	167
Pratyaksháloka-rahasya, ..	111
Pratyaksha-maṇi-phakkiká,	167
Pratyakṣ'arupa Bhagavāna,	86
Pratyak-tattva-dípiká, ...	86
Práyaschittádhyáya, ...	328
Práyas'chitta-muktáváli, ..	347
Práyas'chitta-tattva, ...	108
Práyas'chitta-tattva-ṭippanī,	108
Prayoga-dípiká, ...	347
Prayoga-ratna, ...	312
Prema-bhakti-stotra, ...	24
Priyadarśaná, ...	132
Purpánanda Paramahansa,	61
Rádhá, ...	63, 123, 190
Rádhákṛishṇa, ...	110
Rádhámána-taraṅginī, ...	123
Rádhámohana Goswámī, ..	155
Rádhámohana Ś'armá, 106, 107, 108, ...	166
Raghudeva Bhaṭṭáchārya,	121
Raghudeva Nyáyáśaṅkara	

	Page		Page
Bhaṭṭācārya, 50, 52, 85, ...	86	Rāmatāpani Upanishad, ...	309
Raghunandana, 101, 102, ...	130	Rāmāyaṇa, 259, 262, 283, ...	308
Raghunātha, 95, 111, 127, ...	128	Rāmāyaṇa-tattva-dīpikā, ...	283, 284
Raghunātha Āchārya, ...	322	Rāma'sara Bhaṭṭa, ...	327
Raghunātha Bhaṭṭa, ...	323	Rāma'sara Parī, ...	76
Raghunātha Bhaṭṭācārya		Rasa-taraṅgiṇī, ...	311
Tarkasīromani, ...	333	Ratha-paddhati, ...	38
Raghunātha Sīromani, ...		Rāvala Gaṇapati, ...	313
45, 46, 48, 49, 83, 174, ...	272	Rāvala Hariśaṅkara Śūri, ...	313
Rājabhūṣaṇi, ...	176	Rig Veda, ...	194
Rājas'ekhara Kavirāja, ..	157	Rig Veda Saṁhitā, 180, 188, ...	199, 203
Rājavāha, ...	189	Rishi, ...	273, 298, 301
Rājavāha-kaustubha, ...	189	Ritus'ānti, ...	315
Rāja-kaustubha, ...	189	Rudra-Bhaṭṭa, ...	192
Rājavāhana-vijaya, ...	189	Rudra-chandra Deva, ...	192
Rāma, ...	78	Rudra Deva, ...	192
Rāma Chakravartī, ...	63	S'abda-khaṇḍa, 109, 128, ...	161, 179
Rāmachandra, ...	72	S'abdakhaṇḍa-tīkā, ...	170
Rāmachandra Āchārya, ..	320	S'abdāloka, ...	170
Rāmachandra Chattoṇopādhyāya, ...	183	S'abda-ratnāvalī, ...	65, 63
Rāmachandra Sārva-bhau- ma, ...	85	Sādāśiva Bhaṭṭa, ...	211
Rāmadhana Śarmā, ...	166	Sadukti-karpāmṛita, ...	134
Rāmakantha Bhaṭṭa, ...	97	Sahasra-nāma-mālā-kalā, ..	20
Rāmagovinda Tīrtha, ...	301	S'ākala S'ākhā, ...	180
Rāmakrishṇa, ... 25, 53, ...	110	S'ākala Saṁhitā, ...	317
Rāmakrishṇa Adhvarīndra, ..	98	S'ākara, ...	273
Rāmakrishṇa Bhaṭṭa, ...	327	S'āktābhishēka, ...	76
Rāma-liṅga-varṇana, ...	308	S'ākta-sarvasva, ...	13
Rāmānātha Chakravartī, ..	83	S'ākṣa-dīpaka, ...	74
Rāmānanda, ...	14	S'akuntalā, ...	299
Rāmānanda Tīrtha, 24, 62, ...	163, 176	S'alivāhana, ...	180
Rāmānūja, ...	183, 285	Sāmanta, ...	348
Rāmānātha, ...	348	Sāmānya-lakṣaṇā-vyā- khyā, ...	112
Rāmaparabrahmaṇanda- tha, ...	352	Soma Veda, 50, 208, 297, ...	298, 300, 301
		Sāma Veda Saṁhitā, 273, ...	297

	<i>Page</i>
Samaya-pradīpa, ...	55
S'āṇḍilya, ...	191
S'āṇḍilyas'ata-sūtra-bhā- shya, ...	191
Sangraha, ...	15
S'aṅkara Kohārya, 86, 90, 110, 162, 164, 182, 226, 305, 314, 322, 331, ...	352
S'aṅkarānanda, ...	309
Sanakhepa-s'ārīraka, ...	90
Sanakhepa-s'ārīraka-saṅgra- ha-dīpikā, ...	90
Sāṅkhya-bhāshya, ...	302
Sāṅkhya-chandrikā, ...	301
Sāṅkhya-kārikā, ...	301, 302
Sankrānti-nirṇaya, ...	68
Sannikaraha-vichāra, ...	109
Sanākāra-nirṇaya, ...	315
S'ānti-sandarbhā, ...	21
Sānti-parva, ...	335
S'ānti-s'atāka, ...	22
S'ānti-s'atāka-saṅgraha, ..	22
Saptas'atī, ...	210
Sāra-mahājari, ...	129
S'āraṅgadharā-paddhati, ..	192
Sārasvatībhīḍhāna, ...	79
Sarasvatī, ...	79
Sarvānandanātha, ...	44
Sarvāpukramanikā, ...	180
Sarvapriakṣhāptoryāma, ..	330
Sarvapriakṣhāptoryāma- prayoga, ...	330
Sarva-sāra, ...	205
Sarasvatī-stotra, ...	64
Sarvollāsa Tantra, ...	44
Sarvopaniṣad-sāra, ...	352
Satpadya-ratnākara, ...	147
S'atapatha-brāhmaṇa, ...	233
S'atapatha-brāhmaṇa-bhāsh- va, ...	233

	<i>Page</i>
Sātvata Tantra, ...	54
S'aunaka, ...	188
S'āvarṇi, ...	227
Shaṭkarma-vyākhyāna-chin- tāmaṇi, ...	26
Shaṭkārya-kalpadruma, 116,	117
Shaṭalokī-bhāshya-ṭikā, ..	352
Shodas'a-nityā Tantra, ..	70
Siddhānta-kaumudī, ...	319
Siddhānta-muktāli-vyākhyā, Siddhānta-muktāvalī-prakā- śa, ...	31
Siddhānta-muktāvalī-vyā- khyā, ...	31
Siddhāntapañcōhānana, ...	272
Siddhānta-s'īromāṇi, ...	243
Siddha-yoges'vari, ...	55
S'ikshā-vivarāṇa, ...	203
S'ikshā-pañcōhaka, ...	226
S'īromāṇi Bhāṭṭāchārya, ..	10
S'is'upāla, ...	299, 273
S'is'upāla-badha, ...	299, 273
Sitāmbā, ...	322
S'ivadatta, ...	309
S'ivakalpa, ...	219
Skanda Purāṇa, ...	220
Smara-dīpikā, ...	77
Smṛiti-sāra, ...	48
Somadeva, ...	251
Soma Mis'ra, ...	43
Somes'vara, ...	182
Spandana-charitra, ...	78
S'raddha-kalpa, ...	34
S'raddha-viveka-vivṛiti, ..	37
S'raddha-viveka, ...	37
S'rīdāsa, ...	310
S'rīdatta, ...	34
S'rīdhara Dāsa, ...	134
S'rīdhara Mis'ra, ...	92
S'rīharsha, ...	70

	Page		Page
S'ṛīśhṛīṣha Daivajña, ...	317	Tattva-sūtra, ...	12
S'ṛīśhṛīṣha Śarmā, ...	37	Tattva-sutra-ratna, ...	13
S'ṛīśhṛīṣha Śārabhauma, .	81	Tīrtha-chintāmaṇi, ...	104
S'ṛīśhṛīṣha-stotra, ...	102	Totā-kahānī, ...	180
S'ṛīṅgāra-tilaka, ...	192	Tīrtha Svāmī, 9, 12, 13, 15,	
S'ṛīṅgāra-sundarī, ...	180	16, 17, 18, 19, 20, 21, 22,	
S'ṛīnivāsa, ...	322	23, 24, ...	32
S'ṛīpati-Vishṇudāsa, ...	335	Tripushkara, ...	52
S'ṛīrāma Śarmā, ...	209	Tri-pushkara-s'ānti-tattva, .	52
S'ṛīṣṭī-khaṇḍa, ...	247	Triśhalī'setu, ...	76
Suddhānanda, ...	331	Trivikrama, ...	180
Suddhi-nirpaya, ...	61	Tūti-nāmā, ...	180
Suddhi-tattva, ...	106	Udayana Kachārya, 50, 176,	
Suddhi-tattva-ṭippanī, ..	106	332, ...	341
Sūdra-paddhati, ...	42	Udvāha-nirpaya, ...	50
Suka-saptatikā, ...	180	Udvāha-tattva-ṭippanī, ..	102
Sūlapāpi, ...	104	Uktha, ...	304
Sulva Sūtra, ...	327, 331	Ukthaprayoga, ...	304
Svadharmāśhvabodha, ...	183	Uumatta-bhairavī, ...	55
Svapna-charitra, ...	79	Upadeśa-rahasya, ...	334
Svapna-śvara, ...	191	Uparāgodayā Nāṭikā, ...	192
Svarāśkus'a, ...	202	Ushā, ...	192
Svātmānanda-prakāśikā, ..	182	Ushā-rāgodayā Nāṭikā, ..	192
Taittirīya Upanishad, ...	209	Uttara Tantra, ...	125
Taittirīya Brāhmaṇa, 303, 301		Vāchāspati Mīśra, ... 31,	35
Tājika-śāra, ...	348	Vaidyanātha I'āyagunḍa, ..	319
Tājika-śāra-ṭikā, ...	348	Vaidya-manolāva, ...	92
Talavakāra Upanishad, ..	187	Vaishṇava, 155, 205, 209,	
Talavakāropanishad-bhā-		211, ...	324
shya, ...	187	Vaishṇavī, ...	273, 26
Tantra-dīpikā, ...	125	Vaiyākaraṇa-bhūṣaṇa, ..	333
Tarka-bhāṣā, ...	72	Vaiyākaraṇa-siddhānta-	
Tarka-paribhāṣā, ...	72	mañjūṣā, ...	340
Tattva-chintāmaṇi, 61, 161,		Vajralepa, ...	182
167, 170, ...	175	Vākya-sudhā-prakarana, ..	226
Tattva-chintāmaṇi Praty-		Vākya-vṛitti, ...	331
akṣa-khaṇḍa, ... 111,	166	Vākya-vṛitti-vivaraṇa, ...	331
Tattvadīpa, ...	86, 326	Vallabha, ...	174
Tattva-kamālākara, ...	335	Vallabha Kachārya, 173, 174, 184	
Tattva-pradīpikā-ṭikā, ...	86	Vallabha Nyāyāchārya, ..	47

	Page
Válmiki,.....	283, 308
Vámara Puráṇa, ...	267
Vaśa's Bráhmaṇa, ...	301
Vaśa'svadana Ś'armá, ...	175
Vardhamána, 70, 173, 174,	176
Vardhamána Upádhyáya,	
30, 47,	50
Varáha Muni, ...	83
Varáha Puráṇa,.....	285, 303
Váruṇa Upanishad,.....	209
Váruṇopaniṣadśpiká, ..	209
Váśavadattá,.....	132
Vás'ishtha-sára, ...	15
Vás'ishthiya-gúḍhártha, ..	16
Vatsarája, ...	132
Vátsyáyana, ...	178
Vatúdāsa, ...	134
Váyaviya Sañhítá, ...	304
Váyu Puráṇa, ...	304
Vedánta-paribhášhá, ..98,	309
Vedánta-paribhášhá dípiká,	309
Vedánta-sikhámaṇi,.....	98
Vedastuti-laghúpáya, ...	23
Veśmañhára-nátaka, ...	334
Vichárarka-saṅgraha, ...	14
Vidyápati,.....	234
Vidvanmanoramá, ...	210
Vidyáśáris's Bháṭṭaśohárya,	55
Vihára-káriká, ...	351
Vihárikṛishṇadāsa, ...	329
Vijñána Bhikṣu,.....	302
Vilvamañgala, ...	171
Vináyaka,.....	330
Vináyaka-s'ánti, ...	330
Vindhya-máhátmya, ...	306
Vjra'svara Bháṭṭa Agnihotri,	211
Vishṇu, 16, 205, 211, 245,	
285,	391
Vishṇubhandra, ...	305
Vishṇugurúdas's, ...	323

	Page
Vishṇu Puráṇa,.....	192, 273
Vishṇu-sahasranáma-tíká,	16
Vis'istha-vais'ishtya-vishára,	121
Vis'ishtha-vais'ishtya-bodha-	
vishára, ...	121
Vis'vanátha, ...	178, 339
Vis'ves'vara Sarasvatí,....	90
Viṭṭhala Bháṭṭa,.....	73
Viváda-chintámaṇi,.....	35
Viváda-nirṇaya, ...	57
Viváhádi-paddhati, ...	122
Vivekámṛita, ...	318
Vivekanandhu, ...	343
Vopadeva,.....	177, 232, 349
Vṛihatkátha, ...	251
Vṛihatkátha-ságará, ...	251
Vṛihadusana, ...	306
Vṛishyámákágrayapaśhṭi,	320
Vṛindávana-kávyá, ...	63
Vṛindávana-yamaka, ...	63
Vṛindávana-yamaka-tíká, .	63
Vṛishabhánu, ...	190
Vṛisha-bhánuj's Nátiká, ..	190
Vyákhyá-prakáś'a, ...	30
Vyákhyaśa Śohárya,.....	322
Vyákhyaśa-giri-máhátmya,	303
Vyása, 149, 212, 220, 239,	
247, 262, 267, 273,	285
Vyása-gítá, ...	273, 279
Vyása-kúṭa, ...	64
Vyavahára-chintámaṇi, ..	34
Vyavasthá-sára, ...	126
Vyavasthá-sára-sañchaya,..	196
Yajamána-kṛitya, ...	338
Yáñavalkya,....	104, 204, 243
Yáñavalkya-dípa-kaliká,..	104
Yajur Veda, 203, 204, 209,	
233,	304
Yavagrayapaśhṭi, ...	320
Yoga,.....	273

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Yogavās'ishṭa-sāra, ...	342	Yagyānupalabdhī-vichāra, ...	123
Yogavās'ishṭa-ṭīkā, ...	342	Yogya-viś'cāha-guṇa-vi-	
Yogyatā-rāhasya, ...	84	chāra, ...	122
Yoginī Tantra, ...	55	Yogi, ...	352

ASIATIC SOCIETY.

